

PANDURANGA MAHATHMYAM

BY

THENNALEE RAMAKRISHNA KAVI

శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధిక కృపా పరిపాక పరిచిత సరసకవితాసాధుండ

తెనాలిః రామకృష్ణకవినాథునిచేరచియింపఁబడిన

128

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

అనునీపరమభాగవతచరిత్రము

చెన్నపురి, చర్చింపఁబడినది కాళేజిలో తెలుఁగుపండితులగు

కొనుఁదూరి, అనంతాచార్యుల వారిచేఁ బరిష్కరింపఁబడి.

తెన్నఱంః వేంకటనరసింహాచార్యులుగారిచే

ల ఘ టి క తో డ

వసురత్నాకరము ద్రా యంత్రము నందు

రం డ వ తూ రి

ము ద్రిం పఁ బడి నది .

చెన్నపురి.

విజయ సంవత్సర కార్తీక, బ - ౨ - ధానువారము.

Printed At the Vasuratnakara Press.

M a d r a s.

1893.

All Rights Reserved.

Q22:223

3

శ్రీమత్సందక కాండము.

ఇది శ్రీమద్వాల్మీకి మహర్షి పోతము, తెలుగు ప్రాంతమున ప్రతిపదార్థకాల్పర్య విశేషములతోను సుపరివ్రతములతోను ముద్రింపఁబడినది. అగ్రమైరుంగక పారాయణముచేసిన స్వర్ణయోజనవని శాస్త్రమునందు జెప్పబడియున్నది గనుక అర్థమునెరింగి పారాయణము చేయుటచిదిమిగుల నుపయోగపైయున్నది. దీనివల ప్రతిగతి రుప్ర ౭.౦-౦ పొట్టు రుప్ర ౧౦-౦-౦.

శ్రీమత్సంస్కృతభాగవతము.

దశమస్కంధములొని పూర్వభాగము, ఆధ్యతీకాతాత్పర్యవిశేషార్థ ప్రతిపదలతో గూడినది - రుప్ర ౮-౦-౦-౦ పో ౦-౦-౦-౦.

స్త్రిధర్మరత్న భాండాగారము.

(పాకశాస్త్రసహితము.)

ఇందు స్త్రీలునడుచుకొనవలసినధర్మములును, స్త్రీలు ప్రవర్తించవలసిన క్రమములును, పురుషులు స్త్రీలను సంరక్షించు విధములును, స్త్రీలొగల భేదములును, స్త్రీలకవశ్యము తెలియజేసిన, నానావిధ భావ్యభోజ్య చోష్య లేహ్యది పదార్థములును, భావప్రప్తి కరములగు హింసస్తాకా దేశపు మధురపదార్థములను జేయుక్రమమును చెలికది పాకశాస్త్రమును, స్త్రీలొలి కుపయుక్తములైన భరతశాస్త్ర భావములును, నాయికా భేదములును, స్త్రీసామాన్యమును జేర్చబడియున్నవి; కావున స్త్రీలు గుణవతులగుటకును పాక కరణాది విధులయందు సమర్థురంద్రగుటకును ముఖ్యసాధనములగు యోగింధము, స్త్రీలకు నీతిశృంగారవైరాగ్యముల సభివృద్ధి జేయగోరువారికందరికి ముఖ్య వశ్యమై దగ్గరనుండ వినియున్నది, ఈ గ్రంథముయొక్క యుగయోగమును గట్టి, దీక్షిచ్చిన కలువ మిగుల స్వచ్ఛతమంబనియు దీక్షయవయోగము శుభాశుభములను పోచకమానను. దీనివల ప్రతిగతి రుప్ర ౫-౦-౦-౦ పొట్టు రుప్ర ౧౦-౦-౦-౦ ప్రతిలాక్క

మారి పుచ్చుకొనువారికి ఆ ప్రతులు కరుణగా ఇయ్యబడును.

స్వరశాస్త్రము.

ఈశ్వరునిచే వార్యుడై ముపదేశింపబడినది. ఈశాస్త్రము మహర్షి పోతమువారికి ఉపదేశములయొకటియై యున్నందున సరిహద్దులై, స్త్రీపురుషులచే ముఖ్యముగ నెరుంగఁగవలయు, ఆత్మనంద కరములును, ఆత్మవయ్యుక్తములును, ఆవశ్యకశబ్దములును ననేకములచే రంజిల్లుచు, సూర్యచంద్ర స్వరతత్వవివేకముల దెల్పుచున్నందున యోగమునెలుంగు వారికి యోగశాస్త్రమై, జీవితకాల సంఖ్యాపరిమాణముల నెలుంగు క్రమమును దెల్పుచున్నందున జ్యోతిష్కలకజ్యోతిష్శాస్త్రమై, విద్యోగ్యత్వాది శారీర విషయము దెల్పుచున్నందున శరీరాంగ్యమును గోరువారికివైద్యశాస్త్రమై, స్త్రీపురుషులకు స్త్రీసంభోగవిధాన విలక్షిత శాంబూల చర్యణ క్రమాదుల దెల్పుచున్నందున రసకులగు వారికిశృంగారశాస్త్రమై వెలయుచున్నది. దీనివల ప్రతిగతి రుప్ర ౧-౦-౦ పొట్టు రుప్ర ౧౦-౦-౦-౦ ప్రతులు చిక్కురొగిపుచ్చుకొను వారికి ఆ ప్రతులు కరుణగా నియ్యబడును.

మానవధర్మచంద్రిక.

అఖిలజనుల కవృజోప మానవగునీ గ్రంథమునందు, మను, పరాశర, శౌతమ, కశ్యప, దక్షి, హారిత, యజ్ఞవల్క్య నారద, అత్రి, ఆంగిరస, బృహస్పతి, భరద్వాజ, సుత్రుత, వాత్సన్యాయన ప్రమాఖులగు మహర్షులచే బయలుపడు గూర్చి చెప్పబడిన అత్యవశ్యకములు, అతిసంతోషకరములునగు పరమధర్మములును, పురుషును ప్రతిక్షణమున జేయవలసిన కృత్యములదెల్పునట్టి దినవర్ణయము, శయన, సంభోగ, స్త్రీలక్షణపరిజ్ఞాన, నిద్రాక్రమాద్యనేకాశములుగల

రాత్రివర్యము, మనుష్యుండాహార విహార సంఘోగాదుల నేయేముఖపులయందె ట్లెట్లునల్పి శరీరమునకు ఆరోగ్యముగ లగి సుఖముగనుండునో అట్టివియంబు లుగలిగిన ఆయుర్వేద సంగృహీతముగు ఋతువర్యము, సకలకార్యములకును, మహార్తముల నిర్ణయించుకొను క్రమ మును, ద్రుయాణశకునలక్షణములను, సు బోధముగ దెలిపెడి మహార్తప్రకరణంబును, పురుషునకలావయవముల శుభాశుభ లక్షణంబులను, హస్త పాద రేఖా లక్షణంబులను స్పష్టముగ దెలిపెడిపురుషసాముద్రిక ప్రకరణంబును, పండిత సహాయములేకనే యెఱుంగదగిన ఆశౌచప్రకరణంబును, గాస్త్రమునందును లోకానుభవమునందును విశేషాభ్యాసముల వైద్యోత్తములచే బ్రకృతదేశకాలములననుసరించిజెప్పబడినవియు, చరిక, సుశ్రుతి, బాహు, రసరత్నాకరాది సహా గ్రంథములయందు జెప్పబడినవియు నగు ఔషధంబులును, ధాతువృద్ధికరౌషధంబులును, వాజీకరణౌషధంబులును, అనేకుల యొద్ద బహుకాలమునుండి రహస్యముగ దాచవలెడి రోగముల నివర్తింపజేయుటయందుమిక్కిలిసమర్థమువైన పరమహంసక్రియలును, నిర్దక్రియలును, అతిప్రయాసముజే సంక్రమించిచేసే బడియున్నవి, ఇందలి వైద్యప్రకరణము, రాడీపరీక్షారసాదిశుద్ధి, భస్మవిధానముల బహుసులభముగ చెలుపుచున్నందున, సూత్రముగ వైద్యమునేర్చుకొనువారికి, వైద్యవృత్తి యందుండు వారికిని, రోగున

స్వబ్ధికోరకు వైద్యునిసహాయములేక యేర్పడుముగ నౌషధముల శాసికొననల్లిన ర్వజనులకును, అస్య, తావశ్యకముగానుండును, అనేగ్రంథములవలనగలుగదగిన పరిజ్ఞానము గ్రంథమువలన గలుగుట నేతను, అనేకసూత్రనవిచిత్రాశ్రమములుగని యందుట నేతను, ప్రతివారికి అపేక్షితంబై యుండుననిగ్రంథమును దీసికొనువా రెప్పుడుముగ దెలిసికొనజాలుదును, ఇతి అంధకర్యముతోడ ముద్రింపబడి యున్నది, ప్రతి గిరివాస్తుకర్షు తోడ, పు. ౨-౪-౦.

పాదురుంగ సాహిత్యము (తేరాలి రావకృష్ణకవివరచితము.) ౧—౪—౦
శ్రీరామస్తవరాజము ౦—౨—౦
తెలికపల్లిజ్ఞానము (పుట్టుమద్దులభలము నుదెల్పునది.) ౦—౨—౦
అక్షరసాహిత్యము. ౦—౪—౦
చమతాగరచింతామణి (జ్యోతిషము) ౦—౬—౦
స్త్రీజాతకము. ౦—౬—౦
పరమా నందయ్య శిష్యుల కథలు. ౦—౩—౦
శనిస్తోత్రము (తాత్పర్యసహితము) ౦—౨—౦
నవగ్రహస్తోత్రము. ౦—౪—౦
కవిజనరంజనము (శృంగార కావ్యము) ౦—౩—౦
మందర రాజశతకము (బుద్ధకవితవ్వ దులుగలది) ౦—౧—౦
జీవప్రబోధామృతము, (పద్యకావ్యము. జీవేశ్వర సంవాద రూపముగు అద్వైతగ్రంథము.) ౦—౪—౦

పోష్టకపులను, పుస్త్రముల దెప్పించుగానువాళి పెట్టుకొనవలెను.
సెం. గోమానాయుబిడ్డి, జ్ఞా. అవుకా. మద్యం { తెద్యశి. వేంకటనరసింహచార్యులు
వసుకత్నాకర ముద్రికరశాల

ల ఘ టీ కా స హి త

పాండూరంగమహాస్వయము.

ప్రథమాశ్వాసము,

శా॥ శ్రీకాంతామణిఁ గన్వొంటి మదిధాత్రిక మంచినక దద్ధతి । శ్రీ
కాదంబిమీఁదికుబ్జననగాశ్రీవత్సముందాల్చిము । ఘోకంబుల్పాదలిండుకృష్ణుఁడు
దయాశుండేలు శ్రీవైష్ణవ । స్వీకారార్థు విరూరి పట్టణపతిక వేదాద్రిమంత్రీశ్వ
రుక ॥ ౧ ॥ సీ॥ అవతారమందేనేయఖిలై కజనయిత్రకలశరత్నాకరగర్భసీమం ।
వోంబుట్టువయ్యెనే తులిత కాంచనవర్ణ వెలదివెన్నెలగాయవేల్పునకును । బాయక
యుండునే పరమపావనమూర్తి చక్రిబాహుధ్యసౌధవీధి । నభిషేకమాడునేయభి
వర్ణితాచార దిగ్గజానీతమాతేటనీట । నవనిధానంబులేదేవిజవణిసరకు । లక్ష్మహా
దేవిశ్రీదేవియాదిలక్ష్మీ । సరసశుభదృష్టిరామానుజయ్యనుతుని । నాదరించువిరూరి
వేదాద్రినాథు॥ ౨॥ ౬ ॥ మాద్రికిమీరునందవెలిమాపుపయిక మురువైనజోదుచే ।
భద్రమయాత్తుచేఘవనపాలనఫలనుచేసరస్వతీ । మద్రితపక్త్రుచేతనలుమోముల
వేలుపుచేవిరూరివే । దాద్రిచమూవిఘండుగను నాయువుశ్రీయునిరంతరాయముక ॥
౩॥ శా॥ కద్రూజాంగుడతోడబుట్టువు శరత్కాదంబినీచంద్రికా । చిద్రూపాంచిత
పద్మగర్భముఖరాజీవాళిహంసంబువ । ఐంద్రాక్షాఫలకీరీకారదకృపకరామాను
జామాత్యవే । దాద్రిస్వామికినిచ్చునిచ్చులును విద్యాబుద్ధివాక్సీధులక ॥ ౪॥ ౬ ॥ ఈచి
రరాకునీప్రసవమీపువుఁదేనియయెంతయొప్పెడిక । జూచితిరేయటంచుఁదనచుట్టుతు
కాదులుగొల్వఁగాఁగప । గ్గోచితచంద్రగాంగజలమైనశివాహ్వయకల్పశాఖివే । దా

[౧. — శ్రీకాంతామణి — లక్ష్మీదేవిని. కన్వొంటి — వంచింది. మంచినక — మన్నింపఁగా.
దద్ధతిశ్రీకాదంబిని — అభామినిధరించుటవలనికాంతిసంపదయనెడిమేఘపక్షి. శ్రీవత్సముక
— శ్రీవత్సములనెడితొమ్మనందలిమచ్చను. పాదలిండు — వృద్ధిపొందించు. స్వీకారార్థక — అం
కరింపఁదగినతానిని ॥ ౨ ॥ కలశకర్తాకరము — పాలసముద్రము. వెలది — స్వప్నపయిశ. అభి
షేకమాడు — స్నానముచేయు. అనీతము — తేలదినది ॥ ౩ ॥ మాద్రి — మాదిరి. వెలిమాపు —
తెల్లగుట్టును. మురుపు — అందము. జోదు — యోధుఁడు. ఫలనుఁడు — శ్రీదేవలవాఁడు. చమూవి
సండు — సేనావలీ. నిరంతరాయము — నిత్యమునకుఁబ్రావహక్రియ — విఘ్నములేమి ॥ ౪ ॥ కద్రూజాం
దుఁడు — శివుఁడు. చిద్రూపాంచిత — జ్ఞానస్వరూపముచేతఁబుసినది. రాజీవాళి — తామరలవకుశ
ర్గదాక్షాఫలకీరి — పద్మములనెడి ద్రాక్షాఫలములకు చిరుక. నిచ్చులును — నిత్యమును ॥ ౫ ॥

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

యు, ర్వికలకాభిని వెన్నెలమాడిగఁజూచుతఁక॥ ౫ ॥ ఉ॥ చిద్రసవేదియాకా
 బమచిలకల్ప విష్ణుసహస్రనామముల్ । ముద్రతిమోముమోవినిడిముసుగుచుగోరున
 మేనుదువ్వముక॥ భద్రనిధానమైవెలయుపర్వతకన్యవిరూరిమంత్రివే । దాద్రీవిష్ణు
 భక్తిమహిమాతిశయంబనయంబునీవుత॥ ౬ ॥ సీ ॥ సూత్రవతీదేవిసాబగుపా
 లిండ్లపై మలుపచ్చిగండంపు వలపుతోడ । శిరసులువంచు నిజ్జరకోటిఁబనిగొనుతప
 నీయచేత్రహస్తంబుతోడఁ । బనియేమియనివిన్నపమునేయు సుమనోరథములైనది
 వ్యాయుధములతోడ । బ్రహ్మాండకోటులపారుపత్రైములెల్లఁ గనియునిగి నిద్దంపు
 మనసుతోడ । శార్ఙ్గిరెండవమూర్తియైజగములేలు । మునిమనోహరిశ్రీసేనమొదలి
 యారి । చేయుపనులెల్ల సఫలముల్ సేయుఁగాత । మలరిరామానుజయ్యవేదాద్రి
 పతికి॥ ౭ ॥ శా॥ మీదండారధరాధరంబుగలయా మేరున్నగంజాలిత । త్రాద్యక్షుండ
 రుచిద్దలిర్చుఖగయూధస్వామిహేమప్రభా । ప్రాదుర్భావశుభప్రభుండుమనుచు
 న్రామానుజామాత్యుశ్రీ । వేదాద్రీశుపరూరిమందిరు జగద్విఖ్యాతకీర్తిశ్వరుక॥ ౮ ॥
 సీ ॥ ధరణీభరముదాల్చు తనచేవయంతయు భుజపరిఘంబులఁబొంకవలెచి । మును
 మిసుగునియొనతనప్రజ్ఞయంతయుమతివిశేషమునందుమ స్థరించి । దైత్యారిషణ్యమై
 నతనచిత్తంబయనినుచుగౌరవమునివ్వటించి । తనువువెన్నెలగాయుతనమూర్తి
 యంతయుఁ గీర్తినైభవమునగీలుకొలిపి । శేషుండఖలప్రపంచవిశేషశాలి । నిస్య
 ముక్షులకాద్యుండైనిలుచు మేటి । చారుచారిత్రరామానుజయ్యపుత్రుఁగరుణవేదా
 ద్రిమంత్రిశేఖరునిమనుచు ॥ ౯ ॥ క॥ పుట్టకుఁబుట్టెడువేళందొట్టపునునుపచ్చిపుట్టతేని
 యదవితోఁబుట్టెననమృతముట్టెడు । పుట్టనిసువునతరవిత్వములువర్తింతుక॥ ౧౦ ॥
 క॥ ఇట్టాడరానియాగమ । ఘట్టమునకునడవయచ్చుకట్టినమునిరాట్టట్టాభిషిక్తుడవ
 ములపుట్టిన నెలవయినవ్యాసమునివర్తింతుక॥ ౧౧ ॥ తే॥ వ్యాసవాల్మీకిముఖసూక్తివై
 భవముల । నేర్పుమీరంగనిజకావ్యదర్పణముల । సరసమానసముల నేలువలుచుకీర్తిధ
 వులనన్నయభట్టాదికవులఁదలంతు॥ ఉ॥ చాటుకవిత్వతత్వరససాగరపారగులయ్య

ప్రసక్తము—పువ్వు, కపర్దోచితము—బడముడికెడగినది॥ ౬ ॥ చిద్రసవేది—జ్ఞానసారము నెఱిగినది.
 ముద్రతి—సంతోషముతోడిసంతృప్తితో, మునుముక—మాటలు చెప్పచు, భద్రనిధానము—శు
 భమునకునిధి ॥ ౭ ॥ సాబగు—అంజము, మలుపచ్చి—కొంచెముతడియాటినది, వలపు—వాసన,
 పనిగొను—నియమించు, తపనీయచేత్రము—బంగారుచేత్రము, పారుపత్రైములు—అధికార
 ములు, నిద్దంపు—స్నేహముగల, సేనమొదలియారి—ఓద్యోగేనుడు॥ ౮ ॥ రారధరాధరంబు—వెండి
 కొంఠ, త్రాద్యక్షుండరుడి—దానినిసొలిన ముక్కుయొక్క ప్రకాశముతో, తలిర్చు—అతిశ
 యింపు, ఖగయూధస్వామి—పక్షిసమూహమునకురాజు—గరుత్మంతుడగు ॥ ౯ ॥ చేవ—శక్తి,
 పొంకపట్టిచి—ఇలిపెట్టి, మునుమిసుగుని—తేజములకుడిగిడిట్టు, మ స్థరించి—వికల్పముచేసి, నివ్వ
 టించి—వ్యాసించడచేసి॥ ౧౦ ॥ నునుపచ్చి—చక్కగాఁగవ్వముగాని, డట్టెడు—ద్రవించునట్టి, పు
 ట్టనిసువు—వాల్మీకి॥ ౧౧ ॥ ఘట్టమునకు—తిరగిలేకమునకు, అచ్చుకట్టిన—వికల్పచిగిన ॥ ౧౨ ॥

సతకృతుః | పాటిగఁబట్టివిందురొక పాటివిగావనకన్యకావ్యమౌత్ | తైటభవైరి
యావతశిఖామణిశ్రీసతిసేరురంబునక | మాటియునీటికెంపుబహుమానముగంబడ
కంబుఁజేయఁజే || ౧౩ || తే || తప్పుగలిగినచోటనేయొప్పుగలుగునరసికావలికవితల
యవగుణనలు | నరసకవి తావతోక్తులసరణియందు | నమృతధారా ప్రవాహంబుల
దడుఁగాఁజే || ౧౪ || తే || కానదోషాత్తులైనదుష్కపులకతన | గరిమవహించుఁచుగవి
రాజకావ్యమహిమ | బహుళవత్తుంచుటెట్టిబహుళమగుట | జాయవెన్నెలతరితీపు
సేయుకఁజే || ౧౫ || తే || అనిభిలభువనప్రధానధన్యంబులగుమాన్యలైవతంబులంగొ
నియాఁడియాడి నెఱయింపవచ్చును భీనుతించియదంచితంబగు కవిత్వతత్త్వంబునం
గలగరినంబుఁబరిశీలి చివంచకులగుకొంచెపుంగవులవళియదంచించిపంచాశతో
టివిస్తీర్ణంబగునర్జవ మేఖలావలయంబునంగలఁచుమనైష్టవరత్నంబులకుఁబ్రయత్న
పూర్వకంబు నభివందనంచావరించి || ౧౬ || క | వాకాగ్రంతాశ్రయభట్టరు | చికాగ్ర
చార్యుల హత్తుశ్రీగురుమూర్తిక | నికరపుభక్తిభజించెద | నికావ్యకళాకలాప
మీసేఱుటక || ౧౭ || తే || తవఁజెఁతువాకగ్రశీభా | గవతవరిత్రంబుఁబరమకల్యాణసము
ద్భవభవనంబుఁజుడుదేశ | భువనమహారత్నసూత్రముగఁదగుసరణిక || ౧౮ || తే || అని
యిట్లభినవప్రబంధనిర్మాణకౌతూహలాయత్తఃత్తుండనయి యేనున్నసమయంబున ||
౧౯ || సీ || తనకులాచారవర్జనవైష్ణవాచారపర్యాయములకొజ్జబంతియనఁగ | దవ
సూన్యతముపురాతనసత్యసింధులయొన్నతికెఱునఃప్రతిష్ఠితముగాఁగ | దనబుద్ధినితిశా
స్త్రురహస్యములు తెల్లముగఁదెల్పువ్యాఖ్యానముద్రగాఁగ | దనవ్రాయుగంటంబు
మొనవాఁడివిశ్వంభరా ప్రజలకుఁబాఁరక్షగాఁగ | వెలయుమంగయగురువధూవి
భునికెద్ద | సంగభూపాలవణిప్రాణసప్రవర్తి | ప్రియయుతుండైనరామానుజ
య్యసుతుఁడు | భద్రగుణసీరివిరుచివేదాశ్రయి || ౨౦ || మ || కపులంబారకులుకృత
నులునలంకారజ్ఞులుకృతజ్ఞులుక | ధవళాత్మలృజ్జియింపనిండుకొలువై తారేందు
తారావళి | ధవళంబైననువగఁకుంభయుతసౌధంబునావాసమై | వివిధామ్నా
యపురాణగుంభనకథన్వించుకృతమోదంబునక || ౨౧ || క || ననురామకృష్ణకవిగవిజ
నసహకారావలీవసంతోత్సవసూ | క్తినిధిచిలిపించియవ్వా | సనమునఁగూర్చుండ

యావతశిఖామణి—స్త్రీసమాహమనంబు శ్రేష్ఠురాలు. మాటియొక—మఱుంగుపఱచియు. నీటి
కెంపుక—కాస్తుభువనీని. పడకంబు—హరిమనదుమనంఁడెదిరత్నపులిగ్లనుగా || ౧౩ || ౧౪ || ౧౫ ||
౧౬ || నిభిలభువనప్రధానధన్యంబులు—ఎల్లలోకములందునుముఖ్యులయినపుణ్యక్షులుగలివి. మా
న్యలైవతంబుల—పూజింపఁదగినదేవతలను. రూడి—ప్రసిద్ధి. గరిమంబు—గౌరవము. రవళి—
ద్యుక్తి. కూయట అర్జవ మేఖల—భూమి || ౧౭ || ౧౮ || ౧౯ || ౨౦ || ౨౧ || బంటి—చిహ్నాఖ్యానులుకృతైది
కులుబంటి. ప్రాణసము—ప్రాణసత్త్వదని || ౨౧ || ౨౨ || కవిజనసహ...నిధి—కవిశ్రేణులనెడి. తి
య్యమాదిచెట్లచాలునకువసంతకాలమువలెనేదొకయైనదుంపిమాటలకున్ధానమైనవానిని — క

బనిచివతురతననియెన్ || ౨౨ || సీ|| జగతిసౌబగుల నెన్నగఁగావ్యధారలఘునుండవాళు
 వునందుఁగఁగముమేటి || ౨౩ || భూమిపాలకాస్థానకములాకరోదయతరుణసూర్యోద
 యుండవు || శైవవైష్ణవపురాణావళినానాధర్మచనాపటిష్ఠైకరమ్యమివి || తాకివైది
 కలక్షణచాక్యధైర్యప్రభారూఢకార్యచణుండ || వరయభూమికుచాగ్రహారాభ
 మైనశ్రీతేనాల్యగ్రహారనిర్ణేతవగ్ర || కాళికాకోకిలమవీపునరసకవివి || రమ్యగుణకృష్ణ
 రామయరామకృష్ణ || ౨౩ || క|| కౌండిన్యసగోక్షుండవా || ఖండలగురునిభుండవళిల
 కావ్యరససుధా || మండనకుండలుండవుభూ || మండలవినుతుండవులక్ష్యమావరణ
 యా || ౨౪ || క|| యశముగలిగించునిమ్మదు || విశదోక్తులఁబొందరికవిభువరితఁజతు || ర్దశ
 భువనవినుతముగతుభ || వశమతి నాపేరనుడువువరతస్వనిధీ || ౨౫ || ఉ|| సగుండపురాణ
 నీరనిధికౌస్తుభమైప్రభవించుచేవకీ || నందనుసతగోద్యమమునవ్యకవిత్వకళాకలా
 పమన్ || కుండనమున్ ఘటించికడుగ్రోత్తగుసొమ్మనరించివిష్టుసేవందిలకించునపు
 రమవైష్ణవకోటిసలంకరించుమా || ౨౬ || మ || ఉడయంబుస్తనగంబుసేతువుహిమపూర్వ
 హంబునంబుట్టిరా|| విదితంబైనమహిమహాంధ్రకవితావిద్యాబలప్రాధిని || కదురే
 రీసరసార్థబోధఘటనాహేలాఽరిష్టాగ్రశారదసీరూపమురామకృష్ణకవిచంద్రా
 సాంద్రకీర్తిశ్వరా || ౨౭ || వ|| అనిసంభావించికనకాంబరాభరణంబులంబ్రసాదించి
 యావ్రధానపంచాననుండు || ౨౮ || మ || పలుకుందోయ్యలివూళికాంతికెనయాచా

పులకుఅనురాగమునుఘట్టించెడిమంచినాటలుగలవానిని || ౨౩ || సౌబగులన్ — చక్కండనములను
 కావ్యధారలన్ — కవిత్వమునకుఁగ్రాహకఁడగుచుండు. ఆశువునందున్ — వడిగాకవిత్వము చెప్పుట
 యందు. మేటివి — అధికండవు. అఖిభూ...గయండవు — ఎల్లరాజులొలుపుకూటములనెడిసక
 స్సులయొక్కండభ్యుదయమునకు లేతసూర్యునియందయమునుతోచించునాండవు. నానాధ...తివి
 — అనేకములైన అర్థములనుకల్పించుటయందలిచారవచేతముఖ్యమునుకునోర్జమునైనబుద్ధిగలవా
 డవు. తాకి...చయండవు — లోకవ్యవహారమును సరించినవియినేదమునందు శైష్ట్యబింబ
 యునైనగులుతులయందు (నడవశ్శయందు) నేర్పుచేతనుధీరస్వముయొక్క ప్రకాశముచేత ప్రకృష్ట
 ములైనపనులచేతనుసమర్థుండవు. భూమికుచాగ్రహారాభము — భూదేవియొక్కస్తనములపైనుం
 డెడిమత్యాలపేరున పోలినది. ఆగ్రహారము — బ్రాహ్మణులయూరు. నిర్ణేత — నిర్ణయించువాడు. ఆ
 గ్రహారాభికాకోకిలమిట్లు — ప్రథమశాఖయనెడివృక్షమునకు కోవెలయైనవాండవు. రమ్యగుణకృష్ణ
 మహావారములైనగుణములయందుఁగృష్ణుండ || ౨౪ || ఆఖండలగురునిభుండవు — ఇంద్రునికగురువైన
 సఖిహస్తవిభవాలినవాండవు. కావ్యరససుధాకుండనకుండలుండవు — కావ్యరసమనెడి అమృత
 మేలలంకారమైనచేవిపోఁగగుగాఁగలవాండవు || ౨౫ || మృదువిశదోక్తులన్ — సులభోచ్చారణమును
 శేటనమునుగలమాటలతో || ౨౬ || నీరనిధి — సముద్రము. ఉద్యమము — ప్రయత్నము. నవ్యకవి
 త్వకళాకలాపము — క్రొత్తయగుకవిత్వవిద్యలసమూహము. లిలకించు — ప్రకాశించు || ౨౭ || హిమ
 పూర్వహంబు — హిమాలయము — కుంచుకొండ. పౌధి — నేర్పు. సరసార్థ... ష్టాగ్ర — సరవంత
 కుయిన అర్థముయొక్క తెలివిగూర్చుటయనెడి విలాసవేత్తయొకభరణముగాఁగలది. శారద — సర
 స్వతి || ౨౮ || సంభావించి — నమ్మించి. ప్రసాదించి — ఇచ్చి. ప్రధానపంచాననుండు — మంత్రిశ్రీ

గాలునయ్యంతిచెక్కులఁబోలుం దెలనాకులయ్యునిదపలులఁబ్రికప్రంభులు
లతోఁగూడినవీడియంబొసఁగనాకుంబద్దనాభార్చనా | కలనాపావనహస్తకంఠ
యుణతాగ్రంబుతోరంబుగఁ ॥ ౨౯ ॥ వ || ఇట్లులోకో త్తరగుఱో త్తరుండగునాప్రధా
నశేఖరుండు పరమపురుషపరికరచరిత్రంబునకు నధీశ్వరుండగుటతీర్థంబును స్వార్థం
బునుజూదులుండేవరప్రసాదంబునుబుణ్యంబునుంబురుమార్థంబును నయ్యెనయ్యభ్యు
దయంబునకుంగల్యాణాచారంబుగాఁగృతిపవితంశావతారంబభివర్తింపంబూని ||
౩౦ || సీ || మిగులఁ గన్నాదవిన బిగువయెక్కుడుగాని కరుణాకటాక్షవీక్షణమువా
డు | దంష్ట్రావీటంకవర్ణనమయెక్కుడుగానిముద్దుజందురు నేలు మోమువాడు | నర
మృగదేహ విస్ఫురణమెక్కుడుగాని బహుకోటిమదన రూపంబువాడు | దైత్యుడం
డించునుద్ధతియె యెక్కుడుగాని శ్రితజీవావశులరక్షించువాడు | నాఁగ గరుడాద్రి
సింహాసనముననుండి | యెల్ల జగముల నేలు లక్ష్మీశ్వరుండు | శ్రీయశాబలనర
సింహనాయకుండు | శతమరనగోత్రమంత్రరక్షణమొనర్చు || ౩౧ || చ || జతవస
త్ప్రపంచసురస త్రమతుల్యుండ శేషయోగి రా | ద్విరహృదయండుమోనిజనమాన్యు
డుధన్యుడుముక్తికామినీ | కఠినకుచదవ్యయానిహిత కాంచనమాలిక హేళికల్ప
డా | శతమఠగర్వి శేఖరుం బ్రశంస యొనర్చదగుం జగంబుల ॥ ౩౨ || శా || ఆవా
చంయమవంశసాగరమునం దవ్యాహతైశ్వ్యుల | క్షీణంతండువిరూరికర్తసచివ
క్రేష్టండువిద్యాహయ | గ్రీవుండన్నియమంత్రయన్విధుని సతీరత్నోజ్యంభించునీ |
ద్యావాపుథ్యవకాశ పుంభిక్షజ వ్యాపార పారిణత ॥ ౩౩ || ఉ || ఆనచివా
వతంసముకులాంగన చెల్వగులత్తమాంబగో | రీసతియోయరుంధతియొరేసతియో
యల యాదిలక్ష్మీయో | వాసపు రాణియో యఁగ వాసియు వన్నెయుం గర్తి

పుండః॥౨౯॥పలుకుండొయ్యలి-సరస్వతి. బాగాలు-వక్త్రపలుకులు. తెలనాకులు-తెల్లనియా
 కులు. కప్రంపుఁబల్కులతో-కర్పూరపుఁబలుకులతో. వీడియంబు-తాంబూలము. లోరంబు
 గ-అతితయింపఁగా॥౩౦॥ లోకోద్ధరగుణోద్ధరుండు-లోకమునందు మేలయినగుణములచే
 తలదిగుండు, పరికర-పరివారముయొక్క. బాదులు-జాబిల్లువ్వలును. అభ్యుదయంబునకు
 -మేలుపొందుటకు. కల్యాణాచారంబు-శుభమునకుగుఱుటైననడవడి॥ ౩౧॥ మిగుల-అప
 లనుమించ-మిడిగ్రుడ్లతో. ఎక్కుడు-అధికము. జంష్టాపిటంకవర్ధనము-ఇంటిముంజూరునం
 దలిపాపురానూండవలెఁగానవచ్చెడికోరలపెంపే. విస్ఫురణము-ప్రకాశము. ఉద్భతి-నిక్కు. శ్రీత
 జనావకుల-ఆశ్రయించినజనులచారులు॥ ౩౨॥ జరగ...తుల్యండు-కడుపునందువాసముచే
 యుచున్నలోకములుగలవాఁడైనఃకృషిదేవునితోసమానఁడు. ఆశేష...యండు-ఎల్లయోగీశ్వరు
 లకుకురవయినమనసుగలవాఁడు. హేళికల్పండు-సూర్యునిబోలినవాఁడు॥ ౩౩॥ వాచంయమం
 డు-ముని. అత్యాహతము-వ్యగ్రముకానిది. విద్యాహయగ్రీవుండు-చదువునందుహయగ్రీవుఁడై
 నవాఁడు. ద్యావాపృథ్వీవ...పారిణత-ఆకాశమునకుభూమితనడిమియొడమునుసండులేనిది
 గావేయనట్టితనవనులయొక్క. హరమునుమట్టుటచేతను॥ ౩౪॥ కులాంగన-గృహిణి-తెల్ల
 ము. వాసే-గొచ్చుతనము. వస్త్రే-పొగడ్త. తెల్వగ-ఇదిక్రియాశ్రదము॥౩౫॥ అర్చినిధానము-యా

కీర్తులకు । కేసిన మూర్తి కలు పతి చిత్తము వచ్చినసచ్చరిత్రలకు ॥ ౩౪ ॥ ఉ ।
 అన్నయ లక్ష్మమాంబ సుతు లర్థినిధానము తిప్పరాజుసం । పన్నుండు రంగరాజు
 బ్రతిభానిధి గుండమరాజు బొచ్చిరా । సన్నతభాగ్యవర్ధనులసన్నతకార్యముదైర్య
 మన్నయా । భుగ్నత్తిసిరిరితి జయముపును నేర్పును నెన్నకక్కమే ॥ ౩౫ ॥ క । అము
 వ్యురిలోరంగను । ధీమణిదీపించెవంశతిలకంబగుడుక । శ్రీమహితంగమాంబ । రా
 మారవణియ రాగరసరంజితుడై ॥ ౩౬ ॥ క్ష । అరంగరాజుకీర్తులు । శ్రీరంగనివాసహ
 సశివకరలక్ష్మిం । జేరంగదిగుచునహతులంబారం గానెగుచునతని బాహునియనిక ।
 ౩౭ ॥ సీ ॥ శ్రీమదష్టాక్షరీసేవైకనిపుణుండుగీ తార్థసారసంకతవేదిపరిచితదీప్యప్ర
 బంధసంధానుండుమహితసౌదర్శనమనువిదుండు । వితతప్రభాసితవిజ్ఞానకోవిదనిజ
 సమయావసనిపుణుద్ధి । సరసరామాయణసప్తకాండజ్ఞాతయాశవందారు స్తవాభి
 శోభి । సలినిధిజాలజంఘాలజలవిశాల । ధూళిపార్శిధరాశీకధూమఘూమ । శంకితా
 త్ప్రతాపవైశ్వానరుండు । గంగమాప్రాణవిఘ్నఙ్గాస్వరంగరాజు ॥ ౩౮ ॥ తే ॥ దశ
 రథేశ్వరభార్యయైధన్యమహేమ । మున్నుకౌసల్యశ్రీరాముంగన్నకరణి । రంగయా
 మాత్యుసతియైనగంగమాంబ । మతిమరున్నంత్రి శ్రీరామమంత్రగనియె ॥ ౩౯ ॥ క ॥ ఆ
 రామరాజువాహిని । వారాన్నిధులేడుదాడెవసుమతిమున్నీ । శ్రీరామరాజువాహి
 ని । వారాన్నిధులేడుదాడినర్థిలునవులకు ॥ ౪౦ ॥ సీ ॥ పుడమిపైవడనేర్చియడుగుబెట్టె
 డునాడె ధర్మంబునాల్గుపాదములనిలిపె । జిలిబిలివలుకులు పలుకనేర్చిననాడెసత్య
 భాషాహరిశ్చంద్రుండయ్యె । వరుసమీదటివ్రాలువ్రాయనేర్చిననాడెమిచిదిక్కుల
 జయాంకములువ్రాసె । ముఖ్యత్రతస్ఫూర్తిముంజిగట్టెడువాడెకవుల బ్రోచుటకు
 గంకణముం గట్టె । సంబమాంబిక గల్గొనమైన నాడె । వాసిగల కీర్తిలక్ష్మికి సేస
 వెట్టె । దైర్యహేమాద్రిప్రజ్ఞశాంతనపుమాద్రి । రంగయామాత్యవరుని శ్రీరామమం
 త్రి ॥ ౪౧ ॥ సీ ॥ సరిహృతాంహస్ఫూర్తిసింహాసనుండున్యసింహావిక్రముండున్యసింహ
 శారి । త్రయ్యంతవాసనాగ్రహబుద్ధినాయ్యగ్రియ్యెయ్యగ్రిరామానుజయ్యగారు । గం

చతులకునిధి. అన్నయాభుగ్నస్థి—అంతిగారకము ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ కింకర—కలులు గలుగకజేయున
 ట్టి. ఎగుమకు—తలుమురు. బాహు—చేతిక త్రి ॥ ౩౮ ॥ సంకేతక్షుడి—విచ్చాటుతెలిసినవాడు. పరిచిత
 —అలకాటుచేయించిన. సౌదర్శనమనుచిదుండు—సుదగ్గనమంత్రము నెఱింగినవాడు. నిజసతు
 యావన—తనమతమునురక్షించుగొనుటయందు. సలినిధి—సమద్రము. జంఘాల—మిక్కిలిదడి
 గాపోవునట్టి. ధూళిపార్శిధర—దుమ్మచాలుయొక్క అతిశయమనెడి. అశిక్—అబద్ధపు. భూమ—మి
 క్కిలి. అశ్చప్రతాప—తనప్రతాపమనెడి. వైశ్వానరుండు—అగ్నిగలవాడు ॥ ౩౯ ॥ జులిజరున్నంత్ర
 —బుద్ధిచేతబృహస్పతియైనవాడు ॥ ౪౦ ॥ వాహిని—సేన; వాగ్దాటి వారాన్నిధులు—సమద్రములు ॥
 ౪౧ ॥ నడ—నడచుట. జిలిబిలి—కొంచెము. కచ్చీరాని. కమిచి—అక్రమించి. ముంజి—దగ్ధముల
 త్రాచు. ముంజిగట్టెడువాడె—ఉపనయనమనాడె. గల్గొనము—పెట్టి. సేస—తలచట్రాలు.
 మాద్రి—విభము ॥ ౪౧ ॥ సరిహృతాంహస్ఫూర్తి—నశివవేదయెడలిన శాస్త్రములప్రకాశముగల. త్ర

గాతరంగసారంగలాంఛనదీ ప్రియంగానీ రికిరాజరంగరాజు! శరణాగతాణాం
 నృణాం వరణకేళి వరదరాజులంబోలువరదరాజు! ననంగశ్రీరామవిఘ్నానికంఠమకుము!
 గలిగి రాచంద్ర తారారంగ-గతి బ్రశస్తి! నలుపురాత్మజులౌ దార్యవలలింఘలు!
 ఘజగతాయకి నాలుగు ఘజములట్లు || ౪౨ || తే|| అందు సగ్రజుఁ డఖిలవిద్యావి-
 నోది | శ్రీనృసింహాఖ్యసన్నంత్రి సింహములరు | లీల లక్ష్మమ్మతనకునిల్లాలుగాఁగఁ|
 జెలఁగ లక్ష్మీనృసింహ విశేష ముద్ర || ౪౩ || క|| శ్రీనరసింహుని లక్ష్మీ | మా-
 నవతికి వెంగళాఖ్య మంత్రీశ్వరుఁడు | గోనప్పయ్య ననఁడగుని | ద్యానిఘ్నిరువు
 రును బుత్రులై మని రవని || ౪౪ || క || నయ వినయంబుల కైవడి | ఇయితే
 జములట్లువిభవశమముల క్రియన | వ్యయ యశులు వెంగళయకో | నయలిరువురువె
 లసిరవని నాథార్చితులై || ౪౫ || క || ఆవెంగళ మంత్రీశ్వరు | దేవికి శ్రీయాభ
 శాఖ్యతిలకవతికిరా | ధావిఘ్నేదేవేరియునల | కావేరియనీడుదోడు గారవ కళ
 ల || ౪౬ || క || గానకళాతుంబురుఁడనఁ | గానయవిద్యావివేక గారవలక్ష్మీ |
 జానియనంగానిధర్మ | గోనప్రభుఁడొప్పు మంత్రీకులతిలకంబై || ౪౭ || తే|| అవి
 దేహాధిపతిప్రతియాత్మభార్య | గాఁగవిఖ్యాతించాందురాఘవునికరణి | రాఘవాం
 బాధినాథుఁడై శ్లాఘమీరు | శ్రీనృసింహునికోనప్పసిరులకుప్ప || ౪౮ || ఉ|| సామజ
 రక్షణుంగొలిచి సన్నుతికెక్కినభాగ్యశాలిశ్రీ | రామచమూపశేఖరుని రంగనమం
 త్రిననంతమాంచికా | స్వామినుతింతుమన్నభుజానతప్రప్పధనర్హధూనిధా | రా
 మధురోక్తిగుంభనభరస్ఫురణాపరిణాహచాగురి || ౪౯ || చ || ఉరుమతిరంగమం
 త్రితనయల్ విలసిల్లిరిపుల్ల మల్లికా | హరదరహాసహారహింసహర పటీరయశోధురం
 ధరుల్ | వరదయగల్గువారుగుణవంతులు శాంతులుకాంతిచంద్రముల్ | వరదయ
 మంత్రీపుంగవుఁడువాసవతుల్యుఁడు రాఘవయ్యయన్ || ౫౦ || క || ధంనయవరదా
 మాత్యునిహంగమవిఘ్నమనభజన హంసధ్వజుసా | రంగధరహరినిష్ఠాన | గంగా
 శృంగారి తాస్యకమలునుతింతున్ || ౫౧ || సీ|| సమకూర్పఁగానేర్చు సకలవైష్ణవశాస్త్ర
 సిద్ధాంతశుద్ధాంతసిద్ధిగరిమ | హవణింపఁగా నేర్చునఖిలావనిచక్రసామ్రాజ్యపూజ్య
 విశాలలక్ష్మీ | వలపింపఁగానేర్చు వాలారుఁజూపుల కోపులుమాపు చకోరదృశలఁ

స్వంతః-వేదాంతములయొక్క గ్రంథా-గ్రంథమునట్టి సారంగబాహుస-చంద్రునిదైవ. ప్రశస్తి
 ప్రశస్తి || ౪౦ || ౪౩ || ౪౪ || ౪౫ || రాధావిఘ్నేదేవేరి-పల్లవేపునట్లుపురాణియగులక్ష్మీ || ౪౬ || లక్ష్మీ
 జాని-లక్ష్మీకిసెనిమిటి-విఘ్నపురంగవిదేహాధిపతి-జనకకుమారాజు. శ్లాఘ-పొగడ || ౪౯ || చ
 మాపశేఖరు-నేనావతిశ్రేణుని. స్వామి-జనిమిటి. మధూలి-కుధువు-తేనె. గుంభనస్ఫుర
 ణాపరిణాహచాతురీ-కూర్పుయొక్క ఆతిశయమువలనివ్రతాశముయొక్క మిక్కిలిపునేర్పుదేత ||
 ౫౦ || పుల్ల-నికసింపిన. హిర-వజ్రబడి. హర-మూర్త్యావేరు. పటీర-మందిగంధము. వర-శులై
 ౫౧ || ౫౧ || ౫౨ || హవణింపఁగా-ధరింప. వాలారు-దీర్ఘములైన. కోపులు-అంకములు. చకోర
 దృశల-శ్రీలను. ప్రకటకార్యధారిమద్రుద్ధయిన శూరత్వమునుధరించినవాఁడగు. బాధాధరా

బాలింపగానేర్చు బాధవకవిగాయకార్థార్థినివహంబుననుదినంబు దండనాధునిమా
 త్రుండె దశదిశాపః కాశసంపూర్ణవిజయప్రకాశశాలిరంగయామాత్యవరదయ్య
 ప్రకటశౌర్యః । ధారివాచాధరాధరధారిశయ్య ॥ ౫౨ ॥ క ॥ తిమ్మాంబయశశ్రమయు
 వరః । దమ్మయు వరదస్పృహర్యలై వెలసిరితే । జమ్మనశక్తిత్రయమువి । ధమ్మనసక
 లోన్నతప్రధాప్రధితమతి ॥ ౫౩ ॥ ఉ ॥ మున్నొక రాఘవుండు తలమోచి భజించు
 విభీషణాదుల ॥ మన్ననఁబ్రోచెఁ గాఁచెనుమాటలెకానిగుణప్రసన్నతన్ । బ్రన్న
 దనంబుజూపఁగల రంగయ రాఘవమంత్రినిచ్చలున్ । వన్నెకుఁదెచ్చునిచ్చునభివాం
 ఛితవస్తువులధిఁకోటికి ॥ ౫౪ ॥ క ॥ తేజమునరాఘవునియం । భోశేషుణ్ణిమ్మ
 మాంబుతోల్పందగునా । రాజీవవదనశారద । రాజార్థకీటపూర్ణ రాజనిభాస్యన్ ॥
 ౫౫ ॥ క ॥ శ్రీరామమంత్రివరదసు । ధీరత్నముకులవధూటిదీపించుయశో । దారమణి
 రమణిమ్మ । శ్రీరంజితకొండమాంబచిరపుణ్యములన్ ॥ ౫౬ ॥ క ॥ ఆదంపతులకుఁ
 గలిగిరి । గాదిలిసత్పుత్రవరులు గనుఁగొండనయ్యన్ । శ్రీదనరు నౌబళయ్యయు ।
 పేదస్త్రితిజాయమాన వినయనయగతి ॥ ౫౭ ॥ క ॥ కనుఁగొండయితనిఁ ధైర్యము ।
 పెనుగొండగు నవనినెదిరి భీతిఁబరఁగవే । చనుఁగొండల కనఁగాఁదగు । కనుఁగొం
 డయనాగమాంచికావల్లఘుండై ॥ ౫౮ ॥ ఆ ॥ అతని సోదరుండు మతికళాజంభారి ।
 గురుండు బంధులోక సురభివెలయు । నౌబళాఖ్యమంత్రియాబళాయిితని । జయ
 మునయమునంచుజనులుపొగడ ॥ ౫౯ ॥ ఉ ॥ ఇమ్మనవద్యహృద్యసముదీర్ణ గుణాభికిఁగ
 ల్పవృత్తపుం । గొమ్మనవీనదానగుణ గుంభనసంభృతిఁబద్మనాభుఁగ । న్నమ్మనరామ
 రస్తునజయస్థితి కొబళమంత్రిభార్యయా । నమ్మమ యమ్మదద్విరదయానకు నేనతు
 లీడుధారుణిన్ ॥ ౬౦ ॥ ప ॥ ఏవంవిధాన్యవాయ పయఃపారావారంబునకుఁ దా
 రకాకమనాకఁబడెను । కృతిపతితెఱంగట్టిచనిన ॥ ౬౧ ॥ ఉ ॥ మానితరాజితద్యుతి
 సమంచితమోత్రివధన్ద్రైవ । జ్ఞానపరాయణుం డమృతసాగరరాజగభీరుం
 డధి ॥ తానసురద్రుమంబుతఁడు దానననానతశాత్రవుండు రా । మానుజమంత్రి

ధరధారిశయ్య—మాటలచేతవిష్టుదేవునిపానుపైసశేషుండ ॥ ౫౩ ॥ ప్రధా—ప్రసిద్ధి. ప్రధిత—ప్రసిద్ధ
 మున ॥ ౫౪ ॥ ప్రాశ్న—పొసఁగెను. కాచె—ఆపదలుతొలగించికాపాడెను. ప్రన్నదనంబు—మ
 నూహరత్వము. అభివాంఛిత—కోరఁబడిన. అర్థికోటి—యాచకులపరమాహము ॥ ౫౫ ॥ శారద—
 శరస్వతిని. రాజార్థకీట—అర్థచంద్రుండుకీటముగాఁగలిగివునియొక్క ॥ ౫౬ ॥ సుధీరత్వము—పరి
 డిలో శ్రమండు. కులవధూటి—గృహిణి. పెండ్లాము. రమణ—విధమున ॥ ౫౭ ॥ గాదిరి—ప్రియకు
 యిన. జాయమాన—పుట్టుచున్న ॥ ౫౮ ॥ కనుఁగొండ—చూడుండు. ఎదిరి—పగవారిండు ॥ ౫౯ ॥ జం
 భారి—ఇంద్రుండు. సురభి—కాకుఁడనువు ॥ ౬౦ ॥ ఇమ్మ—స్థానము. అనవద్యహృద్యసముదీర్ణ గుణా
 భికి—నింజ్యములుకానిదియు మనసునకింపయినదియు ఘనకుయినదియుడైన గుణముల
 పక్షి. సంభృతి—భరించుట ॥ ౬౧ ॥ తారకాకమనాకృతి—నశక్తిములకుకాముకుడైన
 చంద్రునిఁబోలినవాఁడు ॥ ౬౨ ॥ అమృతసాగరరాజగభీరుండు—వ్రేడ్లకుయిన పాలసముద్రము

నర్థిలు హహమహాఽడై నిజవంశ కర్తయై || ౬౨ || సీ || కతపత్రమిడవచ్చుగల
 గాంచునపుడైనగోరికబరకాంతం గోరడనుచు । ముడియవై వంగవచ్చు మైన
 దారసింసిన శూరత్వమున వెన్నుచూడనుచు । దిబ్బమెత్తగవచ్చునబ్బరంబగు
 కల్లిమేరమీటినరీతిమెఱగఁడనుచు । జేసాఁపఁగావచ్చుశివుమిడనేసియుఁబూనిక
 తోఁబొగ్గబొంకఁడనుచు । జలధివలయితవసుమతీస్థలవతంస । భాసురాంససమా
 శ్రితప్రాధికీర్తి । శరవరనగోత్రభవమంత్రదక్రవర్తి । యైనరామానుజయ్యకునైక
 డంగి || ౬౩ || శా || రాధానాథపదాబ్జభృంగమగు నారామానుజమాత్యతే । జో
 ధారావళిభానుభానునుపమం బూపట్టుమిత్రాంబుజో । వ్యోధంబుంబ్రతిపక్షతైత
 వనిరుద్యోధంబున్వంక్రియా । సాధుశ్వంబు వహింపదుర్గమతమ స్సంబాధముల్
 జూఁగఁగె || ౬౪ || క || కామగవీసురతరువులు । వేమాబునునిచ్చుదవులువిడిచేర
 ముగా । రామానుజయ్యదాన । ప్రామాణికముద్రకొంగుబంగారమగు || ౬౫ ||
 శా || ఆరామానుజయ్యవ్రతిచంద్రుడువినాహంబయ్యెనెయ్యంబుతో । భారద్వాజ
 పవిత్రగోత్రనిధికి బల్పాటికన్నయ్యకు || ౬౬ || గారామైనకుమారికాతలకముగారి
 ధరాశారదా । మారామావరమైన సిద్ధమతి నమ్మాజమ్మఁదేజంబున || ౬౭ || సీ ||
 తోడవులు సెక్కులుదొడవియుండెనెకాని సత్యంబునకనిజాలతోడవు । చుట్టాల
 పురథయైసామగునొందెనెకాని నెన్నదైనచుట్టంబుదనకుఁగీర్తి । కులదైవతంబహూ
 బలనాధుండనెకాని వతిమూర్తి పరమదైవతముతనకుఁ జక్కఁడనంబులునహజం
 బులికాని తనచక్కఁడనము వర్తనమునంద । యనఁగెలసివైనిఖిలవిద్యారహస్య!
 రమవిజ్ఞానపాండిత్యభద్రమూర్తి । విద్రసురశాఖిరామానుజుపదాన । మాళి
 రుద్ధాంగలక్ష్మీ యమ్మాజియమ్మ || ౬౮ || క || ఇష్టహిరామానుండయి । నమ్మా
 జమ్మకు జనించినబ్బవముఖా । బమ్మలఁబోసినసుతర । ^{స. సీ. ౬౯} ఎల్లపురును
 వారతాజిత శరధుల్ || ౬౯ || సీ || మద్రేశనిభసమున్నిద్రశోభ్యదేక విద్రావి
 తారిచేదాద్రికారి । విష్ణుపదధ్యాననిష్ఠాశవిజ్ఞానకృష్ణండుశ్రీరామకృష్ణమంత్ర । శ
 శరచ్చంద్రికాహరహరిహింహారకరకీర్తివరశయ్యతిరుచలయ్య । పక్షులితత్యా

మక్కుగాంభీర్యమవతిగాంభీర్యమగలవాఁడు. సంతాన—సమామానుయొక్క || ౬౩ || కత
 త్రమ—ప్రమాణపత్రక. మొన—నేన. తారసించిన—సూరించినను. దిబ్బము—దీపము. ఆ
 బ్బరము—వింశతి || ౬౪ || భాను—ప్రకాశముచేసెను. భానుచుపమ—సూర్యునిపోలికను. ఉద్యోధ
 —వికాసము. నిరుద్యోధము—వికాసములేమి—సోకచము. గుర్తవసెనుస్సంబాధములు—అణ
 రానికోకములయొక్కరాయిడులు || ౬౫ || కామగవి—కామధరువు. తత్వులువిడిచేరము—అంటి
 ఁబనివ్యాపారము || ౬౬ || గారాము—గారాబము || ౬౭ || తొడివి—తొడిగి—ధరించి. సామగు
 అందము. వర్తనము—నడవడి. విశిల్లెక—ఒప్పెను. విద్రసురశాఖి—బ్రాహ్మణులకు కల్పవృక్ష
 || ౬౮ || ఉదారతాజితశరధులు—దాశ్యవ్యముచేసెనెలువఁబడినసముద్రముకలవారు || ౬౯ || స
 నిన్నిద్ర—బాగ్రత్తగల. విద్రావితారి—యుద్ధమునుండితొలగిపాటిపోయిన శత్రువులకలనాఁ

గలక్షీకరోద్యోగ లక్ష్యలక్షిత మూర్తిలక్ష్యసుండం । ననగవెలసిరి రామాను
జయ్యసుతులు । దశరథక్షోణిపాలనందనసమృద్ధి । వైవతేకమదావళదంతరేఖ ।
సురగపర్యంకనిజవతుర్వాగ్రహలక్షీ ॥ ౬౯ ॥ ఉ ॥ ముద్రితవైరివత్స్రులగుమువ్వరు
తమ్ములుబంపుసేయవే । దాద్రవిరూరి మదిరుడహర్పతితేజండు రాజిలుక్ య
శో । భద్రుండు రామభద్రునిప్రభావనయుక్ గురుభక్తీయక్ బ్రతాప్రదవిణప్రసి
ద్ధియునుబంధుజనంబుప్రియంబుసేయగన్ ॥ ౭౦ ॥ సీ ॥ పట్టెవట్రువయునుబరిపుష్టి
తలకట్టు గుడిసున్నకియ్యయ సుడియుమడియు । వైత్వంబునెత్వంబునందంబుమం
దంబుగిలుకయుబంతులు నిలుపుసాలుపు । నయమునిస్సంజేహానియు నొప్పుమరు
వునుద్రచ్చివేసినయట్లతనరుటయును । షడ్వర్గశుద్ధియు జాతియోగ్యతయునువృద్ధి
ప్రియంబునువిశదగతియు । గీలుకొనవాయనంబులుకాయవాయగొంకుకొన
రునుశేతప్పగొనకయుండు । లలితముక్తాఫలాకారవిలసనమున । మతివరున్పత్రివే
దాద్రిమంత్రివరుండు ॥ ౭౧ ॥ తే ॥ మాద్రిమీరువిరూరివేదాద్రరాజు । దానధారా
ర్థమఖిలప్రధానదుల । వెచ్చపెట్టుటదలకియోవిధతటి । నిరుణశశిమాళిజడ
లలోడాగియుండు ॥ ౭౨ ॥ ఉ ॥ చేతులుద్రిపుచుక్ బభులచెంతలసూరకగుర్వీ
తులై । యేతులఁబోవుచుక్ దిరుగునిప్పటిపాత్రులునంశ్రువించుటకు । ధూతలకల్ప
వృక్షముఁ బ్రహూతగుణాధుని సర్వలోకవి । భ్యాతువిసితువేదగిరిగాతరచిత్తులు
పోలనేత్తురే ॥ ౭౩ ॥ సీ ॥ కరుణించుచెనా కవిగాయకార్థాధి నివహగేహం
బులనెఱయుసిరులు । కోపించుచెనాకొండతో నెనవచ్చననవచ్చునతడైనవనం
నూలు । ప్తెచ్చుచున్పించెనామెదుక పాలసుండైన దూతనంబునసన్నిపరిధవిండు ।
బొందుగాచెనాభువి నెట్టిఖలునకు నాదటకరుణాప్రసాదమొనగనుమంత్రిమా
త్రుండెద్దక్కంత్రివధనకళన । చారుచర్యాచమకరచక్రవర్తి । గుడినిభుండు
విరూరివేదాద్రరామ । భద్రపాదసరోరుహబంధరంబు ॥ ౭౪ ॥ మ ॥ జలజాతాం
ఘీనరోజపట్టదమవిశ్వామిత్రగోత్రోద్భవుండలఘుప్రాభవుండర్థి లోకసులభం

దు. నిస్తాన—నేర్పుగల. పత్నరితి—తొప్పుతెత్తబడిన—విశాసమునొందిన. లక్ష్య—గుణము. మ
దావళ—విరుగుచుంట్ల చతుర్వాహలక్ష్య—రాసుదేవ సంకర్షణ ప్రవృత్తునిరుద్ధునిదే
నాలుగుమూర్తులకవలయుక్కుకలిమిని. (ఇక్కడలక్ష్యకావడమునలసిపోయి.) ॥ ౭౨ ॥ మ
ద్రీశ—ముద్రపయ్యబడిన. పంపు—చెప్పినపని. ఆహగ్యత—సూర్యుడు. యశోభద్రుండు—కీర్తి
చేతమేత్రసకాండు. ద్రవిణ—బుము ॥ ౭౧ ॥ మడి—వట్రువసుడి మడి—మామడితామడి యను—
మావత్తరావత్త. గిలుక—వలపలగిలుక. పాలుపు—విధము, మురుపు—అందము. త్రచ్చి—శరిది—త
రిమన పట్టి. మరున్పత్రి—బృహస్పతి ॥ ౭౩ ॥ తెలఁకి—భయపడి విబుధులటని—దేవనది—గంగ ॥ ౭౩
దుర్విశ్రులు—విషయములేనివారు. పితృలంబోవుచుక్—నిత్యుడు. ప్రభూత—గొప్పతన. విసితుక్
—వినయముగలవానిని. కాతరచిత్తులు—పిరికిగుండెగలవారు ॥ ౭౪ ॥ నెఱయుక్—నిండును. మె
దుక పాలసుండు—అద్భుతహీనుఁడగుమూర్ఖుండు. పరిధవంబుక్—అరితయి—తును. పొందు—స్నే

జేకీర్తింబెంబొందునాకలకాశాస్తితనూభవకసుగుణలత్కదీర్పలాంబన్యభల్ ।
 వెలయంగులకాంతంజేసివెలనెకవేదాద్రిభద్రోన్నతే ॥ ౭౫ ॥ సీమ్యభేంద్ర
 గమనుడీవేదాద్రినాథుండుగిరిరాజునయితరుమలాంబ । పెదనిశ్శ్వసుండువే
 దాద్రినాథుండుధృతిశారదాంబయితరుమలాంబ । విహగేంద్రగమనుడీవేదాద్రి
 నాథుండుశరధితనూజయితరుమలాంబ । విబుధాద్రినాథుడీవేదాద్రినాథుండుధన
 కచిజేవియితరుమలాంబ । నందగనచుకూలదాంభవ్యనితతమసొమ్మ హరువుదీపిం
 జెనారవేదాద్రివిఘ్నండు సోయితుడైవకలకాశాస్తితనయ । తిరుమలాంబయు
 నిత్యవృద్ధులక్షి ॥ ౭౬ ॥ సీమవేదమంగళ తీర్థావైవతజ్యేష్ఠుండభ్యస్తపద్మనాథరాశి ।
 ఋషరాజరచితభాష్యగ్రాంథసిద్ధేన శిలపరాణేహానకర్త । బంధురదీప్యవంబం
 థానుసంధాతపంచసంసారరస్రపంచవణండు । వాచూలమునచంద్రవంశవర్ధన
 మూర్తి సకలదేశాచార్యకంగురుపుష్కలమేనుంగుశ్రీరంగవతికిసెన్లు । గారిగర్భాం
 బురాశిసహారత్తి । సారసాహిత్య సర్వవ్యత్యవ్యనేటి యాశవందారుందాశ
 యుగారు ॥ ౭౭ ॥ శాంతత్రాద్యగ్నిభవభావనధీంధాశప్పగారికదయా । యు
 త్రస్వాంతునితాంతశాంతియుతులోకాచార్యచర్యకసుధీచిత్రాంభోరుహభానుం
 గొల్పిచుండదాశీర్వాకలభ్యోన్నతే । హర్తేకదానుపిరూమంత్రముణివేదాద్రిశుం
 దుద్యుమచి ॥ ౭౮ ॥ వ ॥ వెండియునవ్వేదాద్రిపరిత్రేవ్యరుండురవికులలికుండును
 రణరంగధీరుండును నంబునిధిగభీరుండునభట్టభావాంకుండును నకలంకుండునున
 వత్తారుమండలిరంగండుండును నుద్దండభుజాదండంబునునై పరవారీసశూద
 కుండయునునితరసముపార్జివవధూకల్లభుడునుగోపికాగోవిందుండయ్య సీత్యర
 లక్షణలక్షితుండును పొన్నాంచారువేది శ్రీపాదపద్మారాధకుండయ్యను ప్రతి

హము చచ్చావిచారణ బంభరంబు తుమైది ॥ ౭౫ ॥ కాశాస్తికాశాస్తి ॥ ౭౬ ॥ వ్యవభేంద్ర
 గమనుడు—శివుడు. పెదనిశ్శ్వసుండు—బ్రహ్మ. దృతిక—ధరణిచుటచేత. విహగేంద్రగమనుడు
 —విష్ణువు. శరధి—సముద్రము. విబుధాద్రినాథుండు—ఇంద్రుండు. హరుభ—యశుజిత ॥ ౭౭ ॥
 నైవతజ్యేష్ఠుండు—బ్రహ్మ. అభ్యస్త—నేరువలెడిన. పద్మనాథరాశి—ఋషాస్త్రముల యర్థ
 సముదాయముగలవాండు. సిద్ధే—నిగియిచువాండు. శిలపరాణి—అనుసంధానము చే
 నువాడు. (అనుసంధానముచే—బ్రహ్మచర్యమును, సహారత్తి—చంద్రుండు) ॥ ౭౮ ॥ తాద్యక
 —అటువంటినితాంత—మిక్కుటమైన సుధీచిత్రా భోరుహభాను—పండితులవనస్సులనెడి
 మలములకుసూర్యుడైనవాని. హర్తేక—పొందెను. ఉద్దండక—తల్లుచున్నవ్రకాశమును ॥
 ౭౯ ॥ రవికులలికుండు—సూర్యుని శత్రువుండు. రణరంగధీరుండు—యుద్ధభూమినుండువైర్యము
 గలవాండు. అంబునిధిగభీరుండు—సముద్రమువలెగాంభీర్యగుణముగలవాండు. అకలంకుండు—
 దోషములేనివాండు. ఉద్దండభుజాదండండు—నిర్భీనక బ్రహ్మచర్యముగలవాండు. ఇతరసము
 పార్జితవధూకల్లభుండు—శత్రువులచేత సంపాదించబడినజయక్షియనెడి శ్రీ క్రియారాలు
 గాంగలవాండు. గోపికాగోవిందుండు—గొల్లపదుచులకుగొప్పండు—అంతఃపురశ్రీలకుగొప్ప
 నివలెలానపురుషుడైనవాండు. ఈశ్వరలక్షిణి—శివునిగుణులచేత బూజించు

స్తాపితపరమవైష్ణవకుటుంబవిశేషమునైనఘనుని॥౭౯॥ తే॥గుణుడుగలరాజుమంగయగురవరాజుఁ పుత్రుపెదసంగఘాపాలుశక్తుజైత్రుఁ భానుసమతేజవిద్యావధానభోజుఁగొల్చివేదాద్రినిత్యలక్ష్మ్యుండలర్చు॥౮౦॥మ॥ విభవేంద్రుండువిరూరిశాసనమహావిఖ్యాతిరామానుజఁ ప్రభువేదాద్రిఁజించువాఁడునుమౌరాపెద్దసింగావనీవిభుచిత్తంబునెఱింగిగంటమురవల్ విద్యావధానూపురఁ ప్రభవపౌధ్యుశంయుశౌరభటిసౌభాగ్యంబుగల్పింపఁగె॥౮౧॥ చ॥అశిసహజాదుల్ వెలసిరార్యగుణాఘ్యులురామకృష్ణుఁడా యతఃభుజశౌర్యుఁడౌతరుమలయ్యవచితఃకాభవ్యసతఃశౌచతరుండలత్తణ్యయురసాతలనూతనకామధేనువున్ |చతురపథావిధాననయసాంద్రులుచంద్రులుకాంక్షసంపద॥౮౨॥ తే॥ధర్మనిశ్చేతవేదాద్రికూర్చితమ్ముఁడైనశ్రీరామకృష్ణప్రధానివెలసెలత్త్యమాంబాధినాథుఁడైలత్త్యతోడీయాదినారాయణవికృపసూదిసంబు॥౮౩॥ క॥ఇంతిందరుమలనంత్రయ | నంతమఁగొనియాడవలయుహరిహరయనగరి | పాత్రితోపవనలతాంతా | నంతమరందస్రవంతికాలచితసూక్తిక ॥౮౪॥ క॥ ఆలక్ష్మ్యమింద్రీయస్వరూపిలావతవెంగళాంబలేఖవిభువధూ | పాలితనానావిధలత్త్యలక్షణశోభివిభవకీర్తలవెలసె॥౮౫॥ క॥సోదరులునుశులుసతులును | వేదాంతమార్గచార్యులైనఁజునునయమున్ | శ్రీదాంపత్యమునెసఁగఁగ | వేదాద్రిచుహాప్రధానివెలయుంగృహులె॥౮౬॥

—(*) పథ్యంతాలు. (*)—

క॥ఏవంవిధగుణమణిభినికావిర్భవదురుకృపాకటాక్షునిల | స్త్రీవల్లభచరిణౌంబుజాసేవాహేనాకశీలశీలనమునె॥౮౭॥క॥అంధకరిపుగంధద్రుమగంధాంధద్విపవివక్షగరుడశ్రోతీ | బాంధవబంధు కీర్తిసుగంధిలభువనస్రయ్యునకుఁ ఘనవినయమున

బాంధు—ప్రభుత్వలక్షణములతోడఁబడఁచు బాంధుఁడైతిహాపిత—ప్రపత్తవేయఁబడిన— నిలుకఁబడిన॥౮౦॥శక్తుజైత్రుక—పగివారినిజయించువానిని. విద్యావధానభోజుఁడు—చతువునందలి ఆవధానముచేత(పరిశ్రమముచేత)భోజింపజైనబాంధుని॥౮౧॥ విభవేంద్రుఁడు—వైభవమునందు ఇంద్రుఁడు—త్రాయసములు—నియమనాపత్రికలు,సూపురక్షభవ—ఆదేయములముట్టిం. ఆరభటి—ధ్వని॥౮౨॥వచితక్షుభ్యసత్కళాచతురుండు—విద్యాగుణులజ్ఞానసంపదగల మునుమింద్రులయందుసమర్థుండు.కసాతల—ఘామంశలమనందలి. చతురపథావిధాననయసాంద్రులు—సర్వరూపజ్ఞములనుమధించునట్టిసతయ చతురథులు॥౮౩॥నిశ్చేత—నిర్ణయించువాడు॥౮౪॥వారి... సూక్తిక—ఇంద్రునిపట్టణముపై బడిదైనసందనవనము. గంధిని పుష్పలవల. తులలేకేతననరులమలెవనోజ్జమలైనమందిముటలచేత॥౮౫॥లేఖవిభు—ఇంద్రునియొక్క. శోభి—ప్రకాశించునట్టి॥౮౬॥౮౭॥ ఏవంవిధగుణమణిభినికే—ఇటువంటిగుణముల నెడిరత్నములకుగనియైనబానికి. అపకృపర—పుట్టుచున్న. జనికే—జన్మముగలవానికి. హేనాక—త్రాణత్వము నెడి॥౮౮॥అంధకరిపు...త్రయంకుక—శిఖరభుగంధపుత్రమ్రానునంహముగరుడనిముక్కుపీసికెమిత్రమైనఅనగావీని సహావినమిక్కుటమైనకీర్తిచేత పరిమళించుచున్న మూడులోకములుగలవానికి॥౮౯॥నుతిశాలింక

కుక్షిః॥౮౮॥క॥చతురుదధివలయవలయిత॥కుతలభరణకరణభుజునకునుసుజనునకు॥
 సుతిశాలికిజితశౌరికి॥హితకారికిసమదగమనహేలాకారికి॥౮౯॥క॥వాణీసఖముఖ
 ముఖరిత॥వీణానిక్యాణశల్లవికనూత్నసుధా॥ప్రాణసఖలేఖనీకల॥రాణునకాచరిత
 భూసురతౌ॥ఐనకు॥౯౦॥క॥సంధారఘపతికివృష॥సంధునకైదంయుగీనకర్ణ
 నకునమి॥న్దాంధాతకుదాంధవశుభ॥సంధాతకుధాతకునువృషభగమనునకు॥
 ౯౧॥క॥భీమకౌ॥ధాంధవిమత॥నీమంతవతీలలాఘనీమంతమణి॥స్తోమాపాకరణ
 పటు॥శ్యామలకరవాలజయసహాయభుజునకు॥౯౨॥క॥రవికిరణరుచికిమతిభా॥
 రవికివిమతసచివగళితరవపదభూషా॥రవికిభుజాంతరమణిహా॥రవికినిరుచిరాకృతి
 కిధరాశ్రుతికృతికి॥౯౩॥క॥రామానుజ్యానుతునకు॥శ్రీమంతునకర్మసార్థజీమూత
 హయ॥స్తోమాన్నతికిమిరా॥శ్రీమద్వేదాద్రిమంత్రిసింహంబునకు॥౯౪॥

కథాపారంభము.

వ॥ అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా నా యొనర్పంబూనినపాండవీకమా
 హాత్యైంబునకుం గథావిధానం బెట్టిదనిన॥ ౯౫ ॥ మ॥ తులితోక్షధ్వజ సూతుడై
 వెలయు సూతుంగాంచిము॥శౌనకా॥దులు తే॥శ్రంబును వేల్పుచీర్థము బుధస్తు
 త్య ప్రభావంబులై॥దళితైన స్తిమిరంబులై యిహపరాధ ప్రాప్తి మూలంబులై॥
 యిలవైహికైడంగలైన ననఘమూర్తీతెల్పవేనావుడు॥ ౯౬ ॥ క॥ ఆయువుల
 స్రవ్యమగీ॥కారంబానరించిపలుకుగధకుండుశ్రీనా॥ధారాధనహితచర్యు॥

—పాగ ద్రచేతలప్పనవానికి. దితిశౌరికి॥—జయింపఁబడినచూరసంతతిగలవానికి. హితకారికి॥
 —మేలు చేయువానికి. సమదగమన హేలాకారికి॥—మదముతోడిఅనగాతిన్నినినడకవలని విలాస
 ముచేతవినుకైనవానికి॥౯౦॥నఖముఖముఖరిత॥—గోటికొనలచేతమోగింపఁబడిన. వల్లవిత॥
 చిగ్గిరిన. సుధాప్రాణసఖ॥—అమృతమునకుమిత్రమైన॥—అమృతమునుబోలిన. లేఖనీ॥—గుంటముయొ
 క్క—కలరాణునకు॥—కలధ్వసకలవానికి॥౯౧॥సంధా॥—ప్రతిష్ఠాచేత. విదంయుగీన॥—ఈయంగ
 మునందలి. సమిత॥—యుద్ధమునందు. సంధాతకు॥—కూర్పువానికి॥౯౨॥భీమ...భుజునకు॥—భ
 యంకరమయినకోపముచేతకన్నుగాననిశశ్రువులయిల్లాండ్రయొక్కఅథరణరూపమైన పాపట
 యంబలికత్తు ములసమాహమునుఅపహరించుటయందుసమర్థమయినవర్ణపుకత్తివలనిగెటుపు
 తోడుపాటుతోడిచేయగలవానికి॥౯౩॥విమత॥—శశ్రువులమంశ్రులయొక్కజాతినధ్వ
 నిగలకాలియందె॥మోతగలవానికి. భుజాంతరమణిహాకారికి॥—అమ్మనంబలికత్తుపువరముల
 ప్రకాశముగలవానికి॥ ౯౪ ॥ అర్చి...ఉన్నతికి॥—యాచకులసమాహమునకుజీమూతవాహన
 సమాహముయొక్కగౌరవముగలవానికి॥—యాచకులకుఇష్టవస్తువులనిచ్చుటయందుజీమూతవా
 హనునివంటివారినిఅన్వేషించుటవలనవానికిఅసలగ్గము॥౯౫॥౯౬॥తులితోక్షధ్వజసూతుండు॥—సరి
 బోల్చుపడినప్రవృత్తిగలవాండు. బుధస్తుత్యప్రభావంబులు॥—పండితులుకొనియాడఁబడినమహిమ
 గలవి. దళితైన స్తిమిరంబులు॥—నశింపఁజేయఁబడినపాపములన్నిదిశికట్లుగలవి॥౯౬॥ శీనాధారా

బారాశక్యందలంచి పొంగి జలియగుచున్ || ౯౭ || ప||చ హాస్తిలా రాయాపురావృ
త్రంబుత్రిరావృత్రంబుగా నుత్తమశ్లోకుండగు కృష్ణదైవపాయనువలనమున్నెఱింగి
నయదికలదత్తైఱం గఖిలంబును మీయంతరంగంబులకు వచ్చునట్లుగా విన్నవించెద
వినుండని సూతుండట్టియె || ౯౮ || ౯౯ || శీతాహర్యనుతాళిని వికవరాజీచంబు
విశ్వేశ్వర | జ్యోతిర్లింగవిశుద్ధరత్నఖనిమోక్షోపాయదుగ్ధాభివే | లాతీరావృతుండి
నామకగజాలానంబుగంగామృత | సోత్తోసిస్సృతిచంద్రగోళమనమిండన్ గాశీశ్రీ
రాశియై || ౯౯ || ౧౦౦ || పా||లేయాచలకన్యకావదనశుభస్పర్శసారభ్యమున్ || గ్రీలం
గల్గియుండుష్టిలేక మునిహృత్కోరద్రాజ్ఞసాగంధ్యలీ | లాలిత్యముగోరునొకరి
తరోలంబంబునై జాకృతిన్ | డాలాందించుచురానులభ్యమగకీటన్యానురీక్షణ
రిన్ || ౧౦౦ || సీ || ఒకనాడుత్తర్థోపయోగిగానిశరతుడునౌదలభరియించునభిగంగ |
నాప్రాద్దుపాయరాజనట్టి నిర్వేదయుభోగించునై శ్వర్యములైనమిది ముంబుషగరా
క్షులపాంతం బొనివర్షధరుండు దేహార్థమునందాల్చుచుండగఁబోడి | నాయుధున్ భ
గాంచయిలగుభీరువుఁబూనువాఁడెను మోముల వేడియలుంగు | మలిసవర్తనంబు
నుసుధాలలితమూర్తి | మించిన ర్తించుమతిలేని మేదకుండు | మానివర్తనంబుజదివింబు
మత్రినిడన్ | బంచముఖువీట మేనోసరించినే || ౧౦౧ || క || ఆనందకాననంబుచ | నానల
దకపాణి కేశవాహ్వయమునందెం | పానందగుముక్తిప్రమ | దానంబితహరినిలనిర
లోపముండై || ౧౦౨ || సీ || శ్రీకరోదయవధూలోకాననప్రభానాటితబహుచంద్రనా
టనంబు | సమృద్ధిగళితభూషణరత్నచంబరియొలితరథ్యావ్రుజనంబు | కైలాస
శైలసంకాశ సాధని సేకకౌముదీకవచితగగనతలము | విస్తీర్ణవిపణివిస్మయకన్తువజ

ధనహితచర్యన్—విష్ణుదేవుని ఆర్చనము నడిమీవైన నడవడిగలవానిని || ౯౮ || పుగవృత్తంబు—
పూర్వవృత్తంతము | త్రిరావృత్తంబుగాన్—మూడూతడవలుగా || ౯౯ || శీతాహర్య—హిమవృ
త్వతముయొక్క | ఆళిని—ఆడనుచు పైద, వికచ—వికసించిన | విశుద్ధ—స్వచ్ఛమయిన | ఆలానంబు
—కట్టుకంబుము | సోత్తోసిస్సృతి—ప్రవాహమువెడలుటకు || ౧౦౦ || ప్రా లేయ—కుంచు శుభ
—వికసించుచున్న | సారభ్యము—పరిశుభము | కోలన్—అనుభవంప | తష్టి—తృప్తి | హృత్కోర
దా... లాలిత్యమున్—హృదియములో పలికాగమయివక కులముయొక్క మంచురాసముక్కు వి
లాసమునందలిమనోజ్ఞశకుని | సుతిరోలంబంబు—తెల్ల తుప్పైద || ౧౦౧ || బోలన్—తేజవీర | సర్వ
—మిక్కిలివేదవాఁడు | శుష్కరాక్షుల—స్త్రీలయొక్క | పాంతన్—సమీపమున | వర్షధరుఁడు
—నపుంసకుండు | అలంగు—జుగునట్టి | వాఁడిచు—మోముల వేడియలుంగు—పడుగుగల మూఁడు
కొనలుగలతీక్ష్ణమయిన ఆయుధమును—త్రిశూలమును | ఓసరించెనేనిన్—విడిచినపక్షమున || ౧౦౨ ||
అనందకాననంబునన్—కాశీయందు | నందకపాణి—విష్ణువు | ముక్తిప్రమద—మోక్షమనెడి స్త్రీ
తరళోపముడు—పతకమునుబోలిన వాఁడు || ౧౦౩ || క్రికరోదయ—సంపదనుకలిగించునట్టి పుట్టు
కగల | నాటిక—నటించుచుండెడియది | నాటనము—నటనముగలది | సమృద్ధి—జనులబరియొకచేరి
మంజరి—గుత్తులతోడ | యాజిత—పొందింపఁబడిన | రథ్యా—పట్టణమునదిమిపెద్దబాట | సాధ...
గగనతలము—నుడులప్రకాశము నెదివెన్నెచేతకవచముగలదిగా వేయఁబడిన (కప్పఁబడిన) ఆకా

ప్రకటితరత్నగర్భజతరము! విఫలపవమానతాండవవేపమాన! లాంఛనధ్వజపట్ట
పల్లవలలామ । మాశ్చిరచిత్రశాక్త్యహేళిహనుము । దీపితంబగుశ్రీకాళికాపు
రంబు॥౧౦౩॥ చ॥ జలజపరాగరాగరససంగతమాపరిభాజలంబులో । పలఁబఱచిం
బిసంబులగు బంగరుకోటకుఁ బెట్టినట్టికొ । మృలచెలవంబునంబుగిరమారమణీమణి
యొప్పురావీయా । కలమొలనూలు వెట్టెననఁ గోరికనుఁ గొనువారు మెచ్చఁగన్ ॥
౧౦౪॥ చ॥ పెరిగినఁతివిక్రమేశ్వరు । చరణతులాకోటి యశండుసంహృతదేహ ।
స్ఫురణుడగుచుదూడెన । కరణింబురికోటయొప్పుఁగనకమయందై ॥ ౧౦౫॥ చ॥
పరిఘనిజాశ్రయాంబుపరిపాటిఁగల్గిరచదాటువన్నెబం । గరువుననై నరాజగృహ
కల్పనకర్ణికాఁగఁగంధసిం । ధురములుతేటులై మొరయఁదోరపుఁగొమ్మలుతోకల
ట్లుగా । ధరయనుకొల్పిల్ మొలచుతాచరపూవనఁగోటమీటగున్ ॥ ౧౦౬॥ క॥ పురి
రాకొమరులకీర్త్యం । బరవాహినిభుజగపురికిబలువిడిఁజనియం । దిరవుకొననెడము
చాలమి! మరలినతటిబుగ్గలననమరుసాధంబుల్ ॥ ౧౦౭॥ ఉ॥ నాకనదీప్రదీప్రపులి
నంబుల నిచ్చలునిచ్చినన్మనుగ । సైకతలింగపూజనము సల్పుతఁజేతవణించుతత్ప
తా । కాకలకింకేణిగవముఘంటలు మోఁగిగుటఘాపఘామముల్ । పైకొలుపుకన
మర్నగతిఁబర్యేడుగగుటఘాపఘోరణి ॥ ౧౦౮॥ చ॥ చదువులపట్టినండ్లుశమసం
వదయిక్కలపుణ్యలక్ష్మీకి ॥ మొదలివాణముల్ సురసమూహమునాఁకటిపంట
లంచితా । భృవయనిసగ్గబంధువులుప్రోడనంబులతాణముల్ పురి ॥ బూదలెడి
ఘాసురోత్తములఘారిపవిత్రశరీరల్లరుల్ ॥ ౧౦౯॥ ఉ॥ పుట్టిన పాటనుండియునుబు
ణ్యులుసన్నలమొందునంగున్ । బట్టినకార్యమీశ్వరుఁడు పట్టినసీదృశప్రజ్ఞలే ।
పట్టినధర్మమువ్విడనిప్రాజ్ఞులుతద్జ్ఞులపాలివేలుపుంజెట్టులుచోరనైదుపదిసేయని

శ్రవణముగలది. విపణి—అంగడివీధి. విస్యస్త—ఉంచబడిన. రత్నగర్భజతరము—భూమియొ
క్కడకుపు(లోపలిభాగము)కలది. వేపమాన—చలింపఁజేయఁబడుచున్న. లాంఛన—గుఱుతెన.
పట్టపల్లవలలామహాశి—పట్టుతోనైన తెక్కెముచివరచేత. శాక్త్య—చలుకుపనిగల—చలుకు
దెబ్బగల. హేళి—సూర్యునియొక్క॥౧౦౪॥ పరాగరాగ—పుప్పొడివలనిరంగుగల. పరిభా—అగడ్త
కొమ్మల—కోటకొమ్మలయొక్క॥౧౦౫॥ పరిలాకోటి—అందె. సంహృత—తగ్గించబడిన. స్ఫురణుఁ
డు—ప్రకాశముగలవాడు॥౧౦౬॥ పరిపాటి—క్రమము—మేర. బంగరుపు—బంగారు. కర్ణిక—తా
మరపువ్వలోనిమిడ్డ. గంధసింధురములు—మదపుఁజేనుఁగులు. మోటగున్—ఆతిశయంచును॥
౧౦౭॥ అంబరవాహిని—ఆకాశగంగ. బలువిడి ॥ మిక్కిలియూటోపముతో. ఇరవుకొన—
ఉండుటకు॥౧౦౮॥ నాకనదీ—స్వర్గంగయొక్క—ఆకాశగంగయొక్క. పులిసంబుల—ఇసుక
దిబ్బలయందు. నిచ్చలు—పల్లవుడు. శ్రవణంచ—కలుగఁజేయునట్టి॥౧౦౯॥ ఇక్కలు—స్థానము
లు, దివాణములు—కొలుపుకూటములు—తాపులు. నిసగ్గ—సహజమైన. తాణములు, స్థానములు
వల్లరులు—తీఁగలు॥౧౧౦॥ తని—ఇయ్యని—వదలని. ధర్మములు—పుణ్యములు; విఁడ్లు. తోడ్జ్ఞుల
పాలివేలుపుంజెట్టులు—తత్వజ్ఞుల పాలిటికల్పవృత్తిములు—తత్వము తెలిసిన వారకోరిన వానినెల్ల
నుభర్చువారు. పోరన్—యగ్ధమునందు. విగుపదిసేయని—చేయఁజూపుకొనిపాటిపోని. పీటి

మారుతువీటిరాసుతుల్ || ౧౦౦ || ఖేబలయుర వ్వాకరములుసంచులుగఁజేసిపొ
దివినిభులెల్లఁగొనిసంచిమొదలుచేసి బేరమా దెనుపాటియు దారలక్షి | బచ్చులప్పు
రినున్నారుపెచ్చువెరిగి || ౧౦౧ || క || హరిమాళిహీరమచ్చునఁ బుణ్ణాబ్జమరింద
ధారజాహ్నువిలోకేశ్వరితమసోదరియానఁట | పురివెలమలభాగ్య హిమపొగడఁ
గవశమే || ౧౦౨ || ఉ || ధూమియునాకసంబుతమపొంకమునఁ బెరియించుతత్పురీ |
సామజకోటియున్నతికిసర్వజగంబులగల్గునున్నతుల్ | ధూమముడించినామనతఁ
బూనఁగదక్షిణదిక్కుననుఁగున్ | చామనచంచునాడఁదగవతగపాడరుగాకధూజ
నుల్ || ౧౦౩ || చ || కెరలకత్రిచ్చురింపనడుగఁటనైల్చువాకింతమాకినన్ | శరసి
ఘలేడుదాఁటమెయిచాచిభిపుక్కున నుక్కుమీరినం | గరమునగాయమైనపం
గాడుఁజలింపక తత్పురీహరుల్ | హరిహాయమాపుమఁడిగిన యంబుధి ధీపునవ
చ్చెనోసుమి || ౧౦౪ || ఊ || సారధిధా దనుండు బడిసాగదుచక్రయుగంబుపాఁ
పం | చారపుగట్టముల్ రథియు శ్యామనందరమానిసార్తవిస్తారముఖండబండ
ములుతానఁటమాసరి యంచదశ్చరిం | జేరులువ్యవశంకరుని తేరిని కేనఁగింజివ్య
నిన్ || ౧౦౫ || క || వేటాటుతునియలుగఁది పాటనమొనరించుబాహుపాటవగ
రిమన్ | వేటులగుపొటుమగల | వీక్షణవిహరింతురుగ్రవిక్రములగుచన్ || ౧౦౬ ||
సీ || మొలకచీకటి జలజలరాల్చు గారాదెనెఱులుమించినవీరికరులయందు | కెగ
లించియచ్చతంబు గిలకొట్టఁగారాదెముద్దుమాపెడివీరిమోవులండు | పచ్చబంగ
రుకుప్పలుసేయఁగారాదె గచ్చుమీరినవీరిగుబ్బలందు | పండువెన్నెల తేటఁబరిభవిం
పఁగారాదెనగవుగులొడువీరిమొగములందు | నౌరకరవాడియాపులయాఘశంబు |
చాపురేధూరికటితటిభారనుమీను | చాఁగువదమందగమనలక్షణములనఁగ | నేరు

రాసుతులు—వట్టిగమునంబిరిరాచకోమారులు || ౧౦౦ || బలయు—ధూమినిఆకరించిన. సంచిమొ
దలు—ఆసలు—మూలధనము. బచ్చులు—వైశ్యులు || ౧౦౧ || హీరము—వజ్రమణి. మరంద—పూదే
నైయుక్త. జాహ్ను—గంగానది. వెలమల—భూదులయొక్క || ౧౦౨ || పొంకమునన్—పొందికచే
త—ఆకృతిచేత. ఉన్నతికిన్—పొదువునకు. ధూతుము—అధికవ్యము. డింది—అఁగి. వామనశక్
—పొట్టితనమును. తగవు—న్యాయము. అడరు—పెచ్చురీ || ౧౦౩ || కెరలక—తక్షణి. ఆడుగంట
—అడుగుకోలదిమాకముననే. సూకినన్—లోలినను. శరసిధులు—సముద్రములు. సంగరము
నన్—యద్ధమునందు. హరిహాయమాపు—ఇంద్రునిగుత్తము || ౧౦౪ || ఖాంబసుండు—వైదికుడు.
బడిన్—క్రమముగా. ప్రాంతపంచారపు—మిక్కిలిప్రాంతవైస—బహుకాలము వాటివైన—మిక్కి
లిముసలివైన. రథి—రథికుఁడు. ఆకమానిసి—సగమునునుచ్చుఁడు—అర్ధసారీశ్వరుఁడు. అశ్శు
స్తారము—తనవిరివి—స్వరూపమంతయు. శ-కరునితేరినిన్—శుభునిరథమును—ధూమిని || ౧౦౬ ||
వేటాటుతునియలుగన్—ఒకప్రేటునకుఆటుతునకలుఆగుఁట్టుగా. అరిపాటనము—శత్రువులను
నఱుకుటను. పాటవగరిమన్—సామర్థ్యగౌరవముచేత. వేటులు—అధికలు. పొటుమగలు—
యద్ధమారులు || ౧౦౭ || నెఱులు—వంకరలు. కెరలిండ్—రేఁడిమోపులండు—తెదవులయందు.
గబ్బు—మదము. గుబ్బలండున్—ప్రసములందు. శరిధింపఁగన్—ఆరిశయింపఁజేయ. బేర—

మంతురప్రసరివారసతులు || ౧౧౭ || సీ || మారుతాహతిరాలు నారిశేఖరభూషినిడిసి
 ల్లింఘపుండ్రేక్షురసము | చిలుకపిట్టులచేతఁజిరింగినసహకారఫలములందొరఁగడి
 ప్పితేన | చిక్రోడదంష్ట్రలుచెక్కుసుగంధియనంటిపండ్లను గాఱునవ్యసుధయుఁ
 రాకవేళారంభపరిపాటించమయంతఁబగిలినపనసక్రొంబండ్లబేస | మేకమైకాలు
 లుగట్టియేకహేలఁ | బఱవనందలిక్రియ్యాటవనిమితేటఁ | బండునవ్వీటిముక్కారుఁ
 నీడిగారు | సరసధాన్యంబుమందరాజనపుఁజేల || ౧౧౮ || చ || తెలతెలవాఱనో
 య్యనరుచెంచి నిశాంత రతాంతతాంతలౌ | చెలువలకింపుగా మెలఁగి చెక్కులఁ
 సూరినచూర్ణకుంతలా | వళిసరళంబుగాజడిసివాడిఁ సెజ్జలమీఁదిపొవిరుల్ | దొ
 ర్తగఁ బ్రభాతవాయువులుదోఁడుఁ బురిం బరిచారికాకృతిఁ || ౧౧౯ || సీ | ఏవం
 ధభ్యాతి నెనఁగు శ్రీహారాజసీ పట్టణంబుననిద్ధతటని | పొంతసిద్ధాశ్రమంబునుటం
 దియందుఁ | పాముద్రయును దానుబ్రభయుఁ దరణి | యునుబోలెఁ దాయనియను
 హలదాంపత్యమునఁబొల్చి మునికోటి తనుభుజింపఁ | దారకబ్రహ్మవిద్యారహస్య
 తతుశుశ్రితాంధోరాశికలశసూతి | బ్రహ్మనిభమూర్తి పెక్కుకల్పంబులుండి | వి
 ధయాధంబు పొర్చింపవింధ్యశిఖరి | విక్రమాటోపమడఁపనవ్వీడువెడలెఁ | బ
 విపత్ప్రతికారతత్త్వరలుఘుగులు || ౧౨౦ || తే || అద్భిత్తోగూడమునుగ్రోలునార్యవ
 ాన్ | యుదరదిలముననొకచోటనుండియుండి | జటిలవరుఁకుఁగఁగ్రూజకటకటక |
 విహతాపమిషంబున వెడలెనపుడు || ౧౨౧ || చ || వుడిసిటంబట్టెనేలపసిపొంగు
 యోనిధిఁబల్వలానుజుఁ | గడుపునవేర్చేనేతపసి గాఢతపిసిధిసయ్యగస్తుగ్నిఁ |

వృక్షము. కిరవాడి=మిక్కిలవాడియైన. బొంతులంబు=వ్యాపనము. పాపురే=బౌరా. కటిత
 =పింఛంపులయొక్క. చాంగు=బ్రౌరా||౧౧౭|| ఇదిసి=పిలిచి. జల్లిగమ=కాలు. పుండ్రే
 =నామాలచెఱకులయొక్క. చిరిగిన=విసిరిన. సహకార=మలక=తెయ్యనూమిడిపండ్ల
 | మ. లొంగడి=కాలువట్టి. చిక్రోడ=ఉడుతయొక్క. సవ్యుధి=క్రొత్తయమ్మశము=అ
 ప్పతమునుబోలినరసము. పాక=పక్వమగునట్టి=పండవి. క్రొంబండ్లచేసము=క్రొత్తపండ్లయొ
 క్కులు. ఏకహేల=ఏక మొగిని. బఱవ=ద్రవపింపగా. క్రియ్యాట=క్రిందియాట
 త. పసిడి=బంగారు. రాజనపుఁజేల=వరిమల్లయందు||౧౧౮|| బయ్యె=తిన్నఁగానిశాంత
 శాంతతాంతలు=చేకువచామునందలికలయికలతుదలయందుబడలినవారు. చెలువలక=స్త్రీ
 ర. కూరిన=పొందిన. చూర్ణకుంతలావలి=పొడివెలఁట్రుకలవరుస. జడిసి=తొలగఁక్రొసే. సెజ్జ-
 నుపు. ప్రావిరులు=ప్రాతపుష్పములు. ప్రభాత=ప్రాతఃకాలమునందలి||౧౨౦|| ఏవంధి=ఈ
 మైన. ఎనఁగు=అతిశయించునట్టి. నిద్ధతటి=పొంతఁగంగగట్టున. ప్రభ=ద్రవకాశము=
 యు. తరణి=సూర్యుడు. పొల్చి=ఉండి. జ్ఞాత=లెసినవాఁడు. చుయితే=పుడిచిలింపబడిన.
 శసూతి=అగస్తుగ్నిడు. విమధయాధంబు=చేవతలసమూహము. శిఖరి=కొండ. అటోపము=
 ప్పంభగము. ను పరవిపత్ప్రతికారతత్త్వరులు=ఇకలలచివడలనితొలగించులయందుఆనపు
 '౧౨౧' బౌర్వపమ్మి=బడచాగ్ని. ఉడరదిలమునకొకచోట | అనెడిగువారు. లగుకటిలవరుస
 =ముప్పిశ్రేష్ఠునకు. కద్రూజకటకటకవిహతాపమిషంబున=పాములుకడియములుగఁ

బాడగనివింధ్యపూధరము పాంకమువి. కముదక్కి-నేలలో. నడగెనెలాంతరస్థలిభ
యాహాతినోచ్చ కుళీరమోయనక ॥ ౧౨౨ ॥ ౪౫ ॥ అవింధ్యాదలవట్టుకంధ్యజి
గర్వారంభమైయుండ న । గ్రోవిందాభుండభంగురోదయనిధి గొట్టాపురిలత్తీర ।
యోవిద్యేషి భుజాంతరాశవవవ శుద్ధాంతసైరంధ్రిక ॥ నేవిండెనుతియించె
నాగమకథా సిద్ధాంతశుద్ధోత్పలక ॥ ౧౨౩ ॥ క॥ అపరమేశ్వరితనునా । జ్ఞాపింప
గసామిమలకుషబ్రుఖనదనే । వాపరతజయెనమ్ముని । లోపామద్రయనుశిష్యు
లునునేవిండె ॥ ౧౨౪ ॥ వ ॥ ఇట్లుచనునవసరంబున ॥ ౧౨౫ ॥ సీ ॥ కొనలంబు
ట్టినతీగ పెనచేడ జమరవాల పరికరంబుల బట్టుపట్టితగిచి । కమ్మసంపెంగలమొ
గ్గలనిరుగడరాయజేగురుదిరికలుచెంపగెట్టి । తేడికినొడియుశిలీమఖశ్రేణిచేమేలి
పూగుత్తులురాలరున్వి । కబళనత్వరమాణ కరటితుండములచేడ గదళికాతరువుల
గాల్గదాచి । నెటికరులుంజారునాసలు నిబ్బరంపు । గుబ్బచన్నులం దొడల పె
కులవయుంగలుగు । మృగవధాజీవ శుద్ధాంతసిననయని । లెచ్చనలుచేసి కొలిచిర
య్యాలుమగల ॥ ౧౨౬ ॥ వ ॥ ఇట్టులనుచినద్రయాణంబుల నెమ్మిధునంబు కుంతల
చేతపాతంబు గడిసిన ॥ ౧౨౭ ॥ క ॥ పంపాతరంగ రింఖణి యంపా సంపా
త్యమాన జలకణదేఖ । సంపాతశతలాగల । సంపదవొడలించెబరమైవోత్తం
సుక ॥ ౧౨౮ ॥ సీ ॥ నఖరాగ్రలూనాన నన్నేదకోరకం బర్ధకపాయ దృగంచలం
బు । ప్రబలనిశ్చస్యససారభతత్విత మదాళికోపితవ్రవణ శిరీషయతము । దర్శిత

గలికిపురి పట్టణముయిన కాకియొక్క మొడంబాటువలన తాము నెంచుచేత ॥ ౧౨౯ ॥ పంపాన
ధిక-సముద్రమును. పల్నెక-అమలినాడజేసికొనెనో. పొడగని-చూచి. పాంకము-సక్తులొ
క్క. వింకము-చిగువును. తక్కి-పడినది. కుళీరము-ఎండకాయ॥ ౧౩౦ ॥ వంధ్య-వ్యభిచారు
న. ఆరంభము-స్వరగలది. ఆభంగురోదయనిధిక-చెడినిమేలునకుడినిపట్టయిన దానిని. రయో
విద్యేషి భుజాంతరాశ వదవశుద్ధాంతసైరంధ్రిక-రాక్షసులకు శత్రుడైన కష్టదేవునివశస్థుల
మార్గమునెడిఅంతఃపురమునకు కావలిక త్రెయ॥ ౧౩౧ ॥ ౧౩౨ ॥ కమ్మ-పరిమళముగల. జే
గురుదిరికలు-ఎల్లనిజదలు. ఒడియు-ఆకగ్గణ చేయునట్టి. శిలీమఖ-బాణములయొక్క. కబళ
న-మ్రుంగుటకు. త్వరమాణ-తొందరపడుచున్న. కరటితుండములతోక-విరుగుతొండము
తోడ. తాచి-తన్న. నెటికరులు-వంకరగలతలపెంట్టుకలు. చారునాసలు-ఓప్పదములైనము
క్కులు. నిబ్బరంపు-సడలని. పెక్కున-అధికము. మృగవధాజీవ శుద్ధాంతసిననయనలు-బో
యలయంతఃపురస్త్రీలు॥ ౧౩౨ ॥ మిథునము-దంపతులు॥ ౧౩౩ ॥ పంపా... సంపద. పంపానదియం
దలిఅలయొక్క పొరలికలతోడియాకగ్గ చేతపెడిరిపడుచున్ననీటిమక్కులవరుసలపాలువనిచ
ల్లగాలి పొడలిండెక-సంతోషింపగజేసెను. పరమమైవోత్తంసుక-గొప్పవారైనశివభక్తులకుసే
గబంతి (శ్రేష్ఠుడు) ఐనదానిని-అడస్టుని॥ ౧౩౪ ॥ నఖరాగ్రలూనాన నన్నేదకోరకంబు-కొన
గోటిచేత ఎగబాటుచుడిన మొగమునందలి చెమటము లకలుగలది. అర్ధకమియగ్గగంచలం
బు - సగము ఎల్లపాటిన కనుంగొనలుగలది. శారభతత్వితమదాళి - శరీరుకముచేత తృప్తి
పొందింపగడిన తుమ్మదలుగలది. కోపిత - వాడిన. శిరీష - దిరిగినపుపువ్వుతోడ. దర్శి

మధ్యవృత్తస్తవ్యదునివియప్రయత్నపయోధరాబరంబు సంతప్తశరీరాన
హపదన్యాసంబు నవలరజోధూమ లాలకంబు సరణి తరుణతరుచ్ఛాయశమితభే
ద మలస్పృదులాంగకంబు నై యరుగుదెంచు | నన్నిజహగ్రహముఁ గూర్చినాడ
రించి | పలుకువంధ్యాద్రినిచ్చంధబాంధవుండు || ౧౨ || ముఖివనితాచూచితేమాల్వనం
తమఁబ్రభావంశంబునానావణి | జనకోదంచితసానుకాంతముమరుత్సంపూర్ణచం
ద్రాననా | జనకేళీదండకాంతమునభస్మంబాధకృతూటన | ర్థనదుర్దాంతము
సర్వపర్వతకథాప్రాగ్విర్జితోదంతము || ౧౩ || నీతివెయూపవృత్తశాఖలివెలూన
ముఖదర్శనందర్శనకేతంతనైకశంబు | లివెశబ్దసహస్యగయవయ్యులువిరేచల
కాకపక్షువు స్త్రుకులుబ్రహ్మ | చారులునిజ హేమామసౌభగ్యోత్తరకములనీడలనిచ్చికా
చియున్న | వారుసామోదితస్వరసంశయమునొందిచిలుకకోయిలనిదె తెలియనడిగె |
భసలకలభకులాస్పృష్టకుసుమవిసర | మస్పృణమకరందమయమైనమావిమోక | కిసల
యచ్చవివునరుక్తిససలుమసలుఁబుఘలచెం గావివలువచదునించువదన || ౧౪ || క || ని
ర్ధూతపాతకములుచా | నిర్ధూనులతాగ్రలాస్యవిలసనశీత్రా | ధూర్ధరములునిజభజన
వి | నర్థిశసుకృతంబు శివటివాయువు లబలా || ౧౫ || ఊ ఓలలితాంగి యిందు
సుఖముండు మృకంజకణాదగారివా | ధూలముఖాత్రిక్తచరితుండు మతంగమహా

త=మాపఁబడిన. వృత్త=చతురైశ. ప్రస్త=జాతిన. నివి=పోకముడిగలది. పయోధరాంబరం
బు=అమ్మలమీడిన ప్రముఖలది=మైటగలది. సంతప్త...న్యాసంబు=కాలినిసగులకరాలకు
సూర్యనియదుగు పెట్టుటగలది=ఎ డచేత కాలినగులకరాలవైఅడుగుపెట్టఁజాలకయు అడుగుపె
ట్టుచున్నదిఅనుట. అలవ...కంబు=కొండయందలినుమ్మచేతనలపుమించగలసిన యెలుపువన్నె
గలమంచురులుగలది. సరణి=సాగ్గమనందలి. తరుణ=లేచియెస. శమితభేదము=అణపఁబడిన
బడిలికగలది. అలసమృదులాంగకంబు=బడలిసమైత్తనిదేహముగలది. నిజపరిగ్రహము=తనభా
ర్యను. వింధ్యాద్రినిచ్చంధబాంధవుండు=అగస్త్యుడు || ౧౩ || ప్రభావంతంబు=ప్రకాశముగలది.
నానా...తము= అనేకములయినరత్నములకుపుట్టుచోట్లయియెప్పువట్టివటియలచేతమనోజ్జకు
యినది. కురు...కాంతము=దేవతాశ్రీఃకుగ్రీడాస్థావమ్మలైనచంద్రకాంతపు రాళ్లుగలది. నశ...
దుర్దాంతము=అకాశమునుజగదునున్న శిఖరములుపెరుగుటచేత అణఁచరానిది. ప్రాగ్విర్జితో
దంతము= ముందెన్నఁబడినవృత్తాంతముగలది || ౧౪ || యూపవృత్తశాఖలు= యూపస్తం
భములచేత ఆవరింపఁబడినవృక్షములు. లూన= కోయఁబడిన. సుదర్శ=కూడికగల. వేతంతనై
కతంబులు=కొంచెమునీటివడిగులవెంబడియింనుకదిబ్బలు. సహ= సహించునట్టి. కాకపక్ష=
పిల్లజుట్లతోడి. సౌరభేయోత్తరకములక= ఆవులలేగదూడలను. సామోదిత=సానువేదమువ
లనఁచుట్టిన. భసల...కుయము= కొదవతుమ్మదల సమూహముచేత తాంకఁబడినపువ్వులసమూ
దాయమువలనిమొలుకగులు దేలుచున్నతే నివికారముగలది. మావిమాక=బూమిడిమొలక. కిసల
యచ్చరి=చిగుళ్లకాంతి. వునరుక్తి=ఇబ్బడించుటచేత. ఆసలుకుసలుక= బురదగొనును=
అతిశయించును. ఇందువదన=చంద్రునివంటిముఖుకలదానా || ౧౫ || నిర్ధూత=బొత్తిగాతొ
లఁగింపఁబడిన. హిర్ధూకు=పెరుగుపుష్పగంధనెడి. లాస్యవిలసన=నాట్యపుచతురత్నమును.
ధూర్ధరములు= భారమునునహించినవి. నిజభజన=తమ్మునెంచిటుచేత || ౧౬ || అరిక్త=

తపస్వినిసాగరశీలమునిర్మలవిగాత్రుడునిర్మలతపఃకుండుని | స్వాధ్యాయసూచ
కుండు నగనంబరకేశకుండలంబుగంజు || ౧౩౩ || తే || ఘోరమధూమాని
తప్రభానీహోత్యు | నాత్రమబోధ్యునీయద్రి గుంపితమున | వలుదయైమించునప్పు
టవలంకి నెలంఁచి | చంటి కడంగులు మృగనాభి చర్చవోలె || ౧౩౪ || ఉ || ధూరిత
రాభ్రీవిభ్రీమముపుష్కరరచ్యుతగంజుదానల | క్షీరుచిరంబు సత్వగుణకీర్తితమూ
ర్తియు వానిసాలసం | పుంపిహార కారణము నౌరఘటంబర భర్తమున్ను సం |
చారమున ద్వే నీయచల సానుతలంబున నంబుజాననా || ౧౩౫ || సీ || పద్మినీపద్మా
తపత్రంబు శిథిలవతాగ్రమై రాయంచ యాత్రయించె | దాలునవత్సేవజాలం
బుతో ఘోరపంపల రాంపిగలంచయ్యాడెదూరోద్గమద్దావధూమనంబుదబుద్ధి నె
న్మిల్లబంధుండె సిరిచూచె | బరరస్థజలము నాసానాళమునెట్టి పామజుటరు
క్రకరంబుకొనెయె | సరసిపైసరు సలసలదెరలె విపిన | సకలవిధులనిర్మలగోచ్చ
యములయెల్ల | అట్లుచాగ్య మమిగుధామధురవాణి | యర్థమిచ్చేటభక్తవసు
వనయింప || ౧౩౬ || ప || అనుచునభార్యుడై వింధ్యాహగ్య స్తంభయిత సంభృ
తానురాగంబున నిగిడివని || ౧౩౭ || క || నటనోద్భటుడైనమహా | నటుజటా
జుటమురిలినందొరంగుమరు | తగటా నయిందియనుచుజని | యటంగనయెందుంగ
భద్ర నశుముఖ ముద్ర || ౧౩౮ || శా || గంగా సంగమ మిచ్చగించునెమిడి గా

మించిన నిష్కాలగండు = నల్లదనము లేని మెడగలవాడు. నిర్మలవిగాత్రుడు = అశు
రూపు (అర్థ) శరీరమందులేనివాడు. నిర్మలతపఃకుండు = సోఁటకన్ను లేనివాడు. స్వాధ్యాయసూ
చకుండు = పామల సాములు లేనివాడు. అంబరకేశకుండు = శివుడు || ౧౩౪ || అతితప్రభా = నల్లని
కాంతి. అంతికమునక = గమిపమునందు వలుద = వట్టువ పట్టవలతి = ధూమి. చర్చ = పూత ||
౧౩౫ || ధూరిత రాభ్రీవిభ్రీమము = మిక్కిలి మెచ్చైన మబ్బయొక్క విలాసము. పుష్కర = తెల్ల దామర.
తొండముయొక్క కొన. దానలక్ష్మి = భూకలిమి; చెక్కిలమడముకలిమి. వానిసాలసంహారివిహారకా
రణము = వాలియొక్క గుంట చెట్లయొక్కయు చంపుటయ నెడువినూద సంచారమునకు హేతువై
నది. వాలి = మొగ్గి = పుంపి. సాల = వృక్షములను. సహార = నాశము చేయునట్టి. విహార = విహార
సంచారమునకు. కారణము హేతువు. రఘుకుంజరభర్త = రఘువంశ క్రేష్టుడైన క్షిరామండు. ర
ఘువంశగల్గుడైన పిరుంగులరాజు. సాను = చరియ || ౧౩౬ || పద్మినీపద్మాతపత్రంబు = రామరతింగయం
దలికము మనడిగొడుగును శిథిలపద్రాగ్రము = తూట్లు పడిన తొక్క కొనలుగలది. తాలుగ్రపశ్చేద
జాలంబులో = దవులనుండి కారుచున్న నురుగులెట్లెలతో. ఘోర = చుది. దూరోద్గమద్దావ
ధూమము = దూరమునందెగసినకార్పిచ్చుపాగ. అంబుజబుద్ధి = మేఘమనెడితలంపుచేతి. నె
మ్మి = నెమలి. లోపాద = పాదలోపలిభాగము. జరరస్థ = కడుపునందుండెడి. నాసానాళమునక
= ముక్కుగొట్టుమునుండి. సామజంబు = ఏనుగు. సరసి = సరస్సు. తెరలకె = తెర్రెను = ఉడికెను.
నిర్మలగోచ్చయములు = మృగ సమూహములు లేనివి. పథశ్రమము = త్రోవనడచుటవలసిబడినను
ఆపయింపక = పొంగొట్టుకొనను || ౧౩౭ || ౧౩౮ || నటనోద్భటుడు = నాట్యము చేయుటయందు
పాచ్చినవాడు. మహానటని = శివునియొక్క. డిరినకె = పిడినను. తొరంగు = గ్రవించినట్టి. మ
రుక్కటకనది = ఆకాశగంగ. ఆఘముఖముద్రక = పాపములముఖములకుదురైనదానిని

వేరి దేవేరిగా । సంగీకారమొనర్చు నేయమునతో నానందముంబొందునే । రంగ
త్తుంగతరంగ హస్తముల నారణ్యకరేంద్రుండనీ । యంగంబుచి సుఖించు నేని
గుణభద్రా తుంగభద్రానదీ ॥ ౧౩౯ ॥ క ॥ ఓవును భూపరిధింగల । యాపగల
విచామ్యతాప ముపగనీవే । యోవుదుగా యంతర్గత । తావశ్రయమడపనో
యుదన్వన్న సీతా ॥ ౧౪౦ ॥ వ ॥ అనికొనియాడియన్నది మహానియమంబునచీ
గ్ధనూడిబో । రన భవరోగ జాడ్యములు గ్రాగించదుజ్వలకర్చురాజ్ఞగం । ధనిచిత
వహారసౌషధము దాని వి తటస్థితపూజ్యపూజనం । బునడపెగాళికా విరహభూ
రివిషాదను సేద ముదగ ॥ ౧౪౧ ॥ వ ॥ ఇన్విధంబునంద్రిభవనపవిత్రీకరణ
సమర్థ చరిత్రంబగునయ్యదధి కశిత్రంబుననసతీ ఛాత్రుండై యంచిత కృత్యంబులా
చరించి నీవారమస్తి బంచవారంబులుండి తద్వారిపూరంబు వినిగ్ధమించి మించు
బోడియునం దానును బంచాక్షరీ గుహా హర్యక్షంబగు విరూపాక్షు నుక్షిద్వజు
దాత్రాయణీవిభు వళమయూఖ రేఖావకటు ప్రువటి మాత్ర విద్రావిత పురని
కాటు హేమకూటనివాసు వాసుకవలయు వలయు తెటంగునం బ్రస్తుతించినమస్త
కలుష నిరసనలలి మూర్తియై చనిచని ముందట నమందమణికందళ దంతురంబయి

పాపములనుతలయెత్తినయిది దానిని ౧౩౯-1 దేవేరిగా ॥ ఓవును భూపరిధింగల । రంగత్తుంగతరంగ హ
స్తముల ॥ చలియచున్నయన్నతమలై నఆలనెడిచేతులతో. రత్నాకరేంద్రుండ ॥ సముద్ర
రాజు. గుణభద్రా ॥ మంచిగుణములచేతమేలైనదానా ॥ ౧౪౦ ॥ భూపరిధి ॥ భూమండలమునం
దు. ఆపగలు ॥ పగులు, బాహ్యతాపము ॥ బయటికాకను. ఆపగ ॥ అణకను. అంతర్గత ॥
లోపలబొందియుండెడి. ఉచీత్యన సీతా ॥ సముద్రనియల్లా ॥ ౧౪౧ ॥ తిగ్ధమాది ॥ స్నానము చేసే
బోరిన ॥ కీర్తిముగ. భవరోగ జాడ్యములు ॥ జన్మములనెడివ్యాధులవలన జడతయ్యులు. గ్రాగ
గ ॥ కానిపోగా తగుజ్వలకర్చురాజ్ఞగంధనిపితము ॥ అనదియందలివ్రకాశించునట్టిబంగారు
కమలములచాసనచేత అతితయ్యింది. రసావధము ॥ జలరూపమైనదును. తటస్థిత ॥ గట్టు
నందుండెడి. కాళికావిరహభూరివిషాదము ॥ కాళీపట్టణమునువిడుచుటవలన అత్యంతమైనమన
స్తాపము. సాదయ ॥ నాశము ॥ ౧౪౧ ॥ త్రిభువన పవిత్రీకరణసమర్థచరిత్రంబు ॥ స్వర్గమర్త్యపాతా
ళములనెడిమూడులోకములను పావనములను గాంచేయఁబావనప్రసక్తములుగలది. అయ్యదధిశ
త్రంబునక ॥ ఆసముద్రనిభార్యయంగు ॥ నదియందు సనతీఛాత్రుండు ॥ పెండ్లామతోనుశిష్యుల
తోనుగూడినవాడు. అంచిత ॥ బుద్ధిదమలైన ॥ ముఖ్యములైన. నీవారమస్తి ॥ పీడికెడునివ్వరి
ధాన్యమునాహారముగాంచేసికొనుటచేత. పంచవారంబులు ॥ అయిదువారములు ॥ నలువదిదినము
లు. తద్వారిపూరంబు ॥ అందలిజలప్రవాహంబును. వినిగ్ధమించి ॥ దాటి-మించుబోడియక ॥
పెండ్లామును. పంచాక్షరీగుహాహర్యక్షంబు ॥ పంచాక్షరీమంత్రములనెడిగుహయందలిసేవాము
క్షిద్వజు ॥ వ్యవభుకేశనముగలవానిని. దాత్రాయణీవిభు ॥ దత్తునికూతురిమగనిని. వళపి
మయూఖ రేఖావకటు ॥ చంద్రరేఖిరీటముగాఁగలవానిని. భృకటిమాత్రవిద్రావితపురనిశా
టు ॥ బొడుముడిమాత్రముచేతనేసరుగై యింపఁబడినత్రిపురాసురులుగలవానిని. వాసుకవలయు ॥
సర్పరాజాచేతికడియముగాఁగలవానిని. ప్రస్తుతించి ॥ పొగడి సుఖ ప్రకలుష నిరసనలలితమూర్తి
॥ ఎల్లపాపములనుతొలగించుకొనుటచేత మనోహరమైనయాకృతిగలవాడు. అమందమణికం

మహీమందగమన కేళికందుకంబునుం బోలె నుత్తాలంబగు స్వామిశైలంబు నధిరో
హణంబుచేసి యుక్కుధరమ్మునందు || ౧౪౨ || క || షణ్ముఖ శిఖసంప్రపార
ర్మయనిభవర్ణం కేకరాధ్వజుఁగొలిచెన్ || పాశ్చాతురుఁడపసితరా|షాణ్ముఖసుఖ
దప్రభావు సతియుండానన్ || ౧౪౩ || క || కొలిచినుతిం చెం శ్రౌంచా | చలవిదళ
సనివ్రణబాహుసారుఁగుమారున్ | గలశసుతుండుంబలుకుల | మొలకలుపుప్రోవహ
రములు చెలువొసఁగెన్ || ౧౪౪ || సీ || కావుకావనుట రక్త-సులమూఁక నెకానిన
నిచెనీఁడ సహనాదవిహృతి | పోత్తులు తోలువేలుపుల గంట్లనేకానిహత్తెనిమేన
వజ్రాంగిజోడు | వసవల్పదైత్యులవ్రయ్యుగంఁడెనెకానినిఁగఁప్పెవీరచందనవృండా
వి | యంగుళీచర్వణం బనురులందునెకాని గెలుపుచిదముమోవి నిలిచెనీకు | నీవు
తలమావివీడని నినువువయసు | నాడె జేలదళవాయి నాయఁకరపుఁ | బట్టముననిల్చి
తారకుఁగిట్టిప్రాధ | తరరఁక్రీడయొసరించు తరిమహాత్మ || ౧౪౫ || ఆ || అపీతగో
త్రహృద్వ్యధారోపకృసీసిదు | శక్తికుగ్రబాహు శక్తికిదగు | ఘనవివృద్ధిచేర్చి
గర్విండుటలునీదు | శిఖికిసత్ప్రతాప శిఖికినమరు || ౧౪౬ || వ || అనియమ్మునీకు
లవిక్రవర్తి వెండియుంగార్చి కేయుండాశ్రితార్చి హరుండనియునుశరవణభవుండు

దళదంతురము = తక్కువ కానిరత్నపు మొలకలచేతమిట్టకల్లమైనది. మందగమన = శ్రీయొక్క.
కేళికందుకము = ఆటచెండు. ఉత్తాలంబు = పాడువైనది. అధిరోహణంబుచేసి = విక్రీ. ఆక్కుధర
మ్మునందున్ = ఆకొండయందు || ౧౪౩ || శిఖసంప్రపారర్మయనిభవర్ణం = అన్నియందుపుటమనే
యఁబడినబంగారువికారమునుబోలినదేహచ్చాయగలవానిని శక్తికిర్ణవర్ణం = నెమలిరాజు(గు
రుడు) బెత్తెమునందుఁగలవానిని. పాశ్చాతురుఁ = అగ్రరుశల్లులుగలవానిని. తపసీతురాషాణ్ముఖ
సుఖదప్రభావున్ = మురులుచేవేంఁడ్రుండు మొదలగువారికి సుఖమునిచ్చునట్టిమహిమగలవానిని ||
౧౪౪ || విదళన = భేదించుటయందు. నివ్రణ = వంగుమైన. పలుకుల మొలకలు = మృదువులైనవిన్నని
మాటలు పుష్పింపహరములు = పువ్వుల కానుకలు. చెలువు = అందము || ౧౪౫ || మూఁక = సేన. నని
చెన్ = ఆరికయిగెను. విహారము = విహారము. పాత్తులు = పాత్రిగుడ్డలు. తోలువేలుపుగంటనే = రా
క్షసులగాఁగలద్రుండుంట్లయందేహత్తెన్ = ఆంఠెను. వజ్రాంగిజోహు = వజ్రమయమైనకవచము.
వసవల్ప = వసకంపు వ్రయ్యు = భేదిల్లు = పగులు. అంగుళీచర్వణంబు = ప్రేళ్లనమలుట. గెలుపుచిం
దము = విజృంభణ. చలమావి = తలలుగల్గినమావి. నినువువయసు = శిశువ్రాయము. జేజేలదళ
బాయి నాయఁకరపుఁకల్లమునన్ = దేవతలసేనానాయకులకు నాయకుఁడగునట్టివట్టమునుగట్టుకొ
నుటయందు క్రిష్ణ = సూర్యునిచి. ప్రాధతరణక్రీడ = మిక్కిలి సేర్పగలయుద్ధమునెడియాట || ౧౪౬ ||
అపీతగోత్రహృద్వ్యధారోపకృతి = శత్రువంశమయొక్కమహోద్ధాను కలుగఁజేయునట్టివని
(శేక) శత్రురూపమైనకొండయొక్కమహోద్ధాను చేయునట్టిబాణావ్యాపారము. ఘనవివృద్ధి =
మృదుమయొక్కనిశేషవృద్ధిచేత; అధికమైన పెరుగుటచేత. సేర్చి = వివృంభించి. శిఖికిన్ = నెమ
లికిని. సత్ప్రతాపశిఖికిన్ = మంచిచితాసమనెడిఅన్నికిని || ౧౪౭ || మునికులచక్రవర్తి = మునులస
మూహమునందు శ్రేష్ఠుఁడు. తార్చికేయుండు = శృత్రికలకాదుకు. ఆశ్రితార్చిహరుండు = ఆశ్ర
యించినవారిబాధనుహరించువాఁడు. శరవణభవుండు = తెల్లగంటయందుంబుట్టినవాఁడు. ప్ర
వగుండు = ఆనవుండు. మందారుండు = కల్పవృక్షమైనవాఁడు. శశ్వద్బాలుండు = సదాబాలుండు

పరమపురుషార్థ ప్రవణుండనియును వహనేనుండు దీనజనమందారుండనియును శశ్వద్బాలుండు కృపా విశాలుండనియును వదాననుండు కీడువలన బాచిప్రోచుప్రోడఁగనియును నీలదంష్ట్రుండు జయశ్రీలాభంబులకు మూలంబనియును గాంగేయుండు పెన్నిధానంబనియును కుక్కుట ధ్వజుండు మొక్కుటకుం దగిన వేల్పనియును బ్రహ్మగర్భుండు సిర్భుబ్రహ్మ విద్యోపదేశ జేశికుండనియును విశాఖుండు కుశాగ్రబుద్ధి యనియును సుబ్రహ్మణ్యుండు దదభ్రగుణ రత్న ఖనియనియును శిఖి వాహనుండు సాధుసఖుండనియును పారవ్రతీ నందనుండు సచ్చిదానందుండనియును బాహులేయుండు మోహవహీధర పూహ మే ఘవాహనుండనియును తారకారాతియకారణ సుకృతియనియును శక్తిధరుండు భుక్తిముక్తి కరుండనియును స్వామియోగ త్రేమభూమియనియును సుగ్రంధుండు జగత్సందోహోవనపరిస్పందాడనియును శ్రౌంచదారణుండు పంచవదనా పరావతారుండనియును గుహుండు నిరవగ్రహ శుభావహుండు డనియును గుమారుండు మరచమూసముద్ధరణ నిర్వికారుండనియును పాణ్డాతురుండు తురాపాణ్డాఖ సుఖప్రదుండనియును బ్రహదరస నిమగ్నమనసుగ్రంధై యగ్నిభవుం బ్రణతిలచి యసాదంబగు తదీయ ప్రసాదంబువడసి కతి పయ దివసంబు లుచితగతిగడపి తద్విగచితమహాసాగ్రంద గ్రంథసందర్భంబునంబూర్వభాగంబుని తదాశయావబోధ సుధాఘనీ వినిప జ్ఞనంబునం గాశీవియోగ

అగ్రవాండు. కృపావిశాలుండు—విశేషకృపగ్రవాండు. జయశ్రీలాభంబులకు—గెలుపుకలుములవచ్చుబడికి మూలంబు—కారణమైనవాండు. గాంగేయుండు—గంగకాదుకు పెన్నిధానంబు—ఇద్దరికి ర్భర—మేలైన. చేశికుండు—గురువు. అజభ్రగుణరత్నఖని—శ్రేష్ఠములైనగుణములనిది రత్నములకుగని. సచ్చిదానందుడు—చెడనిజ్ఞానమునుసంతోషమునుగలవాండు. బాహు లేయుండు—ఆసేకులకుకొడుకు మోహవహీధరపూహమే ఘవాహనుడు—అజ్ఞానమనేదికొండలసమూహమునకు ఇంద్రుండు. సుకృతి—సత్కార్యములుగలవాండు. భుక్తిముక్తి కరుండు—భోగమోక్షములనుకలుగజేయువాండు. యోగ త్రేమభూమి—ఆపూర్వవస్తువులను పొందుటకునుమేలునకును స్థానమైనవాండు. జగత్సందోహోవనపరిస్పందుండు—లోకసమూహమునరక్షింపుటయందుచలింపనివాడు. శ్రౌంచదారణుండు—శ్రౌంచవర్మతమునుభేదింపినవాండు. పంచవదన—కప్పుని యొక్క నిరవగ్రహ శుభావహుండు—కలుపులేక శుభములనిచ్చువాండు. అమరచమూసముద్ధరణ నిర్వికారుండు—దేవతలవండునుడిద్దరించుటయందునికారముపొందనివాండు. తురాపాణ్డాఖ సుఖప్రదుండు—ఇంద్రుండు మొదలగువారికి సుఖమునిచ్చువాండు. ప్రహదరస నిమగ్నమనస్థుండు—సంతోషరసమునందుమరిగినమనస్సుగలవాండు—మిక్కిలిసంతోషించినవాండు. ఆసావంబు—నాశములేనిది. ప్రసాదంబు—ఆనుగ్రహము. కతి పయదివసంబులు—కొన్నిదినములు. తద్విగచిత—ఆతనిచేతజేయబడిన. సందర్భంబునందు—రచనయందు—కూర్చునందు. తదా...తజ్ఞనంబున—దానియర్థము తెలియటయ నెడిఆమృతనదియందుమునుంగుటచేత—ఆపురాణకథనువినుటయండలియూహితేత. క్షేతంబు—దుఃఖమును॥ ౧౮౮॥ మిక్కిలిపాటి—ఆశాశక్తిగల యొక్క కొలది. ఉన్నది—గౌరవము. బాసే—మేలిమి చేగ—సత్త. భూతి—సంపద. ఉదారత—ఘనత. అగ్ర

జనితశ్లేశంబుదీసిచైచి యందలి యుత్తరభాగంబున || ౧౪౭ || సీ || మిన్నేటిపా
టియుఁజెన్నయున్నతియువిపాశవానియుఁబంధభాగచేగ | యునుశరావతిభూతి
యును వేత్రవతిచరిత్రము బాహుబయుదారితయును గృష్ణ! పేణియుగత్యాభివృద్ధి
యుఁగావేరి తివియుఁ గపిశలీలావిభవము | వంజీర వంజువా రైవభవంబును భవ
నాశనిశ్లేశనిర్మామకృతియుఁ దుంగభద్రప్రసంగముత్తుంగభద్రరాజరాజిల్లుగౌతమి
యోజనుతియు | వార్తకైకీనానీర్థ ప్రస ర్థనములు | సావ్యమివిసిపించె వింధ్యసం
స్తంభయితకు || ౧౪౮ || క || ఆసంభజతోష టయుం గెక్కుబండ్లనియె మౌనికుం
జరవినుమిం | కేకధవియెదునకలము | సీతాకీంబితినెకా ధునిచగటంబు || ౧౪౯ ||
క || ఈగంగాదిక శీర్ఘము | లీకంగా సిద్ధమనమిద్ధాబుపులక్ | దోకెడువా
రలగనగనాగ్రాగెడునంగారిసింధుకల్లోలములక్ || ౧౫౦ || క || పివిధత్రేత్రవరి
త్రలు | వివిధనుపర్వానుభావ విలసనములుదీ | ర్థపేషేషత్రేత్రముతలెంజెవికింబవి
యొసంగెనే విశిష్టవిచారా || ౧౫౧ || చ || అనుమనగత్తు గ్విష్ణులియె హైచువతీను
తుతోడదోడిన | స్తునులలరంగ నోయనఘ మూర్తి సమస్తముఁబ్రెంచుచేసిమిం
చినబలువేల్పుఁ దీర్ఘమును త్రేత్రము నొకెడగూడియుండెనే | నిగిరిపమాదృశిం
డెలిపి సీచ్రమముం గరుణింపఁగాదగ్గఁ || ౧౫౨ || క || అనిపలుకుకలశభవముఖ
మనజనముల ప్రశ్న వాక్యములు వినిపురభి | త్రనయుంచు త్రేత్రమునా | కిర
నెలం గునుగూడియునికింగనజాలిమిక్ || ౧౫౩ || వ || ముహూర్తమౌత్రవిచారల
లారూఢనిజస్వాంతుండై యా యాత్రవవిశ్రాంతులం గూర్చి యిట్లనియె || ౧౫౪ ||
క || ఏతత్త్రితయమునొకచోభూతలమునమేతవింబిపొగడొందుటమ | చేతోగతి

త్యాభివృద్ధి=పన్నరానికెంఱ. తివి=బాగు లీలావిభవము=విలాససంపద. వారైవభవంబు=జ
లసమృద్ధి. శ్లేశనిర్మామకృతి=శ్లేశముపేరులేకుండజేయుట. ప్రసంగము=ప్రస్తావము. ఉత్తుంగ
భద్రరాజుక్=అధికమయినభుభములవరుసను పీఠ=విభము. వార్తకుక్=వార్తాధికి. శీర్ఘద్రవ
ర్తలలు=శీర్ఘములచరిత్రములు. సంస్తంభయితకుక్=అణచినవాకిలి || ౧౪౯ || కేకధిబండు
=కుమారస్వామి. మౌనికుంజర = మునిశ్రేణుఁడా. భునీచరితంబులు = నడులచరిత్రములు ||
౧౫౦ || ఈగంగానిపు=మనుఁగనియపు. సమిద్ధాంబుపులక్ = మిక్కిలిస్థులములైన జలముల
యందు. తోకెడు=మునిఁగెడు. క్రాఁగెడు=మండెడు. అంగారిసింధుకల్లోలములక్=నిపుఁటే
టికడ్డలలయ. దు || ౧౫౧ || సుపర్వ = దేవతయొక్క. త్రవణముతట= వినినప్పుడు. చవి
=రుచి. విశిష్ట=విశేషముయిన || ౧౫౨ || హైచువతి=పార్వతి. అలరంగఁ=సంతోషించుగా.
క్రిందుచేసే=తక్కువవేటిది. నిరుపమాదృశిక్=సాటిలేనిఅదరణముచేత || ౧౫౩ || పురభివ్రజనయం
డు=శివునికొడుకు. నెలక్=నెలపునందు=స్థానమునందు || ౧౫౪ || చారడోలారూఢనిజస్వాంతు
డు=అలాచనయనెడియయ్యాలయంబెక్కియున్నతనమనసుగలవాఁడు=అలాచనవేతచలింప
నకునసుగలవాఁడు. ఆత్రేత్రవిశ్రాంతులక్=మునులను || ౧౫౫ || మేళవించి=కూడి. చేతోగతి=

దోషమనము । పేతావృతిముకురకుషే నిభమునుబోలె ॥ ౧౫౫ ॥ తే ॥ దిత్త
మాశ్చర్యరసమనజోత్తిలంగఁగి జేయునైశ్శ్వమక్షికాక్షేయుచేత । నిందుధరుచేత
హగుచేత నెఱుంగవలయు । రండుపోదముమునులారరజతగిరికి ॥ ౧౫౬ ॥ క ॥ పొడ
మినసందేహంబుల । జడిసిని మందేహులం బ్రసన్నులజేయె ॥ మృదునకుం బని
గావునమన । మడిగినయర్థ బునతఁడయాచేయెచు ॥ ౧౫౭ ॥ క ॥ అనికృతనిశ్చయమ
తన । స్తునులంగోసిరజత శైలమునకేగఁదలం । చినగుహఁబొగడెడుక్రియచో । ర
నమ్రోసెఁబ్రయాణభేరి ప్రసభారభటిక ॥ ౧౫౮ ॥ ఉ ॥ ఆనమయంబునకే ధృవ
నిజాయుధులాధృత భూషణుల మహిమా । ల్లాసలసన్న ఖులే వివిధలాఁఁఁదలమితు
లాసురాన్వయ । త్రాసకరుతో విమానగులు దైవతవిరులు తారకారీషేన్ద్రోసల
మోలనిచ్చిరొక ముప్పదికోటులు మాడుకోటుల ॥ ౧౫౯ ॥ మ ॥ పనితప్రక్రియ
నట్లెఱంగుతనక ॥ బ్రహ్మనైః ధృశో । భనముగైకొని బ్రహ్మగర్భండువహత్వ
ల్యుణకల్యాణమై ఘనగర్జ్జక సకలించువాపురమునెఱింగబోవుచోబద్ధ్వసంజనితా
శాకరికర్ణ సంజ్వర భరాంబతలంబుకి ధ్వామున్ ॥ ౧౬౦ ॥ సీ ॥ ఆటకుమెచ్చిబ
లారియాఁగొనుమరుఘలమిదియన బర్హ భారమనరి । హరుంగుత్తుకనకాకళిరసున
బోలఁదాల్చినజటాచ్ఛటలలిళి వెలుంగ । క్షిరిశిరోహమావి శేషనిర్మలఁబాల్చిమన
డియచ్చలట్లడుగుబడగ । ధాతృవాహముఘక్తివాఁభ్యసించినముమి గుభంగిద

మనోమాగ్నమునందు — మనస్సునందు. సమపేతావృతిముకురకుషే — కూడినకప్పుడుగల అడ్డ
ములోఁగలిగిన మునందు ॥ ౧౫౬ ॥ జోత్తిలంగక — రాగిలగా — ఆసురాగమునుపొంగగా అక్షి
కాక్షే యుచేత — శివుని చేత ॥ ౧౫౭ ॥ జడిసిన — చలింపిన. మందేహులక — (సుంద - ఈశు లక)
వికాసము చెడినవారికి. ప్రసన్నులక — వికాసము నొందినవారికగా. ఖులే సునకులక — శివునికి. ఆదే
శివక — చెప్పుచు ॥ ౧౫౮ ॥ కృతనిశ్చయమతిక — నిశ్చయముచేత బలగినబుద్ధితో. భారక — గట్ట
గా. ప్రసభారభటిక — ఆధికధ్వనితో ॥ ౧౫౯ ॥ ధృత — గంభీరము. లక్ష్మణులు — వికాసమునొంది
నవింఖములుగలవారు లాంఛనము క్షీరులు — గురుతులచేత బూజుడినవారు. ఆసురాన్వయత్రాసక
రులు — రాక్షసకులమునకు భయమునుచేయువారు. విమానగులు — విమానమును పొందినవారు.
కన్ద్రోసలప్రమాదక — పెద్దదైనతలవారికి ముందర ॥ ౧౬౦ ॥ పనితప్రక్రియక — పొగడబడినకేళమున.
ప్రస్థాననైపథ్యభానముక — ప్రయాణమునకుఁ దగినసప్రాగ్మరులంబారముముక్క. భాండ
ర్యమును. వహత్వల్యాణకల్యాణము — విందుచున్నప్పుడు చేత చేతగిరి. వాగనముక — గుఱ్ఱము
ను. పర్వక — వ్యాపించె. జడితా... ధ్వానములు — పట్టినదిగూడు. ముక్కలపువ్వుకువేండ్రమ
యితఱియించినపట్టిదమైనతెల్లెల్లవారికేకలద్వయము ॥ ౧౬౧ ॥ ఈక — ఇంద్రుఁడగా. మరుఘలము
— దేవతలవలనిలాభము. బర్హ భారము — మోపునుబోలినకుంచె. కుశుకన — మెడపెరిసే. శిరసుక
— తలతోను. పోలక — సరిపోలుటకు. జటాచ్ఛట — జడలసమూహము. లీలక — విధమున. శిఖ
— జట్టు. శిరోభూషావిశేషనిర్మితిక — విశిష్టవిధమైన తలకుఁ దట్టుకొనినది సూక్ష్మము చేయటకు. పాల్వ
డు — పూసుకొనునట్టి — విర్బరుపబడునట్టి. ధాతృవాహము ఘక్తిక — బ్రహ్మవాహనమైన హంసయు
క్కయోహరమును. విసము — రామర్మోఁడు. దధ్యధిని — (హంబ) గరమకున్న హము. త్రాక —

ప్రభవేగాలఁగంతగంభీరనిదంబుఖచరయవతి | గానఁద్యకువడ్డసంధానమునఁగ |
 నెసఁగుదెలికన్ను గోనలయెక్కిరింత | నెక్కె-బలుకొండఁమాటువోనేయు కిటి ||
 ౧౬౧ || క || అదిసజ్జస్యందనమై | మదకరియైతత్తదుచి మాగ్గంబులనే | ర్పదవ
 నొకకొంతవనిపా | రదనిభశుభమూర్తి నశ్వరశ్చందగుమక || ౧౬౨ || క || శిశికం
 రసుతుఁడుఖచర | స్తుతుఁడైయాయచ్చరూపు తురికిన సగు | దితభౌరితికప్లుతరేచి
 తవ్లితగతులందరటుచేసినననియుక్ || ౧౬౩ || క || మరళిగోసయరణమునఁ |
 బరువడిగోమూత్రికాదిధంజకులఁగడుక్ | గౌలివత్సవ్యధావిత | పరిపాటిపాటవ
 మునఁబతిమెప్పించెక్ || ౧౬౪ || సీ || బలుపాఁపతలచట్టలలవరించినవ రులేశచం
 దురులఁచాలించినవారు | పునుకతద్వంతులఁబాలుచువీనులవారు నొసలమిక్కిలిచూ
 పులేసఁగువారు | బూదుపారఁగ మనబూదిఁబూసినవారుత్రిముఖాస్త్రములుకేఁ
 ద్రిపువారు | పులితోలు శౌరుంబట్టుపుట్టముల్ గలవారుకొమ్ము తేజులనెక్కి-గునియు
 వారు | ఘోరతఁముల హరుదక్క-గొన్నవారు | కరిటిదైతేయకుంభముక్తాలలా
 మ | హరిభుజమధ్యములవారు కరలుతులు | ప్రవభవీరులుగాలిచిరాచాహలే
 యు || ౧౬౫ || శా || ట్రిణిదేణుకృతంబు లంజనరజోగుచ్ఛాసితంబు తమశ్రే

[పకాశంపగా. భారయవతి=గంభీరస్రీలయొక్క. వడ్డసంధానము=వడ్డకునెడిస్వరము
 యొక్క కూర్పు. ఎసగు=అతిశయించునట్టి. తెలికన్నుగోనలయెక్కిరింత=తెల్లనికనుగొన
 లుకలదైన సమలివాహనమును=(దీనికి సరియైన సంస్కృత పదము—ధవళాహంగము) బలుకొం
 డఁమాటువోనేయు మేటి=కుమార స్వామి || ౧౬౨ || సజ్జస్యందనము=ఆంకారము(నిద్రము) చే
 యబినరకము. పారద=పాదర సముగ్ధ. శుభమూర్తి=తెల్లఁ యొక్కతతో || ౧౬౩ || శిశికం
 భవనియొక్క. భవరస్తుమకు=దేవతలచేత పొగడఁబడిన వాఁడు ఆచ్చరూపుతురికి=స్వచ్ఛ
 నైన(తెల్లని)రూపముగలగుమను. ఆస్కందితి...గతులఁ=ఆస్కందిత=మిక్కిలి నేగమునుకుం
 విమునుగానియు. భౌరిక=ఆస్కందితమునకంబైకొంచెమువడిగలదియు. ప్లుత=అతివేగము
 నదాఁటుచుంబోవునదియు. రేచిత=వగిరగాలిరుగకవడిగాబోవునదియు. వల్లిత=బూదికా
 నైత్రికవలించుచువడిగాబోవునదియునైన. గతులఁ=నడకలచేతతరలుచేసినఁ=నడిపింపఁగా
 ౧౬౪ || ముకళి. గణము. పరువడి. భంజి-ఇది గుణమునపుడుపారుటయందలిభేదములు. ఆంధ
 భంజిగోమూత్రిక మొదలగు భేదములచేనానావిధము;(వీనివివరణముచేయించిరిగదా) తెరికి-
 రేచి, చతుర్విధధావితపరిపాటిపాటవమునఁ=నాలుగువిధములైనవపుడుపారెడిక్రమమునందలి
 నేర్పుచేత || ౧౬౫ || పాఁపతలచట్టలు=పాముతలపాగాలు. ఆలవరించిన=విహించిన. పునుకతద్వం
 తులఁ=తలపుతైలచేతచేయబడినచేపాఁగులచేత మిక్కిలిచూపులు—మూడవకన్నులు. బూ
 దుపారఁగ=బూజుపట్టినట్లుగా. బూది=భస్మము. త్రిముఖాస్త్రములఁ=మూడుమొదలు
 గలకూలములు. శౌరుంబట్టుపుట్టములు=బంగారుపట్టువస్త్రములు. కొమ్మతేజులఁ=వ్యవభా
 హనములు. గునియు=కులుకు. కరిటిదైతేయ=గజాసురునియొక్క. కుంభ=కుంభస్థలమునందలి.
 ముక్తాలలామ=ముత్యాలహరములచేత. హరి=అందగించునట్టి. భుజమధ్యములవారు=అమ్ములు
 గలవారు. డిదారయకులు=అధికీర్తిగలవారు || ౧౬౬ || ట్రిణిదేణుకృతంబులు=నేలమ్రముచేతయం
 దినవి. అంజనరజోగుచ్ఛాసితంబులు=కాటుకపొడిమధ్దలవలెనల్లనైనవి. తమశ్రేణులు=దీక్ష

ఋత్ దూషిత పూషభీపణగతిః జ్యృభింబియుంచూలెన । క్షీణోత్తంభితశక్తిభృ
ద్భటశిరస్సీమా కిరీటస్ఫుట । వ్యాణిక్యాతప శల్లవస్తబక సావగ్రీహృతాగ్రంబులై
౧౬౬॥ క స్తరశశితటిదజవవమా । సరవిసుధాసలిలమునిజసత్కైష్టా । సురమృ
త్యుజ్వలనఁజెలఁగు । సుర శిశ్యులు గొలిచిరపుడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ ॥ ౧౬౭ ॥ క॥ దైవ
తభటభుజశిఖర । వ్యావల్లన్నపకృపాణ వల్లికలలఁజె ॥ దైవపథవారినిభిసలి । లా
విష్కృతవిషమసీ మహార్చులఁగొఁజె ॥ ౧౬౮ ॥ క ॥ నయనప్రభాగజివృతహా
సయుంబుగ సాధ్యసత్తులచల్లి నలాజత్ । నయనాయుధతనయాయుధ । చయలతి
కావళులఁగును . సమత వహించె ॥ ౧౬౯ ॥ తే ॥ విధదివిషద్యధూముక్తదివి
జవటపిఁగను మకేసర లనదంస కూటుఁడగును । వేల్పుఁబడవాలకడువాలవిరియఁ
బడిన । కందమునఁబొల్పు దుర్గకంఠాణమనఁగ ॥ ౧౭౦ ॥ తే ॥ వివిధవధురాధ
రాధుజావీజ్యమాన । విమలచామరబహుసహస్రములు నాలిచె । స్వామియిరుగ
డబుష్పవర్ష ములదలఁకి । సుర వినూన మరాశిముల్ చెరలెననఁగ ॥ ౧౭౧ ॥ తే ॥
స్వామిమలసుండి రాజత చలముదాఁక । నేతువెత్తినగతివహ సేనసేన । రోదసీ
రంధ్రీరంధ్రీ రూపమగును । నడచెగిరిసింఘ వనస్పృష్టిపుడమినడఁగ ॥ ౧౭౨ ॥ తే॥
పుట్టిన మోమలై శిఖరముల్ వెలుఁగొంద నితంబమందలిం । గట్టినకృత్తిమైనవిడ

కారులు దూషిత పూషభీపణగతిః దూషింపబడినసూర్యునికిభయంకరమైనవిధమున. జ్యం
భింబి=జ్యృభి చి యార్థ=లొలగెను. క్షీణో...గ్రంబులై=తిగ్గఁబయినికిగ్రంపబడినవి
యున్నెచును. రసార్చియింబుల తిలయొగిలి కిరీటములందుప్రకాశించుచున్నకేంపులవెలఁగుల
గ. త్పుంబుక్కనుగ్రస్మను(పరిపూర్తి)చేతఅసహరింపబడినకొనలుగలవై॥౧౬౭॥ స్తర...జ్వల
నఁ=మస్తకండు. చ స్రుండుమెకంబుకొక్క ప్రకృతిశాయపుసూర్యుడుఅత్యశేషజలమునప్ర
మహర్షులుధూమిశివుఁడువీరియొక్క ప్రకాశముచేత; శెఁగు=అతిశయించునట్టి॥౧౬౮॥ భుజశి
ఖరవ్యావల్లన్నపకృపాణవల్లికలు=మూఁపులందంతటనుచలింపుచున్నక్రొత్తకత్తులనెడితఁగలు
అలఁజె=ప్రకాశించెను. దైవపథ...ర్యులు=ఆకాశమునెడిసముద్రజలమునందుండి వెడలినవిష
ముయొక్కనల్లగిమంటలు॥౧౬౯॥ నయనప్రభాగవృత్త=కటియొక్కమూడుభాగములందావరిం
చిన. లాజలు=వేలులు. నయనాయుధ=శివునియొక్క॥౧౭౦॥ విషద...కూటుఁడు=బంపవిధము
లైనదేవతాశ్రీలచేతబడివఁబడిన(చల్లఁబడిన)కృష్ణవృత్తులబుద్ధులలోనిఆకరువులచేనెట్లు
చున్నశిఖరములవంటిసూఁపులగలవాఁడు వేల్పుఁబడవాలు=దేవతలసేనానాయకుఁడు=కుమా
రస్వామి, విరియఁబడినకందమునఁ=వికాసమునువహించినమూపురముచేత. దుర్గకంఠాణము
=భద్రకాళియొక్కవాహనము= సింహము. వాలుఁ=ఆతిశయించును॥ ౧౭౧॥ విబుధ...
స్రములు=దేవతాశ్రీలచేతులయందు వీవబడుచున్న ఆనేకమలైనవంజాతురలు. తలఁకి=
భయపడి. సర=మాన మరాశిములు=దేవతలవినూనములయందలి హంసలు. తెరలెఁ=
వెడలెను॥ ౧౭౨॥ సేతు=కట్ట. ఎత్తినగతిఁ=కట్టినవిధమున. మహాసేనసేన=కుమా
రునిదండు రోదసీ ధూమికి ఆకాశమునకు నడుము. సీరంద్ర=గుంబులెని. సింధు=నది॥
౧౭౩॥ నిశంబమంజరిఁ=నడుముప్రదేశమునందు. కృత్తి=హాలు. నివిడ=కట్టమైన. శేఖ=

కాననశేఖరుర్వ లోనఁబ్రాస పట్టినవశ్యమైవెలగు ప్రాణికులంబలరేఖ గీరితుండ |
 పట్టికిఁగొనిపించెన ప్రభంగలభోత సంగంబదోచినే || ౧౭౩ || క || జైవాత్మక
 బింబమునిజ | జీవాతువుఁ గాంచి పాప్తజీవములగుడు || దేవదీపములలరేడు |
 భావంబున బాహులేయుబలయులపొదలె || ౧౭౪ || తే || షడ్వరాగమదేవియ
 వ దలద్ది | స్ఫురిగ్గైరికశేఖరదంబుసమృద్ధి | గంధివతియనునొక పండితము నడు
 ముమించునొక పండితము రాయించెచోలి || ౧౭౫ || తే || సీలగళవాహరి ఖాఖని
 త్రైహతి | సంగికొనిన వెండిరా నేలదుమ్ము | ప్రాంతవర్తిష్టు సప్తర్షి పరిస్పృశులకు |
 నొసఁగు నిర్వృత్తుభాసించెనీతమచట || ౧౭౬ || ప || ఇట్లు నిజబల నిఖిలసీతల ని
 స్తంద్రచంద్రకాధీనంబగు సగ్గట్టుతేరి వైమానికసేనాని మానధనుండగునధికుండు
 నిజపురుషకారంబునుబోలెనధిరోహించి || ౧౭౭ || క || వాహనముడిగగనచర |
 వాహనిదత్తుధరసంధ వనవిహారిణికాం | ట్రాహూతహృదయ నటయట | యో
 హూనిలును నును నిలివియుల్ల బలరే || ౧౭౮ || డ || ఆరివివాలభిల్యయుతుడై
 విధుగర్భముందూరెసోయినే || దారవైరిసంయమి కదంబయుతంబుగ నేగుడెం
 చిము | క్తూరుగీరు ద్రమైన వసుధారిధుగేహముజ్జోచ్చసప్తమా | రారియునిష్క
 టాంతరవిహారము మాన్విడఁడై యొనగ్గగ || ౧౭౯ || తే || మందిరి ద్యాశేల
 సానందనిభవ | పవధరించెడుతా రావెటార్థమాశించిపుగుగుత్తులవిరులఁబూజించు

చాలు. శలిర్క = ప్రకాశింపఁగా. అప్పట్టికి = ఆకొడుకునకు. కలధాతనగంబు = వెండికొండ ||
 ౧౭౪ || జైవాత్మక బింబము = చంద్రబింబమును. నిజజీవాతువు = తామజీవించుచుండును. పా
 పజీవములు = పొందబడిన ప్రాణములుగలవి. దేవదీపములు = చకోరవత్సలు. పొదలె = చల్లద
 ను. ఉద్భవంగన || ౧౭౫ || పాదభిక్తి = పాదమును పొందుటచేత. (పాదము = కాలు | ప్రస్థాంత
 పశ్యవసు) వైరిక = కొండయందుఁగలిగెడియెట్లనివచ్చునవ్యవితేషముగల. చంచు = పక్షిముక్కు
 యొక్క. గంధవతి = భూమి. రాయంచ = రాజహంసము || ౧౭౬ || నీల... నిహతి = శివునివాహన
 మైనవృషభముయొక్క పిట్టలనెదిగుడ్డఁగ్గఁగఁడు చేత. నింగికే = ఆకాశమునకు. వర్తిష్టు =
 ఉండునట్టివృషావముగల. పరిస్పృశులకు = రాజులకు. శ్రేష్ఠులకు. నిర్వృత్తుభాసేతిలసితము = య
 త్నములేనివిమరియొక్క ప్రకాశము || ౧౭౭ || నిస్తంద్ర = తగ్గని. గట్టురేనికే = పర్వతరాజును.
 వైమానికసేనాని = దేవతలసేనానాగుండు. పురుషకారము = పురుషవ్రతుత్నము. అధిరోహించి
 = విక్ర || ౧౭౮ || గగనచరవాహినే = దేవతలదండును. తిత్తుధర... హృదయ = ఆపర్వతము
 వెంబడితోపులయందుఁబారించుటయందలియాశచేతిలవలదినమనసుగదానిని. అటయట =
 ఆక్కడనేఆక్కడనే. ఉల్లంబు = మనసు. అరల = వికాసమునొందఁగా || ౧౭౯ || విధు = చంద్రు
 నియొక్క. కదంబయుతంబుగ = సమాహముతోఁగూడ. రుద్రము = అతిశయించినది. వసు
 ధారభు = శివునియొక్క. మారారి = శుభండు. నిమ్మటాంతర = ఇంటితోఁజేరినశృంగారపుడో
 టలో. ఉమాన్వితుఁడు = పార్వతితోగూడినవాడు || ౧౮౦ || మంది... విభవము = ఇంటితోఁజేరిన
 శృంగారపుడోటయందుఁగ్రీడించుటవలనిసంతోషవైభవమును. ఆవధరించెడు = ధరించెడు =
 పొందెడు. తారావెటార్థమాశించిపుగుగుత్తులవిరులఁబూజించు

టకునా । యాబుముతువులు సన్నిధియయ్యెనచట ॥ ౧౦౦ ॥ సీ ॥ మరువంపువల
 పుంబల్లులుక్రోలిక్రోలకక్రమాల్పి యూరక మేనుమటకు గొన్న । యరివిచ్చుతెలి
 మెల్లవిరులచూతులసాచిపొదిగూడితెకలబాదువుగొన్నిగురువిందపూచేనె
 పెరలత్తైతమలోనబొత్తువోవకసారెబోరుగొన్న । పక్ష్యంబులగుదాకబాటించి
 మల్లికాకలికానికాయంబు గాచుగొన్న భోగివశమైనకేదరిశ్రావునకును । వగ
 చుమరిగొన్నిబంధుజీవకలతాంతగుచ్చములలోనహాకొన్నికొలుపుసేయుచిదే
 టులఖలర్తునుయొక పాటింగమచి ॥ ౧౦౧ ॥ తే ॥ పూవుచేనియందడిసినమావిచి
 గురు । మీదనంటిచిరుతుమ్మెదదవీర్పు । సమయమాటయు మసినెయ్యనవరిమ
 రుడు । త్రువువోదోమనీలంపుచదునుకయనఁగ ॥ ౧౦౨ ॥ తే ॥ గంధవిరహితమ
 నుబుద్ధిఁగనకతేటి । పూతివిచ్చినమోదుగుముగ్గందగిలి । సారభాకాంక్షజ్జోచ్చిచె
 న్నారెగీర । శుభవశమైన నేరేడుపండుబోలె ॥ ౧౦౩ ॥ క ॥ ఖరకరకరహాతినల
 సలఁ । డెరలెడుమల్లిమరందదీర్ఘకషట్టు ॥ చిరుగునశ్చియనుభవమునకుఁ । జొరదతి
 లోభాంధబుద్ధిసొమ్మనయుక్రియ ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ నలువదితొమ్మిదిరూప । యిలుగొ
 నియుఁబువ్వగంధములుమోసఁగలే । కలసియుఁదెమ్మెరలానుఁ । బలుమటుయుఁజన
 ముమేనిపలుచనిచెమటన్ ॥ ౧౦౫ ॥ చ ॥ వినులనయూఖరేఖయనవీనతరోత్పలప
 క్రముకబ్రవా । శమణినునొకకీచివియ బలాదృతిదాల్చె నటన్నవించుచి । భ్రమ
 శిధిలాంగియయ్యుగచభారనితంబకపోలగోపన । క్రమకలకకులాత్మయయికన్ను
 లనీశునదలెన్సరియొక ॥ ౧౦౬ ॥ తే ॥ ప్రాప్యషేణ్యపయోధర పటలిచేత । గా
 డ్వునీహరకరరేఖఁగవు కరణిధరణిధరకార్దుకుండునైలననయబొదివె । బచ్చడం
 బునబొల్చుపూబచ్చడనున ॥ ౧౦౭ ॥ చ ॥ పొదువుపరాగఘృష్టిమొగముకశ్రమ

చేతను. సన్నిధియయ్యుకొచెను॥౧౦౧॥ వలపు=వాసన. క్రోలి=త్రాగి-ఆనుభవించి. ప్రా
 ల్పి=కొంచెముమాని. పొది=గుంపు. పొదువుకొప్పును. పెర=తెట్టె. పొత్తువోవక=పాలు
 పోక. పాటించి=పొంచి-చేరియుండి. కలికానికాయంబుకొ=మొగ్గలపరమాహమును. కామకొ
 =కావలికాచురు. భోగి=పాము. బంధుజీవకలతాంతగుచ్చములలోనకొ=మంకెనపూగుత్తుల
 లో. చనిపాటికొ=తోటగొనిచెట్లచాయను. కమిచి=ఆక్రమించి॥౧౦౨॥ సారభాకాంక్ష=ప
 రియశమునందలియేజీవచేత. చెన్నారె=అందగించెను. కీరితుండ. చిలుకముక్కునకు॥౧౦౩॥ ఖ
 రకరకరవాతికొ=సూక్ష్మకరణములుపోకుటచేత. తెరలేడు=తెల్లనట్టి-ఉడుకునట్టి. బల్లిమరంబ
 దీర్ఘిక=మల్లెపూచేసేదీర్ఘియ. (దీర్ఘియ=నడభారి)అలి=నుమ్మెడ. అరయ్యక్రియ=విచారించువి
 ధమున-కనిపెట్టయ్యుండురీతిని॥౧౦౪॥ గొనియొకొ=పొందియు. గంధములు=చాసలు. తెమ్మె
 రలు=కుండమాకుతములు. ఆనుకొ=త్రాగును॥౧౦౫॥౧౦౬॥౧౦౭॥ ప్రాప్యషేణ్యపయోధరపటలిచే
 తకొ=వడ్డాకాలమునందలిమబ్బుతెగలచేత. గాడ్వు=గాలి. (ఇదికర్తృపదము)నీహరకరరేఖకొ=
 గీతగాఁగనఁబడెచంద్రనిధరణిధరకార్దుకుండు=శుభండు. డంబునకొ=కాంతిచేత. పచ్చడము
 నకొ=కన్నుడువస్త్రముచేత॥౧౦౮॥ పొదువుపరాగఘృష్టి=ఆవరించునట్టిపొప్పిడిమెలుగుచే
 త. శ్రమపారిని. చెమటచేత. భానుదీపి=సూర్యుడు. కాశము. చచ్చడలు=చననన్నవేళములు. కుండ

వారిని మేను భానుదీ! ప్రిదవుల హెచ్చుజన్మడలుఁ దేజముదాల్చె నెకానియొప్పుగుండ
దునగపుత్రిఃపుష్పసితంబునవర్షము చేతనగ్నిపైఁగదురుటనద్దముకలఁయుఁగాంచన
కుంభములొక బెడంకునే॥ ౧౮॥ మ॥బొమలెక్కించిన విల్లువంచునుఁజూపుల్పంద
లాచంచల । క్రమరేఖన్నిగిడింప శాతవిశిఖా ఘంబుల్ మెయిన్ నించునె । య్యము
నక బలఁగనలఁగ మీతీచటులజ్యాఘాషముంజేయున । య్యమప్రాపించిరతీశ్వ
రుండుహరు చిట్టోడింపనుట్టాడుచుకొ॥ ౧౯॥ చ॥ చిగురులు దేరఁజేసి విరిచిక్కిని
చక్కినిపువ్వుగుత్తులకొ । బిగువుచనుంగవంబొదివివేలెడు చిల్కలఁజోపితేనియకొ ।
బొగపినపల్కలంబొగడిధూతపతికొ బతిమెచ్చజేసెన । య్యగజతదుద్యమాన్తవిన
యానునయాభినయానుకూలతకొ॥ ౧౯౦॥క॥ ఈరీతిప్రమదవివినవిహరంబొనరి చి
హిమనగాత్తజయంగంజారిరవిశిఖనయనుఁడువ । చారంబులుసమదయువతిజన
మొనరింపకొ॥ ౧౯౧॥ ఉ॥ వాకవిధూపలాతరకనచ్చిఖరావృతమైనయొక్కప ।
ద్వాకరతీరకేళికనకాద్రిసుఖస్థితినుండునంతఁబం । జీకృత తారహరముగకేషవిధూ
షానుంఘ్రికికనమో । వాకమొనర్చియిట్లునుశివాకలకంఠిసమంజసోక్తులకొ॥ ౧౯౨
సీ॥ విజ్ఞానమయమహాప్రాజ్ఞయో సర్వజ్ఞప్రార్థింతునిొక్కరంగు మేను । నిర్వా
ణఫలదమైసికునిపట్టెనయేత్రంబు చేనతా సింధుముఖ్యతీర్థంబులజయించుతీర్థంబున
త్యుతరటప్రభావంబులదీప్రమైన । దైవతంబునుగూడిదర్శనస్నానపూజనములకలు
షభంజనమొనర్పకొ॥ జాలునిమ్మాడునొకచోట మేళవింది । యుండునోకాక వేర్పడి
యుండునొక్కొడినిచందంబునకలంబుఁదేటపడఁగ । హృదయగమ్యంబుచేసినన్నె

దు=తిగ్గన.నగపుత్రికొ=పార్వతికి భ సితంబునకొ=పిబాదిచేతను. కదురుటకొ=కలుగుటచే
తను=వ్యాపించుటచేతను. బెడంకునే=చలించునా॥ ౧౮॥బొమలు=కనుబొమ్మలు ఎక్కించ
నకొ=వైకినిక్కించినను.నుచుఁజూపులు=సోఁకేసోకనిచూపులు.రేఖకొ=విధమున.నిగిడింపకొ
=ప్రసరింపఁజేయఁగా.శాతవిశిఖాఘంబును=వాఁడిబాణములసమూహమును. మెయిన్=దేహ
మునందు.నించు=నిండించును.చటులజ్యాఘాషము=చలించుచున్న ఆత్మతాటిభస్మనిని.ప్రా
పు=ఆత్మము చిట్టు=శిఖ్రముగ.ఉట్టాడుచుకొ=పొంచిపొంచితిరుగుచు॥ ౧౯॥చిక్కిని=చ
ట్టిమైన.చోపి=తేలిమి.బొగపిన=పక్వముచేసిన.తదుద్యమాన్త=అయన ప్రయత్నమునకుఁదగిన॥
౧౯౧॥ప్రమదపవిన=స్త్రీలువికారిచెడిశృంగారపుఁదోటయందు. కంజారిరవిశిఖనయనుఁడు
=చంద్రసూర్యులు కన్నులుగాఁగల శివుఁడు.సమద=యావనమదముతోఁగూడిన
॥ ౧౯౨ ॥ నాక ... వృతము = ఇంద్రుని మణుల సముదాయముచేత ఆవరింపఁబడి
నది. తేళికనకాద్రికొ. శ్రీదార్ధముగాఁ జేయఁబడిన బంగారుఁడ యందు. పుంజీకృత
తార హరముగకొ = రాగిగాఁ జేయఁబడిన మత్తాల పేరులు కలుగు నట్టుగా. కేషవి
ధూనుంఘ్రికి = శివునియడుగునకు. నమోవాకము = నమస్కారము. శివాకలకంఠి = పా
ర్వతీ దేవి. సమంజసోక్తులకొ = మనోజ్ఞములైనమాటలతో॥ ౧౯౩॥విజ్ఞానమయ=విశేషజ్ఞా
నస్వరూపుఁడా. మహాప్రాజ్ఞ=గొప్పవండితుఁడా. అర్థము=విషయమును. నిర్వాణఫలదము=
మోక్షఫలమునిచ్చునది.దేవతాసింధు=గంగానది.ఆత్యుత్కట=మిక్కిలియొక్కవైన.దీప్రము
=ప్రకాశించునది.కలుషభంజనము=శాపముయొక్కచెటుచును.వేర్పడి=పలుకడై.గమ్యం
బు=పొందినది॥ ౧౯౪॥ అచటిపలకనుండుగంబులు=వెలు.అదిగలయొందలివిగలవనతెలివిగ

లునునుడు॥౧౦౩॥ మ॥ లవలీపల్లవపాండురంబులగుగల్లతోలులంబంద్రికా॥ లవ
లిలందరహాసమింపెనగగేలకవైశమగ్గోలచే॥లవరీతింగొనితెచ్చియుంకకదళాలం
కారముంజేసేబా॥ లవిధూత్తంసుండుపలుమాధవ కథాశ్లాఘా సుఖానకుండై॥
౧౦౪॥క॥ కించిద్వలగ్నుమికిరిలి॥ మంచిదిసిప్రన్నమిది సమర్థముగావి॥ స్పించెద
ననుకాలోనన॥ కంచుకులరుదెంచి ఘటిత కరకిసలయులై॥ ౧౦౫॥ క॥ దేవయగ
స్థానికముని॥ నేవిడుండై వచ్చినాడుసేవానిభవ॥ తేనెవార్థి యగుచు నతడిట॥
రావచ్చునో యనుడు రాగరసభరితమతి॥ ౧౦౬॥ వ॥ దేవీసహితుండైయద్దేవ
దేవుండు తదాగమనం బనుమతించు టయు వల్లెయని సౌవిదల్లనికరంబు నిజకరంబు
లంబుత్తడిబెత్తంబు లంబురుహచుంచిత తరుణతరణి కిరణంబులం బురణింప మరలి
పఱచి శరవణ ప్రభవునకు భవానీవతి యనుగ్రహించుటందెలియ విన్నవించుటయు
సతఁడు॥ ౧౦౭॥ నీ॥ వీడియంబెదలించి విధురత్నకనకాలుకాంబితాంబువువుకిరి
లింపియుమిసి॥యుదిరిబంగరు వ్రాత హెంబట్టువలెవాటు నడచించి వెనకటిస్థలిని
జుట్టి॥ యనుయాయి పృథుకహస్తాంతరస్యస్తోదోచితార్థము తానె యుద్వహిం
చి॥ యంగుళీ సంజ్ఞ సంయములం బ్రత్యేకంబు మునుమున్న లోనికిం జననొసర్చి॥
ద్వారపాగ్యవృత్తవేదికా వలంబజరత॥ రక్షివర్గంబుంబంక్రియా రభటివఱు॥ వలయ
మకుటాదికంబుగ నిలిచి మొక్క॥ సగవుంబాపులంబూచుచు సగరుసొచ్చి॥ ౧౦౮॥
ఉ॥ వచ్చిపయోజ సత్రముల వ్రాలెడు తుమ్మెదదొమ్మి మూడలక॥ దచ్చనసేయు
చుక విత్తపదంబులకూడటులంబదర్శనం॥ బిచ్చుటచున్న గాంగనుతీయించుచుమొ

ల్లతోలులక—చెక్కిలిప్రదేశములందు, చంద్రికాలవ లీక—వెన్నెలలేశమువిధమున, శైశవము—శి
శువుముగ, అగ్గోల—అముగ్ధస్త్రీ మొక్క, లవరీతిక—లేశమువిధమున, అంకకదళాలంకారముక—
తొడయనెడిఅరటిబోదెయొక్క అలంకారమును, బాలవిధూత్తంసుండు—లేతచంద్రుడుగలిగి
యిందుండలవాడగు, మాధవకథా—విష్ణుదేవునికథయొక్క॥౧౦౪॥ కించిద్వలగ్ను—సన్ననినడు
ముగలదానా, కంచుకులు—అంశఃపురపు కావలివారు—బెత్తాలవారు, ఘటిత కరకిసలయులు—దే
ర్బబడినచిగుళ్లనుబోలినదేతులుగలవారు॥౧౦౬॥౧౦౭॥ తదాగమనంబు—అతనిరాక, వల్లె—కుం
చిది, సౌవిదల్ల—కంచుకులయొక్క పుత్రడి—బంగారు, చంచిత—ముద్దుగొనుచున్న—తాకుచున్న,
తరడి—సూర్యునియొక్క, పురణింపక—సరిపోలక, శరవణప్రభవునకుక—తుమారస్వామికి
భవానీవతి—గివుండ॥౧౦౮॥ వీడియంబు—తత్త్వ, ఎడలించి—తొలగించి—ఁజూచివేసి, విధుర
త్న...బుత్తు—చంద్రకాంతములచేతదేయబడిన గిడియందలిమంచిజలము, ఉదిరిబంగరు—
పుటముదీరినబంగారు, హెంబట్టు—బంగారుకట్టు, కటిస్థలిని—నడుమనంగు, అనుయాయి
...తార్థము—పెంబడి వచ్చునట్టి సిన్నవానిచేసెనున్న కానుకకు దగిన వస్తువును, ఉద్వహించి
—వహించి—తీసుకొని, జరటిరక్షివర్గంబు—ముసలికావలి వారి సమూహము, వఱులు—
బిచ్చునట్టి॥ ౧౦౯॥ పయోజసత్రములక—తామర లేకుల పయిని, దొమ్మిమూడలక—
—నందడిగుంపులను, తన్నన—ఎగతాళి, కూడటులు—పిల్లజట్లు—జూబుటలు, దర్శ
నంబు—కానుక, వలిగుబ్బలిపట్టి—హిమవత్సర్యతముకూడదు—భార్యలి, వాడకదాల్చుడు—

కుండుకేలుసాచివే । గ్రుచ్చిక్రమగిలిచి వలిగుబ్బలిపట్టియువాడకదాల్చుడు॥
 ౧౯౯॥ తే॥ సమ్మదాశ్రులు కనుగవగ్రమ్మదే॥ నాలుమోములబాలునిజాంత
 రచుననిలుపనతడొప్పె రోహితీవలజవివత । మధ్యముననున్నతారాకుమారుం
 బోలె॥ ౨౦౦॥ క॥ నిటలాత్తుకలన నప్పుడుఘటసంభవ ముఖ్యమునులు గనిరెంత
 యుము । చృటంబిలిచిపీటయిడియు । తగటకృపతోనొసంగుపరమశారవమంత॥
 ౨౦౧॥ సీ॥ అలవోకకనకాద్రిసెలయుచోవిటిగిసిహరివ రాహముదఁష్ట్రినవతరిం
 చె॥ నెద్దిమున్నపరంజి యిసుక రాసేలలఁజరియించుగంధర్వ పరిబృథునకు॥ జిత్రా
 శ్యుసకునెద్ది జేనా రెనెద్ది శచ్చద్ధాంతకామినీ సురతభేద । మపనయించగజాతెంద
 పక్షాసరంబులనంచద్రొగరుదంచలాసలముల నెద్ది ప్రాపించెనాభేవరేంద్రుగెఱపు
 గొన్నతారకునకువాని గుహుండుదునిమి । తెచ్చెదానెద్ది యమ్మశ్యమిచ్చెనచల
 సుతకుశితకంధరునకు నిచ్చుటయునలరి॥ ౨౦౨॥ చ॥ హరుండుశిరంబున జెవిగరాం
 బుచుపాంబునదాల్చు జుద్దికాంబుకరపరభాగమై యరగకుండలమైస్పటికాక్షసూ
 త్రమై । గిరిజకచాళిగర్జ మునక గేలవహింపఁబ్రసూనమాలికా । కరిదపత్రవిభ్ర
 మశుకంబులునై మణియుల్ల నిల్లుడు॥ ౨౦౩॥ వ॥ వెండియునకొండరాచూలి
 యు ఖండపరశుండునుం డెంచంబుల నెద్దియశిలపిండిరెద్దియూపంబులాపరమర
 త్నంబుధరియించి తదాదరణచరితార్థంబయ్యెనంత॥ ౨౦౪॥ క॥ మత్స్యమీశ్వ
 మునకునీ । సత్సంయుమివరులు సీత్రంబు జనుడెంచుటకో । వత్స యెయ్యదికతమసి
 వాత్సల్యముగదుర పంచవదనుడు పలుక॥ ౨౦౫॥ సీ॥ తనతండ్రెంబులకుఁగొరచ

గంగానదిగిధరించినవాడు—శివుండు॥ ౨౦౦॥ సమ్మదాశ్రులు—ఆనందబాష్పములు. క్రమ్మదే
 రక—క్రమ్మగాని, జాంతరమునక—తమనదుకు. జలవివత—చంద్రునియొక్క॥ ౨౦౧॥ నిటలా
 త్తుకలనక—శివునివలన. ఘటసంభవ—ఆగస్త్యుండు. కని—పొంది. ముచ్చటక—ప్రీతితో, ఉత్క
 ట—ఆధికమైన॥ ౨౦౨॥ అలవోకక—వేడుకగా, వెలయుచోక—పొడిచియొకజమ్మనపుడు దం
 వ్త్రక—కోరకొమ్మనందు చేరక—దొరకెనో. తచ్చద్ధాంత...భేదము—ఆచిత్రాంశునియం
 తఃపత్ర స్త్రీయొక్కగ్రీడవనిశ్రేయమును. ఆపనయించగ—పోగొట్టును. తచాసరములక
 —చేసంగిదినములయందు. గరుదంచలాసలములక—తెక్కలొనలవలనిగాలిచేత. ప్రాపించెక—
 పొందెనో. ఆభేదచంద్రక—ఆగంధర్వరాజు. నెలుపుగొన్న—జయించిన. ఎద్ది—దేనిని. శితకంధ
 రునకు—శివునికి. ఆలరి—సంతోషించి॥ ౨౦౩॥ చంద్రకాంకుర—వెన్నెలమొలకలకు. కచాళిక—కొ
 ప్పునంద. ప్రసూనమాలికా—పూలదండయు కరికదపత్ర—గంధశృంగము. విభ్రమశుకంబు
 లును—విలాసార్థము చేతనుంచుకన్న విలకయు. మణి—ఆముత్యము. ఉల్లశిల్లుకు—ప్రకాశించు
 చు॥ ౨౦౪॥ కొండరాచూలి—కాశ్యపి. ఖండపరశుండు—శివుండు. డెంచంబులక—మనసులందు.
 ఆశిలపిండిలి—కోరిక. ఆపరమరత్నంబు—సర్వోత్కృష్టమైనయాముత్యము. తదాదరణచరితా
 ర్థంబు—కారీయాదరణకుఁదగినదవడికివిషయమైనది॥ ౨౦౫॥ వత్స—బిడ్డా. కతము—కారణ
 ము. తంచవదనుడు—శివుండు॥ ౨౦౬॥ తండ్రెంబు—తండ్రెనిగూర్చి. త్రొంచనిమాదనుడు—కుమార
 రిస్సామి. చంద్రపరివర్తురుద్ధసికరుహముశిభాతిక—చంద్రులసమూహము చేతఆక్రమింపబడిన

మాదనఁడుచంద్రపరిపన్నురధనీరసుమామకళి । భాతిమోడువుఁగేలుఫాలాగ్ర
విధికవిః సిల్లియలరనో వృషభగమన । నాపేరసాగిందంబువాఁడగువాకపురాణ
మునీదుకరుణకలిమిరచించియిమ్ము సీంద్రులకెల్ల నెఱింగింపనందువీరల సురక్షేత్రతీ
ర్థమలకథలు । చాలవినివినిసర్వాత్మకాయయైన । దేవుఁడేనియునటువంటితీర్థమేని
యిదినుక్షేత్రమేనిభోగావవర్గ । దాయిగలదేనియెఱింగింపు తడయకనిన ॥ ౨౦౯ ॥ ౩ ॥
సర్వోపగ్రహస్థంబులగు తీర్థక్షేత్రవైవశంబుల మహావ్రభావంబు మదీయభావదర్ప
శంబునంబ్రభేదలింపమింజేసి ॥ ౨౧౦ ॥ ౩ ॥ నీవలననకడమట్టిన । దైవతమహిమ
యునుక్షేత్రతత్త్వముతీర్థ । శ్రీవిభవముశ్రుతిమార్గసు । ధావిష్కృతిగాఁగవివట
కైముదముదవత్ ॥ ౨౧౦ ॥ ౪ ॥ ఈకలశోద్భవప్రముఖులేనునువచ్చితమీహితార్థ
ల । క్షీకరిదీని మాకునెఱింగింపు మనంబుననున్న సంశయో । తేనకము మానిపింపు
పునతెలుచుమాపులంబూడుమన్నదా । రాకమనార్థమాళి వధురంబుఁబ్రదికంబును
గాఁగఁగట్టుక ॥ ౨౧౧ ॥ ౫ ॥ మ మునీయర్థమవేడుచున్న యదియుష్మన్తాతయో
పుత్రయో । యుమకున్నీకునెఱుంగఁజెప్పెద వినుఁడూహించియేతచ్చరి । త్రముస
ర్వంబుకరోదరస్ఫటికరత్నక్షీర్ణకాశింపగో । వ్యమ సేయకదగుదీనివిన్నపిదవత్
బ్రాణంబు గాఁబూచుచు ॥ ౨౧౨ ॥ ౬ ॥ తే ॥ శతమతికి వాస్తీకునకుఁ బాపండునకును ।
గర్భముగుఱించి యూచించుగర్హితునకు । నీపరమగోప్య మోపుత్రయోపురంధ్రీ ।
తప్పిచారియు నెఱింగింపఁ దగవుగాదు ॥ ౨౧౩ ॥ ౭ ॥ అనినిజతనూభవునకును । ద
నమగువఁడీర్థదైవని క్షేత్రమలూ । కరనెలవునసభువన్నత్రయి । వినుఁడిగుట
నెఱుంగఁగదగి విధుమాళిమదిక ॥ ౨౧౪ ॥ ౮ ॥ నీ ॥ వెడఁదకన్నులవాని వెయినామ
వలవాని చేతతలకలపించు వెరవువానిఁ । బిష్పరూఁకటివానిఁజిన్నినపువలవానిఁజెరి

తామర మొగ్గఁగధమున. ఫాలాగ్ర విధిక = నొసటివ్రదేశమునందు. విలిసిల్లి = ప్రతాపించి. అలక
= బిష్పరూ. సర్వోపగ్రహస్థంబు = అన్నిటిఁమించినది. భోగావవర్గరాయి = భోగమును మోతమును
జ్ఞప్తపఱి ॥ ౨౦౯ ॥ మదీయభావదర్పణంబునక = నామనసనిదియర్థమునందు. ప్రతిఫలింపమింజేసి
= తోఁచకపోవుటచేత ॥ ౨౧౦ ॥ శ్రుతిమార్గసుధావిష్కృతి = చెఁక. ప్రములంబులమృతమునుపడుచు
ట. ముదము = సంశోషము ॥ ౨౧౦ ॥ కేశోద్భవ = అగస్త్యుఁడు. ఈహితార్థక్షీర = కోరినవిషయ
ములనుకలుగజేయువాఁడా. సంశయోత్సేకము = సందేహమునుకలుగజేయును. తారాకమనార్థ
మాళి = శివుఁడ ॥ ౨౧౧ ॥ యుష్మన్తాత = మాతల్లి. కరోదరస్ఫటికరత్నక్షీర్ణ = అరచేతియందలివటిక
పురాతికలిమిచేత. గోప్యము = రహస్యము. పాణంబుగా = పాణమువంటిదానిఁగా ॥ ౨౧౨ ॥ శ
తమతికి = మూర్ఖునిదిగలవానిని. నాస్తీకునకు = దేవుఁడులేఁడుఅనువానిని. పాపండునకుకా
= వేదాచారములనునిందించువానిని. కర్మముగుఱించి = తానుచేయునట్టియూగాదిక్రియలనుజ్ఞప్తి
శించి. గర్హితునకు = నిందించబడినవానిని. పరమగోప్యము = మిక్కిలిరహస్యము. పిపురీక్షి
= పిల్లలూ ॥ ౨౧౩ ॥ మగువక = భార్యకును. పుమాళి = శివుఁడు ॥ ౨౧౪ ॥ వెడఁద = విశాలమైన.
చేతలక = గొల్లవలంబును. వలపించు = మోహింపఁజేయు. వెరవు = నేర్పు. బిష్పరూఁకటి = పిల్ల
బొట్టు. జిన్ని = మనోహరమైన. నిందియము = పిండిము = నెమలియొకలకుచ్చు. పులంకగుతక్షి =

విగమించిపించియునువానిం | ములుగుతే త్తడివానింబొడవులకుదవానిం బొక్కిటవె
లిదమ్మిపుంపువాని | మినుకుటూర్పులవానిమిసిమిమేలలవానిమెలుగుజామనిచా
యిపిసివాని | దిస్సమెలవ నింజనిగానఁద్రావువాని | మురళిగలవానిమువ్వంకము
రుపువాని | పెట్టలాసీతుండలంచి త్వప్తలవహిమ | నాడువుఁ బ్రావణ్ణికిడ
విడిదిప్రేడ || ౨౦౩ ||

శా|| సారాచారివిచారణసంస్థానమానప్రధా | ధారోదార
విసాం పరిసుషమాధస్య స్ఫుగిలీల-ర్తిక | రూపాలంకృత దిక్కు-దిక్కు-రికరభోగ
సుర్భద్యాహుశా | భారంబుదశేషహూధంబుదక్షా గతుబద్వైభవా || ౨౦౪ ||
క || నారాయణుడనెవా | పారాయణుంబులొకపాలనదీక్షా | ప్రా
రంభకల్పసూరుసా | భారతరామాయణాది పరమార్థజ్ఞా || ౨౦౫ ||

మంత్రిని || సకల సుదన వర్యా శాంభవానర్మ్యధైర్యా | సుకవివినితకీర్తి
శుద్ధతల్పిప్రవర్తి | ముకురినిధికవిలా మగ్ధలక్ష్మీ విశాలా | కమబధిప సమానా
కారణశ్రీధరానా || ౨౦౬ ||

గర్భము || ఇది ప్రేమస్వరమపదనాన నిరవధిక కృపా పరిపాకపరి
చిత సరసకవితా సనాధ రామకృష్ణ కవనాధ ప్రణేసంబయిన
పాంపరంగ మాహాత్మ్యంబు పరమభాగవత చాత్రంబున
దుర బ్రథమాశ్వాసము || ౨౦౭ ||

వక్షానాహనము. పొడవుల=అకృతులయొక్క- ఎల్లప్రాణులయొక్క (లేక) ఉన్నతముల- పుంజ్య
ములైనవానియొక్క-మినుకుటూర్పులు=పేదనశ్శాస్త్రములు. మిసిమి=మెలుగు=పెన్న. దిస్స
మెలు=దిగంబరత్వము. పసి=అప్రాగుంపు. మురళి=పిన్నగ్రోవి. మువ్వంక=యూదువంకలచే నెన.
మరుపు=అంగము. ప్రావణ్ణి కీసిడ=ప్రాచీనదైనవాణ్ణిశిష్టులందీసిడ. విడిదిప్రేడ=విడియచో
టుగాఁగలవాఁడ|| ౨౦౩ || చాగణకధా=చారణులనెడి అవతాత్రిష్ట్రులు. సంస్థానమాన=పొగ
డఁబడుచున్న. ప్రధా=ప్రసిద్ధిగలవాఁడా. ఉదార=ఈశయ్య. హార...దిక్కు=ముత్యాలపేరుల
యొక్క-మేలయినప్రకాశిమినుకుటప్రకాశముగలకృతార్థమై ప్రకాశించునట్టికీర్తియనెడికర్పూర
ముచేతఅలంకరించబడినదిట్లులుగలవాఁడా. దిక్కులి...దిక్షా=దిగ్గమలయొక్క-తొంగముల
వలెనుడువులయిప్రకాశించునట్టివలవంటిభుజములయొడవలఁగుచున్నయెల్లభూమినిభరించు
టయంజునమర్థండా. దిక్షబద్వైభవా=శివునివైభవమువంటివైభవముగలవాఁడా|| ౨౦౪|| ౨౦౫
శాంధ్యహార్య=శివునిదైనవెండికొండవలెదలింపని. శుద్ధశక్త్యప్రవర్తి=పరిశుద్ధకయినస్వభావ
ముచేతవర్తించువాఁడా ముకురినిధికవిలా=అద్దములనుబోలినచెక్కి క్కుగలవాఁడా మగ్ధలక్ష్మీవి
శాలా=మనోజ్ఞయైనసంపదచేతఅధిపండా. కమబధిప=దిక్షానికులతోడ. గౌరవశ్రీధరానా
=గౌరవతనములిమిసినిధియైనవాఁడా|| ౨౦౬|| నిరవధిక=మేరలేని. పరిపాక=పక్వయిన. పరి
చిత=వాడుకపడిన. సనాధ=కూడిన.]

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

ద్వీతీయాశ్వాసము.

క || శ్రీదయితచరణసేవా । ప్రాదుర్భవదఖిలవిభవభాసురసరసా । స్థా
 దకరచరణవిద్యా । వేదీరామానుజేంద్రవేదాద్రీశా ॥ ౧ ॥ వ ॥ ఆకర్ణింపుమాగో
 కర్ణకుండలుండు సకుమారంబుగాఁ గొండరాచులింగమగుగాని ॥ ౨ ॥ నీ ॥ శైల
 బంధువినుమటరంకరమీరగుశవల్ల వంబులఁగొమ్మరుమిగులు । ఘర్తమీరానదిగలసేవ
 చ్చటనట్టియైమిదక్షిణీరభాగమునకు । యోజనంబుననవ స్తోన్నతంబగుశ్రీర్థమునుజే
 త్రమునుబాలఁబొగమవడయుం । నొండరికములనభాసిల్లువటనద్దేవతోత్తముండు
 లక్ష్మీవరుండు । భక్తురక్షణచాసియ్యనక్కరది । యభిలనిగమాఘ గిరిగుహాహరివృ
 థవము । పాండురంగండు సాకృతిబ్రహ్మతీల । కిదిది యున్నాండు భువనవర్ణిశవి
 భూతిః ॥ ౩ ॥ అతికల్పంబునందటవడునైమిదవద్యావరంబుకజకండువశతానందా
 దిబ్బందారకసంబోహితరశ్మిభరమణిగణనయూఖచ్చటాగోపమహనీయచరణసభ
 విభినుండగుపు డరికాత్మండుపాండురంగహృదయంబునం బుండరికుండనునాత్మ
 భూసుర పుండరికునకుం బ్రశ్నకుంబై భక్తపక్షపాతంబునం దస్త్రేత్ర ప్రీర్థంబులకుం
 బొండరికంబులను నామకల్పసంబునాచరించెయూచతుర్భుజండు నేడు నచ్చోటను
 న్నవాడు. అవ్వొన్నచిరితంబుమీకు శ్రోత్రసాయనంబుచేసేర వినుండు. ఇది
 నీయిద్దరిప్రశ్నంబులకును తరంబయ్యెడునని మృడండుమనస్సిధానంబునఁగూహ
 రుండువినుకొన గిరికుమారిం గటాక్షించి ద్రాక్షారసపక్షంబులగు నక్షరివేత్తేమం
 బులాలయనిట్లనియె ॥ ౪ ॥ చ ॥ అవికులవేడివిన్నురచితాభిలపుణ్యండగణ్యగణ్యండు

[శ్రీదయిత=విష్ణుదేవుఁడైన, ప్రాదుర్భవత్=సృష్టించుచు, సరసాస్థానక=రసికులను సంతో
 పించుచువేసెడి, వేదీ=తెలిసినవాఁడా ॥ ౧ ॥ గోకర్ణకుండలుండు=పాములచేవిపోగులుగలవాఁ
 డు—శివుండు, కొండరాచులి=పార్వతినీ ॥ ౨ ॥ మట్టంత=కమారుండా, భాసిల్లుకొ=ప్రకా
 శించుచు, సక్త=ఆసక్తమైన, నిగమాఘ=పేదనమూహముఅనెడి, హరిపృథుకము=సేవాసృష్టి,
 సాకృతి=ఆకృతితోఁగూడిన ॥ ౩ ॥ కందువ=కాలమునందు, శరానంద=బ్రహ్మ, శిరశ్శిఖర=
 తలలయందలి తిరీటముల, మయూఖచ్చటా=కాంతినమాహమను, ఆరోప=మోపుటచేత, మహనీ
 య=పూజ్యమయిన, నఖరశిఖరుండు=గోళకొనలుగలవాఁడు, పుండరికునకు=శ్రేష్ఠునకు, క
 ల్పనంబు=కలుగఁజేయుటను, చెన్నుని=పిట్టుని, శ్రోత్రసాయనంబు=చెవులకుఁబెన్దు, మృడం
 డు=శివుండు, నీనుకొన=విసఁగా, ద్రాక్షారసపక్షంబులు=ద్రాక్ష పండ్లరసమునుబోలినవి, ఆక్ష
 రవిత్తేనంబులు=మాటలు ॥ ౩ ॥ ఆత్యలఘువేదకభాకభిని=మీకుటమైన తెలివియొక్క, కరిహక

త్యలఘువివేకపాకఖనియార్యజనస్తవనీయచర్యుడు । జ్వలగుణరత్నరత్నాధిపత్య
దయార్జవశాంతిదాంతిమాం । సలగతిప్రండరీకుండను సన్ననిపొబ్బనొకండుపెంపు
నక ॥ ౫ ॥ సీ ॥ చలిచీమనేనియుఁజాండ్రొక్కశంకించుబలుకడెన్నెడుమృషాభా
షణములు । కలుషవర్తనులున్నపొలముపొంతజనండుకలిమికుబ్బుడు లేమికలగం
డాత్త ॥ దలయెత్తిచూడఁ డెవ్వలనెబర శ్రీల ధైర్యంబువెడఁడెట్టిదద్దలుటల । నొ
రులసంపదకునై యుపతపింపఁడు లోననిదింపఁడెంతటినిచునై న । మిన్నకయచూ
డఁడాఁకలిగన్నకడుపు । సర్వభూతదయో దయోత్సవమొనర్చు । నిగమఘటూప
త్రైకాధ్యసీనబుద్ధి । బ్రహ్మవిద్యానవద్యుండు బ్రాహ్మణుండు ॥ ౬ ॥ చ ॥ హరిహ
యదేశికాభుండగునమ్మహిదైవతమాళియంచుబం । గరువునకుఁకృష్ణగుడుసుగంధ
ముసంధిలుభాతినంబుజో । దరచరణౌవిందనతతస్త్రుతిలోలుపయైనబుద్ధియుక ॥
బరిణతిగాంచెసంపదలమైషరియుంజనియించుసంపదల్ ॥ ౭ ॥ సీ ॥ మొదలఁగామ
క్రోధములబరాబరిచేసిసత్యవాఙ్మయమంబునంగ్రహించి । సాత్వికస్వల్పభోజన
ద్విగ్రోవాగ్నియంగాష్టకాసక్తిహామణుపరచి । తరిచిముప్పరిండు తత్త్వంబులూ
హించిమచినత్త్వసంపదమస్తరించి । తెలిసిముద్రానంబుల మేనిపనిగొనిపాపపూరు
షుపటాపంచేసి । యతఁడుమూలాలవాలగహ్వరకరండ । కుండలిస్తానగోకర్ణకులక
లాపతత్త్వదశ్యవర్ణాధిదైవతదళ । నిర్లయంబెంతయనిజముగాంచి ॥౮॥ చ ॥
వను హతరాజయోగముల వర్తనెఱింగి తదృసిన్దిసె । మృనముదల్చి హృజ్జలజ

మునకగ్ని. ప్రవనీయచర్యుడు=పొగడఁబగిన నడవడిగలవాడు ఉజ్వలగుణరత్నరత్నాధిపతి=పరి
తాశించునట్లువేలై సగుణములనెదిరత్నము కుంధి, శిల్పవంబుబాధాము. మాంసంబుగతి=బలిసిన
నడవడిగలవాడు ॥ ౫ ॥ చాక=చావ మృషా=అబద్ధమయిన, కలుషవర్తనులు=పాపపునదవడి
గలవారు. పొలముపొంతక=తావువెఱిగిబడిని. అలగండు=చలింపఁడు. దద్దలుటలక=సంక
టములందును. ఉపతపింపఁడు=సంతాపమునొందఁడు. నిగమఘటూపత్రైకాధ్యసీనబుద్ధి=వేద
మార్గమనెడికెద్దబాటయందు ముఖ్యముగినర్తించుట్టిబుద్ధిగలవాడు ॥ ౬ ॥ హరిహయదేశికాభుం
డు=బృహస్పతినిబోలినవాడు. మహిదైవతమాళియందుక=బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠునియందు. బంగరు
పు=బంగారు, మృగీకుడు=స్తూరియొక్క. సంధిలు=కూడు. భాతిక=విదమున. సతతస్త్రుతిలో
లువ=ఎల్లప్పుడుతలఁచుటయందుఆసక్తము. పరిణతి=పరిపాకము ॥ ౭ ॥ బరాబరి=పొచ్చరిక వా
చ్చియందుంబు=మాటనియదును. సాత్విక=క్రొత్తునుకలుగఁజేయని. బ్లిక=కలుగుటచేతి. అలగ
=అలఁచి. హతరాజవేటిది=పొందుకొని. తరిచి=చక్కగాఁచిచాగచేసి. మస్తరించి=లోకవ
శముచొని. మేనిపనిగొని=దేహమునుత్రమపెట్టి. పటాపంచ=ఆగోదరము=నాశము. మూ
లా...నిర్లయంబు=మూలాధారచక్రమనెడి గుహరూపమయిన బరణియందలి కుండలిస్తానము
నందుండుసర్పసమాహమునకు ఆభరణమువంటి శేతుడైవ తత్త్వమును, అనగాకాఁడ్డుతత్త్వ
మునుకనఁబఱచునట్టి బీడాక్షిరములు అధిదేవతలు దిశములు వీనియొక్క నిర్ణయము ॥ ౮ ॥ మను
=మంత్రము. తదృసిన్దిక=వానివలనిద్రయాజనముయొక్క నెఱవేలుటచేతి. హృజ్జలజమందిత
మానసపట్టచుంబుక=హృదయ శమలముచేతఁ బ్రతాశించుచున్న మనస్సనెడిసరోవరమునం

మండితమానసపట్టదంబున | ద్వునరథభూషణంబువెలిఁజూడనిదిద్రవునిట్లుచూపునక |
మునుకొనివాక్కులలోననిజమార్థగళత్సుధనేదదేర్పఁగక || ౯ || మ || శతవత్రాక్ష
ముశిక్యసఖ్యభృతివంచవైశి సన్నహము | న్నతనాసాముకళంబు పూర్ణతరచంద్ర
స్తిగ్ధముగ్ధాననం | బతసీసూనసవర్ణవర్ణమతిసౌమ్యంబబ్జనాభంబుశ్రీ | శ్రితవత్సం
బునుసోమహంబు కడుంబుద్వేందన్తనఃపేటికక || ౧౦ || సీ || సనకసనందనాదినిఖిలాంత
ర్వాణిహృల్లీనభావంబుసల్లపెట్టి విశ్వంభరాభోగవివిధనూర్త్యంతరస్ఫురితాను
భావంబుబుజలువై చిశించుమారాకృతిస్వీకృతివై కుంతపటటవిహారంబుజారవిడిచి |
క్షీరోదమధ్యస్థవీరత్వనగగుహగర్భనివాసంబుకచ్చునదలి | పుండరీకక్షణండుశిఖం
డిబర్హ | మండితశిఖండకుండునతాఖండలుండు | పుండరీకనిమానసాంభోజపీఠమిండ
తుమ్మెదయెందునిందుకొలుపు || ౧౧ || ఉ || అన్వహముకబ్రహ్మధ్వమగునంబుజనాభ
పవారవిందభ | క్తిస్వహికెక్క-చుక వసుమతీసురవంశవతఃసమ్మేలవా | దున్విను
తింపఁబెంపెనగువ్రోదయెనర్చుచుండల్లి దండెనెం | దున్వివిధానురూపతనదోహ
దభోజనపూజనాచులక || ౧౨ || క || హరిభక్తియుగురుభక్తియు | నరరక్తియు
బుటముగాఁగయోగింద్రశిఖా | భరణముముక్తాయతా | స్ఫురణముభువనప్రశస్త

దలితుమ్మెదను. వెలిక-బయలు, నిడ్డపునిట్లుచూపునక-స్వేదమాతోడిచలింపనిచూపుచేత. మును
కొని-ముందుమించి. నిజమార్థగళత్సుధ-తనతలనుండిబాలుచున్నయచ్చుశము. నేద-శ్రీమను
9 శతవత్రాక్షము-కమలములవంటికన్నలుగలది. శిక్య...సన్నహము-ఉట్టియొక్కమైత్రిని
భరించునట్టిమనోజ్ఞమైన శిఖాకవచము (కరీటము) గలది. నాసాముకళంబు-మొగ్గకంటిము
క్కు. పూర్ణతరచంద్రస్తిగ్ధముగ్ధాననంబు-నిండుచంద్రునివలెకళలుజేలుచున్న అందమయిన మొ
గము. అతసీసూనసవర్ణవర్ణము-నల్లగిసెపువ్వుయొక్కవర్ణమంటివర్ణముగలది. అతిసౌమ్యము-
మిక్కిలియొప్పికలుగునది. అబ్జనాభంబు-తామరబొడ్డుగలది. శ్రీశ్రితవత్సంబు-క్షీరదోచేత
అత్రయింపఁబడినతొమ్ముగలదియైనై. మనోమహంబు-గొప్పనిగుఠేజస్సు. తన్తనఃపేటికక-
అతనికునస్సుఅనెడికెట్టెయంద. పర్వెక-వ్యాపించెను || ౧౦ || అంతర్వాణిహృల్లీనభావంబు-త
త్త్వశాస్త్రము నెఱింగినవారిమనస్సులందలయించియుండుటను. సల్లపెట్టి-సల్లించి-వదలి. వి
శ్వంభరా...అనుభావంబు-సర్వమునుభరించునట్టిగొప్పవియునానాభములునైనరామకృష్ణాది
మూర్తలచేతప్రకాశించునట్టిమహిమను. బుజలువైచి-సన్నలుపెట్టి-మాని. శింకుచురాకృతిస్వీకృ
తిక-మొసలిరూపమున పొందుటచేత-కుశాస్యవరాలమెత్తుటచేసననితోఁగెడి. క్షీరోద-తా
లసముద్రమయొక్కగుహగర్భనివాసంబు-గుహలోఁగలియునకేయందలి. కచ్చు-ఆపేట. శిఖండి
బర్హకుండితశిఖా-డికుండ-నెమలికుంచెచేతఅంకరింపఁబడినపిల్లజొట్టుగలవాఁడు. సతాఖండ
లుండు-మొక్కినయింద్రుఁడుగలవాఁడు. మానసాంభోజపీఠిక-మనఃకమలమనెడిసంహాసన
మునందను. మిండ-మగదైన || ౧౧ || అన్వహముక-ప్రదిదినమును. బ్రహ్మధ్వము-పెరిగినది. వహికె-
ప్రసేదికి. కతంసము-క్రేణుఁడు. పెంపెనఁగు-మిక్కిలియతిశయించునట్టి. ప్రోది-రక్తిగము.
అనురూపతనదోహద-తగినసలగుపెట్టిన్నానముచేయించుట || ౧౨ || ఉరుకత్తి-అధికమయిన
లంకురాగము. పుటముగాఁగ-సాధ్వగా. మూత్రాదుయతాస్ఫురణము-ముత్యపురకరము

ముగజగిమితైఁ ॥ ౧౩ ॥ సీ ॥ మునుమీనగుఁడబట్టి మునులువై చినబట్టి కలఁబోతెఁజి
 క్క-మాదలఁదల్చిర్ప । వెలితిగాఁజవిగొన్న వెన్నముద్దయుఁబోలెత్తె. ఖంబువామహా
 స్తమునఁదనర । జగదండవహుకాలచక్రభ్రమణ హేతుదండమైఁజగ్గేనుదండమర ।
 సంచిబట్టినపద్మజాతాడనులలీలవలకేలగచ్చకాయలుసుట్టి । కలయఁబూచిన
 కల్పవృక్షంబుచాయ । సరసవనఃప్రహులకాభరసమగ్రవిగ్రహముతోడవిలసిల్లువి
 ప్రసాదుట । మందప్రేయాండకూరిమిమానిపండు ॥ ౧౪ ॥ క ॥ నియ సాంతంబున
 సత్యా । ప్రాణసూపముతోడఁగూడఁజెనఁచినయంత । ర్మయనను సడలిచిపిన్నపా ।
 దయగా ర్చార్చనబుద్ధిఁ దహతహవెలుగఁ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ పావనద్యస్విలాసములు
 బాహ్యగతింబవరించించిందికా । శ్రీవిభవంబులంబలున సే ముముఖప్రభులన్బిల్ల
 గామైవదలిచిపూర్వమగుమట్టునుగాడ్పునుసాగనిచ్చిమైఁ గావలియిడ్డశక్తులనగౌ
 రవదృష్టిఁబరిగ్రహించుచు ॥ ౧౬ ॥ సీ ॥ తనువుతోఁజరియించుధర్మ వేవతఁబోలెమెలఁ
 పునవనవాటిఁగలయఁదిరిగి । గణనమీనిశాన్తిగూఁములుహృదయసంపుటించుక్రియ
 విరుగ్ బుట్టిఁజెట్టి । తనకుఁబరిత్రవగ్ధనమెక్కవ్య. బను కరణి నూతనకుశోక్తి-రము
 గూర్చి । యువవర్గ ఫలసిద్ధిపాదవై నఁజేపట్టుకై వడిబహుఫలశోక్తి-రములూడిచి । యో
 గయాగంబునలుపుచోనూర్చి పశుని । శసన మొనరించుటకుయూపసమిదెచ్చు । భౌ
 తసమిధలుగొనిచహాపాజ్ఞాఁడకఁడు । వచ్చుతేబగటికిఁజావాసమునకు ॥ ౧౭ ॥ వి
 హితమతిఁబరిచారక । సహస్రవయి విశ్వయుగంబుసంభావించుక । గృహమేధి
 వతంసనునిజమహిళామణియప్రతీపమకఁదోడ్పడఁగఁ ॥ ౧౮ ॥ సీ ॥ ఆపాదను స్తంబు

గలప్రకాశము. భువనవ్రత స్తరుగఁ = లోకమునందున్లాఘ్యముగ. జగి=నిగనిగనికాంతి॥ ౧౩ ॥
 బట్టి=భక్తి. చవిగొన్న=రుచిచూచిన-భుజించిన. జగదండ...దర్శనై = బ్రహ్మాండమునపరిచిన
 కాలవక్రముతిరుగుటకు కారణమైనకర్మమై ధేరుదండము=పసులనిదోలెడికఁట. లీఁ=విధము
 న. వలకేలఁ=కుడిచేలియందు. చాచుకఁ=విధమున. మంద...పండు=గొల్లయిల్లా. మతయొక్క-
 స్నేహము నెడివృత్తిమునందుపండినపండు=చాలకృష్ణుఁడు॥ ౧౪ ॥ సత్యాప్రియ=కృష్ణునియొక్క-
 అంతర్మయసము=లోచనాపు=యోగదృష్టి. తహతహ=తమకము॥ ౧౫ ॥ బాహ్యగతిఁ=బయటి
 సంచారమునందు. పవరించి=ప్రసరింపఁజేసె. వలుచ=అలత్యము. మైవదలించి=దేహమునుసడల
 విడిచి. శక్తులకఁ=ఇచ్చానిశక్తులను. ౧౬॥ మెలఁపునకఁ=మెలఁకునతో. హృదయసంపుటిఁ=
 మనస్సనెడితెట్టెయందు కుశోత్కృతము=దగ్ధలసమహమును. ఆవగ్గ=మోటుమయొక్క. హ
 దను=శుభయము. డోర్చి పశువితసనము=శ్వాసమనెడి పశువునుచంపుటను. యూపసమితిఁ=
 యోగ పశువులుకట్టెడికంబులసమహమును. భౌతికఁ=విధమున. లేబగటికిఁ=తెల్లవాటిపడి
 గడియల ప్రొద్దెక్కున పుటికి. నిజావాసమునకుకఁ=తనయింటికి॥ ౧౭ ॥ పరిచారక సహస్రవయి=
 పరిచారకులయొక్క సహస్రముకలవాడై=అనేక పరిచారకులమాటు తానెయి. విశ్వయుగం
 బుకఁ=తల్లిదండ్రులను ఇద్దఱను. గృహమేధివతంసము=గృహస్థులలో శ్రేష్ఠుఁడు. మహిళామణి=
 స్త్రీరత్నము. ఆప్రతీపమతిఁ=ఆనుకూలబుద్ధితో॥ ౧౮ ॥ ఆపాదను స్తంబు=తలమొడ్డులుకాల్గదా

సంతున్నానియగుచి నయముగాన ద్వర్తనంబొనర్చు । జలకమార్పు నఖంపచన్య
 చ్చజలములందడియొస్తుంగడు మెదుగుడులబాదవి । లఘుభౌతవనసల్లవములుగట్టిం
 చుశిరసార్చుమృదులీలనుకంటివిసరి । యేయాతయొసంగి వేంచేయించులోనికి ద్వా
 రావతిగలంతిదానెయొసంగు । తెలుపుసంధ్యాసమ ధిఃధిద్రయుక్తినిగ్నివేల్పించు
 విష్ణుసహస్రనామ । పారమెనరించు తఱిందోడుపడ గురునకు । కవలువోకుండబు
 డ్రుండోకలువక యి॥ ౧౯॥ తే॥ చూపుచాలమివివిధరూపింపకరణ । వితతిదడవా
 డుజనకునాన ॥ ౨౦॥ రాత్రినిద్దంపుబుద్ధి దద్దారకుండు । చక్రహస్తార్చనమునకుప
 క్రిమించు॥ ౨౧॥ అధిషేక మొనరించునాకాశవాహినీజననకారణపాదజలరుహు
 నకు । వైచుదోహాలిని వైజయంతీకాంతి పలయితివహింకవాటునకును । గాశేయ
 మగ్నించుగంపనమొలుపటవల్ల వాదణకటిబుధురునకు । జడనంబలదనునీలేడి
 రాకుచకుంభసంగికుంకుమంకిలాంగునకును । రత్నహారంబుసాతనిర్వృత్తసిద్ధ । కొ
 స్తుభోదర్శిభిరామకంఠరునకు । ధూపకల్పనమున్నుగాదీపమిచ్చు । డెరవయోతం
 దుత్రైలోకిగీడకకునకు ॥ ౨౧ ॥ క ॥ నిడుదచిగరనంటియాకునిగడివివిధాన్తము
 లుధూసురేశ్వరు డా ౧౬౬ । బడిఘంటమొరియజేయుచు । జడనిధితల్పనకుంబూ
 న్న సంకల్పనకు ॥ ౨౨ ॥ క ॥ భూమిసురసూనిసాల । గాని శిలావారికంబుగర్భస్థ
 ముది । వ్యామోదశ్రీకు నీ । కోమలదళసురభితంబుగురునకు నొసంగు ॥ ౨౩ ॥ మతిరు
 వారాధనమిట్లొనర్చిధరణీదేవాన్యగుశ్రేష్ఠుడా । హరికిర్పించుటచావసంబులగు
 శాల్యన్నంబులక నేతుల ॥ ౨౪ ॥ క ॥ యగుల్ చేరులు పప్పులపప్పడములు ॥ దాలిపు
 లుం బూపమన్ । రమాన్నంబులం పెట్టు నెట్టనఘజింపకదల్లికిందండ్రికి ॥ ౨౪ ॥
 ఎ ॥ ఇట్లుకడున్యధులునిధి బుద్ధులునగు జయిప్రిజనయితలంగనిమనినడచుచు నడు

క. ఉద్వర్తనము = నంగు. జలకమార్పు = స్నానము చేయించును. నఖ పచ = గోరువెచ్చవైన.
 మెదుగుడులక = మెత్తనిగుడ్డలతో. లఘుభౌతవనసల్లవములు = తేలికయొపరితద్దములైనచిగు
 ల్లవంటివ ప్రముఖము. చరణటి = పినసకట్ర. ద్వారావతిక = ద్వారముతోడిముక్కుగల గళంతిక
 = గిండి చెంబును. కివలువోకండా = ముందువరించినదిమరలసావమునందుగలయొకండ ॥ ౧౯. తడ
 వాడు = తడవుకొను. ఆనతి = ఆజ్ఞ. నిద్దంపు = ప్రేమతోడి. దద్దారకుండు = ఆవిష్కవాండు. చక్రహ
 స్తార్చనమునకు = విష్ణుదేవుఁ ఆరాధనమునకు ॥ ౨౦ ॥ అకాశవాహినీ = మిన్నేటియొక్క. తోహా
 లియ = వనమాల. వైజయంతి = నైజయంతియనెడిపూలమాలికచేత. గాశేయము = పట్టుపచ్చడము
 కటి = నడుముచేత. బుధురునకు = ఒప్పిడమగునవానికి. సంగి = అంటిన. పంకిల = అడుదైన. చా
 తుక = ధరింపజేయుచు. నిగ్యత్వ... ధరునకు = యత్నములేకయేనిధించినకొస్తుభవశియొక్క
 మిక్కుటపుప్రకాశముచేతమనోజ్ఞమయనమెడగలవానికీ ॥ ౨౧ ॥ ఆనంటి = ఆరంటి. బడిక = వెంట
 డిని. మొరియజేయుచుక = వాయింపుచు. జడనిధి = సముద్రము ॥ ౨౨ ॥ కంబుగర్భస్థముక = శంఖ
 ములొనిదానిని. దివ్యామోదశ్రీ = కుంచితాసనయొక్క కిమిగల. సరభితము = పరిమళముకలుగఁ
 జేయఁబడినది ॥ ౨౩ ॥ రుద్రారాధనము = దేవతార్చనము. పూపములు = పిండివంటలు. నెట్టనక
 = సమృద్ధిగా ॥ ౨౪ ॥ శిధిల = పటుశ్వములేని. జయిప్రిజనయితలం = తల్లిగండ్రులను. మచ్చికి =

గులకుమారుడు లూడ్డుచునడుగునెడఁ బులిబున్నేనియుం దెచ్చియుచ్చుచుఁగొత్తయ
గు మచ్చికంగచ్చునదలక గోముమెజసి యోమనగాయలంగా నోముచుఁగాలోచి
తంబుగా నోములు నోమించుచు నద్ధరామరనందనుండు జగదభినందితుండై యుం
డివెండియు॥ ౨౫॥ క॥ పరలోకావాససుఖా । దరపరతఁజనునతల్లి దండ్రులకొసఁ
గె॥ గురుభక్తినిగడుకొడుకతి । కరుణామతంగంగనస్థిగఁయిండుంబు॥ ౨౬॥ ౩॥
ప్రియనివలనఁబ్రబోధని ధేయపుత్రులనుతులఁగాంచితఁ ఛేదినాశ్రావం బాయయ్య
తదీయంబుగా ప్రియపుణ్యబోధ్యంతఁ గొంతపడచుర దివిగె॥ ౨౭॥ క॥ భాషా
విఘ్నభుండుమ్మని । యీహదమాహామొన్నయిలుచుర చినుది॥ శేషభణితమునఁ
గనునభి । లాహోన్నతిఁజేయుచుప మిలాధరతనయా॥ ౨౮॥ సీ॥ మిసిమితుండు
సుగాకవనియించుగుత్తుకబంట్లినీరనుబండువఁటిచకని । మోముదప్పికఁదేటిమొత్త
మైపొగవర్షవ్రేలుఁగ్రిందలగాఁగవృక్షశాఖ వేరువెల్లకకామగూరఁపండునికోరకుద
రాగ్నిగాడ్పుచేచుజ్జించు । నేవియీ దెవిగాడ్పునాచెవిఁదోవంగనుస్థిలింగముటాతె
నుండు నెండనంత రాయాంధకారంబులలమికినిన । నడఁచునిజఁధైర్యసూర్యోదయం
బుచేత దానవారినిగుఱిచేసితనకుఁబోను । నాకుఁబోదనినమ్మినుశ్లోకఁడతఁడు॥ ౨౯॥
డ॥ ఓగజరాజగామిని మహాపాగ్రభు నోములు నోచుచున్నాఁడు । యోగివరే
ణ్యనేమముననుల్ల మువెన్నవలెంగరంగెహు । ద్రాగినపగ్రగోపవనితాజనతాప
రంభసంభామో । ద్యోగకళాప్రవర్తికి జత్తుఖ వంచినధూర్తకిరికి॥ ౩౦॥ సీ॥
యతిహనోగృహదీపికాంకూరమగులీలగోవర్ధనాచలగుహమెలఁగుచు । గిరికూటతట
రటతేఱకిరాజమరితి రాధవన్దనమొదలప్రాప్తనగుడఁ । జిత్రాభిములనేలునుత్రా
ముకైవడిఁబలువ న్నెయాలచుందల మెలఁపుచుఁగమలకాననమధ్యకలహంసవిఘ్నభా
తిఁగూర్చి నెచ్చెలిపిండుగొనిచెలఁగుచుఁజగద్రదంబంబునకున్యదున్యమగజపురచ
నసంజ్ఞార్థ శంఖమూడుచునానర్చు । నాటలన్నయ్యుఁజాలించి రిరిగెడఁసి । పల్లవ
లకుఁదెవకీకర్ణకంబు । ౩౧॥ చ॥ లలితశిరీషపుష్పమృదులంబులునివరణంబులకట్టాఁ

మరులుచేతకచ్చుఁగ్రీవగోము—శ్రమమెఱుంగమి. పీఠనగాయలంగా—చేతులొందనేత్ర
పుటగా. బహుచు—పొషించుచు. జగదభినందితుడు—లోకులచేతఁబొగడఁబడినవాడు॥
౨౫॥ ౨౬॥ ప్రేమసి—ప్రియురాలు—పెండ్లాము. ప్రబోధభిధేయమతుల—విశేషజ్ఞానమవిసయ
మువీరితోడిబుద్ధిగలవారి. శిర్షణము—శిర్యదేవతలబుజుమును॥ ౨౭॥ భాషావిఘ్న—బ్రహ్మతోడ,
శుభము—పెండ్లాము బిడ్డలు భవము వీనియందలియాశను॥ ౨౮॥ మిసిమితుండు—అంకితవాడు.
క్రిదల—తలక్రిందు. ఉజ్జగింబు—పొంగొట్టును—అణచును. గాడ్పు—గాలి. అంతరాయాంధ
కారంబులు—విఘ్నముల నెడివీకట్లు॥ ౨౯॥ నేమమునక—నియమముచేత. ధూర్త—మోసపు॥ ౩౦॥
దీపికాంకూరము—చిగురుమొగ్గవలెఁదోచెదదీపము. రటత—కేకలువేయుచున్న. వ్రాలి—ఓఱి
చిత్రాభిముల—నానావర్ణములుగల మేఘములను. సుశాముకైవడి—ఇంద్రునివలె. మెలఁపు
ము—త్రిపుచు—కాచుచు. పిండు—సమాహము. చెలఁగుచు—సంతోషించుచు. రథనక—వి
భవము. దేవతీకర్ణకంబు—దేవతీదేవిబిడ్డ—కృష్ణుండు॥ ౩౧॥ శిర్షణ—దిరిసెనపు. మృదులంబులు—

యిలయ్యిరూపిమిట్టులలయించుట గాదని పార్థివా వృధా । క్షులసైంధవం
 గవేప్రొదివితోల్పమపున్ తగునిన్నసంబులం । బలుమఱుజే ముచండమునబంగరు
 ట శియల్గడించగఁజే॥ ౩౨॥ క॥ మత్తగనూతీనచట్టుంగ త్తేమధుకైటభోరుకం
 తములలానా । డొత్తిసహత్తి చెన్నం । దిస్తులక్రియం దొడల యడ్డ తిత్తులు
 వ్రేలె॥ ౩౩ ॥ క । మాయావృతుడగు త్తుని । సోయగమనంబెగుడుతీగ
 సోగలుముచ్చటై మునికిసంగరిహితం । బయ్యె గాకున్నజఘనమభిరాషమగు॥

౩౪ ॥ క ॥ ఇటనధమిటభూవలయం । బిటబలిసద్బలునుండునిరఫలనియన్ ॥
 బటువులగువశులచెలుపునం । బటవుటనై యున్నచిన్నిబాజ్జగదలగఁజే॥ ౩౫॥ చ॥
 తులసీకంబచ్చరాకుదురుతోయదవాహనరత్నవేదియ । కల్లిమిమెఱుంగుబోడికిని
 గొస్తుగఘర్తగభ స్త్రీకనభ । స్తలముననంగబొచ్చినిరంబుకృపావిభవబునింటి
 బో । ర్తలవదలంపునేయుచు సురంబువరిస్ఫురించగఁజే॥ ౩౬ ॥ క ॥ కలు
 షభగవధవిధానా । కలితఘటికలనగగ్రచ్చకాయలువలచే । నెలకొనునలజిబిలివ ।
 నైలవ నైలసంచినిండియింబరారె॥ ౩౭ ॥ క ॥ లలితసజవామకరతల । కలి
 తకనతలంబుకాంధిగలకలనప్రవృత్తిగలువలచెలిగిలిగింతల । నలువగఱాలె॥ ౩౮॥ క॥ నిజభైరౌదార్యములను । నిజములకుంగూడమునిడుదక
 రములుబోలె॥ ఘజములపోషితభక్త । వ్రజములుకరవిజితపుష్కరజములుపొద
 లె॥ ౩౯ ॥ క ॥ వదనైక స్తంభ కనక । సదనమ సిరికొఱకొనచ్చుద్రప్తనిలవున ।
 మ్మిదలింజిత భిశంకువా । యిదియనంగాగంబుకంఠమింపువహించె॥ ౪౦॥ క॥ బింక
 పువ్రాచలవాతెఱి । మంకెనపూచేనెతేటమానకపైపై । నింకగనింకగగలబల్లలు॥

దిక్కిలిమెత్తినది. సూక్తిము = కఠినము. కాను = తగదు. వేప్రొదివి = వెంబడించి. తొల్పదువులు =
 వేదనలు ఉగ్గడించుకొనె = మోక్షగంగా ౩౨॥ నూతన = నదుమత్తెట్టిన హత్తిన = అంటిన. చె
 న్నుందిస్తులక్రియ = అందమైన సంచల విధమున ॥ ౩౩॥ మాయావృతుడు = మాయచేత ఆవరింప
 పడిన వాడను సోయగము = అందముచేత. తెడు = తిరస్కరించు ॥ ౩౪॥ సభము = ఆకాశము. బ
 ర్గద్రంబు = పాతాళము. ఇరవులు = చోట్లు. బటువులు = గుండ్రకవి. కరులచెలుపున = ముడుత
 యందముచేత. పుటపుటనై = క్రమముగా తెరుగుచున్నది ॥ ౩౫॥ తోగు వహనరత్న వేది = ఇంద్ర
 లుకుమలయరుగు. ఘర్తగభ స్త్రీక = సూర్యునికి సభ స్తలము = ఆకాశాగ్రదేశము. బోర్తలవు =
 పెద్దగులుపును. పరిస్ఫురించగఁజే = చక్క గావ్ర కాళింపగ ॥ ౩౬॥ అకలితఘటికలు = గ్రహిం
 కబడినగుండ్లు. జిలిబిలి = చిన్న. కన్నెలసంచి = అందమైనది ॥ ౩౭॥ లలిత = మనోజ్ఞమైన. కలిత
 కూడిన. కనొక్కంబు = ప్రకాశించునట్టి శంఖముయొక్క. కలువలచెలిగిలిగింతల = చంద్రుని
 వక్రిగిలిగింతలచేత = సోచుటలచేత. నలుపు = చిప్పడము. ఱాలె = చంద్రకాంతమణులు. కిసా
 నలువగఱాలె = ప్రకాశించునట్టి హంసలను ॥ ౩౮ ॥ కరజితపుష్కరజములు = అరచేతులచేత
 కయింపబడిన తామరలుగలవి. పొదలె = అతిరయి చును ॥ ౩౯॥ సదనము = ఇల్లు. ద్రప్త = బ్రహ్మ
 శక్తితో = వేగి ॥ ౪౦॥ విశపు = నెక్కుగల. వెలికి = చుట = పూయుట. బచ్చెర = వర్ణము ॥ ౪౧॥

బంకించుటంబోతె మోవి బచ్చెన హెచ్చెన్ || ౪౦ || క || తేకుకుమంగము నెలవదకము |
 నెలవన నడుదీరు గాఁగ నిలిపినయాభా | డలసిలకళికక్రియ | ట్టలమై స్ఫుటనా సీకాపు
 టము దీపింపన్ || ౪౧ || తే || తేకుకుంజెక్కలు మకరకుండలకలాప | మరకతయ్యతి
 రింఛోళిహాణలత్తి | మండలంబులంఘనం జినుములు | గానిపించువిధంబునగ
 లయచ్రాచక || ౪౨ || చ || తిరళమసార సారనిభ తారకమల్ సితవద్ద పత్రబం | ధు
 రములు రాధికాహృదయతో ను జకోరక బోధనక్రియా | తరుణత రాంబు గున్విలసిత
 స్ఫుటా క్తిపనక్తకోణభా | స్వరములు సూక్ష్మ సక్ష్మములు వాలికకన్నులు చెన్నుమీటం
 గన్ || ౪౩ || తే || అలకతిమిరంబున నుగవు ననుభయమున | ముఖము ధా సూతిను
 ను వెల్లుములికింబుచ్చి | సకదరించిననింగిణి చాయనానలి | వంకచూపునడ గంగళి
 వంక బొములు || ౪౪ || క || బలభేదుపలామ్రామాళిన్ | బలపలగాంబాదువుముదిర
 పటలము సుగ్మన్ | అలితోత్తమాంగతలమున | జిలుగుండకుకొత్తు చలిచిచిక్కిమద
 సరన్ || ౪౫ || తా || దిగ్వాసుండు రుపింఘలాంధిత శిఖోద్దీర్ఘండు పద్మాపయోము
 గ్వర్ధండు నరాంబుజాహితల తాముక్తాంగదుండన్ సుధా | గున్విస్తేరమ ఖండ
 నంగ శశజిర్మాపాధికుండ్రభూ | వాగ్గర్వోద్భవభూమిశ్రీవిభుండు శ్రీవత్సం
 కవత్సుండునై || ౪౬ || క || నాడు ప్రలంఘకమగనిక | బొడచూచనితనదురూపు
 పొడగనిపించెన్ | జడనిధిశయనుండుకొంగున | ముడిచినవణిగా బెభక్తము ఖ్యులకె
 ల్లన్ || ౪౭ || క || నిగనిగనివిదళకదళి | యుగళిన్నగి జిగిదొలంక సూరులంగునిన్ |

అఖండలసిలకళికక్రియన్ = ఇంద్రసిలపుముగ్గవలె. ఇట్టలము = హచ్చినది || ౪౦ || రింఛోళి =
 సమాహము. మంజినుములు = మనోజ్ఞునెలు కలయచ్రాచకన్ = అంతటను వ్యాపింపఁగా || ౪౧ ||
 మసార = ఇంద్రసిలములు యొక్క. తారకములు = కంటిసల్లగుద్దు. బంధురములు = ఒప్పిదిమత్త
 నవి. బోధనక్రియా = తెలియఁజేయువ్యాపారముచేత. అక్కరుక = సూర్యకాంతిచేత. సక్త = పొం
 దిన. కోణభాస్వరములు = కొనలచేత ప్రకాశించునవి. పత్తములు = తెచ్చులుగలవి. వాలిక = దీక్షము
 లైన || ౪౨ || అలకతిమిరంబు = ముంగురుల నెడివీకటి. సుధాసూతి = చంద్రుండు. నునువెల్లుములి
 క్తిన్ = కొంచెపుప్రకాశమునెడి కాణమును. సవదరించిన = వట్టిన. సంగిడిచాయన్ = వింటి విధము
 న. కటి = నల్లనైన || ౪౩ || బలభేదుపలామ్రామాళిన్ = ఇంద్రసిలములు కొండకోమ్మునందు పలవల
 గాన్ = విరళముగా. ముదిరపటలము = మేఘసమూహము. అలితోత్తమాంగతలమున్ = మనోజ్ఞ
 మయిన శలబాచర. జిలుగుండకుకొత్తు = కొంచెపు వెలుంగుడోచునట్టి || ౪౪ || దిగ్వాసుండు = ది
 గింబరుండు. ఉరు... దీర్ఘండు = గొప్ప నెమలికుంచెచేత గులులిడఁపడిన సిగిచేత ఆహ్రికుండు. పద్మాప
 యోముగ్వర్ధండు = భావకాలప్రసల్లమబ్బువన్నెలవండు. నరాంబుజాహితలతాముక్తాంగదుండు
 డున్ = క్రొత్త (లేచి) చంద్రతేజవంటిముత్యాల భుజకీర్తిలుగలవాండు. సుధారూప్యైరముఖండు
 = చంద్రునివలెవికాసమునొందిన ముఖముగలవాండు. అనంగ... ధికుండు = మత్తలములనేకలరు
 టయించెడిచక్కఁడనముచేత ఆధికుండు. అగ్రభూవాగ్గర్వోద్భవభూమి = బ్రాహ్మణులమాటగవ్వ
 మునకప్పుట్టినచోటు || ౪౬ || నాడుపు. పడఁకుక = సరస్వతి. పొడగనిపించెన్ = చూపెను || ౪౭ ||
 కటి = కలులైన. జిగిదొలంకు = కాంతి అతిశయించెడి. చొన్నగమరన్ = పరవశతత్వము కలు

క్కు-గదురంజేయుజగత్పతిఁ । దగ్గిరికనంగోనుచుమునిమదావళమెలమిన్ ॥౪౯॥ తె॥
 పులవీక్షణశక్తిచేవెండికండ । లింద్రశలిమాంగరుచిసుధయెత్తిగోల । సుతత
 ప్రతకల్పచాజాయమాన । దుష్టరక్షకంశయుండొలంగదోచి ॥ ౫౦ ॥ ఉ॥ ఆశ్ర
 సదల్పుపచ్చవెదురంఘ్రియుగాంతరవీధిసూచి యు । గ్రావనచేజరిల్లుగటిపాస్త్రస
 మ్వయంక శాస్త్రధాంకునిం । దీవిభు నింద్రసీలనిభదేహులంగనుగొని హర్షవర్షధా ।
 రావిలమానసుండగుచు సమ్ముని కృత్యవిహాగబుద్ధియై ॥ ౫౧ ॥ చ ॥ విలభిత
 మోశిలాకృతియెస్త్రిపుత్రుమాపునహించెనోయనక ॥ జలనవిహారుండయ్యుండొలు
 సావిసయోధరధారందోగున । య్య-దశుకొత్తుకొత్తపులునేపునవేపులకల్తనూ
 లతక ॥ మొలవంగనున్ననవ్వెయదుముఖ్యుడుతాపసమఖ్యునిట్లనక ॥ ౫౨ ॥ ఉ॥
 సచ్చలునిచ్చలోబాదలునీపితృభక్తికిజ్ఞానశక్తికి ॥ మెచ్చితనిచ్చితింగరమునీయెని
 యెడయేలవేడుకొ । మ్మిచ్చెదకజెచ్చెరకపలయునీప్సేమల్తతవీనిదీననేపొచ్చె
 మనొచ్చెముంజొరదుభూసురకేసరినమ్మరావుడక ॥ ౫౩ ॥ కా ॥ భవ్రోధనాశన
 పాండురాంగము రమాప్రాణేశు పాదద్యయిన్ ॥ విస్తేరాంబజగామిహంసమిది
 నావేవ్రాల్పుడుకలేదిచే । వాస్తాకంశరణంత్యమేవగతిరన్యోవాస్త్రదుర్వాసనా ।
 పస్తారంసార యంచులబల్లి-మతియున్ భక్తుడుభక్తిస్పృహన్ ॥ ౫౪ ॥ సీ ॥ పొ
 దలునీపొక్కిటిపువ్వుకాన్మునంగదాపెనుమానుపిల్లలందెట్టుటెల్ల । బాడమునీమొ
 దలియూర్పులనేర్పులనకదాచదుపునంధ్యలుగల్గిజగముమనుట । కెరలునీయడుగు
 దామరలతేనియంగదాపాపంపులెనగొంపి పలుచనగుట । పొనగనితెలిమాపు
 ననగదాయదిరాత్రి యిదిపగలనుమేరలెఱుంగబడుట భవనఘటనకుమొదలికంట
 మునుబోలే । భువనమునకెల్లనీవాది భూతుడుగుట । నిట్టనిలుచునీ-చేంగదెనెట్టు

గంగా. మదావళము-ఏనంగు. -త్రేస్తుండగు ॥౪౯॥ కంపిల్లింద్ర.. సుధ- శేషశయ్యయొక్క ప్ర
 కాశకునెడియమృతమును ॥౫౦॥ ఆగ్రావనక-ఎరుట. ఇందీభుక్-లక్ష్మీభక్తను. ఆవిల- కలకం
 బాతిన. కృత్య-తానుచేయదగినకార్యములయందు ॥౫౧॥ విలభితమా-వ్రాయబడినదో-
 చి ప్రయోగ. విస్తృతి-వృద్ధిలేమి. తొలుసావిపయోధరధారక-తొలుకరిచుబువలనినీటిధారల
 చేత. తోంగు-తడియు. తిగుకొత్తు-ప్రకాశించు. పులునేపునక-గడ్డియొక్క యాధిక్యముచేతి.
 పులకలు-గగుర్వాటులు ॥౫౨॥ సచ్చలు-నిత్యము. ఇచ్చలోక-చనసునలదు. ఇచ్చితింగరము
 -ఆభయపాస్త్రమునీచ్చితి. ఎడ-అవకాశము. దశివీరములు-రోకలను. పొచ్చెము-తక్కున.
 దిచ్చెము-అనుమానము ॥౫౩॥ ఉద్ధృశన-దుష్టైరయయాముటచేసే. విస్తేరాంబజగామి-వికసిం
 చినదామరసపొదనది. అస్తాక శరణంత్యమేవ-నాకురకుడుకపునీవంగతి-వికృ. ఆన్యః-
 ఇతరము. వాస్త్రీ-లేను. దుర్వాసననాపస్తాకంకార-దెడ్డవిషయావేషయనెడి విచ్చినిపోగొట్టుము.
 స్పృహన్-ఇచ్చచేత ॥౫౪॥ పొదలు-పిల్లి. కాన్మునక-ప్రపంచముచేత. ఊర్పుల-శ్వాసముల.
 కెరలు-ఆతిరయించు. తెరి-తెటయైన. భవనఘటనక-ఇల్లుకట్టుటకు నిట్టనిలుచున్. నిలు
 వుననిది యుండుట. నెట్టుకొనియె-ఆతిరయించెను-తెటవడియెను. గెలు-కదిక. కం

కొనియె । గంటుంగంటును లేకలక్ష్మీకళశ్రమ్ ॥ ౫౫ ॥ చ ॥ మదమున సోమకాసురఁడు
 మ్రుచ్చిలినుచ్చలమారఁ గొన్నపాఁగి । జదువులు తెచ్చి తజ్జతరసాంద్రత రాత్ర
 ములంటనంటుబల్ । గదురుదొలంగఁగీర్తియను గంగఁదొలంచి విధాతృవిస్మర ।
 ద్వదనసరోజఁగఁధలతెంబులు చేసితిగాజగన్నిధి ॥ ౫౬ ॥ ఉ ॥ కోపనశాపనవ్యభి
 ఖిగోర్తనఁగంగనుగంధిమందిత । త్తాపమునాఁపలేక తిమిధామజలభ్రమింగూలి
 రూలుజం । భావహరాజ్యలక్ష్మివెరవారఁగఁదేల్పవెయింతకాయరూ । మైపుధు
 కర్పరంబమర నాశ్రితరక్షణదక్షిణేక్షణా ॥ ౫౭ ॥ ఉ ॥ ఆపెనువెల్లిఁదెల్లుమకరాకరమే
 ఖలినీవు దేర్చియ । ప్తాపదటంకవిభ్రమవిదంచినయానిజదంష్ట్రగూర్చుత । దూరిప
 మదిపీతంబగుసరోరుహలోచనసప్తజిహ్వజిహ్వాపరిభాగధూమవలయోపమ
 మైవలయోపలబ్ధుల ॥ ౫౮ ॥ చ ॥ అలఘుజగద్విషద్విషఘటాంకుశశాతనఖాంకురాగ్ర
 లాం । గలములమున్నునీవసురఘస్తరవైరిభుజాంతరాళజాం । గలవహ్నిజాలవట్టిప
 యిగ్రమైదునెత్తురునీరువెట్టియం । దలుకవేకీర్తి పూర్తికలమాంకురమంద్రమాఘ
 లాధిపై ॥ ౫౯ ॥ ఉ ॥ దండితబలివైజగములునిండబెరుగుచున్నవేళెనియదుగునధూ । మం
 దలమతిసూక్ష్మాకృతి । గొండికవచ్చయునుబోలెగొవొందుహరి ॥ ౬౦ ॥ ఉ ॥ మాతృ
 కకోరకంఠబిలమార్గగళద్రుధిరారుణాననం । బైతళుకొత్తుదోపరకుహానికిమేత
 యొసంగవేరిపు । త్ప్రతలనాథమేచకకచాకుచహఃమృణాళనాళసం । ఘాతమునూ
 తనైఁదమదకర్దవవర్ధనసంప్రభూతమ ॥ ౬౧ ॥ ఉ ॥ దారుణబాణపాతమదధా

టు-తెగ్గు ॥ ౫౪ ॥ ఆచలము-దిగ్భావము. చంద్రులు-వేదములను. ఆంధ్రములు-త్రేతగు
 లు. బృదురు-అధికమైనచుగట్టు. తొలంచి-కడి. విష్మగర్-వికసి చుచున్న ॥ ౫౬ ॥ కోపనశా
 పనవ్యభి-కోపవ్యభావముగల దుర్వాసునిశాపమనెడిగ్రాత్రనిష్ఠ. గోర్తనఁగ-మిక్కిలితేఁ
 గఁగా. కిసుగండి-మిక్కిలితేఁచి మంచి. సోలి. రమిధామజలభ్రమి-సమద్రజలమయొక్క
 తిరుగుచునను. రూలు-చలించు. జంధాఃహ-జంధ్రునదైన. తంతకాయ-ఈందుటకుఆనపు
 గాచుంచుకొనెడు ఎండుసొరకాయ. కర్పకము-వీడవుచిప్ప. దక్షిణేక్షణ-దాక్షిణ్యముతోడి
 చూపుగలవాఁడా ॥ ౫౭ ॥ దుకరాకరమేఖా-ఘామిని. అప్తాపదటంకవిభ్రమివిడిచిన-బంగారు
 నువఁజుకట్టియలియొక్కవిలాసమునుపోలినది. సప్తజిహ్వ-ఆగ్నియొక్కజిహ్వాపరి-సాలు
 కలైనకుంటలొనలందు. విలయోపలబ్ధుల-ప్రళయములుకలుగునప్పుడు ॥ ౫౮ ॥ అఘు...లాంగ
 లముల-అధికతైనలోకశత్రువులనెడియెనుగలుగుఁపునకులంకుశముతైవాఁడులైన గోర్తనాస
 లనెడినాఁగేర్లచేత. ఆసురఘస్తర-ఆసురులనునకింకజేయువాఁడా. వైరి...మహి-సగివాని
 లోచుకనెడిఅడవిసేలను. చాలునట్టి-చాళ్యవృద్ధుని కలమాంకురము-వరిమొలక ॥ ౫౯ ॥ కొం
 డి-చిన్న ॥ ౬౦ ॥ కోర-కనమైన గళద్రుధిరారుణాననం-కాలుచున్న నెత్తుటిచేత ఎట్లైన
 మొగముగలది. దోఁపరకుహానికి-చేతులయందలిగండ్రోగడ్డలియనెడిఅఁడుమాంసకు. మేచకక
 చా-స్త్రీలయొక్కవిచిత్రద-కస్తూరియనెడి. కర్దవవర్ధనసంప్రభూతమ-బురజయందువర్చి
 లునదియయ్యట్టివదియును ॥ ౬౧ ॥ దారుణబాణపాతమదధా

రలుగాఁగఁగ్రాలుదోర్థను । ర్వాఁరణరాజుఁగొప్పదశపక్త్రముఖాంబుజవాటిఁ
గూచ్చిబృందారకహృస్సరోజములువాననచేసివికాసము సరాకారఁబొందఁజేసి
నప్రగల్భతనీకతగృణదగృహరీ॥౬౨॥ మ॥ వికటోత్పత్తితనీరభోగఁబలివిస్ఫుల్
ర్జినమ్మర్జికం । చుకన్దిక్భయానకంబు వికృతాశుశ్చేషమగ్నిచ్చటా । వికిరక్రూ
రసిరీక్షణంబు నగు నీకంపంబు శేషానుకా । రికళగ్రాలచెక్రొలచే సమదవైరి
ప్రాణ వాతూలముల్ ॥౬౩॥ చ॥ ప్రతిదినకేశలుంభవపురాయిడి నెట్టనబట్టగ
ట్టిమెం । బుపుతమంచునున్నకుటునోడతలగృధరియింపనోడియకీ । సతిముగసా
మ్ముగాననిడఁజాలపుగాశిభిపింభవల్లసా । గతమతధుర్య దాఁగఁటిట్టుముపుట్టము
మిన్నకేటికే ॥౬౪॥ చ॥ కలిహిమవేళశోభనపుఁగమ్మమిరు సకలంబుదుల్చిభూ ।
వలయవనంబుఁగప్పికొని వర్తిలుజాడ్యపుటీందపర్వఁగా । నలరులకారులీల భవదా
గమనంబిటఁగల్గరోషపా । టలమగునీకనుంగడలఁజాలునగృజిగురాకునాకృతి ॥
౬౬॥ సీ॥ నీటిలోఁజివుకఁనిలిచిక్రమ్ములుపూనిగఁగఁగిసర్ప రపుఁజుకాఁనువిగువు ।
దంష్ట్ర నైత్రినవహీతలపుగాడుపుఁజీర యురుదారుకలనయందుదయమగుట । పరు
లకుఁదనకట్లబలిమిచూపువిధంబుపులిమినెత్తుగగ్గిలపునూనె । ద్వీపాంతరమునకుఁ

బాణములు పడుటయ నెడిమదలభారలు కాలుచుండఁగా. గ్రాలు—ప్రకాశించుట్టి. దోర్థనుర్వా
ణరాజు—భజములయందలివిల్ల నెడిమనుఁగులరాజును. కొల్చి—పురికొలిపి. దశపక్త్రముఖాంబు
జవాటిక—రావణునివైనముఖముల నెడికకులములవరుసను. బృందారకహృస్సరోజములు—దేవత
లమనస్సుల నెడికకులములు. వికాసమాసరాకారతే—వికాసముచేతఆతిరేయించినయాకృతికలిగి
నతనమును. ప్రగల్భతనీ—నర్పరితనము॥౬౨॥ కట—వంకరై. ఉత్పత్తి—మీరితేత్తఁబడిన. నీరభో
గపట—నాగేల నెడివదగలయొక్క సమాహమచేత. విస్ఫుర్జితుల్—ప్రకాశించుచున్న మూర్తి—
ఆకృతి. కంచుకన్దిక్భయానకంబు—కుటుసముదిడుచుటచేతభయంకరమైనది. వికృతాశుశ్చే
షము—వికృత—వికారమైన. ఆశు—వడితోడి. శ్చేషము—విశముగలది; సింహనాదముగలదిఅనిఆ
ధాంశరము. అగ్నిచ్చటా—కిరక్రూరసిరీక్షణంబు—నిప్పులసమాహమనువెదచల్లునట్టి క్రూరమైన
చూపుగలది. శేషానుకారి—శేషఁనిబోలుచున్న. కళగ—ప్రకాశముచేత. గ్రాలచె—ప్రకాశింప
దా. క్రొలచే—త్రాగదా. సమదవైరిప్రాణవాతూలము—కుదమతోఁగూడినశత్రువులప్రాణవా
యవులను॥౬౩॥ లుంభవపురాయిడిక—ఁడిపోవునట్టియొడ్రవముచేత. నెట్టనక—మిక్కిలి.
పుతపుతమంచుక—అమరుచు. కుటునోడతలక—కుటునమైనవోడితలయందు. సతిముగ—కాశ్య
తముగ. శిభిపింభవల్లక—వీఁగవంటినెరులిపురిని. సాగతమతధుర్య—బుధుఁడా. పట్టము—కస్త్రీ
ము॥౬౪॥ కలిహిమవేళక—కలియగలుగనెడిమంచకాలమునందు. శోభనపుఁగమ్మకరులు—కలుల
నెడివాసనతోడిపువ్వులను. దుల్చి—రాల్చి. భూవలయవనంబుక—భూకుండలముల నెడివిడదని. వ
ర్తిలు—ఁడునుట్టి. జాడ్యపుటీంద—మాధత్యమునెడివలిగాలి. పర్వఁగాక—వ్యాపింఁగగా. అటు
లకారులీలక—వసంతముచువువిధమున. అటక—అంతట. రోషపాటలము—కొవముచేతఎట్టనై
నది. కనుంగడలఁజాలు—కడకన్నులకాంతి॥౬౫॥ కర్పరపు—వీఁపుఁజిప్పుయ నెడి. గాడుపుఁజీర—
గాలిపిత్తేడుచాఁపగుడ్డ. దారుకలనయందుక—మ్రానిపొందునందు. చేమట్టు—ఆయుధమైన. శే
షతగులు—లంగురుకలింఁచుట. సాగరాగ్రమమాలిమిశ్రాస్త్రీసరణి—బాధకురాగమమునెడిపదద

దెగునమైజనుమెప్పుచేయుట్టురాంగంటిజీనుఁగులు | పొగతాగమమాలిమిశాస్త్ర
సరణి | వల్లువల్లనదిత్రధావనముఁబ్బు | నిన్నుదరికేసి భవవార్ధిని స్థరించి | దరి
దఱియకున్నగలదెమోదముమురారి || ౬౬ || చ || లలిత కళావళిమృదుపలాశప
రీతసుధామరందపి | చ్చిలసుషమాప్రబోధగుణ జృంభితపూర్ణసుధాంశుబింబవు |
పర-లసిక పుష్కర-రాసుతన పట్టరణేంద్రనకేంద్ర నీలక | జ్వలజలజాప్తజాజలనిజ
ద్యుతివంచకకాంతికంచుకా || ౬౭ || క || ఉత్పత్తినితవిలయా | ధో తృదకవిట్టలా
హ్యయోగ్మత సత్రా | జిత్తుక్రికానతృప్తదృ | గున్విబసుఖదావ ఘనపయోధర
శాలి || ౬౮ || స్రవ్యణి || అంజకాధీశ వాహజగదేవదో | ద్దండచండానిద్ధారి
తారీనతా | ఖండలాగఁడరింభన్తణిమండలా | పుండరి కేక్షతాప్రోవునక సుక్ష
ణా || ౬౯ || చ || అలిమలభాగకుంతలచులందపుమద్దుమొంగుంబుఁజేరలం | గొలువంగవ
చ్చుకన్నలుంజిగుర్గుమోవిమెటుంగుంజెకుంబు || ౭౦ || వలమరియఁబు || లేమొసలివాక
డపోఁగులులోతుపొక్కిట || మొలచినతెల్లదమ్మబలుమూఁపులనీలవీనిలదేహమ || ౭౧ ||
చ || కలిగినవానిప్రాంబలుకఁగచ్చునియూర్పులవానియెందునే | వెలుంగునుగాని
పెన్నెలుంగువెంబడింజనువానినంతట || వెలసినవానినికొగననివెంబరపుట్టువుతాతి
పుట్టువుం | బలేగతిగానలేమయతిమానసహంసకకంసహంసకా || ౭౨ || ఉ || ఛత్రిత

పుశాస్త్రీరి. వల్లువల్లనదిత్రధావనము = చక్రవైవర్ధితమనెడివిశ్రమయిన గుర్రముగవుకుపా
లుకు. తరిక = ఓడినగాని స్థరించి = దారికి దరిదఱియకున్నకా = గట్టు చేరకుండిన. మానము =
సంతోషము = ఈనద్యమనంబుఁ ఘనవిభావతారములనుఓడవరికరములుం గావర్ధింపఁబడియున్న
ది అంబులకుఅనుగుణముగాలభా. తరముటాంబుకానవలెను. || ౬౬ || లలిత... ఆయన = ఒప్పి
ముత్ర సకలసమాహమనెడిమెత్తనియగులచేతఁబట్టఁబడినయమృతమనెడిపూఁదనెమింగఁజియు
క్కమేలైన కాంతివిశేషమునుతోడింజెడిగుణముచేత రంగినందుచంద్రుని బమయొక్కకొఱ
తలేనతెల్లనైజలప్రదేశము (పాలసముద్రము) యిల్లు గాంగలవాఁడా. పట్టరణేంద్ర... కంచుకా =
శ్రేష్ఠమైనతమైక సూతనయనయింపనీలమణికాటుక యమునానదియందలిజలయి వీనితన
కాంతితేతకువపలుచునట్టిచేహకాంతియనెడుకవచముగలవాఁడా. || ౬౭ || ఉత్పదక = కలి
గించినదయిన. ఉన్నత = అధికండా సత్రాజి. శాలి = సత్పుభావయొక్క ఆశతోడిచూపులకు
సెక్కిరానముచేయుటవలన సుఖమనిచ్చునట్టిదేహమనెడిఘమచేతబివ్వనవాఁడా. || ౬౮ || జగన్దే
హ = లోకమేయిల్లుగాంగలవాఁడా వోద్దండ... తారిక = జ్ఞులవంటిచేతులయందలివాడియైన
క్రముచేతతెగనఱకఁబడినశక్రపులుగలవాఁడా. నరాఖండలా = మొక్కినయింద్రుఁడుగలవాఁ
డా. గండరింభన్తణిమండలా = వెక్కిళ్లయందునటించుచున్నరశ్మిమలదేవిపోగులుగలవాఁడా.
సుక్షణా = మంచియత్నవముగలవాఁడా. || ౬౯ || అలికు. భాగకు. తలములు = తుప్పెదలనభోలిననుం
గురులు. చిగుర్నగుమోది = చిగురునుపరిహసించునట్టి పెదవి. నలమరియట్రు = శంఖమువంటిమెడ.
లేమొసలివాకడపోగులు = శత్రువునకుకరుండలములు. తెన్వి = శామర. || ౭౦ || వెంబర = మద్దుని
యొక్క. యతిమానసహంసక = యతులయొక్క మనస్సులనెడిచూనసరస్సునకుకాంక్షయొనవా
డా. || ౭౧ || ఛత్రితేష = గొడుగుగాఁజేయఁబడినశేషుఁడుగలవాఁడా. ఆయ్యదవే = ఆయ్యకుప

శేష నాయెడఁబ్రసన్నుడ నయ్యెడ వేఁగవోగ్రీశ । త్రుత్త్రమైనయాలితయావ
ముతోనిచటకొనసింపుమి । త్నేత్రమునెట్టితిర్థమును జెందనియున్నతిఁ బొందుగాక
యీ । త్నేత్రముతీర్థముకొ గడుఁబ్రీసిద్ధి మదాహ్వయలభింబొందుచుకొ ॥ ౭౨ ॥
తే ॥ త్నేత్రీకులరాజమైనయీత్నేత్రమునకుఁ । దీర్థకులరాజమైనయీతీర్థమునకుఁ ।
నిఖిలసురరాధకర్తృస్వరూపిఁబొదలి । యీవిటనసింజుటయవరంబిచ్చుటనుడు ॥
౭౩ ॥ సీ ॥ అనుకంపపెనుమోపుగను సొంపునకువంతచెలువంబుమొలపింపఁజిగురు
మోవి । పవడంపుఁగొన దంతపక్షిఁసృభలుపుష్పితముగాఁగహరిపలుకు ధరణిది
విజ । నివహవరేణ్యునోనిఖిలధర్మధురీణయగునట్లుధవదాహ్వయమువహించు ।
నితీర్థమునవసియించెదవడుచకిరి నీకుఁజేతఃప్రీతి నెలకొనంగ । భీమశుర్రాంబుసం
ఘాతఘైమినిగు । త్నేత్రమునుదీర్థమునునితోత్తృప్తనలి । వేణిసంస్థావిత్ముగా
వింపఁగలను । నాకుసంతయునిష్టమొనర్పఁగడగ ॥ ౭౪ ॥ వ ॥ ప్రకటనుప్రాకారంబునం
బిచ్చిమాభిముఖుడనై సర్వోత్తమస్వంబుర్వహింపనేనిచ్చటముచ్చటందవివిధర్తిం
చెద. సకలత్నేత్రీర్థోత్తమంబులగునీ త్నేత్రతీర్థంబులుం బొడవకంబులై పొందు
రంగాహ్వయంబునగు నాకునెక్కొలంబును శ్వేతద్వీపసుధాసాగరంబులకంటెఁ
బ్రయంబులై నిశ్యోవానంబులై యశ్యోశవిభవంబుల నభిరామంబులయ్యెడునీకో
రినయట్లయిచ్చితినియిచ్చతుర్బుండుపుండరీకునిఁజేకొనియె ॥ ౭౫ ॥ శా ॥ శీతా
హార్యకుమారి పిష్టిటులు లక్ష్మీజానివాచంబుమి । వ్రాతశ్రేష్ఠునకుఁ వరంబొసఁ
గిసాంద్రప్రీతనచ్చొనరు । ధ్యేతీర్థంబునన్నవాడిపుడుభుక్తిముక్తినిఁజూచువి
ఖ్యాతిదాచ్చిఁచిత్రనన్నవయరవ్యస్వర్గహర్తృయంబుకొ ॥ ౭౬ ॥ చ ॥ నలువమొ
గంబులెట్లుసృజనప్రథమాహమునందెర్చున । న్మలుపున సిద్ధసాధ్యనరనాగవరు
ద్యరయోగివండలి । కలకలగు భీతంబులయికాంచనచారువులైననాల్గువా । కింబ
వెలంగునున్నవలికేతనరాజమునంబ్రసన్నుడై ॥ ౭౭ ॥ తే ॥ పుండరీకుండుత్నేత్ర
పాలుండుగొలిచి । యుండవవ్యక్తముఖ్యసంయుక్తుడగుచుఁ । బొందురంగండు
భక్తకల్పద్రులీల । నిష్ఠఫలసిద్ధిదోరహత్తించునితి ॥ ౭౮ ॥ క ॥ అకంబులలితకరు

శుభానశ్యోగ్రీశ త్రుత్త్రమము = చేయఁబడినహృదయ త్రుత్త్రులభయముకలది - కూరులైనశ్రుత్తు
లకుభయమునుకలుగఁజేయనది. మదాహ్వయలభి = నాపేరుకలుగుటను ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ అనుకంప =
దయ. వింత చెలువంబు = క్రొత్తయందము. చక్కి = చోటను. చేతఃప్రీతి = మనస్సుంతోషము. భీ
మశుర్రాంబుసంఘాత = కిచ్చనిచలువనీటివలనఁబుట్టినది. నిజో... సఁస్థావితము = తనదైనమంచిని
పాయచేతచక్కఁగాఁగఁడువఁబడినదానిగా ॥ ౭౪ ॥ సుప్ర = నిద్రపోయినవాని. తవిలి = అనర్థుడ
నై ॥ ౭౫ ॥ శాహార్యకుమారి = హిమవంతుఁ కూతురా. లక్ష్మీజాని = శుభదేవుఁడు. వాచంబుమివ్రా
త = మునులసమాహమునందు. భుక్తి = భుహలోకసుఖమును ॥ ౭౬ ॥ అన్మలుపున = అవిధిమున.
దురుత్ = దేవతలు. వండలి = సమాహముయొక్క. గుభిశంబులు = కూడినవి. కాంచనచారువు
లు = బంగారుచేతవనోహరములు. నికేతనరాజమునకొ = శ్రేష్ఠమైనయింటియందు ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ కం

బుధ | శోకంబుల పాలిహేళిగొలుతు రబలము | ట్లొకంబులవారలుబరి | పాకం
బులనాత్మసుకృతపరికరమొప్పు || ౭౯ || ౪ || అర్థయోజననిస్తారంబును దదర్శా
యామసంయుతంబును నైకంబుకంధరునకు నాకుం బ్రతుజనకంబై సనకసనందనాది
సజ్జనచింతితార్థ ప్రదంబై యుష్మహా తే స్రరాజంబు పుష్కరంబునకంబై ద్రిగు
ణంబును కేదారింబునకంబై వడ్డుణంబును వారణాసికంబై దశగుణంబును శ్రీ
శైలంబునకంబై నసంతంబును నై పుండరీకునిపేరం బౌంజరీకంబును మహీమండల
మణికుండలంబగుచు నుండు నప్పరమధావంబు నే నధిష్ఠించి || ౮౦ || ౫ ||
అయదుభర్త నాహలధరానుజు నానవసీత చోరునే | చాయనిభక్తితోగొలు
తుఁబ్రశ్యహముఁ గృహదైవతంబుగా | నోయరవిందకోరిక సఖ్యాదరచారుప
యోధరాధ్యని | శ్రేయసకాంక్షఁదక్కిరులుచేరిభజింతురనంగనేటికి || ౮౧ || ౬ ||
ఇతరక్షేత్రస్థితదై | వతపూజలఁగలుగుఫల మవశ్యముగలుగు || శతదశకగుణిత
మైయూ | ర్జితమతిఁదత్తే స్రపూజనే యునరునక || ౮౨ || ౭ || నరుండరుఁ దివేలేడవి |
తరదైవతదర్శనమునఁ దాఁగనుఫలము || బొరయునలవోకవలెశాలి కరియై యే
త్రోత్తమంబుఁగనుఁగొన్నంత || ౮౩ || ౮ || సకలక్షేత్రావాసము | నకంబెనందు
నికియొప్పునరునకుమృగడిం | భకనయనయేకదినవా | సకృతికివేదారకఁగాన
సాయజ్యంబు || ౮౪ || ౯ || దొరకజన్మమునకుఁబరస బైషజ్యమామాశ్మశుశూమాస
మాధియొకటి | చిలువాణనపువేల్పుగొలముఁగొల్వకవాసుదేవునారాధించు తెలి
వియొకటి | దుర్వాసనలబెట్టుదొంగులునిడదన్ని యధ్యాత్మవాసన నలరుటాక
టి | యోజీవులకెల్ల సదయించియదయించితుది మర్త్యుఁడైపుట్టుపదవియొకటి |
కాలమునవచ్చుఁర్పుకాంక్షయెఱిగి | తృప్తివొందింపఁగలుగఁగదిరుగుటాకటి | దు
ర్లభంబెట్టుల ట్లతిదుర్లభంబు | మగువతక్షేత్ర వాసంబు మానవులకు || ౮౫ ||

ములితకరుణ—శంఖముచేతఁబిచ్చుచున్న చేయిగలవానిని. బుధకోకంబుల—విద్యాలసులనెడి చక్ర
వాకపక్షుల. హేళి—సూర్యుని. పరికరము—జీవకరణము || ౭౯ || అయామ—వెడలుపుతోడ. చిం
తితార్థప్రదంబు—కోరిక దానించ్చునది. త్రిగుణంబు—మూడంతలు. వడ్డుణంబు—అజంతలు. ఆనం
తంబు—తుకలేనది. వాణంబు—అలయము. అధిష్ఠించి—ఉనికిచేసికొని || ౮౦ || అరవింద...రాధ్య—
రామరమెగ్గలనుబోలినయొప్పిదములగు ప్రకములుగలదానా. నిశ్చేయసకాంక్ష—శుభమునం
దలియకేడు చేత. తక్షారులు—తక్కినయితరులు భజింతురు—నేమింతురు || ౮౧ || శతదశగుణితము—
తేయంతలుగాకెరుగునది. డొర్జితమతి—స్థిరబుద్ధితో || ౮౨ || పారగుణ—పొందును. అలవోక
తె—అనాయాసముగ. శాంకరి—ఓహార్యుతి || ౮౩ || మృగడింభకనయన—జంకపిల్లకన్నులవంటిక
న్నులుగలదానా. వికదినవాసకృతికి—ఒకదినమువాసముచేసినవానికి. సాయజ్యంబు—మోక్షము
|| ౮౪ || దొరకు—కలుగు. బైషజ్యము—కుండు. చిలువాణనపువేల్పుగొలము—చిల్లరదేవతల సుమా
హమును. దుర్వాసనలబెట్టుదొంగులు—దుష్టములయిన విషయాపేక్షలునెడిగొప్పయూపదలను.
అధ్యాత్మవాసన—తత్వవిచారాపేక్షచేత. అలరుట—అనందించుట. శేదవి—భాగ్యము || ౮౫ ||

చ॥విసవేయజస్రముగ్గుతపవేశ్మధార్తులకోటిగూర్చినే । తనెనరు వెట్టివండుకల
 ధోతవుగూడు పసిండిశప్పుధో । జనమిడియొడుచోబడయజాలెడుపుణ్యముగ
 ణ్యమైఘటి । ట్లనెలర పొండరికమహిలోమెదుకొటిపెట్టువానికి॥ ౮౬॥
 నియతించాతికయెత్తుకాంచనముగానీవెండిగానీజగ । త్తగపూజ్యబగుపాండు
 రంగవసత్తదానంబుగావించుపు । ణ్యయుతుండుండుంబుండలీలకలథోతావశ్యవ
 ర్నాత్తక । ప్రియగేహంబులలోభవాంతరమునకబృహ్మధరేంద్రాత్తజా ॥ ౮౭ ॥
 శా ॥ ప్రావారాజినరాజింగంబశతతీబట్టాంబరాశికదయా । స్థావస్త్విగ్ధమతీ
 జతిగ్యంబులపశ్రేణిమైగప్రుంబో । యేవాండేముంబొండరికమహివాండిండు
 ప్రభాకందళశ్రీభాజయశంబులంబొదలుధాత్రీదిజ్జుభస్మీమలక ॥ ౮౮॥
 రోధిముఖులగువేల్పులుంబుట్టదలంతురోలతా । గాత్రీనిష్ఠవస్థితిసుఖంబులుగా
 వసకర్తభూమిమైబలతరధాధినాథరథుచాంధవవత్తులుంబొండరికను । త్తేత్రపతి
 భజించితమచ్చెటిపుట్టువునీగొరొకక ॥ ౮౯ ॥
 సీ ॥ పితరులుబుద్ధురుహృద్గతుల
 నాత్మనుగులోబృహదైవ్వంజైననాబొండరిక । మనకునేగయనైయనియందునా
 సంగుమావ్యముగవ్యమునమేయమైఫలించు । సవదరించగలేరుసాత్వికంబగుభావమే
 నొకరంబునుదకనీవులనవుల । భక్తులెవ్వరుగజిప్రకృతదాల్తురెకానిపొండరికే
 శుశాంబరికతమునదిదలంచమానసమునగల్గకలుషమడంగు । పొగడుమాటలనగు

జస్రము = ఎల్లప్పుడును కుతపవేశ్మ = అపరాహ్మసమయమునందున్న ధార్తులకోటి = అ
 కలిబాధగలవారిసమాహమను. నేత = నేతితో. కలధాతవుగూడు = వెండియన్నము. పసిండి =
 బంగారు. ఒండుచో = ఇతరస్థలమునందు. ఆగణ్యమై = ఎందగానీదై. ఘటిల్లక = కలుగును.
 పొండరికమహిలో = పుండిరికే త్తేత్రమనగను॥ ౮౬॥ కాంచనము = బంగారు. వసతి = ఉనికిప
 ట్టువండు. కలధోతావశ్యవర్నాత్తక (ప్రియగేహంబులలో = శ్రేష్ఠమైన వెండికొండగల (అనగ
 గా) వెంగిగొంపనుబోలిన ఇత్తములైన యుద్ధయందు, భవాంతరమునక = ఇంకొకజన్మమునందు, పు
 ధ్విధరేంద్రాత్తజా = పారితీ॥ ౮౭॥ ప్రావారాజినరాజిక = తోలుడి త్రీయపుసమాహమను. ప
 ట్టాంబరాశిక = పట్టువస్త్రములసమాహమను. దయాస్థావస్త్విగ్ధమతీ = మిక్కిలిదయగలన్నే
 బాబుద్ధితో, చతి = చలికాలమునందు, కృపణ = దరిద్రులైన. ఇందుప్రభాకందళశ్రీభాగినియశం
 బులక = వెన్నెలమొలకలకలిమిచేతవెలుగునట్టికీర్తు. చేత. పాండులక = వర్ణిల్లును. ధాత్రీదిజ్జుభ
 స్మీమలక = భూమియొక్కయదిక్కులయొక్కయతాతమయొక్కయమేరలంతుండు॥ ౮౮॥ వృ
 త్రవిరోధి = ఇంద్రుడు. త్రివిష్టస్థితిక = స్వగ్ధమునందలియనికిచేత. కావు = కలుగవు. పతీరధా
 ధినాథరథుక = గరుడబాహును. చెన్నటి = వ్యర్థమైన. నీగుం = తొలగిం॥ ౮౯॥ ఉబ్బురు = సం
 తోషింతురు. హృద్గతులక = మనసులందు. ఆత్మకులోబృహదైవ్వంజితమకులమునందుంబుట్టినవాడు.
 డిన్నె = ఉండునా. హవ్యము = దేవతలకియ్యదగినయన్నమును. కవ్యము = పితృదేవతలకియ్య
 దగినయన్నమును. ఆతేయము = ఇంతమాత్రమేయూహించిచెప్పరానిది. సవదరించగలేరు = వ
 పించజాలరు. సాత్వికంబు = సత్యగుణంబువల్లనైనది. రజఃప్రకృతిక = రజోగుణభావమును. శా
 క్కురి = మాయ. కతమునక = కారణముచేత. కలుషము = కలవరము. అఘంబులు = పాపములు. ఉ

దోషములుదొలంగు | కనుగొంగక జేతఁ బెట్టునఘంబులుదుగు | నమ్మహాత్మేత్రమున
కునైన్యంసమంబు || ౯౦ || నీ || కుటువలై గుమరులై గొనబులై లేఁవాఁపకొమ్మఁజుట్టిన
జడల్ గుమరుకొనఁగ | నెఱఫలై మిట్టలై మిక్కిలిబలుపులై క్రాలుకన్నులచెన్నుగ
బ్బుదేరఁబిక్కినై చేలువమై చిక్కియెయెప్పు మోముదంష్ట్రాటంకములదఱిగ్ప | నీ
లమ్రొవిడమైనద్దమ్రొంగిక్రిందుగనున్నబలుమేసిపొగురుమెఱయఁ | బత్రిపతికేతనునిపు
రఃత్మేత్రఘోడి | యున్నశీత్రేపాలకుయోగిలోక | రమణముప్పదిరెండక్షర
ములమంత్ర | రాజును జపింపికోల్వదొరకుభములు || ౯౧ || ఉ || చేరివతుశ్శు
తుల్ విలకచేఁజరిచించుచునతుమాలికా | ధారిణియైరసప్రభలుదట్టపువెన్నెలపం
దువంజఁగాఁ | చూరుపువాటికపెలయుతోయజగర్భులరాణివాణిసి | హారమ
యూభిజిన్ముఖదశాక్షరమంత్రమయింగనంబగు || ౯౨ || ఉ || శ్రీరమణీమనోర
మణుచేతఁబ్రతిష్ఠితుఁడొటదక్షిణ | ద్వారమునందులింగతనువై భవమొప్పుపడక్షరీ
పిఠుల్ | గోరిభజించునారలకుగొంగుధనంబయి నేలుముద్రతో | నారదుఁడున్నవాఁ
డూరదనచ్చదభర్త్రిసక్త్రుమద్రుమా || ౯౩ || ఉ || శౌరిభజించుచుకృభుజగనదమ్మనకొ
విహరించువాఁడొనో | హారములైదుగోటులుమహామహిమాన్వితులర్థిదక్షిణ | ద్వా
రమహికృపహరితవర్తిలియవ్వెనుఁజేరియెన్నఁడో | యారతులిచ్చినారఁటతదా
యతఁఘామమునేమఁబర్యేడు || ౯౪ || క || చేడియయాద్వారమెయదు | చూడా
మణిక్రిడలాడుచోటద్దుహితా | క్రిడఁభూస్థలిహరిఁగూ | డాడుఁజుమియమగల్గ
భావభీనేడు || ౯౫ || ఉ || సేదనముఖ్యకర్మములనేతకు సూతనమైచయచ్చ
టక | శ్రీదరణంబులున్నయవి సింగమువెన్నుననంటివాసికే | వేదనిమ్రొక్కిపూ
జనమునేమముతోరదియించెనేని శీ | తాచలపుత్రి పూరుషుఁడిహంబుఁ బరఁబుఁ

పెగుకొ = మానసు ౯౦ || గుమరులు = గుమరులు. గొనబులు = అందములు. బలుపులు = గుడ్డనై
నవి. క్రాలు = క్రకాశించు. చెన్ను = అంగము గిబ్బుదేరకొ = గర్భమునతోఁడింపఁగా. చిక్కిన =
నశ్శలమి. చేలువమై = అందమై. మోము = ముఖము. దంష్ట్రాటంకము = కావయలులవంటికో
లలచేత. తలిర్పకొ = ప్రకాశింపఁగా. నివిడము = దట్టము. నిద్రము = నిగఃగలాడునది. నింగి = అకా
శము. బలుమేసిపొగురు = గొప్పదేహముయొక్కనిక్క. పత్రిపతికేతనుని = గరుడధ్వజముగలహం
దురంగపట్టులుని. పురఃత్మేత్రము = ఎదుటిప్రతేకమును. ఊఁడి = అశలంబించి || ౯౧ || ధారిణి = ధరించి
నది. తోయజగర్భులరాడి = బ్రహ్మయొక్కపట్టపుదేవి. సీహారమయూభిజిన్ముఖ = చంద్రునిజగము
వట్టిముఖముగలది || ౯౨ || లింగతనువైభవము = లింగదేహముయొక్కతలిమి. రదనచ్చదభర్త్రిసత్
పిద్రుచుద్రుచూ = పెదవిచేతలిరక్కరింపఁబడినపగడపుమానుగలదానా || ౯౩ || భుజగనదమ్మనకొ
= నాగలోకమునందు. వాఙ్మనోహరిణులు = మాటలచేతమనోబ్ధి గునారు. రతికొ = అస్త్రై చేత.
వర్తిరి = ఉండి. తదానుతఁఘామము = దానిదైన విశేషపురాగ. పర్యేడుకొ = వ్యాపించుచున్నది ||
౯౪ || యదుచూడామణి = కృష్ణుఁడు. అమృతాశాక్రిడనభూస్థలికొ = లెస్సగాక్రిడించుటకుఁదగిన అ
పూజ్యమయినద్రాక్షమునందు || ౯౫ || సేదన = స్నానము. ఊఁడుకొ = చేయుటకు || ౯౬ || దురలం

గరంబున గొనెన్ ౯౯౬॥ చ॥ షరలగఁబట్టెఁగట్టెఁగనమ స్తమరుగ్గరించును గూర్చి మె । ష్చరికధింపఁబోలుననశాతముఖాఁకుశపాశముల విక । స్వరుచిదాల్చి
 ష్చిరుపువాకిటహీంకృతిమంబ్రగూపభా । స్వరభువచాధినాయికలగదగిన నాయి
 కయొపు నెప్పుడుక ॥ ౯౭ ॥ ఉ ॥ హరిపథాధిరూఢమహిషాసురకీసవర్గ దుర్గ
 నాగారిమ హేమావహావ్యాసదశాక్షరమంత్రవిశేషయత్తర । ద్వారము నందునుండు
 సిరతంబును దాఫలపూపపాయసా । సరిమలందుండెలచునయ్యలదొడ్డికివెల్పున్
 డ్డిమై ॥ ౯౮ ॥ క ॥ ఇవినాలుగు ద్వారంబులు । ధవళేక్షణద్వార దేవతలునల్వరు
 వీ । రవధానబుద్ధినేత । శ్యవిశేషార్చనమొనర్చినంపదలదవుక ॥ ౯౯ ॥ తే ॥ స
 రసన్నధర్మోనిశాతహే । పాతజాతక్షిప్తవాతఘాతినగు । పరమపదనా
 ధునైమేనంబరఁగుచర్మ । రాజిశఖల బుశ్రేసుశ్రేరాజసుబల ॥ ౧౦౦ ॥ వ ॥ అహరా
 రంభను నందురత్నజయిన ధ్యామ్నంబునకొనుభుండై । గ్రహరాడస్తమయంబు
 న దిసింపడై గాఁచు త్రిముంబోలియ । య్యహిపర్వంకుండుమూడుమూర్తులకున్మై
 యెంపఁబూజింతుర । స్వహముంగోచరమూడుమంత్రిములనిశ్చానందకాంక్షము
 నుల్ ॥ ౧౦౧ ॥ క ॥ మూర్తిత్రయమయశ్వ । సూర్పరికవర్తింపుచిహ్నములు
 మంత్రముశ్రీ । భర్తకృపనేనెలు గుడుం । గార్తీరాకాసుధాంశుకమనీయగుభీ ।
 ౧౦౨ ॥ మ ॥ గదసారిండ్రిద స్త్రిరాముడగుగృహపాండొకఁగండువి । ట్టదగుల్
 వాటసురారియెడబరివ్రేయకదాన ద్వికగ్నా । శైవశింపంబడియుండుగ్రహ
 తిగానిక్షుల్ల కాధిగ్రహక ॥ మృదుంరంభముతోడవత్సరునుదున్నైకవానినదే

గంబున గొనెన్ ౯౯౬॥ చ॥ షరలగఁబట్టెఁగట్టెఁగనమ స్తమరుగ్గరించును గూర్చి మె । ష్చరికధింపఁబోలుననశాతముఖాఁకుశపాశములు విక । స్వరుచిదాల్చి
 ష్చిరుపువాకిటహీంకృతిమంబ్రగూపభా । స్వరభువచాధినాయికలగదగిన నాయి
 కయొపు నెప్పుడుక ॥ ౯౭ ॥ ఉ ॥ హరిపథాధిరూఢమహిషాసురకీసవర్గ దుర్గ
 నాగారిమ హేమావహావ్యాసదశాక్షరమంత్రవిశేషయత్తర । ద్వారము నందునుండు
 సిరతంబును దాఫలపూపపాయసా । సరిమలందుండెలచునయ్యలదొడ్డికివెల్పున్
 డ్డిమై ॥ ౯౮ ॥ క ॥ ఇవినాలుగు ద్వారంబులు । ధవళేక్షణద్వార దేవతలునల్వరు
 వీ । రవధానబుద్ధినేత । శ్యవిశేషార్చనమొనర్చినంపదలదవుక ॥ ౯౯ ॥ తే ॥ స
 రసన్నధర్మోనిశాతహే । పాతజాతక్షిప్తవాతఘాతినగు । పరమపదనా
 ధునైమేనంబరఁగుచర్మ । రాజిశఖల బుశ్రేసుశ్రేరాజసుబల ॥ ౧౦౦ ॥ వ ॥ అహరా
 రంభను నందురత్నజయిన ధ్యామ్నంబునకొనుభుండై । గ్రహరాడస్తమయంబు
 న దిసింపడై గాఁచు త్రిముంబోలియ । య్యహిపర్వంకుండుమూడుమూర్తులకున్మై
 యెంపఁబూజింతుర । స్వహముంగోచరమూడుమంత్రిములనిశ్చానందకాంక్షము
 నుల్ ॥ ౧౦౧ ॥ క ॥ మూర్తిత్రయమయశ్వ । సూర్పరికవర్తింపుచిహ్నములు
 మంత్రముశ్రీ । భర్తకృపనేనెలు గుడుం । గార్తీరాకాసుధాంశుకమనీయగుభీ ।
 ౧౦౨ ॥ మ ॥ గదసారిండ్రిద స్త్రిరాముడగుగృహపాండొకఁగండువి । ట్టదగుల్
 వాటసురారియెడబరివ్రేయకదాన ద్వికగ్నా । శైవశింపంబడియుండుగ్రహ
 తిగానిక్షుల్ల కాధిగ్రహక ॥ మృదుంరంభముతోడవత్సరునుదున్నైకవానినదే

వృండుఁ॥౧౦౩॥ సీ ॥ ధాత్రిధరాత్మజత్వే త్రాత్మయనఁగఁ దీర్ధాత్మయనఁగన మూ
ర్త్యాత్మయనఁగఁ ద్రివిధమూర్తులు దాల్చి దీపించునతఁ డుమూ నైలవులయెడఁబూ
జసియుండగుటఁ గంబళకాశేయకలధౌత కాంచనగంధసింఘరతురంగమశత తాంగ
గర్జికాస్త్రైవేయకటకన్యాగంధకాశ్మీరకస్తూరికాగవాజ్య ధాన్యదానాదిబహు
వదార్థంబులవటఁ బెద్దలకు వేదవిదులకుఁ బ్రతినొసఁగ ॥ తేత్రమయ్యమూర్తియగుదే
వకీసుతునకుఁ బాండురంగాధిపతికిని బ్రహ్మద మొదవు॥౧౦౪॥ ఉ॥ చేషియత్థిగ్ధమూర్తి
కడఁజేయఁదగు నునుజుండు సేవనా ॥ క్రీడనముల్ మహిదవిజకేసరుల బరమాన్న
శరీరా ॥ పాడబగోఘృతేతనస శాకములకఫలపానకాదుల ॥ వీడెములకబ్ర
హ్మదపదవీమదలిప్పఁజెలంగఁజేయుచు ॥ ౧౦౫॥ క॥ ప్రణుతమతిన్ గృహజార్ప
ణమునఁద త్తీర్థమూర్తి భజించునుధీ ॥ మణులకునభిముఖమతిబ ॥ స్థిరబద్ధాకల్పఁ
డొసఁగనిహమంబరము ॥ ౧౦౬॥ ప॥ అనిమూర్త్యర్చనావిధానకథనోన్ముఖుండై
పంచముఖుండు శిఖరినందనతోఁజ్జ్వలయె ॥ ౧౦౭॥ సీ॥ మంత్రపూతముగాఁగ మజ్జనం
బానరించి ప్రన్నని శుభ్రాంబరములుగట్టి ॥ ఘనసారమిశ్రితగంధసారమలంది పరి
మళంబుడివోనివిరులునుడిచి ॥ సిగరలతోడగోక్షీరపూరముతోడ బహువిధంబగుఫల
ప్రతతితోడ ॥ పిండివంటలతోడ ఖండశరీరతోడ నేతులతోడ దేనియలతోడ ॥ దధు
లతోఁగూడఁదగునివేదనలతోడ ॥ వనధిరస ధామపీఠాంబరునిరమాకు ॥ చరజనవి
లీపుశిఖిబర్హధరుమఖాంశ ॥ భోక్తఁబూజింపఁదగుండై త్రమున శుభ్రాంగి ॥ ౧౦౮॥ సీ॥
గంగఁగాటుకొండగప్పునోప్పదముదళోట తనావుల పాలనోలలార్చి ॥ బలితపును

చేతత్తుల కాధిక్యము ॥ అయ్యుండె ॥ శాచ్యును ॥ వృదుసఁకంభమతో ॥ కొంచెత్తవర
తఁ ॥ నవృచు ॥ ఎగ తాచిచేయుచు ॥ తున్నె ॥ చంపెను ॥ ౧౦౩ ॥ ధాత్రిధరాత్మజ-హిపార్య
తీ. దీపించు ॥ ప్రకాశించును ॥ మూనైలవులయెడ ॥ మూడుస్థానములయందు ॥ కాశేయ-ప
ట్టు. కలధౌత ॥ వెండి. గంధసింఘర=మదపుత్రునకు. శతాంగ-రథము. కర్జిక-చెవికమ్మ.
స్త్రైవేయ=మెడలోధరించెడియ. భరణము. కటక=కడియము. గవాజ్య=ఆవునెయ్యి. దాన=
ఇచ్చట. ప్రపదము=సంతోషము. బహుళ=కలుగును ॥ ౧౦౪ ॥ సేవనాక్రీడనములు=
జలకమాడుటలు. కేసరులక=శ్రేష్ఠులను పాడబ=అతురగములతోఁగూడినపదార్థములు ఇత్తు=
చెటుక. శాకములక=కూరలచేతను. ప్రమాదపదవీమదలిచ్చు=సంతోషమార్గము చేతపత్తుకొనున
ట్టియచ్చ. చెలంగి ॥ ఆతిశయింప ॥ ౧౦౫॥ బర్హి=బద్ధాకల్పఁడు=నెమలికుంచెయలంశారము
గాఁగలవాఁడు=కృష్ణఁడు ॥ ౧౦౬॥ ౧౦౭ ప్రన్నని=మనోజ్ఞమైన. గంధసారము=మంచినగంధము
ఉడివోని=తగ్గని. సిగర=తాలిపుచేసినజ్జగ. పూరము=ప్రవాహము. వనధిరస ధామ ॥ స
ముద్రణముండరి. ట్టుగవానిని. రమాకుచరజనివిలిపురక=లక్ష్మీదేవి తొమ్మలమీఁది వగవు
చేతపూయఁ బడినవానిని. శిఖిబర్హధరుక=నెమలికుంచెను ధరించినవానిని. మఖాంశభో
క్తక=యజ్ఞభాగమును భుజించువానిని ॥ ౧౦౮ ॥ హిలార్చి=ఆభిషేకముచేసి. ధాత్రిధరాత్మ
ముక=నల్లనిముక్తకాళ్ళగలహంసను. మున్నీటిక=సముద్రమును. కమిచి=కట్టి. శాద్వలతోక

రుశుజౌపముధార్తరాష్ట్రంబుఁజుట్టినక్రిమితెల్లపట్టుగట్టి ముదురువెన్నెలయొప్పు
మున్నటిగమించిపట్టినలీలగ్రాలఁజందనముఁబూసి । వడగండ్లుపొవపుశాద్వలమహిఁ
బొల్పురొల్పుగమల్లేపువులఁబూజఁజేసి । మండువేసవివాసవిమనువుకాపు । విబుధతతి
పాఠివీడరవెల్లమాఁకు । భక్తసులభునిఁదెలివిపూర్వోక్తపూరి । భక్త్యభోజ్యులు
ర్పింపభద్రమొదపు ॥ ౧౦౯ ॥ సీ ॥ వృష్టిగాశుద్ధాంబువేణివజ్రసమార్చిశిఖరి
మేఘముగమంజుటిఘటించి । కరకపాతంబుగావిరిగొజ్జెగలఁబూన్చిక్షమపంకితగఁ
గుంకుమముఁబూసి । మఘవగోపములుగామణిహరమర్పించిపలుమెఱుంగులుగలదీప
మ్ములెత్తి । గర్జితంబులుగశంఖకావ్యములుచూపిపచ్చికాధూపఁటలఁదెసెచి । యు
ర్విబంతులభుక్తిగానుష్టతైల । పక్వగుడమిశ్రపిష్టసూపవరమాన్న । రాసులూసఁగఁ
గఁదగుఁగారురాకహరికి । నట్టియుతుధర్మములుచూపుచందమొంద ॥ ౧౧౦ ॥
సీ ॥ మహినాలపాఁడిమచ్చరముగాఁబ్రభవింపనవనవోజ్జ్వలదధిస్సానపథియు ।
శుభ్రాభ్రాపట్టంబులభ్రాంబుపైఃబర్వగఁభౌతవిసలచేలములకప్పు । సితకుశేశయ
కాశశశధరధృతిపాచ్చదొరకినయుచితంపువిరులపూజ । శాలిపాకస్ఫూర్తిగా
లగోరోచనాసంమిశ్రదర్శిక్యసంఘటనము । వ్రజభుజభుజులభోజనావయలవంట
కములుగావింపగోధూమఖండఖండ । శరగ్ర-రాధ్యసుపక్వభోజ్యములునెఱిపి ।
విష్ణుఁబూజింపఁదగుశరద్వేళయందు ॥ ౧౧౧ ॥ సీ ॥ పాథోధివిహృతి
సంభవతనూజాడ్యంబుసంతప్తగోఘృతన్నవనరచన । దులసిదండయ
కానిశలుగనోతక్రవమరువకకుండకట్టలసమృద్ధి । గణనకచ్చరపీతకౌశేయ

—పచ్చికనేలవీడిరవెల్లమాఁకు—మంగిటనుండెడికల్పవృక్షము. తెలచి—మొక్కి. భూరి—అధికమైన. భద్రము—మేలు ॥ ౧౦౯ ॥ శుద్ధాంబువేణి—తేటనీటిభారచేత. వజ్రసమార్చి—స్నానముచేయించి. మంజుటి—పీతాంబరము. కరకపాతంబుగా—వడగండ్లుపొవటగా. విరిగొజ్జెగల—విరిసినగొజ్జెంగిపూవులను. క్షమపంకితగఁ—నేలబురదగా. మఘవగోపములు—పట్టుపురుగులు. కావ్యములు—ధ్వనులు ఉన్నతైలఁకవ్వగుడమిశ్రసూప—తాఁగినసూనెలొవండఁబడినతెల్లముకలిగినపిండివంటలుకప్పు. కారు—వర్షాకాలము ॥ ౧౧౦ ॥ మచ్చరముగా—అధికముగా. నవనవోజ్జ్వల—మిక్కిలిక్రొత్తద్రవకాశించునట్టి. శుభ్రాభ్రాపట్టంబులు—తెల్లనిశుభ్రములనెడిపట్టువస్త్రములు. లఘు—తేలికైన. దౌత—మడుకైన. సితకుశేశయ...వృత్తి—తెల్లదామరలయుతెల్లుపుశ్శ్వానువందమామయకాంతి. శాలిపాకస్ఫూర్తి—వరివంటయొక్కద్రవకాశము. పచ్చిక్య—పచ్చిగంఠపుపూత. వ్రజభుజభుజుల—గొల్లవారిభోజనమునుభుజించువారియొక్క. వంటకములు—అన్నములు. గోధూమఖండ—గోధుమనూక. అధ్య—కలిగిన. పక్వభోజ్యములు—వండఁబడినభుజించువస్తువులు. శరద్వేళ—శరత్కాలము ॥ ౧౧౧ ॥ పాథోధివిహృతి—సముద్రమునందలివిహరము. పోతగ్గంబు—బడతవ్వము. సంతప్త—తాఁగిన. స్నవనరచన—స్నానముచేయించుటచేతను. కుండకట్టల—మొల్లమొగ్గయొక్క. కచ్చర—ముడికియైన, పీతకాశేయనిర్బంధము—పచ్చఁట్టుకట్టు. చిత్త—నానావర్ణమైపుముదురువెన్నెల—పూర్ణచంద్రునికిరణములచేత—అమృతముచేత. శవ్య—క్రొత్తయైన. తివ్య—నునోజ్జమైన. ఉజ్జగిల్పించి—నిడివిచి. దండనకు—మనస్సునకు. ఉబ్బు—సంతోష.

నిర్బంధమభిరామవిత్రాంబ రార్చణమున । మునురువేన్నైలజేయు సుదరపోషణ
 వృత్తిసవ్యధివ్యాపానప్రతస్తి । సుజ్ఞగింపించిజేయరానకబృన్ద్య । నిశలగుం
 తుమవగలుమైండ్లనలది । గోహమ సధూషధూమమెక్కించుకుధర । ధరునిహేచం
 తమునఁగొల్వదొరకుముక్తి ॥ ౧౧౨ ॥ క ॥ శిశిరాగమవాసరముల । యశోదగారా
 బుపట్టినర్చింపఁదగ్గ ॥ శశిసఖితత్కాలోచిత । కుశకుసుమపటాంగ రాగకూర్పా
 సాదిక ॥ ౧౧౩ ॥ క ॥ యిటువులనాజిటసిక్రియ । బ్రతిదిసముభజింపఁబరమపద
 నాధుఁడువాం । భితశతములానఁగిభక్త । ప్రతతులనన్నిండుభక్తపరశంతుండై ॥
 ౧౧౪ ॥ తే ॥ మురవిభ జవశ్రీతేత్రమూర్తిదీర్ఘ । మూర్తిమూర్తులకడనేమమున
 నొనర్చు । సర్వభాగవిశేషంబులానఘాస్య । వినుము వినుపింతుల రమాణువిభవ
 మధ్య ॥ ౧౧౫ ॥ తే ॥ పరమపదనాధుఁదిరిగిరానిరుపదేను । జేతులప్రమాణమునఁ
 గల్గుసూతలంబు । ముక్తికొనైన శ్రీతేత్రమూర్తియందు । సర్వభాగంబునుమ్ము
 చంద్రాధ్యనిబల ॥ ౧౧౬ ॥ క ॥ సకలోత్కృష్టోన్నతీందా । యకయ్యెద్దికీర్తిపదము
 నస్త్రీర్థమపా । య్తయర్చాభాగదై । యకుటిలగతదీర్ఘమూర్తియందు వెలుగుకొ ॥
 ౧౧౭ ॥ క ॥ ఏసామూర్తి యలది । రచ్చియమపిభాగమునఁబ్రశస్తంబగుచా । స్థానము
 నిర్చింపకయె । వ్యాకీర్ణదాదేయపుజవమ్ము గుణమ్మి ॥ ౧౧౮ ॥ క ॥ కాన్తనీతేత్ర
 మూర్తిశ్రీర్థమూర్తిమూర్తిమూర్తులయందలియర్చాభాగంబులెఱిగి యెచ్చించుచు
 ననుచితాచరణవిమ ఖుండుగు ఘృణ్యధికిసుముఖుండై పాండురంగం డఖండానందం
 బాపాదించుననియావరమేకవందంబు పార్వతితో వెంపియసిట్లనియె ॥ ౧౧౯ ॥ మ ॥
 హరిపశ్చద్విశనూణువిండులప్రమాణాసక్తిల్లికశుభో । ఆరణ్యదర్శనగుఁడర్చ
 థమనుతీర్థంబొప్పునచ్చొనసు । స్థితతక్షశంఖము పద్మమకనిధులువర్తింబుం దదో
 దీపితుత్ । సరనారాణులున్నవారచటచాలాపిప్పలాకారులై ॥ ౧౨౦ ॥ సీ ॥ సమ
 ధికజ్ఞానవిభ్రామముతోఁగూడంగ హరిమేననవతారమైనవారు । వదమువోవఁగనిం
 జుమనసుతోఁగూడంగ బ్రహ్మచర్యముచిక్కఁబట్టువారు । పరభరుషార్థసంపదతో
 డఁగూడంగధనురాదిశస్త్రముల్లాల్చువారు । దుష్టనిగ్రహవిధాధురతోడఁగూడంగఁ
 బూర్ణాత్మరోన్నతీందానువారు । విహితగాఢభీర్యధైర్యసాహసితోడఁ గూడసా

మ. నిశలక=రాత్రులగు. ఆము=ఆరుగంధము. ఎక్కించు=ఆరిశయింపఁజేసి కుధర
 కరుణ=విష్ణుమూర్తి ॥ ౧౧౨ ॥ పటాంగరాగకూర్పాసాదిక=పస్త్రములుగండపుత్రాంతలు
 కలుసములు (ఆరహాస్కాలు) మొదలగుచానిచేత ॥ ౧౧౩ ॥ ౧౧౪ ॥ అనుపూర్వక=మొదటనుండి
 క్రిమగుగా ॥ ౧౧౫ ॥ కరి=సాక్షి. ఆర్చభాగంబు=పూజించుభాగము. నిబల=నొసలుగలదానా ॥
 ౧౧౬ ॥ సేల=చోటు. పమ్ము=వృద్ధము ॥ ౧౧౭ ॥ ౧౧౮ ॥ ఆపాదించుకొ=కలిగించును.
 ౧౧౯ ॥ శుభోత్కరశస్త్రంబు=శుభసమాహములనెడిపస్త్రములుగలది. పిప్పలాకారులు=రావి
 చెట్టురూపము నొందినవారు ॥ ౧౨౦ ॥ విభ్రామముతోక=విలాసముతో. విక్కింబట్టు=పరి
 గ్రహించు. దుష్టనిగ్రహవిధాధురతోడక=దుష్టులనుగ్రహించుచునుధాకముతో. సాణ్యరకుకొ

జన్యరపగుడియాదువారు । ఘృపతివింబనిధులుసహస్రకవచ । కవచనిర్భేదను
లువారు ధవళనయన ॥ ౧౨౧ ॥ క ॥ ఏపట్టునజూపట్టుదు । రాపట్టునమూడుకో
టులను రాంగనల । స్థావదపాత్రసిహితమణి । దీపకళికలగుచు శ్రీపతికబూజి
తు ॥ ౧౨౨ ॥ ఉ ॥ దోశ్యమితారిశారితసతొద్వినకుండలముల్నేజక్షమాం । తస్మిలలో
నదాంతబ్రహ్మదాయొకసేద్యముకుండలాభ్యమై । దుశ్యసాదిసంజనిత దోషశతంబు
హతంబు సేయనం । భక్త్యాచితకబ్రసిద్ధుగుజన్మగళాయెనిశుదిక్కుగ ॥ ౧౨౩ ॥
క ॥ పరిసింహమధ్యయచ్చ । నరసింహుండు కుంజరాశనతందాలుపుటన । చే
రువ నేవుండునిజమం । త్రరాజపూజైకతానతాయుతుచ్రోచక ॥ ౧౨౪ ॥ క ॥ ఓరా
జవదనయచటన । సిరాజనబ్జభుంకినినున్నా । రేరాశముహరివల్లభ । లారా
మలంగోల్వల మనయకామలక ॥ ౧౨౫ ॥ శా ॥ అంశేందూద్వహదేవీప్రీం
కృతిగ్రువంబై యున్నయచ్చటిక ॥ బ్రంశచ్చామితోర్వినుత్తగమునందీపించుతీర్థం
బును ॥ భ్రంశంబుడకవెనకడవ్వలిలధారంగూడెబుప్పావలి । సంశుద్ధాబు
పులాయెడ దగుజపస్నాచ్ఛార్దానక్రియ ॥ ౧౨౬ ॥ సీ ॥ భరమానుతటిదోడు
వడవచ్చుగతిచేపిలోగరమూలజన్మకులసాగ । నెలకులంబులద్యే నేర్చునవా
రాగశులనగపీలములపాంతులటంగోడింబుట్టుకాళిమాంకురపుమేఘములకు
మెఱుంగుతైచూపుగ్రామ్మించులర । నేహంబుపాత్రసిక్షిప్తమాటకునబ్బుపగిది
పాలిండ్లుసిబ్బరమునిక ॥ హరికింబలువంకలనుదగనగ్రవీధి । సిలిచితకతోటిసంఖ్య
నియమపరిత । నారతులొసగుదివ్యకన్యకలుదన్యశ్రీ । మతులుగ్రీడింతురయ్యుత్తమ

— మంచితనపుకలిమిని, ఘృపతివింబనిధులు — సూర్యవింబమునుబోలినవారు. నిర్భేదనులు —
చక్కగాభేదించువారు ॥ ౧౨౧ ॥ కట్టు — స్థానము. చూట్టువారు — కనబడుదురో. ఆస్థావద
పాత్రసిహిత — బంగారుపత్రములనుంచబడిన ॥ ౧౨౨ ॥ దోశ్యమితారి = భుజముచేకఆలంకరిం
బడినశత్రువులుగలవాడు. నిజమూంశ్మిలలో = తనభూమిలోనిరాతియందు. అంభశ్యుచి
తిక = నీటిపరికర్థన చేతి. తానుదిక్కునక = తానాస్పృశిదిక్కునందు ॥ ౧౨౩ ॥ కుంజగ శన
తిక = ఆశ్వత్థతీర్థముచేతి. ఏకతానతా = ఇతరవిషయములందు బుద్ధిచోరనియ్యకుండుట — ఏకా
గ్రత ॥ ౧౨౪ ॥ సిరాజనలు = ఆరతులు. ఏరాశము = లెక్కలేనవారు. అయకామలక = మేలు
కలిమినికోరుతారికి ॥ ౧౨౫ ॥ అంశేందూద్వహ = కళామాత్రయన్యోచంద్రునివహించిన, ప్రీం
కృతిక = ప్రీంకారముచేతి. గ్రువంబై = శాశ్వతమై. బ్రంశచ్చామితోర్విక = ముప్పదివిండ్ల
పట్టుకొలదిసేను. పుష్పావలి సంశుద్ధాబుపులు = పువ్వులసరుదాయముచేతి పరికర్థకుయిన లి
మలు ॥ ౧౨౬ ॥ భరమా = బరువు. తోక = వెంటిని. కరమూలజన్మకుల = చంకలనిగనిగనివె
లుంగులతో. సాగక = నడచిరాగా. నెలకులంబులు = చంద్రసమాహములయొక్క చంద్రులు = చంద్రు
దనమును. నవారాగంతులు = క్రొత్త (ఉదయకాలమునంశి) సూర్యకిరణములు. కపాలములక =
తెక్కిళ్ళయందు. కొడిక = దీపపుణ్ణయందు. కాళిమాంకురపు = నల్లరంగులమొలకలనెడి. మెఱుం
గుతై = మెఱుపుతై. గ్రామ్మించులు = క్రొత్తమెఱుపులు. అలక = ప్రకాశించుగా. నేహంబు =
మెట్టి; సూనె. పాత్రము = యోగ్యము. గన్నె మొనలగునది. గోప్తము = ఉంచబడినది ఉబ్బు

స్థలమున ॥ ౧౨౭ ॥ ఉ ॥ గోపికతోల్లియొర్తు హరిగూర్చితపంబొనరింపదానిని
 ప్తాపరతక మదింగరగిశ్శాన్తి యుదోచనజూచివేడగతో ॥ నానీగావుపూపవ
 యసాకెడిలోకవిమోహనక్రియా ॥ రోహిణిరాపణంబగుసరోరుహలోచనురూ
 వుజూచుచు ॥ ౧౨౮ ॥ తే ॥ వైషమేషవవిషమేషుశోషణమున ॥ వేషమొకరీతి
 గానిర్నిమేషనయన ॥ యగుచునెరగొంటుండలసిపొగురుమీను ॥ దోయిజూపట్టు
 నప్తసింధువునుబోలె ॥ ౧౨౯ ॥ తే ॥ క్లేశపాశంబుతోగూడకేళపాశ ॥ మురుల
 బర్హవతంసుండు కరుణనిచ్చు ॥ నీవియెఱుంగకయొక్కింతనీవిజాఱు ॥ దచ్చరణము
 లుమదినంటుచుచ్చేకంటి ॥ ౧౩౦ ॥ సీ ॥ ఊగకుండినజూచియొక్కింతనగిక్పట్టుండిది
 యేమినివన్న సిందువదన ॥ కుంచితావయవభంగురవృత్తిదత్తావదబినరుహంబులు
 కేలవిగియబట్టి ॥ మచ్చిత్తహరములుమధువైరినిపాదవనరుహంబులువీనివదలంజూ
 ల ॥ వీనిలావణ్యమీవేషధూషణముగ నాకన్నీకార్థితంబగుటనడుగు ॥ గవయిదిన
 లాంభవంబగుగాతయనుడు ॥ నట్లయగుగాకసర్వంబునతివసీవ ॥ నంబరవుముక్త
 కేళినిఖిలఘాష ॥ ణాంచితాంగివివైయండుమనియెశారి ॥ ౧౩౧ ॥ ఆ ॥ అదియు
 నట్లయగుచునభిరామమూర్తియై ॥ తననండిజడలుదలంగద్రోచియానతార్థమూ
 ర్తియైక్షేత్రమునకునీ ॥ శాన్త్యమునవసిండుదండవదన ॥ ౧౩౨ ॥ క ॥ ఆమహానిరుక్షేత్రశి
 ఖామణిపైచిదపంబుల్యోగామినినానా ॥ ధూములనునిగిడివదగజ ॥ ధైమిబహుళహ
 రిగహనభయదాకృతియై ॥ ౧౩౩ ॥ సీ ॥ జడధిచల్లినగంధవాడినేత్రములబడ్డగళిందామ
 రవరాగంబుగ్రమ్ము ॥ తదితరక్షేత్రముల్తమయందునిలుమన్నవాడ్డించుటలువోలెనూ
 ర్తులెనంగ ॥ బంకదంభమునచాపములమింగినీటిపెద్దవప్సలలీలఘేనవలరచిద

—సంతోషించు—ఉబుకు. పాలిండ్లు—స్తనములు. నిబ్బరము—మిక్కిలి. ఆగపీధిక—ఎదు
 టను ॥ ౧౨౭ ॥ ఓర్త—ఒకశ.తోచినక—వ్రత్యముకాగా. ఆపనిగావుపూపవయసాకె
 —ఆగొల్లపడుచు ॥ ౧౨౮ ॥ వైష..ముషక—వైషమేషవ—మత్తధునియొక్క. విషమేషు—వేసిబా
 ణములవలలి. శోషణముక—చిక్కుటచేత. నిర్నిమేషనయన—తెచ్చపాట్లులేనికన్నులుగలది.
 ఎరగొంటు—ఆహారమున లీనికొనుటచేత. పొగరుణూనుదోయిక—మత్తుగొన్నచేపలజంటతో.
 సత్సరిధువు—విదవ సముద్రమును—శుద్ధోదకసముద్రమును ॥ ౧౨౯ ॥ క్లేశపాశంబుతో—త
 పస్యవలనిత్రమునెక్కిత్రాటితో. కేళపాశము—వెండ్రుకలముడి. ఉరులక—జాఱుగా. బర్హవతం
 సుండు—కృష్ణుండు. ఈవి—దానమును—కోరికను. నీవి—పోకముడి. తచ్చరణములు—ఆకృష్ణుని
 పాదములు ॥ ౧౩౦ ॥ కుంచితావయవభంగురవృత్తి—వంపలదినఆవయవములయొక్కవంకర
 లోడివ్యాపారముతో. బినరుహంబులు—కమలములను. ఆకన్నీకార్థితంబు—ఉన్నట్టుడికోరబడినది.
 ఆడుగుగవయి—ఈపాదములజంట. గలాంభవంబు—గులుతుతోగూడినది. అనంబరవు—వ
 త్రుములేనిదానవు. ముక్తకేళి—ముడివీడినవెండ్రుకలుకలదానవు. అంచిత—ఒప్పికమైన ॥ ౧౩౧ ॥
 ౧౩౨ ॥ జడధి—సముద్రము. వరాగంబు—పుష్పాడి ఒడ్డించుటలు—చాంగించుటలు. ఉర్తలు—
 ఆలలు. వంభముగ—సైవముచేత. లీ—విధమున. పెరవాదానులూరక—ఇతరదనులూర
 క. మత్సర—శుద్ధోయొక్క. గానిహవికృతులు—ప్రాణిగాంపచేయుకత్సములనికారములు.

వాహినులమీదఁ బెరిగినమత్సరా వేళంబులనగ్రాహవికృతులడర। భానుభూమైజని
 భూమిలైమినడచి। మృహతేత్రమటదానియధిః భీతిఁ జొరకఁగిరుద్ధగతియైనకర
 ణిఘూర్ణ। నంబునొందుడు శ్రీజగన్నాథుఁడెఱిగి॥౧౩౪॥ఉ॥ ఏటిగుఱింబిపలుకువిను
 మేటికినిభయమోశుభాంగియె । ప్పాటభపత్సమానమగుపాటినిరిన్నికరంబులేదు
 వాఁ। పాటవమొప్పమత్పదమమైబ్రహింపుమదాజ్ఞనన్ననచోటనపాటమొకడలి
 జోటియుఁగొల్పే జప్రవాహము॥౧౩౫॥తే॥ త్రైతమునలైమినిల్పిపొచ్చినప్రదేశ
 మునజనాభీష్టదమనాద్యమునుజతుర్ము । శాది నేవ్యంబునగునృసింహాఖ్యక్షీర్ణ మమరు
 త్రింశద్ధమఁ బ్రమాణము నమెఱసి॥౧౩౬॥సీ॥ ఉక్కుఁగలమువ్రచ్చియుదయించెనేదే
 వుడరినుద్భవమొందునగ్నికరణి। వాలారుగోరువీల్ గాలాముచేసెనేజేసేపార
 ణ్యోసుశిశుకమునకు । భక్తివృద్ధుఁడుగాఁగబాఁటించెనేవేల్పువ్రహ్మాదఁగదుబాల
 పండ్లరాడ । నిజసింహతకుఁ దగసుజనహృద్గుహలందుఁగ్రికించెనేత్రోక్తీనియంత
 యానృసార్యక్షవర్కుడుయత్నవక్షి । ఖచరగంధర్వకిన్నరగ్రాహణికిఁగోవణేఘృష్టిచ
 రణసరోజుండందునుండుముప్పదిరెండుబాహులనుగలిగి॥౧౩౭॥తా॥ ఆకుంభప్రభ
 వుండొకానొకపంబతుగ్రసంజేసిమున్నొకంభస్త్రయాజలాంశరమునందున్నం
 గనేదివ్యలిం । గానారంబుననల్చినట్టిదెయగప్ర్యాఖ్యాకీర్ణంబతఁ ద్వాన్యోచాకృతి
 సప్తసప్తకరాయామావృట్టిజెన్నగు॥౧౩౮॥ఉ॥ నవనీతప్రియుఁగొల్పివిఘ్నప
 తిఃస్తంత్రాంగతందాన్వితే । యచధిబోనిగణాధిపత్యపదవింబ్రాపించియద్దాని
 చెం । తవసింపంగదదాహ్వాయంబునగాణాత్యమానట్టితీర్థవతంసంబునగస్త్ర
 తీర్థమునకాద్యంబుండ్రువిద్యాధికత్॥౧౩౯॥సీ॥ నగప్రతియట్టిగాణాపత్యతీర్థంబున
 కుఁబూర్వమై పజ్జంబొనర్చు వారికినివారివారికినిపవర్గవర్గంబునిజాలువారిగలి

అదిరణ్—అతిశయించగా భానుభూమైజనిభూమి—సూర్యునియొక్క(లేక)ప్రకాశములయొక్క
 అధిక్యమునకునుఖ్యమైనజన్మస్థానము. శైమి—శైమినది. దాసి—దాసిపించి. గిరుద్ధగతి—గొండచేత
 అడ్డగించబడినగమనముగలది. ఘూర్ణనంబు—తిరుగుడుఁబాలును. ఒందుడు—పొందుగా॥
 ౧౩౪॥ ఏపాట—ఏభముచేతను. గర్వికరంబు—సదీనమాహము. వాఁపాటవము—జలసమృ
 ద్ధి. పాటము—జట్టము. దణిజోటి—ఏటు. కొల్పె—వ్యాపి పఁజేసెను ॥ ౧౩౫॥ పొచ్చిన—
 ఉన్న. జనాభీష్టము—జనులకొరికలనిచ్చినది. త్రింశద్ధమఃప్రమాణమునక—ముప్పదిండ్లకట్టు
 కొండని॥౧౩౬॥ వ్రచ్చి—పగులు. తాని. ఆరణె—నిశ్చితమైనపాదమునను. వాలారుగో
 రు—వాడిమునచేలతిశయి. బినగోటిని. జేజే—చేవుడు. హిరణ్యోసుశిశుకమునకు—హిరణ్యకి
 పునిప్రాణమునెడియలుచునునకు. త్రొక్కిని—యంగ. —మూడులొకములగుదుదాయమునునియ
 మించువాడు. నృహర్యక్షవర్కుడు—నృసింహునిశ్రమఁడు. గ్రాహణీ—త్రేఘ్నయొక్క. ఘృష్టి
 —వెలుగులుగల॥౧౩౭॥కుంభప్రభవుడు—అగస్త్యుడు. తద్వాన్యోచాకృతి—దానివిభాసము
 తోడియాకాశము. సప్తసప్తకరాయామావృట్టి—దెప్పదియేడుచేరులపరివిగలయావరణము
 చేత. చెన్నగు—అంజగించును ॥ ౧౩౮॥ నవనీతక్రియ—కృష్ణమూర్తిని. అవధి—మేర
 ను. ప్రాసించి—పొంది ॥ ౧౩౯॥ పూర్వము—తూర్పు. అనగ్గంబు—మోసిము. త్రిమటమై—

గి। యవటసంకర్షణౌహ్యైరతీర్థరాజంబువెలయునచ్చొమున్నుహలధరుండుతీర్థ
యాత్రయొనగ్గుత్రిమ్మటమైనచ్చియవగాహవేశఁబ్రత్యక్షమైన। పాండరంగాధిపతి
కృపవడనితద్వరాప్తనిజనామమత్తీర్థమధిగమించఁజేసికారాధ్యమునఁబొందెనీస
ఖండు। నందయంశస్త్రితుండయ్యెనద్భుతముగ॥౧౮౦॥ శా॥ ఆసంకర్షణతీర్థరాజమున
కాద్యంబైననుదేవదని । శ్వాప్సంబైతనదైర్ఘ్యమంతయునుబంచాశద్ధనుర్తేయమై
భాసిల్లెన్ నిజవారివజ్జఁఖిలప్రాణీప్సితత్యాగిదీ । తౌనన్నద్ధమనంబ్రసీద్ధివడయున్
జాబాలీతీర్థంబిలె॥౧౮౧॥ క॥ అత్తీర్థమునంతరమున। వృత్తస్తనిబ్రహ్మతీర్థవిభువభిను
తినఁపత్తివిలసిల్లుతదోన్మృత్యాకృతికాంతదానివృత్తంబెల్లె॥౧౮౨॥ క॥ అందువ
సియించుచుది కుల । నందనసేవావిధాననందన్తత్తియై । కుండవిశదరదనశతానం
దుండువాణీధరాసనాధుండగుచు॥ ౧౮౩ ॥ తే॥ బ్రహ్మతీర్థంబునకుండపాణియా
శః కలశిఖరిపుత్రీదీపించుకలశతీర్థ । మేనుబారినిడువునదీనుమిగిలి । యదియ
వృతామహాదేవికాస్పదంబు ॥ ౧౮౪ ॥ తే ॥ బ్రహ్మతీర్థంబుకలశతీర్థంబుఁబొగడ
నేరరెవ్వారుచంద్రికాకారమయ్యుం । దత్పయోధరముక్తినిధానమునకు। నంజనచ్చా
యయైతొంచుటద్భుతంబు ॥ ౧౮౫ ॥ ఉ ॥ తావరసాక్షియంచునకుదక్షిణదిక్కున
సప్తదోర్నితా । యామయియాతయామగుణమైయెసంగున్ బిశ్వతీర్థమచ్చటన్ । దా
మొనరించుదానములుదానములున్ గలుగజేయునప్రయా । స్తోమములైపితృప్రి
యముఁజొన్నసుఖంపుయలెల్లవారలు॥౧౮౬॥ ఉ॥ దానికిదక్షిణాశవసుధాధరనంద
నయొప్పుబ్రహ్మః । ద్యానిధిసేవితంబునవహస్తమితంబగుచక్రతీర్థమ । చోప్పనలవోక
యుంబలెవిశుద్ధజలంబులఁగ్రుంకిమాధవ । ధ్యానముసేయుమానులకునబ్రములేయప
వగ్గదుర్గముల్ ॥౧౮౭॥ క॥ చక్రస్తనితజ్జలములఁ జక్రాలంకృతశిలానిచయముదయిం
చున్ శక్రముఖాఖిలమఖభుక్చక్రముగొనియాడుండత్ప్రశస్తగుణంబుల్ ॥౧౮౮॥ శా॥

తీర్థప్రతిభా. ఆవగాహంసానముచేసెడి. తద్యరాత్రికా—ఆయనవలనివరమునుపొందుటచేత.
ఆధిగమించుకా—పొంద. కారాధ్యమునఁబొందె—కృతార్థత్వమునుపొందెను. అంతస్త్రితుండు—
అంతర్ధానమునొందినవాడు ॥ ౧౮౦ ॥ దైర్ఘ్యము—నిదీవి పంచాశద్ధనుర్తేయము — ఏఁబది
విండ్లఁబట్టుకొలదిగలది ఖజ్జిత—స్నానముచేయుచున్న. ఈప్రీత—కోరికలను. దీక్షాసన్నద్ధము—
నియమముచేసిస్థిరపడినది॥౧౮౧॥ అంతరమునకా—నడుమ. శతదోర్నిత్యాకృతి—నూలుచేతుల
మేరగుండనియాకారము. వృత్తము—ఉనికి ॥ ౧౮౨ ॥ నంజనశ్రీ—సంతోషించుచున్నబుద్ధిగల
వాడు. కుండవిశదరదన—మొల్ల మొగ్గలవలెస్వచ్ఛమైనపలు (వరుస) గలదావా. శతానందండు
—బ్రహ్మ. సనాధుండు—కూడినవాడు ॥ ౧౮౩ ॥ కుండపాణియాశ—దక్షిణదిక్కు. కలశిఖరి
పుత్ర—కులపరస్పరమకూతురా. దీపించుకా—ప్రకాశించును. దీను—మనోజ్ఞత ॥ ౧౮౪ ॥ చం
ద్రికాకారము—వెన్నెలవంటితెలుపుగలది. అంజనచ్చాయ—కాటుకవన్నె ॥ ౧౮౫ ॥ సప్తదో
ర్నితాయామము—ఏడుచేతులకొలదినిదివిగలది. ఆయాతయామ—ఏడువంచుదీ. తానములు—
స్నానములు ॥ ౧౮౬ ॥ ఆశక్త—దిక్కునందు. అలవోకయింపలి—స్వేచ్ఛగా. అబ్రము—వింత.
ఆవగ్గదుర్గములు—నూతనగడిపొం. రాసికోటలు॥౧౮౭॥ మఖభుక్చక్రము—దేవతానమాహ

ఆత్మీయమునకుం గృతాంతదిశనాద్యంతార్థవైద్యంబుల । త్రీతీర్థంబననొకటత్మీయము
ప్రకాశించుకరమాదేవీవి । తాతంకస్థితినవృటందపమునేయకనేర్చికాతొల్లియా ।
వైతేయారిభుజాంతరాశచణిసాధంబకెక్కప్రస్థకులవత్ ॥౧౮౯॥ సీ ॥ ధూతాఘ
మైవలత్త్రీతీర్థమునకుదక్షిణమునఁగామోదకియునుబద్ధ । మునుశంఖమునుబ్రక్రమును
నిజరామచిహ్నములుగావెలయుత్తీర్థములువోలుచు । మెలతయీరాల్లులత్తీర్థము
నఁగూడి శక్తిపంపకనామసంప్రయుక్తిఁదళుకొత్తువీనివిస్తారంబుపట్టిహస్తప్రమా
ణంబనఁజాలియుండుచిరమపావనంబుపావకఃస్థూల । వైకీకర్తృతంబులోకనశ
ముతత్ప్రభావమనురదమనునీయేను । ప్రాణధనములగుడుఁబ్రాణుతివడయు ॥౧౯౦॥
ఉ ॥ ఆఘవైరిదివ్యతనవైసకలోన్నతమూర్తియైదశివ్యావవిశాలమైపరమమైఘ
వనత్రితయాభిగమ్యమై । యీమునువిన్నతీర్థములకెక్కువచాపుదుఁబొండరికముక ।
తేమగుణాభిరామచనఁగావిసఁగాగనఁగాదగుండగక ॥ ౧౯౧ ॥ సీ ॥ నిడువారు
గనుచాపునిగిడినచోనెల్లబీతొండరేయెండఁబెట్టియాడ । నిశ్శాస్వనపవనంబునెలకొ
న్నచోనెల్లప్రామినుకనెత్తావులాముకవియఁ । బొక్కిరిటితమ్మిపుప్పొమ్మియెలుకచో
నెల్లబ్రహ్మాంకురంబులుపాదుకొనగ । నడుగులేజిగురాకులంటినచోనెల్లవివిధతీర్థ
శ్రేణివెల్లివాడుచ । బద్ధమణిబంధమావేల్పుపచ్చవెదురు । క్రచ్చకాయలతిత్తియుఁ
గంబుకత్తి । గలిగివిహరించుఁబొండరికంబునందు । నందులేఁబట్టిప్రాణేయనగముప
ట్టి ॥ ౧౯౨ ॥ వ ॥ అభిలతీర్థరాజంబగు నమ్మహాతీర్థంబునకు జముదిక్కునధికర
తావిముక్తంబగు ముక్తకేశి తీర్థంబఖిలార్థప్రదంబైయుండు । మున్నట్లు వెన్నునివల
నదీర్ధాపత్యంబుచు ముక్తిదాయిత్వంబును గాంచిన యమ్ముక్తకేశియు నచ్చోట
పచ్చవెన్నెలదొచ్చెంబుచేసి యెసఁగు ననుకది నైలపైనున్నయది యట్లగుటఁజేసి ॥
౧౯౩ ॥ క ॥ పులివోపరితలగతనా । తలదరిఁగిధిలవనసధమ్మిల్లమహిమా । జ్జ్వల

ము ॥ ౧౮౯ ॥ కృతాంతదిశక—దక్షిణపుదిక్కునందు. వీతాతంకస్థితక—తొలిసభయముగల
యొకటితో. భుజాంతరాశచణిసాధంబు—తొమ్మిదితర్కాలమొకట ॥ ౧౮౯ ॥ ధూతాఘము
—తొలఁగించబడిన పాపములగులది. పొలుచుక—కలవు; సంప్రయుక్తిక—కూడికతో. పట్టి—
అటువది. కర్తృతంబు—కార్యమును సేసినప్పుడది. వీరు—అయిదు. ప్రణుతి—పొగడ ॥ ౧౯౦ ॥
దశన్యానువిశాలము—పదివారలవిరివిగలది. అభిగమ్యము—పొందఁదగినది. తేమ—కర్మలమైన ॥
౧౯౧ ॥ వారు—వాఁడైయైన. బీతొండ—తీక్షణమైనయెండ. రేయెండ—వెన్నెల. నెలకొన్న—నలి
చిన—ఉన్న. ప్రామినుకనెత్తావులు—వేడరాసనలు. ఆముకవియక—ఆపరించుకొనఁగా. పొ
క్కిరిటితమ్మి—బాద్ధుతామర. బిల్గు—చిందు. బ్రహ్మాంకురంబులు—బ్రహ్మయొక్క మొలకలు.
తెల్లివాడువక—ప్రవహించఁగా ॥ ౧౯౨ ॥ జముదిక్కునక—దక్షిణదిక్కునందు. ధిక్కుతావి
ముక్తంబు—తిరస్కరించబడిన కాశికవి. ముక్తిదాయిత్వంబు—మోక్షమునిచ్చుతనము తొక్కిం
బు—తున్నచుగా ॥ ౧౯౩ ॥ పులివోపరితలగతక—ఇసుకది నైమిడమన్నదానిని. శిథిలపవన
ధమ్మిల్లక—దీడినవస్త్రమునుకాపునుగలదానిని. నిశ్శులవనపవనక—చరింపనిమాగ్గముచ్చుదా

భూషణభూషితసి | శ్వలఁదవిప్రద భజింపఁజనుగుహజనసి॥౧౫౪॥ శా ॥ భక్తుం
 దేవ్యండుము క్తకై శిశిపయఃపానంబుగావించిని | ద్దుక్తశ్లేశకుముక్తశ్లేశిగరంబున్
 మోడ్చి సత్యామన | స్సత్తుంగన్తోను వఁడు గన్నయిచివోజన్తుంబు మేదాల్చి
 యున్ ॥ ముక్తుండాతఁడు భావికాలజననంబున్ వాసికింబూజ్యమున్ ॥౧౫౫॥ వ॥
 హరిమునుసంగమాహ్వయమహాసురునాసురవృత్తిఁద్రోచిపే | రురవడివానిపైనడు
 గులూఁదఁదఁకములెట్టిచోటగో | చరమగుచూర్చి-కాస్తలముసన్నిధిపెన్నిధివాని
 పేరిటం | బరఁగెడుత్తీగముపుంగలభాషిణియావణిశోషణస్థికి ॥ ౧౫౬ ॥ క ॥
 ప్లావితభూతలయగువు | ప్లావతయను నేలుగలయఁబావనమైయో | దేవీసంగమ
 లిక్తంబావిర్భూతాభిలాద్భుతార్థతవెలయున్ ॥ ౧౫౭ ॥ సీ ॥ ఆత్మీయమనకునాద్య
 ముసోమత్తీంబుసోమలోకావాససుఖకరంబు | దానికి దేవత్వీయపురార్వమైయుండు
 నేవతాభోగోపదేవ్యయగుదు | నందునకటమున్నయతరించినసూర్యతీర్థంబు సౌర
 సిద్ధిప్రదంబు | తత్తీయమనకుఁబ్రాక్తనమాసరస్వతీ తీర్థంబువాఙ్మయోద్ధీపకంబువీన
 నాల్గింటాడినవీనిమహిమఁ | బ్రస్తుతించినవీనివైభవముగన్నఁ | బ్రాజ్యసాయుజ్య
 సామ్రాజ్యపూజ్యభూరిభోగములుపంచజనులకుఁబొదలుఁగొల్ల ॥౧౫౮॥ స్రగ్ధర॥ పూ
 ర్వాద్ స్థాన్ తాంగి౯ భువనవిమతనంభోరుహఁభూరాణి౯ | బర్వేందుస్పర్ధివ
 త్తీర్థిభగవత్సఖిలప్రాణిధీమూర్తివాణి౯ | దూర్వాశ్రీపత్రవల్లితులసిదళశమీ
 ఘావదీపాక్షతాక్షు | గుర్వాజ్జత్తీరధారత్ గోకొలిచినచోఁగోరుకోరు-త్ ఫ
 లించున్ ॥ ౧౫౯ ॥ పృథ్వి ॥ తరణ్యయతజిత్ప్రభాధగధగాయితాశాంతరుం | డర్య
 మృగభూమికావధితసానచస్వాంతుఁడా | హిరణ్యకశిప్రద్రుహంబుడైపుడుండున
 చొచ్చెవచు | వృరణ్య-ద ద్దుఁడైచలదశాకృతీస్వీకృతిక ॥ ౧౬౦ ॥ క ॥ నీఁడిగినఁజెప్పి

నని ॥ ౧౫౪ ॥ ముక్తకైశిపయఃపానంబు ముక్తశ్లేశిగ్ధమువఁదలిజ-ముక ద్రాగుటను. మే-
 చేహమును. పూజ్య-లు-సన్నలు ॥ ౧౫౫ ॥ పేరురవడిక-మిక్కిలియెచ్చైనచోమతో. డో-
 క-మోఁపఁగా. తదంతములు-అగులుతులు. సన్నిధిపెన్నిధి-విగ్ధముఁ దెడిగొప్పిది. ఈ
 వణిశోషణస్థితిక-ధనదులయంఁదియిచ్చను తొలఁగించునట్టియనఁజేతి ॥ ౧౫౬ ॥ ప్లావిత-న
 దునఁబడిన ॥ ౧౫౭ ॥ సౌకాద్ధిప్రదంబు-సూర్యలోకసిద్ధియచ్చవది. ప్రాక్తనము-పురాతనము.
 బాజ్మయోద్ధీపకంబు-వాగ్రూపవైప్రకాశించునది. ఆడినన్-స్నానముచేసినను. ప్రాజ్య-భోగ
 ములు-ప్రాజ్య-అధికమైన. సాయుజ్య-భగవత్తునితోడికూడికయినెడి. సామ్రాజ్య-కుండలే
 శ్వరత్వమువని. పూజ్య-గౌరవం. దాన. భూరి-విశేషమయిన. భోగములు-సూర్యునిభవ
 ములు. పంచజనులకుఁ-కునుతులకు. కొల్ల-కొల్లఁగా. ఒకభుక్-కలుగును ॥ ౧౫౮ ॥ పూర్వ
 ద్వాద్ స్థాన్-తూర్పువాకిటనుండుదానినిఅ. భోరుహఁభూరాణి౯-నరశ్వతిని. పర్వేందుస్ప
 ర్ధివత్తీర్థి-పుష్పమనాటిచంద్రునెదిరిం దెడిమ. ఖముగలదానిని. ధీమూర్తిక-బుద్ధియేరూపమయి
 నదానిని ॥ ౧౫౯ ॥ తరణ్యయతజిత్ప్రభా-పదివేలసూర్యునుగెలుచునట్టితేజస్సుచేత. ఆశాంతిరు-
 డు-దిక్కులకుధ్యవైదేశము గలఁబాడు. భూమికా-పేదముచేత. హిరణ్యకశిప్రద్రుహంబు-
 టాకణ్యకశిప్రకేత్రువు. నమృగణ్యపజపన్నఁడు-నేండువారికిఁబొదలుగి పాదపద్మములకు

ఃసో । దేవితత్త్వముఖులకుఁదెలియఁగరాదీ । దైవతత్త్వేత్రము । హవిర్భూ
వములుచింతితార్థప్రథమత్ ॥౧౬౧॥ ఉ ॥ ఈదరితంబువిన్నఁబరియించినవ్రాసినఁ
బుత్రపౌత్రలత్త్వితత్త్వరాంగనాఁకవిశేషములిమ్మెయిఁగాంచినఁదట ॥ జూచినచుం
డుప్రాముసులుచూడనిచక్కనియిక్కనిక్కమో । మేచక మేఘసంసదుపమేయశిరో
జ్యోరోజద్భక్తృ ॥౧౬౨॥ క ॥ అనిశ్చిదుకుధరకన్యకు । విసిపించినయత్తినరణిఃని
పింఁజెమహా । మునులకుననుపమితతపో । ధనులకుఁగధకుండుతత్త్విత్రయమేశనము ॥
౧౬౩ ॥ క ॥ విసిపించినవినిశానక । మునిప్రముఖనిఖిలమునలమోఘానఁదం । బురు
షుననులఁదాల్చిరినెల । కొనునిజతనుఫలకపులకకులకలనమున ॥౧౬౪॥ క ॥ అశౌ
సకుండుపతియుఁబితేతతలిమోపధానలీలాలోల । స్వాశయఁడుపరమపదబ
ద్ధాశుఁడునైరోపహర్షతాత్మజుఁబలుక ॥౧౬౫॥ చ ॥ దమనిధిఃట్టలేశ్వరుఁడుదై
వతరస్వములైమిత్థిగర । త్తమనలపౌఁడరికవసుధాతలవన్నదిత్తేత్రితత్త్వమీ । త్రి
మణుబుసూక్తిసూత్రవితతింగుదిగ్రుచ్చితమచ్చివోవిధే । యమగుడునసినక్షవల
యాకృసీకృతియొప్పునెప్పుడు ॥ ౧౬౬ ॥ క ॥ చతురభవదుక్తిముకుర । ప్రతి
ఫలభూలేశగుణవరంపరకలపో । జ్ఞితమగునంతర్దృష్టి ॥ సతతమునీక్షింపఁ దనివి
సనదుమహాత్మా ॥ ౧౬౭ ॥ మ ॥ హరియాద్యుంజఖిలాఁడనాయకుఁడనందాపశ్య
మేలయ్యెద । చ్చరితంబెఱుదిరాధయెవ్వతెతదిచ్చాచ్చియేరీతి శం । కరుదేహం
బుంబైమియెట్లాదవ శ్రీకాంతాంగజాతాక్షరో । తర్రమేమత్రరహస్యమింత
యనువకాఁడెపుమాకింపుక ॥౧౬౮॥ ఉ ॥ రావుడు సూతుఁడిట్లనియె నారదమా
సికినున్నమేచక । గ్రీవుఁడువుంజరికునవరిత్రముదెప్పెదదర్థవైభవం । బేవిసిపింకు
పీరునినుండిందలుసందియమెల్లడిందల । స్త్రీవిభుదివ్యలీల లఱచేతఁ గనందగుదీన

వాఁడు. చలఃశ-అశ్వీభముయొక్క ॥ ౧౬౦ ॥ మఖులకుఁ-మొదలగువారికి. చింతితార్థప్ర
థములు-కోరిక కోరికలఁచునః ॥౧౬౧॥ ఇమ్మెయి-ఈదేహమునందు-ఈజన్మమునందు.
చక్కనియొక్క-మంచివోటును. మేచకమేఘసంసదుపమేయశిరోజ-నల్లతబ్బు. కూటుపడివ
మేఘముగాఁగలతలవెండుకులుగలదానా. సరోజద్భక్-ఁజుట్టదేవునియొక్క ॥ ౧౬౨ ॥ కుధర
కన్యక-పార్వతి. సరణి-విభమును ॥ ౧౬౩ ॥ నిజతనఁఫలకపులకకులకలనమున-
తమదేహములనెడివలకలయందుగగుర్చాటుకూటమితోడికూడితో ॥౧౬౪॥ చిత్రేతయతలిమోప
ధానలీలాలోలస్వాశయఁడు-హిమపానుప్రదుదందునుగాఁగఁ జిట్టుదేవునలీలయందు అసక్త
మయినతనకురసుగలవాఁడు ॥ ౧౬౫ ॥ దమనిధి-ఇంద్రియనిగ్రహమునకు డినికిట్టున
వాఁడా. సూక్తిసూత్రవితతి-మంచిమాటలనెడి దారములచేత. గుదిగ్రుచ్చిరి-గుత్తిగాకూ
ర్చితిని. మచ్చివోవిధేతము-మాచెపులయందుపొందినది ॥౧౬౬॥ భవదుక్తి...చత. పర-ని
మిటలనెడివింజదునందుతోఁబుచ్చునర్వేశ్వరునిగుణములఁబ్రులు. కలుషోష్ణితముక-పాత
ముచేతొలగింపఁజెడినది. అంతర్దృష్టి-లోచనాపుచేత. తనవిషనదు-తృప్తిగాదు ॥ ౧౬౭॥
సందాపశ్యము-సంపూర్ణవిద్య. వక్కాడి పు-దెవ్వము ॥౧౬౮॥ మేచకగ్రీవుఁడు. శివుఁడు. డింజక

దీనుగఁ॥౧౬౯॥క॥అనిసూతుఁడువెండియు న| ర్జునసూతువిహారములునిరూఢోక్తుల
వి | న్ననువాప్వశ్చెప్పఁదొంగఁగఁ॥మునువేదవ్యాసువచనముననియునిగిఁ॥౧౭౦॥
చ॥ ధనపతిమిత్రుఁడట్లుప్రమదాప్రమదార్థముగానునప్రసిం॥చినవచనామృతంబు
శ్రుతిసీమలఁగాదిగిబోధభూజనే॥దనమొరించుటకొనఫలసంభ్రములై సమయూర
రాజవా॥హనముగమానుభిజలమానుఘనంబులీలనేగఁగఁ॥౧౭౧॥సీ॥జాలపాద
మునంఘ్రిగీలితంబగుసితాబ్జముభాతిగనుచెహస్తమనఁగ్రాల॥బిరుదంబుఁబొగ
మశ్రీశ్వరుశంఖమనఁజాతెన్నామముఖరకంధరదనర్పరజతాద్రికూటగర్జతాభి
కాకృతిబృహదంసముననిజ్జమహతిఫలక॥సిగిడినుఘన్నయినపిల్లవెలుగులవడువు
ననెరసజజలనికట॥దెగినచుకటధరిణికినేతెంచుకరిణి॥దరణిత్పభ్రతోమే
ఘనరణిడిగి॥నందనీటతానందనందనుండు॥మజ్జనంబాడిబాలేదుమాళిఁబాడి॥
౧౭౨॥చ॥తటపుటబిల్వభూరుహవితానలతానవపువ్వునివృత॥జ్జటిలపథూళి
ధూళిభవసారభమారభ్రమింపఁజొచ్చెని॥చృటవనదేవతోద్ధతకుచద్విసయశ్రితయ
తుకర్దమ॥చృటలఁదటాలునకొవెడలుసారపుఁదావులుద్రోవలాఁగుచుఁ॥౧౭౩॥తే॥
ఉచితనేపథ్యయతలయ్యునురగనతులు॥నిఘ్ననిజమాళిమణిఘ్నణివిఘ్నలచ్చినభిక్
సంకేతములకురేలరిగియరిగి॥తిరుగుమొగమైనచికులతెరువులివిరి॥౧౭౪॥ఉ॥
వ్యాళకరాళకుంభములవచ్చుటగ్రుచ్చుటఁబోలెఁబద్మము॥త్యాలునఖాగ్రధారలకు
నాభరణాచరణంబొనర్పని॥తైలగుహఁగృహస్థులఁజల్పెడునిద్దురితొరగట్టురా॥
చూలివయాళివాపురముసూదుకుఁబట్టుచుకూలాగ్రసింహముల్॥౧౭౫॥సీ॥కాఁబో

—తీలఁగా. దీనక—ఈచరిత్రమునవినుటచేత॥౧౬౯॥విన్ననుపు—నేర్చు॥౧౭౦॥ప్రమ
దాప్రమదార్థముగా—భార్యయొక్కసంతోషముకొఱకు. ఉపస్యసిందిన—చెప్పిన. శ్రుతిసీమ
లఁగా—చెవిమాగ్గములగుండ. బోధభూజనేదనము—జ్ఞానవృత్తియొక్కతెడువుటను. సమ
యూరరాజవాహనముగ—కుమారస్వామిలోఁగూడ అను—త్రాగునట్టి॥౧౭౧॥జాలపా
దము—హంస. కీలితము—కూర్చఁబడినది. ముఖర—మొరఁగూచున్న. కంధర—మెడ. కూట
శిఖరమునందు. గర్జతాగ్రీకాకృతిక—ఉటుముచున్ననల్లచుట్టులనమూహమువిధమున. బృహదం
సము—వెడ్డకూఁపు. ఎఱ్ఱసంజెడలు—ఎఱ్ఱనిసంధ్యారాగకాంతిగలజెడలు. తరణిత్పభ్రతోక
—సూర్యనిజయింపునట్టితెలుగుతో॥౧౭౨॥నివృత్త—పడుచున్న. జటిల—ధారారూప
మైన. మధూళి—పూఁదనెయొక్క. ధూళి—చుంపరలకలక. భవ—పుట్టిన. సారభము—పరి
మళము. ఉద్ధత—నిర్జీన. యుక్తికర్దమచ్చుట—కర్పూరాదులతోచేయఁబడినకలపములతెగ
లచేత అఁగుచుక—అడ్డగించుచు॥౧౭౩॥నేపథ్యయతలు—నస్త్రములుమొవలగునలంకార
ములతోఁగూడినవారు. నిఘ్న—స్వాధీనములైయుండెడి. నిజమాళి—తెజువలయందుండుది. మణిఘ్న
ణివిఘ్నలచ్చి—కత్తెంతులవలనిఁగిఘ్నముకలుగుటచేత. అభిత—కాముకులయొక్క. తెనుపు
లు—మార్గములు॥౧౭౪॥వ్యాళకరాళకుంభములు—దుష్టగణములయొక్కవికాలములయినకుంభ
స్థలములను. వ్రచ్చుట—భదించుట. నఖాగ్రధారలకు—గోటికొనలమొనలకు. గట్టురా...
మకూలాగ్రసింహములు—సారస్వతదేవియొక్క. విహారముకొలువైనవాహనమగు సింహముతోపరి

లునివిగలాగ్రామణికల్పితానల్పవిహారగోహంగణములు । కాంచోలునివిచరత్వచరచారు
 ప్రసనమృద్ధగళితభూషాస్రజములు । కాంచోలునివిదక్షకన్యాంఘ్రివిన్యాసధన్యాస
 కృతేభిమాన్యగుహలు । కాంచోలునివిమోదకప్రియప్రబలదంతప్రాసనిర్భన్నధాతు
 ఖనులు । తెలియఁగాంచోలునివివహ్నితిలకవలక । పద్మనిర్దోషసురసరిదృహళలహరి ।
 గహనకసుమామనమానశీకరనిపాత । శీతలత్వైతలోత్థద్రుపొతకములు ॥ ౧౭౬ ॥ తే॥
 రాజతాహార్యగోరాజరాజమునక । జుద్రశేఖరవరకకుచ్చారువునకు । నీమహాసిం
 ధువువకంఠసీమనిగిడి । డాలుదీపించెనిదెగంగడోలుఁబోలె ॥ ౧౭౭ ॥ తువృధివిధ
 రంబుననిభేద్రకటోదితదానధారలై । ద్వీపవతీతరంగతటవిస్ఫుటచైవలకందళంబు
 లై । తాపసబాలికాశ్రవణదత్తయవాంకురభూషణంబులై । రేవుదమంబునేయ
 శేబరీకబరీనిబిరిసినీమల్ ॥ ౧౭౮ ॥ క ॥ ఇటులనుచుఁద్రోచిదనిముం । దటమనిఁగ
 నుఁగొనియెవేల్చదళముఁగొలువక । ఘటవటుకప్రముఖమహా । జటిలులతోవచ్చు
 నాఘజగఘగ్ధాహుక ॥ ౧౭౯ ॥ మ ॥ కనయేకారణమేగుదెంచిరొకొయికామా
 ధరుఁడీమునల్ । కనజిత్రంబగుఁగంటికంటిస్వకృతసాగ్రందోక్తియందావహిల్లి
 నసందేహముఁదండ్రిచేఁదెలియుహాశిన్వరిఁదోకొంచుఁగ్రాం । చనగోఁజ్ఞేదియువ
 చ్చెనిట్లగుటకకశంకింపనింకేటికిక ॥ ౧౮౦ ॥ క ॥ శరవణభవయుతులగునీ । పరమ
 మునుతుశీతలఁటనుపారస్రజ్ఞా । కరుఁడునికాకరశీతుశే । ఖరుఁడుహరుఁడువక్త
 యటయగమ్యముగలదే ॥ ౧౮౧ ॥ తే ॥ అతీరహస్యంబుశుద్ధంబునాజవంజ । వా
 ర్తిహరణంబునగునెద్దియడిగెనొకొ । కొడుకుసర్వజ్ఞవిజ్ఞానకుశలుధర్మ । వర్తనిర్ణ

ధింపఁదగినభయంకరములయినసంహములు ॥ ౧౭౫ ॥ గలాగ్రామణి—గణాధీపతి అంగణములు—
 ముంగిళ్లు. చర...స్రజములు—సంచరించుచున్నగంధర్వస్త్రీలరాయిడివలనరాలిన అలంకారము
 లైనహారములు. కక్షకన్యా...గుహలు—పార్శ్వతీరేవిఅడుగులుపెట్టుటచేతకృతార్థములగుబాహా
 కప్పుడుక్రీడించెడిశ్లాఘ్యములయినగుహలు. మోదక ... ఖనులు—వినాయకునియొక్క మిక్కిలి
 బలముగలదంతములనెడియొకటెలచేతభేదింపఁబడినమణిసెలమొదిలగువానిగనులు. వహ్నితిలక...
 కములు—శివునియొక్క కిడలుచున్నజడమడియందలి దోవములైనదైన గంగయొక్క మిక్కిలి
 మైనప్రవాహమునందలి అడవిలోనిపువ్వులవలెఁదోచుచున్న తుంపరలుభద్రుటచేతవల్లనైననెల
 యందుఁబుట్టినచిలుచెట్లు ॥ ౧౭౬ ॥ కకుత్—ఎద్దుమూఁపురము. సింధువు—విలు. ఉపకంఠసీ
 మక—సమీపప్రదేశమునందు. గంగడోలు—ఎద్దుమొడకొండ ప్రేరాదెడులోలు ॥ ౧౭౭ ॥
 జభేండ్రికటోదితదానధారలు—శ్రేష్ఠములైనయేరుఁగులయొక్కశెక్కిళ్లయందుఁబుట్టినమవపునీ
 టిధారలు. ద్వీపవతీ—విలు. విస్ఫుట—ప్రకాశించునట్టి. శైవలకంఠకళంబులు—శాఖమొలకలు. శ్రే
 ణీదళక్ష—శైవులయందుఁదెట్టఁబడిన. శేవు—శేషటికేళ. శేబరీకబరీనిబిరిసినీతిలు—బోయపడు
 చుంకొప్పువలనిమిక్కిలుమైనశల్లఁజనములు ॥ ౧౭౮ ॥ త్రోచి—ముందుమించి. ఘటవటుక—
 అగ్రస్తుండు జటిలులతోక—జడలుదాల్చినమునులతో ॥ ౧౭౯ ॥ కామాధరుఁడు—భుమారి
 స్వామి. హాశిక—అసక్తిచేత ॥ ౧౮౦ ॥ శ్రోతలు—వినువారు. వక్త—చెప్పవాఁడు. అగ్రత్య
 ము—తేలియఁబారిది ॥ ౧౮౧ ॥ అజవంజనా ర్తిహరణంబు—సుసారఁడుఁఖనునుమాన్యునది. వార్త

యవాశ్చ యహితుఃదండ్రి || ౧౮౨ || మ॥ మనువుట్టైక్రబ్రకృతీందమంబునురజంబుకృతత్వముకృతాంగంబులపాదులు దామసాత్మకులుమర్త్యుల్ రాజసుల్ సాత్వికుల్ । దనుజద్యేష్టులందుఃబూజ్యులునితాంతభ్యాతినాజానుజుల్ । ఘనుడందొండ్రుండుపేంద్రుండేసుండమరుల్ గారెవ్వరుండత్వముల్ || ౧౮౩ || ఊ॥ డక్కినవిష్ణుభక్తియుదృఢంపువిరక్తియుగల్గుచున్నరు । దృఢకృటకుక్రభజించుమతివుట్టకకంపలబడ్డకాకినై । యకృటమోసపోయితిగదాపెనుత్రిమృటనెంతవారికి । జిక్కునెముఖ్యసౌఖ్యమువిశిష్టజనంబులసఖ్యులందమిక్ || ౧౮౪ || స్రగ్ధర॥ ఐనంగానిమునన్నయతిగురుఁడువిడండాప్రభృత్యండుగాన । న్నారాధీనుఁడుగావైష్ణవసుఖదుఁడుగామతక్రపాపాత్రభూతుఁడౌన చుక్రబ్రోచిగోప్యంబగునదితెలుపుక్రబ్రార్థితుండైమురారి । ధ్యానానూనాశయుల్ కుల్యదృశులుదమశిష్యాభిభావించురెందుక్ || ౧౮౫ || క॥ కావునశరణమువేడెద । నావైష్ణవసాక్ష్యభామునడిగదనాకుక్ । గావలసినయర్థములా । దేవుండునుదెలుపు తెటతెల్లముగాఁగక్ || ౧౮౬ || క॥ అనిశిశ్చలతరనిశ్చయ । ముననారదుండరిగెనురసమూహవాసం । బునకుగైలాసమునకు । ననుచిచితశాంభవాట్టహాసంబునకక్ || ౧౮౭ || సీ॥ నగధన్వివాహనంబగుగోవృషముఁకై లనఁబొల్చుఁటామహాకన్యములు । హరశిరశ్చశిరేఖయపరావతారంబు లనఁబొల్చునేవాగతాబ్జులు ఖలు । కాద్రవేయాకల్పకంచమూలచ్చాయలనఁబొల్చునగరుధూపాయతంబు । లీశానధూమ్రాపీఠ్పటావణికాంతు లనబొల్చురత్నదీపాంకురములు । ఖండపరశుతనుప్రభాఖండదుగ్ధ । జలధిజలశీకరములనఁబాలుచువేల్చు । టేలికలుచల్లుపూవుదోయిల్లుగలుగు । నగముమునిముఖ్యునకుఁదృగానందమొసఁగె || ౧౮౮ || సీ॥ ఆకొండనైత్రానహైమసాలావళివేల్లితంబగుబయిడుగాంచె । నావీటినడుచక్కినధిరామశుభవిభాధగధగాయితముకృతనగరుగాంచె । నామహాప్రాసాదమల్ల నల్లనడానివాకిటనొకకీశవదనుఁగాంచె ।

యమహితుఁ—మాటలయొక్కమహితుగలవానిని || ౧౮౨ || ౧౮౩ || మరుష్కకృటకుక్—సర్వభరణములుగలశివుని. భజించుమతి—కొలుచునట్టియధి. త్రిమృటక్—త్రిమృటచేత || ౧౮౪ || ఊతిగురుఁడు—యతునకు ఆచార్యుండు. సన్తానాధీనుండు—సన్తానిలమటకుండనిశాచు. శాత్రుభూతుండు—పాత్రమైనవాఁడు. గోప్యంబు—రహస్యము. మురారి ధ్యానానూనాశయులు—విష్ణు ధ్యానమునందుతక్కువపడనిమనసులుగలవారు. తుల్యకృతులు—సమకృష్టిగలవారు || ౧౮౫ || తెటతెల్లము—మిక్కిలిస్పష్టము || ౧౮౬ || సశ్చలతర—మిక్కిలిచలనములేని. ఆనుచిచిత—కూలుమొరయుచున్న. శాంభవ—శివునిదైన || ౧౮౭ || నగధన్వి—కొండధనుస్సుగాఁగలవాడైన శివునియొక్క. మహాకన్యములు—గొప్పధన్వితులు. కాద్రవేయాకల్ప—సర్వభూతములుగల శివునియొక్క. పటావణి—పడగలయందలిమణులయొక్క. దుగ్ధజలధి—శాలసముద్రమునంజలి. వేల్పుటేలికలు—దేవతాప్రభువులు. దృక్—చూపుటకు || ౧౮౮ || సైత్రానక—విశాలమైన సమద్రవదేశమునందు హైమసాలావళివేల్లితంబు—బంగారుత్రాకారములవల్లులచేత ప్రకాశించునది. బయిడు—పెద్దపట్టణము. చక్కి—స్థానమునందు. ఆమహాప్రాసాదము—అగొప్పనగరు. కీశవదనుక్

నాకపిలపనుచేననుమతుండైవోచ్చి చనియొక్కము త్యాగదవికగాంచె । నందుఁగఱు
 నాంతవేదికాభ్యంతరమున । ద్వీపిచర్త్రోపనిష్ఠలదీపితార్క । కోటిభ్రమనయొకని
 రాఘటనిరఘ । నిరుపమప్రభగాంచెన్నిమిషదృష్టి ॥ ౧౮౯ ॥ ఉ ॥ కాంచి విరిం
 వినందనుఁడు కన్నులుబిమ్మటిసొందడిందియొ । క్రించుకకొంకుచేతకనియెందదుద
 గమ హూగ్రదీప్తిలోఁ । బంచముఖుఁగిభిక్షణవిభానిలలాటుచురుజ్వరిధరుఁ ॥ సం
 వితసత్రపారసవశంవదునాదికపిఁవృషాకపిఁ ॥ ౧౯౦ ॥ చ ॥ విడువనివైర
 పృత్తిదఱివేచిరతీకుఁడుచేకత్తి నె । కుర్రురభసంబుకశిరసుగ్రద్దిన నయ్యలఁగ
 బోయిలో । నడఁగబహిష్ఠతత్పరుపధార్పితసూకరదంష్ట్రకైకడిక । జడముడి
 పంద్రరేఖవెదచల్లఁగఁజల్లనిబిన్నివెన్నెలల్ ॥ ౧౯౧ ॥ ఉ ॥ కుంకుమ పంకశోభ
 నకొండలమండలనాధుపట్టివా । మాంకముదాకొనఁ ఘణఘణారవ భూరికపాల
 సూలికా । లంకృతులోంకృతుల్ నొడువులాగడరకఁదటవిద్రుమద్రుమ । క్రేంకృతి
 కారిసారసపరితసుధానిధిరితిగ్రాలుచు ॥ ౧౯౨ ॥ చ ॥ డేచపసుపాడిమోముత
 యొత్తిహత్తిన తన్నిశాంకదృ । కుర్రులదశాంజనాంకకులకంబుగనిమ్మగుచేల
 గేలివి । భ్రమరతిగ్రహినాడనగఁబచ్చనినల్లనిచాఱులకవనో । రమమగదీపిరా
 జజినరత్నముయన్నముమీఱదాల్చుచు ॥ ౧౯౩ ॥ ఉ ॥ దండనమస్త్రియాభిరతి
 సండములై బలభిన్నభామరుల్ । తండు సువర్ణదండముఖ తాడనభిన్నకీరీటులయ్యు

—కోటిమొగముగలవానిని. కపి. పనుచేక—కోటిమొగమువానిచేత. అనుమతుఁడు—అంగీకరిం
 పఁబడినవాఁడు విధుకాంతవేదికాభ్యంతరమున—చంద్రకాంతపురాళ్ళ అరుంగునదుకు,
 ప్రిపి—పెద్దప్రతి. నిరాఘటనిరఘునిరుపమప్రభ—మేరలేనిదియొకవములేనిదియొకడులేనిది
 మునైవప్రకాశమును. నిర్మిమిషదృష్టి—తెచ్చపాటులేనచూపుతో ॥ ౧౮౯ ॥ బిమ్మటి—సంకో
 కము. డిండి—పరవశత్వమునొందినవాడై. కొంకు—స కోవము. భిక్షణవిభానిలలాటు—నిప్పు
 ంటిచేతప్రకాశించెడినాసలుగలవానిని. మరుజ్వరిధరు—దేవనదినిధరించినవానిని. అదికపిఁ
 —ప్రకాశనైవ్యమైనవానిని. వృషాకపిఁ—శుభ్రుని ॥ ౧౯౦ ॥ తటివేది—సముయముకనపెట్టి.
 సభంబున—వేగిరపాటుతో. బహిష్ఠతత్పరుపధార్పితసూకరదంష్ట్ర—బడుటనుండెడిదానపిడి
 కొలియందుంచబడినవదికోట. వెదచల్లఁగ—వ్యాపింపఁజేయఁగా. (ద్వికికగ్న పదమువెన్నెల
 ను) ॥ ౧౯౧ ॥ కుంకుమ పంకశోభ—కుంకుమపువ్వుకలపముచే ఎత్తినైది. కొండలమండలనాధు
 పట్టి—పార్వతి. దాగన—చేరఁగా. ఓంకృతులు—ఓంకారములు. నొడువులాగు—చెప్పనట్టివి
 సము. అడక—అతిశయింపఁగా. క్రేంకృతికారి—క్రేంకారముచేయునది—క్రేంకరిధ్వనించు
 నది. సారసపరిత—తామరలచేతచుట్టుబడిన. సుధానిధిరిక—చంద్రునివిధమున ॥ ౧౯౨ ॥
 కను—పార్వతి. పసుపాడి—పసుపుపూసకొనిన్నానముచేసి. హత్తిన—అంటిన. తన్నిశాంకదృక్
 నిలదశాంజనాంకకులకంబుగ—అపసుపుగుటుతుతోదితామరలవంటికన్నులయందలి కాటుకగు
 బుతులకుమేలిమిగా. చేల—వస్త్రమును. విభ్రమరతిక—విలాసేచ్ఛతో. ద్వీపిరాజజినరత్నము—
 శేషమైనపెద్దపులితోలు ॥ ౧౯౩ ॥ దండనమస్త్రియాభిరతి—కజ్జనలెనాగిలబడిమొగిక్కుట
 ఁగిలయొనక్రిచేత. దండములై—గుంపులై. బలభిన్నభామరులు—ఇంద్రుఁడుమొగలగు దేవత

బెక । బండిననుబునకొమిగుల సందడి చేయుచుచోచ్చి రాగృపంబుండిననుండబూ
పునయి బద్వంగ వారల గారవిండుచుక ॥ ౧౯౪ ॥ తే ॥ చరణాశీరోపకంఠాపల్ల
వృషభ । రాజకకుద్వతాంఘ్రినరోబుడగుచు నిండుకొలుపున్న దేవతామండ
లేశు । శీశుద్వగతిమొక్కిరియోగీశ్వరుండు ॥ ౧౯౫ ॥ క కనధర కాంతిపల్లవ! మునుద
శనదుగ్ధుల తాతమునుగావాక్కు । జనమొనరించెబురారికి దనివిననకమానికుల
వశంసుండువేడగ ॥ ౧౯౬ ॥ తే ॥ కాళరాశ్రీనుండగుసికంగడిందితమును । పుండ
రీకానుండగుసికపూరిరజము । సత్యపాంభోధియగుసికునత్త్యభృతియు । ననుగు
ణంబులునూర్చివచ్చెనుకనియ ॥ ౧౯౭ ॥ ఉ ॥ కేదవివాదగోష్ఠివిషివృద్ధులబద్ధుల
గోల్పవచ్చుతే । గాదిపియైమెలంగలకాలముగ్రాలగవచ్చువచ్చులం । బ్రోదిడున
వృభావ్యనుభముల్ మభిమూల్యములొందవచ్చుగా । కేదారకేటికిందొరకునిపునిమా
గ్నులవానఁబెట్టుటన్ ॥ ౧౯౮ ॥ క ॥ అనిపలుకునిధసంయమిం । గనుగొనకృప
మీఱిలకంఠుడురార । మునికూర్చుండుటకుందగ । ననుజ్ఞగావించెహాససాంధ్రా
ధరుడై ॥ ౧౯౯ ॥ క ॥ కలహాకనమునిచెన్నగు । నలికేతులుసేధవసుధనానీనుండై ।
వలిచులపురోధరిత్రిక । మొలచినప్రశస్యంతకుధరమునకుందరంబై ॥ ౨౦౦ ॥ చ ॥ హ
య్యుననిట్లుగ్గొనెతదాననదత్తరీక్షణాబ్జుడై । సురమునిపలుగనోపురగమాదనని
లునుజేవిసేసుమిం । దగలుకమోసపోయితిగుహాస్వీతులై మనులగి కేడను । స్థిరమని
మీరుతస్వమునుదెప్పెడుదోనిటనుండంగల్గినిక ॥ ౨౦౧ ॥ తే ॥ సాధుజనులతోడిసం
సర్గమురివిన । హానినయముక్లేకమావహిల్లు । నెంతవారికైననిదిసిక్కిరునుమాట ।
నన్నుమోచినచైరాగపర ॥ ౨౦౨ ॥ తే ॥ దండితానంగనీదండ నుండియుండి
యిపుడునేజన్మనింతలోబుంపులువచ్చి యెద్దిప్రాప్తించిరోమీరలేవిధమున । నుత్త
రందిచ్చితిరోవారియుక్తులకును ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ కాలీందవడఁజరింపుదునిలోకము

లు. పండిన=పులింపిన. పద్వంగ=వ్యాపించగా ॥ ౧౯౪ ॥ చరణ...సరోబుండు=పానీత్రము
నకునమీపమందుండెడి నందియొక్క మూపురమునందుండలచుండిన పాదకమలములుగలవాఁడు ॥
౧౯౫ ॥ కనల్=ప్రకాశించుచున్న. దశనదుగ్ధులతాంతము=చంద్రకాంతియనెడి పువ్వులుగలది.
వాక్కుజనము=మాటలచేతబూజించుట ॥ ౧౯౬ ॥ కడింది=అపాధ్యమయిన. తమము=వీర
టి; తమోగుణము. రజము=పుష్పిడి; రజోగుణము. సత్యభృతి=బలమునుదాల్చుట; సత్యగుణ
మునుదాల్చుట. అనుగుణంబులు=యక్తములు ॥ ౧౯౭ ॥ గాదిలి=ప్రియము. నిచ్చుట=
సత్కమును. బ్రోదిడు=వృద్ధిపొందించునట్టి. మభిమూల్యములు=యజ్ఞముపెలగాఁగలవి ॥ ౧౯౮ ॥
స్థిరసంయమిం=నారమని ॥ ౧౯౯ ॥ అలికేతులు=శివునియొక్క. సవిధ=సమీపమునందలి.
వలిచులపురోధరిత్రిక=మంచుకొండయొక్క ముందరిప్రదేశమునందు. ప్రశస్యంతకుధరమునకు=
దిగ్గజనుండుచిన్నగొండతోడ. తరంబై=పోల్చదగినదై ॥ ౨౦౦ ॥ తదాననదత్తరీక్షణాబ్జుండు
=తననిమిషమునందుంచఁబడినచూపులనెడి కమలములుగలవాఁడు. అనుజేక=అనుసరించుట
గుకువాడను ॥ ౨౦౧ ॥ సంసర్గము=కూడిక. ఉరివినక=విడివినను. మోచి=వహించుకొని
౨౦౨ ॥ దండక=సమీపమునందు ॥ ౨౦౩ ॥ కలచవడక=సన్నతమునుపొందగా. పాలుల

నందునెల్లనిహితబోధ । శ్రీలాభబుద్ధినెవ్వరుఁ బోలరుతత్త్వంబుఁదెలుపుపొలుపు
ననిన్ను ॥ ౨౦౮ ॥ ఉ॥ కావునఁగ్రంథభేదియునగన్తున్మదకరమునల్ శ్రీలా
కర । యేవశబ్ధినిన్నడిగి కాంచినయర్థములానతిచ్చినక । బ్రోవఁగఁబూడిచుట్లుగు
టఁబోష్యులుశిష్యులునైనవారలక । జేవరవంటివారిలఁతదీర్చిక్కపారసఘ్నిఁజెల్పు
రే ॥ ౧౦౫ ॥ క॥ అనిపలికియురకుండిన । మునిముఖ్యునివినయవాక్యములకలరించెనం ।
బునగృహ్మనిలిపిపురమ । గ్రహుఁడెట్లనుచతరఁధాకథనలాలసుఁడై ॥ ౨౦౬ ॥ చ॥ వినుముని
నాథనకఁబుఱుపులు జేడినయర్థముబోధపీఠము । త్వనుఘనంతపుణ్యఫలదాననిదాన
మనశ్వరంబు వి । శ్వసుతముదీని పెంపుగనఁజాలగుఁడనినవారలెవ్వరుం । దను
జరిపుప్రసాదజనితప్రతిభానిధి నేనుదక్కిఁగఁక ॥ ౨౦౭ ॥ సీ॥ తరిద్రాడునీదంపు
బొరలంటిగాలిచే జడియుచందముననంచలభ్రమింపఁగురలుబంతులుసాగిసుధనుధ
స్వహఁద్రాగు త్రిండ్రఁజేటుబుఱుపుచేనెలాన । నామహావిషమానునామూర్తు
లనజుబుఱుమలంబెల్లచిలరలుఁగుదంప । నాశ్రితాభ్రములభ్రమతనిగూఁకలుపెట్టు
క్రి గమయూరంబులుకెరలివలుక । నల్లిమధియంపహాకటటనవతల్లు । నాటినివో
ల్పుచాడ్పుననవనవర్తు । లక్ష్మీచిలకింపమదికిన్మల్లననమొఁగెను । మందరంబునము
న్నేనునుమయుఁగూడి ॥ ౨౦౮ ॥ ఉ॥ లాలితలీలనైందవశిలాస్థలివాస్థలిగుర్వఁగా
లుచో । నాలలితాంగిఁబూచివినుపద్రిజనామదిఁగూలముద్రుజం । బైలలినిల్పేసిదగు
విహారముతోరముగాఁగజేడుమి । వేళవరఁబులిత్తునిదవేళమనావినిదేనియిట్లునుక ॥
౨౦౯ ॥ ఉ॥ సేవకకల్పఘోరుహము శిష్టసుధాంబుధిభక్తరోహిణి । గ్రావముచే
వముఖ్యుఁడనఁగాఁదగువేలుపనల్పగక్షిసీ । సేవకురాలిక్లిష్టదయఁజేసినయావరమిప్పు
డొల్లనేగ । గావలెనన్ననాడొనఁగఁగఁదగునాదగునిష్కసంబునక ॥ ౨౧౦ ॥ క॥ అని
పలికికొంతకాలము । చనసేమపవనవిహారసమయమునందుక । మునునాకడచన్న
వరమ । కొనివేఁడెఁగుమారజనఁగురుతత్వనిధి ॥ ౨౧౧ ॥ సీ॥ కాశిగుహంటిగ
లుకురుఁజేత్రంబుఁగ్రైధవంబునునై మిశంబుఱుపర । రంబునదడకారణ్యంబుదంప
కారణ్యంబుగాంచవారణ్యకంబు । కేదారమనుమహాక్షేత్రంబుగంగయచునసరస్వతి

నకఁ—విధముచేత ॥ ౨౦౮ ॥ అలఁగఁ—శ్రేయము ॥ ౨౦౯ ॥ లాలసుఁడు=మిక్కిలియూఁగైగలవాఁ
డు ॥ ౨౦౬ ॥ అనశ్వరంబు=చేడినిది ॥ ౨౦౭ ॥ తరిద్రాడు=తరుచునట్టత్రాడైననీదంపుఁ
బొరలు=పామయొక్కకుబుఱుములు జడియు=చలింపు. అంచలు=హంసలు. మిథస్వహాకఁ
అన్యూన్యము అసక్తిచేత. త్రిండ్రఁ=నూరతో. కూఁకలు=కూఁతలు. శెకలి=విజృంభించి. మ
ధియింపఁ=తరుచుగా. ఒక్కటకఁ=ఒక్కసారిగా. తిరికింకఁ=ప్రత్యతిపదగా. డెల్ల సనము=
డెల్ల సము ॥ ౨౦౮ ॥ విదవశిలాస్థలికఁ=దండ్రకాంతపురాశ్మినీలయందు. అస్థలు=కోరికలు.
కూలముద్రుజంబు=గట్టువొరయునది =మిక్కుటమయినది. లలికఁ=ఒప్పదముగా. తోరమ=అధి
కము. వైశమ=శిష్యులుగానే ॥ ౨౦౯ ॥ రోహిణిగ్రావము=రత్నపర్వతము. అనల్పగక్షి=హే
చైవరము రా. ముతో ॥ ౨౧౦ ॥ చనకఁ=చడనగా ॥ ౨౧౧ ॥ వేసడిలు=అనేకములు. మై=చ

గూడి మొనసేమలంగుం । నెలపును మొదలు గాంగల ఊత్రములు వేన పేలుర్విబొగడొం
 దువీనిలోనం । గాపురము సేయంగొన్నింటంగలుగుమేలు । మహిమగొన్నింటజేకులు
 మైవొలుంగ । నిట్టి ఊత్రంబలకు నెహు డెద్ది యెద్ది । గనఁబరంబిచ్చు నే ఊత్రమునకిసి
 కుం ॥ ౨౦౨ ॥ సీరజగద్భుండునీవునిండుండుభాసరూండుచంద్రుండుబృహస్పతియుద
 తు । ముఖ్యప్రజేశసమాహంబును న్నావి చక్రవర్తులుమునుల్ సాధ్యసిద్ధ । మనుజు
 ము పెహారగదనుజసరీపు పవశుకీటమృగవక్షిపరికరంబు । స్థావరజుగమాత్మకమ
 గుభాతకలబెవ్వఁచేంట్లు నెవ్వనికృప । నలును నెవ్వనికినుక చేవలయమెందు । సమ్మ
 హాశక్తి సేంపన్నుండమ్మ హాత్ముం । డమ్మ హానందుం డెచ్చటనధివసించు । నెట్టివాండ
 మ్మ హాస్థుండెందుమకుట ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ గంగాదితీర్థమహిమము । హింగాదనుతీ
 ర్థ మెద్దియిమ్ముడునదా । సంగశీనెచ్చుమందున । సంగాహితదీని నెఱిగియూనతీయీ
 వే ॥ ౨౦౪ ॥ మ ॥ అనిదాతొయిటివేడను త్రరము నెయ్యంబొప్పనినున్నయంతనగ
 స్త్రాములుగోల్వవచ్చె శిఖిమందంబొల్చి సేనానియే । ననుజక సంగదపురాణముమ్ము
 గలవక వ్యాఖ్యానముక జేయముక । చనివారల్ శ్రుతతీర్థై యదియకాంక్షక వే
 డు దాంగామిక ॥ ౨౦౫ ॥ తే ॥ వచ్చిత్రే ఊత్రతీర్థదై వతచరిత్ర । మన్ముఖంబున
 హానినమన్వితముగ । నెఱిగివారలు దానిపుడిట్లుయరిగ । నంతనీవేగుడెంచితివజత
 నూజ ॥ ౨౦౬ ॥ ఉ ॥ నాపినిశంకరుంబలుకునారదుడోమదనారిభారికా । ర్యావ
 హుబుద్ధియోలేనువనాళినిహాళిజరింతుభ్రాంతియక । కావిరివావిరిందగిలికాళులధా
 వతియయ్యేత్రముక । డేవుడుబీర్థముఁగిడ వీరతరప్రభాసిల్చుటేగనక ॥ ౨౦౭ ॥
 తే ॥ ఊత్రదైవతతీర్థ చారిత్రమెపుడు । గరిళికంధరయొఁచోటంగలసియునికి । యా
 నతియొసంగినన్నుగృతార్థ జేయు । మనుడంగలహాళిబలుకునమ్మననిజారి ॥ ౨౦౮ ॥
 చ ॥ తనమదివచ్చుభామినికీడగినిగిపుమోహింబోలేనే । మనుజుండుబుద్ధినిల్చు
 మురవద్దనుదివ్యకథానుబుద్ధియై । యనిశముమహిమయిండతండయట్లుగుటక వినిపిం
 తునుకనే । గనివినియున్నగోప్యమునగమ్యమునై నయధఃప్రపంచముక ॥ ౨౦౯ ॥ ఉ ॥
 ఈసముదగ్రతత్వపద మేనికరుండ నెఱుంగుదుక సరో । జానునుడొక్కరుం డెఱుం
 గునభితమాజముక రైఱుంగున । వానసపుండొక్కరుం డెఱుంగు వాఙ్మనుభోగిపతా

హము. తొలుంగక = విడువంగ. పరంబు = మోక్షముచే ॥ ౨౦౨ ॥ భౌతికంబు = భూతసమూహము.
 కినుక చేక = కోపముచేత. అధిపతియక = ఉడును ॥ ౨౦౩ ॥ సంగతిక = చేరికతో. ఆసంగాహి
 త = మనఃసంగిత శ్రుతైన శివుడౌ ॥ ౨౦౪ ॥ నెయ్యంబు = స్నేహము. శిఖి = నెలులి ॥ ౨౦౫ ॥ ౨౦౬ ॥
 భువనాళిక = లోకపక్షియందు = అన్ని లోకములందును హాళిక = ఆసక్తితో. కావిరి = నలుపు
 = దింకటి వాడిక = క్రమముతో. ధావతి = త్రివృట ॥ ౨౦౭ ॥ కలహాళిక = నారదుని. మనసి
 జారి = కిచ్చుడు ॥ ౨౦౮ ॥ నిల్చు = కోరు మోహి = మచ్చికగలవాండ్రు. అనుబంధి = సంబంధముగల
 వాండ్రు. అనిశము = ఎప్పుడూ. అగమ్యము = దుగ్గభము. అధఃప్రపంచముక = కడచిన సమాచార
 మును ॥ ౨౦౯ ॥ అభిమను = ఊడ్చేను. వాఙ్మనుభోగిపతాత్వము = సరస్వతిమనువు అధిశేషుడుగ

ర్ములాత్మత్రా । గ్యాసనమై నెఱుంగుదురుగాని తదన్యలెఱుంగన్వేరుక॥౨౦॥
 తే ॥ డాఁపఁదగువానిమిక్కిల డాఁపఁగలిగి । డేత్రములకెల్ల బరమమైకీర్తివడయు ।
 నిమ్మహాడేత్రరాజంబు నెఱుంగఁజాలు । ప్రాజ్ఞుఁడగువాఁడుమునఁగఁడు పాపజల
 ధి ॥ ౨౦ ॥ క ॥ పుడమికివితస్త్రమాత్రపుఁ । బొడవుననాడేత్రరాజమువిరాజి
 ల్లుక ॥ నమమన జ్యోతిర్యానము । వడువునఁదేజోమయాభివర్ణితమూర్తిక॥౨౧॥
 క ॥ ఆడేత్రమునకుసురసా ద్మతీతిపాతాళములసమంబై బుధలో । కడేమంకరము
 గునది । యేడేత్రముగాకయుండునిద్దవిఘాతక॥ ౨౨ ॥ క ॥ ఏవంవిధబహుమ
 హిమై । కావాసంబైనయమ్మహాడేత్రమునం । దేవసియింపుదువినువను । దేవసుతా
 ర్పావధేయధీయోగములక॥ ౨౩ ॥ సీ ॥ సహ్యాపాదోద్భూతసరిదన్వయమునకు
 నేనుధాతయునులక్ష్మీశ్వరుండు । నభిమానులముగాననందుఁగృష్ణుఁడుకృష్ణబ్రహ్మగౌ
 ణిమి నేనుభైమిగాఁచి । యధివసించుముదండకాటవిమొదలుపంపతుడగాఁగలడేత్ర
 వజ్రలక్ష్మణ । నజునకుహారికినాకాయత్రమైహత్తు భైమివిష్ణుడేత్రహూమిఁబఱచివైష్ణ
 వయనంగఁదగునందువలననాదు । డేత్రముననిచ్చివైచినాధాత్రివలయుఁ । దామర
 ససంభవడేత్రతలమునందు । బ్రాప్తియైయుపునిప్పాట బ్రహ్మపుత్ర॥౨౪॥ తే॥
 పుణ్యగుణగణ్యపాతకారణ్యహేతి । బహుళపుణ్యద్విజవ్రజవిహితకూలదీపితాకృతి
 బుధబోధదీపకలిక । యఖిలలోకవిపచ్చాంతియాస్రవంతి ॥ ౨౫ ॥ తే ॥ నడ
 చభగవంతుడేత్రంబునడుమఁజొచ్చి । విరజయనసింధువెచ్చోట విడిసియుండు ।
 స్పృహరిన్ద్రశ్యమైయుండునెట్టిచోట । నట్టిచోటనువైష్ణవియనఁగఁబరఁగు॥ ౨౬॥
 తే ॥ కృష్ణవేణిప్రకాశించునెలమేర । నంతమేరమదీయయై యతిశయిల్లు । భైమి
 యటనున్నజలజసంభవునియదియ । కానమూర్తిత్రయమయాకారయ్యె॥౨౭॥
 సీ ॥ చలిదివిచిక్కిపుణ్ణిసాళములాగునుపై నొయ్యారముగపింఛముయ్యఁజెరివి ।

రుత్తంతుఁడు । ప్రాగ్యాసనమైక=భార్యనాసనచేతి॥౨౦॥ పరమమై=శ్రవమై॥ ౨౦ ॥ వితస్త్ర
 మాత్రపుభాదువునక=తేనెదుకొలఁదిపాడుగున, విరాజిల్లుక=ప్రకాశించును జ్యోతిర్యానము
 = వెలుగలియినవాహనము=వడువునక=విధమున॥౨౧॥ సురభక్ష=గర్భము, బుధలోకడేమం
 కరము=తెఱచిత్రసమాహమనకుమలుచేయునది, ఇద్ధ=ప్రసిద్ధమై ॥ ౨౨ ॥ ఏవం...వాసంబు=
 శుభవిధముయినఅనేకమహిమలకుడుకడకెట్లు, భీయోగిమునక=బుద్ధికోడికూడికతో॥ ౨౩॥ సహ్యా
 ...దిన్వయమునకుక=సహ్యాశ్రయముపెంబడిచిన్నకొండలయందుఁబుట్టిననదులసముదాయమునకు
 ధాతి=బ్రహ్మ, డేత్రవజ్రలక్ష్మణ=డేత్రములసమూహము, ఆయత్రమై=అధీనమై హత్తుక=చేరు
 ను, పఱచి=ప్రవహించి ॥ ౨౪॥ పుణ్యగుణగణ్య=కుంఠిగుణములచేతవిన్నదగినది, పాతకార
 ణ్యహేతి=పాపములనెడి ఆడవీకొఱవి, విహితకూల=కప్పుఁబడినతీరములచేత, బుధబోధదీపకలి
 క=పదితులతెలిపివీపజ్యుల, అఖిలలోకవిపచ్చాంతి=ఎల్లజనులయూపదలను ఆఱఁచివేయునది,
 స్రవంతి=విలు, ౨౫॥ విరిసి=ప్రవహించి ॥ ౨౬॥ కృష్ణవేణి=నల్లనినీటికాయ ॥ ౨౭ ॥
 ములాగును=అల్లిక, పయ్యక=తిన్నగా, చెరిసి=చెక్కి, ఆశులు=కిరణములు, వ్రలు=వ్రలా

భాస్కరాంశులు దూటి పాటు ప్రేల్వినల వెల లేనిమకరకుండలములునిచి మోచేతివం
పుగాముడిచిపట్టిన కేలవరదాభయంబులావటముచేసి పొర లేనియరటులనిరనించు
మృదులోరుయమశవధ్యమునగోయప్పిలిపి సగమనూపురముల మ్రోయనిరుశము
గ | సిగ్గువానినకటిప్రకాశింపవరము | కంపులేయెండగ్రక్కెడజేగ్రల్లనగవు | మొ
లవన తీర్థముననిచ్చిపొల్చుజక్తి || ౨౨ || తే || తీర్థసారంబునకువాసుచేవమూర్తి | నీల
తరళాకృతిస్ఫూర్తి నెలపుకొనంగ | నవ్వుడవునకుసంగమాభాగకీర్తి | తలముదళుకొ
త్తుహత్రినకొలికిబోలే || ౨౩ || చ || ఖరనఖరాగ్రనిర్మలతకర్పరరాజభుజాంత
రుండుశ్రీ | నిరహరియుండుసంగమమునంజలమాడినసంహుసంఘ్రిపం | కరుహ
యగంబుగాంచితనకర్తనమాత్రముదానమిచ్చునే | నరుండాకాపుండువాండునుగనె
గలండావిమవిష్టుభిష్టము || ౨౩౧ || క || కలుషవనప్లోవదనా | నలకీలావలయ
మైవనగహరితేత | స్థలపుష్పమహిమలెన్నెన | గలుగుకొనుతేత్రముఖ్యగమనభ
లంబుత్ || ౨౩౨ || తే || అవునరావృత్తిశాశ్వతవిపులసౌఖ్య | సిద్ధిప్రోక్షుడనికద
యచేసిసట్టి | యాన్యహర్యతవిభుతేత్రమధిగమించు | జనుండుపాపంబువలనమో
చనముగాంచు || ౨౩౩ || శా || ఆతేత్రస్థునిక్రోశపంచకమితంబైయందుదత్రాప్య
లక | వీక్షించుకొదివినుందివేబుగమిండ్వదడతుండకృతా | రత్నప్రదేశరదోశ్చ
తప్తయులగారాజీవరాజీవన | చ్చక్షూరమ్యులగారీరణ్యసౌఖ్యసర్వదలంకా
వహి || ౨౩౪ || ఉ || వంచనయితలేకబహువారములెంతయుగ్రహరచిత్తుండై
పంచజనుండుపంచవిధపాతకముల్మునుచేసేనేనియు || బంచతేత్త్యనిహుకు
డిభాగమునంగనుంబుణ్యమొక్కండొక్క | గాంచినజాలు విచ్చుపదగామియుగగల

దు. వరదాభయంబులు=వరమిచ్చుటవలసిభయములేములు. ఆకటముచేసి=పొండువటిచి. ౨౪
నించు=నిరస్కరించు. మృదుల=మిక్కిలిమెత్తనైన. ఊరుయశ=తొడలజుట్టు. గోయ
ప్పి=అవులనుతోలేడికట్ట. సిగ్గుశముగ=అడ్డములేక. లేతుండ=క్రాంతికాలమునంబలియెం
డ. పొల్చుక=ఉండును || ౨౨ || తరళ=నయకనడియొక్క. స్ఫూర్తి=ప్రకాశము.
అవ్వుడవునకు=అయాభరణమునకు. నెలపుకొత్తుక=ద్రాకొలిచును || ౨౩౦ || ఖరనఖరాగ్ర
నిర్మలతకర్పరరాజభుజాంతరుండు=గోశ్యయొక్కతీక్షణ్యతైనకొనలచేత ఛేదించబడినరాజుసరా
లైనపీరణ్యకీర్తినిదైనతొమ్మగలవాడు. జలమాడి=స్నానముచేసి. భిస్మము=స్నానమును ||
౨౩౧ || కలుషవనప్లోవదనానలకీలావలయము=పాపములనడిచిడివికాల్పనట్టికార్మిచ్చుకుం
టలతవరణముగలది || ౨౩౨ || అధిగమించు = పొందునట్టి. మోచనము=విడుపు || ౨౩౩ ||
క్రోశపంచక=అయిదుకోసల. తత్రాప్యక=అచ్చటివారినిదిగ్గేసుండతుండకృతారత్నప్రదేశర
దోశ్చతప్తయులగార=దిగ్గజములతోండములుగాఁజేయఁబడినవడిగలవిశాలములసనలుగు
చేతులుగలవారినిగాను. రాజీవరాజీవనచ్చక్షూరమ్యులగార=తామరలపంక్తి ఛినికిట్టులగుక
న్నులచేతఅందరించువారినిగాను. రీరణ్యయనటిరమ్యారూక=బంగారుట్టువస్త్రముచేసిననో
హరములైనతొడలుగలవారినిగాను || ౨౩౪ || బహువారములు=వలుతడవలు. పంచజనుండు=చ
నుమ్యుండు. పంచతక=చావును. ఒకఁడుక=ఒక్కండొక్క || ౨౩౫ || ఛిద్భిషక=విడిచినన. సాన్సిత్

కోటితోడుతఁ || ౨౩౫ || ఉ || దేవునివామభాగమునదేహమునూడ్చినసాక్షాత్తా
ముఁడా । దేవునివెనుకమేలుకొనినత్రేసువుగైకొనినాకవాసియా । దేవునిమోల
దక్షిణపుదిక్కుననీర్లినయేనిముత్తుఁడా । గావునమానవుఁడెపుడుగాపురమాయెడఁ
జేయఁగాఁదగున్ || ౨౩౬ || క || యతిపతియేతఁజేతఁగి । రిజ్జతవరితంబ్రకటనంబుచే
యఁగఁదగున । య్యతిహాసమొకటిగలదది । శ్రుతిపేయము చేయుమనుచురు
ద్రుఁడుపలుకఁ || ౨౩౭ ||

శా || అంభోరాశిగభీరభీరహితచిత్రాభోగభోగావళి । సంభారామర
రాజరాజకృతపూజాయోగ్యయోగ్యగ్నిమి । త్రాంభోబాహుధామధామహితని
త్యావాసలక్ష్మీసము । జ్వంభాలంకృతవక్త్రవక్త్రభీముఖరవాశ్రీమద్గుణ
ప్రాధవా || ౨౩౮ ||

క || శతమతనవంశవర్ధన । కఠినకుతారాగ్రదళితగర్వితవిద్వి । జ్వతర
మనిజల్యపితరణ । పరనకశాభ్యాసవిభవపారిణమతి || ౨౩౯ ||

ముఁడు = చక్రవర్తి. మేల్కొనినత్రేసువు = మేలుపొందుటలనిత్రేపు = చావునీర్లినయేని = చచ్చి
నపతిమున. ముత్తుఁడు = మోతమునుపొందినవాఁడు || ౨౩౬ || యతిపతి = పివారయఁడా. ఏతఁజే
త్రోరిజ్జతవరితఁ = ఈయేత్రమయొక్కజ్ఞాభ్యుమైనచరిత్రమును. ప్రకటనంబు = ప్రసిద్ధము. ఇతి
హాసము = పూర్వకభ. శ్రుతిపేయముచేయుము = వినుము || ౨౩౭ ||

అంభోరాశిగభీర = సమద్రముయొక్కగాంభీర్యమువంటిగాంభీర్యముగలవాఁడా. భీరహి
తచిత్రా = భయములేనిమనసుగలవాఁడా. అభోగ... రాజ = విశేషములైనభోగములను ఆనుభవించు
చుటయందుజ్ఞుఁడౌ. రాజకృతపూజాయోగ్య = రాజులచేతఁజేయఁబడు పూజలకుఁదగినవాఁ
డా. యోగ్యగ్నిమి త్రాంభోబాహుధామ = యోగులుయూచకలున్నహితులుననెడితామరలకు సూ
ర్యుఁడా. ధామహితనిత్యావాసలక్ష్మీసముజ్వంభాలంకృతవక్త్ర = ఇంటికేమేలైయెల్లప్పుడువసించు
చున్నట్టిలక్ష్మీయొక్కవిజృంభణముచేతలంకరించబడినమౌఖముగలవాఁడా. వక్త్రభీముఖరవా =
ముఖమునందుభయముమొదలగుకానినిగలిగించెడిధ్వనిగలవాఁడా. - అచ్చటగలవారికిభయముపు
ట్టించుటమొదలగులక్షణములుగలమాటలుగలవాఁడాఅనుట. శ్రీమద్గుణప్రాధవా = సంపద్గు
ణములతోడి ప్రభుత్వముగలవాఁడా || ౨౩౮ ||

శతమతనవంశవర్ధన = శతమతనగోత్రమును వృద్ధిపొందించువాఁడా. కఠినకుతారాగ్రద
ళితగర్వితవిద్విజ్వతరమునభయపితరణ = కఠోరమయిన గండగొడ్డలిమొనచేతఁజేదించబడినగ
ర్వించిన శత్రువులకడుపులుగలమునయైన పరకురాముతోఁబోవఁదగినదాతృత్వముగలవాఁ
డా. పరనకశాభ్యాసవిభవపారిణమతి = చదువుటవలనికాస్త్రాభ్యాససంపత్తిచేతపారమునుపొంది
నబుద్ధిగలవాఁడా || ౨౩౯ ||

మాలినీ ॥ కవిశుకసహకారా కల్పవృక్షావతారా । సవినయనిజమూర్తి
సర్వదిగ్గాహికీర్తి । భువనహితచరిత్రా పుణ్యదాక్షిణ్యమితా । నవరసికవ
తంసానవ్యసూక్తిప్రశంసా ॥ ఆరం ॥

గద్యము ॥ ఇది శ్రీపరమపదనాథ నిరవధిక కృపాపరిపాకపరి

చిత సరసకవితాసనాథరామకృష్ణ కవినాథప్రణీతంబైన

పాండురంగమాహాత్మ్యంబను పరమభాగవత

చరిత్రంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

కవిశుకసహకారా—కవులనెడి తిలుకలకుతయ్యమామిడియైనవాడా. సర్వదిగ్గాహికీర్తి
—ఎల్లదిక్కులనుగ్రహించునట్టికీర్తిగలవాడా—ఎల్లదిక్కులందువ్యాపించినకీర్తిగలవాడా. భు
వనహితచరిత్రా—లోకమునకుమేలైనదానిగలవాడా. పుణ్యదాక్షిణ్యమితా—ధర్మము మో
సూటమున నెడిమిత్తులుగలవాడా. నవరసికవతంసా—తొమ్మిదిరసములు తెలిసినవారిలో శ్రేష్ఠు
డా - లేక - సవీనులైనరసికులలో శ్రేష్ఠుడా. నవ్యసూక్తిప్రశంసా—శ్లాఘ్యములైన మంచిమూ
టలపొగ ధ్వజలవాడా.

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరమ్యవరణతలలా॥ యోరసరాగాభిరన్యశంకావహద్య॥ ధారస
మారాధితరఘు॥ వీరా రామానజయ్యవేదాద్రీశా॥ ౧॥ వ॥ ఆకర్ణింపు మా
యర్ణవతూణీరుండువీణామనింగనుంగొనియిట్లునియె॥ ౨॥ ఉ॥ ప్రాసంగవిత్తువం
టినెఱపాటు కొలంబునఁబుట్టివేదముల్॥ వోసినగాదె శాస్త్రములుపుట్టినయిల్లు
కళాకలాపముల్॥ దానినరచ్చయంచునభలంబుదనుంగొనియాడవొప్పును॥ ద్భాసి
తభాసితద్యుతి సభాపతి నా నాకండాహితాగ్నియై॥ ౩॥ వ॥ అతండుకళింగ
దేశభరణంబగు వీరికాపురం బధిష్ఠించి సకలమహీసుపర్వశ్రేష్ఠుండై వెలయునం
త॥ ౪॥ తే॥ ఆమహీసురులేమకునతుల్యవృ॥ నింగివేల్పులనేలకునేలవేల్పు॥ కొ
లమునింగికేదెచ్చుచుఁగొలువఁబుత్రుఁ॥ డొక్కఁడుదయించెదతల్పపాఘ్యదయమ
హిమ॥ ౫॥ మ॥ వనితామానససూనసాయకుడుజీవత్రాతపాటుండు ధూ॥ జ
ననన్యాన్యవిశుద్ధవర్తనుఁడుదంచత్త్యాగశీలుండు చం॥ ద్రునిపెన్నుద్దిసమగ్రకాంతిమ
హిమకనూనూఁగుమీసాలే॥ గొనబుంబ్రాయవుఁడేజుకూనయతఁడుతోఁగుండు
వాచాలత॥ ౬॥ వ॥ అజ్ఞగతీసుపర్వసంభవునకుఁ బితృదత్తంబగునిగమశర్తాభి
ధానంబునసిద్ధంబై యుండు వెండియు॥ ౭॥ తే॥ అతఁడనూచానసంతతినవతరియి॥

లా యోరస=లతుకివలసి. రాగ=ఎఱ్ఱఁడనముచేతి. దృఢార=కంటిగీఱలుగలవాఁడా॥ ౧॥
ఆర్ణవన్మాణీరుండు=సముద్రములుఅమ్మలపాదులుగాఁగలనాఁడు. వీణామనిక=వారమని॥ ౨॥
ప్రాసంగవిత్తు=రాజనపువరివిత్తనము. నెఱపాటుకొలంబునక=ఉత్తమబాహుళ్యవంశమునందు.
కలాపములు=సమాహములు. దాసిన=సమాపించిన. రచ్చ=సభ. ఉద్భాసిత=మీఁదికివెలిఁగింపఁ
బడిన. భా=వెలుగుచేత. సితద్యుతి=చంద్రుండు. ఆహితాగ్ని=ఎల్లప్పుడు అగ్నిహోత్రములు
చేయువాఁడు॥ ౩॥ పీఠికాపురంబుక=పీఠాపురమును. అధిష్ఠించి=ఉనికిచేసికొని. మహీసుప
ర్వ=బ్రాహ్మణులతో॥ ౪॥ లేమకు=భార్యకు. నింగివేల్పులక=ఆకాశమునందలి దేవతలను.
నేలవేల్పుకొలముక=బ్రాహ్మణసమాహమును॥ ౫॥ సూనసాయకుడు=జుత్తఘుండు. జీవ
త్రాత=బ్రతికియున్న తండ్రిగలవాఁడు. పాటుండు=బ్రాహ్మణుండు. విశుద్ధవర్తనుడు=పరిశుద్ధ
మయినసడవడిగలవాఁడు. లేగనబుంబ్రాయవుఁడేజుకూన=లేతదియు మనోజ్ఞమునైనయావన
పుత్రేజస్సుగలవిడ్డఁడతోఁగుండు=అధికుండు. వాచాలత=చూటకారితనముచేత॥ ౬॥ ౭॥

నకలనిగమశిఖారహస్యములుగనియు । మనసుచాన్ద్రీయపురుషార్థమునకెదాదై ।
దైవభుటనావశంబుననోపశీలదా॥ ౮ ॥ చ॥ తలగడుగంగమర్దనము ధౌతపటావర
ణంబునంగులతో । జ్వలకలమాన్నభోజనము చందనచర్చద్రుసూనదామకం । బు
లకపురంపువీడ్వమునుభూషణజుట్టు-లుకల్గినచ్చలుక॥బులకడుగంగబడ్డనునుమత్స్య
మఁబోలుచువాలుచుంబురిక ॥ ౯ ॥ సీ ॥ కలనులేదనువాదమఃలకోచ్చ మీరమీస
మువంటియెంటిజుదెముమెటవంగ । బహుసంకుమదపంకపాణింధము బై నతాళిగో
ణపుఁజంగు నేలడేరంగ । గడలేసీవీడ్వంపుఁగపు వందరుకు కావిమోవిపల్లొత్తులముసుంగు
దన్న । సానతాఁకులగల్గుసూనాన్ద్రోశంఖంబు గతినఖిలేఖాంకగళముదనర । సఖు
లుపరిహాసకలువెంటఁజనంగయువతి । భుక్తనర్తుక్తపరిధానయుక్తుండగుచు । నగర
ఘంటాపథంబుననగుచుఁదిరుగు । నారపుగలరీవిజాతమాశ్రోవజీవి ॥ ౧౦ ॥ తే ॥ భా
ర్యపాలిండ్లరిక్తకుంభములకోయి । వెలఁదిదనుదోయినిండుకుండలుకులంబు । తరు
ణిఫాలంబువవితచండురుండు వేన్య । నుదురువాసికిఁబ్రతిపదించుండునయ్యె॥౧౧॥సీ॥
ఉష్టున హేమామాగ్నియుండనొల్లఁడుగాని విగహజ్వరాక్తుండైవెచ్చసూర్పు ।
సంధ్యకుఁబ్రాగ్ధ నాంజలిఘటింపడుగానియెరంగునీర్వాకపాయితలకర్ధి । నాగమవా
దంబురొఁగాదనడుగానివిటవాదములుతీర్చుచేగి లేచికంబుభృత్పదోదకంబుగ్రోల
డుగానియాపతాధరసీఘవానిచాకుర- । బుద్ధ్యవిహ్నంబులపఘనంబున ఘటింప ।

అనూచాన==అంగములతోడవేదార్థయనముచేసిన బ్రాహ్మణునియొక్క. అవతరిలి=పూర్తి. నిగహ
శిఖారహస్యములు=ప్రదాంతరహస్యములను. తాన్ద్రీయపురుషార్థమునకె = మూడవపురుషార్థమై
నకామమునకె. తార్చెక=చేర్చెను॥౮॥తలగడుగు=తలకమానెఁబడినానమ చేయుట. ధౌత
పటావరణంబు=నుడుంగువస్త్రముకట్టుకొనుట. సంస్కృతజ్వలకలమాన్న=పక్షము చేయుట
చేత్రకాశి. చునట్టివరియన్నము. ద్రుసూనదామకంబులు=పూవుచండలు. నిచ్చలుక=ఎల్లవృక్షము.
పులు=(మత్స్యముల)ముఱికి. వాలుచుక=మీటుచు—అతిశయింపుచు॥౯॥ స. కుమః=జవ్వజచే
వైర. పాణింధములు=కొలిమితిత్తియెనది-వ్యాపింపఁజేయునది. తాళిగోణము=మూలగోఁచి. చం
దురుకాదిమోవి=నిండూరపర్వముగఁగిదివి. పల్లొత్తులక=దంతక్షితములచే. మనుగుండన్నక=భు
టుంగునడఁగా. నఖిలేఖాంకగళము=గోటినొక్కలగులుతులుగలమొడ. యువతిభక్తనిర్మక్తపరి
ధానయుక్తుండ=యౌవనస్త్రీలుఅనుభవించుడిచినకట్టువస్త్రముతోఁగూడినవాఁడు. ఘంటాప
థంబునక=పెద్దపాటయందు. బిలిపు=చక్కఁదనము=అందము. రిక్త=వైభవమతో. ౧౦॥
పాలిడ్లు=స్రవములు. రొయివెలఁది=బోగముది. కులంబుతరుడి=పెండ్లాము. ప్రవిచిందుండు=
సాక్ష్యమిసాటివండుఁడు॥౧౧॥అర్తుండు=పీడింపఁబడినవాఁడు. ఘటింపఁడు=తేర్చుండు. ఎర
గుక=నమస్కరించును. ఈర్ష్యకపాయితలకక=ఇతరసాంగత్యమును దీర్వలేకన్నులెఱిగేసి
కొన్నస్త్రీలక. అర్ధిక=ప్రీతితో. అగమవాదంబులు=వేదవాదములు. వేగి=తెల్లవాటికంబుభృత్
=శంఖమునుబానిసవిష్టుచేపుని. శ్రోలండు=త్రాగఁడు. యౌవనతాధరసీఘపు = యౌవనస్త్రీస
మూహముయొక్కమోచితనెను. అని=త్రాగి. అపఘనంబునక=దేహమునందు. కర. క్తరాంకము
లు=చేతిగోటివాఁడిమొనలుగ్రుచ్చుటవలనకలిగినక్రొత్తగాయపుగులుతులను. ఆరణ్యము=ఇంపు.
దుర్విసేరపరి=చెడ్డనడతలుగలవారిలొందగించువాఁడు. ౧౨॥ అంబధాగ్ధగాధక=అంబధపుక

సిగ్గుడుఁగానిఖరనఖశిఖరలిఖత | జాతనూత్నతాంకముల్ సమ్మసించు | నారజ
ముమిరి యాదుద్విహారహరి||౧౭|| తే || ౩౫ మతగ్ధాభిధానంబునేతివేరి| కామయు
నుబోలె ననుభూర్థగాధంబాల్ప | వైదికాచారదూరప్రవర్తనములపీటపహించు
చుండునక్ష్మిటిప్రోగు || ౧౩ || క || వెడవెడదుర్వ్యవహారపు | వెడవడిగడిచేతిగురు
జనముశిక్షిండు || ౧౪ || గడుసుపడి వివ్రతనయండు | సడికోరిచివంకపరకచాటుమా
నె|| ౧౪ || తే || తాతముత్రాతతండులతరతరంబు | చీవవలెఁగూడఁజెట్టియూ
ర్జితమునేయు | విస్త్రముడివోయెందతగ్రామయస్త్రమగుచు | సురగవస్తునిమీసెత్తుకు
నుబోలె|| ౧౫ || నీ || దినవెన్నమునకునైతనమేనఁగలసొమ్ముకొడుకకబచ్చింబఁగచు
వనైచునిందుగిసిరితినించుకిండుకచేరిగిలుబాడుందగ్గిపైగలఁసించి | తండ్రికినెడ్డప
త్రములుహొంగిలిపోయిపోయినంతకుచ్చిపారయివిత్త | * మిడ్డవడ్డికినోర్చివృత్తు
యాపమువై నసాహులచేయుఁగ్రాహియగుచు | గుడ్డవృత్తులువృత్తులుగోలుచుగు
త్త|జేలగ్రామాంతములునాదిసేలతిల్లఁజనవరులకమ్మజూపునిచ్చానిపఱివ ర్తివాం
డేమిగానున్నవాఁడొమీద|| ౧౬ || క || అతఁడుకళింగోద్భవుఁడగు | కతముననో
వేలఁబాపఁగనుగండకయో | గృతమస్త్రీకారమునకు | సితరుండైయుండెమునికులే
శ్వరనింటే || ౧౭ || తే || పొందుఁబట్టులకప్పులపొడిచిపొడిచి | దొరతనంబునఁజూ
ట్టాలదిరిసేతిరిసి|నలరిగిశిశ్నోదరపరాయణమనకు | బావమెఱుంగకతిరుగునా|బా
వ్వుణుండు|| ౧౮ || చ || తనచెలులిండ్లయందవద్రావుడు|త్రావుచునింటికెన్నడు||

ధను.పిటిప్రోగు=కొల్లలరాశి- దుర్వ్యయముమిక్కిలీచేయువాఁడు|| ౧౩|| వెడవెడ=కొంచెము
కొంచెము. గురుజనము=తండ్రిమొదలగు పెద్దవారు. గడుసుపడి = అసాధ్యుఁడై. సడికో=
నిదకు. వంకపరక=వంకరపుల్ల || ౧౪ || డొడ్డితము=దృఢము=నానాబద్ధిరపడినది. ఉడివో
యె=ఉడికిపోయెను. సశించెను. తత్కరానుశ్రమ=వానిచేతచిత్తినది. దస్తుని=కారణమి
నబా|| ౧౫ || కొడుక=సంకోచపడక. ఇందుగిసేనరితె = చిల్లగింజరాచనవిధమున. గిలుబా
డు=అపహరించును. పోయినంతకు=ఎంతధనమునకుప్రచ్యుకొందురోఅంతధనమునకు; పొ
రయె=పొందును ఇడ్డవడ్డి=ఎంతయెచ్చునడ్డియేమిదినన అంతనడ్డిని. సాహులచేత=
సాహు కారులచేత. ఋణగ్రాహి=అప్పుతీసికొన్నవాఁడు. గుడ్డవృత్తులు=చేసేవ్యభిచారములు.
వృత్తులు=కూన్యపుఁజేలు. కొలుచు = ధాన్యము. గుత్తచేలు=ఒకరివద్ద ధాన్యపు గుత్తకు
తీసికొన్నచేలు. గ్రాహిమాంశములు= ఊరిలోనిభాగములు. చనవరులకు= అధికారులకు ||
౧౬ || కళింగోద్భవుడు = కళింగదేశమునందు బుట్టినవాఁడు. వేలఁబాపఁ=చూచిన
కార్యముపెట్టిపాఁడని వేలితోనితరులకు జూపుచుండఁగా. కనుగండక = కొంచెయిన
నుజంకక. యోగ్యతమస్త్రీకారమునకు=మిక్కుటమయినయోగ్యులయొక్క అంగీకారమున
కు. ఇతరుండు=అన్యుఁడు = సరిపడినవాడు|| ౧౭ || పొందుఁబట్టుల=సరిపడిన తావులందు.
పొడిచి=తీసి. తిరిసి=యాదించి=ఆడి. పారము=దరి|| ౧౮ || చెలులిండ్లయందు=స్త్రీల
తులయిండ్లయందు. అడవదా|వుడు=స్థిరములేనిత్రాగుట. దురోదరార్జితము = జూపమున

జనకమరొదరాష్ట్రతమచౌర్యస్సౌతంబన్యతోపపన్నము॥ జనఁటిపిసాళివెచ్చములఁ
 నేర్చుచుఁ దొల్లిటివైభవంబులె । ల్లనడఁగనవ్వెడంగు కడులాఘవవృత్తికిఁజొచ్చెని
 చ్చుట॥ ౧౯ ॥ క ॥ మిశీగడచినఋణదాతలు । వెతఁపెట్టఁగనూరుచొరక వెలివె
 లిఁదగును॥ దతిగూడులేకయాకటఁ గుతలపడునతండుగువ్వగుత్తుకతోడ॥ ౨౦ ॥
 క ॥ వలువకుఁగూటికినైనీ । చులవేడంబోడచొరవఁజొచ్చునతఁడుపూ । పులు
 ముడిచినయంగల్ల నె । కలకలవీడెల్లనవ్వఁగట్టెలుమోనె॥ ౨౧ ॥ తే॥ పదనుదివిసినక
 స్తూర్తిప్రాచీయలరు । పాయఁబాఱినకూడునీర్వట్టుమడుగు । గళితమణియగుసొమ్ము
 నై కానఁబడియె । దుర్విదగ్ధండుగౌరవదూరుఁడగుచు॥ ౨౨ ॥ క ॥ ఆలోనొకనాడాదు ।
 శ్శీలరతునియక-యోర్తుశిక్షించెదనీ । బాలిశుననితనమగఁగె॥ బాలురఁగొనివచ్చెమా
 తృభవనంబునక॥ ౨౩ ॥ వ ॥ ఇట్లు పంచయోజనమాత్రదూరంబగుతనయూర
 నుండివచ్చిపితృభవనంబువొచ్చి యచ్చటంగొన్నిప్రాద్దులుగడపి కొడుకుచెడునడవడికి
 నడలుకడలింబడినుడివడియెడుతల్లిదండ్రులఁ దీండ్రగలవచనరచనాచమతా-రంబు
 లనుదారముదారోపణకరణోపచారంబులఁగొంతకొంతవంతకుం దొలంగించుచు
 మందిరముకుందారాధనాతిథిసంతర్పణంబులు నేర్పనంబదరింపించుచు జనయిత్రీద
 ర్శితంబగుమూలవిత్తంబునప్రావశిష్టంబగునదిగు పుంబుసేయుచుఁ బశుశిశుదాసదా
 నీజనంబులఁ దనవారింగా మెలంగించినలంకువలకుందొలంగించుచుఁ బుస్తకభాండా
 గారంబునిజభర్తృహస్తాంతరంబున నాశుశుక్షణిశిథిలబంధన యాచకప్రముఖోప
 ద్రవంబులవలనంబాచిప్రోచుచు విగళితసన్నాహంబగు గేహంబుయథాపూర్వనిర్వ
 హణమనోహరంబుగా ననుసంధింపించి చదువునంతసాగించి నడిపించుచునిజానుబు

సంపాదించఁబడినది. చౌర్యకృతము- దొంగతనముచేత అపహరింపఁబడినది. అన్యతోపప
 న్నము-బాంకుచేతలభించినది. జనఁటి-వర్తము. పిసాళి-దొంగయెత్తుఁగలది. వెడంగు-
 ఆవివేకి. లాఘవవృత్తిక- తక్కువవ్యాపారమునకు ॥ ౧౯ ॥ మితి-గడువు. వెత-వ్య
 థ-శ్రమము. తటిక- సమయమునఁడు. కుతలపడుక- భాదపడును. గువ్వగుత్తుకతో
 డక-హీనస్వరముతో॥ ౨౦ ॥ బోడచొరవక- సన్యాసిహొచ్చునట్టిచొరవతో ॥ ౨౧ ॥ ప
 దను-తడి. తి-సేన- తీసిన-పోయిన. పొచ్చి- పొచ్చితదైన. నీర్వట్టు- నీరుబికిన
 ట్టి. గళిత-జాఱిన. దుర్విదగ్ధుడు-దుర్వ్యాపారములందు చొరవగలవాఁడు ॥ ౨౨ ॥ బా
 లిశుక-మూర్ఖు. మాతృభవనంబునక-తల్లియంటికి ॥ ౨౩ ॥ ప్రాద్దులు-దినములు. అడ
 లుడలిక-దుఃఖసమద్రమునందు. నుడివడియెడు- కలకపడునట్టి. తీండ్ర-చొరవ. ఉ
 దారముదారోపణ కరణోపచారంబుల-మిక్కిలి సంతోషమును హెచ్చించునట్లు చేసెడియు
 పచారములచేతను. వంతకుక- దుఃఖమునకు. ముకుందారాధన-ఃష్టాపూజ. పదరింపించు
 చుక-చేయించుచు. జనయిత్రీదర్శితంబు- తల్లిచేతచూడఁబడినది. విత్తంబు-ధనము. న
 ప్తవశిష్టంబు-నశించినదిపోఁగామిగిలినది. గుప్తంబు- దాచఁబడినది. సలంకువలకుక-కష్ట
 ములకు. భాండాగారంబు-బాక్సనము. ఆశుశుక్షణి- నివ్వ. పాచి- తొలగించి. విగళ
 తసన్నాహంబు-తొలగినప్రయత్నముగలది-వక్రఁబఁపఁబడినది. అనుసంధింపించి-జతపఁ

దుర్వ్యసనంబువలన గాసిబొందనిరాజానుగ్రహలభ్యంబులగు నేకభోగగ్రామంబు
లాత్తాధీనంబులుగా నొనరించుచుం దప్పి దానినమడిచి బ్రచేనుచెట్లున్నవట్లరనితనప
ట్టులం గావువెట్లుచు గుట్టికనలంగియు నత్తమామలచిత్తంబు వచ్చునట్లు భక్తిశక్తు
లుమెఱసి పాటులంబడుమరందలి సౌందర్యంబుననివార్యజృంభణంబగు యావనా
రంభంబును వనచంద్రికావైభవంబును వనకేశీపలాశదోహదంబునగుటకువగచివ
గచితెగచి కడుపుచుమ్ములుచుట్టి కన్నీరుట్టిపడుబొట్టుపొరలగుచుండు సంతంజుక్కు
తెగివడినవడువున నెక్కడనుండియోయాకస్సి కంబుగ నింటికెంజిదివంటకంబుగనుడు
వంజనుడెంచి తన్నుంగాంచి డెడంబునంగొంచియుం బోరాక చేరినవసురరించిత
లవంచికొనియున్న తమ్మునింగని కదిసి కొదమనెలవంకలవంకలాత్తుచు నెత్తురుబు
చిలుకుచుం గుకవిపదబంధంబునుంబోలెనసకలవ్రవృత్తంబులై వదోన్నతమత్తకా
శినీదత్తంబులగుశంఖంకంబులకతన గర్కశంబగునతనిశరీరంబుగొంగిలింపనంగలించి
శంకించి యాసీమంతిని యొక్కింత ఋజుస్సాంతయై యాదుర్విదగ్ధునిదగ్ధాలాపంబు
లాలయ సీమంతపుంబెండ్లికొడుకవుగచ్చుని హేతుగర్భితంబుగానాశీర్వదించి య
తండుతమకంబుగమకంబునంబోవనుంకించిన వానిసోకోర్వమియెఱింగి తరంగితవి
సయ సాహగ్ధమాగ్ధవ మధురంబులగు మాటల తేటలం బందిరివెట్టి యిందువలం
బంబునుంబోని నిజనందనుంజలుతవాని మేనల్లుని నిందవని చంకకిచ్చి యెచ్చటి
కేగదవు మీబావబంటి నారగింతువు గాక శాక పాకంబులు నిమిషంబులోనం
గామితననినిలిపి వెనుక దెసనెడగలసియున్న తతల-తత్రంబునకు నేత్రసంజ్ఞయు

చుట్టుచేసి. దుర్వ్యసనంబువలనక — దుష్టవిషయమునందలియివేడివలన. ఆత్మాధీనంబులు—
తనకుఆధీనమైనది తప్పి దానిన—పొరకాటుచేతప్పిపోయిన. ముట్ర—మల్మలలోవీరికగానేర్పడిన
పాది. పట్టులక—బిడ్డలను. కాపు—కావలి. గుట్టిక — రహస్యముబయలుపడువక. నంగి
యొక—శ్రమనొందియు. అనివార్యజృంభణంబు — అడ్డంపరాని విజృంభణముకలది. యా
వనారంభంబు — క్రొత్తపొయ్యి. వనచంద్రికావైభవంబు — అడవిగాసిన వెన్నెలకలిమి.
దోహదంబు — ఆకాలమునందుచిార్చిపూచుటకై చెట్లకుచేయుక్రియ. తెగచి — తెగించి. చుమ్మ
లుచుట్టి—వేదనపడి. ఉట్టిపడక—కాఱుగా పొట్టుపొరలగుచుండునంతక— సలకటపడుచుండ
గా వడుపునక—విధమున. ఆకస్మికంబుగక—తటాకున. వంటకంబు—ఆన్నము. కుడువక—ఘ
బింపన. కొంచి — జంకి. కొదమనెలవంకలక — బాలచంద్రితేజులను. పదబంధంబు — ప
దములయొక్క కూర్పు. కుర్తకాశి—కొంగ్రీనస్త్రీలచేత. శంఖంకంబు — గోటిసాకుల. క
ర్కశంబు — బిలువైనది. ఆంగలించి — పూని. సీమంతిని — ముత్రైవ. ఋజుస్సాంత — స
రియైనకునసుగలది. విదగ్ధాలాపంబులు — నేర్పుచుటలు. హేతుగర్భితంబు— బోపలనంగిన
హేతువుగలది. తమకంబుగమకంబునక—మోహముయొక్క ప్రయత్నముచేత — మోహసం
బంధమైన క్రోధపణచేత. ఉంకించి—యర్పించి. సోకోర్వమి—రానుచెప్పిన మాటనువిషయహిం
శము. తరంగిత — డెచ్చింపబడిన. సాహగ్ధ—స్తేహముతోడి. మాగ్ధవ—సులభోచ్ఛాకణము
గల. ఇందువింబంబులబోని—చంద్రబింబమువంటి. శాకపాకంబులు — కూరవంటలు. ఎడగల

సంగుటయును॥ ౨౮॥ క॥ ఆపైదలిప్రాణేశ్వరు | శ్రీపాదద్వయముగడి నశితలవారిక |
 వ్యాపృతనిజనిశ్వాసజ | తాపంబునగొంకొంత తప్తముగాఁగె॥ ౨౯॥ క॥ వి
 నువేల్పునకునుమెచ్చింప | యనిబలువిందునకుఁబోలె నఖిలాన్నంబున్ | కనుగీటినం
 తలోననె | యనుజునకఁదదగ్రజాత యమరించితగె॥ ౩౦॥ చ॥ తలగడిగించి
 ధౌతపరిధానముగట్టఁగనిచ్చితెన్నగా | నలకలయందుఁగల్గుతడియాటిచిక్రొవ్విరులా
 వటించి మై | మలయజవర్చనేసిగృహమాధవదత్తమనోజ్ఞభోజనం | బులాసఁగె
 దల్లితండ్రినిజపుత్రులభర్తయుఁడోభుజింపఁగె॥ ౩౧॥ ఉ॥ ఇప్తములైనవంటకము
 లిట్లుఘటించియతండువార్చిసం | కుష్టమనసుగఁజైతనదు తొయ్యలివీశ్యముచుట్టి
 యీమహాశిష్టమఁబోలె దిన్నెవయిచిర్చిగవొప్పఁగఁగూరుచున్నచో | బుట్టినమస్త
 ముంగడవిపుచ్చితదగ్రజపూర్ణచిత్రయై॥ ౩౨॥ క॥ ఇంతలునంతలునగుతన | సం
 తానముచంటవెంటనందడిసేయె॥ చాగ్రీతముననిలిచిసమ్మని | కుంతలబంధంబు
 విడిచికుశలాశయయై॥ ౩౩॥ తే॥ ఎలయుసీతాగ్రచలులవోడనిట్లుగ్రుక్కి | యంటు
 నంటులుపరికించి యంటుబాడిచె | గోరుముక్కులదిగదువ్విచూరుపెత్తి | నెబులఁ
 గలిగినపేలనన్నింటిదిగిచె॥ ౩౪॥ క॥ మెడమన్నునలఁచియలకలు | మడిగొనిజ
 పాణిపద్మములుగరగరగాఁ | గడుగుకొనితనకుమరదలు | విడమిసఁగుచుఁబసిమి
 పసిఁడివీవనవీవ॥ ౩౫॥ తే॥ చేటికానీకపీతికానీనయగుచు | బద్దకర్ణికఁగొలు
 పున్నపద్దవోలె | గుడిపలనంతయోరగాఁ గొవరుమెఱసి | నిడ్డచనుఁద్రాగినిట్ల
 నుదినరుహాక్షి॥ ౩౬॥ కా॥ పాగ్గిరంభించిన వేదపారమనక॥ బ్రత్యూహమా
 నంచునో | యేరాతమ్మండనన్నుజూడఁజుపజే వెన్నాళ్లనోయుండి చ | క్షూరా

సి=ఎదిస్తా. తత్తలశ్రంబునకె=వానిభార్యకు ॥ ౨౮ ॥ వైది-ఇల్లాలు. వ్యాపృత...
 బునక=వ్యాపించుచుండెయఁబడిన తననిట్టాన్నువలని తాపముచేత. తప్తము=వెచ్చిచేయఁబడి
 నది ॥ ౨౯ ॥ మెచ్చిలయని=మెచ్చలేని. బలువిందునకె=గొప్పచుట్టమునకు. క
 నుగీటినంతె=కన్నుతెప్పి సంతలోపల. ఆగ్రజాత=ఆక్ర ॥ ౩౦ ॥ ధౌతపరిధానము=కు
 డుగువోనది. అలకలయందు=తలవెండ్రుకలయందు. క్రొవ్విరులు=అప్పుడు పూచినపు
 ప్పులు. అవటించి=వెట్టి గృహమాధవదత్త=ఇలువేలువైచిట్లుచేవునని ప్రసాదించెయఁబడిన॥
 ౩౧॥ వార్చి=అదవసుమచేసి. తొయ్యలి=అడుది. పెద్దాము. పుష్టి=నిండుకొన్న తనము
 చేత ॥ ౩౨ ॥ పాగ్గిరంభించిన=వెంటని. కుంతలబంధంబు=తలవెండ్రుకలమడి. కుశలాశ
 య=మంచుననుగురి ॥ ౩౩ ॥ అట్లె=అంటుపేలను. నెబుల=చుట్ట వెండ్రుకలందు॥
 ౩౪ ॥ గరగరగా=నిర్లయముగా ॥ ౩౫ ॥ అనీత=తెలఁబడిన. పీతికా=పీడియంబు
 బద్దకర్ణిక=తామరమద్దునంబు. పద్మ=లక్ష్మీదేవి ॥ ౩౬ ॥ ప్రత్యూహము=ఁప్పుము. చక్షూరా
 జీవయగంబు=కనుఁదామరలజంట=రెండుకన్నులును. సీరాకరంబు=సముద్రమును॥ ౩౩॥
 ఉత్తేకంబు=ఎత్తు=అధికము. ఉద్యేలన్నుర్తి=అధికచరాశముచేత. తలిద్రు=అతిశయించు
 నట్టి. పోలు=తగును. భవాద్యుకుండు=నీవంటివాడు. ఇతరుడు=అన్యఁడు. ఆక్రమప్రవ
 ర్తకుడు ఖని=గనియంబు॥ ౩౪॥ వినమ్మడు=వినమ్మకమును. తయ్యనలు=వారికొడుకలు-

జీవముగంటువాడెనుగన్తోడుగ్రామీచావయున్ | సీరాకల్ మదంగోరువలద్రుపొ
డుపున్ సీరాకరంబుంబలెన్ || ౩౩ || ౯౦ || శ్రీలాలిశ్యమునీత్యశక్తియుగ్గతోత్సే
కంబునుంగల్గియు | ద్వేలస్ఫూర్తిచలిర్పుతండియనునట్టి జంక్షన్లతోచినన్ | బో
లుంగాకభవాద్యశుండిలిరుండై పుణ్యంబులంబాసినన్ | సాలగ్రామఖనిజనించునె
కదాజాశ్యల్పపాపాణమున్ || ౩౪ || ౯౧ || పనమ్మడుగడవంగద | యూసులుకను
గందులగ్రజంక్షపునీవి | ధైవతతీనెంతదుఃఖము | యీనీప్రోపాసపడెడుగుగురు
వులకన్ || ౩౫ || ౯౨ || పరమేష్ఠినుండినీతరముదాకవిశుద్ధ తరమైనవంశంబుదలచవైతి |
దక్షిద్రాకిరాయన్నయీశ్వర్లదండ్రులజాలపటవవై సంతోషపడవవైతి | వగ్నిసాక్షి
గంబెండ్లియాడినయిల్లాల్లిలాలితాకారనొల్లవైతి | ధర్మశాస్త్రార్థవిత్తములవిత్తము
లచేసలరిందివిఖ్యాతినందవైతి | శీలమఖిలంబునడిపిల్లిశీలమనుచు | జదువులివియెల్ల
బిల్గులదదువులనుచు | దోడివారలునవ్వనాతోడయేల | బేలవైపివియగుణంబేల
నీకు || ౩౬ || ౯౩ || అని తదీయదురాచరణస్వరణసంతప్తస్వాంతయై యకంఠీరవ
వధ్య యవర్ణోత్కంఠ కలకంఠ కులకంఠకాకలీపాకలీలాపహంబుగు నెలుంగుచెలం
గంగలంగి కుంతితప్రహోఘండుగు నాశుంతునిగెరలిపలికియు నలుక మగిడించియు
దంచితప్రయోజన ఘటరాపారవశ్యంబునసామరస్య బుమీక్షిట్లనియె || ౩౭ || ౯౪ ||
పడబడచాటుదున్ వడకున్ ధైవతత్వనివండినేలరన్ | వెడలశతమ్ముగఁజ్జలనవీనకు
లాంగనోనరులేనియీ | తోడుకులబంటుండై దవిడద్రోవకప్రోవంగ నెందునీక పాల్య
డినదికర్ణునాదలనె భారతసంహితనిల్పుచాడ్పునన్ || ౩౮ || ౯౫ || నాదుసహృద
దరుండునుజనస్తననీయనయప్రసక్తిబ్ర | హోదులమెచ్చడేనతని యజ్ఞమునంగడుం

తక్కినకొడుకులు, కనుగొందులు - మిక్కిలిపనివిడ్డలు ప్రోవు = పోషణమును, జరుగురువులకన్ =
తల్లిదండ్రులిద్దఱకును || ౩౪ || విశుద్ధతరము - మిక్కిలిపావనము, తటిద్రాకిర - (చావు) సమయమును
సమీపించి, పటవపు - అల్పద్రువు, జల్లాలితాకారన్ - ఈమనోజ్ఞమైనయాకృతిగలదాసిన, ధర్మశా
స్త్రార్థవిత్తములన్ - ధర్మశాస్త్రములయగ్ధములుబేలిసినవారిలోనధికులగువారిని, విత్తములచేత్ - భ
నములచేత, నాతోడ - నాసహచరుడనా, బేలవు - చూడుద్రువు || ౩౬ || దురాచరణస్వరణసంతప్త
స్వాంత - చెడుచదులుచేయుటనుతలచుటచేత సంరావమునొందినమనస్సుగలది, క. తిరవమధ్య -
సహమునకుమవడినదడుముగలది, ఆమర్గ - కోపమువలని, ఉత్కంఠ - గొంతెత్తింబుకుటచేత, క
లకంఠకుల - కోపెలలసమాహముయొక్క, కంఠ - గొంతునుబోలి, కాకలీ - సూక్ష్మమైన యవ్య
క్తమధురభవనియొక్క, పాక - పరిపాకముయొక్క, లీలా - విలాసమును, అపహము - తొల
గించునది, చెలంగన్ - మ్రోగంగగా, కుంతితప్రహోఘండు - మొక్కలోయిన తెలివిగలవాండు,
శుంతునికన్ - చూడుని, తెరలి - కోపించి, అలుక - కోపము, ఉడంచితప్రయోజన ఘటనాపార
వశ్యంబునన్ - మేలైనప్రయోజనముయొక్క సమకూర్పుటయందలిపరవశత్యముచేత, సామరస్యం
బు - సమరసభవము || ౩౭ || తోడుకుల - ఆవులను, బంటుండై - కొలువులందుకాండ్రునిడ్డను ||
౩౮ || నయప్రసక్తి - నీతియొక్క కూడిక || ౩౯ || కేదారంబులు - పరివస్తు, నిర్ధారుండవే - పెం

ఋజ్యురాలై । వేదియలొకరింతునని వేపురిలోలనాడుకొందనీ । వేదియులేక
 సర్వగుణహీనుడవాటయెటుంగఁ దమ్ముఁడా ॥ ౩౯ ॥ శా ॥ వీరావేశముదాల్చిన
 ర్వధనము న్వేచ్చింతుగాకేమిము । కారుంబండుగఖాడసేతువృతముల్ కాశ్చీ
 రఖండంపుఁగే । దారంబుల్ తెగగమ్మఁగాజనునె నిర్ధారుండవే వెనకనె । వ్యా
 రుత్లేరే సహూదరాదులు కలధ్వంసంబునీకన్దమే ॥ ౪౦ ॥ ఉ ॥ కామవికా
 రమాత్మనవగాఢతఁదాల్చినయేనిసర్పర । శ్రీమెయంగరూపగుణశీలకలోన్నతీగల్లు
 విప్రక । న్యామణులకసహస్రమయినక వరియించిరమించరాదెయే । మీమునులై
 గృహస్థులరమించుటయెగ్గ కలాంగనాతతిక ॥ ౪౧ ॥ శా ॥ లోలత్వంబునమత్తకా
 శినులెట్లుబూల్లుచుంజెల్లఁగా । సేలావెచ్చముసేయనెవ్వలనమన్నీలాఘ్యబుంజాల
 రే । కోలంబోజనియించువేడిననువీక్సోలాభమోతండ్రిదు । శ్రీలాగారమువార
 యావతమునిస్సీమేటివాటించునే ॥ ౪౨ ॥ సీ ॥ సర్వగర్భోక్తులునకటకటలువిం
 త నయగారములబహునాటకములు । పిలువెచ్చవిద్యలపీఠకవన్నియలునుబెలుచఁద
 నంబులుప్రేలడములు । వక్రభావంబులు వలకారిచాగులువలసియెల్లములునువట్టిప
 సలు । కేరడంబులుసాశగింపులుకిల్పిషాక్రీడనంబులునడకించువగలు । బాసపోసనము
 లువిడంబములు బ్రమలు । తేనిమచ్చికవివియాదియైనవివిధ । దుర్గణంబులప్రోవులు
 ద్రోహమతులు । వారకాంతలదడవినవచ్చుగీడు ॥ ౪౩ ॥ చ ॥ విడుమింకనైన
 నిట్టియవివేకముమామకబుద్ధిపద్ధతిక । నడుపుమునీకుఁగావలసెనాహరికొస్తుభమై
 నఁదెచ్చెదక । గడుసరియచ్చకూళపలుగాకులవీడుచుచేయిమించుగా । నడచినపూ
 ర్ణకాముండవునాయనుజన్తుఁడ విట్లుసేయుచే ॥ ౪౪ ॥ తే ॥ అక్కయారీతినయ
 ముబ్రియంబుగలుగ । నానతిచ్చినసద్బుద్ధినాదరించె । జాలచినములనుండియు
 మైలవడిన । బడుగుగావునవాడన్నపానకాంక్ష ॥ ౪౫ ॥ సీ ॥ రాజాలయమున
 కురాకపోకలుసేయు మానినవదువులుమరిలంజదువు । నిన్నాళ్లనెచ్చెలుతెదురైన
 తలవంచు కులవధూరత్నంబుఁగుస్తరించు । నాచార్యజనము ప్రత్యహముసంభా

స్థాములేనివాడవా ॥ ౪౦ ॥ అవగాఢతకై అతిశయమును, నిర్భరక్రిందినసంవద ॥ ౪౧ ॥
 మన్నెలు=రాజులు, కోలంబు=అట, దుశ్శీలాగారము = చెడ్డనడకకుడునికొట్టు, వారయావతము
 =బోగముపడుచులగుంపు, ఇస్సీ=చీ ॥ ౪౨ ॥ నయగారములు = మోసపుమెత్తడనములు, పిలు
 విచ్చ=మిక్కిలిదనము, పీఠకవన్నియలు=పైపైమెలుంగులు, కలుచదనము=కత్తినత్వము, ప్రేల
 డము=వలవరించుట, వలకారిచాగులు=వలపించునట్టియలంకారములు, కేరడంబులు=పరిహాస
 ములు, సాశగింపులు=కలగలుపునములు, కిల్పిషాక్రీడనములు=తప్పుడు ఆటలు, అడకించు=
 వంచించు, బాసపోసనములు=పొసఁగిపుమాటలు, తడవినక=తలచినను ॥ ౪౩ ॥ గడుసరి=
 కఠినలైక, అచ్చకూళపలుగాకలక=అచ్చునగ్రహరత్వముగలవస్తువును ॥ ౪౪ ॥ బడుగు=చిక్కి
 నవాడు ॥ ౪౫ ॥ మానిన=మఱచిన, కుస్తరించుక=ఊరించు, సంభావించుక=గౌరవిం
 చును, ఉపహారము=కానుక, కుతవపేక=పగలు రెండున్నరజామనకు పిమ్మటికాలము, పసిక=

వింశతస్సావళినుకసారమిచ్చి । వర్షిచక్రతపవేశాగతాఢికోటిఁజేసి నేమదర్శి
 యుజైరుపన్చె । దండ్రియుగ్గ నీ మంబు తానెయునుకు । నత్తికాభివృత్తావృ
 న్నసరణి । గ్రామకార్యంబుదీర్చునంగడికివచ్చి । తేనెపూసినకత్తిపాత్రిమరుడు ॥
 ౪౬ ॥ వ ॥ అశఙ్కాకర్మనాడు ॥ ౪౭ ॥ సీ ॥ గోమేధికోపలాంకురమానతంబులు పువ్వ
 రాగన్బటాపుంభితములు । వైహార్యసంధానవర్ణనీయంబులుహరిసీలకీలనాభ్యుచి
 తములు । కురువిందసందర్శగురుతరంబులు చతుర్విధవజ్రదళ సమావేల్లితములు ।
 మహానీయతరహరి న్నణిపరితంబులునకలుషస్థూలమాక్తికయుతములు । వద్దరాగ
 పరీరంభధాన్వరములు । దంతవిద్రుమకృశసమగ్గకభృతములు । మాతృభూషలున
 త్తికామండనములు । నిజయనతిదాల్చుసొమ్ములన్నియుహరించి ॥ ౪౮ ॥ క ॥ ఒ
 కనాటిరాత్రిపడుపడు । కరుణశివకయిల్లువెడలిగాధతరతమోనికరవతనదగుతో
 డుగ । నొకరుండుఁబేరడవిత్రోజనూడనిచాడె ॥ ౪౯ ॥ సీ ॥ శోకించువృద్ధహూ
 సురుడాత్మపితృదత్తదర్శకుడైకమింజిత్రంబుగలంగ । నత్తగారిచ్చినహరిసుదర్శనపుం
 దేవునకుమజ్జెమవనటంబుండుఁగ్రొత్తగాఁజేయించుకొన్నయెక్కరకునైలుడలు
 దుర్వారయైయాడుబిడ్డ । జామాతవెనఁబొందువ్యామోహియైనవగ్రహకర్ణశేష్
 నభిశమునకు । నెండురుద్ధియెంతదుర్భ్రాంతియహహ । సర్వధనములుగద్దు
 రాచారశీలుఁ డూచముట్టునిలుదొందయుటికివనట । యెఱుంగరోగాకయెవ్వల
 యెఱుకగలదె ॥ ౫౦ ॥ ఉ ॥ మోచదరంబుగానిధనము బెనుమోపుగవాడమర్చి
 యే । శ్రోవయుఁగానిపేరడవిఁదూఱిహుటాహుటినిఁగిరుండులొఁజూన్చనకంగ
 వించిపెలుచంజనుచుండఁగనొక్కరాటినం । ధ్యావనరంబునందొకపురాంతికఘోర
 వనాంతరస్థలి ॥ ౫౧ ॥ వ ॥ కరుణామూలుచోరులంధతయసాకారుల్ పరాధాహ్న

పసులయందును, ఏనుఁ—కాపాడును, ఉద్ధయము—చోవతి, అత్తికాభివృత్తో—తోడఁబుట్టి
 నదానినెనిమిటికో, అంగడికి—రచ్చకు ॥ ౪౬ ॥ ఉపల—త్రాయ, అంకురము—మొలక—పొడి,
 మానెంబు—గౌరవించఁబడినది, ఘటా—సమాహము, పుంభితము—పొడుగఁబడినది, సంధాన
 —కూర్పుచేత, కీలన—చెక్కడము, ఆశ్రించితములు—మిక్కిలియొప్పిదములు, కురుకంఠము—
 ఒకనిదైనకంఠ, సందర్శము—కూర్పు, సమావేల్లితిములు—చక్కగామెలయనవి, హరివృత్తి
 పరీతంబులు—పచ్చలచేతఁబొడుగఁబడినవి, అకలుష—చోవములేని, రీరంభ—పొడుగఁగుచేత,
 ధాన్వరములు—ప్రకాశించునవి, సమగ్గకభృతములు—బరణుండుంచఁబడినవి, అత్తికామండన
 ములు—అక్కసొమ్ములు ॥ ౪౮ ॥ గాధతరతమోనికరము—మిక్కిలిశట్టయినచీకటియొక్క, స
 మాహమే, ఊడఁబాడె—పాఠిపోయెను, ౪౯ ॥ వేగకు—హరమునకు, వనట—దుఃఖము,
 జామాత—అల్లుడు, వెనఁవృద్ధ—ఋణము, కర్ణవేష్టనము—చెవిపోగు, ఊచముట్టుగ—
 కొంచెయిన మిగులులేకుండ ॥ ౫౦ ॥ హుటాహుటి—మిక్కిలివేగమున అంగవించి—సా
 హసించి ॥ ౫౧ ॥ అంధతమసాకారులు—కటికివీకటివంటియాకారముగలవారు, పరాధాహ్న, త్తి
 త్వరితాంతఃకరణము—ఒకరిసొమ్మునొకపారింపుటయందుపడిగలవునప్పుగలవారు, మరాసములు—

విశ్వతాంతకరణున్ దురాసదులువిశ్వద్రోహులుద్భావమై । తెరువొకగొమ్మ
డిగ్రమిటొమ్మగలసందీప్తాశుగశ్రేణినే । సింధాత్రీసురసూనుఁగార్తుకరవాల్లి ప్తా
శులై యీసునన్ ॥౫౨॥ క ॥ కాయంబునఁబెడపెడవలు । గాయంబులుచేసెఁగాని
కడువాఁడిమియై । నాయమ్ములపుసీసురు । నాయమ్ములుదాకవద్యోనాయుర్మహి
మన్ ॥ ౫౩ ॥ క ॥ ఒకనెత్తురుబొట్టునకూ । రకయసురులువేపురొడియుక్రమమున
దొంగల్ । ఒకనిభులాపశితునిదో । చికినిరయంబడరఁజనిరి చెట్టుకొకరుండై ॥
౫౪ ॥ క ॥ కాంచుకొడుకొక్కరుండా । కాపురుపుందెచ్చైంటికడకనుకంపా ।
టోపిఁదీపితబుద్ధిఁద । దాపద్వివారణక్రియాభినుభుండై ॥ ౫౫ ॥ సీ ॥ పితృపరి
త్యాగవర్ధితత్త్విషమవోవనెత్తుకై వడివేళ్ల నెత్తురొత్తి । కూరుకొప్పొలుములమే
లొక్కలపుచాప్పునగంట్ల శాకినీకాండంబునణిపిచూచి । సమయంబుగాదనికేమను
దూతలఁద్రోయు జాడమై పాటుకన్త్రములుపెట్టికి । పతయాశుచగుబొందిపడకుం
డుటకఁగండ్రపురులిచ్చుగతంజాలంబొత్తుబసిచి । వట్టికూడునువేసేళ్లుపెట్టియొట్టుగలు
గునిద్యంబులిప్పించివలఁజియైన । వెజ్జనెవరించియరుంచెవిప్రసుతుని । కంటవత్తిడు
కొనినైరికప్రభుండు ॥ ౫౬ ॥ క ॥ సిరినిలసంచారస్థల । వరయికున్నేకాపూర
మాయస్థితియా । యిరుదెఱంగుబలిమిదుర్గత । బారయకదీపమువగిది భూసు
రుఁడెసఁగెన్ ॥ ౫౭ ॥ ఉ ॥ తానప్రసంగముల్ దిగిచితశ్శరణిఁదనపెంచుపెద్దగాఁ
బూనివచించునక్కపట పూరుపుకక్రమనమైనెమ్మదిన్ । జానపదాగ్రగామితన
జాతీయునాతియుఁగూడిదేవుని । గానిజడేశకోత్తమునిఁగాఁబరమాపునిఁగాఁదలం
చుచున్ ॥ ౫౮ ॥ క ॥ తలలోపలనాలకపూ । నలలోదారంబుపాలఁజల్లినసీరుంబలెవెలి

లసాధ్యులు. ఒక్కమ్మడిన్ = ఒక్కసారిగా. అగఁ = పగులఁగా. సందీప్తాశుగశ్రేణిన్ = మిక్కిలి
వెలిఁగెడిబాణములపల్లము. కార్తుకరవాల్లిప్తాశులు = భనుస్సముక్కధ్వనితోఁగూడినదిక్కులు
గలవారు. దిక్కులంనుప్రతిభస్మనిర్వట్టునట్లుగావింతినిధ్వనింపఁజేసినవారు. ఈసునన్ = కోపముతో ॥
౫౨ ॥ కాసును = చేతము. ఆయమ్ములు = ఆబాణములు. కుర్చస్తానములు ॥ ౫౩ ॥ ఒడియుక్రమమునన్
= పొందికమ్మకొనెడిపడమున ॥ ౫౪ ॥ కాపురుమున్ = నీచుని. అనుకంపాటోపొద్దీపితబుద్ధిన్ = ద
యాభితయముచేతివెలుఁగువట్టిబుద్ధితో. ఆపద్వివారణక్రియ = ఆపదనుతొలగించునట్టి వ్యాపా
రము ॥ ౫౫ ॥ వర్ధితత్త్విషము = వృద్ధిపొందింపఁబడినపాపము. కూర్మ = నిద్రించు. గంట్లన్ = గాయ
ములంబు. శాకినీకాండంబున్ = వత్తులసమూహమును. సణిపి = చొప్పించి. పతయాశువు = పడునట్టి
స్వభావముగలిది. బొంది = చేతము. గండ్రపురులు = ఛాతకోలలు. పొత్తులు = పొత్తిగుడ్డలు. బిజ్జు =
కారము. వెజ్జన్ = వైశ్యుని. ఎవరించి = ఎచ్చరించి = ఎప్పురికచేసి. కంటవత్తిడుకొని = విముఠక.
నైరికప్రభుండు = కాంచుకారి ॥ ౫౬ ॥ సిరినిల = గాలిలేని. ఆరయికు = విచారణ. సున్నేకాపూరము =
(మెదటియండలి) పండితమరుయొక్క సమృద్ధి. దుర్గతన్ = చావును. పొరయకు = పొంపక.
ఎసఁగెన్ = ఆరితయింపెను ॥ ౫౭ ॥ పెంచు = పెంచుట. జానపదాగ్రగామి = పల్లెఁట్టులయం
కుండువారిలోముఖ్యుఁడు = కాంచువాఁడు. జాతి = కులమువారు = చుట్టములు. శాతి = పెం

యేఁఁగకమనసులు । కలసియు భేదమునఁ గాఁచుకడనతఁడుండె॥౫౯॥ క॥ కలవా
 నూద్రవసతిశిశికలదాననజాలునొకవికారపుఁగోడన్ । వలదాలోలకటాక్షాంబ
 లదానునిబద్ధతరుణజనభంజనయై॥౬౦॥ ఉ॥ ఇంటికినడ్లమాఁకయొకయంతయులేచ
 రించువానిచే । నంటినఁగొందుగెందళుకు లంగమునం గలవానిమిక్కిలిం । గంటికి
 నించువానిఁదెలికన్నులవానిఁదిసాళిబాపనిం । బంటదిగోరుచారుకుచపంజరకీరము
 గారవింపగ॥౬౧॥ నీ ॥ పలువికారంబులఁగలగల్పుబాపులరాకపోకలబయన్
 పాఁకజేయుఁ । దవకంబుగమకంబుదత్తఁబునుమాత్తిమనసుసాఁగినపజ్జఁబోసుపుఁ
 గోరి॥ కుదురుపాలిండ్లమైఁగొంగుబాఁగఁగొప్పుడనూరకనవ్వువెట్టినవ్వునే
 రానిపట్టిబిట్టెత్తిచెక్కినిన్వొంబునివాఁడేప్రసఁగొంతుండు । దండనకిమెడఁబం
 జాలదండఁబెట్టుఁ । చిట్టుమెట్టులువిగువంచుఁచెక్కిశాదు । వనితలిన్నారిపొన్నారి
 వయసువాని । విద్రవందనఁగన్నంతవెకలియగుచు ॥౬౨॥ క॥ దుర్గలితాతనువి
 లసన । నిగ్లజ్ఞాస్వాంతకాంతనేదుపుమెటయై । శెగ్గాటమాడుమోహము । లే
 రయువర్తిలనమ్మహీనురుతోడ॥౬౩॥ తే॥ దృష్టిపాతంబునొడివిమైదెరలఁబ
 ట్టు । ఫాలపట్టికగనుకట్టచాలచేల । నిఱియఁదలఁగట్టియొకమూలనొలుగునేల । గ్రు
 డ్లశీరుట్ట బలచినకొంగుమెడ ॥౬౪॥ ఉ॥ తేలేడుకన్నుదోయవడదేతెఱుముద్దుమొ
 గంబుసారెగై । వ్రాలెడుగొప్పకొప్పుచనివాడెనునన్నుచకొనుకాఁకలం । నూలె
 డులేతమేనునయితోట్రుఱినమ్మనాలిరానిబా । గాలఘువర్తసుండరనియంగజబా
 ధితగాఁదలంచుచు॥౬౫॥ క॥ ఎవ్వనికివలదెనొకొయీ । జవ్వనియెగిరన్నమీ
 టుసరసోక్తులుతే । నవ్వులుముడిచినపువ్వుల । రువ్వులఁదనయండ సమధిరూఢము

యము. దేకికోరమునిఁగఁగఁ - గురుదేవునిఁగా॥ ౫౯ ॥ ౫౯ ॥ వసతికొ-ఇంటియందు.
 శకిల-చంద్రకళ. చలదా...ఖంజన-చలించుచున్నవియఁతలఁచుగుడువడువయినైకద
 కంటి చూపులనెడి యుగులచేతకట్టఁబడినయావన పుగులు. నెడికాటుకపిట్టలుగలది ॥ ౬౦ ॥
 ఆరక-నిర్బంధము. కందు-వర్ణహీనమగు శకునములు. శశిశశికాంతులు. ఇ-య-ఇంచగు. పిసాళి
 -వంచకుడైన. కీకముక-చిలుకను ॥ ౬౧॥ కలగల్పు-వికమత్యము. తమకంబుగమకంబు-
 మోహమునుకల్గి అధిక్యము. మాత్రి-పొంది. రజ్జుక-రక్తము. పాలిండ్లు-స్త్రీములు.
 ఏరాలిపట్టుక-తోడికోడలిపిడ్లు. బిట్టు-మిక్కిలి. దండనకిమెడక-దగ్గఱనుండెచెలికత్తె
 యొక్కమెడను. పుంజాలదండ-మెడనుధరించెడియొక విధమయినయాభరణము. తెగి-తెగి
 బడి. కళాదుక-ఆగసాలెవానివి. చిన్నారిపొన్నారి-కునోజ్జము. వెకలి-ఆగక్తురాలు ॥ ౬౨ ॥
 దుర్గలితాతనువిలసననిగ్లజ్ఞాస్వాంత-దృష్టుచయినయొక్కరముతోడిదన్నథోద్రేకముచేత. జ్జలే
 నియనసుగలది. శెగ్గాటము-పరిహాసము ॥ ౬౩ ॥ గ్రుడ్లక-కనుగ్రుడ్లయందు. ఉట్టక-
 కాఁగగా ॥ ౬౪ ॥ వడ-రాచము (లేక)బడిలిక. వసివాఁడు-మిక్కిలివాఁడు. అన్నవకాసు-
 సూక్ష్మచయిననడుము. కాఁక-రాచము. నాలి-కుత్తితము. లఘువర్తనఁడు-నీచవ్రవర్తన
 ముగలకాఁడు ॥ ౬౫ ॥ రవ్వ-అల్లరి. రువ్వు-విసరివాటు. సమధిరూఢములు-చక్కగాఎక్కి

అగుటకా ॥ ౬౬ ॥ మ ॥ బభిరాతేరకుఁదేదకకాఁసటులీబంగారుకుండంచుఁజంకలు
దాటించుచుఁగంపుమోవిదొడుకంగాగుబ్బపాలిండ్లువి । ట్టలమంగముఖగంధపా
రణముసేయంగాఁగిసీమను । త్వలసతాశిఘటంపగాఁ దివురుమిత్రదోహి
మోహంధతక ॥ ౬౭ ॥ సీ ॥ తలపుండ్లుగడిగించితనుబలికించెఁగాయదవిదోరా
హతుండైనదెచ్చి । కన్నవిడ్డలకన్నగారవంబుఁ జనవిచ్చెఁగానిచ్చలునింటిలోన ।
గానవాసక్లేశశత్యలత్పండుచి యనురక్తిఁజెనిచెగాయనుదినంబు । గురువుగా
వేల్పుగాఁగూర్చుచుట్టంబుగాభావించికోఁచెఁగాభక్తియుక్తి । నేష్వండాఁడెడ్డియిం
టికెన్నగుచాలఁ । శేయుగడిపిండిగుడ్డితొట్లుదీయుకరణిఁ । గవటనటనానటుండుత్రా
టఁగట్టుబోయ । కాయజామేయసాయకాఘాతేభితి ॥ ౬౮ ॥ చ ॥ కరఁగినడెంద
ముల్ విమవుగాననికోరులుపారవశ్యము । బారసినెట్టచూపులుగుముగొగ్గను
ముత్తులకాంకురావళువ । డిరిగినెన్నుంగల్గిచీకటివేకటితేలఁజాలవా । లిరి
దలిరాకుఁబోడియునల్గివిశిష్టఁడుదప్పచేష్టక ॥ ౬౯ ॥ క ॥ మతిదావమనకప్రా
ణచ్యుతికరమగుతెగువకతఁడువారబడెనరకే । సరికోదోషోమరణే । సరికింభయ
మన్నచనువుచదువంగొలుక ॥ ౭౦ ॥ ఉ ॥ అద్దమరేయిదాఁకపాలమారసిమారశిలీ
ముఖాహతికానిద్దురఁగాచియున్నమగనికజగసిలిపినాశిజంతయ । మృద్దియసేవసేయ
దొకమఁచ్యటయాడదుమూఁగబోలెనే । సుద్దియులేకకన్యాగిచిచూచుననోగఁడోఁ
చుచెల్వకొక ॥ ౭౧ ॥ సీ ॥ పొన్నాకపైతేనె సన్నచంద్రిక మోవిమాధుర్యచనకవే
మాటుబొగడి । యామనిబుగబుగలంగచంపకదామగంధంబనకపెకులగతులసే
న్నిపడనున్నసంజ్ఞసంపదపెంపుపాలిండ్లబీరంబనకసారెసాఁడెందలచి । తెలియనభి
చ్చాయవలమానకచభరవ్రకటసంబనకమాటికినెమెచ్చి । దినదినంబునుగసికాటుచెన

నకి ॥ ౬౬ ॥ తొమకంగాక—గ్రహింప.అలమంగాక—అక్రమించును—చట్టము. తివురుక—
.గట్టిండుము ॥ ౬౭ ॥ చనపు—స్వాంత్ర్యము. గ్రాసవాసక్లేశశత్యలత్పము—ఆన్నవస్త్రములతై
కత్వపనుటయనెగిసాను. కూర్పు—వ్రాసెను. కాయజామేయసాయకాఘాతేభిత్—మ
త్తపునవైన పేరలేని బాణముల దెబ్బవలని భయముచేత ॥ ౬౮ ॥ డె.దములు—మనసులు.
పారవశ్యము—చొక్క. నట్టిచూపులు—చలింపనిచూపులు. మత్తులకాంకురావళులు—సంతో
షమువలనగగ్గురుమొలకలవజ్రులు. డిరిగిన—చికింస—పోయిన. చీకటివేకటితేలక—చీక
టికిలనామ్రులందు. చాకిరిక—చాలాయముగ. ఆశీకవిశిష్టఁడు—కవటమైనయోగ్యతకలవాఁడు ।
౬౯ ॥ ప్రాణచ్యుతికరము—ప్రాణముపోవునట్లుచేయునది. సరశేనతి—సరళమగుచుండఁగా. కోదో
షం—ఏమిదోషము. చరణేనతి—చావుఆగుచుండఁగా. కింభయమ్—నిమిభయము ॥ ౭౦ ॥ అద్దమరే
యి—అగ్రరాత్రము. జగసిలిపినాశిజంత—మిక్కిలిమాయచేష్టలనుచ్యూపింపఁజేసెడిధూర్తరాతి. వె
ల్వక—విజ్ఞుని ॥ ౭౧ ॥ చంద్రిక మోవి—ఎఱ్ఱవనముగలయధరము, ఆమని—వస్త్రములుతుచ్చు. బీ
రంబు—చిగువు. ఆభిచ్చాయ—జుబ్బునడ, వలమానకచభరవ్రకటసంబు—చక్రముగాఁ జూట్టఁబడు
మున్నొప్పయొక్కప్రసిద్ధి. కసికాటు—తల్లిశిగులకకటముట—కొంచెపుఆనుభవము. వెనకు—రా

కువలన । వప్పిటితమకుంబునెప్పరంబు । బాపసమకట్టిజారుడప్పాటుండసతి । నె
 త్తుకొనిపోవనిదందునెడరుచేచె ॥ ౭౨ ॥ క ॥ ఆతటిదన్నగిరిపతి । జాతరసాటిం
 చెబతునిసరమనితరసా । ధ్యాతవతవాతామయసి । ధ్వాతాహతియులగాలిగంగలకె
 ల్లక ॥ ౭౩ ॥ సీ ॥ గోదైవ్యవమురంటుకొనిరిమస్తకములజలకమాడిరినిశామిళిత
 వారి । కట్టిచిఱుతచౌకములక్రొంబుట్టమల్ కాటుకదీర్చిరికన్నంగవల । దిద్దిరిసిం
 దూరతిలకంబుబటువుగానకగొంపులవిగుల్ గ్రుక్కెరన్తి । నింబప్రవాళమాల్యం
 బులువై చిరిచిట్టిపాట్టిధరించుట్టునట్టు । తరూధావనధగధగద్దతనమణుల । హత్తు
 కొలిపిరిలేచవీడ్వములఁజాలు । పర్వదినములఁబామరప్రపవదలుదిత । నియమసభా
 వనారంభనభృశబుద్ధి ॥ ౭౪ ॥ క ॥ ఎడైతనపుంగయినేతల । రడ్డుబుడచిరిపుర
 స్సరద్భార్యముగా । గుడ్డంబుచక్కిగట్టం । బడ్డమహాశక్తివ్యభవనంబునక ॥ ౭౫ ॥
 వ ॥ అమ్మ హూశ్వంబుజప్రధానంబగుట విబుధ సభయుంబోలియు మహాసు
 రోదారంబును, తమోవికృతివిధేయంబగుట విధుబింబంబునుంబోలియుఁదారావి
 యోగముదితంబును, బహుశధ్వని పరితంబగుట సతగ్రవిత్వంబునుబోలియు నసా
 ధువర్ణసంబాధబంధురంబయ్యెనయ్యెడ ॥ ౭౬ ॥ సీ ॥ అంభోధరముక్రిందనసియా
 డునై రావతియుఁబోలెనెడిప్రేతఁడెవయోర్తు । చెందమ్మికోలనరంజల్లునచయం

కుట.తమకుంబునెప్పరంబు—మోహితీయమును. అనతిక—అంకులాడియగునా కాంపుదానిని.
 ఎడర—సందు. వేచెక—కనుపెట్టును ॥ ౭౨ ॥ అనతర. . . హతిక—అనతరసాధ్య—ఇతరముచేత సా
 దించరాని. ఆతత—విశేషముయిన. వాతామయ—గాలికంబుతెచ్చలనెడి. ధ్వాతాహతిక—పిడుగు
 దెబ్బచేత. గాలిగంగలక—పిచాచరూపిణులైనక్షుద్రస్త్రీచేవతలకు ॥ ౭౩ ॥ సావిత్రిత—వసువుక
 లసిన. బటువుగాక—వల్లవగా. నింబప్రవాళిమాల్యంబులు—వేడచవిగురుండఁడను. చిట్టి పాట్టి—
 చిన్న చిన్న సొమ్ములను. తరుణధావనధగధగద్దతనమణులక—సమయమునందుఁదోముకోఁబడినక
 డగప్రకాశించెడిరత్నములవంటివండల ॥ ౭౪ ॥ వ. హత్తుకొలిపిరి—కూర్చిరి. చాలు—కాంతి. పామరప్ర
 వదలు—గ్రామ్యస్త్రీలు. నిభృత—దిద్దఁబడిన ॥ ౭౫ ॥ ఎడైతనపుంగయినేతక—మూటుతనపులం
 కారములతో. పురస్సరద్భార్యముగాక—ముందునడుచుచున్న భార్యలుకలుగునట్టుగా. గుడ్డంబుచ
 క్కిక—చేసిపెంబడి ॥ ౭౬ ॥ అంభోధరధానంబు—మేడకపోతులుమఖ్యముగాఁగలది; బ్రహ్మమఖ్యము
 గాఁగలది. విబుధసభ—దేవసభ. మహాసురోదారంబు—అధికమైనకల్లుచేత హేచ్చినది; గొప్పయ
 సుగుఁచేతదొడ్డది. తమోవికృతిః ధేయః—తమోగుణవికారమునకుడ్కికెట్టియైనది; వీడకటివికా
 రముచేతలోఁగలవైనది. విధుబింబము—చంగ్రబింబము. తారావియోగముదితంబు—కంటిగ్రడ్డయె
 డఁచాలుచేత సంతోషించినది—ఆనందాకాంక్షలు లేంపేగుటచేత సంతోషించినది; తారయెడ
 చాలుచేత సంతోషించినది. బహుశధ్వనిపరితంబు—అధికధ్వనిచేత అవలంబించినది. సతగ్రవిత్వము
 —అంబికవిత్వము. అసాధువర్ణసంబాధబంధురంబు—సీతబాతులగుణములయొరపిడిచేతబిడ్డమైన
 ది; శిష్టాశీరముల నిచ్చుచేత బిడ్డదయినది ॥ ౭౬ ॥ అంభోధరము—మట్టు. చిరావతి—మొలపు.
 సిడిక—సిడిమ్రానియందు. చెందమ్మ—ఎట్టగానుర. నిర్వృతబుక్—నిర్వృతమొటియందు. తాలు

బోలెప్పుటేటజరించెనెలతయోర్తు । తొలు సంజయండువర్తిలునందయునుబోలె
 నీగబుదిరిగుండమింతియోర్తు । జలనీలిపై నెక్కలవ మొగ్గయుంబోలెనటాకున
 ర్తించెనతివయోర్తు । కాంతయొక్కర్తుమూఁపునంగండబిచ్చె । మారుగాలిచ్చెనొక
 సుధామధుకవాణి । లలనయొక్కర్తు నోరితాళంబుబిచ్చె । శక్తిజాతరసద్భక్తిశ
 క్తులెసంగ॥ ౭౭ ॥ క॥ బత్తులునునువాకత్తుల । మొత్తిరిపశుసమజమండలుచండము
 తొ । నెత్తురుధారలుఘోరవి । పత్తిమిరనవారుప్రభలుప్రబలంగ॥ ౭౮ ॥ తే॥
 పెలువంగలుచొక్కచెలువలతలకునెక్క । తోనదిక్కలతలకెక్కదొడంగడమ
 ము । డేవిగడిలోననొక్కొక్కదివియదోడంగ । దోననొక్కొక్కచుక్కయందో
 డెమింట॥ ౭౯ ॥ క॥ ఎడరగటడలెసిపాలుం । బొడువంగుగోనిదనియెమాఱుభూమికి
 నటనం । దడిబొమ్మడుపెండ్లాడెడు । వడుపునంగనుగాంపుఁబూవవయసుమిటా
 రి॥ ౮౦ ॥ తే॥ కాంపుగోడలకందంతకాంపురంబుం । బాలవంటికలంబుంగా
 ద్దుటిచియటికె । మగనింటువెట్టిరెండవమగనివెంట । నువ్వదలకబుద్ధిపెడతలనుం
 డుంగాడె॥ ౮౧ ॥ ఉ॥ ఆకుమఱుంగుపిండెయియొంతిపురంబునబోలెనన్నరా ।
 కాకుచుదప్రియస్వభయగాఢతరత్వరనేగుంగానిలో । వాకకెదప్పియుంరవికరా
 ర్తియునెన్నదుమన్నధాస్త్రకీ । లాకులతస్తచిత్తలకులశ్యమెక్కొన నొప్పువెవ్వ
 యుం॥ ౮౨ ॥ నీ॥ కిడినకంఠీకవాతతనఖమతజరతలరినింక్కుక్తిశార్కలలగలము ।
 లాశాంతజుతుకంతాస్యగుగ్రవ్యాఘ్రిముఖగువంభాంకారమఖరితంబు । లత్వస్విష

ఉ

సంజ=ప్రాతఃకాలము. ఈరెం=చొచ్చెను. పందిరిగుండము=పందిటిలోని నిప్పులగుండము
 ను. జలనీలి=పాచి. అనటాకునర్తించె=అరంటియనవేసిదానితొలకముచేసెను ॥ ౭౭ ॥
 బత్తులు=భక్తులు. నునువాకత్తుల=నున్నవైనవానగలకత్తులచేత. పశుసమ=జనుండములు=పశుల
 గుంపులతలలు. చండములు=భయంకరములు. ఘోరవిప్ర=మిరనవారు. ప్రభలు=భయంకర
 మగునయాపకాలమునందలి క్రొత్తవియగువెట్టిరికాంతులు. ప్రబలంగ=ఆత్రేయిందంగా॥
 ౭౮ ॥ పెలువక=ఆధికమగా. తనుము=చీకటి ॥ ౭౯ ॥ పాణుంబొడువండు=చుప్ప
 బ్రాహ్మణుండు. కొన=తీసికొని. బొమ్మడు=బొమ్మబండు. కనుగాంపుఁబూవవయసుమిటా
 రి=కనీదియు పూవునతనుమోజ్జుమయిన వయసుగలదియైనవ కాంపువడుచును॥ ౮౦ ॥ కాద్య
 టిది=చెటిది. డేటికె=చాటిగొయ్యెను. పెడతల=వెనుకటితలయందు ॥ ౮౧ ॥ రాకాకు
 మదప్రియస్వ=నిండుపున్నమనాటివ. ప్రసవంటిముఖుగలది. భయగాఢతరస్వర=భయ
 ముచేతమిక్కిలిపొన్నయినస్వరచేత. రవికరాత్రి=ఎడవలనిరాత్రు. మన్నధాస్త్రకీ=లాకులతస్తచిత్త
 లకుం=మన్నపునివాణములవలని మంటలచేత కలతపడినవెంచుట్టిదననుగలవారికి॥ ౮౨ ॥ కిడి
 న...తలములు=కిరీంకరమలైన. కంఠీకవ=సింహములయొక్క. అక్షత=మొక్కపోని.
 నఖ=గోర్ల చేనైన. ఉత=గాయములుగల. జరత్కరి=ముసలియైనగులయొక్క. కిరీ=తలల
 యందలి. శుక్తి=ముత్రేపుంజిచ్చుచేత. శార్కరిల=గులకగలవియైన. తలములు=ప్రదేశములును.
 ఆశాంత...ముఖరితంబులు=ఆశాంత=చిక్కలకొనలయందలి. జంతు=జంతువులయొక్క. కు
 ర=మెడలవలని. అస్యక=నెత్తుచేత్తచిగ్ర=భయంకరములయైన. వ్యాఘ్రి=పెద్దపులులయొక్క.

ద్విసాణాగ్రనిగ్రహవహస్పతిస్తరద్రవససారభమయంబు । అజ్ఞాతరవికరవ్యాపార
భూరుహచ్ఛాయానపాయాఃశైత్యశినులు । గహనసుంఠావధంబులుగడచినడగ ।
యొక్క-పక్క-నిమిషేం చియుఁబడిల్లి । యవరవర్ణస్పృశయుబ్రాహ్మణాధమంబు ।
బోయకులమునఁగలసిరిపాలుపుదక్కి ॥ ౮౩ ॥ తే ॥ ఎన్నిజన్మంబులేనియొజన్ము
పిదపఁ । గానిప్రాపింప గానిధ గానిలింప । జాతిగడెలోననప్పవజాతితోఁబడి ।
కల్లుపెల్లనిచేటానుగరుసుకారసె ॥ ౮౪ ॥ క ॥ స్వఘ్రాణానిలసారభ । మాఘ్రా
ణంఁగమదాకులాభేటరణ ॥ వ్యాఘ్రాదీకభయదాటవి । శీఘ్రగతికమెలఁగనున
తీచెలుపుఁడఁదాను ॥ ౮౫ ॥ మ ॥ గతిమధ్యస్తనకుంతల ప్రబకవీక్షాగర్వమర్వార
యీ । సతిచేమానమెయునమయ్యె నికనిస్సారంబుపాఁగింబుదా । బుకగతి గా
దనిరోసియావృషలివాలుంమాపుఁగ్రొమ్మంటకా । హుతియాబర్హిన్మగేంద్రకుంభివ
మరియుధంబునేంబలు ॥ ౮౬ ॥ సీ ॥ జఘకలువారలెన్నగదంచెదురువియ్య
మునబుచ్చులవలెనఁగెలోవి । వార్చిడించినక్రొత్తవంటకబలిమాత్రధౌతశరావ
పాత్రమునఁజాల । వడ్డించెలువనెన్నవ్యామిషంబులుచుట్టువాఁడఁగనుంచొక్కట
ముగఁ । గాఁదినగురునెయ్యచేచాఁడఁజాచినంత ముఁగుచ్చురించితత్తక్తపూర । మొ
కయలబుకలటుభండోదరమునఁ । బూర్చియటుడించి తానునుబొమ్మగలసి । సామి

మఖగుహ=నోళ్ళవలన వెడలెడి. భాంకార=భాంఝనెక్కియలచేత. మఖరితంబులు=మ్రోఁగు
నవి-ప్రతిధ్వనులిచ్చునది. అశ్వద్విపత్...మయంబులు= అశ్వద్విపత్=కారెనుబోకులయొక్క. వి
సాణ=కోమ్ములయొక్క. అగ్ర=మొనలచేత. నిగ్రహ=భేదించఁబడుటచేత. వహతే=వహించు
చేస్తు. ప్రస్తరద్రవ = తాదేవులయొక్క. సారభమయంబులు=పరిమళ వికారములుగలవి.
అజ్ఞాత...ఖనులు=అజ్ఞాత=తెలియఁబడని. రవికర=సూర్యకిరణములయొక్క. వ్యాపార=వ్యా
పారముగల. భూరుహ=వృక్షములయొక్క. ఛాయా=నీడలచేత. అనపాయ = అపాయములేని.
అతితైత్ర్య=మిక్కిలిచల్లఁడనమనకు. ఖనులు=గనులు = స్థానములు. గహనసుంఠావధంబులు=
అడవులకెద్దచాటలు. కడచి=దాచి. పక్కణము=బోయకల్లె. అవరవర్ణస్పృశ = శూద్రునికో
డలు. పాలుపు=ఒప్పదము ॥ ౮౩ ॥ ప్రాపింపఁ=పొందను. భరానిలింపజాతిఁ= బ్రాహ్మణు
లమును. పాపజాతి=దుర్జనుఁడు. తొఁగి=విడిచి. గరుసు=మేర ॥ ౮౪ ॥ మదాకులాభేటర
ణ=జుత్తుచేతకలతనొందినవారిదైవకేటానుటయందలి యాసక్తిచేత ॥ ౮౫ ॥ గతి...దు
ర్వార=గతి=నడక. మధ్య=నడుము. స్తన=చనులు. కుంతల ప్రబక=కొప్పు. వీక్షా=చూపు. గ
ప్వ=వీరివలనిగర్వముచేత. దుర్వార=నిలువరానిది. తాల్చుకగులు=భరించుటయందలియొసక్తి.
కాదు=తగదు. వృషలి=శూద్రస్త్రీ. వాలుంమాపుఁగ్రొమ్మంటకా= అతిశయించినచాణములవల
నిక్రొత్తకుంటకు. బర్హి=నెమలి. కుంభి=వినుఁగు. విణంబులు=జింకలు ॥ ౮౬ ॥ జఘకలు=
పొట్టు. అంతరిలావిక=చిన్నవంటకుండయందు. అతిమాత్రధౌతశరావపాత్రమునఁ=మిక్కిలి
చక్కగాఁగదుగఁబడినముకుటియందు. వన్యామిషంబులు=అడవిమృగములమాంసములు. చొక్క
టముగఁ=స్వచ్ఛముగ. గురునెయ్యి=గవయమృగముయొక్క నెయ్యి. అలాబుకలటుభండోదర
మునఁ=వెట్టిసారకాయచిప్పలో. సామిసప్తాన్నకలిమలు = సగముకలిపిన అన్నపుముద్దలు.

దష్టాన్నకబళమూల సామికోసంగు । నగుచుజప్తులెచ్చరించుచునిగురుఁడొడి ॥ ౮౭ ॥
 శా ॥ కాఁపుంగంజికురాకుఁబోడిపరలోకంబుఁతప్రాపింపుడు ॥ వ్యాపాదంబున
 నాతఁడొండుగడరూపాబీసరాజాననం । దాపింపచ్చదగుచ్చసచ్చవిషదాంధక ॥ బం
 ధురశ్రోణిపి । నాపాణింధమపాణినొక్కొక్కవకన్యగూడిక్రితంపంగ ॥ ౮౮ ॥ వ ॥
 అపవిత్రంబగు ప్రత్రలాభంబు దతకశత్రంబునందు సంభవించె నిట్టానష్టపూర్వవి
 జన్మండుకష్టమార్గంబున నెలసి నెలఁతయుదానును బ్రాలుమాలి మృతాశనాశ
 పీశలంబగు ఫణాధరపరివృథ ఫణాఫలకతలిమతలంబుననంటనిలంబడ నెడనెడంబె
 కురపాతకంబులుపార్జించుచు వర్తించివర్తించియొక్కనాడొక్కరుండునంగురు
 రకుమారయుగళంబుగపితశరభఃభంబగు దానిగళగళానుమాన గళనిగళనియమి
 తంబుగఁ గేలగ్గిలించియొంటిపాటున వేటమైగలతివుట నూటాడుచు నమిపాట
 వీమధ్యంబుఁజొచ్చియాస్పీటించి పిక్కచెదరక దిక్కలుపరిభ్రమించి యదభ్రమ
 దవిభ్రమ ధూయిష్ఠంబులగు మృగంబులందెగబాచి యేచి కన్నిచ్చకువచ్చు పెక్క
 నంబుడులు చేవడించక కావడించి ప్రార్థనమించునంతకు నిజనిశాంతంబునకుఁ బ
 తించునపుడు ॥ ౮౯ ॥ మాలిని ॥ కుపితశమనవత్సుః క్రూరదుర్వారకీలా । స్థపుటి
 తమగువమ్మిడద్దివాక్తిర్తియిల్ ॥ ౯౦ ॥ గ్గిపడియెనుధుపానక్షీబలాయాశనూజాత
 పరిజనయుతంబైదైవదుర్భావదృష్టి ॥ ౯౧ ॥ వ ॥ తనగృహమిట్లపశ్యవశుదారధనా
 దులతోడప్రగ్గఁగాఁగనివెఱంగంపికదిక్కుగ్రంతలమంతలఁబోసినట్లుబోరనఁగ
 దుబాష్పూరములుగ్రమ్మగఁనేచ్చుచుమూర్ఖవోయియ । ల్లనందెలనెక్కినిందిత

సామికి—త్రియసికి ॥ ౮౭ ॥ వ్యాపాదంబునక—ద్రోహచింతచేత — వంచనచేత. రూపాబీ
 వరాజాననక—బోగముదానిని. దాపింపచ్చదగుచ్చసచ్చక—పీకటిప్రానియాకుగుత్తులయొ
 క్కనుంచి కాంతివంటిదేవాకాంతిగలదానిని — కటికలుపైఁ దేవాకాంతిగలదానిని. బంధురశ్రో
 ణిక—ఒప్పినదయినపిలుచులుగలదానిని. వీణాపాణింధమపాణిక— వీణావాద్యముచేతగలదా
 నిని. వకన్యక—మాలవడుచును ॥ ౮౮ ॥ ఎలసి—కూడి. పీశలంబు—ఒప్పినమైసది ఫణాధర...
 తలంబుక—ఫణాధరపరివృథ—శ్రేష్ఠమైనగొప్పపాముయొక్క. ఫణాఫలక—ఫలకవంటివశక
 యనిది. తలిమతంబుక—పానపురూఁడివడితమునందు. అంటనిలంబడి—అంటునట్లువడు
 టకు. ఉపార్జించుటక—సంపాదించుచు. కుపిత—కోపించిన. గళనిగళ — మెడగొలుసులచేత.
 తివుట—పూనికచేత. అస్పీటింది—చప్పట్లుచలుచి. పిక్కచెదరక—విభాగమునులేక. అదభ్రవి
 భ్రమభూయిష్ఠంబులు—మిక్కుటయియున బ్రష్టుటచేందుకొన్నవి—మిక్కిలిరిష్టుటచేత అలసె
 నని. తెగఁజూచి—చంపి. ఏచి — ఆరితయించి. చేవ—బలము. కావడించి—కావడిగట్టి. నిశాం
 తంబునకుక—ఇంటికి ॥ ౮౯ ॥ కుపిత...స్థుతితము—కుపిత—కోపించిన. శమన—యమనిదైన.
 వత్సుః—కన్నులవలని. క్రూర—క్రూరమయిన. దుర్వార—నివారి వఃగుదని. కీలా—మంటలచేత.
 స్థపుటితము—ఆగ్రమించబడినది. శద్దివాక్తిర్తియిల్లు—ఆపందాలునియిల్లు. ప్రగ్గి—కాలి. మధు
 పాన...పరిజనయుతంబు — కల్లుత్రాగుటచేతమనుకొన్నపెండ్లాడుచు విడ్డులపనివాండునితోడఁ
 గూడినది. దైవదుర్భావదృష్టిక—దైవముయొక్క శిక్షవశపు చూపుచేతను ॥ ౯౦ ॥ కంది—

కుల్యవహర్తమనోబలమునన్ || ౯౦ || క || ఇలంబడికిలంబడిపలుమలు | చలదో
 ధ్యుచువిక్రమగువదనమునలాలా | జలములుతీరగుసాంకంకం | బలుకునతండాచి
 గుట్టిచివరిచితరక్తిన్ || ౯౧ || ఉ || ఎల్లరునెల్లబోధనములిచ్చి మృగాశ్వులగొండు
 గానియో | పల్లవపాణియేంబరమపావనవంశమునీచ్చికొంటిని | నల్లనిరూపునికగ్ర-
 మనెనమిధునిపంబడిగాక నేడువి | ద్యుల్లతికాధికాభినయ ధూర్వహమాటయెటుం
 గనితయున్ || ౯౨ || ఉ || సన్నపుసేబ్యముల్ గలుగు చన్నులంబయ్యెదకొంగువా
 లం గాం | గిన్నెరివీణేమోపిత్రుతిగీలానసారెలుచక్కనాత్రియు | ద్యక్షఖరప్ర
 ఘాణములందంత్రులుమీటుచు నాలపించుని | తిన్నవియెల్లరాచెవులంజేసియలొలుక
 చవుల్ దలంచెదన్ || ౯౩ || ఉ || ఈకడజాతినాతిహిహీమహి దేవుడుచిక్కనంచు
 నన్ | రాకకుంటోకకున్ జనపరంపరకంపగుచూడికజూచియుం | బూకృతమాచ
 రించుటకుబుద్ధిదలంకకలంకముత్తచం | ద్రాకృతిబొల్పుసముఖమునం దమృతస్థితి
 గాంచిమించుటన్ || ౯౪ || ఉ || పుత్రులులేరెయెవ్వరికీధూమిమదన్నయవద్దనల్
 భవ | పృథ్వీలంఠినారుమునుపుట్టుగాకతదాస్యకాంత | ద్రావివివృద్ధితద్భు
 జయుగస్ఫురణ మతడుక్తిలక్ష్మిత | స్నేహసరోజపత్రరమణి రతమాపణికొక్క-
 యివే || ౯౫ || క || అనితనయానిదనయా | తినిగనిమతికానికడువవ లెగూడుజ
 లంబునుద్రావవలెననుచునన | శనముననతంజేగంజోచ్చెజనరహితమహీన్ || ౯౬ || క ||
 కాంక్షలప్రణ్యుండుదుఃఖపు | ప్రేంకువహించుటనెపోలేపమాటవిలోం | దూంకురు
 దూలుచునీరము | తీంకురుదలవాంచియురకయేగుచునుండెన్ || ౯౭ || తే || నీదమగుమ
 నుపాఠంగవైచుకరణం | బడినరోరుహనేత్రునపారకరుణ | నధనులోకంబువిడిచి
 యయ్యమరపథముం | బూచుటకుంటోలెదనుతానెలేచునతండు || ౯౮ || వ || ఇట్లుచుద్ది
 త్వప్రయోజనంధై బహుయోజనంబులు నిర్మోజనుండు నిరంబుభజనుండునైయా
 కుజనుండుపెక్కుచినుబలాక్రాంత మహాగహనవిహరణుండైయచ్చొటనిశాటపతి

గపించివినిదికటవ్యవహర్త=మిక్కిలి నిండించబడిన కులవ్యవహరముగలవాండ్రు || ౯౦ ||
 గలదోర్పుచున్=తలవేలవేయుచు, లాలాజలములు=జొన్ననీళ్లు || ౯౧ || ధృవ, బు=శాశ్వతము, వి
 ద్యుల్లతికాధికాభినయధూర్వహము=మొత్తంతీగకంటె హెచ్చయిన ఆకాశయభారమునుపింపిం
 చునది=మొత్తంతీగకన్ననునంతలోపలనేనడిచినది, కంఠయన్=కొండపైనున్న || ౯౨ || సేబ్య
 ములు=పొడలు, కీల్కానన్=కూడకగా, సారెలు=చెరువులు, ఉన్నన్నఖరప్రఘాణములన్=
 ఎత్తబడినగోటికొన్నచేత, అలంకరణ=అలంకరణచేయు || ౯౩ || అబూకృతము=ఉమియుట,
 అమృతస్థితిన్=అమృతముయొక్క, గునికని || ౯౪ || సరోజపత్రరమణిత=శామరత్నకులమ
 నోజిత, రూపణ=చూచుచారని || ౯౫ || అనితనమునన్=అన్నములేమిచేత || ౯౬ || ప్రేం
 కు=భారము, తురమతీంకురున్=పొడలుదూలుచు, ఉరక=ఉరక || ౯౭ || అమృద్భు
 ప్రయోజనండు=ఉద్దేశించిని ప్రయోజనముకలవాండ్రు, నిర్మోజనుండు=భోజనములేనివాండ్రు,
 నిరంబుభజనుండు=నీళ్లుత్రాగనివాండ్రు, నిశాటపతి=రాక్షసరాజు, విఘటన=భేదింపుటయందు.

వతుఁకివాటపుటఁగుటవడుటఁగుటనఖరముఖరత్నభరణాయమానత్రిభువన
భరణుండగు నృసింహులండువసంహృత వైకుంఠనగరనివాసుండై విజయంజేనియుం
డునపుణ్యప్రదేశంబుంబ్రవేశించి || ౧౦౦ || ఉ || చేరువచేరువైకడుబచేళిమమై
నుడాయుభూత్వసం । స్కారతఃఫలంబునభజద్వృజినావలినాశక్యన్నుకం । తి
వజేవనిత్యసదనీకృతసంగమత్థిరాజవా । ధారలనాడితస్వరమధామపతక్ బల
మాటుఁజూచుచు || ౧౦౧ || సీ || ఒకయింతతెప్పవేయక చూచుఁజెఱవారితలగొట్టుకొ
నిదుఃఖజలధినునుగు । బిలము తెఱవునంచుబృధిఁలోఁజొరఁబాటుసమధిక స్తంభో
ద్భవముగమించు । తిరియువాఁడునుబోలెదెనలకుఁజెయిచాఁచుదొరఁగునస్రాంబ
ధిఁదొప్పదోఁగు । హఠియితేచునియుఁచుభార్యగుఁటించిబహువిధానక్తివిభ్రాం
తిఁబొందు । జేరఁగారానిదర్శనస్థిఁవహించు । బాడబస్సుర్తిలోఁగొన్ననగిని
నుండు । దానవారాతికాఁజూనితదవతార । దశకమునుమున్నెతాత్మనాధరణ
సుగుండు || ౧౦౨ || క || ఉడుగనిపస్తులఁజెవులను । గడియలువడ మేనువడఁకఁగా
లముగడవం । బడమింబుడనువేలువువడి । చెడిపుడమింబడియెవిగతజీర్ణండు
నయ్యె || ౧౦౩ || ఉ || యుధిమయినయ్యుధముహీనపుషేనపుడెఁగఁగాకిఘూ ।
కావలివావకిలలగువాల్కలముంగలమొల్కలెత్తదం । తావళజాలిసీలమగుదండభ
రాసుచరాగ్రణీబలం । బావలఁద్రోలఁచెనయాతనపుండునువాఁగిరేగఁగ ||
౧౦౪ || సీ || లలనాధరోష్ఠలాజలాన్వితముగఁగ్రోలెవద్యముపేరికలమునెల్ల । వావి
వర్తనతలావావంతదలంపకకన్నిచ్చుడఁడఁచెఁగామవికృతి । జనులుపువ్వఁగఁడిట్టుగడి
కోర్చియార్జింఁచెఁబశ్యోహరపుష్టిఁబనిడిపోగు । కన్నపెట్టియుఁగ్రోవగాచికొ
ట్టియుంజంపెలెక్కఁకుమిగులుఁదూలెఖవరుల । మఱియుసీరితీక్రూరులమైఁపివడసె ।
నితరపాతకములుచేసెనెన్నియేని । వీనిఁబొదువుఁడుకట్టునుప్రేయఁడనుచు । జను

పటు—సమర్థమైన, భరణుండు—భరించువాఁడు, సంహృత—నిలువబడిన, విజయంచేసి—జేం
సే|| ౧౦౦ || పతేళిమము=పశ్యము, భజద్వృజినావలి—చేసినవావల, జ్ఞి, నాశక్యం—నాశముచే
యుచున్న, న్యకంఠికవజేవ—న్యసంహతేళిని, నిత్యసదనీకృత—శాశ్వతమయినయిల్లుగాఁజేయఁ
డిన, వారారణ—సీటిదారలయందు, ఆడి—స్నానముచేసి, తస్వరమధామపతక్—ఆశురమపద
నాయకునికి, గమించుచు—గమించుచును, తలంచును, తిరియు—తిరవమెత్తు, తొరఁగు—తాటు, ఆశ్ర
ము—కన్నీరు, నెత్తురు తొప్పఁదోఁగుక—మిక్కిలిమనుఁగును, విభ్రాంతి—భ్రమ, కుత్తు, దర్శనస్థి
—చూపుయొక్కయునికె; మఱియుక్తయునికె, బాడబస్సుర్తి—బడబస్సుయొక్కలోఁకినను
గట్టుముయొక్కలోఁకికను || ౧౦౨ || గడియలువడ—అడుచుగొనఁగా || ౧౦౩ || కావకిలలు—
కార్చిచ్చుకుంటలు, మంగల—మందుగా, ఆచి—ఆచించి, యాతనపుండునుపు—యాతనాదే
హము|| ౧౦౪ || లాలాజలాన్వితముగ—జొల్లుఁగిటితోఁగూడ, కన్నిచ్చు—కంటియిచ్చు, పువ్వఁగ
—పుచ్చగట్టు, నడికి—నిండకు, పశ్యతోహర—చూచుచుండఁగాదొంగిలించువానిదైన, పని
డి—బంగారు, కన్నపెట్టి—కన్నముచేసి, ధూలెఖవరు—ద్రాక్షగ్రాణేష్టులను, జడిసి—భయప

నిమాతలుచాధిపజడిసి కుతండు॥౧౦౫॥క॥అక్రోశంబాననించెడి।శాక్రామన్నాదము
గవిశంకటగతినూ । తృక్షమమగునామొజవిని । సక్రోధాక్రియణిపుణసంభ్రా
మడర॥౧౦౬॥ మ॥ అమరత్రోహివిగోధిమున్నచటరత్నోద్ధంబుగానిడ్డవ । క్రమువి
క్రాంతివహించిభాస్కరసహస్రకూరిమైచ్చెను । య్యచనూ తావళిసవళించెర
లనిపాధ్రీనబంధప్రతా । నముఖండించెనఖండి తారశిఖసన్నాహంబునిగ్గాహి॥
౧౦౭॥ క ॥ శీకులునుగాందిశీకులు । నైకాలానుగులుగునుకనపుడరుడంచె॥ శ్రీ
కాముకపారిషదా । నీకములునుదన్నాదినిరజములతో॥ ౧౦౮॥ క ॥ అరుడెం
చిజముపురికిజను । తెరువునచరలించి తెల్లదీవి తెరువునక॥ హరిభృత్యలునడపించిరి।
గరుడాంచితయానముననిగమశర్తాఖ్యుక్ ॥ ౧౦౯॥ సీ ॥ ఉత్తాలఫణిభగ్గుర్తాల
పుంతానిలాశాంతపుర్తాంబువయ్యెను । ప్రత్యగ్రముక్తాతపత్రీభవశ్చేషవారితా
తపమయ్యెజారుమాళి । సూత్రవతీశదోద్యేచిత్రావకాశామరంబయ్యెగటాక్షవి
హృతి । భృగుభరద్వాజప్రభృతీకృతస్వస్తివాగ్భ్యుగముఖరములయ్యెబాగ్భ్యవలము।
లరుణిరణసహస్రాభిమభ్యింబు । సగునిమానంబువై నెగ్గినిగమశర్క । తీంద్రం
బు, ద్రేక్షుకోడండుతంద్రించోలి । పరమధామంబునకుఁబోవుపథమునందు॥౧౧౦॥సీ॥
అజానుగ్ధంబువైహరిన్మణియ స్తంభంబులకుఁగులస్థాములగుచు । దివ్యగంధ
ములనుద్రేకించిద్యుదంకురచేఖలకుజోడుకోడెలగుచు । దలచట్టుచిరిరాంగలిసి
పాండురపద్మనంబులకుఁబ్రాబంధులగుచు । సకలంబువెలికింపజాలిచాలార్క-

డి ॥ ౧౧॥ అక్రోశము—మొజ దిశాక్రామన్నాదముగక—దిక్కులనాక్రమించుచున్న భస్మ
కలుగునట్లుగా, విశంకట—మిక్కుటచుయిన, అడరక—అతరయిం, ౧౦౫॥ ఇడ్డక—ఉం
చిన, విక్రాంతి—విక్రమము, క్రామము—భయంకరము, సవళి—ఉపద్రవము, తెరక—తొల
గునట్లు, ప్రతాపము—సమాహమును, అఖండితారశిఖక—ఖండముగాని అంచుమొనచేత
దిగ్గాహిక—దిక్కులనుబట్టివది ॥ ౧౦౭॥ శీకులును—హింసకలవారును, కాందిశీకులును—భం
పడి దిక్కులనుగూర్చి చరుగత్రికవారును, కాలానుగులు—యునుననుసరించినవారు—యనునికిం
కిరులు, గునుక—మెల్ల మెల్లన పొలిపోగా, శ్రీకాముకపారిషదానీకములు—శ్రీఘ్నదేవునిపా
గ్భ్యవర్తలయినమాతలసమాహములు, సువర్కనాది నీరజములతో॥—సువర్కన చక్రములతోను
శఖయలతోను ॥ ౧౦౮॥ తెరువునక—యగ్గమునండి ॥ ౧౦౯॥ ఉత్తాల...బుపు—ఉత్తాల—
ఉన్నతయిన, ఫణిభుక—గరుత్మంతునివై, గరుత్—తొక్కులనిది, తాలవృంత—విసవశక్తివలని
అనిల—గాలిచేత, అశాంత—అంతటనుశమించిన, పుర్తాంబువు—తెనుటనీయగది, ప్రత్యగ్ర...
ఆతపము—ప్రత్యగ్ర—క్రోధదైవ, ముక్తాతపత్రీభవత్—ముత్యాల్లాడుగుగానగుచున్న, శేష—
అదిశమనివలన, హరిత—నివారింపబడిన, ఆతపము—ఎండగలది, సూత్ర...అమరంబు—సూత్ర
వతీత—వివృత్యనునియొక్క, దో—చేతులయందలి, పేత్ర—ప్రేమచేత, దత్త—ఇయ్యదడిన, ఆవ
కాశ—ఎడమతోడి, అమరంబు—దేవతలుగలది, కటాక్షవిహారి—కడకటిమాపుయొక్క, హః
ము, స్వస్తివాగ్భ్యరముఖరములు—మేలుఅనుమాటలయితీయముచేత మ్రోంగునవి, తలములు—ప్ర
దేశములు, అభ్యుగము—ఆకాశమునందుఁబోవునది, తీంద్రక—తెగననిచేత, పుండ్రేక్షుకోడండు
తంద్రి—విష్ణువు॥౧౧౦॥ హరిన్మణి—పచ్చ, ఉద్రేకించి—అతరయించి, జోడుకోడెలు—సమాసము

బింబములకుననుబింబకజ్జులగుచు । నాల్గుదేవులుగాంచననోనను ॥ కలువెడల
దకన్నలూన్యపరీభలుకలెంగ ॥ గుమడుడనుపేరలరమేతుఁగొలిచినిలిచి । యున్న
వాఁడాతఁడిప్పుడునోమునంద్రీ ॥ ౧౧౧ ॥ తే ॥ పుండరీకుండశంఖకర్ణుండువాను ।
నండుకుముదాత్తుండనువిజయుండజయుడు । సర్వనేతుండుననుపార్శ్వనిరు
లోన । హరికిఁగుముదుండుమాననీయతవహించు ॥ ౧౧౨ ॥ క ॥ అమృతమయమూర్తిబు
ధహిత । విమలవిభోద్భాసిమస్మణవిలసనశుభల । త్సుమహితవత్సండువిధుండట ।
జుముదానద్రుదానకశలుండుగాండే ॥ ౧౧౩ ॥ శా ॥ ఏకంభూతమహాభావ
నిధిఁగోకేతుజితక్షేమము । దావిచ్చావహనైకమాత్రదళితోద్యదేత్యగర్వాంధకా ।
రావేతుఁ నరకేసరిఁ గొలిచినిశ్యప్రీతినున్నానువా । ద్వేషిశల్లభముఖ్యనిర్జరులుతత్తే
తాధిరాజంబునక ॥ ౧౧౪ ॥ క ॥ ఆనెలపునర్దశశల । వీనులకుందోచునేచివిధి
నందనవై । మానికనాయకకృతము । టూరాదమునృహరివిగుప్తునగళుంబోలె ॥
౧౧౫ ॥ క ॥ ఆత్మేత్రంబునపుహరికి । దక్షిణదిశనేపసింతుతత్పరమహీ । యత్సు
లతోనీవ్రమధా । ధ్యత్తులతోనీనగేశ్వరాత్మజతోడక ॥ ౧౧౬ ॥ క ॥ మాశ్వువధ
ముపితృవధమును । భ్రాతృవధముగురువధంబుప్రకటించియుయె । ధాతృసుతయతిగి
సురపుర । నేస్విగంధెలిపించునెట్టినియెడలక ॥ ౧౧౭ ॥ క ॥ కాపునరులకుఁదత్తే ।
త్రావాసమొనర్పనైహికాముష్టికముల్ । చేవలఁతులగుచుఁదలకొను । నాపుడునా
మృదుగుత్తిచివారదుండనియెక ॥ ౧౧౮ ॥ క ॥ దేవభవతగృహనరమృగ । దేవమహాత్మే
శ్రమహిమదెనిసితనన్త । ద్భావముప్రమోదమేదుర । భావముగైకొనియెఁజనియె
భ్రామకుఁతమముక ॥ ౧౧౯ ॥ క ॥ దైవముఃకీర్ధముత్మేత్రము । నానాచంద్రములు
గుహుండునడిగినమీరల్ । భావించితెలుపుతత్త్వము । నావీనులఁజొనుపునునుపునను

లు. పాండురంగ-శ్లోని. ఆనుబింబపంక్తులు-అనుసరించిబింబములగునలు ॥ ౧౧౧ ॥ ౧౧౨ ॥
బుధహిత...వత్సండు-బుధ-పెద్దలకు;దేవతలకు. హిత-మేలైనవిమల-నిర్మలమయిన.విరా
-విశేషకాంతిచేత. ఉద్భాసి-ప్రకాశించునట్టి. కుస్మగ-మెలుగులుదేరునట్టి. విలసన-ప్ర
కాశముగల.లత్న-విహ్నముచేత.మహిత-పూజ్యమయిన.వత్సండు-తొమ్మిదివలన.విధుం
డు-చంద్రుఁడు;కర్ణువు.గుమదానందప్రదానకుశలుండు-కలువలకునంతోపముగర్భులగుం
డునెక్కురి;కుముదునికి సంతోపమునిచ్చుటయందునెక్కురి ॥ ౧౧౩ ॥ ఏకంభూత-ఇటువంటిదైన.
జితక్షేపక-జయింపఁబడిన దు.ఖములుగలవానిని. మందా...వేతుఁ - మంద-గాంతముగా.
ఆవిర్యావ-ఫలముచున్న. హస-నవ్వు ఏకకూత్ర = ఒకటిచేతనే. విధి - భద్రంపఁబడిన.
ఉద్యోత-నిక్కుచున్న.దైత్య-రాక్షసులయొక్క.గర్వ-అహంకారమునడి.అంధకార-నిఁటి
గుక్క.ఆచేతుఁ-ఒడ్డెబ్బుఁగమిగలవానిని.నరకేసరిఁ-సరిసింతుని ॥ ౧౧౪ ॥ ఆర్ద్రనిశలక
-సగమురాత్రులందు.విచి-ఆరికయింది.విధింపదన-సారదుఁడా. వైమానికనాయక-ఇంద్రు
నిదైవ ॥ ౧౧౫ ॥ శత్రురతుక-ఆసక్తమయినబుద్ధితో ॥ ౧౧౬ ॥ నేతృవక్-ప్రభుత్వముచేత
౧౧౭ ॥ చేవలఁతులు-హస్తరములు. తలకానుక-అలుగును-లభించును. మృదుక-శివుని ॥
౧౧౮ ॥ నరమృగదేవ-సృసింహదేవుని. మేదుర-అరికయిందిన ॥ ౧౧౯ ॥ వాచంద్రములు-

బరవైరీ || ౧౨౦ || తే || అనుచు నుచుగా జనుకటుండిట్లుచున్నసినా । శీర్థమునకు
భిదేళిచుదికగునందు । సిద్ధిసాధనవినుతస్థివెలయు । వాద్యమైపుర్వవీరామహా
స్రవంతి || ౧౨౧ || తే || శీర్థసార్థావతంసముత్తీర్ణవళిమ । తార్థదశ్రింజుద్రభాగా
భ్యవందు । సంధుదపమాచరించిముగ్నిండుడండ । నమరతిలోరుంధ్రభోగా
విశాము || ౧౨౨ || ఉ || త్రైత్వికలర్థిగోల్వందగుదానికియోజనమాత్రభూస్థితి
దీర్ఘవాన్వదంబుల దివ్యవత్సవ్యహరియోగ్యమి । ప్లాగ్ధ సమర్థనక్షమమునైతమ
ముక్తివియించుదాశకా । నర్థముపొందరికన ననర్థము దూషితరోషభూషణా ||
౧౨౩ || కా || నక్షత్రంబులకక్షాపాధిశక్తిక నాకుక్ ద్రియామాచరా । ధ్యక్ష
క్షేపికి భానుపుత్రికి చుక్కల్లోనిశక్తిక । బక్షిశ్రేణికి బక్షివల్లభునకక్షా భాసి
ల్లురానక సమ । స్త్రీత్రంబులలోననుననుగునేత్రక్షేపింపకక్ష || ౧౨౪ || క ||
ఇదమిన్ద్రునియేనును । చదిమితేనెంంగనేరమానివ్వరత । ద్వివికప్రభావమో
పిన । విధమునవింపింకసికు వినుదృఢబద్ధిక్ || ౧౨౫ || తే || జనునిచెలియలంగరై
వలెనియు । ఔరసిమెఱువిన నదుచకిరజేరుగ్రుచ్చి । ఋషులుతెచ్చినశీర్థములెల్ల
బొంద । రికనోడకళహరిలతేజబడియు || ౧౨౬ || సీ || పాతకవ్రాతభూజాశజాతా
నలం బాశితాభిష్టపాకాచరము । వివిధిరాట్ట్యంకవిహరణస్థానంబు నోలపు
య్యత్రేత్రముఖమురము । నమదస్త్రదాచినానాచరున్నాథంబు పర్ణితాఖిలపున్య
వైజనము । దైత్యభిన్నగరయత్రావరస్థానంబు వాక్షాససామేయవైభవంబు ।
సంకువాచుదేవవాల్మీకివరశంతు । గగ్గగాధిపుత్రగౌతమాత్రి । జహ్నుజామదగ్ని
జాబాలిజైమిని । ప్రియకరంబుపొందరికమునను || ౧౨౭ || మహాస్రగ్ధర । కనసిగో
దాల్మిబిడ్డక గగనకసుముక్తగల్గనిరాయిమాటల్ । వినసీనుత్తుండువెండికవిప్రు
లంబాడుమనీసింపివా పొందురంగా । వనోపానోపున్యజన్యవృక్షవృక్షిగననేవంకదు

మునులుచునుపు=రక్షింపుము || ౧౨౦ || ఉడురాజుచుకటుందు=పుండు శీదేళిచు=ఇతరమ
యన=ఎరుటిదైన, స్రవంతి=నీలు || ౧౨౧ || శీర్థసార్థావతంసము=శీర్థసమాహములలో శ్రేష్ఠ
ము, అభివత్తార్థశ్రీలక్=కోరికలనిచ్చుటయందలికలుములచేత, అంకుక్=పొందును, రుంధ్ర=
విశేషమయిన || ౧౨౨ || త్రైత్వికలు=తీర్థయాత్రవైయుచారు, సమర్థనక్షమము=తిగిరినినేటి
వేర్వంజాలనది, అనగ్ధము=కీడు, దూషితరోషభూషణా=దూషించుటనకోపముగఁగారికిఅంతా
రిమైనవాండ్రా, కోపమునఁగలచినవారిసేలువాండ్రా || ౧౨౩ || కక్ష=రాత్రి, త్రియామాచరాధ్యక్షి, ద్వీప
క=విష్ణువునకు భానుపుత్రిక=యమునానదికి, చుక్కల్లోనిశక్తిక=గంగాద్రవాహమున
కును, అనునము=తెక్కువ కానిది=ఎప్పుడు || ౧౨౪ || ఇకమిథవే=ఇదియట్లు || ౧౨౫ || శైవలిని
=నీలు, ఔరసి=కూడి, వేదగ్రుచ్చి=వేరుచెప్పి, తడియుక్=తొలగెను || ౧౨౬ || భూజాశజా
తాశలంబు=కారుదిచ్చు, పాకావశరము=పంటకాలము, వివిధిరాట్ట్యంక=సముద్రరాజాపయి
కగాంగల విష్ణునికి, ముకురము=అద్దము, అస్త్రదాది=సేనుములుగాఁగల, చురున్నాథంబు=దే
వతాద్రభువులుగలది, వైజనము=ప్రసవించు కాలము, దైత్యభీతి=ఘోరదైవ, వాక్షాససామే
యవైభవంబు=వాక్కుచేతనుచునుచేతను ముఁదుకలుపరానిదిభవముగలది || ౧౨౭ || వెండిక
=మరిల, విప్రులక్=భూమియందు, పొడమనీ=పట్టినెత్తు, పానోపున్యజన్యవృక్షిగ=మరిల

వృంకశంకర్ । వనరాశిజొచ్చునే నైవడివడియడంగు వారిజభూజిసూత్రీ ॥
 ౧౨౮ ॥ తే ॥ ఊరిగురుత్వేత్రముఖమహాత్మేత్రతలము । లందుజేచుననశ్వరంబగు
 చునిగుడుదురితతతిగిట్టిజశక్తిండునుముగాన । మేటియాత్మేత్రముకపరిపాటిగాడు ॥
 ౧౨౯ ॥ క ॥ దానస్నానోధనవాః । పానాదులజేచునెట్టిఫలములుపెలుచు । నా
 నవిసకలముజేకులు । మానవులకునందునిరుపమాత్రమునందు ॥ ౧౩౦ ॥ శా ॥
 భర్తస్తేనుముబ్రహ్మహాశ్వయునురాపానంబగమ్యారహాః । కర్తంబుకృహదాహ
 ధేనువధవాక్పాదుప్యమల్మున్నగా । దుర్తాదులవరించుదుష్కృతతతుల్ దూ
 లుకమ్మగేంద్రధ్వజ ॥ నూగ్తోముల్ వడులేటిమూకలనడన్నామంబువాక్రుచ్చి
 నె ॥ ౧౩౧ ॥ సీ ॥ ఉరసిజాద్యతపిజసరసిజాననురాణి పూర్వకోటిగపహాద్భుత
 చరిత్ర । గజవైరివాహదుర్గాదేవిపశ్చిమకోటిగలస్తకకోడనీమ । భువననాయకిగా
 గంబొగఁదొందియోజకార్థమువిస్తృతియందదర్శంబునదుపు । గలిగినతత్వేత్రకార్తు
 కంబుధరించి జగదేశధన్విశ్రీశార్ఙ్గపాణి । తీర్థశరములదొడిచియువీర్ల కలుషవిషము
 లత్యుపరంపరల్పిలుగనేయు । గాననదియశరణ్యమైదీనుమిగులు । వైహికాముక్తి
 కాకాంక్షులగునరులకు ॥ ౧౩౨ ॥ తే ॥ ఆత్మనామవనవృక్షరక్షకుల । గుండలు
 రుషార్థములునాల్గుననగిపెనగి । తలలుముదిరినదురితదంతావశముల । బొంబరీ
 కంబుపారిలీలఁజెందివైచు ॥ ౧౩౩ ॥ శా ॥ ఆత్మేత్రంబుననుండునట్టవదుషకయై
 ఊకేళీరతుం । డక్కోభ్యుండజరుం డనాదినిధనుండయైమరయైమయం । డియోమా
 త్రకృతాఖిలుండు నవశక్తిశుండుకృష్ణుండుప్ర । శ్యామింబైయనుడుకొ మరున్నని

మరలఫట్టుటయనువ్యవహరముచేత. కనపు-పొండపు, వివారికా-వీతట్టును. మవృంకశంకరులు
 =చెడ్డపాపములనెడి సందేహములు, వడివడి-వేగముచేడి. వారిజభూజిసూత్రీ-బ్రహ్మసూత్రుల
 దా ॥ ౧౨౮ ॥ అనశ్వరంబు-నశించని శ్వభావముగలది. నిగుడు-అరిశయించు, చరిశాటి-ప
 ర్యాయము ॥ ౧౨౯ ॥ నిధనవాఃపానాదుల-చచ్చుటసీత్రగ్రాగులమొదలగువాడే. డ్రొకా
 =కలుగునో ॥ ౧౩౦ ॥ భర్తస్తేయము-బంగారుదొంగించుట. అగమ్యగహ, కర్తంబు-పొం
 బరానిదానితోకలయొనని. కృహదాహ-ఇల్లాళాల్లుట. పదరించు-జరపు-చేయు. నూలుకా
 =నశించును. లేటిమూకలు-జింకలగుంపులు ॥ ౧౩౧ ॥ ఉరసిజాద్యతపిగా-వ్రతములచేరి అదరిం
 పలనైన వీరిగలది. కోటిగ-కొనయందు పొందినది. లస్తకకోడనీమ-వింజిన దున్నెనలోపలి
 ప్రదేశమునందు. కార్తుకలు-ఃబ్బు. ధన్వి-ఃబ్బుకాదు, శరములు-జలములనెడి బాణములు. తొ
 డివి-తొడిగి-సంధించి. ఉదిర్గ-గొప్పవైన. విషమ-నష్టముకాని. లత్యుపరంపరలు-గులులబా
 గులు. దీను-బాగు. మనోజ్ఞుశ. ఆకాంక్షులు-కోరువారు ॥ ౧౩౨ ॥ వనశ-చిన్న. అనగిపెనగి-
 లెనిమెలసియుండి. చురిత-పాపములనెడి. పారిలీల-సింహమునిధమున. చెంది-నశి ॥ ౧౩౩ ॥
 అక్షిణీరతుండు-జూదమునందానకుడు. అక్షోభ్యుండు-కలపకానివాడు. అజరుండు-మది
 మిలేనివాడు. అనాదినిధనుండు-ఫట్టుచావులులేనివాడు. అయెను-కజులేని. వియోమాత్రకృ
 తాఖిలుండు-చూపుచుత్రముచేతనేతయెఁబడిననకుస్తముగలవాడు ఎల్లలోకములనుచూపు
 చేతనేకలుగజేయువాడు. నవశక్తి+ఈశుండు-తొత్తుండ్రుకేత్తులకుభర్త. మరున్నని-దేవము

యుమాప్రాణేశుతోఽట్ల ౯౧౩౪౩॥ అద్భుతమయ్యెదనిభుజ । గద్భరితుడు
యోగిస్సృదయగమ్యుండచొచ్చి । నుద్భవమొదుటకీకథ । సద్భద్రాహువునుప్రస
న్నతననుడు ౯౧౩౫ ॥ ఉ ॥ ఆపురవైరిపలుకంగలహాశిగుశేషయపాత్రవిన్న
ము ౯౧౩౬ ॥ ద్వాపరముజ్జగిల్లుతటిరాంతుడుగృంతుడుహృద్విపక్షి । టాపటుశక్తి
విష్ణుపదసంభృతభక్తియునైజనించెని । ప్వాపుడుపుండరీకుండనుబ్రాహ్మణుడొక్క
రుండకగజంబు ౯౧౩౭ ॥ నీ ॥ పాతకంబులపంచబుగాళముగజేయుగవగొన్న
మాత్రమోక్షులునొసంగు । ముమ్మల్లొపుపగరంబునకునల్లొనంపకునిచియనదగ
బ్రకటమహిమ । బిందుసరశ్రవతివింబమైవర్షివర్షద్రావరమునకంటెగరముమేటియ
గుండ్రభాగమహాపుష్కరణితటంబునజూతఖడ్జురపనసజంబు । కాంచనయుతం
బునృశ్యచ్ఛిఖండికూజ । దిప్తపరపుష్టగాయదళీంద్రజుష్ట । మలసకల్పారపవనమా
గ్రదళమునైననయాశ్రమమమరించియందునతఁడు ౧౩౮॥ నీ ॥ నిండుమనంబునను . మనా
రాయణుండెఱింగించెనోసిటఁజలుననికి । నొసలిలోపలిచకిరెనెనుచంద్రుఁడుది
దైవోమింటవైలెమదీమనంబు । మూలాలవాలస్థలీలేవిహనంబుగొలిపెనోపవనంబు
గోబునేర్చు । కమలంబులిరుమూడుగఱపెనోసూర్యావలోకనంబునకాత్మలోక
నిభృతి । యనంగదత్తతిగ్రామలయందునలఁతలేక । భూరికైవల్యసామాజ్యభోగ
కాంక్ష । బాధనిష్ఠాసురక్షించబొనర్చు । కుదిసిముల్లోకములునుగగ్గోలుపడక ॥
౧౩౯॥ తే ॥ భక్తిసంయుక్తియనుపొంతపాలనొయ్యె । జెట్టుకట్టుచునుశోభింపు
చూప । నిజకునోమార్గసంపన్నులకర్ణ । కైతవంబునలోకజేగలయెనూరె ॥ ౧౪౦॥
తే ॥ పుండరీకాఖ్యుండగుటనోపుండరీక । నేత్రభృంగంబుతనలోననెలపుకొనక ।
క్షీణికురేంద్రుండుతపమిట్లుచేయుచున్న । కాలయననేగధరక్షింతుగనుగొనంగ ॥
ని=నారదుడు ॥ ౧౪౧॥ పృథ్వీయగమ్యుండు=మనస్సులంపబొందికనవాడు . సద్భద్రా-
మందితులుగలవాడ౧౪౨ ॥ కలహాశి=నారదునిగూర్చి . కుశశయపాత్ర=రామరకుమను
మందాఉజ్జగిల్లుతటిక=తొలగునట్టిసమయమునందు=ముగియునప్పుడు . హృద్విపక్షి టాపటు
శక్తి=తిసలోనిశ్రేష్ఠపులగుకామక్రొధాదులనుఁజీంచుట (ఆణఁచుట) యందున్నభవయినశక్తిగ
లవాడు . సంభృతభక్తి=పూర్వకుయినభక్తిగలవాడు . ఆక్రొజంబుక=ఆశ్చర్యముగా ॥ ౧౪౩ ॥
పంచబంగాళముక=శూన్యముగా . ముమ్మల్లు=మాదింతలు . నృశ్యచ్ఛిఖండి=అడుచున్న నెలక
గలది . కూజదిప్త పరపుష్టగాయ దిలీంద్రజుష్టము=కూయుచున్న యిష్టములైన కోవెలలచేతను .
పాడుచున్న గండుతుట్టుటలచేతనుసేవింపఁబడినది . అలసకల్పారపవన సమాగ్రదళము=మెల్లని
సొంగంధికములమొందిగాలిచేత వంగినమొంది ఆకులుగలది ౧౪౪ ॥ వలలు=ఉండు . చక్రీ=
ప్రదేశమునందు . దిదైవో=సేర్పినో . దీనుసంబు=ఉపాధిము . మూలాలవాలస్థలీలేవిహనంబు=
శేర్పిలోదిపాదునందుండెడిపాము . కొలిపెనో=సరిపఱచెనో=బోధించెనో . క్రొలు=త్రాగు . ఇరు
మూడు=అటు . లోకగని=తగ్గని . బాధ=దృఢమైన . కుదిసి=ఆనగి . గగ్గోలుపడక=కలఁత
సొందక ॥ ౧౪౫ ॥ బుజ్యు=లిన్నంగా . చెట్టుకట్టుచుక=చెట్టుగానేర్పడుచు . ముగిభా=మని
యనెడివృక్షము . నిట్టు=నిక్కును . సంపన్న=ఉన్న . నీలవర్ణకైతవంబునక=పుట్టుదేవునిమ
చేత . జేగ=జేవ ॥ ౧౪౬ ॥ నెలపుకొనక=ఉనికిచెయ్యకగా . భర=భూమి ॥ ౧౪౭ ॥ ఆలఁత

గరం || తే | డేదమునఁబుట్టునలఁతముకుండువలనఁ | దీర్పనూహించిచనుమహీచే
వికాసఁగె || కలశ పాథోనిధానంబుగన్నుఁగవల || తెలివిబలితంపునమృతవర్తియు
నుబోతే || గరగ || సీ || సీరజోచరయోగనిద్రావరణసీమచతురంబుసితసామజుఁడు
నకు || పానలుబ్ధాబ్రుప్రపాకల్పనముసూతికానికేతనముపుష్కరసదనకుఁ | గామధు
క్సందానసీమధ్యదేశంబురసవతీచేవతావిసరమునీకు || గోత్రభిల్లోకచకోరదృగ్గోత్రం
బుమందురాస్థానముమర్త్యహారికి | కాయమానంబుబలిగృహోగణవసుధకు || సకల
వాహినులకుజనాంతికపదంబు | సారలోహారరముభూభ్రీవైరిబద్ధ | బుద్ధిజౌంబొం
చియున్నదంభోళికబ్ధి || గర౨ || చ || అమితపీతాచభర్తృత్రపురాంశకుఁడొందినరా
జశేఖర | త్వముఁబెనుగొల్లఁడచ్యుతుఁడుదాలుచుశ్రీపతిభావముమయ | తక్రమను
లుకూటిపేదలకుగాక సచాయువ్యతాన్నభోజులొ | క్రమమునుధాద్భిపుగ్మమునఁగ
ల్గినవండునుతిండులోకముల్ || గర౩ || ఉ || ధేనుగజాత్వరత్నసుదక్షిణముఖాఖిల
వస్తుకోటివై | మానికభర్తముగ్ధోనియుచచ్చరమారఁబయోధిలోతునై | కొననె
సకొల్పినోబలుమొగ్గుశనిపుష్టకరీషపిండరే | భానిభవృత్తిసత్తైజుగగాకలసీరవిద్యా
వనేటికి || గర౪ || శా || అంతర్మగ్నదిగంతదంతికటనిర్వద్ధానధారార్థుర | కా
తంబుల్ నిజవేగభగ్నవపురుగ్రగాహముల్ మేఘఘా | పాంతేవాసిపశంకటవ్యసు
లునాగావాసగాహుత్పయ | స్సంతానంబులుగ్రామాలకపడిక జాగ్రత్ప్రచా
రంబులై || గర౫ || శా || మాణిక్యంబులుమున్నుగాసగుమభ్యావ్యర్థంగసత్వబుల |
క్షీణశ్రీగరలజలదిష్టపకరచ్చిన్నప్రవాళద్రుమ | శ్రేణింగర్వముడ్కియార్విదవసలశి

—శ్రమము. పాథోనిధానంబు—సమద్రుమము. తెలివీ—తెలుఁదనమునడి || గరగ || చతురంబు—
చతురంగులుండుశాల. సితసామజుప్రభునకు—విరాచిమునకు. పానలుబ్ధాబ్రుప్రపాకల్పనము—
త్రాగనిచ్చగల మేఘములకుఁజరిపించిరిగాఁ జేయుట. సూతికానికేతనము—పుట్టిల్లు. పుష్కరని
దనకు—లక్ష్మీదేవికి. కామధుక్సందానసీ—కామధేయపుముక్తదామెనత్రాటిదైన. రసవతి—ర
సముగలది. గోత్రభిల్లోకచకోరదృగ్గోత్రంబు—గోత్రభిల్లోక—ఇంద్రులోకమునఁదిలి. చకోరదృగ్
—శ్రీత్రుయొక్క. గోత్రబు—వంశము—జన్మస్థానము. మందురాస్థానము—లాయము. అమర్త్యహా
రికి—ఉచ్చైశ్చైవమును. కాయమానంబు—పదిరి. జనాంతికపదంబు—రచ్చపట్టు. సారలోహ
రము—స్పృహయినయినపతలపు భూభ్రీవైరి—ఇంద్రుడు. దంభోళిక—వలాయుధమున
కు || గర౨ || గర౩ || ద్రుమానికభర్త—దేవేంద్రుఁడు. మధ్యరము—పగ. ఎనకొచ్చెక—వేగింప
నూ. మొగుళ్ళ—మేఘములను. విష్ణుప్రకరీషపిండరేభానిభవృత్తి—మిక్కిలికాల్పించినయెందు
వేడముద్దవిధమునుబోలినవ్యాపారముతో || గర౪ || అ. తర్మగ్న—లోహమునింగిన. కట—చె
క్కిళ్ళమండ. నిర్వత్—కాలుచున్న. ర్భగ—సెలయెళ్ళచేత. ఆక్రాంతంబులు—ఆక్రమించఁబడిన
వి. భగ్నవపురుగ్రగాహములు—చెడినదేహములుగల భయంకరములయిన ప్రాణిహంసకమగ్న
ములుగలవి. నాగావాసగాహులు—పాతాళమునందుమునిగినవి. చతుస్సంతానంబులు—జల
చరములసమాహములు. జాగ్రత్ప్రచారంబులు—ఎచ్చరికతోడిసంచారములుగలవి || గర౫ ||
భ్రీమ్యత్—చలించుచున్న. భంగసత్వంబులు—అలలలోనిప్రాణులు. కెరక—రేఁగఁగా. జలస్థిప
—నీరేవుఁగులయొక్క. ఔర్వవ—బద్ధవానియైనదికార్చిచ్చుచేత. సక్తిగంబులు—మిక్కిలిచెడి

ర్జంబువైకానన । త్సోమో వోలెదలిచ్చునిచ్చునుధాకూపారపారస్థుల్ ॥ ౧౮౬ ॥
 క ॥ తరుంగప్రవాళశోణో । దరతలమైతంభచక్రధగమైచరపు । పరగపుటలమై
 హరికర । సరసీరుహమనగగలశబలః ధిచెలగ్న ॥ ౧౮౭ ॥ తే ॥ మాత్మవీచుల
 సముపోధరశ్చపుష్ప । నికరనివిరీసమగుసీరునించితెచ్చి । యభిచీలాసమాభ్యాగతా
 భురాచ । లాఠులకునర్థిచాదార్థ్యమాచరించు ॥ ౧౮౮ ॥ తే ॥ వాఙ్మాపర్తగర్త
 ప్రవర్తులగుడు । నుదరగత్నాంశువులుగ్రమ్ముత్రిదశులవర । తరులునటకంగడమ్మా
 లతలములవృత । సేకమునవెండిచిగిరించుచిగురులనగ ॥ ౧౮౯ ॥ వ ॥ ఇట్లుగణి
 తగునాభిరామంబగు సమ్మీనధామంబు సంగ్రామాభీరుండగుశూరుండునుంబోలె బె
 నువాలుగంటులంగనుపట్టికుశలభటవిముక్తంబగు విశిఖంబునుంబోలె నెల్లకందువల
 నుమీటి పాటలస్ఫూర్తలవై బరరవిలోచనంబునుంబోలె నీరుపాపలంబొదువుటగలిగి
 పేదవడినవృడమిశేలుపుంబోలె బలియింటివాకిటనడంగి వీరభద్రగదావిదారితలబగు
 పూషారుగదనగహ్వరంబునుంబోలె బలువరుసదిగిదెరలనొరలిమతంగకులకన్య
 కయుంబోలె బలుకడగలకడదాల్చి విభావరీవిరామసమయంబునుంబోలె వెల్ల
 దీవిచలించుటకుగూటిమై మతియు నొక్కొక్కలొంగు గునుదోదర విశేదంబులు
 నొక్కొక్కయెడ నీలోత్పలమాలికామేదకంబులు నొక్కొక్కకడ శుకచంచూపు
 టపాటలంబులు నొక్కొక్కచక్కి శుక్తిశబరీదరంబులు నరుణోపల వట్టుబులం
 బొట్టవెంచుచు నిట్టలంబుగమిట్టిచు వేలానిలసముచ్చాశమాతసశీకరనికరంబులవల
 న నలిసభవాండంబునకుగర్భూరకరం డభౌవంబును తప్పించుచు నుర్తాలకాలస్కం

సవిశలిచ్చుక=చిగిరించుచు. నిచ్చలు=ఎల్లప్పుడు. పాగస్థులు=గట్టుప్రజ్ఞేములు ॥ ౧౮౬ ॥ శో
 ణోదగమై=ఎట్టినిలోపలిభాగముగలవై. వరపుచ్చగపుష్కలమై=మంచిబలముచేత సమృద్ధమై.
 కలశజలనిధి=పాలసముద్రము. చెంగుక=ప్రవాహించును ॥ ౧౮౭ ॥ మాత్మవీచుల=క్రొత్తం
 గునచులలయించు. సముపోధరశ్చ=మంచిపండుపోతచుటిగన్నచులనెడి. నివిరీసము=నిండిన
 ది. ఆకుగ=త్రవ్వించిన ॥ ౧౮౮ ॥ అవర్తగర్త=సమృద్ధి నెడి బొక్కయందు. అంశువులు=మె
 లుంగులు. అభ్యుగ=నీకమునక=అభ్యుగముతోతడుపుటచేత ॥ ౧౮౯ ॥ మీనధామంబు=సముద్రము.
 అభీరుడు=భీరావడ=వాడను. గాలుగగంటుక=కల్పిగాయములచేత; చేదపలంబుంబులచే
 తే కుశల=సమృద్ధిచేత. విశిఖంబు=చాణు. కంఠవలను=బాడలచేతను; సంకేతస్థలములచేతను.
 పాటలస్ఫూర్తలంబు=పండచాటులునుతోచించునది. జరత=ముసలివాని. నీరుపాపలంబొదువుట
 =నీటినుమిచ్చులనొదువుట; జానుకంటిపాపమైవచ్చుట. అలి=బలవంతుడు; అలివక్రవర్తి.
 పలువరుసవిశేషం=పండ్లవరుసవిగువురదలంగా; అనేకములైనవరుసలుగల విగువుతోడియల
 లచేత. ఒకలి=ధ్వనించి. పలుకక=నిందింప; చెప్ప. విభావరీ=రాత్రి. వెల్లదీయలమించుటకు=
 తెల్లచాటినదీపములచేతమించుటకు; శ్వేతద్వీపమునుఆక్రమించుకజేయుటకు. విశదంబులు=తెలు
 వులు. మేదకంబులు=చానుచిచాణులు. పాటలంబులు=ఇంచుకయెలుపులు. చక్కిక=చోటాశబ
 రీదరంబులు=చేదపకడుపులు; నీటిలోపలిభాగములు. ఇట్టులంబుగ=అధికముగ మిట్టించు=మీ
 దితిగయు. కరంధభావంబు=విరజివిధమును. ఉత్తల...ంబులు=పొడవైన వీరకటిమూసయొక్క

ధవలాశ కులాసితద్యుతికూలం కషంబులు చాలవైవాలజల్లి మతల్లికలనల్లివిల్లిగొ
నునుల్లొలప్రవాళ శాఖాశిఖరలననదవాసక్లేశంబునుడుగుడివివెలుపటికింబుటమె
గయుచు నుద్దావధూమధోరణీవ్యాజంబునం దలలువీడ నీడాడంబొడమాపు నిబిడ
బడబానలకీలాకలాపంబులనంకనంకురితంబు నేయుచునలికరటివటులతరదనశి
ఖరపిఘటితగర్భగిరిగై రికసంక్రమణారుణంబులగుమృదుసమదితతరంగకేశోరంబుల
చేత పిహితాపకాశలవై లక్ష్మీనారాయణశరీరాచూఢవిస్మమరఘస్యణ రజోరంజి
తంబును తదీ విలింతనావిహ్సృతవీడాపీడనంబునగుచలిమతలంబువిలసనంబునశీక
రించుచు సాత్వికుక్రిణవిఘ్నవిజృంభణముచితంబును పంటకారుపగివిప్రసన్నశరీరం
బునుసత్యబోకంబు నాకృషింగవలధూయిష్టంబును విలాసినికరంబుకంటి వివిధమణి
కిరణపుంజరంజితోర్వికంబును పరబ్రహ్మంబువేదంబున నసంఖ్యవదంబు నై యొదవు
నాణవకడలి వుడమముద్దిమకం దద్దయుం బ్రయంబు పుట్టింపెనైఱుంగున || ౧౫౦ ||
ఉ || ఎన్నంగనంతరిత్సవయ మితిగభీరిమయిత దాననం | పన్నతయంతశుద్ధియని
బ్రహ్మయనోరుమెచ్చలేమఱ | తున్ననగన్న పెన్దడినస్థితమైవెడిచిచెన్నగన్ ||
పెన్నెయెటిలోనబ్రహ్మనించినకప్రపుగోండవడిన్ || ౧౫౧ || శా || ధూతం
కమపేతపంకము బుధస్తుత్థంబు సిత్తంబు వి | భూతంబాతపశీవంత సహసాం
ద్రానందయోగీంద్రనం | కేతంబాతపధూతి భూతలక లక్ష్మీకారితోరంబు నై |

మంచినల్లరికాంతచేతగట్టునొరయుచున్నది. చాలవైవాలజల్లి మతల్లికలనల్లివిల్లిగొ
పాండితీంగలతో. అలివిల్లిగొను-నెనగొను. ఉల్లొలప్రవాళశాఖాశిఖరలననదవాసక్లేశంబును
గడప్రదీంగలకొనలవలన. ఉదవాసక్లేశంబున-నీర్మయంబుచుటవలన శ్రమచేత. ఉద్దునుడిను-
డొలికిత్రస్వలేకత్రమపడి. పుటమెగయిరున్-దాటుచు. ధోరణి-నదున. ఈదాన్-ఇక్కడన
క్కడ. అంకురితము-మొలుపిడి-నలికరటి-నీరేచంగులయొక్క. చలులశర-మిక్కిలికాండవై
న. రజనశిఖర-దంతములకొనలచేత. పిఘటిత-భింపంబడిన. సంక్రమణ-మెరిచేత. మృదు-
తిన్నని. సమదిత-పుట్టత. తరంగకిశోరంబులచేత-చిక్కయలచేత. విహిత-కర్పణచేత.
అచూఢ-ఎక్కిన-పూయలబడిన. విస్మమరఘస్యణకబోరంజితంబు-ప్రసరించునట్టిపంకము
పుత్త్రురేణువులచేత ఎద్రినారపడి. విలింతనావిహ్సృత-పొలికవలనబట్టిన. తలిమనలలు-నలి
ప్రవాదించిపోయి. పశీరి-చూ-నశముచేయ. కథం-చంద్రనయొక్క. పన్నతయొక్క. విజృంభ
ణముచితంబు-విజృంభణముచేత సతోపిండునది. పంటకారు-తరక్కాలము. ప్రసన్నశరీరము
-తేటపాటినదేహముగలది. కమలభూయిష్టంబు - బ్రహ్మకుప్రియమయినది, కమలముచేత
అడిశయించినది. కిరణ-కాంతుచేత. ఊర్వికము-ఉంగింపులుగలది, ఆలలుగలది. అనర్కశ
దంబు-అనలస్థానముగలది, కొండలకుస్థానమయినది || ౧౫౦ || గభీరికు - గాంభీర్యము
శుద్ధి-పరిశుద్ధత. పెన్దడిన్-పెద్దసముద్రమనంబు. ఉత్థిము-మీడితేరినది. కప్రము-కర్ప
రము || ౧౫౧ || ధూతాతంకము-తొలగింపఁబడిన భూమిగలది. ఆతపపంకము-పొయిన
పాపముగలది. సహ-సహించునట్టి. సాంద్ర-అధికమైన. సంకేత. బు-గుణముగలది. అనిత
భూతి-విశేషసంపదగలది. భూతిలకలక్ష్మీకారి - భూమికిబాట్టుకలిపిని జేయునది. లోకము-
గొప్పది. దీపితంబు-ప్రకాశించునది. జగత్సైన్యకభవోన్మత్తిక - లోకములచేత నేదించిన

శ్వేతద్వీపము దీపితంబగు జగత్సైన్యైకభవ్యోన్నతిః || ౧౫౨ || ఆ || వణకుగబ్బ
 లికినివైశూర్యశృంగంబు | మొలచినట్లుమిన్నుమోచియున్న | తెల్లదీపిండుదీపిం
 చువైకుంఠ | పురముకనకవప్రపరివృతంబు || ౧౫౩ || ఉ || సారసువద్దనీరమయ
 సాలవికాలము నీలవర్ణసం | చారదమత్రియా చరణశాలియైపురిచెన్నగఁ
 మహా | మేనుపుకొనిటంబోజుభూమితిను హేమాశృటకూటసంచర | ద్వారకారా
 జమైసంబగుదాచ్చివరోహణతైలమోయనఁ || ౧౫౪ || నీ || త్రైవిక్రమాంఘ్రి
 ముఁతవిలిపింపదద్దబా డభండగుల్లినలరుఁగోట | పలుమాటుగవతాధిపతిపూని
 డిండుమందగములభాతిసాధములువెలయు | నిజవిహారార్థంబునృహమైహరిసేయు
 వసతులార్యునందగళివనముతెనఁగు | శాంబరీ, త్వస్యసంహారోచితావశరఘలక్రియ
 వద్దసరసులమరు | నభిలషువనాంతరాళపురాధిప | తావిజానంబుతత్సవత్తచ
 రించు | నగణేబూగట్టుదుగుశరశ్శయనుపుర్ణ | రాజవచనంబైకుంఠరాజధాని ||
 ౧౫౫ || నీ || జలధిశ్రీవాత్సలభివాంకెఁగాఁగని యగుననందందఁగలమియల
 మి | పావ్రణియొక్కొత్తియొకటంకెఁగాఁగని నన్నపొత్తులనిచియునిచి | వా
 బోయివాదోయి వనివాడియొంట | వేఁజెఁగాఁగని వగ్గువట్టిపెట్టి | పెనుజీయ
 లుగ్రమ్ముపెట్టిటఁగనియొచివలఁగెఁగాఁగని పలుకెఱిచివెఱిచి | నంచితకణముల
 పుట్టుమచ్చవాఁడు | నేత్రములవిన్నపట్టియొనేత్రుగందు | వలలనేతెఱచెనెవ్వారి
 వాఁడాయనుచు | విలసరహరింజెచ్చిపెనుమోవీటిసతుల || ౧౫౬ || వ || వణియు
 నపురంబు పలుదెరుఁగిరివచ్చుట నాభేబస్థలంబును నర్జునప్రదేశంబునుబోలె
 తెచ్చువారింకరిగజగ్రహణసంవిధానంబు, సుజననింబోలెపెనునట్టులంగనున
 ట్టికయవిందచంద్రింబును, కశ్యపమునిన్వరుంబోలెరారికినిగుఁచాయను, మాధవునకు
 నుపానవిశేషంబును, చక్రిశ్రీఘండగుకోటరంబునువైయదరంబునమినిమివాలుగఁగె

మధ్యమమునైవయినగుగౌరవముచేత || ౧౫౭ || వణకుగబ్బరికఁ — హిమవత్సవ్యో
 మనకు, మోడి—ఆది. కనకవప్రపరివృతంబు—బంగారుకోటచేతంబట్టుబడినది || ౧౫౮ ||
 సాలాప్రాకారముచేత, నీలవర్ణ—స్థుడేవునికూట—శిఖరములందు. సోమగు—అందము. రోహ
 ణతైలము—రత్నంబుగలము || ౧౫౯ || త్రైవిక్రమ—త్రివిక్రమచేర్చినదైన. లీలక—విధమున, భా
 లిక—విధమున, వచనంబు—ఉనీతిపులు, శాంబరీకుత్స్య—మాయచేఁగకు—స్థువు అవతారము
 లయి చేఁగకు. శరఘలక్రియ—శమద్రములవలె. వద్దసరసులు—రామరకొండలు. శరశ్శయ
 నుపుర్ణరాజవచనంబు—శరత్కాఁపునిగుఁచంద్రునిబోలిన మొగములుగలవారు—శ్రీలు || ౧౬౦ ||
 విచిత్రాంశుక—అలంకరించి సుడిగాలిచేత. అక్కనక—తొమ్మనఁడు. అలమి—చేచ్చి. రాయడి—
 బండి. పొత్తులక—పొత్తుగడ్డలూండ వాపోయి—విడ్చి వనివాఁడి—మిక్కిలివాడి. పుల్లఁగెఱిచి
 —పుల్లలుకెఱిచి, నుంఠించి. నెరుగందు—నెత్తురుమద్దవంటిలెంచెదన్ || ౧౬౧ || తెర—తెరువీర;
 క్కుగములనుపట్టెడి సాధనవిశేషము, అభేటస్థలంబు—వేఁటాడుచోటు. సర్జన—అటాడునట్టి
 తెన్నవారిక—కుంఠిపల్లమును; కుంఠిజలమును. సంవిధానంబు—కబళము; కుంఠియొక్కగలది.
 పట్టులక—చోట్లయందు. హరి—నింహము, కిష్టువు. మాధవుఁడు—వంశకుఁడని, విష్ణువు. నద్రె—
 పాము, కిష్టువు. క్షింధితరువు—గంధపుమాను. శోభరము—తొట్టి. నిడునాలుగంటి—నిడుపు

తడవుమెచ్చుచుంజొచ్చివియచ్చరసంబాధబంధురంబునిసగ్గశృంగారతరంగితంబునగు
రాజమార్గంబునఁజనిచనిముందటనేత్రసన్నిహితజగత్త్రిమంబునుం బోలె బహువి
ధజనాకీర్ణంబైయుదీర్ణవైభవంబునవర్ణింపందగి బృందారక ద్విరదంబుచందంబునవ
లభిచారూఢోపరిభాగంబును జాంగలత్యేత్రంబునై చిత్ర యవనికామహితంబు నా
టకసంధానంబుకై పడిశుద్ధమిత్ర విషగంభ సంభృతంబును దధీచి శరీరంబుకరణిను
రభిగోముఖావిధుఁబునై యొప్పుగూఢపదతల్ప దివ్యభవనంబు దత్తసి పిరసజనహృ
దయంబులందగులుపడని బ్రహ్మవిద్యయుంబోలె నజిహ్వప్రకారంబున సప్తకత్యోంత
రంబులతిక్రమించి ముందట ॥ ౧౫౭ ॥ సీ ॥ నవసుధా పరిభాంబునివహము బృదు
చోటమెఱుంగుంబు త్తడికోటమించుచోట! నిగిడియగులకెంపు నెలకట్టుగలచోటఁగ
ల్పకాపిరికారుక్రమ్ముచోట । నలగుము మొరలకట్టావులూ రెడుచోటఁగెలఁకుకొలఁ
కులువొలఁకుచోట । గంధర్వగాంధర్వగంధమింపగుచోట గరుడకేశనములుగ్రాలు
చోట । బరమయోగివరేణ్యుర్భరసమాధి । సౌఖ్యసంక దనిర పాయసంప్రదాయ ।
సిద్ధిదులకించుచోటన శేషధున । వివిధధర్మంబులావిచ్ఛించుచోట ॥ ౧౫౮ ॥ క ॥ బహు
యోజనవిస్తీర్ణము । బహుసారీజనముతంబుబహువిధమహిమా । వహుమనగునా
కరకేళి । గృహముననానందకోరికనమానసుఁడై ॥ ౧౫౯ ॥ మ ॥ కలదోకంకణ
యుంకృతంబులమరుతకన్యత్ సుధాదించుపి । చ్చిలసిహంతుయూభవించనదృశస్వి
న్నాననశ్రేణివ । రైలవాయ్యయ్యననూఁదనూఁదఁగఁగఁభృతేప్రింభోభిక్తలచ్చిసి ।
ట్టులభంజనవలోలమున్నారగుముండాచేసియుల్లాసియై ॥ ౧౬౦ ॥ క ॥ వీచించువానిఁ
నుచునోజ్జమువైసకిన్నులుగలది—స్త్రీ. పియచ్చరసబాధబంధురంబు—చేరితలచేఱుకుటమై
ముప్పినది. నిసగ్గ—స్వభావముచేరిలిగన. ఉదీర్ణ—మిక్కుటమైన. ద్విరదంబు—పినుగు. వలభి
చారూఢోపరిభాగంబు—ఇగ్గునడక్కినవారిదిభాగములుగఁది; ముంజారుచుట్టేమీద పొందినమీఁ
దిభాగముగలది. జాంగలత్యేత్రంబునైచిత్రకో—మెట్టపాలముపిడమన. యవనికామహితంబు—
పీరుముచేత పూజ్యమయినది, తెరచీకచేతవాడ్డ. నిచ్చంభసంభృతంబు—విక్కుంభము నెడి యం
గముచేత చక్కగాభరించబడినది, గడ్రూసిచేఱక్కగాభరించబడినది. సురకేగోదాభాకీర్ణం
బు—మనోజ్ఞమయినవద్రాయుకపుమొనచేతొలువఁబడినది, కుంచివాసనద్రవ్యముచేఱుకుంబు
డినది, గూఢపదతల్ప—శేషశాయిమొనవిట్టుగియొక్కతఱిసి—సహించి. అజిహ్వప్రకారంబు
నక—నాలుకలేనిదానివలె. కవ్యవిధమున, సప్తకత్యోంతరము—వికతొట్టకట్టు ॥ ౧౫౭ ॥
నవసుధా—క్రొత్తనుమృతపు, పరిభాంబునివహము—అగర్జునతీసమూహము, పుత్తడి—బంగారు.
ఈగులకెంపుచుతాచి. నెలకట్టు—తొలికట్టకపునెల. కావిర—నలుపు. కట్టావులు—మిక్కిలి
శ్యాసములు. తొలఁకు—తొనుకు. గంధర్వగంధము—పాటవనివాసన. కాయ—ప్రకాశించు.
నిర్భక—హోచ్చైవ, తులకించు—ప్రకాశించు. అవిర్భవించు—పుట్టు ॥ ౧౫౮ ॥ కోరికతె—మొలకతె
స్త్రువన్న ॥ ౧౫౯ ॥ కలదోకంకణ—అవ్యక్తమధురములైన చేరికడియములయొక్క. కురుక్క
న్యలు—చేవతాస్త్రీలు. పిచ్చి—పేరిన. స్విన్న—చెరుటపట్టిన, దిమ్యుయ్యనక—మెట్ట మొలగా
భృతేప్రింభోభిక్త—పాముడియ్యాలయందు—శేషశయ్యయందు. నెట్టెపు—జగ్గవక—ఎచ్చై
న స్రుములజంబును. మున్నారగు—ముందటియొకగుండడు. ముండాచేసి—ముందటిఁబట్టానిచ
కాని ॥ ౧౬౦ ॥ వీక్షితాశ—చూపుముక్కపాటుచేత, అపద్ధ్యాంతప్రకాశనంబు—అపసలనెడి

ప్రభువనాదీశకుండగువానిజుద్రదినకరమునీ | తాపాతదభిజిజభ | క్తాపద్ధాంత
 ప్రవాహుండనదగువానికొ || ౧౬౧ || తే || నగవునురువులుమణిపూరనలినహుసి |
 కుంతలగ్రాహములు సేత్రకుమదరుచియు | గలుగుతనుకాంతికాశించున్నరము |
 తరణియునుబోనియురమరత్నంబువాని || ౧౬౨ || తే || వుండరికతపోజాతభువనపీడ |
 విన్నపముసేయు సజానంసవీధిగేలు | సాచి హేమాద్రికంధరాసప్తమేఘ | మాలి
 కంబగుగగనంబుబోలువాని || ౧౬౩ || తే || లఃతలక్ష్యసఖాంకురలాలనమున | గ
 ద్రకల్పారదళగంధకౌరవమున | నతులనై పథ్యరన్నచంద్రాతపమున | నొప్పుమీరి
 ననునుసేనకొప్పువాని || ౧౬౪ || తే || ఊరుయుగళంబుమీదఁ జెల్వారునడిమి |
 తానవంబునెవంబునదనుజనన | సిద్ధిత స్తంభసంభవనిజపురాణ | పురుషహరిలీ
 లందెలిపెడుపొలుపువాని || ౧౬౫ || తే || అభినవాయాతుఁడనపుత్రునజుగించి |
 సంతసంబుననాభివేతలజలజ | ముద్బివెలిగ్రాయువుప్రొడియొలుపు నెఱపు | హళఁది
 పట్టంబుకటిసీచ నమరువాని || ౧౬౬ || తే || అడుగునడుగులఁబొడముచిహ్నంపుమీ
 ల | మేనిదిప్పలువలెనానానిలంప | కనకకోటీరహీరాగ్రన్న నమున | మెఱు
 గువచ్చిననఖపత్తిమించువాని || ౧౬౭ || తే || ఆవ్యుబ్రణవస్వరూపువేదాంతవే
 ద్య | మోక్షవిద్యోపదేప్తసర్వ క్షజనను | విష్ణుబ్రహ్మవిష్ణునిత్యవర్ధిణుఁగించి | మ్రొ
 గుచారిజనోదితంబుగధాత్రి || ౧౬౮ || క | మ్రొక్కివినుతించెదనమది | నెక్కిను నెగు
 నెల్ల నేల నెలఁతుకకన్నీ | గొక్కిగొక్కిబొట్టు మెఱుగుం | జెక్కిలదిగజాఱగోరఁ
 దిమ్మచుహరికి || ౧౬౯ || క || బలుప్రేగునొప్పిమై | నిలవలికినపలుకుకతనహృదయ

ముగలఁగెన్ నెనినోదరునకువిలయా | నిలయాతాధూతవలితనీరధివోలె || ౧౭౦ ||

వ || ఇద్విధంబున నమృదుమధునండు వసుంధరమేదంగల కనికరంబునం దరంగితం
 బగునంతరంగంబు తదభిరక్షణంబునకభియుఖంబుగావించి యటమన్నయకాండ్రత

చీకట్లవ్యాపనముగలవాఁడు || ౧౬౧ || గ్రాహములు—మొగట్ట. తరుణతరుణి—లేతసూర్యుఁడు ||
 ౧౬౨ || అజానంసవీధి—బ్రహ్మయొక్క మూలపుర దేశమునందు. కంధరాసక్త శుభమాలిక
 ము—మెడయందంటినకుబ్బుచాటుగలది || ౧౬౩ || వైపథ్య—అలంకారమువలని. చంద్రాతప
 మున—వెన్నెలచేత. సేనకొప్పు—కొండెనిగ || ౧౬౪ || తానవంబు—సూక్ష్మత్వము. పురాణపు
 రుషహరి—పురాతనఁడైనవృషిహుండ || ౧౬౫ || అభినవాయాతు—క్రొత్తగావచ్చినవాని.
 నాభివేత—తల్లిజనము—బాధ్యునడియ యందలితామర. వెలిగ్రాయు—బరుటనుమియు. జలపు—
 ఆంజము. హళఁదిపట్టంబు—పన్నపువ న్నెవస్త్రము || ౧౬౬ || హీర—వజ్రములులయొక్క. ఘన్న
 ణమున—ఒరపిడిచేత || ౧౬౭ || ఉపదేప్త—ఉపదేశించువాఁడు || ౧౬౮ || నెక్కిను—పదు
 కొను. నెగులు—దుఃఖము || ౧౬౯ || బలుప్రేగునొప్పి—అధికభారమ నెడివ్యాధిచేత. నలిసూ
 దరునకు—ఃస్తుదేవుడి. యాతాధూతవలితము—పోక రాకలచేతనలించినది || ౧౭౦ || మధు
 ధనుండు—గిట్టువు. తదభిరక్షణంబునకు—దానిసంరక్షణమునకు. అటమున్న—అంతకుముందే.
 ఆకాండప్రళయంబు—కాలముగాని కాలమునగు ప్రళయము. తపోదహసంబు—తపస్సువలని
 యగ్ని. దురదగాహంబు—అకలింపుచేసికొనశక్యముగానిది. త్రిభువనదాహదోహలంబు—మూడు

యంబగు వుండరీకుతపోదహనంబు దురవగాహంబును ద్రిభువనదాహదోహశంబు
నగునవిన్నపంబుచేసిదాసి నున్నవిరించింగించిత్సహసి తాననుండైకనుంగొనును ||
౧౭౧ || సీ || శాంభరీకచ్చ పేర్వరకంతసందీప్తతాపింధనల్లిమత్తల్లియనఁగ | బవ
నపారణపతిస్సాటిక స్తంభ జంభద్విషన్వణిసాలభంజియఁగ | సవనవరాహం
ష్టాఖిన్త్రప్రోత కనకాక్షఘనకాలఖండమనఁగ | గకుబంతకరివరసంభసింధు
ద్వీప సాంసారికాసిఃసాంసియనఁగ | భూగిభూభృచ్చిఖోద్యన్వయూరియనఁ
గ | న్యగుభగీరథభరతాద్వివృతభుజాగ్ర | ఘటితకాలాగరుస్థానకంబనఁగ | దగు
వసుధరగ్యవంబులందైవ్యభేది || ౧౭౨ || శా || ఓయంభోరుహవజ్రసేత్రమదనీ
యుద్వేగముకూనదై | తేయప్రాయస్సపాస్వపాయములమర్దింతుభవద్భాగ
మాన్ | బాణంద్రోయునుండేయునుక సుఖులగా మన్వక్తియుక్తాత్ములన్ | నూ
యామానుషమూర్తిలై పాదమి నానావిక్రమక్రీడలన్ || ౧౭౩ || సీ || క్రూరాసి
ధారావిదారికద్విపకుంభ కూటముక్తాశుక్తిగోస్తనములన్ | బటుగదాపాతనిగ్గు
గ్నునైంధవశిరస్సరదనగ్గుకుంకుమస్థానకముల | శరలూసరకేతుసావర్ణకింజీకను
మగుచ్చచ్చటాగుంభనముల | ముసలమర్దితపదాతిసవళన భూషానవివరజఃపటిచి
ల్లనముల | విజయలక్ష్మికిన్దైవధ్యవిభవమొనఁగి | చటులనోషకషాయి తాశయవీర
ధి | యూధమధనక్రియాహేమయధ కేళిః | శేలిసిక్తిస్థానందమాలతాంగి || ౧౭౪ ||
వ || మగ్గుతంబులు మదీయరచింబులు నగు నగణితాహవక్రీడవంబుల సక్రోధ
విరోధివధంబానరించి తదీయకంతవాళకరాళ రధిరధారాసారంబుల నీకులదాహ

హామిమలను గాల్చుటగనమన్వయనది. దానిఁగమీచు || ౧౭౧ || శాంభరీకచ్చ పేర్వరకం-
యతాజేరిరాజుయొక్క. తాపింధనల్లి-వీరిటిప్రాసరెత్తు. సవనపారణపతి-సగ్గుగాఢా. బ భ
ద్విషన్వణి-ఇంద్రసీము. సాలభంజి-పుత్తదిహమ్మ. సవనవరాహ-రాజ్ఞవరాహముయొక్క.
ఖిలైక-గడ్డలిచేత. ప్రోత-గ్రుచ్చులతన. కాలఖండము-కడుపుతోయఁబడినవశేషము. క
కుబంతకరి-దగ్గజము. సింధుద్వీప-పటిచిడిదిబ్బయగదలి. అనెలహంస-నల్లనిఅంబుహంస. భూగి
భూభృచ్చిఖోద్యన్వయూరి-వస్తరకయినకొండలనెడి శిఖలుపుట్టుచున్న అంబునెడి. కాలాగ
రుస్థానకము-నల్ల యగరుతోఁజేరి కుంకుమపువ్వుమొలగువానిప్రాంత || ౧౭౨ || ఉద్వేగమున్
-జువోవ్యగను. దైవేయప్రాయ-రాతనూనుబోలిన. అస్వగయమున్ - రంజెయను ||
౧౭౩ || అసి-కత్తి. కూట-శిఖరములందలి. ముక్తాశుక్తి-మండ్రైలదప్పుచేనైన. గోస్తనము
లన్-నలుచదిపూసంహరములచేతను. బాణ-పాటువలన. గగ్గు-మిక్కిలిభంగిమనొందిన.
దైంధవశిరస్సరదనగ్గుకుంకుమస్థానకమున్-గుట్టములేలయలంబుండి కాలుచున్న శైర్వరకెడి
కుంకుమ పువ్వుతోడి పరిమళవందనపు ప్రాంతలచేతను. శరలూస - బాణములచేతఁబడిన.
సావర్ణ - బంగారుమయమైన. గుంభనములన్ - కూర్చుంచేతను. నవీనరః
పటిచిల్లనములన్ - బ్రాత్రధూలియనెడి బాలరుంచేతను. నైవధ్యవిభవము - అలంకారవైభవ
మును. చటుల-చలించెడి. రోషకషయిత-రోషముచేతఁబట్టవారిన. ఆశయ-మనసుగల (లేక)
స్థానమయిన || ౧౭౪ || క్రీడనంబులు-ఆటలు. సక్రోధ-కోరముతోఁగూడిన. కంఠజాళి-
గొంతుక్రోశించుట. ఆసారంబులన్-పదితనిధారలుగలవానచేత. అపాదించెదను-లింగించె

శశనుంబాపాదించెదం బాపకారినిరసనంబు నాకునవశ్యకృత్యంబగుట యెఱుంగ
జేయుత్తరంబగుభవద్భాగంబు తొలంగించుటయకాదు నయ్యుత్పత త్రిభువనో
పస్థంబగు పుండరీకతపోదహన విహారంబువారించు తలంపునన్నుఁగది యిన్నలు
ప యున్న డిటమున్న తన్నుమిత్త బు పనివిన్ననాఁడు ఎన్నికడినంబులపెన్నయును
భోదరంబులయ్యెనని పుడమిపడఁతి యడలుడిపి సగౌరవంబుగా వీడుకొఁపివర
మఘుఁడుండంతర్ధానంబునొందె. శతానందంబును సానంబుగయ్యెఁగానానంబున
కు జనియెనట్లు || ౧౦౧ || ఆ || పుండరీకతపముభూజేభాగంబు | ఫలమునందఁజే
యఁదొలంగఁద్రోయఁ | గోరియర్చ్యుడయ్యెకౌరివరార్థమై | పురుషవరులువిక్రంపి
రయుటావు || ౧౦౨ || సీ || వసుచతీభార నిర్వాహోద్యుక్తుడువర్ధి శయాదవా
న్యయపయోధి | దేవకీవసుదేవశేషధిసందనుఁదిరగసాలావాసవరభృతంబు | పూ
తనాప్రాసంఘాతవారూలాహిశకటాంగవిఘటనఁబలులబద్ధి | సమదశ్యతావర్త
సంకర్తసమవర్తి పాతితార్థుకపాదపద్యముఁడు | వశ్యహృత్సాయకంబభివ్యధిత
బకుఁడు | వర్ధితాఘుడుకాళియమానభేరి | నిష్ఠరాసలపారణనైష్ఠికుండు | కృ
ష్ణదాశివలోకవర్ధి ధ్వంజరు || ౧౦౩ || సీ || కనుఁబ్టిగాంకేయగర్భుడాఁగురు
మూఁతలండించెవత్సవహరగాశేళ | నాలమందలఁబోవలైలపైతైఃపూరిం గే
లిమైకండుకక్రీడనలిపె | బాటించెఁగంబాలయాటరానక్రీడ నాభీభరుమధ్యాంక
పాళి | వెలయించెయత్సావహరంబలకాధిరాజునికరశిరోరత్నరాజి | దన్ను
లిల్లొడవంగుత్తదళితసర్ప | తనుసుదర్శననామవిద్యాధరేంద్ర | కఠినజతరఘ్నయన
నగ్రజుఁడుదాను | నందనూనుండుబృందావనంబునందు || ౧౦౪ || వ || ఇవిక్రం
బుననమ్మధుత్తెటభవిరోధియానుమానుష విగ్రహంబునఁగీకరించెయు నమానుషం
బులగు విక్రమవిశేషంబులు బ్రవర్తించుచుండె నెంతలకున్నయవ్వెన్నవకు పనఁ
ప్రీతనంబుగావింపందలంచెవిరి. దివిభువనవనమోహినియగునాకిగ్రక్తిబుట్టించుట

దీను. పాపకారినిరసనంబు = పాపముచేయుటలని చంద్రుట. ఉత్తరంబు=అధికము. సమత్వా
దిత=కలుగఁజేయఁబడిన. ఉపస్థనంబు=ఉపద్రవముగలది. వలున=ప్రప్త. ఇటుమున్న=ఇంత
కుముఁడె. పనివిన్ననాఁడు=వర్ణనాఁడు. శుభోదరంబులు=శుభమురాఁగలకాలములు. ఆడలు
=దుఃఖము. ఉడిపి=మాన్య. వీడుకొలికి=పంపి. ఆంశర్ధానంబు=కనఁబడకపోవుటను. శతా
నందుండు=ప్రప్త || ౧౦౧ || విక్రం=వికారమును. పారయట=పొందుట || ౧౦౨ || నిర్వా
హణ=నశించజేయుటయందు. శేషధి=నధి. రసాల=రిత్యమామిడికెట్లునందు. పరభృతంబు=
కోరిలము. వారూలు=గాలికి. ఆహి=పాము. సంచర్త=వాతమునకు. సమవర్తి=చుండు. వశ్య
హృత్సాయకంబు=వత్సాసురుల హృదయమునకు బాగు. అభివ్యధిత=బాధనొందింపఁబడిన.
మర్ధితాఘుండు=మర్దించఁబడినఅఘాసురుండుగలవాఁడు. నిష్ఠరాస=పారణనైష్ఠికుండు=క్రూర
మయినదవానలమును శక్తింయనట్టినిష్ఠగలవాఁడు || ౧౦౩ || గాంకేయగర్భుఁ=బ్రహ్మను. అభి
రభీరు=గోపికాశ్రీలయొక్క. అంశపాళి=కొరివలెతను. యత్సావహరణంబు=కుడేరా
క్షులులను అట; అంగుష్ఠదళితసగ్రహణ=బొటనవ్రలితోఁబొంగొట్టఁబడినపాము దేహముగల ||
౧౦౪ || అమానుషంబులు=మనుష్యవిషయములుకానివి. వెన్ననకు =విష్టునకు. ప్రీతనంబు=

యునమ్మత్తకాశినితదాదేశంబుననందుమఱుండియగు శతగోవుండను గోపాల్వకుం
 గూరిమిపుత్రియై పెరుగుచుండె నంతదంతావళమరాళశిఖావళగమనంబులగుకంబు
 దనుకుందోడవగుచు నిగుడునడవదు బెడంగారిబంగారంపువెట్టు కెందమ్ములకునె
 త్తురుంబొత్తుడుట్టంబులనంబూపట్టు చిగురుటడుగులును, దారలగొరవంబును ముత్తి
 యంబుల క్రొందఱుకును చంద్రపండలంబునఖండలావణ్యంబును నేవగించు చరణ
 నఖముకురంబులును, మకరధ్వజ శరధికాలి గర్భగోవుచ్చకామాళా సందర్శంబుల
 సౌభాగ్యంబునావరించు చిటుతోడలును, వలుదలనంబులు సలపందలంబులు నిద్దం
 పుండనంబులు తద్దయుంగలిగి కరిక రాకారంబులై కగభసిభంబులై కనకకదళీ వృన్దు
 లంబులునై న పెందొడలును, కరటిశిరికి కఠింబును రథాంగరమాధురంధరంబును
 పులిసఘనంబునగు జఘనంబును, ఆనర్తవర్తులంబును నితాంతపున్నాగ లలాట
 కాంతంబును నతిగంభీరంబునగు నాభినవోవరంబును, అనిశచితేశ్వరు బాధికంబున
 కునేలికన్దుచలిచీమచాలునకుంబోలికన్దుజైవాలవల్లికి దల్లిన్దుచెలువారు నూగారు
 ను, ఆగడపలంగడవనై చివీచీ రేఖలంబోద్రోచికునునారాచుకేళాకూళింగలజా
 లువాసోబనంబులం బ్రతిఘటించుతివళి విభాగంబులును, కమలకోరక కనకకలక
 కరికుంభ ప్రమఖంబులగునుపమాద్రవ్య బూకొవ్వడంచీ పచారింబి కిక్కిరిల్లి పె
 రిగి నిక్కిరిక్కసించి కవజక్కవలం బెక్కివలలంబెట్టుచుబూపట్టుదోర్నూలకూలం
 కవంబులగు కుదలికుచంబులును, స్లక్షణల్లకవల్లభంబును చమేలపుట పరిస్ఫుటంబు
 ను నగు వేదీమధ్యనిభవధ్యంబును, ఫణిఫణిఫలక భాసురంబులును తామూచీదళ

తృప్తి. భువనమోని—లోకమును మోపించుచేయునది. మత్తకాశి—ఉత్తమస్త్రీ. తదాదేశ
 శంబునక—ఆయనదైనయాజ్ఞచేత. శిఖావళ—నెత్తులి. గళుకము—మనోభా. తోడపు—జభిగ
 లును. బెడంగారి—అందగించి. కెందమ్ములకు—ఎత్తుతామరలకు. మాపట్టు—తోడచు. లావణ్యంబు
 —కాంతి. ఏవగించు—రోయు. మకురంబులు—అద్దములు. మకరధ్వజశరధి—జన్మధునియమ్ము
 లపారి. శాలిగగ్న—వరిపొట్టు. గోవుచ్చ—ఆవుతోడ. కామాళ—తుగార. సందర్శంబులు—హి
 ర్వులయొక్క. సౌందర్యంబు—చక్కదనమును. వలుదలనంబులు—లావుండనములు. సలపం
 దనంబులు—రానురానులాపుతగ్గియుండుటలు. నిద్దపుండనంబులు—నున్నుండనములు. కరభ
 నిభంబులు—చిటికెనకైలి మొనటనుడి మసికట్టుదాకనుండు అరచేలిలాపలికాగ్నాగమను
 బోలినవి. వృన్దులంబులు—మెత్తనవి. రథాంగరమాధురంధరంబు—చక్రసంపద్భాగమునువహించి
 నది. జఘనంబు—మడికట్టు. ఆనర్తవర్తులంబు—సుడిపంటిగుండ్రదనముగలది. పున్నగలకాంత
 కాంతంబు—పొన్నపువ్వుపంటిమనోజ్ఞతగలది. గభీరంబు—లోతుగలది. అనిశచితేశ్వరుబాధికం
 బునకు—నల్లతాగ్రుపిల్లకు. చెలువారు—అందగించు. ఆగడపలక—దొంతిమమ్ములను. వీచిరేఖ
 లక—అల్లచాళ్ళను. కేళాకూళిక—క్రీడాసరస్సునందు. వాళువాసోబనంబులక—బంగారువెట్ట
 ను. ప్రతిఘటించు—ఎదిరించు. త్రివళి—కడుపుదూదిమాడుచు దుండలయొక్క. కమలకోరక—కా
 మరమొగ్గ. ఉపమాద్రవ్యంబులు—సరిబోల్పువస్తువుల. పచారింబి—వ్యాపించి. కిక్కిరిల్లి—కదిసి.
 కక్కసించి—బాధించి. దోర్నూలకూలంకవంబులు—చంగలకాగ్నముల నొరయినవి. లికుచంబు
 లు—గజనిష్ఠ (పండ్లు) ప్లక్షిపల్లవ—జువ్విదిగురుకు. చల్లభంబును—ప్రియకుయినదియు. చమేల

తరుణంబులును నై నిగినిగినిచేతగడుండగడు కరమాలంబులును, కందర్పకళల
చెన్నునం బూవు టెత్తులయెత్తున సోగఁగలబాగునబుజగలెగినబుజంబులును, కలువ
తేకులచెలుపున జోకమిరువాలారు కొనగోరులును, పవడంపుం జిచ్చులపగిదిగలర
క్తాంగుళి ప్రవాళంబులునుంగలెగి నెత్తురుట్టిపడుకరతలంబులును, కంబువిచ్చోకావ
హంబును క్రమకతరుకవనియంబును కోమలాంశుచ తృలాముకుళ మోహనంబున
గుకంధరాభోగంబును, సమృద్ధివటఫలద్యయశోభానైవ్యగవిడంబగుచిబుకంబును,
చక్కెరలధిక్రరించి తేనెలంబోనాడి చెఱకురసంబుల సరసించి మధురమ సమరునధ
ర బంధుజీవ ప్రసూనంబును, మొల్లలనుల్లసంబాడి యాణిముత్తినంబులునుత్తరిం
చినుధాబింధువులం బలువరుసల సరసంచామవలసరుసయు, సంధ్యారాగంజితం
బగు కళారాజరేఖ పొత్తువడయు నుత్తరోష్ఠపుటంబును, పరిస్ఫుటనాసికాసుగం
ధనిశ్వాసధారాధోరణి సీతహర్గంబునుంబోనియయ్యార్ధోష్ఠవింబ ఫలంబుమీం
దినిమ్మభావంబును, సూనసాయకువోనివిల్లును, పల్లవకరవాలులాంగలాయుధంబును
సామివికసిత చంపకకోరకంబును నున్నులున్నునన్నుచునివ్వఁజిల్లు నల్లఁజీతనాసి
కాభిరంబును, సితమయూఖరేఖా సఖి బగుహంసలును, నింబకసలయంబుల కంప
యంబొందించు ముకుటను నరంటిమొక్క మొదలియొక టెక్కలనెక్కసక్కెం
బుసేయుడు గాయబునింగిలంబ వంగడంబగునెలవఁక కన్నుబొమల కొమలును

పుట—చాచినక్రేళ్లగల అజవేరిలోలిభాగమవలె. పరిస్ఫుటంబు—ప్రకాశించినది. ద్విశ్చదీపద్య
—యట్లు వేదికనడిమిగాగముతోడ. ధర్మాశలక—పలకవ. టిపడగవలె కాఁబూలికళ—తమలపా
కులయొక్క. పసిడి—బంగారు. లెగెను—లికస్కరించి. కరమాలంబులు—చంకలు. పూవు టెత్తుల
—పువ్వులసరముల. ఎత్తురక్త—కీధమున. సోగ—నిడునైన. బుజ—నెట్టువతనము. జోక—ఆం
దము. వాలారు—వాండులైన. ప్రవాళంబులు—చిగుళ్లు. కంబువిచ్చోకావహంబు — కళ
మునకు అందమును కలిగించునదియు. క్రమకతరుకమనియంబు—పోకత్రాని మనోహరత్వముగ
లది. కోమలాంశు చుత్పరాముకుళ మోహనము—మృదువైనయరఁజి మొగ్గవలెమోహమునుబుట్టిం
చునది. కంధరాభోగంబు—మెడయొక్క నైశాల్యము. చిబుకము—గడ్డము. పోనాడి—నిండించి
నిరసించి—లికస్కరించి. మధురమ—లిత్యంజనముచేత. బంధుజీవప్రసూనంబు — ముతైన
పువ్వు. ఉల్లసంబాడి—పరిహసించి. అడి—గుండ్రంజనముగల. ఉత్తరించి—దాఁటి—మారి
నలువరుసలక—ఒకటొక ధముయిన నావ మొదలగు వరుసలచేత. రంజితంబు —
ఎఱ్ఱవైనది. కళారాజరేఖ—కళా మాత్రమైన చంద్ర రేఖ. పొత్తు—స్నేహము. ఉత్తరోష్ఠపు
టంబు—పైపెడచి. సంగంధశ్వాస ధారాధోరణిసీతహర్గంబు — మంచివాసనతోడియూర్పల
ప్రసరణముయొక్క అక్షమలేనిచుటుకుగలదారి. పోని—పంటి. వింబఫలంబు—పొడవండు. నిమ్మ
భావంబు—పల్లము దోనివిల్లు—అల్పభవస్వ. పల్లవకరవాలు—మన్నెపునియొక్క. సామి—సగము
చంపకకోరకంబు—సంపెంగమొగ్గ. ఉల్లఁజీత—మీడికినిక్కిన. నాసికాభిరంబు—ముక్కుమొన.
సఖిము—మిత్రము. ఎక్కసక్కెంబు—పరిహాసము. వంగడంబు—చంకము. కారసంబు—కలప
డుబు—అరికయము. ఒకట్ర—అంధము. కోపు—నిధము. నిసూత్రితంబులు—స్థూత్రములేనిది. పత

చకోరంబుల ప్రకారంబును జేరలతీర్థును సారసంబుల దారసంబును మీలమేలును
 మెజుపులయొజువును వరురూపుల కోపును నుత్పలంబులయొప్పును కైరవంబులగౌర
 వంబును నేణనేత్రంబుల వైచిత్రీయు విసూత్రితంబులుగావించి మించుశ్రవణపు
 టకూప వళయాశువులగువిలోలవిలోచనంబులును, దర్పణంబులదర్పణును సరోజం
 బులయోజయు సుధాకలశంబుల విలసనంబును నంబుడహంబంబుల ఉదంబునుం
 బోషించి యశేషకళాకలాపపాణేధమ స్వర భాస్వరంబగు వచనవలయంబును,
 శ్రీకారంబులజోకయుదోమ్మిదింటి లెక్కలయొమ్మికయు మోదుగు నిరులసిరులు
 నుబోసరించి వాసినడయు శ్రుతికంఠాలికలును, నిక్కలంకంబులై నిడిడంబులైని
 ద్దంబులై నీరంధ్రంబులై నీలంపు గుంపులసొంపు లామతించుమంచి నెఱిగరులునుంగ
 లిని వలరాజునైత్తపలకతళుకునంగనువట్టువీధుననేపారి యాపారిజాతామోద
 మేదురవిలాసంబులభాస్వరి వెండియు ॥ ౧౭౯ ॥ ఆ ॥ వివిధయువతకోటివేమలుస్స
 జియించి । యస్వధూటితేయ నబుడుతలచి । కేలుదోయిగడుగక్కులు తుదనం
 టు । జలకంబులేమొగతినఖాళి ॥ ౧౮౦ ॥ తే ॥ అంబుజాననపెందోడలరెంటుల
 గుట । దానంగలిగిన లావణ్యనూనభరము । వలసిపైఠేకలొకరెండు వ్రాలి బోర ।
 గిలంబడినరీతి మీంగాళులరుసతికి ॥ ౧౮౧ ॥ క ॥ మదిరాక్షిజంఘలంగజు । గదల
 గునూహింపంగావుకాహళులైన । స్పదుకువడకగీ పెట్టక । పదనుదివిసిరాగి కేళిప
 లకకయున్నే ॥ ౧౮౨ ॥ తే ॥ కరికరంబులుత్వగ్తోపకల్పపంబు । నవనయింపంగ
 సలియూరువై పొడమయ్యుం । బువ్వురంబులతగులంబు బూనెవరణ । దంభమునం
 బూర్వవాసన తలంగుటెట్లు ॥ ౧౮౩ ॥ తే ॥ దిసరుహాననకటిసీమపృథివియగుట ।
 నికటపటుగాకయున్ను వై నెలపుకొనునె । కాంచియునుమధ్య మాయయంగమ్ర
 నాభి । లక్ష్మీయును ద్వారవతియు సలక్షణముగ ॥ ౧౮౪ ॥ తే ॥ సకినునాభియము
 ననుంజిజన్మనంపు । బాలకృష్ణుండువెడలింపబయలుపడిన । కాలియభణ్ణంప్రండేమొ
 రోమాళిమధ్య । ప్లువదనున నగంగిన విధముగలిగె ॥ ౧౮౫ ॥ టే ॥ మానవశీల
 యాశువులు—పడునట్టి స్వభావముగలివి. పిల్లల—పిక్కులవలె—ఇది సీజ—విధము. విలసనము—
 ప్రకాశము. పాణి ధను—హస్తముగలిగి. అంబురుకలెంబంబు—పంధ్రవింశతిముల. జోక—విక్రము.
 బిమ్మ—ఇమిడిన. పోసరించి—బలసి. శ్రుతికంఠాలికలు—శ్రుతి నెడి దక్కిలయలు. నిలిడంబులు—
 నెండుకొన్నవి. నిర్దు బులు—మెలుంగుగలివి. నీరంధ్రంబులు—సంకులేనివి. సొంపులు—అంజము
 లు. అమతి చు—పూజించునట్టి. నెఱి—వంకరగల. వంరాజునైత్త వలకతళుకునక—మన్నపురి
 సొగటాలామవలకయొక్క ప్రకాశముచేత. ఏకారి—అతిశయించి. ఆమోద మేదుర—పరిశ కారి
 శయముయొక్క. భాస్వరి—ప్రకాశించి ॥ ౧౭౯ ॥ ౧౮౦ ॥ నూనభరము—పూగుత్తి ॥ ౧౮౧ ॥
 ౧౮౨ ॥ త్వగ్తోపకల్పపంబు—తొలువలనిదోపమయినమట్టికిని. పుష్కరంబులు—రామరల;
 తొండపరగొనల. తగులంబు—ఆనత్తిని—సంబంధమును. దంభమునక—నెపముచేత. తలంగ
 టూ—తొలంగుచుట ॥ ౧౮౩ ॥ కాంచి—మొలనూలు; ఒకపట్టుగము. మాయ—ఇంద్రకొలము—
 లేమి, ఒకపట్టుగము. ద్వారవతి—ద్వారములుకలది, ఒకపట్టుగము ॥ ౧౮౪ ॥ రోమాళి—నూనా

లామతనుమధ్యమమ౯ గజవైరికులగత । ద్యానమరున్దదాశము యావనపుంబా
దరిల్లుదూఱగాఁ । గానగవచ్చ కంభములుగావుగా దాకుదకుంభయుక్తకం । బా
సటులైన వల్లభనభాంకుశరేఖలుగల్గి మీటగు౯ ॥ ౧౮౬ ॥ తే ॥ వలలులావగ్యవా
రిధివలసనిగుడు । వీచిలశికుకాఁబోలు వెలచికేలు । విప్రులకంటె మంగళివిద్రు
మంబు । మత్స్యరేఖాంతమునగు మహిమకలిమి ॥ ౧౮౭ ॥ తే ॥ ముదిరకరమూ
లములయొప్పుముచ్చిలింది । యాకయుండిననొకొగ్గ నాశీకభవుండు । భణిగంబు
లందచ్చోగవర్షరాగ । యోగమునకాబు మోపించుచున్నవాండు ॥ ౧౮౮ ॥ ఆ ॥
కంబుపాణిశనకుఁ గాంతండు గాంగల్లు । పెట్టెగిరితకంబునింతిదాట్టె । నొకొగ్గ
యొప్పుగాదెయుత్తమనక్షలకుఁ । బతులుపూనినట్టి వ్రతముదాల్చు ॥ ౧౮౯ ॥ ఉ ॥
సోమబింబాస్యదశనవాసోమశర్లి । యొప్పదండ్రునెలదాలుగుప్పశించి । జిలుగుం
బలుదనివాసోవిశేషములకుఁ । జెన్నానంగుఁ గాదెయెటుంటికన్నెకలిమి ॥ ౧౯౦ ॥
తే ॥ అలరుఁడేయనానిచిమొలకగట్టి । శరగ-రావీజములునుధాశాదభూమి । భా
వజుండువిత్తమొలచినమైరపేర । వెడలిలాసంబుపూఁబండివెడవివదవి ॥ ౧౯౧ ॥
తే ॥ దాడిమిచీజరాజికదళునముల్ల । మొగ్గలపిసాశమునుమత్తములనుపాణి ।
తమ్మిపువ్వుంటఁగోలునన్ననెమ్మివదయు । దంతురాలకన్నెగ్గదంశపజ్జీ ॥ ౧౯౨ ॥
తే ॥ క్షీరికంతలంబులబ్రహ్మవారువముల । గెంటసంబామనడగల్గునలయొప్పి । సుస్వ
రములెక్కగనునోటుసూపిశివ్యి । పల్లవగ్రాహిపాండిత్యపరభృతములు ॥ ౧౯౩ ॥
క ॥ వదనారవిందదళమున । పృథుగతిజనునందహానమువదండ్రుల । చ్చదదంతా
వళగమనకు । నుదధిశయినదృక్పకోరయుగహర్షదమత్ ॥ ౧౯౪ ॥ తే ॥ యువము
నోజాంగలక్షేత్రముత్తరించి । గరుసువడదున్నువదనలాంగలికుపాలము । కామిసీమ
ణిమక్కటుగాకయున్న । నాసికాభరణపుంగునాటునోటు ॥ ౧౯౫ ॥ క ॥ బిస
రుపూరజమునంద్రైకం । దుసియినదగదగవెలుంగునుదురాబుక్రియ౯ । బిసరుపాపాణి

దుఃస్థుఁడమున౯=విస్థునిపాదమునందు; ఆకాశమునందు ॥ ౧౮౫ ॥ ఉలికి=భయపడి మరున్దదా
వళము=చేవతలయేనంగు. ॥ ౧౮౬ ॥ కంకణము=నీటిబొట్టు; ముందేతకడియము. విద్రుమగలు
=చిరురు; పగడము. మత్స్యరేఖ = చేపరేఖ; కేవలచాలు ॥ ౧౮౭ ॥ ౧౮౮ గ కంబు
పాణి=విష్ణువు ॥ ౧౮౯ ॥ దశనవాసోమశర్లి=మేలిమైననెడవి. దండ్రు=వెన్నెల; కుసుంబా
వర్ణము. గుప్పశించి=వ్యాపించెనేసి. జిలుగు = సూక్ష్మమైన. వాసోవిశేషములకు౯=వస్త్ర
విశేషములకు. కన్నెకలిమి=నూతనసంద ॥ ౧౯౦ ॥ శానభూమి=అకుసుమే. వెడ=విశ్వా
లుండ్రీమునందు దిగవిడుచుట ॥ ౧౯౧ ॥ తెండగురు=ఎల్లరిమేల్లరు. పిసాశము=విశాసము.
సూపాణి=స్పృశ్యమయిన మెలుంగునీరు. దంతురాలక=నొక్కలపొడివెండ్రుకలుగలది ॥ ౧౯౨ ॥
గెంటసము=పరిహాసము. ఓటు=ఓటమి=అపజయము. పల్లవగ్రాహి=చిగుళ్లనుగ్రహించునది;
ఓటునుగ్రహించునది. పాండిత్యం=సేర్దుగల. పరభృతములు=కోకిలములు ॥ ౧౯౩ ॥ ౧౯౪ ॥
జాంగలక్షేత్రము=దీక్షపాలము. గయసు=మేర=మెత్తని. నాటునోటు=నాటునా ॥ ౧౮౫ ॥ రణము
౯=పువ్వాడిచేత; ఉసిమిన౯=నోమికలికి తేయగా. బృంధింపు౯=విబృంధించును ॥ ౧౯౬ ॥

ముఖాంబుజ । మనమాయుధసౌధకుంభమైజ్వంభించు ॥ ౧౯౬ ॥ క ॥ ఆవృత్తో
ర్మిలులితరా । జీవములకుమరుపతాకజీవంబునకు ॥ జీవంజీవంబులకా । జీవంబు
లుచెలువకన్నుసిరులమెఱుంగుల్ ॥ ౧౯౭ ॥ తే ॥ వాసుదేవాదినవశక్తివైభవంబు
ర్మృణీసత్యభామలరూపరేఖ । యిదియెవహియించుననల్పయిడినపదునా । కొం
టితెక్క-నంగనబొమ్మలువిడకమరు ॥ ౧౯౮ ॥ చ ॥ పడతిముఖాంశునిష్కములుభా
సురవర్ణలూటపత్రకం । బిడిముఠలీలఁగైకొనియె నిందుఁడునద్దముసాక్షిగాఁగ
నె । న్నడఁజలజాతమప్పజతసంబుగఁ దీర్పబల్పినాకొగ్గపే । రఘుసునీటనెండ
నిల నాఁగినదూఁగిననోర్పుచుండుటల్ ॥ ౧౯౯ ॥ తే ॥ సేతకరశ్రీఁబయోరుహ
శ్రీనిశేయు । కాంతముగమనీశ్రుతిప్రటీకైతవమున । నలువప్రాసినశ్రీకారములయు
గంబు । వర్ణనాతీతరుచిమించుకర్ణయుగళి ॥ ౨౦౦ ॥ సీ ॥ ముఖమంబురుహమని ము
ఖ్యరంబుగనప్పళించుతేనియచింతిలెంకలనగ । నాననదండ్రునియంకకర్మమొకకడి
కోసరించినపాడవనంగ । నధరసుధాస్రాతాస్యహేమకళిమూసినిలంపుమూకు
డనంగ । వదనపద్మసిధిపైవ్రాల్పియువమనోమోహంధకారసమూహమనంగఁ ।
గఱకుఁదనముఁజాలఁదఱుచుఁదనంబును । నెరులసియగలిగివిరులపేరి । కీర్తిగు
లుకొనగఁగినలయాధరగొప్ప । కొప్పుకప్పుమీఱియొప్పటొప్ప ॥ ౨౦౧ ॥ క ॥ వల
రాజుకేలివాలం । బలకయుబలెనలరువేణిపాణింధమమై । లలితాంగిచెన్నపట్టియి
ధశధళవనుకుందనంపుఁదగడుఁదగడు ॥ ౨౦౨ ॥ శా ॥ ఈధారకభువనైక
మోహనకళాహేలావిలాసంబులక । రాధాకన్యకధన్యకాంతిఁదనరారకదద్వతా
శారతిక । గోధుగ్బాలకదివ్యమూర్తియగుశ్రీగోవిందుఁడంభోజినీ । మాధుర్యం
బునకగ్గలించునశిసప్రమాదాపృథింగైకొనుక ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ ఆరాధామాధువులకుఁ ।
గోరికలనోఽప్యహ్మదఃకుకోటరములనం । కూరితములయ్యెదినముఖ । వారిజగర్భ
ములనుబ్బువాసనలక్రియక ॥ ౨౦౪ ॥ ... ..

లులిత- చలింపఁజేయఁబడిన, మరుపతాకజీవంబులకు- మత్స్యములకును, జీవంజీవంబు
లకు-చకోరములకును ॥ ౧౯౬ ॥ నవభక్తులు-ఇద్దావశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి, ఉద్భావశక్తి,
క్రి, ప్రభుశక్తి, మంత్రశక్తి, సత్యశక్తి, రక్షశక్తి, తమశక్తి ॥ ౧౯౮ ॥ నిష్కములు-వరహాలు, పత్రం
లు-పత్రము, అఁగినక-అడ్డగించినను, మోఁగినక-ఁగొఁగినను ॥ ౧౯౯ ॥ ౨౦౦ ॥ మన్మథం
బునక-అభిరమగ, ఆపృథించు-కప్పునట్టి, శేనియందిలింకలు-మన్మథబంట్లు, పీసరించిన
-తొలగించిన, పాదపు-అక్కరి, హేమకళి-బంగారుకలము, విరులపేరి-ప్రవృత్తినో
కీర్తి, బుగులుకొనగఁగ-వ్యాపింపఁగా ॥ ౨౦౧ ॥ వాలుక-కత్తియు, వలకయ్యక-కేదెను
ను, కానింధమమై-చీకటియై, తెగడుక-తిరస్కరించును ॥ ౨౦౨ ॥ ఈధారక-ఈనిధమన
హేలా-పియ్యారముగల, గోధుగ్బాలకదివ్యమూర్తి-గొల్లపిల్లకాయొక్క అపారకమయిన
యాశారముగలవాఁడు, ఆంభోజినీ-రామరయొక్క అగ్గరించు-ఉత్పసించు, అశిసప్రమాద
-నుష్టెదరాజయొక్క ॥ ౨౦౩ ॥ గోటరములక-తొట్టించుండు, అంకూరితములు-మొల
కీర్తివి, దినముఖ-ప్రాతఃకాలమునందు ॥ ౨౦౪ ॥

శా || చాణక్యప్రథిత ప్రభావసుషమాసర్వస్వప్రప్నోత్రశ్రీ । వాణీనిత్య
నివాసనేత్రముఖసేవాసావధానాఖిల । త్సోణీనాథచమూపసందనభుజాకోదండ
లంకారియై । క్షీణోదర్కజితార్క సూన్యతలతాశృంగారమైత్రాగమా ॥ ౨౦౫ ॥

క । సకలాస్థానసరోవర । నికరమరాభాయమాననిజకీర్తివిభా । ముకుర
ప్రతిభలితదయా । సుకృతవితరణప్రతాపశుభముఖ్యగుణా ॥ ౨౦౬ ॥

మాలిని । వితరణరణదత్తా వేదవేద్యాసపత్నీ । చతురమతివిశేషాసార
సంగీతపోషా । క్రతుభుగధిపభోగాకావ్యదత్తానురాగా । ప్రతిభయభుజగర్వాభ
క్తికాభ్యాసశర్వా ॥ ౨౦౭ ॥ ... .. ✽

గద్యము ॥ ఇవిశ్రీ పరమపదనాథనిరవధిక కృపాపరిపాక పరిచితసరస

కవితాసనాథ రామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైన పాండురంగ

మాహాత్మ్యంబను పరమభాగవతచరిత్రంబునందు

దృ తీ యా శ్వా స ము.

ప్రథిత- ప్రసిద్ధమయిన. సుషమాసర్వస్వ-మనోజ్ఞతయొక్క సమస్తమునుగల. భుజాకో
దండలంకారి-తేజః కిల్బపట్టుటయందు శ్రీరాముడా. త్సోణీదర్క-తక్కువకానిభవిష్య
త్ఫలములుగలవాడా. జితార్క-(తేజస్సుచేత)జయింపఁబడినసూర్యుడగుగలవాడా. మైత్రాగ
మా-వసంతుడా ॥ ౨౦౫ ॥ ౨౦౬ ॥

సపత్నీ-సమాశ్రయముగలవాడా క్రతుభుగధిప-దేవేంద్రునియొక్క. ప్రతిభయ-శ
రువులకుపెరినుగలుగుఁజేసెడి. భక్తికాభ్యాసశర్వా-సేవకాభ్యాసమునందు శివుడా ॥ ౨౦౭ ॥

పాండురంగమాహాత్మ్యము

చతుర్థాశ్వాసము.

క॥ శ్రీద్యుతిసువర్ణరేఖా! విద్యోతితపదననికషఃద్వదనీక। ప్రద్యోతనసు
 తగుణతత॥ వేద్యరామానుజేంద్రవేదాద్రిశా॥ ౧॥ వ॥ ఆకర్ణింపుమానిలింపనదీకే
 రీటుండు హరికగర్భసంభవునితోనిట్లనియె. అట్లు దినదినప్రవర్ధమానంబగు ననురా
 గంబుచిగురు గొమ్మనుంజేగయై కొనసాగుచునికిందనికి రాధ మాధవుండునకు సధివా
 ఘంగాగోరి గోవర్ధనాచల సమీపవర్తియగు ఋణవిమోచనతీర్థంబునం దపంబు
 సేయంగడంగి ॥ ౨॥ సీ॥ ననలక్రొంబొడిమయై త్రిసంకటగిలుమ స్తకంబెట్టులోచ్చె
 నోకజకుజజలు॥ కస్తూరితలకంబు గాలివాటిసేర్పు నొనలెట్లుననిచెనో భసిత
 మునకు॥ వజ్రాలనూలు నోర్వని కటిశటియెట్లుతా శేనో పటుదర్శదామకాంచి॥
 జిలుగుదువ్వలువింత బెళికినగుదాల్చు తనువెట్టులోచ్చెనో ధాతువస్త్ర॥ భరణ
 మునకంబుజనములచ్చెరువునొంద॥ గొమ్మగావించెదగవట్టిక్రూరిస్త॥ కడలికం
 పించుక్రియజగంబుదలివణక॥ దశ్యమయజాత హేమంతనిరుణవాత్స॥ ౩॥ శా॥
 తల్లాదృష్టకృష్ణంభమాణతపఃశీతారుణ్యసంపదక॥ ప్రోత్తుంగ స్తనసత్తులోష్ఠకవచం
 బుల్ పూనంగానోచటల్॥ చిత్రానందముగల్గుభోగులకుఁ స్త్రీంశోగ్రసంపాశస్త్ర॥
 యుత్తాలంబగు సీతుకందువకరంబు ద్వీగమొందింపగక॥ ౪॥ తే॥ చంద్రవీచా
 స్యకుచశైలజన్మధూమి॥ గానరామూర్ధ్వబోలెనకిడిడిచికి॥ సంచకతయంగం
 పింపదినమకొనుచు॥ మజ్జగంబులువచనింపమూటికెక్కి॥ ౫॥ తే॥ పారదం

[విద్యోతిత-ప్రకాశంపరిజేయగమిన. కిష-సానత్రాయినైవ. కిషోర్-కద్యోనుత
 ముక్త. అనీక-సమాహమగల. ప్రద్యోతన-సూర్యుడ౯-విద్యాంబు యురలుకచేత బుద్ధి
 చేసినట్లుంబడిన సూర్యునివలె ప్రకాశించిరాచానుతగుణశరీర్యా-రాగిడంబడినయ
 శోసగ్గుణములచేతఁదెలియఁజూనవాడ౯ ॥ ౧ ॥ నిలింపనదీకీటుండు-కీపుండు. హరికగర్భ
 సంభవునితో-నారదునితో. వేగ-చేత. తనికె-ప్రకాశించి. సమావవర్తి-చాపువచంబునది.
 అననలక్రొంబొడిమయై త్రింక-పువ్వుక్రొత్తతోడికయిచ్చుననను. కంటగిలు-నొమ్మగొను.
 ఏచ్చె-మందు. ననిచెనో-అనురాగమునొందెనో. నూలు-మలసూలు. దర్శదామకాంచి-
 దర్శిరాటిమొలనూలు. బిలుగుచువ్వలువ-సన్ననిట్టుకోక. ఇతబెళికినక-కొంచెము ఒక
 పికిన్నను. గరుదాల్చు-గరుచ్చుటునొంకే. ధాతువస్త్రభరణమునకుక-కాఁకోకట్టుకొను
 టకు. కొమ్మ-స్త్రీ-రాధ. అవిరి-కోడిచి. తరుణవార్షిక-చక్కగానుడిసేమియనట్టి గాలిచే
 త॥ ౩ ॥ తాదృష్టకృష్ణంభమాణ-దానికటిమదముచేతవిప్పంభించుచున్న. ప్రోత్తుంగ-మిక్కిలి
 యున్నతములైన. భోగులకుక-భోగపురుకులకు. సర్వములకు. నిక్రింగోగ్రసంపాత-క్రియ
 క్కభయంకరమైనపాటు. ఉత్తాలము-అధికము. సీతుకందు-చలికాలము. ఉద్వీగము-
 భయమును॥ ౪॥ కిడికి-అసాధ్యమయిన. ఇనయకొనుచుక-చలికొనుచు ॥ ౫ ॥ పారదంబు

బునదోచినపసిండికింగ । పగిదిరాజిలైరాధవంపకసువర్గ । వర్గముగుమేనుకము
దధవశతుపార । పటలకంచుక కేల్లనఘటనకలిమి ॥ ౬ ॥ తే ॥ నవ్యకాలాగరూద్వర్త
నములసతుల । చన్నుగొండలనుష్టాగ్నిసంభవించె । మతిసవగ్రులధూమానుమా
నకల । నన్నిసాధింతు రచలంబులందు నెపుడు ॥ ౭ ॥ తే ॥ సురలుకళలైల్ల
గ్రోలినసోమతనువు । కప్పరముగుమ్మరించినంగనకక్రోలి । పుష్పదేవయచననయం
భోరుహంబా । యనంగమంచింబ్రంహ్మాండమగలెడజేసి ॥ ౮ ॥ క ॥ అగలుంగుండు
ఎపుష్వను । దోగుంజేలలును సీతుడ్రోవంగలవే । పొగలేనముత్తురంబులు । మ
గువలపాలిండ్లుభోగమహనీయంబుల్ ॥ ౯ ॥ క ॥ మైనిగుడుమంచుతువ్వర । వాన
లచేదడిసికమలవనలక్షిహరి । ధ్యానసీమీలితతోచన । యానలరాధావధూటిక
నుగలమయ్యె ॥ ౧౦ ॥ తే ॥ కాలుగాలునుగేలునుగేలుమోవి । మోవియునుదా
ర్చిభోగినమూహమయె । నూహనేయంగభోగినమూహమునకు । బాసంగవన
కింపుఁజెనకువలెనంగుగాదె ॥ ౧౧ ॥ క ॥ శ్యామలకాలాగురునవ । ధూమమెద
కునుఖమొనర్పదోరపుంగన్నుల్ । వేముగుడుకరితసాధ । స్తోమమమరెఁగప్పఁబడి
నసోరణగండ్లక ॥ ౧౨ ॥ క ॥ అంతవసంతముజితహే । మంతముదీపించిమత్తమ
ధుకరకలభా । క్రాంతమరుపువ్వరసవే । శంతమునకలద్రువులవిసాళముచెలంగక ॥
౧౩ ॥ ఉ ॥ కెంజిగురాకుదాలు దులకించినధాతుపటంబుచాయజేయంజదుకె
క్కపుప్పొడులనంటిన శేటులుఘాతిభృజ్జటా । పుంజముఁబోలఁగావిసినభూమల
లోమధులక్షిపొచ్చెనీ । లాంజనవర్ణగోరితవక్షట్టానరించుమృగాక్షికైవడిక ॥ ౧౪ ॥
క ॥ ఆవిర్భవించెసిల । గ్రీవాలికకీర్తికేవలసఖమైపూవులకారుడివోవం । గావేస

నక-పాదరసమునందుకుముద ధవళ-తెల్లనిలువలెలుపుగల. తుమరపటల-మంచునమాహ
మనెడి. కంచుక-కవచమయ్యెక్క. పేల్లన-చుట్టుకొనుటతోడ. ఘటన-కూడిక. కలిమి-
కిలుగుటచేత ॥ ౬ ॥ ఉద్వర్తనము-సలగు ॥ ౭ ॥ క్రోలి-త్రాగి. ఆగలేక-భదిలైవు ॥ ౮ ॥
అగలు-అగరు. చేలు-వస్త్రములు; సీతు-చలిసి. మర్మకంబులు-కన్నులు. పాలిండ్లు-ప్రస
ములు ॥ ౯ ॥ అనుగలము-అనుకూలము ॥ ౧౦ ॥ మనకింపుఁజెనకువలు-సంభోగమునందలి
యిచ్చచేదెనఁగులాడుటలు ॥ ౧౧ ॥ శ్యామల-నాచనిచాయగల. తోరపు-కళలముంయిన.
సోరణగండ్లక-కిటికీచేత ॥ ౧౨ ॥ జితహేమంతము-శలవఁబడినహేమంతముతువుగలది. మ
త్తమధుకరకలభాకాంతము-మత్తుగొన్నకొడమతుమ్మెదలచేత ఆక్రమింపఁబడినది. ఉరుపుచ్చ
రసవేశంతము-ఆధికమయిన పూచేనెపడియలుగలది. సకలద్రువుల-అన్నివృక్షములందును.
విసాళము-విశాసము. చెలంగక-అతిశయించఁగా. దీపించెక-ప్రకాశించెను ॥ ౧౩ ॥ దాలు-
కాంతి. తులకించిన ధాతుపటంబు చాయక-ప్రకాశించిన కావోకచాయను. చదులెక్కు-
బుడదులదేలునట్టి. ఘాతిభృజ్జటాపుంజముక-భస్మమును భరించుచున్న జడలనమాహమును.
మధులక్షి-వసంతముతుసంపద. సిలాంజనవర్ణక-నల్లకాటుకన్నగలవానిని-కృష్ణుని ॥ ౧౪ ॥
ఆవిర్భవించెక-పుట్టెను. గ్రీవాలికకీర్తికేవలసఖము-శివునినటియన్నిజ్ఞానకుముఖ్యమిత్ర
ము. పూవులకారు-వసంతముతువు. ఉడివోవంగక-ఉడిపొంగగా. వేసని-గ్రీర్థముతువు

విహాసవిపులభరకరమగుచుకొని ౧౫ || ౪ || అప్పుడప్పటుగభస్మిహస్తియుంబోలె
 వచ్చినీప్రమోదావహకరప్రచారుండై, దవదహనంబు కరుమహీవిఘండునుంబోలె
 స్వగోత్రనిర్వేదనిపుణుడై, మల్లియలపెల్లు కన్నడకవితావితానంబునుంబోలె పట్టు
 దవృత్తవిలాసభాసురంబై, సరసులుసరసులుంబోలె వనితావిహారమహనీయుంబులై
 రహిషహించె. అంచలంచల జంచలాచపలంబులును విప్రులంబులగు షడమటిపవ
 నంబులు పొరుగులయుపవనంబులం బెరుగుకరువలివారుపంబులకు గమనాధ్యయన
 గురువులుంబోలె వడిమెఱసి సుడిసిఱునితయగు వసుధగాడినెఱియలువాఱినంద
 దుదర విస్ఫురితాంత్రలతామతల్లికలపెల్లులం బాతాళవ్యాళంబులు గానవచ్చె. పె
 చ్చువెరుగు భరకరకరనిపాతంబుల నాతస్త్రులులగు నెలవులం దొరగిపరంగువెల
 దివెన్నెల నీర్వృట్టు వెన్నెలపిట్టలు పొట్టులునిండ నాస్వాదించె. రక్కసజవ్వకులును
 వ్యంభుమచ్చికలనిచ్చలు గ్రీడింప నాప్రిడావతుల యతులనాభి వివరంబుల నింకినవి
 యుంబోలె నదులయుదకంబులింకె. విచిత్రమాలికాలంకృతమాభిభాగులునునారం
 జితధాతుపటల పగభాగులునగుభోగులబాగునగ్రుడ్డు మోచు నెఱచీమలచాలుచెమ్మ
 యిమ్ములం గ్రుమ్మరందోడంగె. వ్యావహారికసత్యోన్మంబు ప్రకటించు ప్రపంచంబుచే
 తవంచితరులగు నెఱుకలేనికరటులకరణిహరిణంబులు మరీచికావీచికాపానవివశంబు
 లై దిశలంబరిభ్రమించె. ముందుకొనుసంపెంగల సౌరభంబునకుంచాళసరోలంబు

హాసవిపులభరకరము—తేజరిల్లుటచేతతిగయించినసూర్యుడుగలది ౧౫|| ౪|| టుగభస్మి—సూర్యు
 డు. పచ్చినీప్రమోదావహకరప్రచారుండు—తాకురతలయందులి వానశనపాండించుచున్న కర
 ము (తొండము) యొక్కవ్యాపనముగలవాడు. తాకురతలకకు సంతోషమును కలుగజేయు
 చున్నకిరణములవ్యాపనముగలవాడు. కరుమహీవిఘండు—దుర్యోధనుడు. స్వగోత్రనిర్వేదని
 పుణము—తనవంశమునుభేదించుటయందుసమర్థము; తనదైనపర్యతమనుభేదించుటయందుసమర్థ
 ము. పట్టుదవృత్తవిలాసభాసురంబు—పట్టుదము అనెడివృత్తమయొక్క ప్రకాశముచేత ప్రకా
 శించునది; తుమ్మెదలయుఁగివలనివిలాసముచేత ప్రకాశించునది. సరసులు—కలకలు. రహిష్—
 బాగును. అంచలంచల—ప్రతిపాత్యమునందును. జంచలాచపలంబులు—మెఱుఁగవలెఁజ
 లించునవి. కరువలివారుపంబులు—జింకలు. అనిత—నల్లనిది. కాడి—నాటి. నెఱియ—పగులు.
 తదుకర—వానలోలితాగమనిడికడుపులోని. విస్ఫురిత—ప్రకాశించునట్టి. అగ్రతలతా—త్రేగు
 లతలగలయొక్క. మతల్లికల—శ్రవణము. పెల్లునక—అతిగయముచేత. వ్యాళంబులు—పాములు. భర
 కరకరకరపాతంబునక—సూర్యునికిరణములపాటుచేత. అతస్త్రులు—అంతట తరింపజేయఁబడి
 నవి. వెలది—స్వచ్ఛమయిన. నీర్వృట్టు వెన్నెలపిట్టలు—దప్పిగొన్నచోరపక్షులు. ఆస్వాదించెకా—
 త్రాగెను. రక్కసజవ్వకులు—వయసులరాతి సత్త్రీలు. మవ్యంభుమచ్చికలకా—కోమలమలైన
 యాసత్తులచేత. నిచ్చలు—ఎల్లప్పుడు. ప్రిడావతి—గిద్దగలది—అడవిది. నాభివివరంబులకా—బా
 డ్డుబొక్కలయందు. విచిత్ర—మల్లెప్రవృత్తులయొక్క. అరణిరత—అంతటను ఎఱ్రవాఱిన. బాగునకా
 —విభవము. చెమ్మయిమ్ముకా—తేడితావులందు. కలకలుకరణి—మూఁడువిధమున. మరీచికా

బులలీల వియోగిలోకంబు విషయవిముఖంబులయ్యె. ఇసుక మెదువు నెలవులంబునైన
 పసువుటాకుంజుష్పరంబులలోనం గుప్పలించిన కన్నరంబుతోడి కరువేరుపరివళం
 బులును జాజివిరులవలపునువట్టికేళ్ల వాసనలుంగల ప్రపాపాలికాశున వర్జితంబుల
 గుకలతోడకంబులు గ్రోలిసేదదేటి తెరువరులు తాలవృంతానిలంబులబువుకొలిపి
 మున్నుపరిక్షిణంబులగు ప్రాణపవనంబులంబోనరింపంజేసిరి తత్కాలంబున ౧౬ ||
 క || ఆపద్దని దినకరకర । తాపమునకునోర్చి ఘోరతపమునరించె । శ్రీపతియను
 గులగొడుగుల । ప్రాపాదవినవారిందాభర మేలంటుక ౧౭ || తే || ఇట్టలత్యగ్గ
 మగుగ్రీష్మ మేనరేగి । కాలవశమునందనుదానదీలుపడియె । బెచ్చువెనుగెట్టిదియు
 హెచ్చుపేర్పుటెల్ల । స్రగ్గుటకెనునిలోకోక్తిచాటుంగాడె ౧౮ || క || దీపమణిగఁజేకటి
 యును । గోపమదుగ శాంతిగుణముగోల్కొనుక్రియనా । టోపోద్భటమగువేసవి ।
 కైపునడిలదోచెగారుకాలముదశమై ౧౯ || క || ఆకాశతత్వతనుడగు । కాకోలగ్రీ
 వుకంతకాశిమయనగా । గోకిలనీలముజలగర । పాకమువర్యాయవృద్ధిఁబ్రబలందో
 డంగ ౨౦ || సీ || ధతుధతుకుననింగిదాటించెబలుమారునిరాల్లగొందింగన్న
 యమెలుంగు । పాలస్త్యవవనసంపాతజాతప్రీతినివిదినమ్రాకులకెలమివచ్చె । బ్ర
 థమోదబిందుసంభారంబుమందునూనియయ్యె బగిలిన నేలమేని । కలుమువంతు
 రసానియునుబోలెంగనిపించెదోరంపున బులవిదూరభూమి । గెరిలనకించెపల్తు
 ఖుమలుకమావు । పరిమళముచూచెంగరికుప్పపల్వలంబు । గడిమిచిగిరించెగ్రాజ
 వంగడముననిచె । నఖిలసౌతమైనమేఘోదగుంబునందు ౨౧ || తే || కారుచిచ్చునభృ
 గురాముకారణమున । బెటిలినిర్వంశమైనభూభృశులంబు । క్షేత్రములవంశవృ

వీదికాపానవివశంబులు—ఎండమావులయలనుత్రాగుటకైసోలినవి. మెదువు—మెత్తని. గుప్ప
 లించిన—నిండించిన. పసువు—వాసన. ప్రపాపాలికాశున వర్జితంబులు—నలిపివదిరులనుండుపదు
 లులదేవాములనుండి విడువబడినవి. సేవ—బడలిక. బులపుకొలిపి—బలముకలుగఁజేసి. పోనరి
 పక—బలియ ౧౬ || పద్దని—పద్మినీపాతిస్త్రీ, తామరతీగ ౧౭ || ఏనరేగి—చిక్కిలివి
 ద్భంభించి. దీలుపడియె—బలముతగ్గవదాయెను. పేర్పుట—ఆకిరణియుండు. స్రగ్గుట—తగ్గుట
 ౧౮ || కోల్కొను—వర్ణిల్లు. కైపు—విద్యంభణము. నడిల—సర్వంగా—తగ్గంగా. కారు
 కాలము—వానకాలము ౧౯ || కాశిమ—సల్లఁదనము. జలధర—శుభములయొక్క. వర్యాయ
 వృద్ధి—క్రతువుగా నగునట్టివృద్ధిచేత ౨౦ || సంగి—ఆకాశము. కన్నయమెలుంగు—క్రోధ
 మెఱపు. పాలస్త్యవవనసంపాతజాతప్రీతి—డితరపుగాలిసోంకులవలనబుట్టినప్రీతిచేత. వివి
 రిన—ఎండిన. ఎలమి—వికాసము. ప్రథమోదబిందుసంభారంబు—తొలకరి కానచినకులసమాహ
 ము. కుంతురసాని—కుంత్రసాని కుఱువమావు—మూఁగగుఱ్ఱము. పల్వలంబు—అశుశుపడియ. వంగ
 డము—వంశము — సమాహము. ననిచె—పూచెను. మేఘోదయంబునందు—వానకాలము
 నందు ౨౧ || కెటిలి—కెటి. గిర్వంశము—వంశములేనిది, పెదగ్గులేనిది. భూభృశులంబు—
 రాచకులము, వర్ణత సమాహము. క్షేత్రములక—భార్యలయందు, పాలములయందు. వంశవృద్ధి

ద్ధిరాజీశ్చైవతీయః । జలధరోదయఃప్రప్రసాదః ॥ ౨౨ ॥ తేప్రబలుకడగండ్లునిండ్ర
గోసములుజంబుఁఫలములునుబూత్యైవచ్చి కంట్రులందు । వనధీనిరానఁదెరలునమ్ములు
లనెల్ల । నంబుదంబులువెలిగ్రాసెనటుకనఁగ ॥ ౨౩ ॥ తే॥ మోవిచెలువంబుగేదంగిపూ
వుతేకు । సోయగమనూఁపుకన్నులసౌబగుజీకుర । బర్హిబర్హ ప్రభయఁజూపిప్రతి
ఘటించె । నంబుధరకాలసౌభాగ్యమంబుజూపి ॥ ౨౪ ॥ క॥ సలిలంపువృద్ధజలధర । ములు
పూనినయూతకోలమొత్తములక్షియె ॥ దొలువానకాళులెనఁగె ॥ గలహంసకు
లంబులెల్లఁగలఁగంబడఁగె ॥ ౨౫ ॥ శా ॥ అద్రిగ్రావములుర్విరాల బలఘోషాదం
బరంబునీయో । గిద్రోహంబొనరింపవారినిధికెం గేలంటఁగావాహినల్ । భద్రో
భప్రతిమానమూర్తియగుచుకాపాధోధరశ్రేణికుం । భద్రోగంబులుగమ్యించెవి
వలాంభఃపూరధారావళి ॥ ౨౬ ॥ క॥ పాపటతెలుపునడిగినా । సావుటముక్తాఫ
లప్రచారఁబైరా । ధాన్యధుఁక్షోగుహముల । పైపైపథమోదబిందుఁటలముని
గిడె ॥ ౨౭ ॥ సి॥ పెరిసూచినుభాభేద్యంబులగు నంధకారధారాస్ఫుట గాటుకొ
నినఁ । గర్ణజ్వరాపాదకంబులైనంభోభిగంభీరరవములుగడలుకొనిన । మజ్జగంబుల
ముచ్చమణిఁగింపఁగాఁజాలునిఁదగానుపులుబిట్టెరుగకొనిన । దుర్దమకర్తవస్త్రోమసం
భన్నహుములసోనవానలునుండుకొనినఁ । శెదగకటకాలఁగన్నుచచ్చినవిధాన । నాథ
సంకేతములకేగునడికిలేలు । కాలుసంభవబాధానహుమగుచు । వైవిధికోటిని

—సంకేతముయొక్కవృద్ధి, వెదుర్లవృద్ధి, లభిక—పాండుటచేత ॥ ౨౨ ॥ పార్శ్వ—ఒకపును,
అనక—త్రాగఁగగా. తెరలు—బంగలువెడలు, అటుగ—జీర్ణంపక ॥ ౨౩ ॥ మోవి—అధరము,
ఒకానొకపండు. గేదంగిపూవుతేకు—చచ్చిమొగలిపూతేకు, మొగలితేకునది యాధరము,
సోయగము—అండము. డోపుగన్నులసౌబగు—చలింపఁజేయునట్టికన్నులయొక్కయండము,
చలింపఁజేయఁబడునట్టి నెరులిపురికన్నులయొక్కయండము. బర్హిబర్హప్రభ—నెమలికుంచెయొ
క్కప్రకారము, దర్భపోచలయొక్కప్రకారము. ప్రతిఘటించెక—ఎదిరించెను. అంబుధరకాల
సౌభాగ్యము—చర్మకాలముయొక్కమనోధీన్యము ॥ ౨౪ ॥ సలిలంపు—స్థల, డోతకోల—
ఊరుకొనుకట్టి, వానకాళులు—వానచినుకులధారలు ॥ ౨౫ ॥ గ్రావములు—రారిగుడ్లు, వికా
గి—విరగి, తనవారి నెడచాసినవాఁడు. ద్రోహంబు—చెలుపును. కెం గేలు—ఎట్టరాలుగిలచేయి.
వాహినలు—నదులు. పాధోధర—మేఘములయొక్క. కుంభద్రోగములు—కుండలుకూములు
నుగా, అంభో—సత్యయొక్క ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ సూచిముఖాభ్యోములు—సూచిమొనచేతనుభవిం
పరానిది. ఘటలు—సమాహములు. కాటుకొనినక—నిరభూనఁగగా. అపాదకంబులు—కలుగ
జేయునవి. వంభోభిగంభీరరవములు—వద్రాయుధముయొక్కవెలిదిలేనిధ్వనులు. ముచ్చమణిఁగిం
పఁగా—మిక్కిలి ముడుంగుకొనునట్లు చేయను. ఊదగగాదుపులు—కేతవాయువులు. విట్టు—
కిక్కిముగ. దుర్దమ—అణఁపరాని. కర్ణము—యరదయొక్క. సంభన్న—చక్కగాఁగవ్వఁబడిన.
సోనవానలు—ముసరువానలు. సాధసంకేతములకు—క్రియఁజూపుటకావులకు. నడికిగేలు—
అధరాశ్రమంబును. కాలుసంభవ—కున్నగునయొక్క. వైవిధికోటి—అంకటాంధ్రమునా

ర్చయన్వైరధాటి॥౨౮॥క॥ త్రిదశగురుప్రతిమానులు । నిదిపగలిదిరాత్రియనుచునే
లుపలువలే । రుదభిశహరిసీలమణి । చ్చదసీలముమొగులుసూర్యవంద్యులమి॥౧౬॥
౨౯॥క॥ తరణిలయానతరమునఁ । గరమచరుదిగంతములనుభద్రోత్తంబున । మరల
గఁదైజసస్యప్తికి । బరమాణుచయంబుగూడఁబడుచందమున॥౩౦॥ సీ॥ ఇంద్రా
పంబుగాదిదిమాళితలమున సవరించుబర్హిపింఛంబుగాని । భిదురఘోషంబుగాదిది
పాంచజన్యసంజాతగఁభీరఘోషంబుగాని । యాశ్రయించినబూకావళిగాదిదిహరి
రిముక్తాహరియప్తిగాని । యిదికోలమెఱుంగుగాదుదిరిబంగారంపుఁబసిమిగ్రమ్మెడు
పచ్చపట్టుగాని । వృష్టిగాదిదికరుణాంబువృష్టిగాని । సీలమేఘంబుగాదిదిసీలవర్ణం ।
దొరనామోల్లంబ్రత్యక్షమయ్యెననుచు । హర్షపులకితతనువయ్యెనవ్యధూటి॥ ౩౧॥
వ ॥ ఇట్లు నవరతధ్యాధారావ్రవాహమగ్నహృదయయగునాగగనావలగ్నకునిశి
లజగద్వలయంబును పిష్టుచయంబై తోచె నంత భక్తవత్సలుండగు శ్రీవత్సవత్సుం
డు॥ ౩౨॥ సీ॥ అరవఁద్రులఁసిచహస్త్రింశంబునుంబోలె నుదుటఁగస్తురిబొట్టుపదమ
కొనఁగ । గగనంబునలదిభిరమరిచియొంబోలె నురమునఁగొస్తుభంబొలుపుమీట । సు
రభూజశాఖలంబుట్టు తేటుబంబోలెఁ గేలఁబచ్చలకడియాలుమెఱయఁ । గోదమసం
పెఁగమొగ్గుతుడ బొన్నచివోలెముక్కునముంగఱముత్తమమగ । సీలగిరిగవ్వవెన్నె
లసిగ్గుబోలె । నవకమగుమేనహరిచందనంబుహయవ । వివిధమణిభూషణప్రభల్
వెలయఁఫలిత । కల్పనరుసీలరాధయగ్రమునఁగి చి॥ ౩౩॥ ఉ॥ శ్రీదశరథగృహారసము
చిలగఁదపోనలజాయమానహృ । లేదముమా నిపించితివకేలనుగేల్లేమలిచిసిర్భరా ।
హ్లాదిమెలర్ప నయ్యువతి నర్థ శరీరము నట్లు ప్రోచెన । య్యాదవరాజవంశమణియ

ము.త్వైర-యథేచ్ఛయిన ॥ ౨౮ ॥ ప్రతిమానులు-సమానులు. మొగులు-మేఘము ॥ ౨౯ ॥
తరణిలయానతరమునఁ-ప్రాస్త్రగుండెనపిష్టుట. భద్రోత్తంబులు-మిడుఁగులుయరుగులు. త్రే
జస-లేచస్యగలవానియొక్క ॥ ౩౦ ॥ బర్హిపింఛము-నెమలిపురి. భిదురఘోషంబు-పిడుగుచప్పు
డు. బరాకావళి-కొంగలచాలు. హరి-మనోజ్ఞయైన. యప్తి-సరము. కోలమెఱుంగు-వం
కరలేసమెఱుపు. ఇదిరి-ఆవరంజి. మ్రోల-ఎరుటను. హర్షపులకితతనువు-సంతోషముచేసగ
గుర్పాటునొందినదేహముగలది ॥ ౩౧ ॥ అనవరతధ్యానధారావ్రవాహమగ్నహృదయ-ఎడతెగ
నిధ్యానముచేయు ధోరణిగ నెడిప్రవాహమునందు మునిగినవనసుగలది- ఎడతెగధ్యానముచే
యినది. గగనావలగ్నకుఁ-ఆకాశమువంటి నడుముగలవానికి- రాధకు. జగద్వలయము-
వలయాశారమయిన లోకము. శ్రీవత్సవత్సుడు-శ్రీవత్సమనుచువచ్చాత్మునగుదుఁగల కృష్ణయూ
రి ॥ ౩౨ ॥ పదమకొనఁగ-తెచ్చిల్లఁగా. భరణురిచి-సూర్యుఁడు. ఒకపు-అందము. సుగ
భూషణ-కల్పవృక్షముయొక్క. కొదమ-లేతదైన. విరి-పువ్వుయంగఱ-ముక్కుట. నిగ్గు-తే
లిసకాంతి. నవకము-మృదువైనది. హరిచందనంబు-పచ్చగంధము. అగ్రమునఁ-ఎరుట
౩౩ ॥ చిల్క-ప్రధర్మవంశ. జాషుమాన-పుట్టుచున్న. భేదము-త్రేకుము. తెరులిం-

బ్రజనేననూలిప్రోలిక ॥ ౩౪ ॥ క ॥ రాధాసంగమునుదిగని । మాధవునియొట్ట
వడిననుడ్కించెకలెశం । పాధరమతనదువర్ణము । బాధితమగునేనివెలుకబా
ఘనము ॥ ౩౫ ॥ క ॥ నీలాంజనవర్ణుడురా । ధాలీలావణినిపెంగితనరెడుక
ణిక ॥ గాలముశంభ్రమాగమ । హేలాసౌభాగ్యమహిమనేల్లవహించె ॥ ౩౬ ॥ నీ
కలంకనీరెంతయు గతకల్మషమునైనెగతకాఫలమరీతిగలశసూతి । పాపటదీక్ష
భూభాగంబునాస్యాన శాదంబుశకటౌఘవక్రధార । శిఖితాంజవముకళానికంజే
సడలించెగఱకుటికలపేరికాసెదగువు । లుడిగినబడినానలదయించెపెండియు
రిఘటావదవృష్టితైవమను । తెల్లుశోభిల్లెమంకెనల్లసిల్లె । గాలకంధరవాహం
గజ్జురేగె । ముదితశతగోపకన్యకా వదనతులిత । లలితరుచిమోలెరాకాకళా
రుండు ॥ ౩౭ ॥ క ॥ చనుమొలకలుగల కన్యా । జనములబురుకించెబద్ధసంసీదేఖి ।
నవిలుతుమిట్టకోలలు । వనరుహనుకుళములుగానవచ్చుటకతనె ॥ ౩౮ ॥ క ॥ అలరా
ణాధరాధర । దళములయదుభర్తలుచుడంగతుతరే । ఖలుబోలెగ్రాత్రమంకెన
యలరులపైః జేటులమరెనాసమయమనక ॥ ౩౯ ॥ తే ॥ పాంచజన్యంబురాధిక
చంచలాక్షి । కంధరకునోడియెచటనోకాగ్రిపోవం । దద్దనధ్వనిగద్దర్చిదా
యనియె । చేరెవృషభంబుకంతకటికవాటి ॥ ౪౦ ॥ తే ॥ వ్రండరికనిరసేంప భూ
భార । మణిప నవసేతలంబుననవతరిలిస । గల్లుగుళించివచ్చుమధ్వాధియనంగ
జంద్రికాపాండుజలధరచ్చానవొదలె ॥ ౪౧ ॥ నీ ॥ కలుగకుండ్లినసేమికడిమివృక్ష
తావి ననిచినమరువమెంతటినిోప । దొదవకుండ్లినసేమిచదకేనటనంబు చాల
యంచలసృభిమంబు । మెలుచకుండ్లినసేమిమెలుగులపొలంప మేగన్తాత్రములెళా
ధరధరములు । సుడియకుండ్లినసేమిసోనవానలకెల్లుగజచానవృష్టికిగడమకలచె । క

కడలిచిది. ఎర్రక-అరిశయింపంగ. ప్రోచె-పోషించెను ॥ ౩౪ ॥ సంగము-చరితము
ముదితుక-ని తోషించినవానిని. పీటుకడిన-ఇయించబడిన. శరశ్రా-చరించెను. శర
ధరము-మేఘము. వెలుక-చాటుక-వెలవెలబోవును. ఘనము-గొప్పవాడు. మేఘుడు ॥ ౩౫ ॥
పెంగి-కలసిపెరిసి. తనరెడు-అరిశయించెడు. శరశ్రమాగమ-శరశ్రామరాగయె
క్క. హేలా-హిలాసముయొక్క. ప్రిప్త-ఆధివ్యము ॥ ౩౬ ॥ కళికావంశము-కల్పింబ. శి
రూతి-అగస్త్యుడు. భూభాగంబునాస్యానశాక-బు-భూప్రదేశముయొక్క. మధ్వాధిమనంగ
తిమిరదను. శిఖ-నెమలి. కళానికంజే-పాట్యక్రియచేశవచుచేత. కరిఘటా-పినుగుగల్పు
లయొక్క. శిఖనము-నెలము. కాలకంధర-పాంబుగజ్జురేగె-వృక్షముయొక్క. మారు
రిశయించెను కళాధరుడు-చంద్రుడు ॥ ౩౭ ॥ నపిలుతుమిట్టకోలలు-బద్ధఘనమైన । అప
బాగములు. వనరుహనుకుళములు-తామకమొగ్గులు ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥ కంధర-కుడి. ప్రాచి-
నపించి. దాయ-శత్రువు. కటికవాటి-గుడిసెచాలునందు ॥ ౪౦ ॥ అవతరిలిస-పుట్టిక.
౪౧ ॥ ననిచిన-చిగిరించిన. పొలవము-ప్రశాశము. శాలి-వరిపైరుయొక్క. సోన-ముసురు
కడకు-తక్కువ. తారుకాలాశ-బద్ధముచువునను. తిరి-కడలి. పిసరినిక-తొంగి

రుకాలానఁగలిగినవారవంబు । చొడయైతొచె శరదృతపాప్తవమున । నురివిత్తోల్లి టి
యధికారియొసరిన । వెనుకయధికారియవికావెవిభవకళలు॥౪౨॥ ఉ॥ పాఁడియుఁ
బంటయుఁగలిగి పంకఃహీన వనోహరాంబువుల్ । వేడినెల్ల చొటఁబ్రభవింపఁగ
భానుఁడు శీతభానుఁడ౯ । గాఁడినమేఘకాళివవికారము దూరము నేయనెంత
యు౯ । నాఁడెముచూపెశారదదినంబులునిర్మలమాక్తి కాకృష్ణ॥౪౩॥ సీ॥ రక్షగట్టి
రిషహీరమణులశ్వములకు భూరిసీరాజనపూర్వకముగ । ఫలకగ్రహణముఁజొపద
ములగరిమంబుఁ బరఁగజాలకులకుగురువుపెండ్ల । దుమికిచిచ్చులతోరణములుదూఱిన
వారుదూఱైరికృతాంతుతోరణములు । భుజియిం చెఁబ్రజభుజాభోజనంబులసేగ
బంటగాఁదొలిక్రొత్తవంటముల । నఖిలదిగ్దయకాంతుఁబుష్పాయుధుడు । వెలిగు
డారంబులోవచ్చివిడిచిచేసె । మరళిమోయిం చెఁద్రిభువనీమోహనముగ । రాధ
కింపుగనాదినారాయణంబు॥౪౪॥ వ॥ ఇట్లు నిజజలనివజ్జజ్జంతుజాలంబులకు డివి
త్రయవిమోచన హేతువగునా ఋణవిమోచన తీర్థంబునందపంబుచేసి రాధకృ
తార్థయ్యెన్వనయ్యుండవకితోరంబును శృంగోదరీసహాయుండైమాయాశబలితుండగు
జీఁపురుషుని శరసునవివిధభోగపరాయణుండైపరంగుచుండె నయ్యెడఁబుండవీకుని
ప్రకారంబాకర్ణింపుము॥౪౫॥ ఉ॥ ఉనమింపఁగ రానితప । స్తవమునఁగడువాఁడిమరు
ధరణీసుమన । స్తవనఁడుకపలవికాసం । జెపునునుడివోసతావిన్ద్రవహింపఁ॥
౪౬॥ ఉ॥ ఆద్యశివాధిష్ఠితమై । యద్యజ్ఞోత్తిర్విలాసయంతమైస్వశరః । వద్యోద్భవమై
కనునన । వద్యమనాదశశతతారవనజమునందు॥౪౭॥ చ ॥ జోటజోటధారగావడి
యుచుగడలేత్తునుధారసంబుగ్రుం । గుటగుటనప్పటప్పటికొల్పిచునాలుగురెండు
మూలల౯ । గుటిలతదాల్పుభోగిని గగుర్పొడమించుచుదక్షిణశ్రవ । స్తటవిసరత్వ
యోదనినదంబునఁజొక్కచుచుబృగ్రక్కచు॥౪౮॥ ఉ॥ విచ్చినకన్దుదమ్మలకవిందు

గా॥౪౯॥ పంకవిహీనవనోహరాంబువులు—బురకలెనితేటయైననునూహరణములు. శుండిన౯—
కోరినను. శీతభానుఁడు—చంద్రుఁడు. కాళియ—నల్లఁడనమయొక్క. శారద—శరత్కాలమునతి
దలి ॥ ౪౩ ॥ నీరాజన—ఆరతులు. ఫలకగ్రహణము—ఫలకపట్టించుట. జొపదముల—చిందులు
ద్రొక్కటలయొక్క. చిచ్చులతోరణములు—నిప్పుగుండముంచాళ్లు. సిగఁబడిగాక—తిలమునఁగ.
వంటకములు—ఆన్నములు. మరళి—కల్లనగ్రోవి ॥ ౪౪ ॥ నిజజలనివజ్జజ్జంతుజాలంబులక౯—
తననీటియందుచునిగిన ప్రాణిసమూహములకు. ఋణత్రయవిమోచనహేతువు—దేవఋణముఋ
షిఋణముశీర్షిఋణముననుకూడువిధములయినఋణములనతీర్చుకొనుటకుకారణము. ఆయ్యుండ
వకితోరంబు—ఆరుదవంశస్తుండైనప్పికాయ—కృష్ణుఁడు. మాయాశబలితుఁడు—మాయచేతపలు
రూపముఁగవఁబడినవాఁడు. పరుసున౯—విధమున॥౪౫॥ ఉ॥ ఉనమింపఁగ౯—సరిపోల్చు. తపస్తవము
న౯—తపస్సునెడితేనంగియందు. ధరణీసుమన—స్తవనఁడు—బ్రాహ్మణుడనెడిసూర్యుఁడు. ఉడికొని
—మాసని॥౪౬॥ ఉ॥ ఉద్యో—వెలుగుచున్న. స్వశరఃపద్యోద్భవము—తనశిరోమార్గమునందుఁబుట్టి
నది. వశశతారవనజము—సహస్రారవనము॥౪౭॥ ఉ॥ ఉడలేత్తు—ఆలలుకొట్టు॥౪౮॥ కీరినెట్టెము—

లు పెట్టు వెడందకన్నులున్ | బచ్చనిపట్టుచేరురమఁ బ్రాంతినమచ్చయుఁబీలినెట్టెమున్ |
 బచ్చిక చాచుయుంజిలుత పాయముగల్గు వెలుంగునిచ్చుల్ | రచ్చయొనర్పనందలిపరా
 కునఁదేలుచు వేడఁగ నేలుచున్ || ౪౬ || చ || గురుజనార్దక్రియంగఁపటగోపకుమారపదా
 బ్జసక్తియున్ | దరలఁగఁబాపభూరుహవి తానములినముగాఁజెలంగుభా | స్వరతర
 యోగసీధువునసౌఖ్యము నొందుచుఁజిద్విసాంకురా | హరణమొనర్చిధూమిసురహం
 సముచాలఁబ్రశంసనొందఁగన్ || ౪౭ || సీ || తనమొగఁబును ప్రాంతమినుకుమానిక
 ములగములుదృవిల్లెడుగనులుగాఁగఁ | దనకమండలువారిదనుజారిపాదార్థ్యములవ
 రించుటకూటచేలముగాఁగఁ | దనచది నెద్దిదోచిననదియొక్కొక్కరూపాంతరంబు
 నఁబ్రోదిపడఁగఁ | దనకట్టునజనరత్నముసృష్టిదీక్షితై కప్పినయదివోలెఁగప్పజేర |
 వీడువీచనజేబూనివెనుకదనకుం | జిలుతచనుదోయియొరగుగాఁజేసేపలుకుం | శె
 లువగోలువంగఁ దోలుకారుకలఁకపులుఁగు | మాపురాహుత్తునిలిచె బ్రాహ్మణుని
 మోల || ౪౮ || చ || నిలిచినిలింపలోకతటినితటినిరజ హేమనీరజో | జ్వలచిననాళ
 భాదనమువంకనపొంకముమీరుక్రోవునన్ | గళముగదృప్తేతురగంబుదటాలునడ్కి
 నద్రుతా | కలితశరీరునిందిగిచికొఁగిటఁజేరిఁజెలుండరికన్ || ౪౯ || ఉ || చేచినేను
 మేసితకుశేతయలోచనగోచరాత్మనీ | వారికిసేకునన్ననివారిరుహసనుబలులనచ్చు
 హూ | దారుండమీయభద్రసముదాఁగనిదానముసీవువచ్చుటన్ | సారసగర్భ
 యింకఁగొనసాగుంజుమికుశలంబుమాదెనన్ || ౫౦ || క || అఁపరమాననమిదీత | న్ని
 నిమిషులర్పించునట్టులర్పించెజగ | జననస్థితిలఁగారణ | జననజనికొనుజనమితరవి
 రజనీకున్ || ౫౧ || క || అర్పించినిలిచిచేతులు | గూర్చివుగన్వృంకిజాఁచిగోవిందపదా |
 భూర్పారసపానవిధుండ | నర్చితదిశరుఁడుక్షీరిసురాగ్రణిపల్కన్ || ౫౨ || సీ || వి
 జ్ఞానవంద్యుఁడీవిశ్వనిర్మాతయ్యాత్మా రాముఁడీప్రిలోకాధికారి | భూమిధ్యజనితగు
 ద్రుండీమహామతియజ్ఞాతచర్యుఁడీప్రాజ్ఞతముఁడు | సర్వాచయవజ్రబావ్రజుఁడీవే

పిరిపిట్టయొకలుకెక్కినతలపాగ. ఇచ్చులోక—ఈసమస్తంబు. రచ్చయొనర్చుకొలుపుచే
 యఁగా—చరింపఁగా || ౪౬ || తరలఁగన్—చరింపఁగా. భావ్యరతిర—మిక్కిలిపొందుకునట్టి. బచ్చ
 సాంకురాహరణము—జ్ఞానమునెడి తామరయందుమోసునుభుజుండుట || ౪౭ || ప్రాంతమినుకుమా
 నికములగములు—వేదములనెడి రత్నగమూహములు. ప్రోది—రక్షణము. అదేశరత్నము—త్రవ్వబ
 యినచర్మము. దిగు—అనుకోనెడిదిండు. పలుకుఁజెలువ—గరస్వరి. తోలుకారుకలఁకపులుఁగు
 రాహుత్తు—బ్రహ్మ. (తోలుకారుకలఁకపులుఁగు—వర్ణాకాలముకలఁగనొందుపక్షి; హంసముపు—
 గుఱ్ఱము. రాహుత్తు—రాతు) || ౪౮ || నిరజ—రేణువులులేని. విసనాళభాదనమువంకన—తామర
 తిఁగఁగాఁడలసురినెడిప్రక్కనే || ౪౯ || సితకుశేతయలోచనగోచరాత్మ—విష్ణుఁడువిషణ్ణముయి
 ననుగ్రహుంజాదా || ౫౦ || జనికన్—పుట్టుకలవానిని. రజని—రాత్రి. రజనీకున్—చంద్రుని || ౫౧ ||
 ౫౨ || తాత—నిర్మించువాఁడు. భూమిధ్యజనితగుద్రుండు—భూమిపూజలపడుచుంట్టివరుద్రుఁగ

ల్పముఖ్యాత్మండీత్రయామూలభూతి । దత్తాదికప్రజోద్భవమేతువీయ్యైకైక
సాక్షియానిర్మలండు । శాంతుండితందువాజ్ఞనఃకాంతుండితండు । ననఁగ వెలుఁగొం
దనీవునాకతిధివైతి । వేనుతోలుమనఁజేసినదెట్టివోము ॥ ౫౬ ॥ ౪ ॥ అరుణావిష్కృ
తిభాస్కరోదయముఁబచ్చామోదయంభోరుహ । కరమున్ వేలుపువిత్రప్రవర్ణము
నోంకారంబుమంత్రాక్షర । స్ఫురణంబున్ ప్రకటంపఁగా మొదలనుచ్చాతలబులైన
ట్టులి । శ్వరుఁడేతెంచుటకుఁదవ్వదాగమమహాసంసూచకంబయ్యెడున్ ॥ ౫౭ ॥ ౫ ॥
తద్వృథులందునందకముదాలుచువేల్పువనించునట్టులి । ర్చనులనూడియుండఁడ
నియాడుదురట్లగుటన్ సమస్తవ । స్తూదయహేతుభూతివెలుఁగొం దెడఱురిటకిట్లువ
చ్చుటన్ । శ్రీదయతాగమంబుకడుజేరువయాసనిశ్చయించితన్ ॥ ౫౮ ॥ ౬ ॥ నాని
నగుమొగమునని । ద్వేష్యేష్టండువాసుదేవప్రియసం । భావించినజలజలధర । రా
జనిభగభీరకంధరధ్వనింబలుకున్ ॥ ౫౯ ॥ ౭ ॥ ఒసఁగెదనీకువేడువరమోపరమవ్రత
యెద్దియేనియున్ । మసలకయన్ననన్నయసమస్వైత్మండీల్లునునట్టిదేనియున్ । చిసరుహ
గర్భధర్మవవిభేదనుపైఁలంపుండదీయసం । గనుఖముఖంధర్మపరికర్తముఁగూర్చి
నొసంగునాకొగ్గెన్ ॥ ౬౦ ॥ ౮ ॥ అనవుడునట్లయిచ్చికమలాసగుఁడాశమతాఁబలుక
నో । మునివరనీవునేయతపమున్ జపమున్ బెరఁచెనెల్లినే । టనభవదగ్రవిధికిఁగ
డారపటుండిటవచ్చుమున్నెయా । యననినునేలి నాఁడు చరితార్థుఁడవీవుచతుర్థసంప
దన్ ॥ ౬౧ ॥ ౯ ॥ నీయాక్షేత్రమునోముని । నాయకదేవర్షి నరకణప్రార్థితని । శ్రే
యసవదాన్యమగునని । పోయెఁబయోజాతసూతిపీయినసతండున్ ॥ ౬౨ ॥ ౧౦ ॥ ధా
తంఁదలంచిమ్రొక్కియవదాతసరోజదళాక్షుఁగించిలో । బ్రాంతిపెసంచియన్నలు
వపలుకలునత్యములాకొగ్గనాకథా । ప్రోతముకుందుఁడెందుననుబోఁటికిదక్కు
నెదకగ్గేమిభ । క్రాతురతాపహరిదనుజారియనావినమేబుధోక్తులన్ ॥ ౬౩ ॥ ౧౧ ॥
అవచూడబర్హి బర్హముననొండొంటిసిక్కిములంటిచల్లిచిక్కిముదలిర్ప । బంటకా
ర్వేలిదమ్మిదంటగంటనమాడువెడఁదకన్నులకాంతివెల్లివోడువ । మెలుఁగుఁజెకుకల

లవాఁడు. త్రయా—మాడువేదములనుచాయము. వాజ్ఞనః—కాంతుడు—సరస్వతికి ప్రിയఁడు ॥
౫౬ ॥ అరుణావిష్కృతి—అరుణోదయము. హ—హారా ॥ ౫౭ ॥ ఊడి—అవలంబించి. శ్రీద
యతాగమము—విష్ణుదేవునిరాక ॥ ౫౮ ॥ కంధరధ్వనిక—కంఠధ్వనిలో ॥ ౫౯ ॥ మసలక—అల
స్యముచేయక. చుక్కనవిభేదనుపైక—చెడ్డలన్నములను తెలుచుకాఁదైనవిధునిబాఁడ ॥ ౬౦ ॥ శర
రేఁడ—ప్రేరేపింఁగా. కదారపటుడు—గోరొజనపువన్నెవస్త్రముగలవాఁడు—విష్ణుడు. చరి
తార్థుఁడవు—కృతార్థుఁడవు. చతుర్థసంపదన్—మోక్షముకలిమిచేత ॥ ౬౧ ॥ నిశ్రేయసవదాన్య
ము—మేలునిచ్చునది ॥ ౬౨ ॥ అవదాత—తెల్లని. బ్రాంతి—త్రేత. వాక్యధాత్రోత—
మాటచేతనుకథలచేతనుకూర్చబడినవాఁడగు ॥ ౬౩ ॥ అవచూడ—నిగడంకలి. పంటకాదు—
శరత్కృతు. వెలిదమ్మిదంటక—శ్రేష్ఠతయినతెల్లవాగునను. గంటనమాడు—ఁరిహరించు. వెల్లి

మీద మిట్టిచిమోసలివాగడమద్దికాయలతళికులమర । పక్షస్థులమునశ్రీవత్సకౌ
 స్తుభవైజయంతులింగిరతోడివంతువడయ । నిమ్నశాఖియుండివల్లిశబరము । క
 రకలితచిత్రభాస్రశంఖములునవర । మన్తనంబుననేప్రార్థులయిడున్న । ధూర్జ
 చారుడునామ్రోలందోచునాకొ ॥ ౬౪ ॥ క ॥ అనియొగళిమీమాంసానినా
 నసమ్యగముద్రిపువైష్ణవరన్నం । బువకునిజదక్షిణేకణ । వనజచ్ఛదమదశేకుభావ
 హాపిశునంతై ॥ ౬౫ ॥ తేనాదుమణునాదునప్పిప్రనందనుండు । ధాతమాటల
 చందంబుదానవారి । తనకడకువచ్చరాములదలంచినలంచి । మచ్చటలయేటితరంగ
 లయునిగిమునిగి । ౬౬ ॥ వ ॥ మూడవనాడుయథాకాలప్రబుధుండైపూర్వాభి
 తసిద్ధాశ్రయంబునబద్ధపద్మాసనాసీతుండై ॥ ౬౭ ॥ క ॥ కరివదనదేవతామిత । ద
 రుణాభవతుర్దృఢాధ్యవాదిమసాంతా । శ్రీరాయతమగునాధారాం । బురుహంబునం
 గలుగువలపుబుగులుకొనంగ ॥ ౬౮ ॥ క ॥ పూనందటిత్పృథవద్దళ । మైనలువవ
 సింపచాదిలాంతాశ్రీరసం । ధానస్ఫుటమగుస్వాధి । స్థానాబ్జమునందుకెడలకెన్న
 రభముత్ ॥ ౬౯ ॥ క ॥ చాద్యముఘాంతికముననీ । లద్వ్యసియుంబురాం । పురుషలా
 లితముసుధీ । వేద్యమునగుదశవత్రస । ముద్యన్తతేస్వరకమునమొలవంగదానల్ ॥
 ౭౦ ॥ క ॥ వైవముద్వాదశదళరే । భావళితకతంబుకమృతకచ్చయా । శ్రీవహ

పాడువక—ప్రవహించగా— ఆరికయించగా, మిట్టిచిమోసలి, మొగలివాగడమద్దికా
 యలతళికులు—తుకరకుండలములకాంతులు, వంతు—సామ్యము, నిమ్న—లోతైన, గ్రీవశి—బా
 దుమడుతలచేత, చిత్రభాస్ర—నారావర్ణములుగలచిత్ర, తలయు—లిరుగు, మ్రోల—ఎరుక
 ౬౪ ॥ మూంసావనిక—పరబ్రహ్మప్రతిపాదితవాస్తవతనైధిభూమియగు, దక్షిణేకణవనజచ్ఛ
 ము—తామరలెకువంటికుడికన్ను, పిశునంబు—తోడించునది, ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ప్రబుధుడు—మేల్
 న్నవాడు ॥ ౬౭ ॥ కరి...యతము—కన్నులెరుచుదేవతయు ఇంచుకన్నులకాంతియువారు
 గురేకులునుగలదియు పతవసవర్ణములతోగూడినదియును, ఆధారాంబురుహంబు—ఆధారక
 లము, వలపు—వాసన, బుగులుకొనంగ—నిండుకొనంగా ॥ ౬౮ ॥ తిటిత్పృథక—మొవ్రము
 క్కెవలెరువంటివలెగుతో, చద్దళము—ఆబురేకులుగలికి, నలువ—ద్రవ్య, నాటిలాంలాపి
 తసంధానస్ఫుటము—బభయరులవర్ణములకూర్చుచేత ప్రకాశించునది, స్వాధిష్ఠానాబ్జము—స్వ
 ధిస్తానకమము, పత్యైరభిములు—తుంచినాసనలు ॥ ౬౯ ॥ చాద్యము—దేవర్ణముమొదిటిదిగాఁగల
 ది, ఘాంతికము—పువర్ణముకడపటిదిగాఁగలది, అనంగాశభాగభద్రధనకపవర్ణములుగలికి, సింహు
 —నల్లనికాంగిలది, పురాణపురుషలాలితము—ఋషేవరాకమగుటచేమనోజ్జమైనది, సుధీర్య
 ము—పండితుడేడిలియందగినది, దశవత్రసముద్యన్తతేస్వరకమునక—పదితలుచే వలెగు
 నట్టిదానితేస్వరకకమమునందు, మొలవంగ—పుట్టెగా, తావులు—చరితుములు ॥ ౭౦ ॥ వైవము
 —శివుడుదేవతగాఁగలది, ద్వాదశతరేఖావళితకము—పండ్రిండుతెకులచేత చుట్టఁబడిన
 తవర్ణములాద్యంతములుగాఁగలది— అనంగా శఖిగుఱచిత్రభూభుజతవర్ణములుగలికి, కచ్చయ
 శ్రీవహము—ప్రకాశించునట్టిబంగారుపన్నెయొక్క, కరిమినివహించినది, బంగారుపన్నె

మునౌననాహత | మేవేశంజెడనిగంధముగూర్తింపఁ ॥ ౨౨ ॥ క || నదియాలుతే
కులందును | బదియాలుసారంబులుండు బరమజ్యోతి | ప్పవమైసురమునివశతఁ |
బొదలువిశుద్ధమునఁ బొంకముగఁబరిమళముల్ ॥ ౨౩ ॥ క || దళయుగమునహం
తుంబులు | పొలుపొందఁజిదంశమగుజుఘారిమణివిభా | నలిందగునాజ్ఞాపురమునఁ
గలవాసనలేనరేఁగికపిలుకొనంగఁ ॥ ౨౪ ॥ ఉ || ఇంతకుమార్ధ్వమైశిరసునిక్కనధో
ముఖమూర్తియౌచ్చియ | త్యంతవికాసశాలియయియాద్యశివాత్రయమైసహస్రప |
త్రాంతరచిహ్నుధారసవహర్పురదుద్ధివమాచరించున | త్రాంతరపువ్వునం గలుగు
తోరపుఁగంపులుపెంపుమీఁదఁగఁ ॥ ౨౫ ॥ చ || కనదరుణప్రభావిభవగర్వముఖ్యముగా
నొనర్చుచుం | దనుపుతశుకులనఁ మెఱవఁదత్సరసీరుహపజ్జి-పీరిని | చెప్పనవడినె
క్కిరికిరినిజజిహ్వకంజాచిలలాటమధ్యసం | జనితసుధామయాఖిమధనర్వపురం
ద్రికకోలిసింఁగఁ ॥ ౨౬ ॥ క || హృత్పడెసూత్రాకృతియగు | చిహ్నర్తిబుర్రాణపు
రుపుశేషావాసుం | గత్తొగిలెలసిచూపున | సన్నాన్యదక్షతంమచూచుసమయము
నందుఁ ॥ ౨౭ ॥ దండకము || కడిదియనురు ధేనుకఁ ధేనుకుక్కలదంభోళిసంస్తంభ
భిదోస్తంభ సంఘాతశౌర్యాన్నిచేఁ గ్రాచిగోలోకముంగాచి గోవధ్ధనతోడిపు

గలిగిప్రకాశించునది. అనాహతము—అనాహతకకులము. ఇగూర్తింపఁ—చిగుర్చుట్లు చేయఁ
గా—అతిశయింపఁజేయఁగా ॥ ౨౧ ॥ పదియాలుసారంబులు—అకారము మొదలుగాఁగలపదియా
లుచ్చులును. పరమజ్యోతిష్మదము—మేలయిన వెలుంగునకుచోటు. సురమునివశతఁ—నారమందు
అధివేశవ గాఁగలదియగుటచేత. పొదలు—పర్చిల్లునట్టి విశుద్ధమునఁ—విశుద్ధకమలమునందు. పొం
కముగఁ—పొందెనైనదిగాఁగా ॥ ౨౨ ॥ దళయుగమునఁ—రెండుత్రాకులచేత. హంతుంబులు—హం
తుఁడనువర్ణములు. పొలుపొందఁ—పొందుపడఁగా. చివంగము—జ్ఞానాంతమైనది. ఘారిమణి
విభావలిఁ—విశేషమయిన మాణిక్యకాంతిఁ బ్రకటించేత. తగు—ఒప్పునట్టి. అజ్ఞాపురమునఁ—
అజ్ఞావక్తమయినకమలమునందు. విగరేఁగి—మిక్కిలిరేఁగి. కపిలుకొనంగఁ—అతిశయింపఁగా ॥
౨౩ ॥ ఇంతకుఁ—ఈతప్పఁబడినవానికన్నిటికిఁ దోర్ధ్వమై—మీఁదై. శిరసునిక్కఁ—మూర్ధస్థానము
నందు. అత్యంతవికాసశాలి—మేరలేవికాసముచేతపెప్పనది. అద్య—మొదటివాఁడైన. సహస్ర...
దుద్ధిసము—సహస్రవత్ర—వేయిరేవులుగలసహస్రారకమలముయొక్క. అంతర—లోపలి. ఒత్—
జ్ఞానరూపుమైన. సుధా—అమృతమయొక్క. రస—జలముచేసిన. మహర్పుర—పొడైనలెమటివలన
దుద్ధిసము—మబ్బకమ్ముటచేసూర్యగర్జలేనిదనమును. ఆచరించుద్రాంతరపువ్వునఁ—చేయునట్టి
యాదాంతిపువ్వునందు. తోరపుఁగంపులు—అధికపరిమళములు. పెంపుమీఁదఁగఁ—వృద్ధిచేతఅతి
శయింపఁగా ॥ ౨౪ ॥ అభివ్యము—తక్కువ కానిది. మెఱవఁ—వెలుగఁగా. జిహ్వకఁ—నాలు
కను. సుధామయాఖిసరకఁ—చంద్రునియందలియమృతమును. నర్వపురంధ్రికఁ—ఉత్తమయైన
వర్చశ్రీ ॥ ౨౫ ॥ చిహ్నర్తికఁ—జ్ఞానస్వరూపుని. ముగిచి—మూసి ॥ ౨౬ ॥ కడిచి—అనాఘ్యుఁ
డైన. ధేనుకుక్కల—గోవధ్ధనపర్వతముచేత. దంభోళిసంస్తంభి—వజ్రాయుధముజునిలిపిన. దో
స్తంభి—స్తంభమువంటిభుజమునందు. సంఘాతఁ—పుట్టిన. శౌర్యాన్నిచేఁ—ఈరత్నపునిప్పుచేత.

పగ్గందరక్షోణి గ్రీడించు విన్నాణిపెన్నాటకంబైన క్కాల్లిన్దులగల్లుపెండశుల
లగ్నలగ్న జిలుగునెమ్మాము జాబిల్లి శోభిల్లి నత్తుల్ల గల్లద్యయిగ్ మత్తి మ
త్తిల్లి నర్తించుడగ్ మాకరాకార రేఖాభిరామంబులొకండలంబున సమగ్రప్రభా
మండలంబున చలింపగ్ నిలింపాశుగాసాకృతిగ్ మాసరంబైన సమాయూరపింఛం
బుతో నైక్యముంబొందునికంబుచే గొప్పదైకొప్పుగన్వట్టంగన్వట్టంగగోరివెం
టగ్ మహాపాలకట్టంబుపై నెట్టుకో, నిగమకమలగంధమున సందీపనీయునాసాపు
టిగ్ బ్రస్ఫుటస్ఫుర్తివర్తింపద్యృద్ధమ స్సంపదలో పెంఛమీరంగరంగద్రీవిగ్ శా
క్వరగంధబంధువ్యగంధంబు రూపించుమాంపుల వురాయింపనింపారు రేఖాత్ర
యీమైత్రినేత్రప్రియంబిచ్చుచుగ్ గంబుపాకంబునంబంధురంబైన వలకగంధరంబొ
ప్పుగ్ పెక్కుగనీలంపుగ్ గంబంబులంబోలుబల్లెలు లీలావిధూషావళిం జాలభాస్విల్లి
నల్లొకసాద్యధ్యుస్థితిగ్ విస్తృతజౌనుస్సీవజేమూతమై హరవర్షోపలత్రేణి
రాణించు మించుంబురాణింపగగజేయు సహృదయమున జానుచ్చవిగ్ దుచ్చ
ముంజేసేకంజాతవాసాంఘ్రి కంజాతలాక్షాంకశంకావహంబైన పంకజరాగంబు
గుర్పంగ, శ్రీవరణయుగళ హటకంబైన కనద్ధాటికోద్యుత్తులా కోటులూటాడుచుగ్
జాటువాచాటతంజాటిముప్పేటగాంబుట్టిగ్ దీగచుట్టుల గటిగ్ సంఘటిల్లగ్ ద
టిల్లేఖలేఖర్థంబు జేరి రంజిల్లురానుల్లలతగింతి గోరొప్పియుత్కృష్టమైహెచ్చగా

క్రాంతి—కాల్పిగోలకము—గోవులసమూహమును, ఊడిప్పూరి—కొండయొక్క కంఠరక్షణి
—గుహప్రవేశమునందు, పెన్నాణి—నేర్పరి, పెన్నాటకంబు—మిక్కిలిదలించుటగలది కాల్పి—ప్ర
కాశించునట్టి, పెద్దపల్లె—అధిమయిన పశుశతయును కాంచుటను, చిల్లు—కృపించ
జేయునట్టి, ఉత్పల్లిగల్లద్యయిగ్—విశాసముగలకెక్కిళ్ళకంటయందు, మత్తి—అంటి, మాకరా
కారరేఖాభిరామంబులు—మొసలియాళ్ళు తిరచియాక్కరిగలరేఖలచేత మహాజ్ఞములైనవి, స
మగ్ర ప్రభామండలంబులు—కొఱగన లేన వెలుంగుల సమదాయముగలవి, మాసరంబు—అరిక
యించినది, సమాయూరపింఛంబు—నెమలియొకలకుచ్చు, శాక్వరస్కంధబంధువ్యగంధంబుగ్
—ఎక్కువూరపుమునుబోలి నిక్కుగల గిర్వమును, పురాయింపగ్—కెచ్చించగ, కంబుపా
కంబునగ్—శంఖము విధమున, బంధురంబైన—సమ్మన్నతముగలదై, వలత్కంధరంబు—గుం
ద్రనిమద, ఉల్లొక—లోకాంతిమయిన, విస్తృతంబు—విరివియైనది, జేమూతము—మేళము,
హరవర్షోపలత్రేణి—ముత్యాలపేరులనెడివిదగంధచాలు, రాణించు—ప్రకాశించునట్టి, మించుగ్
మెజుపును, పురాణింపగగగ్—వర్ధిల్లి, ఉచ్చాస—ఉత్సాహమున, జానుచ్చవిగ్—మాకాళ్ళకాం
తినికంబాతవాసంబు—తేజస్వీ దేవయొక్క, లాక్షాంక—అక్షరములునునెడి, శంకా—సందేహమును,
అవహంబు—కలిగించునది, పంకజరాగంబు—పద్మరాగము—కొమ్మలమది, ఇగుర్పంగగ్—చి
రింపగ—ప్రకాశింపగ, హటకంబు—బంగారు, తులాకోటులు—అండలు, ఊటాడుచుగ్—
కదలాడుచు, చాటు—చాటించు, వాచాటతగ్—చాటారితనమును, కటిగ్—ములను, తటిల్లే
ఖ—మెజుపునొక, లేఖర్థంబు—ఇంద్రుని, ఉల్లొక—లేకలేకలాడుచున్న, గోరొప్పి—అవులసదో

నిచ్చకున్ వచ్చుచున్ గచ్చుకాయల్ కరాధిష్ఠ తాజాండపడంబులోనాగడుజ్జి
 త్రభస్త్రంబునన్ నిచ్చినంబులృగాగల్పకస్వచ్ఛగుచ్ఛంబు సత్యాగ్రహై నిశ్యముం
 గ్రోత్తగాఁబూనియున్నాడన్ భవ్యశంఖంబుసవ్యాగ్రహ స్తంబునండ్ముగాదివ్య
 భూమివిశేషార్భటున్ గ్రమ్మలేడెత్తెరల్ గ్రమ్మఁగా నమ్రదిక్పాలకమ్రస్తుతుల్
 స్వస్థలంబంటగాంటఁగాగాక రాకాసుధాభానుభానుజ్జ్వలజ్జాల కిలాకులప్రా
 ధరిధాకృదారూఢ గాఢత్విదౌఘంబు మోఘంబుగా మేఘవేధింధరాధో జగద్ర
 ణేన్ దోరణ్ గట్ట, యాదవరమణుండు నాభిసంజాతకంజాత జాతుండఖండం
 ఘ్రిషీరీభవద్విశ్వవిశ్వంభరాభాగుం డాభోగవదోగి భోగాసమండాసవామోద
 మఁఘ్యగుర్యసురస్త్రీఃపీలవ్వయా పత్రేభాసకారక్రియా క్రూరచక్రాంకుం
 డోంకాంసర్యస్య నిర్వాహకుండుల్లిచే దుర్వహంగప్రభాగుచ్ఛవేనోవధుల్ గన్న
 పృథ్వాగ్విశ్వపృథ్వీశచ భ్యుండుపుండ్రేతు కోదండతామ్రం దంచద్దరస్తేరసారుం
 డుదారుండు దారోత్తమన్ నీలగన్ బాలయన్ లక్ష్మీయన్ పత్మలాక్షీశిరోర
 త్నమన్ భూమిగన్ భూమయన్ బ్రేమఁగామించి వెన్నాడఁగామించిపంచాబ్దుః
 డయ్యున్ గడున్ బ్రోడతొబోడలుంబూడగా లేసెన్నెక్కన్ సిక్కింబయావిషగ్భ
 తింబాపిడిపింబియుండన్ || ౨౨ || క || కనుడెలనితనదులోనం | గనుచేజముమ్రో
 లఁగాంచకమలాసనుండా | కిన్నెట్లసిక్కిమయ్యెనె | వినఁగనెదిక్రొత్తయనుచు
 వెననుగ్గితుండై || ౨౩ || నీ | చామరభవ్యజశంభవాప్రముఖచిహ్న లకత పరాత్ప
 నాలంకృతమహా | దశితోపరిత్యగజ్జ్వలదంతుమగ్ధిలా స్తంభాభిరామోరుదండ

లడుకట్ట. కరాధిష్ఠ-చేరియండంచుకొంటున్నది. పండంబులు=సమాహమలు. లేడెత్తెరియ
 -లేతెవాయువులు. గ్రమ్మ-వంగిన. కమ్మ-మనోబ్రమేన. సుధాభాను = అమృతకిరణుండు—
 చంద్రుండు. ఉజ్జ్వల = వెలుంగుచున్న. జ్వాలింకుల = మంటల లేశముచే కలతనొందిన.
 రీధాకృ-అవయవ పలుచుయన్న. ఆనూధ=దూరికి ప్రసరించిన గాఢత్విదౌఘంబు-అధిక
 తాఁచినమాహమ మోఘంబు-కొట్టు దీనది-వృద్ధము. అభోజగద్ధోరణిన్ = క్రిందివోగము
 విభవన. దోరణగట్ట=దారులుదీరి. నాభిసంజాత కంజాతంబు=బొడ్డుకండంబుట్టిన బ్రహ్మల
 వాడు. పీలవల్ = పీర్తముగాఁజేయఁబడిన. విశ్వ = సమస్తమయిన. విశ్వంభరాభాగుండు =
 భూవైదేతముగలవాడు. ఆభోగవత = విభూష్ణమయవంటి. భోగభోగాసమండు = వామన
 హనువీరముగాఁ గలవాడు. అనవ = చుట్టముయొక్క. ఆమోద = పరిమళమయొక్క. పంచ
 భా = మకరికాపత్రప్రభృతిలకు చక్రాంకుండు = చక్రమగలుగుగలవాడు. దుర్వహంగ్రహప్రభా
 ణి-పెంపింపరాని అవయవములకాంతిచేతగొప్పది. పుండ్రేతుకోదండతామ్రండు = మత్తపుల
 యొక్కలవీణబోలినవాడు. అంచద్దరస్తేరసారుండు = ఒక్కనమయినచిలునపుయొక్క సత్తల
 వాడు. దారోత్తమలు = ఉత్తమరాండ్రయిన భార్యలు. పత్మలాక్షీ = స్త్రీ. వెన్నాడఁగాన్ =
 వెంటనంటిరాగా. బోడలు = వికడండిననాస్యలు. పెన్నిక్కన్ = కొడ్డగావునదు. ఆపిన్ గు
 రిన్ = అవతరించును || ౨౨ || మ్రోలన్ = ఎరు. ఉగ్ధియండు = లేచినవాడు || ౨౩ || పరా
 త్ప-అడుగులు వెట్టుటచేత. దశిత = భేదింపఁబడిన - బలుపఁబడిన. ఉపరిత్యగ = దూరితొలగ

యుగళు । పరదానము ద్రాజ్జధరణభూషితకటిస్య స్తకుంచితసమున్నతఘజాఘ్య ।
 సింహావలగ్నలక్ష్మీపరిహాసితోయజగర్భగర్భచ్చుల్రావలగ్ను । జలదనంకాశునిర్వీ
 డజఘనశేతుఁ । గోటికందర్పలావణ్యగు శరణ్య । విష్ణుజడ క్తఃర్ధిఘ్యగృఘ్ఘః
 గాంచి । పటచెనాకోశు దగుదునాద్రాస్తాణుండు ॥ ౭౯ ॥ చ ॥ పరదినదేవకీసు
 తుండుపక్కననవ్వోగ్రమృటిలిమైఁ । చజచుగరోమహర్షణముదంచితభక్తిభరాకు
 లగ్వమే । ర్మజుచుఁగేల్పొగిచ్చిపలుపలులతళులనన్నవెన్నెల ॥ బరపుచుఁబ్ర
 మ్మతించెమునిబంధంబునబంధుత్తరంబున్ ॥ ౮౦ ॥ మానిన్ ॥ విధిశివసనకాదుల్ పేద
 ముల్ గూడిసిన్నో । నభుమధనయితండిమ్మాడిగివాడంచునెన్నన్ ॥ విఘ్నరులయిన
 చోటన్ నేర్పు నేగాధమోహం । బుధివడిబదుచున్నాబోటిసివాటమెన్నన్ ॥ ౮౧ ॥
 తరల ॥ హరిహయోపలభూధరాకృతినందమొందినయెట్టిసి । యుగుభ్యగుస్తుతిపా
 త్రముగ్గటకోజ్జ్వలంబునభాషుర । త్వరువిమిత్రమునైనపాదమునందునించెననం
 గనిత్యరతిఁబూనితలంతుఁదానిదాఘవృత్తినివృత్తిన్ ॥ ౮౨ ॥ భుజంగప్రయాతము
 స్ఫురన్నాభిగర్తప్రభూతాంబుజాతో । దరత్తోడిహోవేల్పుతాతన్ ౬ధాతన్ ॥ ని
 రాతంకసర్వైస్సితేతగంబన్ ॥ హరితాతకుందాతవైయంటయొప్పన్ ॥ ౮౩ ॥ ద్రవ్య
 ణి ॥ నీతిమైవైస్యభూనేతవైకత్వసంఘాతదివ్యాపధిగ్రామముల్ భూతహృత్ప్రీ
 తిగన్పట్టిచేస్థిరహర్షోత్కటన్ ॥ చూతధాత్రీగవిన్ బూతనాఘాననా ॥ ౮౪ ॥ లయ
 గ్రాహి ॥ ఆగమసముద్ధరణరాగరసలంపటసుధాగమనయామకరిసాగరిమకారీ ।
 భోగపదవీసహితభాగవతభూగగనభాగవరిపూర్ణపరిభాగవపురగ్రా । త్యాగగు

లన, ఉజ్జ్వలత్ - వెలుగుచున్న, అతమస్వలాస్తంభ - అరటికంటములవలె, సేవదండ - దండ
 కారమున తొడలయొక్క, అబ్జధరణ - కమలమునుధరించుటచేత, కుంచిత - వంచబడిన, స
 మన్నత - మిక్కిలిపొడవులేన, సింహావలగ్న - లక్ష్మీపరిహాస - సింహమునదుముయొక్క యందము
 నుపరిహాసించునది, వృత్త - పట్టువైన, జలదసింకాశుఁ - మేఘమునబోలినవానిని, నిర్వీరజఘన
 శేతుఁ - నిగ్గుడిచిన మొలగలవానిని - దిగంబరుని, సాక్రోతుఁడు - పట్టుటతోఁగూడినవాడు ॥
 ౭౯ ॥ క్రమృటిలి - వెనుకకురిగి, రోమహర్షణము - గుచ్చుట, భక్తిభరాకులగ్వము - భక్త్యగ్రి
 యమువలనకలతపాటు, తళుల - శరశలలాడుచున్న, చజచుఁ - వ్యాకించుచేయుచు, బంధవి
 భంజకుఁ - మోహబంధములనుచెలుచువానిని ॥ ౮౦ ॥ విఘ్నరులు - వికలత్వమునొందినవారు, సీవా
 టము - సేవపించుచును ॥ ౮౧ ॥ హరిహయోపల - ఇంద్రునిలముల, భృగు - చటియ; భృగువ
 నెడిమగు, కటక - కొండయొంది చదురవునేల; కడియము, పాదము - కొండపెండ్లి చిన్నకొండ;
 అడుగు, తాపనిదాఘవృత్తి - తాపత్రయమనెడి వేసరికాలముయొక్క ప్రవర్తనము ॥ ౮౨ ॥
 నాభిగర్తప్రభూత - బాధుబాక్రయందుఁబుట్టిన, నిరాతంక - భయములేని, గర్గ - స్పృహ, గాత
 - బ్రహ్మ; తండ్రి ॥ ౮౩ ॥ వైస్యభూనేత - వైశ్యుఁడనురాజు - శృఘవక్రవత్రి, దివ్యాపధిగ్రా
 మరులు - అపృథమమైన సేవభూనమాహులు, స్థిత - అధికమైన, ఉత్కట - మదిందినదానిని,
 భూతధాత్రీగ - భూమియైన ఆపును ॥ ౮౪ ॥ లంక - అత్యాసక్తిగల, పదవీ - మాగ్గమునం

అధుర్యమునియాగపరిరక్షక హాలాగతసమిప్వజయసాగతమత్వాన్తో । ద్యోగకలికా
లకలుపాగకులిశాంకకొనసాగినకృపకమనువుయోగిహితమమ్మ౯॥౮౫॥ మ॥కవిధా
మంబులు నిర్ధమంత్రములుచంద్రశ్యోత్పిన్నకల్ సన్నతే । ప్రవరశ్రేణులుభవ్యభేషజత
తుల్ పాథోధరంబుల్ సుధీ । భవనిస్తారకసేమమిచ్చిజగము౯ బాండుమర్యాద
నీ । యవతారంబులశేషలోకహితచర్యాధుర్యసంచారము౯ ॥ ౮౬ ॥ ఉ॥ అంజన
పుంజనవృతరమై తగునీతిరుమేనికప్పక । ర్నింబులుకంగరశేఖరుఁ జుమికమలేతుఁ
సూత్తుదృక్కుల౯ ॥ గంజభవాదివృద్ధులకుగాఢతరాక్షరలక్ష్మియెందుఁగా । సంజ
నుఁగాడకప్పకతనకమునుదోఁపనియత్తురస్థిత౯ ॥ ౮౭॥ క॥ కమిచియెఱుఁరేణుత్పలా
కా । ప్తములంబిపూర్ణవృద్ధిసమకూరెనునీ । యమితమహామహిమాబ్ధికే । గమ
లభవప్రముఖులెన్నఁగాబుద్ధుఁడము౯ ॥ ౮౮॥ పృథ్వి ॥ జగత్పతిభవత్పదాబ్జయుగభ
క్తిసంయుక్తి౯ ॥ గమింపిదువనస్యధాగతియెఱుంగకెవ్వాఁడునీ । యగణ్యగుణకీ
ర్తనంబధిగమించుట౯మించెనే । నగాధభవసాగరంబతఁడుదాటునొక్కెత్తు౯ ॥
౮౯॥ క॥ భవదంఘ్రినూరునకుఁబు । గ్యవసతిసులభంబెవెఱుతునస్యభవంబు౯ । స
వరింపయత్నదర్ప । ప్రవణమతింజేయునన్నుఁబరధామపతి ॥ ౯౦ ॥ క॥ జయ
విజయపూర్ణపార్శ్వవి । జయజయకల్పనధురీణ సమదదనుజరా । జ్ఞయసంరక్షి
తభువనా । జయజయసగుణాగుణాత్తజయశాశ్లాఘధరా ॥ ౯౧ ॥ నీ ॥ నడతునీ
క్షేత్రంబునకుఁ జెయిచాచియిచ్చితునీమిససేవకలను । మ్రొక్కుదునీపాదము
లకు జిహ్వోపేధినీనామములువకాణింతు నెపుడు । న్నింతునీసేవకై సర్వదేహంబుఁ
జింతింతునీలింజిత్తసగణి । దనీవోకనీచక్కఁదనము సంచిక్షింతునీనవధానంబునె
మ్మివిందు । బ్రహ్మరుద్రాదులకుఁగానఁబడనినీవు । నేడునామోలినీలిచిణీలవర్ణ ।
వర్ణనాతీతమత్ప్రార్థనప్రవృత్త । పుణ్యపరిపాకమేరికిఁబొడఁదరమ౯ ౯౧౯౨॥౯౦॥

దు. నిహిత-ఉంచఁబడిన. వర్ణరూ-దేహముకొనగలవాఁడా. హాలాగత - నాఁగటివలనక
ల్పిన. సమిద్విజయ - యధమునందలి కలుపుగలవాఁడా. సాగత-బుద్ధునిదైన. కలుపాగకులి
శాంక-కాపములనెడి కొండలకువద్రాయుధ చిహ్నముగలవాఁడా. మనువు-రక్షింపుము ॥ ౮౫॥
శ్యోత్పిన్నకలు-వెన్నెలు. భేషజ-కుండులయొక్క. పాథోధరంబులు-మేఘములు. సుధీభవని
స్తారక-విద్వాంసులు జన్మములవలననుండి తరింపఁజేయువాఁడా । ౮౬ ॥ అంజనపుంజ-
నాటుకరాశిల. వృతరమై -మిక్కిలిస్థాభ్యున్న. తిరుమేని-మంచిదేహముయొక్క. వృద్ధులకు౯
-కెద్దలకు॥ ౮౭॥ కమిచి-గ్రహించి-లాపలనఁగచుకొని. బుద్ధుడములు-నీతిబుద్ధులు ॥ ౮౮ ॥
సంయుక్తి-కూడిక. అధిగమించుట-చదువుటచేత. అగాధ-మిక్కిలిలాఁతైన. ఒక్కెత్తు
నక-ఒక్కపూనికతో ॥ ౮౯ ॥ వసతి-ఉనికిఁజేట్టు. సవరింపక-పొందను. ప్రవణ-అధిముఖ
మైన. సరథాదుపతి-పరమపదమునెలువాఁడా ॥ ౯౦ ॥ ౯౧ ॥ వకాణింతు-వక్కాణింతు
ను-కెప్పుడును. తనివోక-తృప్తిలేక. అవధానంబు-ఎచ్చరిక-ఎచ్చరికతోచేయుప్రసంగము
ను. నెమ్మి-నెమ్మది. ప్రాగ్భవ-పూర్వజన్మమునందలి ॥ ౯౨ ॥ నిత్యస్ఫుర్తిసనాథులు-శాశ్వత

నిత్యస్ఫూర్తిసనాధులైరి విధికంఠేకాలముఖ్యుల్ కృత । ఓత్వానందయనాదిమూర్తి
 ర్తిగనునీచేదత్సనాధత్వసం । పత్త్యాఃపక్వతినాకుసుంగలుగుడత్ప్రాయుండనే
 కాననే । మృత్యుక్రూరభయంబుబాసితనిజుట్టునీదయాసంపదన్ ॥ ౯౩ ॥ మ ॥ అ
 నిలోకత్రయమోహనుడగురమాప్రాణేశు నెమ్మోమునం । దనమాడుల్ నిగుడం
 గభూమిసురరత్నంబూరకున్నంతనే । మునుగాధాత్మసమన్వితాఖిలమరుస్తుఖ్యుల్
 తగన్ మొక్కిమో । ద్వునకేలింపంగనమ్మనీశ్వరుగుణంబుల్ సాఁదగీర్తించినన్ ॥
 ౯౪ ॥ క ॥ వినిముగ్ధహాసరుచిరా । నమఁడైతనడుట్టునున్ననానామరరా । జనికా
 యముతోబలుకన్ । దనుజాగ్రవహీనురాస్యదత్తైఃపిబుడైః ॥ ౯౫ ॥ నీ ॥ దాంతుండుస
 త్యసంభాభురంభమందువచ్చుండుపితృహితోఽయముండువైన । యిద్దరామరసూతి
 కీప్షింబానంగ నేవచ్చుచోమల్లెవారువితని । కర్తిలిసాహాయ్యమాచరించుటకు
 వైయేతేంచివారురాకెవ్వరేని । హితులువారలవనుల్లెమీయవికానవరతాపతప్త
 లపరముదేక । ముదితులన్నప్రృశంసాభిముఖులైన । వారునాభర్తులగువారి
 వారియందుఁ । న్రిగిలవారిసేమధ్యంతుగీడు । వలనవారలకంఠెనవశ్యమగుట ॥ ౯౬ ॥
 క ॥ సద్భక్తసేవచేతన్ । మద్భావముతప్తిగన్నమాడిగడరుశిలా । ద్యుద్భూత
 ప్రతిమార్చల । మద్భరితముగాదునీకముగఁదలపేయన్ ॥ ౯౭ ॥ మ ॥ వలనామే
 టికినాశ్రయించిమనఁగావాసీరముకనీరమున్ । దలవెత్తేపదరింపనేటికిసమిద్దానం
 బుదానంబున । చ్చలమాయేటికినెత్తిగొట్టుకొనఁగాసన్యాసమున్నాసమున్ ॥ ౯౮ ॥ గ
 లింఠేఁజాలుమడియభక్తిరుచిభక్తశ్రేణికశ్రాంతమున్ ॥ ౯౯ ॥ తే ॥ సర్వధర్మవిహీన
 ప్రచారుండైన । నాత్మమద్భక్తిగలదేనియతఁడమావె । నాకునశ్యంఠహితుండును
 జ్ఞోకరతుడు । నిఖిలధర్మప్రవర్తనిశ్చితుండు ॥ ౧౦౦ ॥ అ ॥ అన్నదకధారియగుభక్త
 వరుమేను । నాకుఁగూర్చినట్లునాకులార । వదలకేవలమైదుకంతనగరంబు । నందు
 గోలుపదంతరంగమునకు ॥ ౧౦౦ ॥ క ॥ నాయందుభర్తృమండున్ । బాయకయే
 నధివసించుభక్తునియందున్ । మాయరుపురకుంగలుకన్ । గాయపాణిశుకూల్య

మైనస్ఫురణలతోఁగూడినవారు విధికంఠేకాలముఖ్యులు—బ్రహ్మకర్మదుమొదలగువారు ఓత్వానం
 ద—భూమినిసంతోషించు జేయబాండా. తస్మానాధత్వసంపత్త్యాఃపక్వతిన—అకూడుకొన్నతక
 త్తకలిమియొక్కవెలుటు ॥ ౯౩ ॥ ఇంపంగ—ఇంపుకాంగ ॥ ౯౪ ॥ ముగ్ధహాసరుచివాస
 నుండు—చునోజ్జ్వలయిన చిలునవ్యచేవెలుంగునట్టి ముఖముగలవాండు ॥ ౯౫ ॥ దాంతుండు—
 ఇంద్రియనిగ్రహముగలవాండు. దిప్యమండు—ప్రయత్నముగలవాండు. అర్చిణ్—త్రేమతో, పర
 మదేశముదితులు—ఇతరులసంతోషము ఒకటిచేతనేసంతోషించినవారు ॥ ౯౬ ॥ తప్తిక—సం
 తోషమును, మద్భరితము—సంతోషమును పొందినది ॥ ౯౭ ॥ వాసీరము—ప్రబృలితెట్టు. సమి
 ద్దానంబు—సమిధలనిచ్చుట—మోచుము. అచ్చలము—అగ్రహము. న్యాసము—ధనమునుదాచి
 తెట్టుట ॥ ౯౮ ॥ సుజ్ఞోకరతుండు—మండిక్తియందాసక్తుండు. నిశ్చితుండు—నిశ్చయించఁబడిన
 వాండు ॥ ౯౯ ॥ అంక—చిహ్నమును. నాకులార—దేవతలారా. కొలుపను—సరిపడను ॥ ౧౦౦ ॥

కౌశల్యంబు ॥ ౧౦౧ ॥ ఆ ॥ మహితపుణ్యులైనమధ్యక్షవరులకుఁ గానివాఁడునా
 కుఁగానివాఁడు । భాగవతులన్న భావించియొకటగాఁ । గన్నవాఁడునన్నుగన్న
 వాఁడు ॥ ౧౦౨ ॥ క ॥ మీయెడమధ్యక్షిగుఁలో । చ్ఛాయముగనుగొంటినేమనశ్యం
 బబహూ । పాయంబులమధ్యక్షుని । కైయిటకేతెంచుటస్వియచ్చరులారా ॥ ౧౦౩ ॥
 మ ॥ సురకర్తృదిహారణ్యపైత్యసుతువ్యాసుఁశౌనకుఁశ్రీపరా । శరుక్కుంగడు
 నంబరీషు సరమాజానఁ వసిష్ఠుఁబురం । దరపుత్రుఁతుకుచాల్చ్యభీష్టువెఱు
 గొందంజేయుమధ్యక్షిత । వృక్షుఁడిపుణ్యుఁడుపుండరీకుఁడితేనెభావించుమేలీవుల ॥
 ౧౦౪ ॥ ఆ ॥ వినుఁడుమీకునేరిగనరానియాహితం । బీతపస్వివరునికిత్తునేడ । యెద్దివే
 డెభక్తుఁడద్దియయొసఁగంగ । గట్టినాఁడఁగేలఁగంకణంబు ॥ ౧౦౫ ॥ క ॥ అనిదేవ
 కీకుమారుఁడు । మునిఁదనముఁజూచిపలుకుమోదాఁబుదగ । ర్జనమనఁబ్రసాదసా
 గర । జసేతద్వనియనఁగనిగడుసరసారభటి ॥ ౧౦౬ ॥ ఉ ॥ సీతీతభక్తిసేతవమునీవని
 శంబునానర్చునర్చయు । ద్విపితహర్షుఁజేసెజగతీసురనందననన్నునీకునా । హాపము
 భక్తిమత్సదనోహణతైలముచాలదక్కఁగాం । తొపరిపూర్తిగావరమొసంగద
 వేఁడునుధాదచిప్రభ ॥ ౧౦౭ ॥ క ॥ భాగ్యవనైయిహపరపరి । భోగ్యాగ్ధవనైయ
 గణ్యపుణ్యవనైవై । రాగ్యజ్ఞానోన్నతులగు । యోగ్యతములపాలవాలియుండు
 దుఁజుట్టి ॥ ౧౦౮ ॥ వ ॥ విశేషించినీయెడంబ్రసన్నుండనై యున్నవాఁడనభీష్టవృష్టిసు
 నాఘనంబగుమదీయఘృణాగుణంబునకు భాజనంబనైతివి జగజ్జాలంబునవస్తుజాలం
 బునీకుదుర్గుభంబులేదనిపలుకుదువల్లభువలనం బ్రబోధితుండై ॥ ౧౦౯ ॥ సీ ॥ పుం
 డరీకుఁడువల్లంబుదాభమునైసనిరుఁగి గామింపఁజేరికల్ప । విటపిగల్తావ
 ముల్ వేండువెట్టిగలాఁడెఁగిలదుర్గుఘుఁడగునీవునన్ను । గరుణింతువరమిత్తుఁగాతు
 నీడేరుతుననియుగిభయమేదియద్భుతాగ్ధ । మర్ధింతునిపుడున్నయల్లుయస్త్రన్నామ
 చిహ్నమైతస్తహతేత్రతీర్థ । మధ్యతలనుననిలువునామనవిఁజేసి । సకలజనులకు
 మోక్షరాజ్యమనొసంగుదు । నిదియనాకోర్కఁజగదేవహితమునిదియ । దీనిమీఱిన

౧౦౧ ॥ ౧౦౨ ॥ ఉచ్ఛాయము—అధిగమము ॥ ౧౦౩ ॥ సుకర్తృంది—సారవండు. సరమా
 జాని—విభీషణుఁడు. పురందరపుత్రుఁడు—అర్జునుఁడు. మేలీవుల—శ్రేష్ఠవయిన దానముల
 చేత ॥ ౧౦౪ ॥ భూహితము—కోరిక ॥ ౧౦౫ ॥ మోదాంబుదగర్జనము—సంతోషరూపమున
 మేఘముయొక్కయులుము. ప్రసాదసాగర—అనుగ్రహమనెడిసముద్రమునందు ॥ ౧౦౬ ॥ రో
 హణశైలము—రత్నపర్వతము ॥ ౧౦౭ ॥ పరిభోగ్యాగ్ధము—చక్కగా ఆమభివంపదనన వస్తువు.
 చాలి—అతిశయించి ॥ ౧౦౮ ॥ ఆభీష్టవృష్టి ఘనాఘనంబు—కోరికలను కురియునట్టి వానఁకాంతు
 దుబ్బు. ఘృణాగుణంబు—దయాగుణము. భాజనంబు—హితము. ప్రబోధితుఁడు—మెలకుటనాం
 దింపఁబడినవాఁడు ॥ ౧౦౯ ॥ కల్పవిట—కల్పవృక్షము. కల్తావములు—గన్గిల్ల. కలాఁడె—కలఁడా.
 ఉన్ని—ఉండుట. విది—చెడి. అన్నుతాగ్ధము—వింతయైన విషయమున. అర్ధింతుఁడు—కోరికదను.
 అస్తన్నామచిహ్నమైతస్తహతేత్రతీర్థమధ్యతలమున—సావేరిచేగులులిడఁబడినయిగాప్పడే

సిరియెల్లు దేవదేవ ॥ ౧౧ ॥ వ ॥ అని వెండియునతండు చాపలాతశయంబునఁ జర్చి
తదర్పణంబుగా సర్వసుపర్వదుష్పాప్రిపంబగు నీరూపంబుకృపాపరతంత్రంబగును
నాకునగపడుటకుఁభూతవ్రాతంబులు ప్రభూతాద్భుతరసమస్థుణ మానసంబులగు
చునున్నయవి భవదీయంబగు నకారణ సుకృతత్వంబునకు నియంతయుంగలఁడె-
యు త్రరంగంబగు సంసారతరంగమాలిమునుంగుడుఁ బానుంగుపడి యనుగీకృతవి
జ్ఞానజ్ఞానవిలాసులై దోసంబులజేసినకరువులనందగు నలసులకువెలసులభంబు నధి
కఫలంబునునగుయష్టద్దర్శనంబుభవభయకర్మనంబు నుపసర్గజలదవర్గస్పర్శనంబు
నవవర్గదర్శనవిదర్శనంబునునగుఁగాక. ఏక త్రేత్రంబనీయాజ్ఞానదేవత్రేత్రవిశ్లేషోత్తం
సంబగుంఁగాక- ఈతీర్థంబు నన్నన్నామాంకిత సమర్థంబున నుత్తమంబగుఁగాతమ
ని॥ ౧౧౦॥ ఉ ॥ ఆనతమాశిన్వాయటులుబ్రాధననేయుమునీంద్రుశాంబరీ! మానుష
వేషధారిదయమానమనస్థినివిధిసవ్యుచక్ ॥ వీనులందాకుగన్గడలవేవలుమాను
చుంబలుఁజిలుఁపుం ॥ దేనియసోనవెల్లుగలఁదెప్పలఁదేలేడు మేలివలఁగ-౯౯ ॥
౧౧౧ ॥ సీ ॥ అతిదుర్గభంబువేడితిదర్గభుండనై ననేకదకుటమానివర్య ॥ వ్య
చ్ఛ్రియాధముగనిస్థలమునపరివారయుత్తుండనైన్చియున్ననన్ను ॥ నేచింపవాల్సె
జిరపుణ్యవంతులునిహపరసుఖలాభహృష్టచతుః ॥ కలికాలకల్మషకరశకూటాబాప
కాకోలకంఠులుగళితభవులు ॥ నయ్యెదరునర్వదివ్యోత్తమాస్తదాజ్ఞా ॥ బూనియా
త్రేత్రమునుదీర్థమునుసమస్త ॥ భువనవర్తిశవిభ్యాతఁబాదలుగాత ॥ వెల్లుపుణ్యస్థల
ములకు నెక్కుఁడగుచు ॥ ౧౧౩ ॥ క ॥ త్వన్నాచుచిహ్నితంబు ॥ నన్నేలయెల్లె
దీవియేనుండుటకు ॥ మన్నించిభక్తవాంఛాభ్యున్నయలాసంగుటయెనాకుయుక్తవ్ర
తమ ॥ ౧౧౪ ॥ సీ ॥ వినుధాన్యసుతయప్పహమిఘలసురారికృపకనచ్చెరువొడి

త్రమునకునుతీర్థమునకునునడిమిఁగావునందు॥ ౧౧౦॥ దర్శితచర్వణంబుగాక- నమరినదానినేన
మలుటగా-చెప్పినదానినేచెప్పి. దుష్ప్రిపంబు-పాండురానిది. అద్భుతరసమస్థుణమానసంబు
లు-అశ్చర్యకరమచేతచిక్కనైన మనసుగలవి. నియంత-నియమించువాఁడు. ఉత్తరంగము-
లెదినఅలలుగలది. తరంగమాలి-సముద్రము. పానుంగుపడి-తలస్పృశిడి. కరువులు-పోతపో
నెడియచ్చులు. అలసులు-మందులు. భవభయకర్మనంబు-జన్మములవలనిభయమును క్షీణింపఁజే
యనది. ఉపసర్గజలదవర్గస్పర్శనంబు-అపడలనెడి మేఘసమాహములగాలి. అపవర్గజ్ఞానిక
ర్మనంబు-మాత్రమునుజ్ఞావుటకుందారాణము. అశేషత్రేత్రవిశ్లేషోత్తంసంబు- ఎల్లవిశ్లేషించి
నత్రేత్రములలోను త్రమము. సమర్థనంబునక-నేలచేర్చుటచేత ॥ ౧౧౧ ॥ శాంబరీమానుచశేష
ధారి - మాయామనుష్యవేషమునుధరించినవాఁడు. దయమాన - దయగలదిగాఁజేయఁబడు
చున్నది. విగ్ర-గట్టిగా. వీనులక-చేవులను. కకగడలక-కడకన్నులచేత. చిల్లు-కురియుచు
న్నసోద-వానవలని. తెప్పలఁదేలేడు-ఈడులాడుచున్న॥ ౧౧౨॥ డక్కుటక-అధినుండనగు
టచేత. హృష్ట-సంతోషించిన. కలికాల...కంఠులు-కలికాలము నందలి పాపములనెడి వివస
మాహాముయొక్క విష్ణుభావమునకుగళవులైనవారు. గళితభవులు-తొలగిన జన్మములుగలవారు
౧౧౩॥ చిహ్నితము - గుటుకుపెట్టఁబడినది ॥ ౧౧౪॥ ధాన్యసుత - నారదుఁడా, అపవర్గము

కేలుమొగిచి । పరమేశయోభక్తవరతంత్రీభావానువర్తిపరబ్రహ్మవరదనిన్ననరచే
తిమణిఁజేసియువనివారలకెల్లనవవర్గమునఁగనునీయయ్యనెట్లుఁబోలువిశ్రాంతిసాలం
బుయాచకకాంతితమాత్రాప్రికారణంబు । నీకెతగునీతనికెతగుఃఖలగమ్య । పూ
జవడయంగఁబూజించిపొగడవడయ । ననిమరద్యేపిఁబుండఁగికునిబాగడుచుఁజని
రిగవృద్ధముగనిజస్థానములకు॥౧౧౫॥అ॥పొగడిగఃఖలమునులుజగములానంఁచె । నా
టపాటచూపిరమరరమణులొదిలంబునుదినమయ్యుదుర్దిసమయ్యె । విబుధతరులతాం
తచృష్టిగురియ॥౧౧౬॥ సీ॥శిఖిపింఛధారియైచేదోయికటిసల్పిహరితీర్థమునఁబెచ్చిమా
భిముఖుఁడు । త్రేత్రంబునందుఁబొగ్గిగభిముఖుండునైరెండుమూర్తులుదాల్చుచుండు
నతని । పదవీతమైయుప్పుఫణిభర్తరమగొల్పుపీఠానినశ్రీయనరెండుగడల । జామ
రహస్తయైభందోమయాకృతిభగలాకనాథుడగ్రమునవెలయు । దక్షిణంబునసనక
ప్రధానమునులు । దానుబాగడుచుసేవిండుదమ్మిచూలి । యేనుదుర్బులుసేవింతుమె
డమవలన । వెనుకనుండుదురిందాదివిబుధవరులు॥౧౧౭॥వ॥తాస్మీశ్రీవత్సలాంఘను
భక్తవత్సలత్వంబునపు నెఱింగినయదియకదా వినుమత్తెఱంగున మెఱుంగటొల్లయ
గొల్లదొర కరకలితచిత్రభక్త్రజలజశక్తియు విరచితవిసేతముక్తియుఁగుటిలకొ
మలపిఠిలకుంతలనికరుండును నవరిమితకరుణాకరుండును, గతితటఘటితదోస్త్రభ
యుగళుండునుజటులనిశాటగళనిగళుండును, మకరకుండలమండితకపోలఫలకుండు
నుచదుకులతిలకుండును, తుల్లకాశక్యసభ్యాభిరామవృగులౌరుద్యయుండునునద్య
యుండును, బుండరీకప్రభృతిముఃజనసేవ్యమానుండును ననూనుండును, అఖండజ్ఞా
నానందైకవిగహుండునువిదళితజగన్నిగ్రహుండునై పంచాబ్జంబునుపంచశరసహ
సాస్థితశాయివిలసనసరసంబును నిచ్చాదిగంబరంబును నై సప్రాయంబును నవరత్న
సానుప్రాయంబును, బాహ్యభ్యంతరకద్యరాష్ట్రకవిస్పష్టంబు నదభ్యంబునభృంక
పంబును శరదభృకుభ్యంబునుగుమహాపాసాదంబునందువాసవవైశ్రవణవైవస్వ

నామము. విశ్రాంతిసాలంబు—కృష్ణమయి. యాచకాకాంతితమాత్రాప్రికారణంబు—అరిగిన
చారికొరికలనూత్రముపొందించుటకుఁజేతువు, సప్తర్షముగ—సంపదగా॥౧౧౫॥దుర్దిసము—
చెడ్డదినము; మబ్బుఅవరించుటచేసూర్యుని కానరాగదినము. లతాంతర్వాప్తి—పూలవాస. ఫణిభర్త
—సర్పరాజ—కేమఁడు, భందోమయాకృతి—వైవస్వతమామలో. తమ్మిచూలి—బ్రహ్మ॥౧౧౬॥
శ్రీవత్సలాంఘనుభక్తవత్సలత్వంబు—శ్రీవిష్ణుదేవునిభక్తులయందుప్రేమగలిగినతనము. మెఱుంగు
టొల్లయ—మెఱయుచున్నవస్త్రము, విలజశక్తి—శంఖును నెడిచుత్రేత్రంబుగలవాఁడు. కుటిల—
వంకరైన. చటులని శాటగళనిగళుండు—క్రూరులైనరాక్షసుల మెడలకుసంఘోయినవాఁడు. మం
డిత—అలంకరింపఁబడిన. కపోలకుండు—పలకలవంటి చెక్కిల్లగలవాఁడు. తుల్లక—నీచులకు.
అద్యయుండు—తనకురెండవదిలేనివాఁడు. అనూనుండు—తక్కువలేనివాఁడు. విదళితజగన్నిగ్ర
హుండు—ఖండింపఁబడినలోకముల భయముగలవాఁడు. అరిశాయి—మించిన. సానుప్రాయం
బు—ఁగండవటియనుపాలనది. విస్పష్టంబు—విడువఁబడినది. అదభ్యంబు—అల్పముకానిది.

తప్రముఖముఖగుగలఘుకిరీట వణిగఁగఱుచుఁజరిపింజరికృతంబగు శేషశీతంబున
 ధీప్తింబివరఁగద్యయాంతరాశోపలాలిత గోయష్టి లతామతల్లియై ఘననఖిలయకా
 మిత కల్పవల్లియువైన తనయాకృతి యవికృతభావంబునం బభిసంపదత్రైక్రి
 ర్థమధ్యంబులనంగీకృతాధ్యాసీనుడై వాసుదేవాదివ్యూహంబులు జ్ఞానక్రియాదిశ
 క్తులు వసురుద్రాదిత్యాదిమరుద్విశేషంబులు నశేషనిగమంబులు నఖిలశుద్ధాతం
 బులు సమస్తార్థసార్థంబులు సకలమంత్రోరహస్యంబులు సర్వగంధర్వస్వరసార
 స్యంబులు విశ్వవిశ్వాధి కైశ్వర్యంబులు ననశ్వరసంపదలంబాదలిసేనింపఁ బెంపు
 మెఱిసియుండె ననివెండియుఁ గుండలికుండలుండిల్లనియె || ౧౧౮ || క || నారదధృ
 తహేమరసా । సారచ్చరితంబు విష్ణుసదనంబదివే । దీరచితారాత్రికతతి । భూ
 రమణీమణికిరీటముంబురుడించుకొ || ౧౧౯ || క || అలశీర్థస్తలితైత్ర । స్థలిలావిగ్ర
 హాద్వితయయుతుండై భా । సిబుపాండరికవల్లఘుం । దలచినఁగనుఁగొన్నఁగరగ
 తములిహపరముల్ || ౧౨౦ || క || వినఁబడఁడుచెవులఁగన్నుల । గనఁబడఁడుత్తు
 గ్రనారకవ్యధచేతకొ । బొనుఁగుపడిజపియ వైష్ణవుఁడనవధిదురతప్రవర్తియయ్యుం
 గుమారా || ౧౨౧ || చ || ఇరుగడలకొద్దిరూపములఁగృష్ణుండుచై త్యనిరాకరిష్టుం
 డ । పురుసుననుండనిన్నడిమిభాగము నందువనింతులెవ్వరా । నరులునునవ్యరూప
 భరణంబునఁ గ్రీవయొనర్చుచుతుకి । న్నరగరుడోరగద్యుచరనాథులుగాఁ గొని
 మ్రొక్కఁగాఁదగ్గకొ || ౧౨౨ || ఉ || ఎయ్యదిదివ్యసేవ్యతర మెయ్యదిమానమనో
 భిగమ్యమా । నెయ్యదినిపునేనభజియింపఁగనింపగునెల్ల నాడునా । దయ్యపుకెల్లు
 నుమ్ము సతతస్థితివెల్లెడువుండరికవా । గ్ధాయ్యలఁబ్రజ్వరిల్లుచు జగత్త్రయదుష్కృ

అభిగ్రంథంబు—అకాశమునారయనది. ప్రాసాదంబు—నగరు. కుఖ్యభుక్—దేవతలయొక్క.
 అలఘు—దొడ్డవైన. ఘృణిమంజరి పింజరికృతంబు—కాంతిగమాహమచేత ఎటుప్రమింపనపనువు
 వన్నెగలదిగాఁజేయఁబడినది. అధిష్ఠించి—ఆశ్రయించి—చేరి. అంతరాశ—నడుమ. ఉపలాలిత—
 బుజ్జింపఁబడిన—నలువఁబడిన. గోయష్టి—నెలగోల. లతామతల్లి—శ్రేష్ఠమయినతీగ. భవనత్ర
 య కామితకల్పవల్లి—మూడులోకములకారికోరికలనిచ్చుటకు కల్పవృక్షము. అఽకృతభావంబు—
 వికారములేనితనము. అధ్యాసీనుడు—కూర్చున్నవాడు. వ్యూహంబులు—స్వరూపరచనలు. నిగ
 మంబులు—దేదములు. శుద్ధాంతంబులు—విరాంతిస్థానములు. సార్థంబులు—గమాహములు. సార
 స్యంబులు—సరసభావములు. విశ్వా—సమస్తమైన. అనశ్వరసంపదలు—తెడనికలుములు కుండలికుం
 డలుండు—శివుఁడు || ౧౧౮ || హేమరసా సారచ్చరితంబు—అంగారునిజవానకురియునది. ఆరాత్రికత
 తి—ఆరతులసమాహము. పురుషింతుకొ—పోలును || ౧౧౯ || రగతములు—దేరిగబొందినవి—చేరిలో
 నివి || ౧౨౦ || పొనుఁగుపడి—తెజోహీనుడై జడియ—తొలఁగునట్టి. అనవధిదురతప్రవర్తి—
 శూరలేని పాపములనుజేసినవాడు || ౧౨౧ || నిరాకరిష్టుండు—తిరస్కరించువాఁడు. చరుసు
 నక—విధమున. ద్యుచరనాథులు—గంధర్వశ్రేష్ఠులు || ౧౨౨ || సేవ్యతరము—మిక్కిలిసేవింపఁదగి
 నది. అభిగమ్యము—పొందఁదగినది. దయ్యపువెల్లు—దేవత్యోరి. వాగ్ధాయ్యలకొ—వాక్కులనెది
 అన్నినిద్రవ్యలింపఁజేసెడిముక్కులచేత. ప్రజ్వరిల్లుచుకొ—మిక్కిలివెలుగుచు. దుష్కృతచాపద

సదాహదక్షమై || ౧౨౩ || మ || అలసంబుల్ మునిరాట్ప్రణీతములుప్రాయశ్చిత్త
 మల్ పాతకం | బులనింజింపఁగవిష్టుభక్తియతగుణబోదానికింబూనఁచా | ములప
 ల్లాటుఁచీరలందుడిచినంబోనేర్చునేమాంత్రికా | కలితాహిప్రతివీరమంత్రపదరేఖా
 శ్లాఘచేతంబలెక || ౧౨౪ || సీ || జగదధిపానంబు సచ్చిదానందాత్మకమునందనం
 దనాత్మకముత్తైత్ర | తీర్థస్థితముపృథ్వీపితంబు నృసింహ రామమత్స్యవిగ్రహ
 ములెట్టి | యవిఁగనఁదగియుండు నట్టిదయగు దాని హేతికు లఘుతమఃప్రోతమతు
 లు | గాంచినర్చలఁగందొకటిగాఁగఁదలఁచిపితృసంబోనరించిగరుసులేని | రా
 రవంబులడించిపారంబులేక | వనరుదురుగానివిజ్ఞానవంతులైన | వారుశిలగాఁగఁద
 లఁచరేవ్యానదృష్టి | గోచరబ్రహ్మచూడాదికొలిచియునికి || ౧౨౫ || శా || అవా
 ణీరవణుండు ప్రార్థనమునేయక జేవకీదేవిఁగం | దావిర్భావమునొందియేరికినల
 భ్యంబైనలేవక జగ | జ్జీవాతుస్థితనుండునిండువారవిన్నేరాననక నిత్యసం | సేవం
 దెబ్బజితేంద్రియుండు తమముంజించుం గనుందత్త్వముక || ౧౨౬ || తే || భక్తిగ
 ద్గదరీతివాగ్ధరములాలయ | నటనమునఁగూడిగోపికానాథుమోల | నిలిచికిర్తిం
 చుభ్రాన్యుండునలివబంధు | దళనమొనరించితత్వపదమునకరుగు || ౧౨౭ || క || హ
 రిసోపహారలక్ష్మీ | శ్వరునైవ్వయచూతురట్టివారలుసకలా | మరపూజ్యులువారందు
 నఁ | బొరసినపుణ్యములగఁగ్యములుగుణజలధీ || ౧౨౮ || క || ఇతిహాసపురాణకథా |
 శ్రుతిస్మృతులునందగోప సుతుకట్టెదురిక | సనతమువరియించుమహా | మతిపరమ
 పదంబునందు వతిమన్తుభ్యా || ౧౨౯ || క || తీర్థమునవాడిబ్రహ్మ | భగ్గ్రితలీలావ
 తారుభక్తాధారుక | పార్థసఖుఁగొల్వఁగలమో | త్రౌఢులకుఁగలపుసచ్చిదానం
 దంబుల్ || ౧౩౦ || సీ || భూజహంబును సురావుండుబ్రహ్మభూతియుగురుత్ప

మము—హాపములను గాబుఁబాలినది || ౧౨౩ || అలసంబులు—హంధ్యముగలవి. పూనక—సరియగు
 టకు. పల్లాటులు—పండ్లునాటిక గాయములు || ౧౨౪ || సచ్చిదానందాత్మకము—సత్తుఁడై స్వరూప
 ముజనంతముగాగలది. నందనందనాత్మకము—కృష్ణుండు స్వరూపముగాగలది. పృథ్వీపితంబు—
 భూగావెలఁగునది. హేరికులు—ఆయుధములుపూసినవారు. అఘతమఃప్రోతమతులు—హాపముల
 నెడి చీకట్లనుభేదింపుదుర్దిగఁగారు. వికల్పనము—అపద్ధముగరుసు—మేర. దింది—అఁగి. వనరుదు
 రు—దుఃఖి. తురు || ౧౨౫ || తేవక—విధమున. జగజ్జీవాతుస్థితక—లోకమునకుప్రాగరత్వమొనయునికి
 తో. విన్నేర—చిలుకభృతతోడి. తెల్పు—అర్చి. చుక్రమైక్కు || ౧౨౬ || వాగ్ధరములు—మాటలయిత
 యములు. నలివబంధుదళనము—సూర్యలింగముయొక్క భేదింపుటను. తత్వపదమునకుక—పరబ్ర
 హ్మసానమునకు || ౧౨౭ || సోపహారిక—కానుకతోఁగూడినవానిని. అంచనక—అదర్శనమువలన. హ
 రిసన—పొందిన || ౧౨౮ || కరికున్తుభ్యా—బుద్ధితుంతులతోప్రధానుఁడ || ౧౨౯ || అడి
 ప్నానముచేసి. అభగ్గ్రిత—చేదఁబడిన. సచ్చిదానందంబులు—శాశ్వతమయినజ్ఞానసంఘోష
 ములు || ౧౩౦ || భూజహంబును—కడుపులోనిపిండములనుజంపినవాఁడు. గురుత్పగ—గురుభా

గస్తేయగోవధోప । జీవివృద్ధోహి శిశుహంశవర దారగతుడునిందకుఁడునర్వస్వ
భోక్త । సత్యరిక్తుండును సర్వాభిమర్షి హేతికుడు సర్వావలాహతఁడగుచియు । ని
జసత్త్వవిద్వేషి నీచుండు పాపఁడప్రవణుండు స్వేచ్ఛావిహారహారి । కృతమేఘంగనివా
డుసూన్యతములేని । వాఁడునమ్మినశేడఁజూచువాఁడుమొదలు । పాపకారులకేని
యూఁజొండరిక । తీర్థహరిమూర్తియుగమిచ్చుదివ్యపదము ॥ ౧౩౧ ॥ చ ॥ అలఁతి
పిసాళినవ్వు మధురాధరవింబఫలంబుతమ్మితే । కులనగుసోగకన్నులుప్రకుంచితకుం
తలచారుఫాలము ॥ బలుదనిచెక్కులంగలయ్యఁబ్బవకుండలరన్నకాంతులు ॥ గ
లశిఖిపింఛలాంఛను మొగంబుగనందగు ధూపవేళల ॥ ౧౩౨ ॥ క ॥ తుణుముతు
తార్థమైనది । తుణులితంబగుపయోధిశయనువదనమీ । తుణమొనరించుకృతికినా ।
తుణమునఁగలవంశిలసుకృతజాతఫలంబుల ॥ ౧౩౩ ॥ సీ ॥ మువ్వంకమురువుతోమొర
లియొక్కొక వేళ మోయించుభువనైకమోహనముగఁ । గ్రీడించునొక వేళదోడి
బాబురఁగూడి యక్షీణగతిఁగలబేరాక్షకేళి । సవరించునొక వేళ జలవిహారముచాలఁ
త్రేమభీమరథగభీరవారి । కొలువుండునొక వేళ నలినసంభవపుండరికాస్త్రదాదులు
ప్రీతిఁగొలువ । సుగరిపువాహనముననొక్కొక్కవేళ । వేడగవేంజేసిమెలయుం
దిర్విధులందు । నెన్నికల్పంబులిగినయేనయేండ్ల । వెలయుప్రాయంబుగలకొయ్య
విట్టలయ్య ॥ ౧౩౪ ॥ కా ॥ శ్రీరంగంబున ద్వారకఁ గయఁ గురుక్షేత్రంబునకైనై
మిశా । శ్వాఠశ్యాంజనశైల భువగరమహేంద్రా నంతశయ్యాహరి । ద్వార
శ్రీపురుషోత్తమంబుల నయోధ్యఁ సేతుగంగాభీనం । గారూఢస్థలిఁజొండరికము
న దైత్యారాతియుండుంగడు ॥ ౧౩౫ ॥ క ॥ హరియుత్తరభాగంబునఁ । బురు
షుండుదాఁబావమైనఁబుణ్యంబైనకా । సురకానియంతకేసినఁ । బాణతమైమేరుకు
ధరభారముఁజూపు ॥ ౧౩౬ ॥ సీ ॥ సమ్మాన్జనమునధ్వాంతుము సుపలేపనంబున
మరాళము రంగమునవిచిత్ర । శుకముదీపాంకురప్రకటనంబునఁ బాముపదసద్భ్రతీ
ధానుభవముకతన । సరభుయు నూఢస్యపరిషేవనంబున ధేనువుమోక్షంబుతెరు

శ్చమపొందినవాఁడు. స్తేయ=దొంగ. గోవధోపజీవి=అవులను చంపిరినిబ్రతుకువాఁడు. శిశుహం
శ=పసివిడ్డలను బంపువాఁడు. పరదారరతుండు=అన్యనిభార్యన వొంచువాఁడు. నిందకుండు=
ఒకరినినిందించువాఁడు. సర్వస్వభోక్త = ఎల్లసొత్తును భుజించువాఁడు. సత్యరిక్తుండు = నిజ
ములేనివాఁడు. సర్వాభిమర్షి = అన్నిటినంటువాఁడు. హేతికుండు = కొఱవిపెట్టువాఁడు.
సర్వావలాహత కుండు = సర్వమును వాచు కొనుచువాఁడు. ప్రవణుండు = అగ్రకుం
డు ॥ ౧౩౧ ॥ అలఁతి = అల్పము. పిసాళి = మనోజ్ఞము. సోగ = దీగ్గుము. ప్రకుంచిత=
మిక్కిలి వంకరయిన. కలయఁబర్చిన=అంతటవ్యాపించిన. శిఖిపింఛలాంఛను = కృష్ణుఁడైన ॥
౧౩౨॥ కృతికి=కృతార్థునికి ॥ ౧౩౩ ॥ మువ్వంకమురువు=చూడుదంకలలోడిమనోజ్ఞుల. మోహన
రాక్షకేళి=వెన్నెలకుప్పలయాట. పిన=అయిదే ॥ ౧౩౪ ॥ ౧౩౫ ॥ పరిణతము=నెఱవేలి
నది ॥ ౧౩౬ ॥ ధ్వాంతుము=కాకి. సరభు = తేనెటీగ. నూఢస్యపరిషేవనము = పాలచేదడు

పుగనిరి । గాననేతత్పరికల్పనంబునఁ బాండురంగాధినాథుఁడేరంగవలయు । ననిన
 నారదుఁడట్లునునభవజ్ఞాన । విరహాశంబులుజడములువీనికెట్లు । చనుజకృత్యంబుచే
 కూరెమధువిరోధి । యెట్లువరమిచ్చెననివేడనీశుడనియె ॥ ౧౩౭ ॥ ఉ ॥ మూర్తి
 మదియుకాముకసముజ్జ్వలకీర్తియొంటినిచంద్రికా । స్ఫూర్తివెలుంగజేయుచున
 భోవనకేసరిచంద్రుఁడుబృహత్ । గాతికకపూర్ణిమకయదుశిఖాచణమున్నొకనాడు
 చూళికా । నతితపింభగుచ్చలననంబునభీమరథీతటంబున ॥ ౧౩౮ ॥ మ ॥ సుర
 లీలావతులున్రంగనలుచతుశ్శ్చిత్రకన్యత్ స్మర । జ్వపీడాశయలైశనుంగొ
 లువరాసక్రీడఁబెన్పొడయై । కరలీనోర్తికలంగుళిచలన రింఖతాగంతులైక్రాలం
 గా । మురళినాడనినోదకేళిఁడవితెఁమోదంబుసాదంబుగ ॥ ౧౩౯ ॥ క ॥ ఆ
 నాదముదన్వనజగ । తీనివసప్తేనితూమధేనువుకటిసాం । ద్రానందమొదవవిని
 తన । మేనుమతివికరిసెనవరిమిగదగ్ధంబుల్ ॥ ౧౪౦ ॥ ఉ ॥ కాననగంధవాహ
 వశగంబగుటక వెననొండుతత్పయః । ఫేనకణంబువచ్చిమురభేదను మూళినలంక
 రించెశ్రీ । జానియొంటాటనూనినిజసౌధమునందునుళించుచుండెనా । ధేనువులెన్న
 గాముదినిదేహమునూడ్చిభవాంతరంబున ॥ ౧౪౧ ॥ క ॥ హరిమాళిపతితనిజను
 గ్ధసోమరఫేనకణకృతపరమసుకృత । స్ఫురణంబుననొకవైష్ణవ । వరునకుండను
 జాతయగుచు వసుధంబుట్టె ॥ ౧౪౨ ॥ వ ॥ సుశీలాభిధానయగు నబ్బాలగుణభా
 స్వరయై యథోచితకాలంబున ॥ ౧౪౩ ॥ ఉ ॥ తాళివిధుండుగట్టిమొదల్ పతిదేవ
 తయాసుశీలకె ॥ గోలతనంబునక మగఁడుకొట్టినఁదిట్టివరట్టుచేసినం । దాళిది
 నంబుఁడచ్చరణ తామరసంబులుగొల్పునేలయు ॥ బోలునెయిపెకంబుగృతబు
 ధ్ధులువృద్ధులుప్రవృత్తింపగ ॥ ౧౪౪ ॥ నీ ॥ రూపహీనుఁడుమహకోధనుఁడతిలో
 భి బద్ధమత్సరుఁడనృబుద్ధిమాయి । చంచలస్వాంతుండునకలబంధువిరోధి బహుశప
 థోక్తిలంపటుఁడుశరుఁడు । సంతతావిశ్వాససస్యప్రరోహుండు గర్వపర్వతమస్తక

పుట ॥ ౩౭ ॥ మూర్తిమర్ - స్వరూపముగల. ఇత్యుకార్తుక = మత్తభునియొక్క. చూళిక = పిల్ల
 జట్టు. లననంబునక = ప్రకాశముచేత ॥ ౧౩౮ ॥ చతుశ్శ్చిత్రకన్యలు = నాగకన్యలు. స్మరజ్వర
 = మత్తభతాపమువలని. పన్నుగ్రామిక్కిలిశేక్వరి. కరలీనోర్తికలు = చేరియొడగఁగినయొంగ
 రములు. రింఖల్ = చలించుచున్న. సాదంబుగక = గలితాఁగా ॥ ౧౩౯ ॥ కేశవత్ = ఉన్న. సాం
 ద్రానందము = అధికసంతోషము. చగ్ధంబులు = పాలు ॥ ౧౪౦ ॥ గంధవాహ = గాలియొక్క.
 తత్పయః = ఫేనకణంబు = ఆపాలనురుగుచుక్క. త్రాని = లక్ష్మీభర్త. భవాంతరంబునక = జన్మాంత
 రమునందు ॥ ౧౪౧ ॥ ౧౪౨ ॥ ౧౪౩ ॥ తాళి = తాలిబాట్టు. గోలతనంబునక = ఏమిఁజెలియని
 తనముచేత. రట్టు = అల్లరి. తాళి = ఓర్పి ॥ ౧౪౪ ॥ మహాకోధనుఁడు = మిక్కిలికోపముగలవాఁ
 డు. బద్ధమత్సరుఁడు = మిక్కిలిచలముగలవాఁడు. మాయి = కపటముగలవాఁడు. శపథోక్తిలం
 పటుఁడు = పిల్లు పెట్టుకొనుటయంతాగత్తుఁడు. అవిశ్వాససస్యప్రరోహుండు = అపవద్దుకనునెది

స్థితుండు | కలహాశనుండుతర్క-క్రియాకుశలుండుసంగతోన్మాదోత్తమాంగకుండు |
 నగునయ్యేనియునటువంటి మగనితోడఁ | గాత్రముసేయునతిదొడ్డుగరితయగుచు | గ
 సికికోతకునోర్చిలోవిసిగొనిక | ధాతదూరకతం క్రినేతకువగవక || ౧౪౫ || శా ||
 ఆతివ్రాంశునివేడికోర్చిమనుభాయాదేవియుంబోలెన | తృప్తివ్రత్యగుణాభిరామ
 యగుచాభామాలలామంబునం | ప్రితింజేయునసహ్యదర్శనములక బిర్వీకులంబెట్టు
 దు | ధ్వాత్కవీతదయానయుకదనుచితాచారంబులక నిచ్చులుక || ౧౪౬ || ఉ || కొన్నిగొ
 ణిగొన్నినిసికొన్నితుటారములాడిమానరా | కెన్నకనిన్నినాల్లకివియిన్ననికూటికి
 బిచ్చపాటిగొమ్మన్నమహాప్రసాదమనిహర్షరిసోల్లసదానాబ్జమై | యన్ననినాశీ
 భర్తయమనన్నియగైకొను మ్రుకు-ధాన్యముత్ || ౧౪౭ || సీ || చతురసమృద్ధ
 నాచగంబుతోలుచాటి ప్రాచివన్నియతోపువడుటగాఁగ | గోమయగోమఖశ్రీ
 ముంగిటఘటిండుటలుముఖమజ్జనకలనగాఁగ | గమనీయపూర్ణకుంభములపూజాక్

ప్తికువలికుచాకల్పరచనగాఁగ | నన్నసంపాదనార్హాగ్నిబుట్టిన ధూమపటలిసం
 పాక-రధూపంబుగాఁగ | విఘటితకవాటక ద్వారవిశదనయన | మర్చితాధరశహృ
 కాధరోష్ఠ | భాండగోపనయవనికాంబరచరిత | యంతిగృహలక్ష్మీనత్యంతకాంత
 దనరు || ౧౪౮ || సీ || ప్రస్తుతంబనిపదార్థములురాజులవేడికొనితెచ్చియమ్మించుకోమటం
 ద్ల | మానీముల్లడిచిగుమ్మలకొల్చుపైమెత్తులూర్షుండుపస్త్రైనుండుగాని | యె

ట్టిచుట్టంబేనియింటికేరేరెండవసూరికముదెచ్చియవలఁజొనువు | మునుప్రతిశ్రిత
 ముచేసినపైడిరాకున్న ముచ్చిచ్చుననుచేగువచ్చుదనుక | వనరుకాకాయలవనా
 యవాలుటంచు | యెగుఱుధూళిఃపరగృహదపీయనునాన | ముంచియీగకుఁగా
 టుపామునకుబలియు | నొసఁగఁడనిభర్తకైపొకు-నువిదమదిని || ౧౪౯ || వ || ఇ
 వ్యధంబున నవ్యధుబింబదన వివిధకటిలాచార చతురుండగు జీవితేశ్వరునీశ్వరుం

డైరునుమొంపిందవాడును. సంగతోన్మాదోత్తమాంగకుండు - కూడిఁపిచ్చికితలమొనఁజాడు.
 కసిడికోతకుక-రాపాడుటకు. చేతకుక-పనికి || ౧౪౫ || శీవాంశుని-సూర్యుని, పీర్వీకు
 లందెట్లు-బాధించు. నిచ్చులుక-వల్లప్పుడు || ౧౪౬ || తుటారములు-అంత్యశ్రుమాటలు పిచ్చ
 పాటి-కొంచెపాటి. మ్రుక్కు-ప్రాంతగిని సారముచెడిన || ౧౪౭ || సమృద్ధనాచరణము-కన
 పూర్చుట. గోమఖశ్రీ-అలుకనట్టియలంకారము. కొత్త-నియతి. ఆకల్పరచన-వస్త్రాభ్యం

కారముచేసికొనుట. యవనికాంబరచరిత-తెరవీరజేతవరింపఁబడినది || ౧౪౮ || ప్రస్తుతంబు
 -వివాహాది కార్యము. గుమ్మ-కొల్పు-బొట్టలలోనిధాన్యము. రెండవసూరికము-మృతకావ
 ము. ప్రతిశ్రితము-ఒకరియధీనము. పైడి-భనము. వనరుక-దేవురించుమయాచించును. శాకా
 యలవనాయనా-కూరకైనను ఉచ్చనకైనను. ధూళిఃపరగృహదపీ-పొరిగింటనుండిచుట్టుయినను
 రానిమ్మ పొక్కుక-దుఃఖించును || ౧౪౯ || విధుబింబదన - చంద్రవింబమువంటిమొగము
 గలది-స్త్రీకుటిలాచారచతురుండు-వంశరనడతలయంచు నేర్పరి. జీవితేశ్వరుక- పెనిమిటిని.

గాండలంచుడు దదుపాసనంబు తనకునిహవర సిద్ధిసంసూచకంబుగ నిండుడెందం
బునం గోవరింపంజేయుడు గీర్తితచరిత్రంబునం బ్రవర్తిల్లుచుండునంత || ౧౫౦ ||
క || అటనొకనాడాభూసుర | కుటుంబినిసదనమునకుగూహనావటువు || బటువ
గుమైజిగిడెగడు || బటువగునొకవడుగువచ్చెఘృతాపేక్ష || ౧౫౧ || ప || వ
చ్చిననమ్మచ్చెకంటిగంటని నెయ్యంబులియ్యంబగు నంతఃకరణంబున నడలుగడలకొన
గ్రామాంతరాసత్తుండగు పాణినాథుడుతనుంచించినయల్లుయినలోనింటిబోనమా
నితొంగిచూచుతటించొడకట్టి బొట్టునకుమేదావిమేదునలవాటునం గందిన యంగు
భీష్మతయంబు దేటిగుట్టినం బృథగ్వర్గ మూర్తులగు సంపర్తికలుగల జలరుహంబున
బ్రతస్తంబగుహస్తంబెత్తి స్వస్త్వస్తుతేయని యాశీర్వదించుటయుఁ గృతనమసాగ
రయైయాసారసామోద వృదులస్వరంబుననిట్లనియె || ౧౫౨ || సీ || ఎందుండిరా
కయిందేతేరంగతమేమిగ్రాసార్థిభావంబుగానవచ్చెనగునన్నున్నేమొగసాలనుం
డుఁడాయనయూరలేడు యామూర్తమునకె | కావించునన్నసంసాగరంబుమీరా
రగింతురుగానివేగిరమెయనుడు | మాణవకుండుపలుకమగువనేడేన్నాళ్లనుండియు
గుడువంగూడొదవకునికి | వేడియగుదాక నోరువమాండుగలిగె | బులిసినది
గల్గెనన్నంబుపోకయంత | యెసగిత్తుత్తార్పువెనచల్లిమెనవనైన | పాపముడిపించు
కొందుఁడపంబుకలిమి || ౧౫౩ || తే || అనుదునెలనాగయిట్లనుననఘనీకుఁ | జలిదయే
నెట్టులిడనేర్తుక్షణములోన | వంటగావించు భుజియించివలయునెడకు | నేగునా
వినిసతిఁబలుకఁజాగవడుగు || ౧౫౪ || తే || త్రోవగమియించుచోటనోపూవుఁబోడి
యవరవర్గసమాచారమైనఁజెడదు | బ్రాహ్మమీతడవేటికిఁబ్రాణరక్ష | నెఱవుమొ
కయింతమెదుకిన్నీన్లనాసఁగి || ౧౫౫ || తే || వాఙ్మనఃకాయకర్మప్రవర్తనముల |

ఉపాసనము—వరివర్గ. నిండుడెందంబునక—కొఱతలేనికునసుతో. గీర్తిత—పొగడఁబడిన ||
౧౫౦ || కుటుంబిని—ఇల్లాలు. కుహనావటువు—కపటప్రవృత్తాచారియైనవామనుని, పటువు—
మిక్కుటము. వైజిగ—దేవతాంతిచేత. తెగడుంబుటువు—తిరస్కరించుకట్టి పుట్టుకగలరాం
డు—చక్కనముగలరాండు. వడుగు—ప్రవృత్తాచారి. ఘృతాపేక్ష—భోజనముచేయ నపేక్షతో ||
౧౫౧ || గంటని—తొలగని. లియ్యంబు—బియ్యము. అంతఃకరణంబునక—కునసుతో. అడలు—
భయము. || దలుకొనక—అతితయింపఁగా. బోనమాని—వంటచేయరావునుండి. పొడకట్టి—క
నఁబడి. మేదాని—బోపాసనముచేసిన నిష్పకుని. మేదు—మేదువునట్టి. అలవాటునక—వాడుక
చేత. పృథగ్వర్గమూర్తులు—వర్గముఁజూచిన స్వరూపముగలవి. సంపర్తికలు—క్రొత్తజేకులు. స్వ
స్త్వస్తుతే—నీకుమీలగుఁగాక. సారసామోద—తామరవాసనవంటిదేవతాసాసగలది || ౧౫౨ || ఏతే
రక—రాక్ష. గ్రాసార్థిభావంబు—అన్నముగోరినవానిననము. మొగసాలక—ఇంటిముందుఁజివని
కల. మాణవకుండు—మీన్నవాడు. విన్నాళ్లనుండి—అయిదుదినములనుండి || ౧౫౩ || త్రాఁగవడుగు
—ధూర్తఁడైన ప్రవృత్తాచారి || ౧౫౪ || గమియించుచోట—నడచునప్పుడు. అవరవర్గసమాచారము
—శూద్రునియాచారమువంటి యాచారము. బ్రాహ్మము—బ్రాహ్మణధర్మము || ౧౫౫ || అభ్యాగత

సంభవించినపాపంబుసంహరించి । యతిగృహవేధికిచ్చు శాశ్వతసుఖములు । వి
నవెయ్యభ్యాగతస్వయంవిష్ణువనంక ॥ ౧౫౬ ॥ తే ॥ అతివత్తిధాదరత్వరసరుగుడెం
చి । త్రోవనాకటివేళకుదొరకకునికి । కాంచనీయానయేగూటికలనజర । వహ్ని
నొకయేనకాడెట్టివాండునెరియు ॥ ౧౫౭ ॥ వ ॥ నాతోడంగూడియాడువడుగులుబ
డుగులయ్యును వడిచెడకకడక మెఱసియేముసంకల్పించి మున్నేతేరసమకట్టిఁపుండ
రీకంబునకుం బాండురంగనేవా సావధానులైచరి నేనుకూటిబీద తోడుదప్పినతె
ఱంగుననిచ్చటందడసితివెండియువినుము ॥ ౧౫౮ ॥ క ॥ తరుణిక్షుధాతురాణాం ।
నరుచిర్నచకాలమనుచునరులాడుటలో । నరసివివేకింపఁకదగు । తెరువరులకుం
బాయసంబుతిరిసినఁగలదే ॥ ౧౫౯ ॥ ఆ ॥ ఎంతభాండశుద్ధియెటువంటిగృహశుద్ధి
యెట్టిచిత్తశుద్ధియిచ్చటచలిది । కూడుచిక్కనెడఁబురోడాశమునకునో । యమ్మసా
టివచ్చునదియుఁగాక ॥ ౧౬౦ ॥ క ॥ అనుచితశతములూనర్చియుం । దనువులురక్షించు
కొనరెదమశమతేజో । ధనులగుగాధిసుతాదులు । తనప్రాణమునలుపు కన్నధర్మ
ముగలదే ॥ ౧౬౧ ॥ తే ॥ తొలుతనేవేడినప్పుడుచలిదిసికు । ననఘనేనెట్టులిడుదాననం
టిగాన । యశనశేషస్థితికిసందియంబువలదు । చాలుజాలదోయను వృధాశంకవి
డువు ॥ ౧౬౨ ॥ క ॥ సతియాత్మస్తుతిఁచుతిగ । స్థితమనినాపెంపుడెలుపనేనొకడ
మనో । గతిదృష్టిగనినఘవన । క్రతయమ్మనకుఁబరితుష్టితలకించుఁబు ॥ ౧౬౩ ॥ వ ॥
అనియంతనిలువక ॥ ౧౬౪ ॥ క ॥ పెట్టకపోననియాంకటం । దొట్టిగిలంబడుచుఁబడు
చుదురదురఁజనివే । నట్టింటఁగూరుచుండిన । నెట్టుననంజాలకమ్మగేక్షణభీక ॥ ౧౬౫ ॥
సీ ॥ పరిహరించుటకీదుతెరువరిం బసిబిడ్డ నర్థినాకటిచేతనలయువాని । బర్యుపిత
మునునర్పణసేయఁజాలఁబాపమురాడెముపచారపరతమెలఁగి । మినుకొక్కటిచ్చి
పొమ్మనినఁబోవునాపొవఁడధ్వప్రయాసవిహ్వలుండితండు । చాలునోచాలదోచలిది

స్వయంవిష్ణుః—అభ్యాగతుఁడుతానేవిష్ణువు ॥ ౧౫౬ ॥ ఎరియక—కాలును—తపించును ॥ ౧౫౭ ॥
బడుగులు—చిక్కినవారు. కడక—పూనిక. వీరేక—పొగు. సమకట్టిన—యర్పించిన. సావధా
నులు—ఎచ్చరికతోఁగూడినవారు. తడసితిక—బాగువడిలివిరిసి ॥ ౧౫౮ ॥ త్సుధాతురాణాం—
ఆఁకటివాధగలవారికి. రుచి—చవి. న—లేదు. కాలంచ—కాలమును. న—లేదు. తిరిసెక—చిచ్చ
మెత్తినను ॥ ౧౫౯ ॥ పురోధాశము—పెంచుశేషమైతరున్నము ॥ ౧౬౦ ॥ అనుచితశతము
లు—అనేకములైనతగనిపనులు. దనుశమతేజోధనులు—ఇంద్రియగ్రహముశాంతివీరివలన
జన్మధనముగాఁగలవారు. నిలుపు—నిలుచుట ॥ ౧౬౧ ॥ అశనశేషస్థితిక—భుజింపఁగామిగిలియం
డుటకు. చాలుక—చాలునో ॥ ౧౬౨ ॥ గర్వితము—నిందించబడినది. తెఱపు—ఘనత. మనోగ
తిక—మనసునకు. కనినక—పొందినను. పరితుష్టి—తృప్తి. రిలకించుక—ప్రకాశించును—కలు
గును ॥ ౧౬౩ ॥ ౧౬౪ ॥ తొట్టిగిలంబడుచుక—తత్తులందును. పడుచు—పిల్లకాయ. దురమ
తిక—శిశువుముగా ॥ ౧౬౫ ॥ పరిహరించుట—పడుట. లేదుపొమ్మనుట. పర్యుపితము—చర్చి
మినుకు—చిన్నకునెడిబంగారునాణెము. అశ్వప్రయాస విహ్వలుండు—బారిబడలికచేత అవయవ

యచుద్భర్తృపాథేను శేషమల్పంబయగుటం । జాలకుండిననగుండెట్లుబాబుండితం
డు । కోసరిగొంతెమకోరికల్ । కోరెనేని । యిడకపోలబోలపిడకబోలపిరుదివియం ।
బేసరాకున్నెత్తై ధికకుత్వేతుదలండు ॥ ౧౬౬ ॥ తే ॥ వంటయగుదాకనుండడిర
డుగుబండి । మీదంబోపుచునున్నాడు పీటిధాటి । నై నదయ్యెడుం గాకేమియప్పటికి
॥ మీందుగడగట్ట నేలంచుమించుబోడి ॥ ౧౬౭ ॥ శా ॥ రారయ్యాఁ యెఱుఱు
చ్చరణుగోత్రాచవతాపుత్రువి । స్వే రాగ్నిప్రభుంగూరుచుండడి మ్రోల్చేపట్టుగా
వించిసి । రారంబడినప్రాతరాజనపుదివ్యాన్నంబునొకొంఠవ ॥ ధౌరాధౌతముం
గుండయూడ్చియొనకెకారంభావలాశంబునక ॥ ౧౬౮ ॥ తే ॥ ఒసంగియవ్వంబ
నంబుదభ్యోదనంబు । నారగిపుండుకుమియింపుండనుడుబలికి । ముదితమదితత్త్వ
భావనంపదయుంబోసి । సలిలవరిపూణామగుగిండిసిపిడనన్ ॥ ౧౬౯ ॥ క ॥ చేసా
పోశనమున్నుడు । ధ్యానంబానరించిండుకడుతగుతనుమతంజం । వ్రాసనచేగొనిమె
సంగుక । బ్రాహ్మహుత విరచితముగంబుర్యుపితంబుక ॥ ౧౭౦ ॥ తే ॥ తిరిగియా
దినయంతనాద్రిమ్మరీడు । సిగ్ధమొక్కటియేనియుంబిగ్గరిక । మింగిమిందులయా
చుచుమ్మదులభజితం । బిలిపియిట్లునశరదిందుబింబుమభిసి ॥ ౧౭౧ ॥ తే ॥ చూడు
మీసారిభాండమోకోభనాంగిభిన్నటంబూడెం వాటిదప్పినదియొడెం ॥ గలుగులేకుం
డనూడ్చితెమ్మలఘుజర । జాతవేదంబుహెచ్చెసిస్వోధున్ ॥ ౧౭౨ ॥ చ ॥ అను
టయనుంభ్రమబడనంగనతో ల్లటిపాటియామినిం । దనకనికండికింకొనినాఁగుం
డుపల్లినుకేగునెంజలిం । దసిఁగుబింపకున్గొభరినంబయి యట్టుకనట్టుకట్టియొ । పు
నభినవోదనంబొసంగెంబూనితదాజ్ఞనుశ్రావమాంకుటకొ ॥ ౧౭౩ ॥ తే ॥ ఒసం
గియెడపేర్పులొంగగుచున్నయాల । పాలుకట్టిండుటయమూపాలవేళి మవలి

ములస్వాధీనశలేనివాడు. పాథేయము - దారికిట్టియియ్యం గామిలినది. చెట్టు = కిడుగొం
తెమకోరికలు = కోరగాని కోరికలు. పోగడు = తగదు. జెడ్డుకులు = పోగడు తేయవారు - బ్రాహ్మ
ణులు. పెరుము - విరస పుమాటలాచువారు ॥ ౧౬౬ ॥ ౧౬౭ ॥ శుద్ధమచ్చరణుక = శాల్మగ
దుగుకొన్నవానిని. గోత్రాచవతాపుత్రుక = బ్రాహ్మణకుమారుని. స్వే రాగ్నిప్రభుక = వెలుగుచు
న్నసిద్ధుగ బాలిగ శేషస్వగలవానిని. మ్రోల్చేపట్టుగావించి = ముండబిచ్చోటుబట్టిచేసి. నీరాక
= సిగ్ధస్వధ్యుగ్ధికో. వాధారాధౌతముక = నీటివారలచేత విరమణముగాక జేయబడినదానిని. రం
భావలాశంబునక = ఆరంటాకునగు ॥ ౧౬౮ ॥ ఆవ్యంజనంబు = కూరలులేనిది. ఉభ్యోదనంబు
= పెరుగన్నము. ముదిత = స్త్రీ; సంతోషించినది. సలిల = నీటిచేత. గిండి = చిన్ననోరుగలచిన్న
చెంబు ॥ ౧౬౯ ॥ మెసంగుక = భజించెను ॥ ౧౭౦ ॥ తిమ్మరీడు = యథేచ్ఛముగా ప్రవర్తిం
చువాడు. సిగ్ధము = మెదుకు ॥ ౧౭౧ ॥ భిన్నటంబు = కూడు. అలఘుజరజాత వేదంబు = ఆధక
కుంబునజరగాన్ని ॥ ౧౭౨ ॥ యామినిక = రాత్రియంగు. సెంబిలిక = విచారముచేత. తనకి
సంతాపించి. అట్టుక = అట్టుకయందు. అట్టుకట్టి = అట్టుగానేర్పడి. అభినవోదనంబు = శ్రోత్రము
న్నము - పల్లికాచనుట. బ్రావమాంకుటకొ = కంచమువంటిమాంకుటియందు ॥ ౧౭౩ ॥ ఎడవేర్చి

వారలచేరికినందియిచ్చు । వడువునభుజించెవడువిపుర్యంటకంబు॥౧౭౪॥క॥భుజియించు
చిమటియుండెమ్మనిగజవిజిసేయుటయుసతియుఁగలఁగకవికసన్నిజవదనయుగుచహ
స్తాం । బుజములుముగిడించిపల్కుభూసురసూత్రే॥ ౧౭౫॥ శా ॥ అన్నంబం
డొకలేనుచర్దియదిన్నధ్వత్రమానూతతే । మృన్నంచెచ్చెదసాధుగుప్తములునవ్యం
బుల్కజాయంబులిం । దెన్నేనున్నవిక్రొత్తయట్టికలఁగాదేలేదివార్డుండువేగిన్న
ర్పింబెదఁగూడుఁగూరవఱియున్నైకోలుమేల్పుక్తికే ॥ ౧౭౬ ॥ ఉ ॥ నావినినా
తిఁబల్కుఁగూహనావటువోవనితావతల్లియో । పావనశీలతైలంబివక్తియులెన్నియుం
డెమ్ముగాదనక । లేవడియైనభుక్తిగొనిలేవడిగంబడదాకలింతయుక । ధావనమాచ
రించుకతనకడపుకొనిలంబోలదిచ్చటక ॥ ౧౭౭ ॥ మహాస్రగ్ధర ॥ అసనకవడ్డింపఁ
జొచ్చెకహరిణయనసంఘారుడెందంబుతోపే । గనభావిప్రాణనాథాగ్రహసహమ
తితోఁగమ్మనైకారమైనే । తనవండంబాల్పిచేతదడవినిఁడుమునై తాబుటల్ లేకన
ద్యోగి । జనితంబుల్ వోలెఁజాలంబజ్రులూదవునమచ్చండికాపూపవట్టుల్ ॥ ౧౭౮ ॥
వ ॥ ఇట్లుదగ్గరహణ ప్రవణపురుషోపధిక్యతంబులు ప్రాణశల్లభసమ్యగభిరక్తితం
బులుతదుపహితగణనావహంబులు నచ్చిద్రముద్రాముద్రితంబులునై సజ్జనవితరణం
బులగతిమహితభాజననిహితంబులు నసురక్తవధూహృదయంబులపగిది సతిన్నేహ

లోక—దారియందు. ఆలసాలు—ఆపుసాలు. వేళము—శుభముగ. వడువు—ప్రహరము. ఇపు
ర్యంటకంబు—ఇగురవెట్టినయన్నము ॥ ౧౭౪ ॥ గజవిజి—తొండక. కలఁగక—కలఁతనొండక.
వికసన—వికాసమునొందుచున్నది ॥ ౧౭౫ ॥ బిండొక—కంచెనునను. అధ్వత్రమానూత—
త్రోవనదచినబడికహచ్చినకాదా. సాధుగుప్తములు—దాగుగాదాచఁబడినవి. నవ్యములు—
క్రాశ్రవి. కబాయములు—పిండివంటలు. ఎన్నేని—కావలసినన్ని. అట్టికలక—అట్టికలయందు.
కాదేని—అవిసరిపడకయెడ. వార్డుండు—చేయకదుగుకొనియానమనము చేయఁడు. నిర్పించె
దక—చేసెను. చిమటియుక—మరల. తైలంబు—అగిరాకము. భుక్తికే—భోజనమునకు ।
౧౭౬ ॥ తైలవిరివక్యములు—సూనెతోబడినవి. ఎన్నియుక—ఎన్నియున్నవో అన్నియును. కా
దనక—కాదుఅనకు. లేవడి—దారిద్ర్యము—తక్కువ. దిగంబడను—తగ్గను. ఇంతయొక—
కొంచెయినను. ధావనమాచరించుకతనక—పరుగెత్తుటచేత । ౧౭౭ ॥ నిందారు—నింది
న. భావిప్రాణనాథాగ్రహసహమతితో—కన్నుటపెనిమిటికోపమునుపిచ్చునట్టిబుద్ధితో. సత
న—సతతోనే. పొల్పి—బిచ్చి. తుమనై—పొడియై. తాబుటలు—మలుగు పడుటలు. సద్యోర
సితంబులు—అప్పుడప్పుట్టినవి ॥ ౧౭౮ ॥ ఆరుగ్రహగప్రవణపురుషోపధిక్యతంబులు—ఎలుపు
ను అనఁగాకోపమును పొందుటయందు ఆశక్తుఁడయిన పెనిమిటిచేత కవటముగాచేయఁబడినవి.
ప్రాణశల్లభసమ్యగభిరక్తితంబులు—పెనిమిటిచేత లెన్నుకాఁగాకాదఁబడినవి. తనువహితగణ
నావహంబులు—అతనిచేతపెట్టుఁబడినలెక్కనపొందినవి. అచ్చిద్రముద్రాముద్రితంబులు—సంధు
లేక కాపెనకట్టుచేతముద్రవేయఁబడినవి. వితరణములగతి—దానములవలె. మహితభాజనని
హితంబులు—పొడపాత్రమునందుంచఁబడినవి. అసురక్తవధూ—అసురాగముగల శ్రీయె

ఃచ్ఛీలంబులు నుపవనంబులయుపమ సురభిష్టంబులు నైన పిష్ట వికారంబులునిర్వికారుడై ఘాసురకుమారుండు నిరవశేషంబుగా నాహారించియు వెండియు నవనతాననంబగు మిథ్యాబ్రహ్మభివ్యంబునవనబహుభోక్తృస్వంబునఁజ్ఞోక కలుషితంబగు ననివిశంకమానమానసుండునుంబోలెఁగానందగువా పొట్టి నెట్టికసీలఁబట్టఁడుచుకడుపునిండమి యెఱింగితరంగితాద్భుతాంతరంగయై యాకురంగనయన యిట్లనివితర్కించు ॥ ౧౭౯ ॥ క ॥ ఇసుమంతగానలేడి । వనిబాలుడుకూడుగూటిపాత్రయమువాడి । ధైర్యరవిహుభక్త్యరాసులు । మెనఁగడివినుపడు ప్రత్యష్టిమేకోనఁడుగదే ॥ ౧౮౦ ॥ ఉ ॥ మాయచుచిట్ట యానిసుపు మానిసిపుట్టుచుగామదేవతా । నాయకుఁడోచతర్దుఖుఁడో నభవబంధములూఁపవన్ననా । రాయణమూర్తియోయెఱుంగరాదొకయిండుకయుఁబునుపైఁజేయిదొఱంగఁడపుములునెల్లెనమస్తమనంచునవ్వెఱక ॥ ౧౮౧ ॥ చ ॥ తలఁచుచునంబుఁగన వసుధామరయాజకధర్మఁజెప్పి । ర్మలకనకావదాతనుఁగరాశతరాలఘలీలమాలికో । జ్వలముజఁగియోచరణసాక్షిముపక్షిమదంగభాగతా । తలకినవిధ్రమంబగు నుదీర్ణమసాత్వముదిగృహత్వను ॥ ౧౮౨ ॥ క ॥ సతీయాగతీశ్రియమిచ్చే । ధృతాశనాత్వమటయెఱిగి హుతఃహుతఖలే । ప్రితవితరణగణలీలా । చతురుంబార్థింఁడత్ప్రసాదముకపిమి ॥ ౧౮౩ ॥ నీ ॥ ఒకకొన్నిఁడియంబు లొకకొన్నిఁడుగుల లొకకొన్నితెఱుగులయెలుపుఁడప్ప । లొకకొన్నిద్రబృడభాకకొన్నితాలిపు లొకకొన్నిదిగము

కృ. స్నేహపిష్ఠంబులు—స్నేహమచేరికేరుకొన్నది; నేయివేరుకొన్నది. ఉపకా—విషయన. సురభిష్టంబులు—చుంచెరిమకముగలది. పిష్టవికారంబులు—పిండిపండ్లు. నిరవశేషంబుగా—మిగులులేకుండ. ఆహారి—చి—భక్షించి, ఆవనతానంబు—వంచినమొగముగలది. మిథ్యాబ్రహ్మభివ్యంబున—అబద్ధపు సిద్ధునతోఁపించునట్టి చేష్టచేత. బహుభోక్తృస్వంబు—తిండిహోతుతనము. అఞ్జోక కలుషంబు—అఁజ్జీరికలంపింబు—అఁజ్జీరికలనొందించుచుండినది—అఁజ్జీరికొందినది. శోకమాన—మిక్కిలిసంతయించుచున్న. నెట్టికసీలఁబట్టఁడు—నెట్టికసీలఁడైన బ్రహ్మముగల బాలునియొక్క. తరంగితాద్భుతాంతరంగ—అతిశయించిన యాశ్చర్యమునొందిన మనసుగలది. శర్కించుక—తనలోఁదానుఁజూచుచున్న ॥ ౧౭౯ ॥ ఇసుమంత—రవంత. ఎఱి—పిచ్చుభించి. ప్రత్యష్టి—గృహిణి. మేకోనఁడు—పొందఁడు ॥ ౧౮౦ ॥ నిసుపు—శివుడు. నవ్వెఱక—నొందినయాశ్చర్యముతో ॥ ౧౮౧ ॥ నిర్మలకనకావదాతము—స్వచ్ఛమయిన బంగారమువంటిది యగు, తెల్లవిదియు. కరాశతర—మిక్కిలియన్నతమైన. ముదక్షిమతో—సంతోషించినకన్నులుగల. తలకినవిధ్రమంబు—బొట్టుగలదిగాఁజేయఁబడినఁబాసముగలది. దివ్యతత్వము—అభాగ్యతయివలనఁబ్రవృత్తము ॥ ౧౮౨ ॥ శ్రియమిచ్చేధృతాశనాత్—ఈధృతాశనాత్—అగ్నిదేవునివలన. క్రియ—సంపదము. ఇచ్చేత్—కోరికఁపెనది. హుతఃహుత—అగ్నిదేవుని, అభి...తురు—అభి...నకలమైన. ఈప్రితి—కోరికను. వితరణ—ఇచ్చునట్టి. గుణ—గుణముయొక్క. లీలా—వాగ్దాసమునంగను. చతురుక—నేర్పుగలవానిని ॥ ౧౮౩ ॥ బ్రబృడలు—ఒకపిదమయిన భక్త్య

లయ్యెట్లెవరు | లొకకొన్ని కలకల్లు లొకకొన్ని జ్జులు నొకకొన్నిరీతుల యూర్ప
వగలు | నొకకొన్నిసిగలు నొకకొన్నిచుంబల్ల నొకకొన్ని వహులు పువోరెట
రములు | వివిధఫలకండ మూలంబు లవియుగోన్ని | యూరుంబిండులునొకకొ
న్నియొకటొకొన్ని | యూరుంబాదులు పచ్చిల్ల నొకటొకొన్ని | పెరుగు పాల్తేనె నే
తులు పెచ్చు వెరుగ||౧౮౪||౪|| అమితముతై పహాసమనందపుడచ్చతమొందుచున్న
య | స్వములునువక్ష్మింపములనందముతై నుటువోవుచోటన | య్యవరతమస్ర
సూనతతులంగనైంబగురియంగంబుట్టుగం | ధను లిటుడిగ్గువోటదగుంబద్ది వ్రతయార
చితోకగూహముతో || ౧౮౫ || ౩ || ఆలీలావతి నిశ్యసశ్యశమధైర్యదార్యసంకుష్ట
లం | బాలక మెచ్చివటువ్వనందోటఁగినామౌతొరముంబొడవు | వ్యేలానో
లక్కపాజపాత్రసవకాంతిభాగ్విక్యల్లదనాబ్జాశిందాశ్రితరాధికాసురవరాగాం
కూరుండాశౌరియు || ౧౮౬ || ౪ || నీలంబుభక్తానకూలంబుచారిదంతచేలంబున
ససితచోరమాది | మూలంబుగరుణావిశాలంబు పృథ్వజగజ్జాలంబు శ్రీతలతావలను
మర | మేలంబు భవవనోత్పలంబునల్పిత వ్యాళంబు శిక్యవచూళమమిత | లీలం
బుహృతమరుత్సలంబు శశిగఖసాలంబు వరరానశీలవఖల | కాలజంఘాలవసుర
కృత్యైశ్వరమతిక | రాశమాసత్వయోదమాతూలమనుగు | యదుకులసరోమరాళంబు
నతివగాంచి | నతియనుసంయువోనర్వనన్నగధరుండు || ౧౮౭ || ౫ || అనఁబలుక
నిహృదనుమారయగోరయ లుట్లొనర్చిత | గానిసశేశయానలు గల్గిరయేని
యొల్లనమ్మని | కేసినభాగ్యమేనతియఁ జేయదుకేయెదుటమునీశ్వరా | భ్య
శదురాసదంబునుదాక్ష్మియొగతిన్నట్లుట్లు || ౧౮౮ || ౬ || సుచరిత్రనేమని

ములు. బిట్ట—కారముగల. షాన్య—విండిమిరయము. సిగరి—తొంగింపున జ్జు. వహులు—విధముల
౧౮౪ | మహానశము—వంబయిల్లు. ఉపగూహములు—అతింకనములు || ౧౮౫ || ౩ || కౌదార్య—
ఇప్పుడట్టివ్యభావము. నటుత్వము—బ్రహ్మచారిశ్రమ. పామౌత్కారము—వ్రత్యము. ఉడ్డెల
—విక్యలి. ఆలోల—అంతటచరించిక. జపాత్రసవ—దాసంబయివున్న. భాగ్విక్యలి—భగ్ని
నుచేయుచున్న. ఆశింద—మంజరిని. ఆశ్రిత—ఆశ్రయించిన. అంకూరుండు—మొంటలుగలవార
డు||౧౮౬|| పరిదంతచేలంబు—దిగంబరము—దిగమొలగింది. ఆలంబము—పాదయోగి. అ
నుగమేలము—దేవతలకూడికలది. భవవనోత్పలంబు—జన్మములనెడి వనమునుకొనించునది.
తల్పితవ్యాళంబు—పానువుగాఁ జేయబడిన కాముగింది. శిక్యవచూళము—(నల్లి) చిక్కము
తోడిసేగిగింది. హృతమరుత్సాంబు—అపహరింపబడినదేవతలచెట్టు (కారిజాతివృక్షము) గల
ది. అఖంకాల జంఘాలము—ఎల్లకాలమునువడిగనడచునది. ఆశేనకృత్యైశ్వరము—అన్నయ్యగాఁజే
యఁబడినవిషముగింది. అరికరాళము—పగరానికి భయమునుపట్టించునది. అపశృణాదివారూ
లము—అపదలనెడి మేఘములకుగారి. నలి—నమస్కారము || ౧౮౭ || ౫ || కుశేయయానలు—తా
మరలనంటి మొగములుగలవారు — స్త్రీలు. ఆభ్యాశదురాసదంబు — సమీపమునపొడఁగూడ
నిది || ౧౮౮ || ౬ || పరకణ—కపటనటనము. బ్రహ్మక—బాగుగా. వ్రోవది—ద్రోవది || ౧౮౯ ||

చే । తిచలివిధునింపజాలదృష్టియొడవెడిం । బచరంగాదిమ్ములమును । రుచి
యింపదుశబరివిందుద్రోవదివిందన్ ॥ ౧౮౯ ॥ క ॥ అతిమానవమసిధారావ్రత
వగుమనవంటిస్వపంటిదిదియనన్ । బహివతవై మనసిగతిభావారూఢమయ్యెగా
జగములకన్ ॥ ౧౯౦ ॥ చ ॥ తనుశతకోటులై త్రివిహుభవకవిసిర్నిజేర్చి గాంచి
నన్ । ననుగనలేలేచలకురాతియభోగ్యముభాగ్యమివప్రా । క్షననమునందొ
నచ్చివివాకానాకయర్చనన్నుగూర్చిదా । నననకూరెజుమ్మునుజనవ్రజనందితచ
ర్యసీదెనన్ ॥ ౧౯౧ ॥ తే ॥ అతివతోల్లింటిపుట్టువునందునొక్క । మోనివేలిమిజ
న్నెవై మన్నువాడు । నాపధురవేలునాదంబునపదిగరగి । తొరగగలేసితినున్నిగ్గ
దుగ్ధరసము ॥ ౧౯౨ ॥ క ॥ ఆపాలనరువుపవన । వ్యాపారముచేతఁదొలినచ్చిని
లిచెలీ । లాపింపుచ్చుభిభర్త్రిస । తాపింపుచీడుమాళితటిగుచలికచా ॥ ౧౯౩ ॥
క ॥ దానఁబయస్సంతానము । దానంబునన్నుదనువుదానవయితచం । ద్రానవతత్ప
లమనఁగా । దానీకుడుదక్కీతీకముదముమదిబొడలన్ ॥ ౧౯౪ ॥ ఆ ॥ ఒక్కఁడ
కృతసత్త్రియుండనువిభ్రండు । గలఁడుఘోరఃకీకలుషబుద్ధి । వసుధయెల్లఁదిరు
గునసుధానవనపేరి । నట్టఁముననుండుఁబట్టువడుగు ॥ ౧౯౫ ॥ సీ ॥ ధనవంతుఁ
డయ్యనుద్వాహంబువొఱంగి । మూతులునాకు పెఱవితంతువులందగి । కులవంతుఁ
డయ్యుఁడెద్దలఁదాసిచిహరించుదానండుపండుబంధియగుడు । మతిమంతుఁడయ్యు
నాన్నాయముఁచెవిఁబెట్టఁజల్లిలభేలనన్యసనమెనగి । స్థితిమంతుఁడయ్యు లక్ష్యకి
గాకత్రిమ్మరుపలుగూడు మరిగి యాధ్యుభభజించి । తలఁచు బ్రహ్మస్వ దేవస్వము
లనునెగ్గు । కుప్పఁజిచ్చిపేలాలకొలుకఁదివురు । గ్రహణకాలంబులందు మున్గడు
జలమల । నెబ్రచెందడమాబ్రాహ్మణబ్రువుండు ॥ ౧౯౬ ॥ వ ॥ వాఁడొక్కఁకందు
వనొక్కఁవెలయాకింజిగ్గి । మహీపండులకుండలబగు పొండరీకంబునఁ గొండ్రాక
కాలంబుండి యొక్కఁపెనుఁబండువునఁగన్నులపండువగుమదీయనై వేద్యరకల్పనంబు
ధూపోశ్వవానంతరంబున నెడముగాచి చూచి తనవలయుఁతెఱంగునం జనిబహువి

మనువు-బ్రతు ॥ ౧౯౦ ॥ లేచలు-అల్పులు. ఆభోగ్యము-అనుభవంపడగనది. పాగ్జనన
ము-పూర్వజప్రము ॥ ౧౯౧ ॥ వేలిమిజన్నెవు-పాపాదుభేదపు. వన్న-బ్రదికెన. సుస్థిగ్ధ-
మిక్కిలిఓక్కనైన ॥ ౧౯౨ ॥ లీలాపింపుచి-విలాసరూపమైన నెవలియొక్కలకుట్టుకాంతి
చేత. భర్త్రిస-తిరస్కరించఁబడిన. తాపింపు-చీకటిప్రానుగలిది ॥ ౧౯౩ ॥ పయస్సంతా
నముదానంబునన్ - పాలనమూహమునిచ్చుటచేత. పొడలన్-వర్ధిల్లఁగా ॥ ౧౯౪ ॥ ౧౯౫ ॥
ఉద్వాహంబు-పెండ్లి. వితంతువులన్-విధవలను. పండ - సప్తంసకులతోటి. అనుబంధి-సం
బంధముగలిపాఁడు. అక్షి-భేద-అనభ్యుపమాటకాదులయందు. స్థితి-ఉనికి-కలిమి. ఆధ్యు
లన్-ధనవంతులను. కుప్పఁ-పెట్టబిచ్చయందు. రిపురన్-యత్నించును. మున్గడు-స్నాన
ముచేయఁడు. నెబ్రచెందడము-చెడ్డదేగి-చెడ్డదేగివలె ప్రాణినింపచేయువాఁడు. బ్రాహ్మణ
బ్రువుండు-నీవభ్రాహ్మణుండు ॥ ౧౯౬ ॥ కందువన్-సమయమునందు. పెనుఁబండువునన్-

ధుంబగు కాలాబువని ముదిసితనువునిడివి యత్యుత్తమంబగునరామరవంశంబునం
బుట్టి పుట్టిన నాటనుడియఁ జగవృథచువుననచమరుండై నిండు ప్రాచుంబునని
మ్ముంజెట్టవట్టించి యిట్లున్నవాఁడు వినుము ॥ ౧౯౭ ॥ తే ॥ తరుణి మగ్గుక్తదశకా
నోత్సవసుక్తము । పాపపహ్నిసిసలిలమై భద్రమొసఁగెఁ । గాకలేకున్నవితఁడు
ప్రాక్షునినొనర్చు । కల్పములకుఁ పట్రాతిగలదెయెందు ॥ ౧౯౮ ॥ వ ॥ అవ్వధంబు
గసోపహరంబగు మదీయరూపంబు నాఁస్మికఁబుగఁ గనుంగొనిభన్త సాత్రాత్రదు
పట్రాత్రసీరసయవసరాశియై భూసురకేసరికిశోరంబై వాసివడసియు నతండుకట్టిఁ
డినుగుటకుఁ గారణంబువినుము ॥ ౧౯౯ ॥ క ॥ నీభావశుద్ధియారణు । శోభనచా
రిత్రయేనుబువ్వెయితసికే । లోభక్రోధములమనః । ట్లోభముగావించిబాలిశుం
డనిపింతు ॥ ౨౦౦ ॥ క ॥ పతికొట్టినఁబలిదిట్టినఁ । బలినిదఁయుండగుచు నెట్టిపా
టుపణిచిన ॥ మతివన్యధాత్యమొందరు । పతిదేవతలతివసేకఁబలియగువారల్ ॥
౨౦౧ ॥ తే ॥ నిష్కరత్వంబుతోలఁగించినేటనుండి । నీకుననుకూలండయ్యెదనీవిధుం
డు । మన్నదద్వయభక్తిసమగ్రులైన । సుతులనేవురఁగాంచెమూర్ఛితవిధూతి ॥ ౨౦౨ ॥
తే ॥ వెడిఁబైఁడిద్రవ్యపండంబుగా మేలికూడుఁబాఁడియింబఁగొలఁచిమీర । నోము
లెల్లనోఁచినూత్యేండ్లుబుదికినీ । భతఁతోడఁబరచుపదముగతుము ॥ ౨౦౩ ॥ ఉ ॥ మన్న
నచేసిరాఁడుమురమదఁనుడంచునహంకరింపకో । కిన్నరకంఠి ట్టుయినఁగీడదవుక
వినుతోంటికన్నన । స్తస్మిహితాంతరంగవయ సత్యసమాక్షవశద్ధిలక్ష్మికే । పన్ని
యెట్టుమీమహితవర్తనకీతులనిర్వహించుచు ॥ ౨౦౪ ॥ క ॥ తృప్తాఽహితలు
చుత్పద । సిష్టాతులు నిత్యసత్య నిరతులు నగుత్రీ । వైష్ణవులఁగాంచిననుఁగా । విష్ణు
పదవలగ్నగారవింఛికొలుపుమీ ॥ ౨౦౫ ॥ క । అనివరమిచ్చినహీసుర । వనిత
మన్నింఁభక్తవత్సలఁడ౪గం । దననెలవునకుసుధారస । మునఁగుముదినిఁదేర్చియ
రుగుపూజేఁందుఁడన ॥ ౨౦౬ ॥ తే ॥ అటనుశీలమగఁడునరుదెంచియొకకొన్ని ।
దివసములకుదొరలఁచిరియునాన । గోసీతనకులంబువాసియువన్సైయఁ । చలఁచు

గొప్పయుత్సవమునందు. చతురుండు—చతురుండు—నేగ్గరి ॥ ౧౯౭ ॥ ప్రాక్షునికా—పూర్వజన్మ
మునందు. కల్పకము—పాపము. నిష్కృతి—ప్రాయశ్చిత్తము ॥ ౧౯౮ ॥ సోపహరంబు—వైశ్య
ముతోఁగూడినతి. భన్త సాత్రాత్ర—బాడినయైన. కిన్నరయశసరాశి—ఎండినగడ్డిప్రాకు. భూసు
రకేసరికిశోరంబు—బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుఁబిడ్డ. వాని—భువన. కట్టిడి—కట్టుతల్పనవాఁడు—అక్రమ
మైనపడవడిగలవాఁడు ॥ ౧౯౯ ॥ బాలికుండు—మూర్ఖుండు ॥ ౨౦౦ ॥ ౨౦౧ ॥ ఊర్జిత—వి
న్నఁడునుజెడని ॥ ౨౦౨ ॥ త్రివ్యుతండుంబు—ఆపరిమితము ॥ ౨౦౩ ॥ తొంటికన్న—మునుప
టికంటెను. ఆస్తస్మిహితాంతరంగపు—నాయండుంచుకొనినకునగులదానపు. సమాక్షవ—మం
తిబుబుభావముయొక్క ॥ ౨౦౪ ॥ సిష్టాతులు—నిష్ఠగలవారు. విష్ణుపదవలగ్న—అకాశమువంటి
నకుముగలదానా—సూక్ష్మమైనపదుముగలదానా ॥ ౨౦౫ ॥ కుముదినికా—కలువరిఁగను. పూ
ర్ణేంద్రుండు—నిండుచంద్రుండు ॥ ౨౦౬ ॥ తిరియు—యాదించు. గోసీ—నది—విడిది ॥ ౨౦౭ ॥

కొనుచుఁ దెలివిమొలకలెత్త ॥ ౨౦౨ ॥ తే ॥ అతఁడవసాముచేసి మున్నాఁగియు
న్న । మోహముఖులైనజ్ఞాతులమూలఁద్రోచి । సంహృతాసురులైనసర్జరులకరణి ।
మదివివేకాదివర్గమభ్యుదయమయ్యె ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ కోపంబునాఁగిమిక్కిలి । పాప
మునకుఁలోగి బుద్ధిపశ్చత్తాపా । టోపశిఖఁగ్రాఁగికిరుణా । ద్వీపవతీలహఁదోఁ
గివిపుఁడుమతియు ॥ ౨౦౪ ॥ సీ ॥ కాలీచపడనిండ్లకడకేగి వనరుచుండెడువాఁడు
వైరాగ్యఃస్థుఁడయ్యె । గయ్యలక్ష్మయైకాబుద్రవ్యచుసదా మండువాఁడతీశాం
తిమహితుఁడయ్యె । గసరియెంగిలిచేతఁగాకివేయనివాఁడుసతతాన్నదానప్రశస్త్యుఁ
డయ్యె । బ్రహ్మకల్పముదాకబ్రతుకాసఁగడకట్టువాఁడస్థిరముగవిశ్వమందలంచెఁబా
టిగాఁగొనకాపద్మభవునినైన । నీరసమునేయువాఁడువిసీతఁడయ్యె । నారలలచ్చి
కిముచ్చిరియుడుకువాఁడు । సర్వసముండయ్యెవిష్ణుప్రసాదమహిమ ॥ ౨౦౫ ॥ ఉ ॥
పాశముమీరు పెద్దపెద్దపాశములై బలితంపుఁగాఁగుల ॥ మూలుగుచున్నప్రాబలసిం
డిముంచినాథులకిచ్చువిష్ణుచే । వాలయసుప్రతిష్ఠలకునై యొసఁగుక సతీతలనించునా ।
నాలఘుకర్తసిర్సిఁగినగ్రకులేంద్రుఁడనుగిహంబున ॥ ౨౦౬ ॥ క ॥ ఆయాలుమగ
లువిష్ణుప । రాఁబులై పెక్కుగతులవ్రతములుతటితో । నేయుచునుండఁగటని
శ్రేయసపదమైనపొండరికతోఁగి ॥ ౨౦౭ ॥ మ ॥ యమరాద్ధూతేశిఖావతంసము
చిరప్రాణంబు దూరపియీ । గమశంసిస్ఫుటకాకలికలన మేకప్రకియీపాతదీక్ష
ముశీతర్తుబలియ మొక్కుబలిభుగ్రాజంబు రాజిల్లు శ్రీ । రమణాగారపురోధరోత్థ
చలపత్రసూలశిఖాశిఖ ॥ ౨౦౮ ॥ శా ॥ తాతల్లండులు మామలల్లురునుము

అఁగి—అక్రమించి. మోహముఖులు—మోహంబు మొదలగువారు — మోహము చడము మొదల
గునవి. జ్ఞాతుల—దాయాదులను—తనతోనిశత్రువులను. సంహృతాసురులు—చంపకబడినరాక్ష
సులుగిలవారు. అభ్యుదయమయ్యె—పుట్టెను ॥ ౨౦౩ ॥ అఁగి—అఁగించి. లోఁగి—చెనుదీసి.
కరుణాద్వీపవతీలహరిక—దయయ నెడినదీప్రవాహమునందు. తోఁగి—మునిగి ॥ ౨౦౪ ॥ ఈచ
డక—చచ్చుకొనిపోఁగా. వనరు—చేవురించు. కయ్యలక్ష్మచక్ర — జగదగొండి. కాలుద్రవ్య
చుక—కలహమునకుయఁగించుచు. మండువాఁడు—కోపవికారమునబాపునట్టివాఁడు. గసరి
కోపిలి. కడకట్టు—నిగ్గయించు. పాటిగాక—లక్ష్యముగా. మచ్చిరి—మఃఖపడి. ఉడుకు—త
పించు ॥ ౨౦౫ ॥ పాశము—మీర; కట్టి. బలితంపుఁగాఁగులక—మిక్కిలిబద్ధచైన బాసయందు.
మూలుగుచున్న—స్థిరముగాకడలియున్న. ప్రాబలసిండి — బహువిధములబాటిధనము. నిర్మిరికా
—చేయటకు ॥ ౨౦౬ ॥ నిశ్చయధపదము—మోక్షసాధనము ॥ ౨౦౭ ॥ చిరప్రాణము—బహుకాల
ముబ్రదికియుండునది. మాత...శంసి—మార—మారమునందలి. బ్రహ్మ—బ్రహ్మవస్తువుయొక్క. అగ
కు—రాకను. శంసి—కోరునది. స్ఫుటకాకలికలనము—స్ఫుట—స్పష్టముగావివఁదెడిది. కాకలి—స
న్ననికతస్వరముతోడ. కలనము—కూడినది. పిత్రప్రక్రియాపాతదీక్షము — భక్తివిధమైన పాటు
నందలిదీక్ష (నియమము)గలది. బలిభుగ్రాజంబు—శ్రేష్ఠతయినవాడి. శ్రీరమణా...శిఖా—క్రీస్తు
దేవునిగుడిమిమొలచిపెరిగిన రావిచెట్టుయొక్కలావైన కొన్నకొనయందు ॥ ౨౦౮ ॥ సహ

త్రాతల్ సహాయల్ సహా । శోభన్ భ్రాతలు శేవకల్ హితులు మిత్రుల్ పు
త్రులోలిదిహ । భీతాభీతములై తనుంగొలువఁగాఁ బెద్దాఁక వాఁడుస ।
వ్రాత శ్రేష్ఠము గాల్గు రేలువగలుక భ్రాంతాగమాంతంబులక ॥ ౨౧౪ ॥ చ॥ అది
యొకనాడు విట్టలగృహంకాఁగఁబూలలి పీఠవర్తులై । మెదుకులు మేయఁ గన్నిడి
మేయగతిక బలువక దదాఁగత । వృద్ధభవభూతి మాయతవశంబున నయ్యెడఁబూలి
వోవన । ఘృణితములయ్యె వానగుడియూర్చినకల్లునగన్యపుణ్యముల్ ॥ ౨౧౫ ॥ చ॥
ఇట్లనరిగి-తోపన్నంబగు నన్నగశయన సదనసమ్మార్జన సమదితసుకృత పరిపా
కంబునఁగాకంబు నశిలోకంబయ్యె వినుము ॥ ౨౧౬ ॥ క ॥ కలహంసముకల
యదుకుల । కలహంసముగుడి జుంజుంగుసుమా యుధతి । ర్తిలతాగచ్ఛముక్తైక
డి । జలరుహసంభవమరాళసంకాశగతి ॥ ౨౧౭ ॥ చ॥ ఇట్లునర్తిం విసర్తిం ॥ ౨౧౮ ॥
మ ॥ కుతుకంధికకకుంకుమద్రవమిశ్లోరోదనాపంకని । ర్తితపత్రాఁకకలంకితాం
బుధికుమారీనశివక్షురుహ । ద్విశయాస్ఫులనలాలనోవిశపయోవిస్ఫురకాసా
రసం । తత్తినానీడభవంబు క్రీడనలుపుక దద్దివ్యధామంబునక ॥ ౨౧౯ ॥ సీ ॥
మొనరెండుగాఁగఁద్రెవ్విన విద్యుదుదుకందము నేలుముక్కునఁదదవిసదవి । మొగ
విచ్చవసిడిగేదఁగిఁతేకుగమి మించు విశదవృద్ధులులనుమిదివినిదిచి । నగు మొగంబు
లదాననపుగ్రోవ్వరులనవ్వ చిగురాకునడుగులఁజిమ్మిదిమ్మి । నిర్దంపుఁబండువెన్నెల
గుత్తికడకొత్తిమలయుమైముంపులఁగఁచికలఁచి । శార్దూలాభవభూమికాసారసార
సారసామోదక్షిదురవారిఁజేలి । వల్పియాయంచగతిలోనుజొచ్చెకాకట । నాడుప
వలింటిబీతెండవేడిఁదలఁకి ॥ ౨౨౦ ॥ క ॥ అవితనజేహంబువృట । విదలింపంబగు

శ్రోతలు — తనతోడివినికి గలవారు. దివాభీతాభీతములు — గ్రంథగూఢవని భయము లేనివి.
భ్రాంతాగమ—రావిచెట్టుయొక్క । ౨౧౪ ॥ బలిపీఠవర్తులు—బలిపీఠమునందుండునవి. అనుము
—గాఁగిచెట్టరాని. ఛద—తొక్కలవలన ॥ ౨౧౫ ॥ అరిగి-తోపన్నంబు—ఊహించరానివిధము
నఁగితివని. సమ్మార్జన సమదిత—ఊడ్చుటవలనఁబుట్టిన. అరిలోకంబు—లోకాంతము ॥ ౨౧౬ ॥
కలహంసము—క్రీడకుఁబరిహాసం; శ్రేష్ఠుఁడు సంతాక — పోలిక ॥ ౨౧౭ ॥ ౨౧౮ ॥ ఇంకక—
తగ్గక. పత్రాంక—మరకీరాపత్రచిహ్నములచేత. కలంకిత—కలంకముగఁ విగాఁదయఁబడిన. చరి
—మనోజ్ఞమైన. ఆస్ఫులన—చఱచుటలచేత. పయోవిస్ఫుర—జలములచేత అతితయించిన. నీడ
భవంబు—పక్షి. తద్దివ్యధామంబునక—అదేచాలయమునందు. క్రువ్వున—తొన. కందము—
గడ్డను. మొగవిచ్చు—ముఖభాగమవరియనట్టి. విశద—స్వచ్ఛమైన. విద్రుచి—విదలించి. నిర్దంపు
—నునువైన—తటయైన. మలయు—విద్యుంభించు. ముంపులక—ముఁచుటలచేత. ప్రహుగ—మొ
గసాలయందలి. శారసామోదక్షిదురవారిక—తాచురల వాసనవలన సరితయించినజలమునం
దు. వలింటి—పగటికేళయందలి. బీతెండ—మిక్కిలైనయిందెండ. తలఁకి — భయపడి ॥
౨౨౦ ॥ విప్రకములచేక—తుంపరలచేత. చొడుగు—తడి. పొడఁబట్టు—కలుగఁజేయునట్టి రబో

సలివిప్రవములచేఁ | జొదుకొదవించుచుగాడ్పులు | పొదవెట్టురసోవికారములు
 దూరముగఁ || ౨౨౧ || తే || సలిఖగమునకేతదాచరణమునన | కలిగెనాకస్తి
 కంబుగఁగంబుపాణి | గర్భగే ఘోషలేపసంస్కారసార | సుకృతపరిపాకగర
 పానుశోభనంబు || ౨౨౨ || క || శుకమొకటి చంచుజితకం | శుకమై హరిహయ
 శరాసనురుచిరవపురం | శుకమై కుసుమాకరకిం | శుకమానందమున నందసుత్తుగు
 డింజెరుగఁ || ౨౨౩ || చ || అలమిత్రిలోకమల్ గెలుచున త్తటితేరుచహించుదోడి
 చి | లగ్నబదగదొట్టిచుందరికిలాగకయుండినదానతద్ధరం | డెలమివహింపమెచ్చి
 మరుండిప్పుమణిమయమాలికాత్రయిం || గళమునందాల్పుచిత్రశుకనాథుడు రేఖలపే
 రనిచ్చుటఁ || ౨౨౪ || క || కీరమదియొక్కహరిబరి | చారికచేరికవసించుఁజదివింపగమే |
 పారసియొసంగభవనమా | ధ్వా రాదులవలనందన్నసంరక్షింపఁ || ౨౨౫ || క ||
 చేవాలయమునఁగొన్నెని | జావాసమునందుఁగొన్నెనిహములదగఁజై | చేవదలక
 పాటించుచుఁ బూవుఁబలెఁ బువ్వబోడిపులఁగుఁబ్రోచుటఁ || ౨౨౬ || మ || పసు
 పార్పుందడియొత్తు నెండసెకఁగంపంబాఁగిమైదువ్వచుటఁ | వసయుట వెన్నయుమేపు
 మేపునొసంగుట వల్లించుశ్రీరామనా | మసుధామాధురీసాధురీతి కుచకుంభస్థాయి
 గాఁజేయుచుటఁ | చినపుష్పప్రియవాస రాగమములఁ బింబోష్ఠి రాచిలర-కుటఁ ||
 ౨౨౭ || తే || కనకమణిపంజరంబుల సునిచియునిచి | చక్కరయుసుక్కరయు
 సాఁగెనుగి-వ్రక్కి- | యెఱువుఁబలుకులుపలుమాటుగఱవీకఱవి | కలికిచిలుకలకొకి
 రాచిలుకఁజెనుచు || ౨౨౮ || మ || కలహంసోపమయాన చక్రకుచప్రేంభిత్తంజరీ
 టాపిఁగో | కిలసారస్వరబద్ధి బద్ధ చికురంగీరప్రియాలావదో | య్యలిఁబాలా
 మరిగెఁ శుకంబదిమహీయః ప్రేమగావిండుచుటఁ | బులుఁగుంబొందుననందిపొంది
 నగతిఁబొత్తిత్తులఁపాత్తుచుటఁ || ౨౨౯ || తే || ఆశుకద్విజరాజునకంగఁగొంత |
 కాలమరుగంగ నొకనాడుఁగలిగెఁబధ | మోక్షమాకస్తికంబునర్తు క్రికవిమ | యా
 శుకద్విజరాజున కద్భుతంబె || ౨౩౦ || నీ || జనయించెనొక్కపచ్చిమొల-గు

వికారములు—దున్నయొక్క ప్రసరించుటలు || ౨౨౧ || ఉదలేపసంస్కార—అలుకుటవలని.
 సార—మేలన. నిరహయ—చదని. శోభనంబు—శుభము || ౨౨౨ || చంచుజితకింశుకము—య
 క్కుచేగలువఁగడిన మొగుగు మొగ్గుగలిది. అంశకము—కాంతులుక. ది. కుసుమాకర—వసంత
 ఋతువునందలి || ౨౨౩ || అ. మి—ఆక్రమించి. దగ—దాహము—దప్పి. తొట్టి—కలిగి || ౨౨౪ ||
 ౨౨౫ || అ. ముఖ—దినములు || ౨౨౬ || పసుపార్పు—పసుపు పూసి స్నానముచేయి-చు
 ను. సెక—కానముచేత. చినపుష్పప్రియవాసరాగమముల—గ్రీష్మయుతు దినముల రాకల
 యందు || ౨౨౭ || ౨౨౮ || ప్రేభి—ఎగురుచున్న. ఖంజరీటాపి—కాటుకపిట్టలవంటి కన్ను
 లుగలిది. చికుర—చుంగురులుగలిది. మహీయః—అధికమయిన. పొత్తిత్తుల—పొత్తిగుడ్డలచే
 ఒత్తుటలచేత || ౨౨౯ || శుకద్విజరాజునకు—చిలుకపక్షి శ్రేష్ఠమునకు. శుకంబదినిడి గ్రామ
 శ్రేష్ఠునకు || ౨౩౦ || గామరు—మనోజ్ఞుగ. పాదకర్పే—కనఁబడెను. ఇంద్రజిలల—నీలమగుల

నుబుద్ధి గ్రుచ్చినపచ్చలకొవరువలన । నవకూరెనొకొగ దాడివఫలోద్భవ బీజమ
 తివద్దరాగసామగ్రివలనం । బొడకట్టెనొకొగజంబూఫలంబమనోభ్రమ మిం
 గ్రసీలవిభ్రమమువలనం । దోతెంచెనొకొగమధూకపుష్పములను నానహుత్తుం
 జిముత్యములవలన । దాడియటుపెట్టి పసుపాడందలంగివనడు । బరణిమూడుట
 నెకొన్నబన్నసరము । గఱచికొనిపోయెజిలగ్రుచ్చవిటుండు । బాలికామా
 నసముగొనుపగిదినపుడు ॥ ౨౩౧ ॥ క ॥ బారాదిసొమ్ములుండంగ । హరిమునేకొ
 నుచుజనియె సంజయముప్రియుం । బారయఫలకాముకులగు । వారిలుగుణవస్త్రిస
 క్తివదలవిడుతురే ॥ ౨౩౨ ॥ క ॥ ఆధవళికెకణముభికిన । సాధుశుకాచరణమపుడస
 హ్యంబయ్యె ॥ గోధుక్కుతినతికినో । బాధకమగుక్కుష్టధూర్తబాల్యచుంబో
 లె ॥ ౨౩౩ ॥ మ ॥ కటికజేలార్థముచుట్టిబిక్కినదిమేనంబట్టిపాలిండ్లమీఁదటసం
 ధించుచునార్ద్రదేహలతమాద్యద్వర్షధారావల । త్రిటివాకారముజూపఁద్రోసికొ
 నుచుకథమిల్లబంధంబుముం । గిటికినుస్తనివచ్చెగోస్తనహరితీరగ్రహవ్యగ్ర
 యై ॥ ౨౩౪ ॥ తే ॥ వర్షధారావశేషాన్వవాయయుక్తి । వాయువశమునఁదెగులు
 మువ్వన్నెల్లు । వేడగవెన్నాడుశశివోలెవెలదిచాపలమునసరమాహించుశుకము
 దవులును ॥ ౨౩౫ ॥ మ ॥ గుహమాతృస్ఫటికాక్ష సూత్రమసి తేక్షుచ్చేదగుచ్చచ్చ
 టా । స్పృహఁగైకొన్నశుకంబాయేమటుతటిక జీరాడపూవాంగితో । బహిరు
 డ్దీపనాడ్డివిల్చరతిరాట్టటాశ్వమోనాఁగన । మహిళావిభ్రాంతిరమొప్పును శనీ
 హాగమియుక్తాశ్రియై ॥ ౨౩౬ ॥ వ ॥ ఈచందంబునఁగదర్పస్యందనంబునిందితుం

యొక్కతోతెంచెను-తోంచెను, హుక్కరి-బానాక బేతము, తెలంగి-తొలం, మూడుట
 -మూడయందు, నెలకొన్న-ఉన్న, బన్నసరము-రత్నములహారము, ప్రగల్భ-నేర్పరియైన ॥
 ౨౩౧॥ బారాది-అనేకములైన ॥ ౨౩౨ ॥ ధవళికెకణము-చంద్రునిచంటిమొగముగలది, సా
 ధు-శిష్ట, ఆచరణము-పని, గోధుక్కుతినతికి-గోవిందాశ్రీతి ॥ ౨౩౩ ॥ కటిక-సరుము
 నందు, జేలార్థము-సగముకోక, అర్దదేహలత-శరీరమింకవంటిదేహము, మాద్యద్వర్షధారా
 వల-త్రిటివాకారము-కట్టచుయినవానదినుకుంచేతచుట్టబడినమెల్లయొక్క ఆకారమును,
 ధమిల్లబంధంబు-కొప్పునుడి, మంగిటికి-ఇంటిమొగసాలకు, గోస్తన...రల్ల-గోస్తన
 రత్నములహారమును, హరితో-ఎత్తుకొనిపోవుచున్న, కీర-చిలుకజ, గ్రహ-చెట్టుటయందు, స్వ
 గ్ర-త్వరగలది ॥ ౨౩౪॥ అవశేష-మిగిలిన, అస్వయయుక్తి-సమాహమయొక్కకూడికేత,
 తెగులు-బయలుపెడలు మువ్వన్నెల్లు-ఇంద్రధనుస్సును, వెన్నాడు-పెంబడించు, తవులుచో
 -పెంబడించును ॥ ౨౩౫ ॥ గుహమాతృ-చార్యునియొక్క, సితేక్షుచ్చేదగుచ్చచ్చటాస్పృహతో
 -తెల్లచెఱకుతునుకలగుచెలయొక్క సమాహమనందలి యపేక్షచేత, బహిరుద్దీపతతో-బయట
 ఎగురుట స్వభావముతో, ఒడ్డి-అడ్డగించి రతిరాట్టటాశ్వము-కన్నపురి పట్టపురట్టము, అ
 మ్మహిళావిభ్రాంతిరమ-అయ్యాండువారివిరోధపుంజిలుక, ముఖినిమాగావి, ముక్తారి - ముక్కు
 సంపతగులుగన్న ముర్యాల సరముగలది ॥ ౨౩౬ ॥ కందర్పస్యందనంబు-చిలుక, నిందితు

జన మందముద ప్రచారంబును మలిస్తుచుండన దుగ్గ మప్రవేశనిపుణంబును నవిచేకి
యన శిధిలీకృత స్వపక్షంబును దనుజగృహీతజనకజయన రామానుసరణ సముచి
తంబుననై యున్నత్తుపోలికం జంచుచులబితలలంతికావ్యాజంబున లాలక్రక్కుడు
బుప్పవద్వింబు విధంబున శరీరప్రభాదభంబుననంభోధరంబులచేత గప్పంబ
డుచు యోగిబాగున విచ్చిన్నచరణశృంఖలాచ్ఛలనంబునపాశశ్చేదంబుననుచుబ
రవధూనయోధంబుపగిదింబట్టరాక నీచివిదుహృదయంబుగతిమూరదర్శనయోగ్యం
బై కరుణిమురుపునంబొడవి యడుగుచు బర బ్రహ్మంబుచాడ్చున నగోచరంబ
య్యును దదీయమాయావిలసితంబుననై సకలంబును నిజప్రతిభాసంబున యాథా
గ్యభూమికసభినయించుచు శశాంకశిలా సౌధవిటంకంబుల నునుకవగొన్నతటీశ
రిస్మిరద వశంబదంబగు శునాసీరశిలాశకలంబున మెలంగుచునంతరిక్ష మహాప్లవం
బుకు నక్షోచంబు వుట ప్రవాళఖండ ప్రభాహిండనంబునం దొరలి సఫలవిట
పలక్ష్మీ నావసించుచు బ్రమాదవిగళితంబగు నగవిరోధికోలుపు వీరనయచ్చరల
వచ్చల కడియంబునడుపున నిరాలంబన స్థలంబునం బలుమటు చక్రచంక్రవణ చమ
తాళంబునుపుచు నమీపారామశ్యామల వలాశపటల గర్భంబునందు ముకుంద
విగ్రహంబునందు భక్తిసమగ్రుండగుపురుషశ్రేష్ఠండునుంబోలె నేర్పఱుపరాకడిందు
చుండదదజాతిపుణ్యంబులు ఎనుజగంధధురంధరంబగుటకు జగదుబుచ్చిచినంగిని

దు-మిక్కిలిసంపదంబుననాడు. మిక్కిలుచుండు-దొంగ. దుగ్గము-పోనువల్లనదనితావును.
శిధిలీకృత-నడలింపబడిన. స్వపక్షంబు-తన తొక్కలుగలది; తనవారుగలది. రామానుసరణ
=స్త్రీముక్తి అనునరించుటకు; శ్రీరామనినుసరించుటకు. లలంతికా-హారము. లాల-పొంగి.
గు, పుష్పవద్వింబు-సూర్యవంశులబండలము. బాగునక-విధమున. విచ్చిన్నచరణశృంఖ
లాచ్ఛలనంబునక-తెగినకాలిగులును బారణముచేత; కట్టిపెసిన కాలిగులును వీడిపోయి
నందున. పాశశ్చేదంబు-త్రాటిసిత్రై చుట; ఆశిలనుత్రైచుట. యోధరము-స్తంభము. దూర
విగ్గనయోగ్యంబు-దూరమునందుండి చూచుటకు దగినది; దీర్ఘభావన చేయుటకు దగినది.
కగ్రువలిమరుపునక-గాలిరీశని. పొడిమి-పుట్టి. చాడ్చునక-విధమున. అగోచరము-కాన
రానిది; ఇంద్రియములకు విషయముకానిది. మాయ-మోసము; ప్రకృతి. ప్రతిభాసము-సిద్ధి
తోచిక. భూమిక-వేడుము. విటంకంబులక-ముఠారునందలిగూడ్డయందు. తినుకున-ఉని
కి. శగన్మిరద విశంవదంబు-శగతాల్లమేఘము నందలగనది. శునాసీరశిలాశకలంబు-ఇంద్ర
సీలమణిఖండము. ప్లవంబునకుక-జువ్వపడునకు. అడ్చువచంపుటలప్రవాళఖండప్రభాహిండ
నంబునక-తెల్లెదాటులేని ముక్కుపుటము అనెడి పగడపువలుకు కాంతియొక్క వ్యాపనము
తోడ. దొరలి-ఎరిసిన. ఫలవిటపలక్ష్మీక-పండ్లతోడిగొత్తకలిమిని విగళింబు - బాటినది.
నగవిరోధి-ఇంద్రుని. వీరన-వీరసకీర్తలుగల. పడువునక-విధమున. నిరాలంబన-నిలువనా
ధారములేని. చంక్రవణ-దాటుపట్టి. శ్యామలవలాశపటలగర్భంబునందుక-నలుపుతేలుచున్న
పచ్చనియాకుల జొంపముయొక్కలోనిలిథాగమునందు. తిందుచుక-అగుండును. అ.దంబ-

విష్ణుమతతనూరుహద తుర కపోలాంతరంబును విఘ్నాగ్ధ నపేక్షతపీక్షాంబునై తు
 లంబువణివలయు వలయుతలంబగు రతియువతియునే రీతింశెలువడరుమెడనిగించి
 మగుడఁడికాకుప్రకార వికారస్వరంబుగ వానినిరాకరించుచుంబలుచునప్పటచుఁజి
 లుకొంగరంగినయదివోలే నయ్యన్నవెన్నాడలబెన్నాటకలై బోటికత్తియలుత్తుంగ
 కుచోత్సంగ సంగతగురంగలాంఛన కళావలోకనంబున ముసిముసినగవులు నెఱ
 య గోరువంకగాన వచ్చెంగాని కీరంబుమూరంబయ్యెంగదే యొగర్చో క్తివై డచ్చిం
 గసాడి యాడుచుంబాడుచు పంజరంబునుబీలుక చాలుతెరయునుచేరిక జేసి యెలయి
 పనెలయించుచు నడితెకక-గ్రీకి-ఱించుచు నొకక-యెండగాలు వొడిచిముకు-నన
 కక-తపతతతతలంబునొకక-చుఁజి కెలంబి కెలనికక-డనిక-డనకక-యొకక-యనిచేటి
 కానికరంబు పొలసిన వులుంగెటింగి మెఱుంగు మెఱసి తొలంగిన తెఱంగున దా
 యవచ్చినట్టుల మాయంబగు మాయలేటిపాటిఁ బోవంబోవ దూరంబగుచునుండు
 నెడచావులమాడిక- దివియనచ్చటనటించి మువ్వలోనిరాయిసోయగంబున నొ
 క్కి-త వడివట్టువడటవదించి ప్రచురరయంబున ఖచరపురపాసాదంబులుమో
 వంబూవుననెగసితిరిగి మెఱతెనువునంబు తెంచిపాండవరంగాయతనంబువధ్యరం
 గంబుచొచ్చి యచ్చట నిచ్చం దనయిచ్చునుండు దండియంబుపైవాల నిచ్చట ॥
 ౨౩౭ ॥ నీ ॥ మదఘూర్ణ దురుసంకుమదమలీషసకుచ ద్విపమ హేమాధరీగౌనం
 దీగనలియ । ఘనసారపుండ్రకగ్లాది బనికట ఘర్మపామాప్తి మోముదామర చ
 లింప । నాసికానూత్న గంధఫలియూరువుదావి నధరదంతవదన త్రాళివిరియం ।
 గింతిణీక్వణనశలీత గర్జితప్రస్తకాంచీచందలగతి యంచజడియ । బంధుర్దుక్తశుక
 సక్తిభావయగుచు । నలపరాశరసుతువంద మధిగమించు । మించుననబోడిచల
 దంబుమేలుకసెన । వాండుతలపోయగలలోనివార్తయయ్యె ॥ ౨౩౮ ॥ తే ॥ కకక-

చుటనుట. విష్ణుమతతనూరుహదంతురక పోలాంతరంబు-ప్రసరించుస్వభావముగల(నిక్కుచున్న)
 మేనివెండ్రుకలచేత విట్టపల్లములగునట్టి ఇక్కిటిప్రదేశములుగలది. విఘ్నాగ్ధ-తిరుగుపడుచు
 న్న. చెలువడరు-అందగించు. పళయ-పలుకు-పెద్ద. అన్న-స్త్రీ. వెన్నాడక-వెంటింక
 గా. పెన్నాటకంబు-పెద్దయాట. ఉత్సంగ-మీరాదిభాగమునందు. గోరువంక-ఒకపక్షి; నఖ
 తీతముగర్భోక్తివైదిర్భిక్-ఆర్థాంతరముతోఁచునట్టియాటలీరిం. ఎలయింక-దగ్గజకురప్పిం
 ప. తరళంబు-నాయకనుడి. పులుంగు-జాడ. పాటిక-విధమున, రివియక-వీయ మువ్వ-
 పెద్దగజ్జె. సోయగంబునక-విధమున. చచరించి-నటించి. ప్రచుర-అధికమయిన. మోచక
 -తాచునట్లు. పూచునక-పూనికతో. ఆయతన-దేవతను ॥ ౨౩౭ ॥ ఘూర్ణత-తిరుగుడుపడు
 చున్న. మలీష-మాసిన. నులియక-చలింపగా. పుండ్రక-పట్టుచేత-గ్లాదింబు-చంద్ర
 లింబముయొక్క-గంధఫలి-సంపెంగ. తపద-పలునొక్కు. ప్రస్త-జాతిన. జడియక
 -పెడకగా. శుకసక్త-బిలుకయందంటిత, శుకనియందంటిన. అధిగమించు-పొందు ॥

సప్తపద్యగోరులఁద్రోకిఁత్రోకిఁ | కఱకుముక్కుననందందగఱచికఱచి | పూసయొకటియుంబోగనునబొందనిక | యెరిపెముత్యాలపేరువిచ్చిక్రమబలుచు || ౨౩౯ ||
 క || బహువిధరచనోజ్జ్వలమగు | మహిళాపణిపరంబుమణులన్నియున | య్యహిశయనునదనశరధికి | నహీనరత్నాకరత్వమనుసంధించె || ౨౪౦ || క || శుకమునకొదవెనయత్తు | ప్రకటితమణిరంగవల్లిపరికల్పనకో | రకితసుకృతానుకృతిదానికిమిచ్చెఁబొందరికనిలయుండాత్తక || ౨౪౧ || క || గిరికానుషక్తబుద్ధిను | పరిచరునింబోలునొక్కపన్నగమొకనా | డురవడినెచ్చటనుండియొ | మురమిర్తనుదివ్యభజనమునకేతెంచె || ౨౪౨ || వ || ఆసమయంబున || ౨౪౩ || క || యమచండచండమగుభుజ | గమునకుఁజలచలచియాభుకన్యకకషలా | రమణాంఘ్రిజేతెగురుభి | తమణికినాముక్తమాల్యదకునెవయగుచు || ౨౪౪ || క || హరివదవీతస్థితిగల | సరియనుచిట్టెలుకదాఁగెనంబర్తహాణి | యెరియ్యకందూర్ధ్వచందాతురతందజ్జరరపేటియాణిసభాణి || ౨౪౫ || ఆ || వీడిపడినగొబువెదకంగవెదకంగ | బద్ధరాగమొదవువగిదిసహితి | దొరకనెలుకదూఱితొలగినతెఱిరమా | కమనచరణకైతకప్రసవము || ౨౪౬ || వ || చరణసరోరుహప్రసవతైజవినీనివసద్విసాంకురా | హరణసీమజేరినవిసాశనశాబమునాఁగబొల్చుసా | గరశయపూజనాచరణకైతకకోరకముఖభజించెను | త్కరవరకంకణంబుమహికాఘృణరాహువుగప్పనొప్పన || ౨౪౭ || తే || మధురమదిరారసామోదమైత్రినలరు | పొలఁతినెమ్మామవలసానుభోగింబోలె | హరిపదాబ్జమధూళిమయంబుఁగ్రోలె | జాతగేవంగితావిభుజంగభర్త || ౨౪౮ || క || అలరునలరుచిరమతుగం | డలముపయిన్ నిలిపెనవ్యనభిరపదముపై | నలరునిజకంటకక్షత | విలసనమునువిమిమీనవేత్యయంబోలె || ౨౪౯ || సీ || సరసిజాకల్యాణసమయార్హజతులత్తి | గలిగించుచదవఖాగ్రమునందలి | తళుకొత్తుమిన్నేటితెలిసిటిదెమలునముదురుచెందోవచాలుమొలవఁబెట్టు | సీమంతసీమాంతసిందూగురుచిఁజేయుమొక్కి-లేవనివక్షశ్శృతిసతులకుఁ | చీరరూపం

౨౩౯ || కక్కసపు-కఱకైన. విచ్చిక్ర-దుష్టమైన || ౨౩౯ || శరధికి-సముద్రమునకు || ౨౪౦ || కోరకిత-మొలకలైన || ౨౪౧ || గిరికానుషక్త-చిట్టెలుకయందాసక్తమయిన; గిరికాదేవియందాసక్తమైన || ౨౪౨ || ౨౪౩ || చండము-భయంకరము. ఆభుకన్యక-ఎలుకపిల్లను || ౨౪౪ || సరియ-సంమనంబు. సంబర్తహాణి-ప్రళయకాలపుదెబ్బచేత || ౨౪౫ || రమాకమన-స్థుడేవునియొక్క. కైతకప్రసవము-గేదంగిపువ్వు || ౨౪౬ || విసాశనశాబము-హంసపిల్లి. కోరకము-మొగ్గచ. మహికాఘృణ-మంచువెలుగును-చంద్రుని || ౨౪౭ || ముర-మద్యము. వంపు-వాసన. ఆను-త్రాగు. మధూళి-మధువు - తేనె. భుజంగభర్త-శాములరాజు; విటప్రేష్టుడు || ౨౪౮ || రుచిర-ప్రకాశించునట్టి || ౨౪౯ || జతులత్తి-లత్తుక శలిమిని. తెమలున-చలనమునందు. చెందోవ-ఎఱ్ఱలువ. సీమంతసీమాంత-

బునఁ బెట్టిన శేషనిభగరత్నపుష్పలకం బ్రాచువెట్టు । కైటభాంతకపూజనాకైతక
 ప్ర । సవనవామోదపారణాసౌఖ్యముదిత । భుజగరాజస్ఫటాభోగధూరిమణిస ।
 మాజరాజస్త్రిభావుంజమంజుములు ॥ ౨౪౦ ॥ క । వ్యాపించుతిమిరహరమై ।
 దీపించుజోత్తమాంగదివ్యమణిరుచిక్ । దీపావళిహరికిచ్చుచు । నాపుణ్యఫలాను
 భవమునయ్యహిగనియెక్ ॥ ౨౪౧ ॥ క ॥ ఆతఱినొకకందువన । వ్యాతాశనశయను
 కేళివననసుమినుం । డేతెంచెకసరఘానం । ఘాతముతమపెరకుఁగఁడువిఘాతంబ
 గుట ॥ ౨౪౨ ॥ క ॥ కాయమృతిజిడ్డుకొనఁగ । నాయాఁగలమొత్తమాశ్రితాభిల
 దితమై । యాయెడఁబైలతటాక । న్యాయబొనరించెజలసరాధ్వంబునక ॥ ౨౪౩ ॥
 శా । ఆమండోద్భవవీజవండ రుచిసయ్యాటించుచుక్ మక్షికా । స్తోమంబాతతప
 త్సుగచ్చుచుగుడుక్ దోతేగత్తశ్రులం । బైమిన్నపుతదంగసంగతిమధువ్యామో
 హముజేయుదో । డ్రోమర్త్యాకికదద్విపరికలితద్రుసగంధపీరుచ్చిఖల్ ॥ ౨౪౪ ॥
 క ॥ ఆపధుమక్షికటంబుని । దామోదరమందిరాగ్రతలగతసర్ప । ల్యమోదా
 మేదురమధు । ప్రేమాకులబుద్ధిమైఁజరింపఁగనంత ॥ ౨౪౫ ॥ క ॥ అందునొకసరఘ
 గ్రోలెము । కుండపదార్థ్యాంబు చిందుగుంభిసేసుమనో । మందమకరందశీకర ।
 మందీగ్ధస్వార్థముల్ సమున్నతివెలుక్ ॥ ౨౪౬ ॥ క ॥ కలిగెమధుమక్షికచునకుఁ ।
 దలఁపనితలఁపన్ దాదిధార్యముగంగా । జలవలమానముయదుకుల । తిలకాంఘ్రిస
 రోజదివ్యతీర్థముగ్రోలక్ ॥ ౨౪౭ ॥ తే ॥ దానసంభవించెఁ జేనియ యాఁగకు ।
 సోమపానరతుల సుకృతఫలము । భాగ్యమొదవెనేనబ్రాపించుతనుఁదాన । పుణ్య
 లక్ష్మినిధియుంబోలెఁబురుషు ॥ ౨౪౮ ॥ సీ ॥ జనియించెనేనాధ్వజాతిస్తరత్వసంప
 దకల్పినిజకులాభరణచగుడు । వర్తించెనేపతివ్రతతాటిమిదటి తపమైనతనువున

పాపటకొనయందలి. ప్రాచు- (తీగలకుఁబెట్టునట్టి) యల్లుడుకట్ట. పారణ- ఒకప్రాధున్నదిన
 మునకుటునాటిభోజనము- ఒక-దభోజనమనియగ్గము. స్ఫటా- పడగయొక్క. ఆభోగ- రి
 శాలప్రదేశయనందలి. రాజ- ప్రకాశించునన్న. మంజుములు- మనఃశ్శాంతిలు ॥ ౨౪౦ ॥ దీపం
 చు- వెలుంగునట్టి. ఉత్తమాంగ- తలయందలి. రుచి- ప్రకాశముచేత. దీపావళి- దీపముల
 వరుసను ॥ ౨౪౧ ॥ కందువ- సమయమునందు. ఘాతాశ్శయను- శేషశాయయొక్క.
 సరఘాసంఘాతము- తేనెతీగంగుంపు. పెరకు- తేనెతెట్టెకు ॥ ౨౪౨ ॥ జిడ్డుకొన- మెలుంగు
 దేటు. ఆశ్రితాభిలషితు- ఆశ్రయింపఁబడినయొద్దిశలుగలది. జలధరాధ్వము- ఆకాశము ॥
 ౨౪౩ ॥ ఆమండోద్భవవీజవండరుచి- ఆమదాలరాశివిధమును, సయ్యాటించు- పరిహసించు.
 దోతేరకగా- తోడవఁగా. త్తశ్రులము- గడ్డయొనములుగలది. ద్రుసగంధపీరుచ్చిఖలు-
 చెట్లముదల్లయందలిచిగురుగొమ్మలొనలు ॥ ౨౪౪ ॥ ౨౪౫ ॥ సరఘ- తేనెతీగ. గుంభిత-
 కూర్చుండిన ॥ ౨౪౬ ॥ ధార్యము- ధరింపఁదగినది. వలమానము- కడలుచున్నది. గ్రో- గ- రా
 గను ॥ ౨౪౭ ॥ ౨౪౮ ॥ జాతిస్తరత్వసంపదకల్పి- పూర్వజన్మజ్ఞానముకలిమిగలుగుచేత.

దార్శిమిగిలి । నెలకొల్పేనేయపాంసుల మానసమునందుఁ బరమవైష్ణవధర్మపాటచంబు । మెప్పించెనేనతియప్పొండరికతీర్థనిధునిష్ఠాన్నవిశ్రాణనమున । నానుశీలకునకాకహంసచిత్ర । శుకభుజంగమనరఘుసురధనులభ । సుమఖసువ్రతసుకృతినామములువరుసఁ । దార్పిజనియించెను క్తిముత్యాలువోలె ॥ ౨౫ ॥ క ॥ ధూలేఖకులులకేయే । కాలంబుననెట్టియెట్టిర్మమెనర్పం । బోలుండత్తత్యక్యము । లోలింబిత్యకృత్యములయి గుణోన్నతిఁబెనుప ॥ ౨౬ ॥ శా ॥ శాణోత్తేజితరత్నలక్ష్మీగురుశిష్యాపతిశోరాకృతః । రేణుత్యోశనశారిమూర్తి కలభత్రీదోహదోద్యన్నచ । క్షోణేజవ్రభము క్తకండుక ఫణిస్ఫూర్తిః సుధీబాంధవ । శ్రేణిప్రీతసకారణోజ్జ్వల కళోత్సేకాధ్యులై రేవురు ॥ ౨౭ ॥ చ ॥ ఒకఁడునిరూఢ్యులైరుదిమొక్కఁడు నిర్మలమానసప్రియుం । డొకఁడుప్రయత్నయోగ్యఫలుఁడొకఁడనాద్యతబంధకంచుకుం । డొకఁడురసానుకూలమతియు క్తుఁడునై విలసిల్లిగంతపు । త్రకులఁట నెట్టివారలకుఁదప్పు నెతోల్లిటిజన్తవాసనతో ॥ ౨౮ ॥ ఉ ॥ లోకవైదికాచరణలాలసులై హరిభక్తిమత్తమ । శ్లోకులవీరనందగిరిసూనృతలక్ష్మీకిబట్టుగొమ్మలై । యేకడసగ్వహూతదయయే తమసొమ్ముగదినమానస । వ్యాకులలావనోదనధనాధ్యులనకవిలసిల్లిరేవురు ॥ ౨౯ ॥ క ॥ అహ్మిలగోలమలరులనర । మెత్తిక్రియఁబాలుపొంగునెనవికనిఁదమా । నెత్తమ్మికోలనిచెలుపునఁ । దత్తత్యాభాగ్యములనుదాస్తంబయ్యె ॥ ౩౦ ॥ ఉ ॥ కేసరిశాబకోభిగృహకర్తయుభానుమదంతవిస్ఫుర । ద్వానరలక్ష్మీవైభవమువారిధిలగ్నసవగ్రవేలయె । ల్లాసముదార్చియొప్పెమహిళాతిలకంబుపతిప్రసాదవి । న్యాసముచేతఁ జేకుటిననందనురేవురు నందమందఁ

అపాంసులఁజంకుటాలుకానిది — పరివ్రత. విశ్రాణనమునక — ఈవిధేత ॥ ౨౫ ॥ ధూలేఖకులులక — బ్రాహ్మణకులముగలవారికి ॥ ౨౬ ॥ శాణోత్తేజిత — సానయంబు మెఱుంగి శ్యాంబదిన. ముక్తకంచుక — కుబుసమువిడిచిన. శ్రీణ — శృప్తినొందించుటకు. ఉత్సేకాధ్యులు — ఆతిథ్యముగలవారు ॥ ౨౭ ॥ కృష్ణరుచి — పల్లవికాంతిగలవాఁడు; కృష్ణునిబోలివచ్చాఁడు. నిర్మలమానస (ప్రియుఁడు) — నిర్మలమయిన మానససరస్వతసంపదప్రియముగలవాఁడు; నిర్మలమయిన మనసుగలవారికిఁ(ప్రియుఁడు. ప్రయత్న యోగ్యఫలుఁడు — ప్రయత్నమునకుఁ జగిన పండుగలవాఁడు; ప్రయత్నమునకుఁజగిన ప్రయోజనముగలవాఁడు. అనాద్యతబంధకంచుకుఁడు — ఆదరింపఁబడనిట్లయినకుబుసముగలవాఁడు; ఆదరింపఁబడని సంసారబంధమునెడి కజవముగలవాఁడు. రసానుకూల — రసమునకు అనుకూలమయిన; భూమికి (లోకమునకు) అనుకూలమయినక ॥ ౨౮ ॥ పట్టుగొమ్మలు — ఆధారములు. ఆవనోదన — తొలగించుటయనెడి ॥ ౨౯ ॥ అహ్మిలగోలము — అబ్రాహ్మణంబులము. ఎనక — అతిశయముతో. చెలువునక — అందముతో. ఉదాత్తము — హెచ్చినది ॥ ౩౦ ॥ కేసరిశాబకోభి — సింహపుష్పిల్లవలె (స్వచ్ఛముగా) ప్రకాశించునట్టి. భానుమదంతవిస్ఫురద్వానరలక్ష్మీ — సూర్యవ్రతాశముచేత వెలుంగునట్టి వగఁటి సుంద. లగ్న — అంటిక. దివ్యా

గ౯ ॥ ౨౬౫ ॥ తే ॥ అఖిలకల్యాణగుణశీలయానుశీల । పెట్టెఁజేమిందుగానెల్లను
ట్టములకు । భర్తతోఁగూడముల్లాటిపండుదనియె । నెత్తెమున్నన్నగుట్టులనెందఁజేసి॥
౨౬౬॥ ఉ ॥ అనలినాయతాక్షిః పశవాపగమంబునఁబండఁబాటుచుకొ । బ్రాహ్మవిభూ
పలాలనముప్రాఁకుడుఁగొయ్యఁగనిచ్చిచన్నసం । తానమొసచ్చుప్రోవిజరదైన్యము
నాఁగనతీతపర్వసు । ద్యానతరతాపధిప్రవహదంబు సమీపనిరూఢిఁబోలజే ॥ ౨౬౭ ॥
క । సకలాగవజ్ఞయగుని । ప్రకలాంగనయొక్క-నాడుపలుకునజకుమా । రకులఁగని
మునుమదాలస । శుకతుల్యులఁగూర్చియాత్మజులబుల్గ-క్రియకొ ॥ ౨౬౮ ॥ మ ॥ అ
నుభూతాఖిలభోగపోషిత సమస్తార్థకృతానేకకాం । చనముభ్యోవితదానదృష్టి
గతయుష్టత్వేషజీవత్వకొ । జనతామాన్యనశీతివృద్ధనను నీసంసారదుర్వారబం ।
భననిర్వంధమునందుఁబాపుటకుయత్నంబింకఁజేయందగుకొ ॥ ౨౬౯ ॥ క ॥ సభవజ్ఞన
కంబుగఁజని । ప్రభవజ్ఞగదండపండపరిపూర్ణతనుకొ । శుభదాయిఁబొందరీక । ప్ర
భునారాధించికాంతుఁబరమపదంబుకొ ॥ ౨౭౦ ॥ క ॥ ఓకబుద్ధివినుండొందా । డకసక
లాగమమతంబుదక్క-ఁదెలిసిమీ । కకుటిలమతి నెఱింగింతుజు । సకసకశుకాదులెఱింగి
నతెరువుఁదెలిచుకొ ॥ ౨౭౧ ॥ సీ ॥ అమితభోగాయతనము దేహమనుసర్వముగ్రహ
త్యములేల యుష్కియుండు । ధాతుమయంబుగాప్రమనుధాత్రిభరంబుయేలరాగం
బు నపులఁద్రోయు । నిదితనానాగుణప్రచురమితనువనుఫలమేలచిరుఁగపదిలమొం
దు । సూర్తివరంపరాయుతమంగమనువార్ధియేజీవనభాగ్రియేలయుడుగు । నాగ్న
వంబుచాలదతికరిరాశెను । మెప్పునుమైలవిడువదెండుఁబువుకొ । బటికొక్క-దీసిఁబా
టింపఁదెప్పాట । లక్షియేయియును ముముక్షుజనులు ॥ ౨౭౨ ॥ ఉ ॥ మాయయిదీ
వుఁడుం బెరసిమైత్రియొకానొకఁడాదరించుచుం । బాయకయొకఁడబాటుచుగపా
టువడకొ వివిధత్వమొందిప । ల్పాయలఁబాంచభౌతికవులైరుదయు । చితలిర్పమో

సముండించుట. చేరుతిన-కలిగిన॥ ౨౬౫ ॥ మనస్తగుట్టుల-మనుమలకు కొడుకులైనవిష్ట
లను, ముత్రాటిపండుదనియె- ముత్తెరువతనమువలని ఫలమునుఅనుభవించెను. ఎందఁనికొ-
ఎందఁని-అనేకములు ॥ ౨౬౬ ॥ ప్రసవాపగమంబునకొ-కానుపులయడిగిపోవుటచేత; పూ
వులుడిదిబోవుటచేత. ప్రోది-కవలము, అఁగకొ-త్రోసేదేయఁగా ॥ ౨౬౭ ॥ ౨౬౮ ॥ అను
భూత-అనుభవించఁబడిన. ఆర్యంకృత-యోగ్యముగాఁజేయఁబడిన. మఖ్య-మొదలగు. దృష్టి
గతకొ-చూపునుబొందినదానిని. అతివృద్ధకొ-ఎరువయేర్లముగలిచానిని॥ ౨౬౯ ॥ సభవ
జ్ఞనకంబుగకొ-మితఁత్రితోఁగూడ. ప్రభవిత-పుట్టుచున్న॥ ౨౭౦ ॥ ౨౭౧ ॥ అమతనము-
ఇల్లు. రాగంబుకొ-అనురాగమును; ఎటువునన్నెను. నిదిత-వ్యాపించఁజేయఁబడిన. చిరుఁగక
-చిరుఁగక. ఊర్తి-తకుకము; అల. జీవనభాగ్రియ-బ్రదుకునందలిభాగము; నీటివలనిరుగుడు॥
అజయము-చోటు ॥ ౨౭౨ ॥ పెరసి-చేరి, కడంగరీడ్డుములు-తాలుగడ్డిమీయసట్టియెడ్డులు

దుగా । మేయజరామయన్యసనమృత్యునియ క్తకడంగరియముల్ ॥ ౨౬౩ ॥ ౪ ॥
అంతర్వాణికుశేశయద్యుమణిబద్ధాత్ముమదికనిల్పిదు । ద్రాంతానంతభవాంధకూ
పతరణపౌగ్ధికదృఢస్థమచా । టింకురైద్దలు తద్దనమ్మినుయదాపేవానికికజిత
యా । కంతైనంగడమేనియుంగడమగా దాయంచునుహించుచుక ॥ ౨౬౪ ॥ ౫ ॥ తల
ముచ్చట్టులుదిరిగిన । తలపోయంగనోరిలోనిదయకడియన్న । ట్లిలనేతెలుగులందిరి
గినక । గలుగదుగతివిష్టుసేవ గావింపకయ ॥ ౨౬౫ ॥ ౬ ॥ పురుషశ్రేష్టులు
గొందజాత్మచరితంబుల్ జ్ఞానవైరాగ్యభా । స్వరముల్ గావిహరించుచుక గురు
కృపాసంపన్నులైసాధనాం । తరమంత్రాంతరజేవతాంతరమలందరింబిక్షిరో
దక । స్ఫురణంబొప్పముకుందలీనతనులై పొందర్చనర్జన్యముల్ ॥ ౨౬౬ ॥ ౭ ॥ సీ ॥
విషయాంకురముగిల్లి వేయనివారికినినుపక చ్చడమునకెంతదవ్వు । తెగగొనకనటుగ
దుగనివారికినిది వవణంబునకునెన్నిచాల్లపట్టు । చింతలన్నియుమోడు సేయని
వారికి బోడయాదలలకునేడకేడ । యేనుతత్వంబులునెలుంగనివారికి నెలుకకునే
యూరికేడితెరువు । తమమొగంబులూడు తమలూడుమేనుంగు । మీదనున్న
వానిమీరమీరి । సున్నుమడుగజూచుచున్నారహరిభక్త । గవ్యధామకాంతంగర్వ
పరులు ॥ ౨౬౭ ॥ ౮ ॥ సీ ॥ పరదారపరధనాహరణవైముఖ్యంబు వశవర్తిగావించు
వారుదక్కర । బరగుణపరమాణుపర్వతకరణంబు వర్తముగాఁబాటించువారుద
క్కర । బరుఁడైనఁగొడుకైనపరియాడఁడనచ్యునునశిక్షయొనర్చువారుదక్కర ।
బరమసంపదలనాపద్వేళనశ్యంబు వదలకభాషించువారుదక్కర । గూరమగుకో
రింగోరనివారుదక్కర । గూరకర్మంబులుడివోవువారుదక్కర । బూరుషార్థప
రతఁగానివారుదక్కర । దకులవాల్లెభవవహ్నిదకులవారు ॥ ౨౬౮ ॥ ౯ ॥
పలువేల్పులబడినడవక । యిలువేలుపుగాభజింపుఁడీమీరలువి । ట్టులశిక్యగదధీరస
గం । ధీలకేతుంబొందరీకీర్తాధీశుక ॥ ౨౬౯ ॥ ౧౦ ॥ మస్తరింబహుకసమంచిత
కుంభయంతంబువీవరో । రస్తరిత్తుదీప్తిరుచిరంబురమానమసాలభంజికా । శస్త
మునైసశ్శాన్తతనుసౌధమునెక్కిసుఖంబుబుద్ధికి । నిస్తులభక్తిగౌరవమనిచ్చెన్మౌద
ననిచ్చుమీదికి ॥ ౨౭౦ ॥ ౧౧ ॥ క ॥ మీరునుగృహస్థధర్మము । మేరకుఁజలమీటిదనక

౨౬౩ । అంతర్వాణికుశేశయద్యుమణికా- విద్వాంసులనెదితగామరకుసూర్యుని. శ్రేమకా-
బలమును. కడమ- తక్కువ ॥ ౨౬౪ ॥ ముచ్చట్టులు-మూడుచుట్లు ॥ ౨౬౫ ॥ భాస్వరములు
-వెలుగునవి. తర్కించి-విచారించి. లీన- విశ్వమైన ॥ ౨౬౬ ॥ కనటు-ముటికి. బ్రష్టవణం
బు-ప్రకాలస్నానము. బోడయాదల- బోడితల. తెరువు- మార్గము. గవ్య-పాంజరదాన ॥
౨౬౭ ॥ ఉడివోవు-ఉడుగు. క్రాలు-ప్రకాశించు ॥ ౨౬౮ ॥ ఇదికా-మృగమున. శిక్య-ఉ
ట్టిఁబొందిన. గంధుల- వాసనకొట్టుచున్న ॥ ౨౬౯ ॥ మస్త- తల. మీర-బలిసిన. ధీరస్థులు-
తొమ్ముఁడేశమునందలి. శస్త్రము-స్త్రాణ్యము ॥ ౨౭౦ ॥ మీరకు-మర్యాదకు. తలదూట-

మిత్రామాత్యో । దారహితదారదారక । వారకములతోడచీర్థవాసః పులరై ॥
 ౨౦౧ ॥ క ॥ కోమలతులసీపల్లవ । దామాంచితివత్సః త్త్వధాముః బయోఽద । శ్యాముఁ
 బదద్వయనుతను । త్రాముక్తమనపాండరీక థాముఁగొలుపుఁడి ॥ ౨౦౨ ॥ క ॥ అను
 చుండనరగిభవగు । ననిమిషయానంబుదెచ్చివారిపార్శ్వవరుల్ । కొనిచనిరిభ
 ర్త్వకముగ । ఘనశీలనుశీలవిష్ణుగాధాలోలక ॥ ౨౦౩ ॥ తే ॥ ఆపునఁసీనురుం
 దువాయనమునంచ । రాజకీరంబుపాముసరఘయునిట్లు । ముక్తికేగినకథవినుభక్త
 తత్తిక । బర్వతాగ్రశిలాబ్రహ్మసంభవముభవము ॥ ౨౦౪ ॥ వ ॥ అనివెండియు నిందు
 ధనుండుత తానందనందనుతోసిట్లనియె ॥ ౨౦౫ ॥ సీ ॥ సీలమోకాలాధ్రబాలమోచా
 లశైవాలమోయినీధవరునికాంతి । కేంపులోపపడంపుగుంపులోయీరెండసొంపు
 లోయీవీటిదోగిజడలు । హారమోహఃసీహారమోధూరికర్పూరమోయాయాచి
 పురుషునగపు । మెఱపులోవజ్రంపుటొజ్రులోశశిరేఖ తఱపులోయీఃటూత్తము
 నికోట । లనఁగశాశ్చికినాదికులనందునిచిచి । ప్రేతఘాతనిశావరిపీడలడఁచిఁజే
 త్రిరక్షణదక్షుడైతేత్రపాలుఁ । దుండువిభునాజ్ఞతలమోచియోమునీంద్ర ॥ ౨౦౬ ॥
 క ॥ శిశ్యావచూడునాజ్ఞా । వాక్యార్థముసేయుభోగివలయుపభావా । ధిక్యంబు
 మీఱియేక । శక్యమెత్తేత్రమునఁబ్రచారమొనర్చక ॥ ౨౦౭ ॥ వ ॥ చెనుగులవి
 ప్లుభక్తినిరసించుదురాత్ములమోక్షలక్ష్యచే । పడుటకుఁగానిహీనులఁ బ్రభావతర
 స్కృతలోకపాలుఁడా । బుడిబుడితాల్పుడందునొకబూటయుచుండఁగ సీకత్రోచి
 బో । నడుచుఁగలంబుడెందములనాగటపెట్టు మఁజూరగ్రమూర్తియై ॥ ౨౦౮ ॥
 ఉ ॥ పువ్వునుబూతపుట్టమును ధూపయుదిగ్యములైచెలంగలే । జన్మనులర్థిఁగో
 ల్యనొకచక్కనిభేదరుఁడొక్కనాడుము । న్మన్వనమాలిహోటకమయావసభోరిపి
 ధిఃచిహ్నులక । గ్రోవ్వెనఁగన్విమానరుచికోకనదపీయూరోచియెచ్చగక ॥ ౨౦౯ ॥ ఉ
 ఏధితయావనోభమతినెద్దియునుఁడెఱుంగఁగలేకవి । ద్యాసరుఁడాతఁడాత్మరుచినాక

అతిక్రమించి. ఉదార=శిష్టచనముగల. దారకవారకములతోక=పిల్లకాయలనమూచుచుల
 తో ॥ ౨౦౧ ॥ వత్సలత్వ=క్రమశఃపై నెడి చిహ్నమునకు ॥ ౨౦౨ ॥ అనిమిషయానము=విమా
 నము. సభర్త్వకముగక=పెం:మిటితోఁగూడుకొనునట్లుగా. విష్ణుగాధాలోలక=విష్ణునిభక్తి
 యందానక్రమమైనదానిని ॥ ౨౦౩ ॥ ౨౦౪ ॥ శతానంద=బ్రహ్మముక్క ॥ ౨౦౫ ॥ బా
 లశైవాలము=లేతపాచి. హారం=కొంచెపువ. శశి=యోగి. హరము=యోగ్యులసంఘము.
 హరి=కుశజ్ఞమై. వజ్రంపుటొజ్రులో=రవలవెలుగులో. తఱపులో=మురుగుచనములో.
 మోచి=వహించి ॥ ౨౦౬ ॥ శిశ్యావచూడు=చిక్కమునగయందుఁగలవానియొక్క. ప్రచా
 రము=సంచారము ॥ ౨౦౭ ॥ నిరసించు=తిరస్కరించు. బుడిబుడితాల్పుడు=చాలవంతునిధరిచి
 నవాడు=తేత్రపాలుఁడు ॥ ౨౦౮ ॥ భేదరుఁడు=విద్యాధరుఁడు. వసజూరి=ఘటేపునియొక్క.
 అవసభోరిపిధి=అలయమువాఁడిమార్గమున. ఎనఁగక=అతిశయించఁగ. కోకనద్రుయో
 చి=వెన్నెలవెలుగువంటివెలుగు ॥ ౨౦౯ ॥ ఏధిత=పెరిగిన. యావనోభమక=ప్రాయమువల

సముద్రమునకును నరకమునకును జీవరక్షాభిగామముగఁ జేయుచున్నట్లును తేలిన పాటలు
 చును । తోటగ్రామమునకును రైతులకును నియోజనమును బూచుచును ॥ ౨౯౦ ॥
 సీత కమలవిచ్చి నూడుట గాక కన్యవలె చేసెను మనసమాధినిరమునికలము । గ్రుడ్డులంబూ
 దువునుకట్టవలదుకుట గాక పొదలారెడ జెట్లుపైఁబులుండుమూఁక । పులుమేయు
 తమకుంబుకొలఁగుట గాక విహ్వలబుద్ధియై దాఁచె హరిణకులము । ప్రజగలంగన్య
 రంధ్రములు మూయుట గాక పవిత్రంకనరసుతిపవనముయ్యె । బద్ధనాభశృంగారా
 పరిభాగసంపాదిష్టుభేదరదగ్గునొద్ది క్రమృదయ । కాలభైరవ భైరవోద్వేలకంఠాకు
 హరిశిష్టాత్రోషణిష్టోషణిష్టాః ॥ ౨౯౧ ॥ ఉ ॥ మానసకోపమిట్లు మదిపల్లడిగొ
 ల్పొండు మిటికిక పహా । శ్యేమపూరితబిట్టగ సేయెకుడునుకుననుగ్రహిగ్రహం
 దై నెఱిగెనగ్గనగ్గనయ్యు విమానముఁ ద్రోకి భగ్గుముం । గానోనరించుచుందిద
 శగాయక పంచుకుండున్విం గూలుచు ॥ ౨౯౨ ॥ ఉ ॥ కోలునుసంగి మోగి బలుగో
 లుబడిటుచు గుడ్లువిచ్చుచు ॥ త్వేలలాసర్పుచు మొగము శేపురు మద్దవిధంబు
 నక్షపహా । భీరముగాఁగ వ్యాధివిధుల బెన్పులుగిచ్చినమాడినొనెచ్చెన । బ్యాలికుఁగా
 లభై న్నండుపైఁబుసంబాక పోరు వెత్తఁగ ॥ ౨౯౩ ॥ క ॥ ఈవడువునందు లివొడి
 కిన । యాపు సేగనునులువోక కానన్నుండొ । నావిద్యాధరుభైరవ । దేవావృతు
 గాంచినాను చేవుండు పలుకు ॥ ౨౯౪ ॥ శా ॥ నాగాకల్పయశామిపురేనెలవి
 మానభృచ్చుడై నేలపై నీగంధర్వుండు కూలిదర్పముడినోరెడ జంపఁగాఁగాదుగా ।
 ధాగికిర్తురుండెనియున్ బడువువాడైయుండెన్గి ౯మహా । భాగుల్ పంపమనీపె
 లుగుదువుకోపంబాపుమీపట్టున ॥ ౨౯౫ ॥ క ॥ అనిశీతతీయానతియి । చ్చి
 నవందలవిడిచెనెనెనిస్థవిభుండువాఁడునుగులగులలైలావగ । లివమైవదింబుకొ
 నుచులేచెగిదుకుచు ॥ ౨౯౬ ॥ ఉ ॥ లేవియతండుగాంచెగదలీన్పుదులోరుయు

సంబుద్ధినబుద్ధిశో. ఉ. తోటగ్రామమునకును రైతులకును నియోజనమును బూచుచును
 చును ॥ ౨౯౦ ॥ పొదలారెడ జెట్లుపైఁబులుండుమూఁక । పులుమేయు
 తమకుంబుకొలఁగుట గాక విహ్వలబుద్ధియై దాఁచె హరిణకులము । ప్రజగలంగన్య
 రంధ్రములు మూయుట గాక పవిత్రంకనరసుతిపవనముయ్యె । బద్ధనాభశృంగారా
 పరిభాగసంపాదిష్టుభేదరదగ్గునొద్ది క్రమృదయ । కాలభైరవ భైరవోద్వేలకంఠాకు
 హరిశిష్టాత్రోషణిష్టోషణిష్టాః ॥ ౨౯౧ ॥ ఉ ॥ మానసకోపమిట్లు మదిపల్లడిగొ
 ల్పొండు మిటికిక పహా । శ్యేమపూరితబిట్టగ సేయెకుడునుకుననుగ్రహిగ్రహం
 దై నెఱిగెనగ్గనగ్గనయ్యు విమానముఁ ద్రోకి భగ్గుముం । గానోనరించుచుందిద
 శగాయక పంచుకుండున్విం గూలుచు ॥ ౨౯౨ ॥ ఉ ॥ కోలునుసంగి మోగి బలుగో
 లుబడిటుచు గుడ్లువిచ్చుచు ॥ త్వేలలాసర్పుచు మొగము శేపురు మద్దవిధంబు
 నక్షపహా । భీరముగాఁగ వ్యాధివిధుల బెన్పులుగిచ్చినమాడినొనెచ్చెన । బ్యాలికుఁగా
 లభై న్నండుపైఁబుసంబాక పోరు వెత్తఁగ ॥ ౨౯౩ ॥ క ॥ ఈవడువునందు లివొడి
 కిన । యాపు సేగనునులువోక కానన్నుండొ । నావిద్యాధరుభైరవ । దేవావృతు
 గాంచినాను చేవుండు పలుకు ॥ ౨౯౪ ॥ శా ॥ నాగాకల్పయశామిపురేనెలవి
 మానభృచ్చుడై నేలపై నీగంధర్వుండు కూలిదర్పముడినోరెడ జంపఁగాఁగాదుగా ।
 ధాగికిర్తురుండెనియున్ బడువువాడైయుండెన్గి ౯మహా । భాగుల్ పంపమనీపె
 లుగుదువుకోపంబాపుమీపట్టున ॥ ౨౯౫ ॥ క ॥ అనిశీతతీయానతియి । చ్చి
 నవందలవిడిచెనెనెనిస్థవిభుండువాఁడునుగులగులలైలావగ । లివమైవదింబుకొ
 నుచులేచెగిదుకుచు ॥ ౨౯౬ ॥ ఉ ॥ లేవియతండుగాంచెగదలీన్పుదులోరుయు

గుక్ హసస్త్తుఖుక్ । మేవకమేసుకూర్తిదినమిత్రసమాసమరశ్మభూషితక్ । లో
చనసక్త్యా తాంబజదళుక్ శతకోటిసుధాకరాగ్నిరు । స్వీచివరంపరోపమనవీనవ
స్త్రిఘయాదవప్రభుక్ ॥ ౨౯౭ ॥ వ ॥ ఇట్లుసచ్చిదానందకందంబగునచ్చిందం
బదాల్పు ననల్పద్భుతరస నిర్మగ్నుండై కనుంగొనుచునవతీర్ణ గర్వవిద్యాధరుం
డైయ్యవిద్యాధరుండిట్లనివితరించు ॥ ౨౯౮ ॥ కా ॥ ఈత్రంగామణియెవ్వఁడా
కొగహరియిట్లాప్సందె సంజహమే । లాపత్తాత్మకడెయంచులోడెలిసి యాల
త్తీశయేద్వన్నివా । సోపర్వభ్రావరద్విమానగుండనై యుండండియిష్టాకరాయు
తోగపొదగ్నకడుగుల్వంగ్రోవ్వఱిగి కక్ గాంటిగసురేసుకనినుక్ ॥ ౨౯౯ ॥ క ॥
నిర్మదులకుడోచినక్రియ । దుర్మదులకుడోపవీవెదుటననుచుమనో । ముర్దురవా
పింబడిచునజ । ధర్మభటుడుతప్పదద్విశయకృతమతియై ॥ ౩౦౦ ॥ స్రగ్ధర ॥ పా
పోహంపాపశోపప్రణయనిరహం బాణశోహంసుధీదు । ప్లాప్రీహంచుష్టకష్ట
ప్రకృతిరహమహంపామరాత్మాస్మినానా । రూపద్రోహాపచారార్పదనిహిత
ధిగుఱోధిసంమామనశ్వ । చ్చ్రీపాదాసక్తియక్తశివకరయనుచుకజిష్టుగృ
ష్టుకమతిచెక్ ॥ ౩౦౧ ॥ వ ॥ అనిమతీయును ॥ ౩౦౨ ॥ చ ॥ యదుకులనాథయి
శ్చుడిశండాగ్రహవృద్ధిహోసర్పనిగ్రహం । విదియుననుగ్రహంబయగునిందియరా
జకింబంటు సేయుశ్రీ । మదమునాంచి నీయదుగుమానిసిగాననుకశేనెగానసం । ప
దగలగర్వినిర్మమునిమాడిగినుంగనికొల్వఁజూలునే ॥ ౩౦౩ ॥ క ॥ మూఁడుండనను
బోవుమహా । దీధకునికజోరకనామతివెలయుశదయా । గాథత్వాజ్ఞ విమానా
మూఁడుండనై జగములందరుగువాండహరీ ॥ ౩౦౪ ॥ వ ॥ సురసదనంబునందయినట్టో
ణితలంబునయందునై నభీ । కరనిరయంబునందయినగర్వనశంబుననుండునామదిం
బారయునుగాతరగాతరసముద్ధరణోచితకార్యధుర్యవ్వ । చ్చరణసరోరుమాద్విత
యసుతతసంస్తరణానుషంగముత్ ॥ ౩౦౫ ॥ క ॥ అనివలగొనియాయదునం । ద
సునిరుపమదివ్యరూపదర్శనమునలో । దనియుచుజొక్కచుమొక్కచు । జని
యెక్ విద్యాధరుండు శతద్భుతనయా ॥ ౩౦౬ ॥ క ॥ మధుమధనునాజ్ఞ నేవం విధ

ఘనీలమేధుమవంతి । ౨౯౭ ॥ కందము—దుంపచిందంబు దాల్పు—శంఖమునుధరించినాం
డు—కృష్ణుండు, నిర్మగ్నుండు—మునిగిగివాండు, అవతీర్ణ—దిగిన—పోయిన ॥ ౨౯౮ ॥ పుట్రా
మణి—పురుషశ్రేష్ఠుండు, అభ్రాచరత్ — అకాశమునందుండిరుచున్న ॥ ౨౯౯ ॥ ముర్దురవా
క — కుమ్మరవానియందు ॥ ౩౦౦ ॥ సుధీదుమ్మ్రీపః—విద్యాంసులకుఁబొందరానివాడను,
వామరాత్మాస్మి — మూఁడుచునను గలవాండనైతిని, మామవ — నన్ను రక్షింపుము ॥
౩౦౧ ॥ ౩౦౨ ॥ అడుగుమానిసి—పాదసేవకుండు, నిర్మమునిమాడ్కిక — ముకులలేనివా
నివిధమున ॥ ౩౦౩ ॥ మహాద్రీధకుక్—పెద్దలయవమానమునకు ॥ ౩౦౪ ॥ కాతిర—భయపడి
నవారియొక్క, అనుషంగములు—కూడినవి ॥ ౩౦౫ ॥ వలగొని—ప్రకటణముచేసి, శతద్భుత
బ్రహ్మయొక్క ॥ ౩౦౬ ॥ ఏవంవిధమహిమక్—ఈవిధమయినమహాత్మ్యమునకు ॥ ౩౦౭ ॥

వహిమందలిర్పుక్షేత్రవిభుభైరవచే. పుధరాధోఘవనస్వ । ర్గధామమతుఁగాంచి
పిదపఁగనఁదగుఁగృష్ణః ॥ ౩౦౭ ॥

కా ॥ సాహిత్యాపరకాశిదాసహరిపూజాగౌరవవ్యాసఁగం । గాహల్లో
హలవాగ్విలాసరిపు వర్గత్రాసకృత్పాసకాం । తాహర్వావహద్యులాసశ్రుతిప
ద్యాయోజితాభ్యాసహే । మాహార్యోపమభైర్యధుర్యవదవిన్యాసావిధేయారసా॥

క ॥ షడ్వర్ణనపారగకవి । రాడ్డతానుగ్రహభిరవ్యసుధాంధాద్విద్ధంతిసిం
హమహిత । త్విద్ధశశతకిరణహృదయధృతహరిచరణా ॥ ౩౦౮ ॥

మాలిని ॥ వినయనయసముద్రావిశ్రుతోల్లాసముద్రా । జనసుతగుణజాలా
శత్రురాక్షీనజాలా । ధనదనదసమానాధన్యధీభాసమానా । ఘనవపురినరాగా
కావ్యదత్తానురాగా ॥ ౩౦౯ ॥

గద్యము ॥ ఇదిశ్రీమత్పరమపదనాథనిరవధికృపాపరిపాకపరిచితస

రసకవితాసనాధరామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైన పాండు

రంగమాహాత్మ్యంబను పరమభాగవత చరిత్రంబు

నందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ పాండురంగవిట్టలస్వామి నేనమః.

హల్లోహల—ప్రహహమువంటి. క్రుతిపద్యాయోజితాభ్యాస—వేదమార్గమునందుఁగూర్చుబడిన
అభ్యాసముగలవాఁడా ॥ ౩౦౭ ॥ షడ్వర్ణనపారగ—అలుకాత్త్రములనుకుదమ్మటనెఱచినవాఁ
డా. సుధాంధద్విద్ధంతిసింహ—దేవశత్రువులైనరాక్షసులనెదియేనుఁగులకుసింహమైనవాఁడా.
మహితత్విద్ధశశతకిరణ—అధికశేషస్సుచేతసూర్యుఁడా ॥ ౩౦౮ ॥ శత్రురాక్షీనజాలా—శత్రు
రాజులనెడిచేఁపలకు నుయ్యెనవాఁడా. ధనదన్యధీభాసమానా—కృతార్థమయినబుద్ధిచేతప్రకాశించి
చున్నవాఁడా ॥ ౩౦౯ ॥

పాండురంగమాహాత్మ్యము

పంచమాశ్వాసము.

క॥ శ్రీపబ్బభజనసీమహి॥ భాషానిభజవధూశుభప్రదలీలా॥ భూషితక
ల్యాణోజ్జ్వల॥ కపారామానుజేంద్రవేదాద్రిశా॥౧॥ వ॥ ఆకర్ణింపుము॥ ౧॥ క॥
అనియోక్రియనానతియి॥ చ్చినహెచ్చిన సంతసంబుచిత్రముతోడం॥ జనంగొననని
మిషమునయి॥ ట్లనునజ్జగదేకనిధికిఁబ్రాంజలియగుము॥ ౩॥ తే॥ డేత్రమాహా
త్మ్యమునుమహాక్షేత్రపాల॥ దివ్యచరితంబు నందుండుదేవదేవు॥ గుణకలాపంబుఁ
బుండరీకునిమహిమయు॥ వింటిభవబంధముల వీడుకొంటిదేవ॥ ౪॥ తే॥ ఎన్ని
ద్యారంబు లయ్యాయెడవనించు॥ ద్వారదేవత లెందఱాస్థలమునందు॥ బ్రబ
లుక్షేత్రాదిపుణ్య వైభవముపేర॥ నొందుగలదేనియానతి యిందుమఱియు॥ ౫॥
క॥ అనివారదుండుప్రార్థిం॥ చినబద్ధదశాయతాత్మం జిత్రాంభోజం॥ బునస్సెల్పి
యితనిఁబలుక॥ వనసీజవర్గముఁదుమధుర మధురారభటి॥ ౬॥ క॥ సుఖమా
లికాతరంగిణి॥ సఖమైభీమరథిఁగూడి చనునెచ్చటన॥ త్సుఖకరమచ్చటుదతు॥
ర్నుఖముఖనతమాదితీర్థ మున నైకలయ॥ ౭॥ క॥ పూర్వవ్యారంబగునది॥ వ
ర్వీకరసార్వభౌమ తల్పునగరికి॥ సర్వసుపర్వార్చితపది గీర్వనితవసించునచటఁగృ
ష్ణనియాజ్ఞ॥ ౮॥ క॥ శ్రీమహితముసిద్ధేశ్వర॥ నామాంకమపంకజలసనాధము
లక్ష్మీ॥ కాముకనిహితముఖచరా॥ లీనాన్యమునైశశఁభులింకముతోడ॥ ౯॥
క॥ తగదక్షిణంపువాకిలి॥ నగధరునగరునకుభీమనందనపాండుం॥ దగిలినయది
యచ్చటన॥ యగవ్యపుష్పాచితీమహానిదియనఘా॥ ౧౦॥ క॥ దానస్నానాది
హృతా॥ జ్ఞానానలదాహమైన సంగమతీర్థం॥ బానెలపునవిఖ్యానం॥ బై నదిసుర
లుండుదురుశిలాకృతినందు॥ ౧౧॥ వ॥ అదిభవదీయాశ్రమంబగుట నీవెటుంగు
దు వదియునుంగాక॥ ౧౨॥ వ॥ కలఁడొకబోయత్సకటకానానధూమినతండువి
ల్లున॥ మ్ముబధరియించికల్తప సమాహములెత్తినమేనుబోలెదే॥ రలుకవహించె
నేని హృదయంబుగలంగుధరాధరస్థలి॥ నిలయవసతరీంద్రులకు నికరమతకట-

క్రల్యాణోజ్జ్వల-చోక్కపుటంగారుచేవెలుగునట్టి॥౧౧॥ ౩॥ ౪॥ ఒండు-ఇతరము॥
౫॥ అరిని-అనిని॥ ఉధురమధుర- మిక్కిలిమధురమైన॥ ౬॥ ౭॥ దర్వీకసార్వభౌమత
ల్పు-విష్ణునియొక్క-గీర్వనిత-సరస్వతి॥ ౮॥ సనాధము-కూడుకొన్నది. లక్ష్మీకాముకనిహి-
తము-విష్ణుచేతఁడంచఁడినది. ఖచరాలి-దేవతాసమాహమునకు॥ ౯॥ అగమ్య-బాంజకేయ
ముకానిది॥ ౧౦॥ ౧౧॥ ౧౨॥ నికట-సమాసమునందలి. పేరలుక-అధికకోపము॥ ౧౩॥ ౧౪

మృగంబులొప్పునే || ౧౩ || చ || ఆచవికివేటమైచరిగియాతఁ డొకానొక నాడొకిం
తయున్ | మెడమలంగింపలేక తనమేసాడలాండునురెండునేకమై | పొడమంగబీద
కన్నుఁడి బూడిదపండునుబోలెబూండుపా | రెడునొకదుప్పికింగవియఁజేలిభయ
జ్వరతప్రచిత్రమై || ౧౪ || తే || ఆచమూరువుయూధంబుఁదోచిపఱచె | వింటన
మ్మేచ్చి బోయవెన్నెటఁదలును | లోలజహ్వక రాశవికాలముఖత | నోలిభీతేందు
మృగశాలమోయనంగ || ౧౫ || ఉ || ఆరురువీగతింబటచియగ్రమహింబడిలేచివెం
డియున్ | ధూరిరయంబునంజని వపుర్యధనంగమత్తగ్రతీరవి | స్ఫూరలతానికుంజ
ములు బువ్వడిగూలునెడంగి రాతుఁడన్ | గూరశిలీముఖంబు దొడిగుండియగాఁడఁగ
నేనెనేసిన్ || ౧౬ || సీ || ఆశరముఖనిభంబాశరమటుదాఁకఁ బవనాభిహతిఁగూ
లుబంధుజీవ | కుంజంబుపువ్వలఁ గూలుచువిధమున నవనవక్షతజ చిందువులు దొ
రఁగఁ | జేయుచువివృతాస్యసీమఁబ్రాణానిల ప్రస్థానపటాఘాగ్రిరవమనంగ |
నార్తనాదముగ్రమ్మనదియేటి తెలిసిటితెమలుననుఱికి జేదీప్యమాన | హోటకవిమానమె
క్కి విద్యాగధరేండుఁ | డగుచులావ్యపుష్పాస్తుడ్రుడగుమఁజంద్ర | సాంద్రతను
కాంతియగుచునతంద్రవహిమ | గగనమునకేగఁదొలుమేనుకానఁబడదు || ౧౭ ||
శా || చిత్తంబద్భుతమందనమ్మృగవధాజీవుండులోలోనఁద | ద్వృత్తంబుకబలు
నూలుమెచ్చినిజదుర్వృత్తికివిసర్జించుచున్ | దత్తీర్థంబువురాడిక్రోలి విగతాతం
కాత్తుండై శుద్ధిద | లోక-త్తముక్తశరీరుడైకనియెదివృత్తి మెచ్చనుచ్చస్థికి || ౧౮ ||
క || కావునఁదత్తీర్థంబున | నేవలనఁబరాసులగు విహీనమతులకున్ | నైవల్యసిద్ధి
యగునన | నీవలెనతిశుద్ధమతులనేటికినెన్నన్ || ౧౯ || సీ || సంధ్యలుమూటనిచ్చ
నివాళులిచ్చుచు బిరుదాంకమాలికల్మేరుకొనుచు | లోచూపుదివుటనాలోకించిచొ
క్క-చుఁ బలకాశ్రుగాద్గద్యములఁబారయుచు | శ్రుతులెట్టులట్లనంస్తుతు లాచరించు

లంగింపఁ-త్రిపు. బీదకన్ను-భయదృష్టి. బూండుపారెడు-బూంజపట్టిట్టుకానవచ్చెడు.
భయద్భుతప్రచిత్రము-భయమువలనితాపముచేత నపించినమనసుగలది || ౧౪ || చమూరు
వు-దుప్పి. లోచి-దాటి. ఏర్పి-కూర్చి. లోల-చలించెడి. కరాళ-భయంకరమైన. శాల
ము-పిల్ల || ౧౫ || రురువు-దుప్పి. ఆగ్ర-ఎరుట వపుర్యధఁ-దేహబాధచేత. విస్ఫూగ-వి
క్కిరింపువైన. బువ్వడిఁ-ఆధికచేగముతో. తొడి-తొడిగి || ౧౬ || ఆశరముఖనిభంబు-ఆ
గ్నిముఖమునుబోలినది. కుంజము-చెట్టు. కూలించు-రాల్చు. నవనవక్షతజ-క్రొత్తక్రొత్తనెత్తుకు
లయొక్క. వివృత-తెలువఁబడిన. ప్రస్థానపటహ-ప్రయాణకాలమునందలితప్పుటయొక్క.
తెలునఁ-చలనమనందు-ప్రవాహమనంచు. అతీంద్రమహిమ-అంద్రునిమహిమనుబూటి
నవహిమతో || ౧౭ || మృగవధాజీవుండు-బోయబాఁడు. వృత్తంబుఁ-వృత్తిని. ఆడి-స్నాన
ముచేసి. క్రొలి-క్రాగి. గతాంతకాన్తుండు-పోయినభయముతోడిమనసుగలవాఁడు. కని
యెఁ-పొందెను. ఉచ్చ-ఉన్నతమైన || ౧౮ || ౧౯ || నిచ్చ-ఎల్లప్పుడు. నివాళు-ఆరతులు.
తివుట-ప్రానికతో. గాద్గద్యము-గద్గదభావము. గొంతుండిమాటవెడలని. పారయఁ-

చు వీనులఁదత్త-థావితతివినుచుఁ | గరతాళగతులఁజొక్కటముగానాడుచునావే
 శమూర్భలనలఁతఁగనుచు | విష్ణునేమితురచటనవ్విబుధపల్ల | భాజనంబులుతత్క
 పాభాజనంబు | లమ్మసోక్తీడనస్థలినాచరించె | లంఘనాక్రీడనముదొల్లిలచ్చిచుగఁడు
 ౨౦ || మ | వినుముకౌశారికోడి సంగమమరుద్విద్వేషియెచ్చటికో | చనివెం
 డిం జనుడెంచియచ్చట శిలాసంఘన్న దేహంబుతో | డసలాగర్భమునందుదాఁగఁ
 ని గాఢక్రోధుండై దేవకీ | తనయుండాశిల గ్రొచ్చివైచిమెదిపెకదదైత్యజూర్ణం
 బుగఁ || ౨౧ || క || పువ్విలుకుతండ్రీయచ్చట | మువ్వంకమురువునమురళిమో
 యించెమనం | బువ్విశులూరఁగఁశ్రుతులకు | నవ్విధముతదీయపదయుగాంకముదె
 లునఁ || ౨౨ || క || మహినేవంవిధచిత్రా | వహమగునద్దక్షిణంపువాటిమహీ
 మల్ | బహుముఖములవినుతింపఁగ | నహిపతియుంజాలఁడనిననన్యులవశమే ||
 ౨౩ || సీ || తనకటాక్షములుసంతానచింతారత్ననిర్మాణ పరమాణునికరవనగఁ |
 దనవిలాసంబుచుద్వైరిశేంబర నిఘాదనపాలితపురఃపతాకయనగఁ | దనమనస్సర
 సిసంతతచిదానంద వైభవమరాళముకునికపట్టనంగఁ | దనప్రసాదంబుభక్తవరేణ్య
 దుర్గతియొళివోచితచంద్రగోళియనగఁ | వెలయునేదేవియాదేవివిద్రుమద్రు | కన్రు
 నిర్మిద్రతనుకాంతిభద్రపరమ | మాయభువనేశ్వరివసంపవధువిరోధి | ధావమునఁ
 గల్గుపశ్చిమద్వారమమయ || ౨౪ || ఉ || పోర్తహిమకనిజాంఘ్రిగల బొట్టనక్షే
 దమట్టిపట్టిమఁ | పేర్పిడదంగముకొమెదిపి పెట్టిననెత్తురుబొట్టుఁబోలెద్యో | తి
 ర్మయవీక్షణంబరిక దేహమునంగలదుర్గస్వర్గదఁ | వార్తగధారినుత్తరపువాకిట
 నిల్చినవాడుకాపుగఁ || ౨౫ || క || తరణియుబ్రైయుమినుబర | స్వరమచ్చటఁగూడి
 నిగుడఁబావనమగుత | తస్పరిదంబువునందాడిన | నరునకునవ్వారిచరణనిఖమునవెడ
 లుఁ || ౨౬ || క || ఎవ్వఁడువ్యాధిగ్రస్తుం | దెవ్వఁడుభయవిహ్వలాత్తుఁడెవ్వఁడ
 ధముం | డవ్యాడచ్చటిదుర్గం | బువ్వలఁబూజించియిష్టభోగములందుఁ || ౨౭ ||
 వ|| ఇన్నాలుగుసంతర్ద్వారంబులు. ఇంకబహిర్ద్వారంబులప్రకారంబా కర్ణింపుమనిగో
 కర్ణకుండలు | ధాకర్ణనవశంపదాశయుండగు కుశేశయాసనసూరికిట్లనియె || ౨౮ ||
 పాండు. చొక్కటము-స్వచ్ఛము || ౨౦ || కురుద్విద్వేషి-దేవశక్రుపు-రాక్షసుడు-గ్రొచ్చి-
 తొలిచి-పగులఁగొట్టి. మెదికొ-నలఁచెను || ౨౧ || ఉష్ణకులూరఁకొ-తమకపడఁగా || ౨౨ ||
 చిత్రావహము-చింతముట్టించునది || ౨౩ || సుశాస-కల్పవృక్షము. శంఖరనిఘాదన-మస్త
 ఘ్నిశేఖ. పుగఃపతాక-ఎదుటిపెత్కిము. గోళి-గోళము - చింబము. విద్రుమద్రుగ్రునిర్మిద్ర
 -పగడపుఁజెట్టుయొక్కరోజునవుఁజాయచేతనోలని || ౨౪ || మట్టి-త్రొక్కి. అరికదేశమునకొ
 -నొసటియందు. వార్తగధారి-కవచసమాహములనుధరించినవాఁడు - విష్ణుఁడు || ౨౫ || ని
 గుడక-ప్రవహింపఁగా. తస్పరిదంబువునందుకొ - విడిసిటింతుండు || ౨౬ || అతి - గోకర్ణకుండ
 లుండు - పాములెదిపోఁగులుగలవాఁడు. అకిర్ణనవశంపదాశయుండు - వినుటయందాస
 క్తయైన మనసు గలవాఁడు. కుశేశయాసన సూరికొ - బ్రహ్మకొడుకునకు || ౨౮ ||

సీ || కలుకురక్క-సునికొక్క-దునిజిక్క-౧౫౯ద్రొక్క-భద్రకాళికయెందుఁబ్రసన్నుండు |
 నిందుండువిధమున నెందునేవసియుండు నటలేకకోటిశ్వ రాహ్వయమునఁ | బ్రవ
 హించునెందునభృంగమోర్తులఁ బుణ్యజలయనజలధి యోహమతల్లి | నతజగత్త్రిత
 య శ్రీనారాయణీదేవి వర్తిండునెందేనివార్తకెక్కి- | యట్టియట్టాలతోరణహట్టుకు
 ట్టి | మున్నురద్దోపునై చూకవణిమయోరు | మార్త్యురమ్యంబుకరవీరమున పురంబు |
 పశ్చిమద్వారమగుజగత్పతిసగరికి || ౨౯ || తే || యోజిగృష్ణానదీతీరశూర్పలాశ్వా |
 తీర్థరాజాధివాసినైనైత్రివరణ | ధామమణిసాధదక్షిణద్వారమేను | జాగరూకతఁ
 బాలింతుయోగివర్య || ౩౦ || శా || గర్వోద్రిక్తతరంగసంఘములవీరకా బుష్కరి
 క్యాపగా | వార్షేణుదనయుత్తరంపుదెనఁబర్వంగాగదాపాణియై | సర్వాలం
 కృతశాఖియైవెలయుఁగంసస్వంసనాగరరా | ట్పురవద్వారమునంద్రివిద్రముఁడు
 మైసంగక బయోదచ్చుని || ౩౧ || క || కరఁఖరదభితరతుః | పరివృథవయోరు
 ణంబుపరిచితదీప్తి | త్మ్యురుకేసరదోహదుడగు | నరకేసరి యుత్తరంబునగవ
 సింహాక్ష || ౩౨ || క || లోనాలుగు వెలినాలుగు | నై నమహాద్వారభూమిలపవర్గ
 శ్రీ | నీనగనీనగరాధ్యు | శ్రీనగరగణిత విభూతిఁజెందుమునీంద్రా || ౩౩ || వ ||
 అనిమతియునక్కఱియవేల్పుననల్ప గుణప్రకటనపరుండై హయం డిట్లనియె || ౩౪ ||
 ద || అభినుఖతశ్వశాలినుకృతాఘ్యండునౌచతురాస్యమానస | ప్రభవఁడుశివ్యసం
 ఘములపారముగొల్వఁగదొల్లియొక్కనా | డిభపురనాథుఁ కౌరవకులేశ్వరుధర్మ
 జుఁగానఁబోవఘా | విభుఁడతఁడాతనింఁదెలిచెనేయివిధంబులసాధుపూజు || ౩౫ ||
 క || అహితాహితకారణవి | గ్రహులునునదను గ్రహప్రగల్బలునగునా | గహన
 గృహవాసవర్యా | మహితతపోధనులసంగమముపొగడొందె || ౩౬ || ఉ || తమ్ము
 లుఁదానునప్పుడుపుథాప్రథమాత్మజుఁడంతరంగము || గ్రమ్మినశోకవహ్నిహూతిఁ
 గందుఁజగేయమెగిచ్చి బహ్మచి | త్రమ్మనఁగల్గుసంగమివతంసముఁబలుకఁఖరాం
 శుతాపత | ప్రమ్మగుతేనియంజనుకుతమ్ముల బోలసబాప్సనేత్రమల్ || ౩౭ || క ||
 ఏభీరువనై వేఁడెద | నోభద్రద్రవప్రసాద మొసంగుమునాకు || మిథావంబునఁబొడ
 మని | దీభవనశ్రీఘ్నముసండునింతయుఁగలచే || ౩౮ || శా || చింతాకంతయువె

కలుకు-కలమఁడైన, అట-కలఁగత, అగ్రంకమోర్తులక-అకాశమనారయచున్నయలచేత, జల
 ధియొక-నది, అట్టాల-బురుజు, హట్టు-అంగదీప్తి, కట్టిన-తొలికట్టడపునేల, ఏదూక-
 లోపలయెముకలుకప్పెయిత్రిగోడ || ౨౯ || తీర్థవరణ-విష్ణుదేవునియొక్క || ౩౦ || వీరకా-ని
 క్కుచేత, వార్షేణులు-నీటిపాయలు, పర్వంగా-పాటఁగా, అగరకాట్-దొడ్డనగరియొ
 క్క, పయోదచ్చుక-మబ్బుచాయతో || ౩౧ || రక్షఃపరివృథ-పరిణ్యకశివుని, దోహదుడు
 -ఎరుపువేయవారు || ౩౨ || అపవగ్గత-మోక్ష సంపదను || ౩౩ || ౩౪ || తెలిచె-సం
 పఁజెట్టెను || ౩౫ || ౩౬ || దినుకు-కార్చునట్టి || ౩౭ || ౩౮ || సంకాంత-పొందిన, అంతర్యామి

సూదియ్యక కురుక్షేత్రంబునంబాపనం । క్రాంతస్వాంతుడవై సుహృత్సునపిశ్చ
భ్రాతృదులంజంపియ । శ్యంతద్రోహమొనర్చియుండిరిగదా బ్రాహ్మణతోమన్న
ముం । డంతర్వాణివతంసయెవ్వడు గలండాహవిగర్హించగదా ॥ ౩౯ ॥ క ॥ వం
గదపువెదురుగోపపు । టింగలమునన్నేకనినయాసిరినింబా । సంగతిబోగమారె
నుద । ద్భంగురనూక్తికముదీనబసిమియుంగలదే ॥ ౪౦ ॥ మ ॥ అసిధాగావధితా
త్త బంధుభుజుధ్యవైరనిర్వద్యసక । మనమైపుట్టినయిమ్మసమరితముకొనునైట్టి
యుకవానిమీ । ధనమిధానలభూతిచేసుమియుకదప్పింపలేనైట్టిని । కనటెప్పా
టంబొలంగునెట్టులగుదుక గల్యాణకల్యాత్ముడక ॥ ౪౧ ॥ క ॥ కర్తముకర్తాంత
రమృ । తరక్తరమగుదానిబూనం గానమునిరయం । తర్తజ్జనాభిముఖుని । దుర్త
దుంబవసినిలపుదుహిప్రభవా ॥ ౪౨ ॥ క ॥ మావంటివారలకదా । పావల
ద్యకులకు ధర్తమారయనియన । ద్భావలకభవాద్యశులగు । శ్రీవైష్ణవవరులెది
కులచిత్తున్నవతి ॥ ౪౩ ॥ సీ ॥ అనియధిష్ఠిండువల్గినననందనుడాత్త నలరియట్లునున
వ్యహాత్తుతోడ । నీపాలశాంబరిగోపాబుండుగలాండుపరమవైష్ణవధర్తపరతమిం
గు । నీమోముగనుగొన్ననిఖిలాశుములుంబోవునెకదాకియడంగుమాకలలీల ।
హాభక్తియనుగంగకడ్డమేకలువపుటినుకనేకగట్టినయనదుకట్ట । దురితరాశిముం
గిశ్రీవరునిభటుండు । తోయవద్దదళచ్చాయ బూయబడడు । రేయబగల
వృధాచింతసేయనీవు । ప్రాకృతుండవెఘాలోకపాలవినుత ॥ ౪౪ ॥ ఉ ॥ కర్తవ్య
గాభూర్తపునుగావభిరక్షివిగావనీవున । తీర్ధధురిణయింశకునుగృహ్మణ్డెమూల
ముగానప్రయవి । స్ఫుర్తియందాపవైకృతముం బూరుఁబంబునెయన్వతంత
కక । వర్తిలుచునీరదెడ్డునకువచ్చునెపాకగుణాగుణావల ॥ ౪౫ ॥ క ॥ పరుల
కనంబునసేయు । హరినొకమరిదలకభద్రమగుఖలులకుండు । నిరతస్మరణావ
రణ । స్ఫురణాధ్యునిత్యనదవింబందులయరుక ॥ ౪౬ ॥ తే ॥ ధారుణీవల్లభుల
కంటెదకులచోట । నశ్యమేధంబునిష్ఫలంబగువిధమున । నర్థవంతంబుగాదున
త్యాకశమృ । సేవకిలబూనిసేయపాచితముశతము ॥ ౪౭ ॥ క ॥ భాగ్యవంశ

వతంజు—పండితశ్రేష్ఠుడా ॥ ౩౯ ॥ వంగదము—వంశము. ఇంగలము—అన్ని. ఏర్పి—కార్తి
రం ॥ వధిశ—వంశంబడిన. వైరనిర్వద్యసక—యభేద్యముగాకాలుచున్న ద్రవిరూపమైన శ్రీ
వ్యవేత. మనమై—ముటియై. ఉసిమియుక—తోమియు. కనటు—పావము. కల్య—కలం
కంగోరిన ॥ ౪౦ ॥ నిరయాంతర్తజ్జనాభిముఖు—నరకములోపలమునుగొట్టకుంబుమిఖుని. ద్ర
హిణప్రభవా—బ్రహ్మకొడుకా ॥ ౪౧ ॥ అపల—కలగిన. చిత్తుర్లకులీ—జ్ఞానముచేసేందుకొని
బుద్ధిలవాడా ॥ ౪౨ ॥ కలాండు—కలండు. స్ఫురణి—లీలకా—దూడయేకలనిధమున. అనను
అల్పమైన. తోయవద్దదళచ్చాయ—నీటిలోనాకరకాకురిని ॥ ౪౩ ॥ అభిరక్షివి—గావద
వాడెపు ॥ ౪౪ ॥ ౪౬ ॥ పాచితము—కాచితము ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ఉద్దిగ్ధావస్థులకే

విశ్వవధాదుల । పాతకములు రావుపిష్టుపదభక్తులకు ॥ పైతేయసూనులిరువుర ।
యేతద్వ్యవహారసాక్షులిభవురవాధా ॥ ౪౮ ॥ శా ॥ అకంసానిప్రశంససీమదినుదీ
గ్ధావిహృత్తిం దాల్పఁ బె । ల్లాకంపించితోలంగుఁగాకనినుదాయక సేర్పునేపాతకా ।
నీకంబుల్ రవిఁగప్పుచీకటులనెండేఁగంటి వీవింటిమే । త్తైకాంతాధిపలోకసంగ్ర
హానీషంజేసితీప్రశ్నము ॥ ౪౯ ॥ క ॥ అటులేనియుఁజెప్పెదని పాటిపాటితల
పోతతెల్లఁబోవనడువుమా । రటముడుగు నెమ్మనమునా । కట్టిగానొనరించిగట్టి
గావినమధిపా ॥ ౫౦ ॥ సీ ॥ తలఁపించునేదేవుతనువునందఱిలాండములుఁయొనిధి
భంగవిలసనముల । నేదేవుమహిమకునింతయుదంతింద్రపదమగ్నతదితరపదసమా
న । మేదేవునిజమాయ నెవ్వాఁడుగడచన నేరఁడుతనమేనిదేవతే । నేదేవుఁడిం
శకునింతయైయంతకునంతయైగుటిలేకయతిశయిల్లు । నాజగత్కర్తృదుష్టసంహరణ
బుద్ధి । విట్టబుండనధరనుద్భవించియేత్ర । పాలుఁడునుబుండరీకుండుబలసికొలువ ।
నుండుత్థంబునకు నేగుమదయకాంతు ॥ ౫౧ ॥ క ॥ ఏగిమహానదివారిం దోఁగిహ
రింగొలుపునిఖిలగురితశ్రేణుల్ । కాఁగినయినుమామిషమని । మూఁగికోసనమక్షి
కాసముఁహంబులగు ॥ ౫౨ ॥ తే ॥ బ్రాహ్మణునిదగ్గిదండ్రనిభాత్రదాత । గురు
జనుంబుహింసిచిక్కుగ్రుడైన । శీఘ్రపానాభిరతుఁడుశ్రీబుడైన । పాండురం
గాధివఁగించిపరమనొందు ॥ ౫౩ ॥ క ॥ నావిశ్వాభూతిమహిమేవతములఁ
దమ్ముగమియుఁదనఁగొలువఁగశో । కావహమతిభవదగ్రజ । దీవనగొనిదనియెన
య్యధిస్థిరుఁడెలమి ॥ ౫౪ ॥ ఉ ॥ అసుముదాప్తచంశభుండుంతఁగనుంగొనియె
వసుంధరా । నాకమునాకుపాకశుకనానకుకాదికసన్తునిస్తుత । శ్లోకముశోకకర్త
మవిశోషఁకోకహితప్రభాసము । త్రేకముఁదాపవహ్నిజలశీకరసేకముఁబొండరీక
ము ॥ ౫౫ ॥ లయగ్రాహి ॥ కంబువునరాశచికురంబులఁగట్టికకరంబురుహ
యుగ్గచళికాంబకమునగ్న । స్వంబుఁబసికొప్పువెదురుబెరుగునుడ్డపొడంగం బద
ములంబులుకుచుంబొదలుమువ్వన్ । జుబుఱుబిదుదీభారంబుమకరాకృతగరంబు
గుగుండలములుంబరఁగఁబంకా । బ్లంబులదలిర్చునిసుపుంబతిభంబెఁద్రావిగంబుకు

శ్లోనివెల్లడిగా. వెల్లకంపించి-అర్థమువఁగెడి ॥ ౪౯ ॥ పాటిపాటితలపోతలు - కొంచెపుత
లవలలు. పోవనడువుము-పోఁగొట్టుము ॥ ౫౦ ॥ విలసనముల-త్రాతములచేత. మగ్న-అ
ఁగిన. కడగన-మీసను. గుఱి-మీక. పదముకాంతి-గారవారిపదచేత ॥ ౫౧ ॥ గో
-ప్రాసముచేసి. అమిషము-మాంసము. మూఁగికోసన-చట్టుకొన్న. శీఘ్ర-వెఱకుకాలచేవం
దినపారాయిని ॥ ౫౨ ॥ తగ్గుగమితము-లసమాహము ॥ ౫౩ ॥ కుముదాప్త-చంద్రుని. నాకు
చాక-చాత్తికి. శ్లోకము-శ్లాఘము. విశోషణ - ఎండించునట్టి. శోకహితప్రభా - సూర్యత్ర
కాశముచేత. సముత్తేకము-హెచ్చవది. సేకము-తదుపుటగలది ॥ ౫౪ ॥ కంబువు-శంఖము.
చికురంబులు - తలవెండ్రుకలు. నగ్నిస్వబు - దిగంబరత్వము. పంక-అవులమందను. రొ
ప్ప-తోలునట్టి. ఉడ్డ-నాలుగు రుదిభర. బు-ప్రకాశాంతియము నిసుత్రు-శిశువును. రోహ

రోహణ నగంబగునగణ్యుక్ ॥ ౫౬ ॥ క ॥ పుష్కరిణిచీర్థమాడియొం । బు
ష్కరదళనయనమూర్తిబూజించియునా । విష్కృతశుభోన్మతియునతి । నిష్క
ల్పమతియునయ్యెన్మతిమనిపతి ॥ ౫౭ ॥ క ॥ దానంబునవెత్తుగురుపతి ।
దానంబుననైన కీడుదలగిహరికృపా । దానంబునందెగురుపతి దానంబునరుద్ధ
వంబుదానికెగలదే ॥ ౫౮ ॥ తే ॥ అయితందుగిండుబుద్ధిజుండయ్యెవేది । యయ్యె
శ్రీపాండరికమహాస్థలంబు । పాపపశువులవిశేసింబిభక్తివిరుపు । పాండురంగా
గ్నిలోవేల్చుపాండవునకు ॥ ౫౯ ॥ వ ॥ ఇవిధంబుననవ్విధువంశవతంసుంబుకంసమ
ర్దనసాక్షాత్కారదర్శనంబు నాపాదించుటంగృతార్థుండై పాండరికవాస్తవ్యులగు
పుండరికాదివిద్యత్పుండరికంబుల నొండుండగిర్తించుచుం బ్రవర్తించి కతిపయిదివ
సప్రచారుడైయచ్చటనండినిజానుజద్యజననాధంబుగా గజపురంబునకుం జనుడెం
చినుఖంబుండై నట్లగుటండేసి ॥ ౬౦ ॥ క ॥ అయిదుహాస్థలమనితన । హృదయం
బునందొండరికమెవ్వడెఱుంగఁడా । మెదుకచనునిదియుముక్తిప్రదమనిపెరితీర్థమున
కుబహుళిగమనిధీ ॥ ౬౧ ॥ క ॥ వాలినదప్పివెరుజ్జర । కూలంబుననుయ్యిద్రవ్యకు
మతిగలిగినక । శ్రీలలానావిధుండుండని । నేలయుత్తేత్రమనియరుగునిచుడుగులుగుక్ ॥
౬౨ ॥ చ ॥ మసనమునందునైననంబురమార్గమునంబడియొనెట్టనై । ననకలగర్విత
స్థలమునంబువగేహమునందునైననా । కనముననెట్టనేలపయంగంకటిమెదనునైనమా
నవుం । డనువులబానిసిష్కలుపుండైహరిదానగునమ్మహాస్థుక్ ॥ ౬౩ ॥ క ॥ విసు
పతితుండైనగానీ । చనితత్తేత్రంబునందుజానోపిపున । ర్జననంబుగనెడుగావుర ।
జనులకునాస్థలమునందుజనుదనపూర్వక్ ॥ ౬౪ ॥ ఉ ॥ అదిభృదుత్తరాశశతహ
స్తమితావనినున్నవాండుబో । ధిమ్రుమమూర్తిమైన్మహాతీర్థనివాసులఁగావుహాని
నో । భద్రవిచారయాభువన భర్తగునుత్తరభాగమూఁడియ । యుద్రసుఖాన్నుక్
వెలయుంగుండలతీర్థముతీర్థరాజమై ॥ ౬౫ ॥ క ॥ వెండిదనతొడుగుమణిమయింకం

జనగంబు-రత్నవర్ణశము ॥ ౫౬ ॥ పుష్కరదళ-తామరపైఠులవంటి అపమగృత-ప్రసిద్ధ
మయిన॥ ౫౭ ॥ దానంబునక-ఈవిచేత; నలుకుటచేత ఉచ్చసాము-జెన్నము. దానికి-దాన
మిచ్చవానికి॥ ౫౮ ॥ విశేసింబి-సఱికి, చరుపు-పెంజుమునందువేల్చుటవైచ-దినయన్నము॥ ౫౯ ॥
ఎలింసంబు-నిగనుధరించెడిప్రపుచ్చెందు-శ్రేష్ఠుండు, సాక్షాత్కార-ప్రత్యక్షమైన, వాస్తవ్య
లు-వాసముచేయువారు. పుండరికంబులక-శ్రేష్ఠులను. ప్రవర్తించి-ఉండి. ప్రచారుం
డు-మెలంగువాఁడు ॥ ౬౦ ॥ మెదుక-తెలివిహాలినవాఁడు ॥ ౬౧ ॥ వియజ్జరకూలంబునక-
అకాశగంగగట్టునందు ॥ ౬౨ ॥ మసనము-శ్మశానము, గర్విత-నిందించుచుండిన. ప్లవగేహ
ము-మాలయిల్లు. కంటి-మంచము. అనుపుక్-పాణిములను. నిష్కలుడుడు-పాప
ములేనివాఁడు ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ అదిభృదుత్తరాశక-ఃట్టు, దేవునికి ఉత్తరపుదిక్కునందు. బో
ధిమ్రుమమూర్తి-రామచేట్టురూపముగలవాఁడు. ఊడి-అవలంబించి ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ నేల

డలయుగమదటదాచెగొండగొడుగుగా । నుండుసతతజనంగ దద్దురి । కుండలప
రిపూర్ణకర్ణకుహరుడునగుచు ॥ ౬౬ ॥ సీ ॥ ఆకుండలాఖ్యత్రిధౌంబుధారలనాడినర
కేసరిభజించునరుడురాజ । సూయఫలంబొందుజూపెయ్యవేలకజుట్టిరా
నేనుచేతు । లవెడల్పనేలవాలాయంబుగాంగసపూర్ణియలెఱిఁభుజించునుజనుల ।
చేతబూజుగొనుపూతనాఘాతనారీహర్తబహుజనశ్రేణులందు । వారుముక్తు
లుధాజీవవంతులయ్యు । వారిపితరులున్నప్రవైవఱులువారు । వారువరియించుచు
న్నయ్యుర్వరయతెల్ల । దీవివారలపలుకులుచేవకథలు ॥ ౬౭ ॥ తే ॥ ఆన్యకేసరిభజి
యింతురమరకన్య । లెన్నబెకగ్రంధుహరితులిచ్చియిచ్చి । వారిగోల్వకగర్విండు
వారుక్షేత్ర । మండలముననుశ్చింతినుండలేరు ॥ ౬౮ ॥ ఉ ॥ ఆనరసింహుమోల
మృతులైకులకోటిసమన్వితంబుగా । మానవులూర్ధ్వలోకసుఖమగ్నతఁజొక్కదురె
ల్లకాలము ॥ దానికిగర్వియైన గుయతప్రియపుత్రుఁడెసాక్షియప్పట ॥ గాని
తెఱంగుల ॥ మెలంగుకష్టమతఁగిరెన్నెకసంగత ॥ ౬౯ ॥ ఉ ॥ చంకజవ్రతనేత్రు
నకుఁబెచ్చించికుటననుండువానను । త్వంకవహసనాద్యమరపాలమలోలముపద్మ
తీర్థమో । పంకవిదూరకేలంగలపద్మమునచ్చటదాచినాడుచ । క్రాంకుండును ॥
త్రిదంష్ట్రమనుజాశననాశనపేతుకంబుగ ॥ ౭౦ ॥ క ॥ ఆత్మీరతనువునకుల । స్త్రీ
తరుణేల్లభుండజీవమువృజినో । పేతుండునవధిసవనో । ద్భూతఫలంబంగునందు
బొందివిడిచిన ॥ ౭౧ ॥ ఉ ॥ పాపదురాపరాధమగుపద్మసమాహ్వయతీర్థమాశిసి ।
రేవురుపుండుగ్రోలునొకయిండుకయెన్నడునేనివాసి ॥ బాపములభిఁభాషము
లబంధనమున శతకౌటకృంగముల్ । తాపవికారముల్ మరుజలంబులుపుట్టువుల
త్వేతైలముల్ ॥ ౭౨ ॥ క ॥ ఒకండునుకర్తాఖ్యుండుఘా । తుకుండుగలండుకల్లుదాగు
దునుముధరామ । ర్త్యకులులకఱదలంచుంగురు । నకుంగనకముదొంగిలుదినదినము
నజపుతా ॥ ౭౩ ॥ క ॥ ఆవృషలీపతియావ । జీవంబుగనంతసంతఁజేసిననానాం । ఘో
విసరంబులుపటమున । గోవలుపడవాసిచిత్రగుప్తుండుదాచె ॥ ౭౪ ॥ శా ॥ ఆసిండు
దొకనాడువాఁడెఱుఁజతుర్వాధాన్వితుండైవెనుం । గానందెరువుగట్టియేగుపుజ
లంగట్టిండ్లిమైవోచినీ । రానెరోయుచునుండిపిగొనిమధ్యాహ్నతపాపాతజ ।

భావైరిక - దేవతలరాజు. భూతనారీకర్త - విశాఖశ్రీనివాసరాచు ॥ ౬౬:౬౮ ॥ మ్రోల -
ఎనుట. నిరయైకసంగతులు - శరణమున ఒకటిసేపించువారు ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ వృజిసూతేతుండు
ను - పాపములతోఁ గూడుకొన్నవాఁడును. అనవధి - మేరలేని. బొంది - దేహము ॥ ౭౧ ॥ దు
రావ - పాపిశకక్రమగాని. శాఖ - పిల్లి. మరు - నిర్భరేనచోటి. ఆత్మతైలములు - తాటిలోని
నూనెలు ॥ ౭౨ ॥ ఆట - ట్రోహము ॥ ౭౩ ॥ వృషలీపతి - శూద్రదాసమగ్గఁడు. హసాంఘో
విసరంబులు - ఆనేకములైన పాపసమాహములు. గోవలు - దొంగులు ॥ ౭౪ ॥ ఆపాతజ
గ్లానిక - అంతటను పడుటవలనఁ బుట్టినబాధవలని బద్ధలికచేత. కాసరము - ఎనుఁబాటు.

హ్లానిందస్సమయార్థకాసరముఃఖోలంబూచియాదికగ్ర-౧౬॥౨౫॥ తే ॥ అంతఃగౌం
తకాలమరుగంగమృత్యుగో | చరతనున్నయానుశర్మకడకు | లిఖితతత్కృతాఘరిపి
యైనపటముఁదె | ప్పించిచిశ్రీగుప్తుఁడెంచిమాచి॥ ౨౬ ॥ క ॥ దురితశతకోటులంద
క్షరమొకటియుఁగానలేకకంపవికృతిభం | గురతాయుఁడైజమకడ | కరిగితగం
బలుకుననఁడుప్రాజలియగుచు ॥ ౨౭ ॥ ఉ ॥ డక్క-గవాసితిస్తునుపటమ్మన
యందునుశర్మపాపమల్ | లేక్క-యెలుంగరాదులవలేశముదానికినట్టివాఁతయం
డక్క-జమిప్పడొక్కటియునక్షరరూపములేదుజేవనే | డక్క-డితంబుగట్టియిడినట్లు
లయున్నచిక్కప్పదేలుచు ॥ ౨౮ ॥ తే ॥ హతలతాంతమైనయారామమునుబోలె | వి
గతతారమైనవిన్నుఁబోలె | గళితవల్లమగుటంగళితంబుదీనికి | మీరెఱెలియవలయుం
గానఁబం ॥ ౨౯ ॥ క ॥ అనిపలుగునమ్మహామతి | గనిజముఁడిట్లనియెనివుకవిలియనీ
వ్రా | సినలిపియున్నవాలేదో | కనుఁగొనుమీసారిలెస్సగాగదకవరా॥౩౦॥ఆ ॥ అ
నుడునట్లకాకయనిచిత్రగుప్తుడు | దండధరునియాజ్ఞ వెండినేగి | పటనుప్రతిపుటం
బుఁబరికించియందునీ | క్షేంఁచెఁజక్కపాణిచేతివ్రాత॥౩౧ ॥ ఉ ॥ ఈతఁడువర్మకీర్త
మున కేగియొకానొకనాడు తత్పయో | ధోతనిజాంగుడైవనుకతంబున వివ్రవధాది
పాతక | వ్రాతముఁదొంటిపుట్టిపులఁబ్రాస్తములైనయఘంబుల ॥౩౨ ॥ మ ॥ ధౌతఘ
నాఘనావలులతోసరియొసరిపోయెనన్నియు ॥౩౩ ॥ క ॥ అనునర్థంబుగలలిపి | గ
నిసనిజముఁబలుకననఁడుగానఁబడునునే | మునువ్రాసినయదియన్యము | కనుపట్టె
దునేలిఖితమొకానివినఁదగు ॥౩౪ ॥ సీ ॥ అనియొప్పుకాతుకజనకాక్షరశ్రేణివీక్షిం
చినచ్చితివిద్వదింద | యిదిమీరలెఱింగింపుఁడే నాటనకృదవగానానంబునమహాకలు
షరాశి | వలనఁబూరుఁడజేరఁదలఁగుపుణ్యపుండ్రీకమెన్నఁడుగనవిసనీయదుక్త | లిపి
పక్షిగనేకవారపయోభిమజ్జనమాత్రచేనఁదలచినపహిమగలుగు | దివ్యతీర్థంబువైభవ
మవ్యయప్ర | సాదమేరురమానసౌజ్ఞవ్యల్యకల్య | వచనరచనలవివరింపవలయునప్ర

శిశి | లిఖితతత్కృతాఘరిపి—వ్రాతఁబడినవానిచేత చేయఁబడిన పాపములఁబలుగలది ॥ ౨౬ ॥
భంగుకన—కక్రత ॥ ౨౭ ॥ డక్క-గ—అనుభవమునకుతగునట్లు, అక్క-జము—వింత, కతి
తము—కునితూసిగట్టనచేసినచదురుపుగోనిపట్టతో జేసినతక్కుపుస్తకము | ౨౮ ॥ హతలతాం
తము—కొట్టఁబడినపువ్వులగులది, విగతతారము—పోయిననది త్రిములుగలది; విజ్ఞ—మిన్న—అ
తాతము, కళితము—కడితము ॥ ౨౯ ॥ కలియ—లేక్కపుస్తకము ॥ ౩౦ ॥ పెండిక—బట్
యను ॥ ౩౧ ॥ తత్పయోధోతనిజాంగుడు—అనీకృతేతకడుగఁబడిన తనదేహముగలవాడు,
మరుద్ధాతఘనాఘనావలులతో—గాలిచేతచెదరగొట్టఁబడిన వానకాలపు మేఘకల్లులతో,
సరిపోయె—నశించెను ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥ కాతుకజనక—వేదాకనుభుక్తిండునట్టి, సక్రీదవగానా
నంబునక—ఒకతూరిఘనముచేత, వికవార—ఒకసారి, పయోభిజ్జన—నీటియందుమురుగుట,
అవ్యయ—తగ్గని, మేఘర—అరికయిందన, దౌజ్జివ్యకల్య—ప్రకాశతప్తమునుకొన చాతుర్య

పన్నదైశ్యలతాదాత్ర భానుపుత్ర ! ౮౪ || వ || అసనస్పద్మమిత్ర పుత్రంశుచిత్ర
గుప్తునట్లనియె || ౮౫ || శా || ప్రాశస్త్యంబువహించుదండకమహారణ్యంబుపుణ్య
స్థిలం । చాశతోగ్ర-టివిశాలభూమి ఖలుదుష్పాప్రప్రభావోదయ । శ్రీశుద్ధుత్ గను
దానిగౌతమగుణోత్సేకంబుకల్పిత్ హృషీ । కేశావాసముపొందరికనిలయంబీరెంటి
శిశుంబుదిక్ || ౮౬ || సీ || అరుండుమెలగుటయనిలుండు వీడుటయంద్రుండు
వన్నెంచుటిలజలముల । మునుఁగకతిగమాటయును నెసంగునెవిష్ణునాజ్ఞాప్తినెవ్వఁ
డభిఃజగము । బ్రహ్మయైస్సజయించుఁ బద్మాక్షుండైప్రోచు వదనారియైశ్రీంచును
శ్చక్రిభుజుల । లోకపాలకులనేలోకేశుకరుణాకటాక్షుంబెనుధిక్పతియందునిలుపు ।
నానిభుండెందునుండు మర్త్యమునఁబుట్టి । భూతకోటిసమగ్రహ-బునఁబెనుపుచు ।
నెందుఁగ్రుఱిమిశర్తయుఁజెందెముక్తి । దానికెనవచ్చుతీర్థమీధరణిఁగలదె || ౮౭ || వ ||
అనిపద్మనీర్ధంబు శీర్ఘ వరణవిహరణ చరితార్థంబగుదానినాగుణంబులునగణితప్ర
భావంబులని కొనియాడి || ౮౮ || క || పెనుఁగృప సుశర్మఁగనుఁగొని తనువునిమిరి
యాదరించుదండధరుఁడుచం । ద్రునిలఁజల్లనగుచం । దనభూషణవసనమాల్యతర్పి
తుఁజేసెన్ || ౮౯ || క || ఈగతిఁగృతాంతుకృపగని । సాగిచనియెనతఁడుగగనచర
యాసమునన్ । నాగనరయతసురపున్నాగానీకములుగొలువ నాకంబునకున్ || ౯౦ ||
మ || అమరాధీశుఁడుకొరవంబెనఁగఁదన్నధాసనాసీనుఁడే । యమరుద్భోగములెల్ల
గాంచిధరయందగ్రాస్యయోధుఁడుడై । కమలావల్లభు పొందరికపతిసాక్షాద్భ్ర
ష్టముఁగొల్పిరి । త్యముఁదన్నందిక రాదలంకృతియెచేయఁజాలనేతెధ్యః || ౯౧ ||
శా || అపంచత్వముగాఁగ నిట్లుహరిగేహతుఁడేసమ్మాన్దనం । బాపాదింశఘటిల్లుపు
ణ్యమునఁజంద్రావాసముంజొచ్చిహ । ద్వాపూర్ణస్థితిఁబెక్కుభోగములఁ బెక్కుదావ
శుత్ గాంచిధా । శ్రీపాలోత్తముఁడైసుకీర్తియననుర్వించెపునంబుట్టుచున్ || ౯౨ ||
క || అతఁడధికభక్తితోనా । యతకీర్తి స్ఫూర్తియైవెలసిజగ । త్పతినుచితపూజ
నంబులఁ । బ్రతిఘనీముదెలచుభక్తపరతంత్రుండై || ౯౩ || ఆ || అతఁడుసన్యసిం చేనభి
లభోగఁబులు । నిండువఁగనునాడయుండియుండి । నందనందనాఁఘ్నినాభికేసేవో
పయోగరాగభోగమొకటిదక్క- || ౯౪ || సీ || నిలువుననాలిపించెవిలువంగడమునెల్ల
శరముల యాయంబుఁబొరయుటుకీసె । దగశబ్దమూత్రపాత్రముచేసె గుణలత

ముగల. ఆప్రపన్న-శకణాగతులుశాని. దైశ్యలతాదాత్ర-రాక్షసులనడి తిఁగలకణాదవలయై
నవాఁదా || ౮౪ || ౮౫ || ఖలుదుష్పాప్రప్రభావోదయ || ౮౬ || రిరము-స్థిరము
అధిక్యతి-అధికారము || ౮౭ || తీర్థచరణ-స్థునియొక్క || ౮౮ || ౮౯ || పున్నాగ-పురుషశ్రే
ష్టుయొక్క || ౯౦ || మరుద్భోగములు-దేవతలయొక్కభోగములు || ౯౧ || అపంచత్వముగాఁ
గన్-చచ్చుకలతము || ౯౨ || ఘ్రసము-తినము. తెలచున్-సేవించును || ౯౩ || అఁఘ్నిశా
కి-పాదకమలముల || ౯౪ || వంగడము-వంగము. అంతంబు - వచ్చుబడి; మర్త్యధాసము

మౌక్తికునఁగట్టించెమాలబలముఁ | గంచుకీచశముగావించెనేనా నాధుఁగట్టిచెసహ
చరుఁగట్టియొండఁ | బ్రతిపక్షభావసంగతుఁడనిహితఁజూచెవరకేతనముకిర్తిభరము
డులిపె | ధర్మనిర్మలబుద్ధిసశర్మఁగదిసి | కొలువఁగాలేకచనికోపగించిమదనుఁడు
రకతనవారలతనికినోడుచునిరె | పతికిగోడొటబట్టపాపంబుగాడె || ౯౫ || క || ఆ
గాజుర్తి పదంపడి | క్షీరోదన్యాఁమునవిచిత్రగర్భిణ | స్త్రీరమణుఁగలసియేకా |
కారంబునలఁమొజ్జుంబులువొగడక || ౯౬ || క || వినుమఘియగుతకులభం | జ
నమజ్జనమమృతనిధింశంబగుటకుఁగా | పునసర్వజనోపాస్యం | బనూనమస్త్రీర
జనునుపచునునఘా || ౯౭ || ఉ || ధూరిసుఖానందంగములుపూరుపుఁబొందపుసోమ
పానకై | దారజలోపయోగములు తేటలనంబనఁకులనైత్తిక | బేరుజిలొక్క
తుల్ జతగపేటికకత్తెపులేలయెంచునె | వ్యాకిఁబద్మశ్రీర్థపతివారికిఁజేరినఁగల్గుసౌఖ్య
ముల్ || ౯౮ || చ || కృతముననేకదంష్ట్రఁడయిక్రిడయొనర్చుచుఁజేతదంష్ట్రీకా |
ద్వితఁతుముచేవెలుంగుచుచుండితిదంష్ట్రీలతోడదాసురం | బుతఁజేరించునొక్క
దితిపుత్రుఁడువృత్తుఁడువానిఁబోలఁడ | దృశజనకప్రతాపమునఁధూరిబలంబునమా
ఁగుపెంపున || ౯౯ || క || ఆహరిహయారిపార్థి | గ్రాహయనహిరణ్యకశిపు
గాదిలినుతుండై | బాహుబలిశిఖండ్రజగ | ద్రాహంబానరించె నేకదంష్ట్రీయఁదా
నుక || ౧౦౦ || క || ఆయెంటిపటివేలుపు | దాయుబాలియించెపుహరిదంభో
లికటు | చ్చాయలనూగలలూపున | ఖాయుధముల వఱడుఁజేరువ్యాఘ్రీముఁబో
లక || ౧౦౧ || ఉ || వెండియురావణాబ్ధిబ్రభమిచేంద్రీలోకహలాహలాకృతిక |
మంచుడుదంష్ట్రీకాయుగమునంబెడఁగైయతికాయనామమాతండుధాంచిత్తేశఁడ
లఁదర్వెఁడదుగ్రనికొటుంబట్టివి | స్థుండునిరాముడైవిలయసూర్యకరోగ్రీశరాగ్రీధా
రలక || ౧౦౨ || ఉ || ఆపితబద్ధనైరమతినంతటఁబోవకవాడువెండియుక | ద్వ
పరవేశనిర్ధరఁడైదంష్ట్రీఁడునానందయించియాదిల | క్షీచలిఁబొడరీకవిభుఁడేరికనుం
గొనిపలుమిక్కిలిక | గోపముషర్వటకగొలిమిగూండుల యీడునఁగన్నులుబృ

మాలబలము—మాలబలమును. సహచరుక—స్త్రీహితుని. కీర్తిభరముక—కీర్తియొక్క అరిశ
యమును, అడుసుయొక్క అరుపును || ౯౫ || ౯౫ || అమృతనిధి—సమద్రము || ౯౮ || అనుపంగ
ములు—చేరికలవి. కైవార—చరిమల్ల యందలి. తత్కలనక—దానిచేరిక చేత. జతగపేటిక
కుక—కడుపుపెట్టెకు. అత్తెపులు—అత్తెనులు—అవ్యాధి. చారికిక—జలమనకు || ౯౮ ||
అమృతజనక—అశ్వత్థమును స్త్రీంశెడి || ౯౯ || హరిహయారి—ఇంద్రునిపగ వాఁడు—రాక్షసుఁడు.
గాదిలి—ప్రియమైన. శిఖిక—అగ్ని చేత || ౧౦౦ || వేలుపుదాయక—రాక్షసుని. పాలియం
చెక—చంపను. వఱడుక—నక్కను. భీరు—భీల్పు || ౧౦౧ || రావణాబ్ధిక—రావణుఁడ
నెడిసమద్రమునందు. త్రిలోకహలాహలాకృతిక—మాధులొకములకును హలాహలివిషమునిధ
మున. బెడఁగై—అందఱు. తర్వక—నలుకెను. ధారలక—వాడలచేత || ౧౦౨ || ఆపిత—

౫౯॥౧౦౩॥ఉ॥ఎక్కడికేగుడెంచితి వహీనవిహారచిత్తస్సేకనే । జక్కనానందైదక
 బుబుదజంపిదొంగిలిమృతమదీయులక ॥ రక్కసులకనినుంబొదివి ప్రాణముగొం
 దుంగడంగిసాదవై ॥ త్రుక్కిడియున్నబోవిదువదొల్లిటిత్రుళ్లికంశెల్లదిచ్చటక ॥
 ౧౦౪ ॥ మ ॥ అనసింహంబునకల్లునక్కక్రియ నెట్లామేమమల్ పలియ ॥ ద్విజుం
 డంతకడండభీషణక దాదండంబునకప్రేయవం ॥ చనఁనూలించెదదుగ్రసాధనముంగు
 సధ్వంసితస్థోరతా ॥ డనవేగంబునభగ్గుమయ్యెకటికేల్లత్తులకాశిక్యముక ॥ ౧౦౫॥
 శా ॥ అత్తార్థ్యధ్వజుడప్పడాగ్రహసహవ్యగ్రాన్తుడైదానవుక ॥ మొత్తెకమెత్తు
 వీకడక్షిణకరాంభోజంబునందానన ॥ ముత్తుండుకగడతేటెనెత్తురులుగ్రమ్మకము
 క్కనకవారతఁడెక ॥ మొత్తంబుల్ గొనిప్రస్తుతించిరమరుల్ మోదించిదామోదరుక ॥
 ౧౦౬ ॥ క ॥ అయెడమదిక్కుచిక్కుం ॥ బోయతివరకానవచ్చి యున్నదిభగ్గుం ॥
 బైయిపుడుమంత్రవగ్గ ॥ శ్రీమతవక్షస్థలునకుజితదనుజునక ॥ ౧౦౭ ॥ ఉ ॥
 ఆకమలేక్షణుండుతనయకుగ్రనదాల్చినసిద్ధమంత్రముక ॥ నాకెఱింగించినాఁడుమును
 నాయెడంగునకూర్చిపేర్చినే ॥ లోకమునందునెవ్వరికిలోబడునేరదునాకెకానిత ॥
 ద్వాక్యకృతిసాపుడుంబుకుంబ్రాంజలియైగుతఁడిందుశేఖరక ॥ ౧౦౮ ॥ చ ॥ పశు
 పతిమమ్మబోలినవృషస్థులపైఁగృహచాలియుగ్రత్వా దృశులకనైజమాటవసుదే
 వతనూభవదత్తమంత్రముక ॥ విశదముగాఁగనాకొనఁగవేనువేడెదదానఁజేసినః ॥
 భశరధిద్రేవ్వసీదయనఖండ సుఖస్సురగుంబునొందెదక ॥ ౧౦౯ ॥ ఉ ॥ నావిసిశూలి
 పలుగుమునినాయకయీమనుమెదుగోప్యమై ॥ తావిలసిల్లదీసిదురితప్రవణాత్తుల
 కకమురారిసే ॥ నావిమఖప్రసాదులకనైష్టవమార్గముగానిహీనపుం ॥ దోవఁజ
 రింపునజ్జనవిరోధులకుందగదింతదెల్పఁగక ॥ ౧౧౦ ॥ క ॥ నీవుహరిభక్తియుతుండ
 వు ॥ గావుననాకెఱుంగూర్తుగావునవిజ్ఞా ॥ నావాసపూర్ణబద్ధివి ॥ గావునవిఁపిం
 తువినుము కలుషవిరూరా ॥ ౧౧౧ ॥ ఊ ॥ స్వర్పాద్యం సత్యసామాద్యం పథప
 వ్యం సదీర్ఘకమ్ ॥ వ్యథం వస్తాదిసశ్యంతం సమారంతం విదుర్బుధాః ॥ ౧౧౨ ॥
 క ॥ కృష్ణుండుబుషిగాఁగమహా ॥ విష్ణుండుదేవతగఁబొల్చివేమాటులుత ॥ నిష్ణాత

పాండవఁడెస॥౧౦౩॥కలుచక—కూరముగా, త్రుక్కిడి—గర్వముడిగ, త్రుక్కు—గర్వము ॥ ౧౦౪ ॥
 ౧౦౫ ॥ అత్తార్థ్యధ్వజుడు—అత్తార్థ్యుండు, అగ్రహసహవ్యగ్రాన్తుడు—కోపముతోపేరికపడు
 నట్టిమనసుగలవాఁడు, వీకడ—పూర్వకతో, కడతేటె—చక్కన, మోదించి—సంతోషించి ॥
 ౧౦౬ ॥ భగ్గుండు—భంగిమనొందినదై ॥ ౧౦౭ ॥ ఆక్కునక—బొమ్మనందు, కూర్చిపేర్చిక—
 స్నేహకారముచేత, ద్వాక్యకృతి—దానివిశేషాకారము ॥ ౧౦౮ ॥ పశుపతి—శివుడా, పుష్క
 లకైక—శరణాగతుఁడైన, ఉన్కి—ఉండుట, త్వాదృశులకుక—దావలఁచివారికి, శరధి—స
 ముద్రము, త్రేవ్యక—త్రేగఁగా—నగింపఁగా ॥ ౧౦౯ ॥ మనువు—మంత్రము, గోప్యము—రహ
 స్యము, దురితప్రవృత్తులకుక—పాపమునందానక్రమయిన మనస్సుగలవారికి, ప్రచారులకుక—
 నడవడిగలవారికి ॥ ౧౧౦ ॥ కూర్తు—స్నేహింతువు ॥ ౧౧౧ ॥ ౧౧౨ ॥ కేరొను—ఉచ్చ

బద్ధిచేకొను । వైష్ణవులకునీమనువుధ్రింస్థితియొసంగుక ॥ ౧౦౩ ॥ ఉ ॥ ఎ వ్వఁ
 డుపొండరికమునకేగిమహానదిదీర్ఘమాడితా । నవ్విధులెల్లదీర్చికమలాత్మనకుకబి
 గమిల్లి నూలుమా । ర్లివ్వరమంత్రివర్ధిబరియించునతఁడఖిలాభువంకమల్ । దభవస
 నంగనంగలఁడుతత్త్వమహాత్త్వముసత్త్వరంబుగక ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ విధివంతంబుగవధున
 నిధినిచ్చలునేబరింతునిభిలభవతమో । వధవిధివిధువగుదీక్ష । విధివంతనశస్త్రిసాదవి
 భవాపేక్ష ॥ ౧౦౫ ॥ వ ॥ సిద్ధేశ్వరాహ్వయంబునసిద్ధలింగంబవైయెందేసివుండుదు
 వాదక్షిణద్వారంబునధిష్ఠించి యీమంత్రంబుననుష్ఠించుఁ స్థాగరిష్ఠలకఁష్టార్థసిద్ధికర
 తలస్ఫటికఘటకయగుటనిగమాగ్ధంబు । తొల్లితీర్థయాత్రాచరణనిపుణుడగుసీలాంబ
 రుండునిభిలతీర్థంబులనుదస్థించుచుఁబొంపరీకంబుసాత్తైచి యుత్తుంగతరంగదోలా
 రూఢకలహంసపల కలకలారావఘుమఘుమితబ్రహ్మాండకుహారకోదంబగు భీమర
 థిసిరంబునం గృతస్నానుండై యనూనమహిమాభిరామంబగు నాక్షేత్రంబునంగల
 విచిత్రంబులు నేత్రప్రీణనంబుగా నాచరించుచు నచ్చోటసాక్షురండగు పుండరీకా
 త్మనీక్షించి వెఱంగందితదక్షురలక్షణంబునెఱుంగనేరక యూరకుండెనుండియునయ్యే
 కకుండలుండు చలవకారితనంబున నవ్వగ్ధంబులునిర్ణయింపనుచ్యుత్తుండై ॥ ౧౦౬ ॥
 మ ॥ కరములమెదికిసాచియునుపులుబిగ్గంబట్టియంతకొనిపూ । తొరముంబోవనద
 చ్చియట్టితఱిబద్ధంబట్లుమోమొప్పఁగాఁబరకొంగవ్వునఖావలంబనముతోఁబండాం
 శుఁగన్గించుభా । స్వరసిష్ఠందవమాచరించెనొకమాసంబన్నఁజ్యంబుగక ॥ ౧౦౭ ॥
 తే । దానవిధియమందిదానవధ్వింసియొసంగెఁ । గూర్చియన్నకథత్తైకర్తలునకు । న
 వ్వునామంత్రమాతండునంతనండి । యదియజపియింపదొంగెగాయత్రీవోలె ॥
 ౧౦౮ ॥ క ॥ భూరిగుణరత్నరాశిగు । మారుంగనుంగొనకఁగదిపురుమకారములో ।
 నారసియొసంగెమున్నా । నీరజవాఘండురుక్మిణికినీచనువు ॥ ౧౦౯ ॥ క ॥ జపి
 యింఁచెనేనుదివసము । లుపవాసపురస్సరముగమగ్నలినిపా । నిపుణమతింబరిచేసిటు ।
 లుపదిష్టంబై ననంత్రీయశ్శుక మొదవక ॥ ౧౧౦ ॥ ఉ ॥ విన్నుమదీయనేత్రీశిభివేగమునక
 జముఁగూడఁజన్నయ । మృన్మథుఁడిందుబింబనుకుమారుండుభోజతనూజయందుఁబు ।

రించు ॥ ౧౧౩ ॥ తీర్థమాడి-స్తానముచేసి ॥ ౧౦౪ ॥ కథ-విష్ణునియొక్కనిచ్చలు-వి
 ల్లస్పదు. భవతమోవధఃధీక-జన్మములనెది వీరకటినినాశము చేయుననియందు. విధుల-
 చంద్రుడు. విధివంత-నాకడుఁడా ॥ ౧౦౫ ॥ స్ఫటికఘటక-పటికపుత్రాన. సీలాంబుర
 డు-ఇలరాముఁడు. తొల్లి-చి-చొచ్చి. కోదంబు-నదిమిథాగముగలది. ప్రీణంబు-స్పృశి
 పుట్టించుటను. పికకుండలు-బలరాముఁడు. చలవకారితనంబునక-చుచ్చరముకలరాశిత
 నమున ॥ ౧౦౬ ॥ చందాశుక-సూర్యుని. వజ్రంబు-కడువఁదరినది ॥ ౧౦౭ ॥ ౧౦౮ ॥ తిల
 రు-యర్చించు ॥ ౧౦౯ ॥ ఉగ్రి-స్త్రీ-రుక్మిణి. ఉపదిష్టంబు-ఉపదేశింపఁబడినది. ఉన్నకము
 -ఉన్నానామ ॥ ౧౧౦ ॥ ఇముఁగూడఁజన్న-చచ్చిన. భోజతనూజ-రుక్మిణికిఁబిండి-లసాధ్యము ॥

తైత్తిర్యవైరిశ్చైకడింజపంబునెపంబునకబున | ర్జన్తమునాంబెరాగరసంపద
సెంపుమువద్దయ్యామఱిక॥౧౭౧॥సీ॥ బలభిదారామసంభవలతాంతశ్రేణిః బన్నము
నాకొక్కచిన్నతేరు | కాళికం గేనిచిలకలరాజుగొనితెచ్చినావెంటబడివాగెడవం
బువు | గగనధరదాగ్నిగణపత్రిమకరంబుబిరుదుటెక్కముగవేగిరమొనర్చు | మద
నగోపాలుండుమాతఁడిచేనాకుశెఱకుచేమలిపించుకఱకువల్లు | వనజహితువేడిత
మ్మితువునకుఁడమ్ము | దివ్యమలఁగాని సాధింపఁదీరదీను | నంబనీవంచుకుక్కిణి
ట్టుసిట్టు | దిరుగునైశవచాపలార్చి గుండువరుడు॥ ౧౭౨ ॥ చ ॥ పలుచనిలేతకంబి
గురుబత్తళికంబెకలించి తేనియం | గొలిపినచాసఁబుగలకొవ్విరియూవులనితుచా
వుడే | గలపానఁగూర్చెనాగలువుకృష్ణనిట్టపుడేవిరుక్కిణి | లలనజపించుమం
మ బలంబుననై నదిగా నెఱుంగుమీ ॥ ౧౭౩ ॥ క ॥ సరసిజభవభవవాయు | స్ఫురిత
మలై త్రిపురదహనములజ్రేజగములక | బురికొనిరసయవసాం | కురసఖముగనేర్చె
మన్నకుంఠితశక్తిక ॥ ౧౭౪ ॥ సీ ॥ పెంకంపతొడుగులిచ్చినమొలసనియయ్యెగ
సంబునోరాయకాననములు | కదులావుమానిసికాళ్ల రాచినచీవచాలయ్యెబావ్వ
దిజుఱుపజ్జె | బడెగండ్ల నొంటిమై బడినవిఘ్నేశవాహములయ్యెహరిదంతహస్తి
పతుల | వనపాలుగుడుసురజనగ్రుక్కతాళిఫలాకృతులయ్యెగులాచలములు | వృ
దు- గోమయపిండనమ్మిభితకార | వేల్లఫలబీజసమమ్రైపీల్లద్రవలు | కమలసంభవ
వరదానగర్వితాను | రవరఃట్టణనిర్భరాక్రమణవికృతి ॥ ౧౭౫ ॥ క ॥ ఊరిఁగొం
కకాలము | క్రూరగణైసోఁకుమూఁకుడిదలయూశుత్ | గారింపఁగనేనంతట |
వారింపఁగఁగఁగితిగ్గువనహితబుద్ధి ॥ ౧౭౬ ॥ చ ॥ అపుడపినాకమౌపసి
భాస్రములుంగొనియేయఁబూనిత | త్రిపురములాకటకటలదృష్టికిలత్యము
చేయుచోటమ | ద్వ్యభరుదితంబులై నశ్రమవారికఁబులుదిగ్గజాటియు | ద్విపయిగ
డకవడికిదొఱఁగివల్లువచూపినదీర్ఘముందుచు ॥ ౧౭౭ ॥ క ॥ మున్నేనుమేనలం
దిన | ప్రన్ననిభసితంబునఁచిశ్రమవారికదుక | శెన్నెనఁగమంచువలసలచున్నా

౧౭౧ | బలభీత-ఇంగ్రుని. లతాంతశ్రేణిక-పూలసరముచేత. చిన్న-చున్నట్లైన. పదిహ
గణ-ఎక్కలకాయత్రిమచేయఁబడినయశివ. చరత్-చిరుగురున్న. వత్రి-చింతిడి. మలిపిం
య-సరిమెనట్టి శ్రమ. తీరయ-సరిపడను. అత్రికుడు-ఓడించఁడినవాడు. ౧౭౨ | బత్తళిక
-అమ్మలపొది. బాసఁటలు-సహాయము-వాడి. గ్రావ్యరి-గ్రాత్రపుష్ప. ౧౭౩ | త్రిపురదహన
ములు-త్రిపురమునెడియెక్కులు. నీరసయవసాంకురసఖముగ-ఎండిశగడ్డిమొలకపోలికగా.
ఏర్చెక-కాల్చెత్. ౧౭౪ | సని-నైరు. దిడెగడ్ల-పెద్దకలుగులదియ. కఘ్నేశవాహనములు
-ఎండికొక్కలు. హరిదంతహస్తపతులు-దిగ్గజములు. తాళిఫలాకృతులు-తాటిపండ్లయాకృతిగ
లవి. పిండ-మద్దఁగఁజు. విశ్వ-కట్టణముల. ౧౭౫ | సోఁకుమూఁకుడిదలయూశులు-రాశి. సుల
యనికెట్టులగుట్టణములు. కారింపఁగ-బాధింపఁగా. ౧౭౬ | పి-పత్రాయుధమును. వపురు
దికంబు-దేహమనంగుఁబట్టినవి. శ్రమవారికఁబులు-దెఱుఁగువాట్లు. ౧౭౭ | మున్నేని-బిచ్చన

చికిత్సప్రపహించునరసవిపగిదిక్ || ౧౨౮ || క || భీమాహ్వయమునవర్తలునామే
 సంబుట్టువందినదియై వెలసెన్ || భూమిక్ బై మియనందగి || భీమరథియనంగమాలు
 పేరెనెంగంగె || ౧౨౯ || కా || ఆ బై మీదివిశ్వమున్ నిజకృపీటార్ద్ర బుగావించు
 చుక్ || శ్రీభామావిభుత్తైత్రపండలముడాసెన్ || డాసినన్ విచిరే || భాటలంబగుదానిపెం
 పుగనిమున్నగుదుండుప్రాణుల్ వహా || తోభోద్విగ్నయనసురలై పెలుచనాకోశిం
 చుచుక్ బెంపట || ౧౩౦ || క || భూరిభూయవృత్తలై చని || బై రవుమదరాగరుచి
 కృపాపూరితదృక్తైరభవబలుకుదురవృత్తా || హరులుహరిబలుకుక్రియగృతాంజ
 లులగుచుక్ || ౧౩౧ || ఉ || మికుటమైనవంకమునమిమ్ములగర్భముగాంగబొంగి
 నే || డొకటహాసానివంతియిడెము త్తరదిక్కున తైత్రసీమపై || నికటలయాభింబో
 లెనిటన్ ల్వంగనోపమునాగహారమే || మెక్కుడికేగువారమింక నెద్ది తెలుంగిట మీద
 నావుడుక్ || ౧౩౨ || నీ || కాళరాత్రిస్తరాగ్రకృతావకాశమైయరిమువల్చిడిపూం
 తయొప్పువెనుప || శిథిలస్వమొందినచె || గావిజడముడివిలకూడినెలపువ్వుచెంపం
 టంగంకాళమనబుద్ధింగరమునజంబెంపుంజిలువబట్టిననదిజలదరింప || నెచ్చటబ్ర
 భవించెనేతెద్దియనిపలుకు || సరభసోక్తులజగజ్జుగులులక || చాణిపుటీధుపాత్రం
 బుచాటవైచి || కలుపుమైసన్నకిన్నరనలుకడ్రోచి || యతిరహాకేళినుండియునగు
 గుడెంచె || భూరిజయూరవంచుకాలబైగవుండు || ౧౩౩ || ఆ || అగుగుడెంచియ
 మ్మహానదిసీతించి || చేతులైత్తిబెట్టుచిట్టమిడిచి || ఘోరకోపవేగధీగోక్తులలియం
 గం || బలుకునిట్లుతేత్రపాలకుండు || ౧౩౪ || చ || నిలునిలుగుంగభంగవగునిన్ను
 గనుంగొనిసాధ్యసావించి || హ్వలమత్తులైరితేత్రతలవాసులుదానికింగొంచెన్ || వ
 లమురిలొల్పడింకనీటవచ్చుటమానుముచెప్పకటిరా || నిలిచినిలించునన్నదివిశ్చిగ
 కార్యగజ్జగత్పతిక్ || ౧౩౫ || నీ || జగదుద్భవస్థితిక్షయహేతువెన్వడాదేవాది

మయిన. కుల—గొండ. గండ—విధమును—అండమును || ౧౨౮ || ౧౨౯ || కృపీట—జలమువేత. పి
 రేఖ—అలవరుసచేత. ఆభీలంబు—భయంకరము. పెంపు—ఆభివృద్ధి. చుహా—భోద్విగ్నయనస్థు
 లు—మిక్కుటయందున కలనచేతపెంపునొందినవనస్సుగలవారు. పెలుచగ—గట్టిగా. ఆక్రోశం
 చుచుక్—మొలబెట్టుకొనుచు పెంపట—హీనతనొందగా || ౧౩౦ || దృక్తైరభుక్—చూపుకొ
 నులగులవాని. అమృతావతలు—దేవతలు || ౧౩౧ || ప్రపంచి—విలు. నిక్రేణ—వ్యాపించె
 ను. నాగహార—సర్పహారములుగలవాడా || ౧౩౨ || వెల్చిడి—విచారి. చిలుకు—ముడి. నెల
 పుచ్చ—వ్రచ్చెన చంద్రుడు. కంఠాశము—కప్పుర. చిలువ—సాము. సరభసోక్తుల—శ్వ
 రసోడియాటలచేత. కలుపు—లోడ. రహాకేళి—ఏకాంతప్రీతయందు || ౧౩౩ || బెట్టు—గ
 ట్టిగా. చిట్టమిడిచి—చిటికవేసి. ఉలియంగ—ధ్వనింపగా || ౧౩౪ || యంగుంగపు—ఉన్న
 తియలైయలుగులదానవు. సాధ్యసావించువాడు—భయముచేతస్వాధీనతలపిన్నబుద్ధులు
 గలవారు. వలమురిలాల్పదు—శంభుమునధరించినవాడు. కృష్ణుడు || ౧౩౫ || గాగ్రహాగ్ర

జేవుండుదిక్కునాకు । గ్రాహనిగ్రహమీగికిరిగాచెనెవ్వఁడా త్రిషువనాధీశుండు
దిక్కునాకు । దుదిపదంబునాసంగిపులుఁగాచెనెవ్వఁడాదృఢదయామూర్తి
దిక్కునాకు । ద్రౌపదిబన్నుబుదలంగించెనెవ్వఁడాదీనమందారుండుదిక్కునాకు । నె
వ్వనిపదాబ్జమునదియించుబలము । వజ్రనకుడైనశీవుఁ డాత్మమాశీనిలిపె । నమ్మ
హవిష్టుఁడాకృష్టుఁ డాగుణాబ్ధి । దేవకీనందనుడెయెందుదిక్కునాకు ॥ ౧౩౬ ॥ తే ॥
శరణమవుగమ్ముం దృఢజ్వరమునడువు । భగ్నవతివైతికురురభర్తకతన । నిక
నెవ్వదిదిక్కుచక్రాంకనన్ను । బ్రోవుమనిపలరంగుపఁబలుగుడేవుఁ డేటి ॥ ౧౩౭ ॥
ఉ ॥ రమ్మగగమ్మద్రోవిమధురప్రియభాషిణిన్నుగగన్నమీ । దమ్మటియొక్కభయ
మ్మగలదావలదాతురవృత్తిమన్నయో । గమ్మననీప్రదేశమునఁ గమ్మినమజ్జనజన్మ
జాడ్యపా । శమ్మలఁడ్రోవు నిపుమనశమ్మశుభమ్ములు భూతకోటికి ॥ ౧౩౮ ॥
క ॥ అస్త్రతేత్రస్థిభవ । భస్త్రాంగజగంగకంఠెంచావనివగుడు ॥ భస్మీకరింపులోకా ।
పస్తారప్రాయదురితభాధాశతము ॥ ౧౩౯ ॥ చ ॥ అనివనజాతుండికరణినాన
తియిచ్చినదత్కృపారసం । బనుపెనువాననబ్ధి నక్రియకరయమారంగదత్ప్రదే
శమక । ధనువుననారిమైరిగెదానశరంబుగరంబుదాఁడినక । దున్నుఁగుఁజినుంగవీలు
గదుఁదూలుజగజ్జుజన్మలత్కృమల్ ॥ ౧౪౦ ॥ క ॥ ఎందుఁట్రవహించెనస్త్ర । న్నం
దనయత్తీర్థవిభువునరసింహాశ్రిం । శెందియదునందనాత్మానందమగ్నబద్ధగర్భ
నందనమింటే ॥ ౧౪౧ ॥ క ॥ అదిమొదలుగనుసరస్వతి । తుదగాఁగలతీర్థములకు
దొరమైనదుమక । బాదలుఁబిమ్మిపివృషభసేవిత । వదుఁడగుహరిమెచ్చతీర్థపరమా
నిపతి ॥ ౧౪౨ ॥ క ॥ సాక్షాత్కరింపదద్దద । శాశ్వతుడవేంచేసియుంకిన తీర్థకు
లా । ధృతముమసారతరళా । లక్షితముక్తావలీలలంతం బోలక ॥ ౧౪౩ ॥ క ॥
వెన్నుడుప్రశ్నకుఁబై । యన్నయెడకుదక్షిణాశనాకపులివనతలం । బున్నదిమిన్న
దికడిగను । నున్నదిగన్నదిశుభంబులూసఁగంబూసఁగ ॥ ౧౪౪ ॥ ఆమందునంద
గోవుమందయందుఁజరించు । రూపధన్యయోర్తుగోపకన్య । విష్ణుభుక్తముక్తకృష్ణు
డచ్చటనసిగ । యెఱింగియేగుడెంచెనెఱుకమించి ॥ ౧౪౫ ॥ క ॥ విప్రపథూచిత
శుచితే । వప్రథితశరీరయ్యెఱజక్రస్తనిసా । భీప్రాయస్థిపవిత్రసిత । దీప్రసజకపోల
హముక—మొసలివని నర్చింభమును. ఈంగి—తొలంగించి. పదంబుక—స్థానమును. బన్నం
బు—భంగమును ॥ ౧౩౬ ॥ ఉద్భవుము—హన్యుము. కురుకృభర్త—కుక్కులరాజు ॥ ౧౩౭ ॥
నమ్మజ్జన—వ్రొక్కుచున్నజను. యొక్క ॥ ౧౩౮ ॥ భవభస్త్రాంగి—శుభుని విబాదిపూర్వతోది
దేహమునందుఁబుట్టినదానా. అపస్తారప్రాయ—దేహస్త్రుతిలేమినిబోలిన ॥ ౧౩౯ ॥ నారి—అట్లే
త్రాడు. శరంబు—బలము; కాణము. వ్రీలుక—బీలును ॥ ౧౪౦ ॥ ౧౪౧ ॥ ౧౪౨ ॥ ఉపక
—ఉండుటచేత. మసాశతకళాశీల—చచ్చలపతకముచేగులుబడఁబడిన. లలలిక—మొదలుకొ
లిడిపోకమును ॥ ౧౪౩ ॥ అశక—దిక్కునందు. పులివలము—కనుకదిన్నప్రదేశము ॥ ౧౪౪ ॥
భక్తముక్త—అనుభవించుబడివిధువఁబడినది ॥ ౧౪౫ ॥ దీప్ర—వెలుగునట్టి ॥ ౧౪౬ ॥ కుంతల

యగుచు దేవుని మోలెక ॥ ౧౪౬ ॥ సీ ॥ జలధరశ్యామకుంశలకలాపమునకుఁబాటి
పమియెనవప్రసవకలన । దళితనీలోత్పలదళవందదత్తుల కామీలనందెకాలాంజనం
బు । కుంభికుంభస్థూలకుచమండలికి జ్ఞానము ద్రాకర మెముశ్యములసరంబు । గగన
సోదరవలగ్నప్రదేశమునకోద్యాణబంధంబె యొడ్డామిమట । గాఁగఁదవమాద
రించునక్క-బుచకంటి । యంగలతికనిరాకల్ప గుయ్యనమకె । శారదారంభవిమలా
భ్రాసరణికరణి । బ్రకృతిమధురంబులకువేషరచనలేల ॥ ౧౪౭ ॥ శా ॥ లోకేశస్థిగ
లోకవాసకృషిసాలోక్యంబుచ్చింపల । లక్ష్మీకాంతాంఘ్రియంగుండేరుగమిసామి
ప్యంబునద్యక్షిర । డొకారిందనరూపుగానిబుటక సారూప్యముకబుద్ధివా । కౌక
శ్చేఖరుఁగూచ్చియొక్కసతిసాయుజ్యంబునొందుదుదిక ॥ ౧౪౮ ॥ శా ॥ స్నానా
నుక్రమవాసితాచల ఝరీసాంద్రాంబువుల్ ధ్యానసం । ధావాధీనవపుర్విలోకనని
తాంతప్రీతసారంగసం । తానంబుల్ చృదుపాదవల్లవతలోద్గతాంతిలాడెర
స । శ్రీసద్ధాచలతుంగశృంగములమించెందత్తపస్సంగముల్ ॥ ౧౪౯ ॥ ఉ ॥ ఆభగ
వంతుఁడంతగరుణార్ద్ర మిత్రాసతిమోలనితైన । భాభవదభ్రామబ్ధిమచనంత
ముశాంతముకాంతివంతమ । డొభవలోభమప్రతిమశోధనశోభియునైనవేనునా ।
నాభరణంబులంగనుమితామరభూజమునోజరాజిలక ॥ ౧౫౦ ॥ ఉ ॥ ఆశరదిందు
బింబనదృశాననసూనశరానకోటిసం । కాశురమేళురాగిరసఃత్వలగాత్రయుస్త్రిస్త
నేత్రయక । దేశలబంధకైశికయుభీతిముదతునిపాతముఖ్యకైష్టాశబలత్వసక్తగను
శంపయునైనకనుమ్రొపుదాల్చుచక ॥ ౧౫౧ ॥ తే ॥ పృథులవిజ్ఞానరసపూర్ణభృగు
శుకాది । భావనాద్విర్భీకలయందుఁబరిగమించు । జలజదళనేత్రపాదాంబుజములు
గేల । భీకమృగపోతలోచనవిగియఁబట్టె ॥ ౧౫౨ ॥ క ॥ కరకలిగనిజపదాబ్జయు ।
విరళతరత్రపయునైన విధుబిలమభి ॥ వరసంఘాదితేజేశకె ॥ గరుడాగు

కలాపమునకుక-కావ్యనకు. ప్రసవకలన-పుత్తులపొందిక. చంచల్-చప్పిదమైన. జలగ్న-
నదుము. ప్రకృతిమధురంబులకుక-స్వభావముచేత మహాహామలైవలసెడి ॥ ౧౪౭ ॥ నాకా
కశ్చేఖరుక-దేవతాశ్రేష్ఠుని-కృష్ణుని ॥ ౧౪౮ ॥ ఝరీ-పెయ్యెటియొక్క. సారంగ-తు
మైదలయొక్క. నద్య-నీర్మయ ॥ ౧౪౯ ॥ అభాభ్రము-మేళుకాందివంటి కాంతిగలది. అద
భ్రామ-అప్పుముతానిది. అబ్ధిమమ-నీటిసుడిగలది. అడోభయ-కలతలేనిది. అద్రవిమశో
భనశోభి-ఈడులేనిశుభములచేత ప్రకాశించునది. ఓక-విధమున ॥ ౧౫౦ ॥ సూనశరాన
-మత్తఘుయొక్క. సంకాశక-పొలిసలానిని. కత్తుల-మయిలచడిన. ప్రస్త-చలించిన.
దేశల-అందమైన. కైశిక-కీలుగంటుగలది. ముదత్ర-అనందబాష్పములయొక్క. నిపాత-
కాటు. శబలత్వ-చిద్రవగ్లముతోడ. సక్త-కూడిన. శంప-మెలపుగలది. మ్రొంపు-మాం
త్యము ॥ ౧౫౧ ॥ భావనాద్విర్భీకలయందుక-మనస్సులనెదిగదబావులందు. పరిగమించు-సం
తోషించు-వికసించు. పోత-కెల్ల ॥ ౧౫౨ ॥ విరళతరత్రప-మిక్కిలియెడలైన నీర్లుగలది.

హరిశారికన్నులనగుచుకొన్ || ౧౫౩ || సీ॥ తనుబూచిశిథిలబంధశిరోజయగుటనన్యతి
వకుముక్తకేశాహ్వయంబు! దయచేసితత్పార్థితములైనవరములనానగియప్పసి
గాపుటసరబుద్ధి | చిటుగుబ్బలానితత్తేత్రరాజమునకునిశానుదిక్కుననిరవుపటిచె |
వెన్నెడువననుదిప్రేవల్లెలోరాకతలిండుదొవ్వయ్యుంబుదలచినగుచు | దానికరముల
శేచిడితంబులైన | పాండురంగేశుశ్రీపాదపల్లవముల | నంగుళిమధ్యతలకేళిలంటి
యుండు | గంగప్రవహించునీటిహంకలునుబోలె || ౧౫౪ || క || అముక్తకేశదర్శ
న | మోమునికులసార్వభౌమయొనగుననేక | శ్రీమూర్తిదానఫలమాంభామిన్ శ్రీ
మూర్తిగాఁగఁబాటించెదగుకొన్ || ౧౫౫ || తే॥ అనుడువేలపురాదాసీయాసుశీల |
పుత్రులేదండమనమోక్షమునకుంజరి | ప్రయత్నందనుఁడెప్పడినతఁడున్య
హరికృపఁగాంచెననఁబునీలగళుండు || ౧౫౬ || క || మునివరవినుమత్యన్ముత |
జనకచరితమైనజననిచనినపిదపఁదా తనయులుమరభిత్తదవ | తనయులుగురువా
క్యకరణతత్పరబుద్ధికొన్ || ౧౫౭ || కా॥ బైమతీర్థనివాసురాసకుశలఁబడ్యేతఁబా
యాదవ | స్వామిసామజవత్సలుంగొలిచియొత్సర్వంబునంబొచ్చివా | రామిందఁ
సకళత్రపుత్రముగదీవ్యన్తురులైతత్తనూ | గ్రామంబెక్కిరినావుడుకొన్ మఱియునాబ్ర
హ్మదీపలుగఁగివుకొన్ || ౧౫౮ || ఊ॥ హళిమనంబునంబెరుగనాలయిబిడ్డయిబంటులైద
యె | మూలధనార్జనంబులుముంగిలియొగళదమ్ముదర్పతకొన్ | వాచినవారికెట్టులవెనగ
ముభగ్గుముకుండుడిచ్చెన్ | కేలకలాసమేలజడలేలకమండలువేలదండముకొన్ || ౧౫౯ ||
క || వారలటుగాకకారణ | పూరుపులైయట్టినతీకియట్టుటనొతుడికొన్ శేరిగృహ
స్థులయ్యును | సారసదళనయనుమేనిసాయజ్యంబుకొన్ || ౧౬౦ || వ॥ అననాజగదీశ్వ
రంబుసురమునీతోవెండియున్టుంయె || ౧౬౧ || ఊ॥ హరివిచారనీచనినయట్లుపురా
కృతప్రగ్ధానంపదకొన్ | వారలకావహిలైమునివల్లభదుర్లభమయ్యునయ్యును | ద్రావి
విదారిమేనఁగలయంగలపూనికవారయేలయె | వ్వారుగృహస్థసర్వవశవర్తులవార
లసొమ్ముముక్తియుకొన్ || ౧౬౨ || సీ॥ పరిణతయగునింతిప్రతికూలగాదేసితనయం
డుతనయాజ్ఞదాటఁడేని | జనశూద్రులువినుతులయివనిలేనికోడలోరువుదక్కి
గొఁగఁడేని | కూఁతరీలువునందుఁగొదవచూపదయేఁబుణమనుపాతకంబెనయఁడే |

హరి—మహాహరుండు || ౧౫౩ || పసిగాపుటసరబుద్ధి—ధూత్రులైననగ్నపక్షమయొక్క. గుబ్బ
లు—స్తనములను. ఇకపుటచె—ఁగిలికెను || ౧౫౪ || ౧౫౫ || కేలుపురాదాసీ—దేవముని
౧౫౬ || మురభిత్తదవ క్షనయులు—కృష్ణుని పాదములవలసరక్షింపఁబడుచున్న కొడుకులుగలవారు
|| ౧౫౭ || రాసకుశలు—రాజకీయమునకేర్పగులవానిన్ || ౧౫౮ || హళి—అసక్తి. వైద
—దిట్ట. గళదమ్ముదర్పతకొన్—గొంతానిసగర్వముచేత. వాచిన—అతిశయించిన. కలాసము—కృ
ష్ణాదీనము || ౧౫౯ || ౧౬౦ || ౧౬౧ || హరివిచార—మహాజ్ఞమయిన విచారణకలకారా. అవ
హిలై—కలిగెను. అనుద్రావివిదారి—కృష్ణునియొక్క || ౧౬౨ || పరిణత | కృష్ణాదీనదివిశ

తేజోగిరిమపరాధీనతఁజెడఁగినిండాంధకారంబునెఱయఁదేని న్యాయమున మొల్లము
లఁపెల్లుదాయు నేనియతిధిసంతర్పణంబింటనవరునేని సముచితాచారమునగుసా
గునేని కలదెగ్గహ మేధిధర్తంబుకంటె మేలు॥౧౬౩॥క॥ ఏనోహరమొక్కయుపా ।
భ్యానముగల దేశదర్శ మదియునువినినకా । మాసవరనీచునంబునఁజూనినజడమడుగున
నుచునుగ్రుఁడుపలుకుకా॥౧౬౪॥తే॥ వింధ్యమమరాద్రిపీఠికిఁవిధతాఽక్రములు మొల
పూసలుగఁదెరుగమదిదలఁచె । నెన్నఁకటమున్నూశిలోనన్నఁగొలిచిఁగుటజమగు
తేజవింపొందునుటజమునను॥౧౬౫॥వ॥ అస్తంభతపోధన భావవిజృంభితుండగు
నకుంభ సంభవుంకు నజస్రశుత్రూషా వికస్వరహృదగుంబగు శిష్యసహస్రం
బుగల దుండుద్రుయతుండను మునితనయులయుత నియుతు లనువారలప్పూరికాం
క్షికిం బ్రేమాస్పదులయియుంకి రంత నొక్కకాలంబున నమ్మునిలోక పాకశాస
నుండు నిజాంతర్గతంబుననిట్లునివితరించు ॥ ౧౬౬ ॥ శా॥ ఈవాశిష్యులలోనవీరి
రువురుకహృద్యానవద్యోదయః । జ్ఞానానూనవిచారవాగ్విభవతేజఃతొంతిశాంతిపి
ధా । సానాధ్యంబునఁగానిపించెదరు మత్సక్తాశయులవీరిన । న్నాసింపందగుఁబా
ణిపీడనవిధానశ్రీలవాలయముకా॥౧౬౭॥శా॥ వాసోనిగ్రహమెన్నఁరాకలియు
నీర్వృట్టుకానింపదృఢత్ । మాసెంగాయన రంగమల్ బడవినంబాటంపరస్థుండని
యాసాయులుగనానిశాత్య గుముగానామ్నాయముల్ గ్రోల్చుచోనాసీనప)వలా
యితంబును లేదాహవితరింపఁకా॥౧౬౮॥క॥ వీరలకుఁదగినమగువలధా
రుణిబారయంగలేకధాత్యనయలు । న్నారటసకరగ్రహణలు । గారటగొని
ఁజేర్చువారిఁగమలబుచేతకా॥౧౬౯॥వ॥ అనినిశ్చయించి యాసశ్యవ్రతుండునగ్గ
లోకంబునకరిగి ॥ ౧౭౦ ॥ సీ॥ శశిరేఖఁగైకొన్నసౌవర్ణగిరిపాలె మినుకుఁజేడియఁ

ములు—అణఁకువగలవారు. ఈలుపునందుక—మంచినడవడియందు మొల్లములెల్లు—ధనాధిగ
ము—మీరలేనిధనము॥౧౬౩॥ఏనూహరము—పాపములనుకారించునది. ఇదరు—అంశ్యము—
సంచేకము. ఉగ్రుఁడు—శివుఁడు ॥ ౧౬౪ ॥ ఉటచము—వర్ణశాల ॥ ౧౬౫ ॥ అస్తంభ—నిచా
రింపఁగూడని, అజస్ర—ఎడతెగని. వికస్వత—వికసించిన. పారికాంక్షికా—ముగి. మునిలోక
పాకశాసనుండు—మునులన నూకామునకుఁజేష్టుఁడు. అంతర్గతంబునకా—చుననునను. వితరిం
యక—అలోచించెను ॥ ౧౬౬ ॥ భృగ్య—కునోహరము. అనవద్య—నిండ్లముకానిదియనై.
జౌంతి—ఓర్పు. శాంతి—రిష్టంబనము. ప్రధా—వసిధి. సానాధ్యంబునకా—కూడిక చేత. మత్సర
శయలు—నాకాదములయందానక్రమయినకునస్సుగఁబాడు. పాణిపీడనవిధానక్రికా—పెండ్లి
జేయుటవలని సంపదచేత. బాలాయుకా—అవశ్యము ॥ ౧౬౭ ॥ వాసోనిగ్రహము—వ
స్త్రులులేని. నీర్వృట్టు—కష్టి. అసాయంబుగకా—తెల్ల వాణినదిమొకలుప్రొద్దుగ్రుంకు సంతకట
కును. అనిశాత్యముగాకా—ప్రొద్దుగ్రుంకినదిమొకలు తెల్ల నాటుకంతకటకును. అమ్నాయము
లు—వేదములు. క్రోల్చుచోకా—వర్ణించునపుడును. వ్రవలాయితంబు—కూరుకుపాటు. అహ
హోరా॥౧౬౮॥నకరగ్రహణలు—పెద్దితోఁగూడినవారు—పెద్దియయినవారు॥ ౧౬౯ ॥ ౧౭॥

గూడిమెఱయువాని । ననురేజ్యుంబాటించుహోటకాద్రియుంబోలెనంచచెంగటనుం
డనలరువాని । కారదాభ్యములంటుఘారిత్వైలముంబోలెడలువుఁగై నేతలవెలయు
వాని । గకుభిభంబులమీదికాండనాగముంబోలె వెలితమ్మిఁగ్దియవెలయువాని ।
బొడవులన్నియుండనయందపొడమువాని । గడయునడుమును మొదలునేర్పడనివాని ।
సచ్చిదానందకందమైహెచ్చువాని । నలువజుఁకుత పాఠోధితైలచెనుతుల ॥౧౭౧॥
క । తెలచినమొలచినకృపకుం । గలచినమదితోడనతని గమలజుండగ । స్థరినిని
పిపలుకులపన । ధశధశలుముఖప్రభూతలములఁబూలయి ॥౧౭౨॥ సీ । హుం
కారములులేవె యుపపురందరహాతో త్పాటనంబునకుఁబాల్పడవుగాక । భూ
భంగములులేవె యాభీలవింధ్యగర్వస్తంభనమునకు రావుగాక । చులుకాకృతులులే
వెజలరాశినిశ్చేషశోషణక్రీడకుఁజొరవుగాక । జారరాగ్నులులేవెజటితాపివాతా
పితనుదాహమునెదురొగ్గనవుగాక । నిష్ఠనీమాడిలొకప్రతిష్ఠగుఱిచి దుష్టనిగ్గి
హాశిష్టసంతుష్టిహేతు । రోషభీషణరేఖానిరూఢగాఢ । లీలఁగ్రిడించుప్రోడలులేరు
గాక ॥ ౧౭౩ ॥ తే ॥ భువనసంభవదుపసర్గనివహశాంతి । త్వన్మఖంబునఁజనఁబె
ద్దతనముతోడ । నిందుధరుడనహరియననేననంగ । బ్రోవుగంటిమిమిత్రావరుణ
కుమార ॥ ౧౭౪ ॥ సీ ॥ అనియాదరించియమ్మనివచ్చుటకుఁబ్రయోజనముండద్విశ
దోక్తిసరణిఁదెలిసి । యీవర్ధియగుటకునిదియెంతయనిత తానందుండుమున్నొక
నాడునిఖల । యీవతిస్పృష్టికెనుకొడవుగాకయనితన యాత్మనిర్మించిగాయత్రీయని
యు । సావిత్రియనియుఁబ్రతస్తనామమలిడ్లకూతులనొసఁగఁగైకొనియతండు ।
వారినటఁదెచ్చితనకూర్పువారిఁగూర్చి । యయుతనియుతులకెఱిగింపనందునయు
తుం । డొల్లఁడయ్యెనిజోద్యోగ మొల్లకున్న । నియుతునకుఁబెండ్లిసేసెగఁన్నియలదో
యి ॥ ౧౭౫ ॥ క ॥ తనయాజ్ఞ గూడతనధృతి । తనయామణిఁగైకొననిమాతనయాశ
యుఁక । మునుచట్టువెడలనడిచెను । మునికనలికవోరవర్గముగఁబలుకొలయి ॥

18

సావర్ణి—మరుపర్వతము. మినుకఁజేడియక—సరస్వతిని. ఆనురేజ్యుక—కుక్రుని. చెంగటక—
సమీపమునందు. నైనేతలక—అంతరములచేత. కకుభిభంబుల—దిగ్గజముల. వెలి—తెల్ల
ని. గద్దియక—సింహాసనమునందు. బొడవులు—రూపములు—పాఠములచేమాములు. పొడ
ము—పైట్టు. కందము—మూలము. చురుకెతపాఠోధి—పుడిసెఱువట్టనముద్రముగలవాఁడు—ఆ
గస్త్యుఁడు. తెంచెక—సంహోషపైట్టును ॥ ౧౭౧॥ ఆగ్రధృతిక—ఎదుటిప్రదేశమునందు. ప్రభూ
తలములక—తలదాకితిమింజరిగిదులందు. పొలయక—వర్తింపఁగా ॥ ౧౭౨॥ భూభంగ
ములు—బాదుముక్తు. స్తంభనమునకుక—నిలుపుటకు. చులుక—పుడిసెటియొక్క. జటితాపి—బు
రుసుతపింపఁజేయువాడైన. ప్రోడలు—నేర్పరులు ॥ ౧౭౩ ॥ ఉపసర్గ—ఉత్పత్తములయొక్క.
చనక—జరఁగఁగా ॥ ౧౭౪॥ ఎంత—ఎంతమాత్రము. శతానందుడు—బ్రహ్మ. కూర్పు—క్రియ
మైన ॥ ౧౭౫॥ శతధృతి—బ్రహ్మ. మాతనయాశయుఁక—కొట్టుబడినసలికి ఉనికికట్టయినవానిని.

౧౭౬ || సీ || కటిలాలకములుచీకటిప్రోగులగునైన చిచ్చందికాధ్యముల్ చిత్తగ
తులు । మధురోష్ఠములురాగమహితంబులగునైన భావముల్ వైరాగ్యబంధరము
లు । గురుకుచంబులుగర్వభరితంబులగునైన హతశుర్వికారంబులాశయంబు । లల
వోకనడలుమాండ్యమయంబులగునైన సంతరంగములుబోధాస్పదములు । పొగరు
జూపులువపలంబులగునైనెన । సిండుమనములుమిక్కిలినిశ్చలంబు । లపుగవీరలకన
నొప్పనతివలందు । నిలిపెనమబ్ధిప్రేమమానినియుతమా॥౧౭౭|| తుతడిటు
లుండమునుపటి యాతడువృల్లగ్నగురుకృతానాదరుండై శీతనగసవిధవసుధకు
నేతెంచునోగతముననిటులూహించె॥ ౧౭౮ || ద || చిలుకలుకమ్మడెమైరులుశీత
మయూఖుడుడేటులాదిగాఁ । గలననవిల్లుసాధననికాయమువేలముపట్టులంగనా ।
కులమటుగానదానివిడగొట్టకత్తైకదొట్టవీతరా । గులమనివిజ్ఞప్తిగదరుకొండ
టుబోడలునానగండలై ॥ ౧౭౯ || క || జడలటచుట్టంగట్టం । గడవసమటమేనఁగప్పఁ
గాపాయమఁటే । యడవులనవయుతపస్వికి । గడుసౌఖ్యమకోరుసరికిఁగలయి
తగునే ॥ ౧౮౦ || సీ || ఉర్విధరములెక్కియటుకనేకుచకుంభయుగమొల్లఁగాకతా
నులుకుమనినవాఁడీతైదువులమైవ్రాలనేనిడుచూపువాలొల్లఁగాకతావ్రాలుమనిన ।
మున్నిటనుడివడిమునుఁగనేనతనాభిఁగనొల్లఁగాకతామునుఁగుమనిన । వెడఁగారు
కాలాహిందాడుకనేనూఁగారుతోడుసొల్లఁగాకతాదొడుకువనినఁ । జెప్పిగురుండే
మిపనిచినఁజేయలేనె । కావెతనసొమ్ముమామకకాయకర్క । గతులుమొట్టోయనం
గలింగంబుగట్టు । జంగమననంగనలఁగూర్పజనదుగాక ॥ ౧౮౧ || తే || నెయ్యఁ
డట్టిపసికినియుతుండతగుఁగాక । గృహితకంటెవేఱెక్కిగులదెగురుహితంబునూఁ
దియురిబడనేనోప । ననుచుబ్రహ్మచర్యమయుతుఁడొంది ॥ ౧౮౨ || మ || సుము
ఖాంతఃకిరణంబుమత్సరమునొత్పక్యంబునుంచాసికా । తమణిదర్పణరితిఁజెన్నుఁగద
దంతర్లగ్నమైయొదిత । త్వముదీపింపఁదపంబొనర్చు జటిలవ్యాఘ్రుంబనాఘాతపు
ష్పముచందలగుపేసనూననియమభాప్తొగ్నిదగ్గించుచు॥ ౧౮౩ || క || సర్వా

చట్టుకొ-కమ్మని. కనలి-కీడి. కిర-కిరణములు॥౧౭౬|| చిచ్చందికాధ్యములు-జ్ఞాన
మనదివేనైలులగలవి. లలవోక-లయ్యారమైన. భాధ-తెలివి. పొగరు-వాఁడీయెను॥౧౭౭||
చృల్లగ్న-కునుసనఁడుఁబొందిన. సవిధ-సమీపపు. మనోగతమున-మనసునందు॥౧౭౮||
కమ్మనిదిమైరలు-పరిమళముతోడిచల్లగాలి. ననఁబు-మన్నపుని. వేంమఁజట్టులు-కిలిక
స్థానములు. తట్టు-అక. ఎకదొట్టక-ఎవ్వఁగా. నానగండలు-ఁగ్గులేనవారు ॥ ౧౭౯ ||
కడవసము-తోలు-కృష్ణాజనము. నవయ-కృత్యము. కియి-చరిక ॥ ౧౮౦ || వెడఁగా
రు-అందగించు. తొడుక-పట్టనా. తొడును-తగులు ॥ ౧౮౧ || నెయ్యఁడు-మిత్రుడు.
గృహిత-గృహస్థత్వము ॥ ౧౮౨|| బొత్తుకము-తమకము. అంతర్లగ్నము-తోచులనాటిసది.
జటిలవ్యాఘ్రంబుకొ-ముడిశృంగుని. భాప్తొగ్నికొ-వేలపురుసుంగలపునిత్తుచేత ॥ ౧౮౩ ||

తిరిక్తద్యుతియగు । నుర్విసురసార్వభౌమమగ్రతపమునం । బద్వేభయజ్వరదాహ
మ । ఖర్వోద్ధతినిభుభువనగర్భములంగు ॥ ౧౮౪ ॥ క ॥ మినుమినుకుమినుకుమనియె ॥
జెనుమినుకులబరణిధరణివిట్టుటాడె ॥ వననిభులువిరిసెగురిసె ॥ గనగనగనమును
చునివ్వుకలుగుప్పలుగ ॥ ౧౮౫ ॥ ఉ ॥ అత్తజీనిప్పద్రోకినటులొడలఁజేల్లా
నినట్టులావయు ॥ వైష్ణుగఁద్రావిసట్లువిబుధేశుఁడు మాణవకోగ్రనిష్ఠకు ॥ జిత్త
మునందపించియతిశీఘ్రగతికేగుదెంచెద ॥ ద్విత్రమునూనిపింతుననివృద్ధు
హీసురవేషధారియై ॥ ౧౮౬ ॥ సీ ॥ జీర్ణైకృత్తివేష్టితశాస్త్రశబళికావారపేటిక
లాక్కవటుపుపూనఁ । గంబశకటబుగ్గిసీకాషాయకరకంబులాక్కయంతేవానియు
ద్వహింపఁ నామి కాఫలసారయవసక్తుతండులనూ పాదులాక్కశిష్యుండుమోవఁ । స
దుదాజ్యపూరకీచకకుచస్రుక్స్పవచయమొక్కఁ ఛాత్రుండు సంగ్రహింపఁ । దలుగు
దామెనఁజెనఁచినగళముతోడ ॥ జంటవెన్నాదుకేపుతోఁజాలనలసి । నడచుధేనువు
నొకచిన్నచడుగురొప్ప ॥ నయతునాశ్రమవాటమయ్యతిధిదాసి ॥ ౧౮౭ ॥ క ॥
శిరసువడంకఁగఁజెల్లఁగ ॥ నరసింహకృపామేధినియును నడచెదదంగం ॥ చిరవృకొనిప
ట్టుచాలక ॥ జరకొంతవినిగ్గమించిననుదెంచె శ్రీ ౧౮౮ ॥ వ ॥ ఇట్లుకుహనా
హితాగ్నియఁదైర్ధికవేషాభినయనిపుణుండు నగు నాఖండలుండు తపఃప్రభావత
రంగితంబగు తదాశ్రమంబునఁ బటకుటికామండప మధ్యంబుననధ్యాసించినాధ్యా
హ్నిక క్రియాచరణానంతరంబునం బ్రాణాగ్నిశూలాత్ర ప్రీణనంబు ననుసంధించి
యతిస్తీగవర్ణముగ్ధాకృతియుఁ జతురవదవిన్యాసధన్యాసితయువై కవి కవితయుం
బోలెనున్న శూలామధేనువునకుఁబథశ్రమంబునోసరించుచునుచితగతినొక్కించుకత
డవువిశ్రమించినఛాత్రుండై మేత్తమేత్తనవనియెండకండక్రొవ్వుదలుఁగున త్తజీనరిత్రీ

అతిరిక్తము — మిణిపది ॥ ౧౮౪ ॥ పెనుమినుకులబరణి — సూర్యుఁడు, విరిపె — హింసను ॥
౧౮౫ ॥ శేల్లానినట్టులు — తలుకుట్టినట్లు, ఉవైత్తుగ — మిగులులేకండ — అధికముగా, మాణ
వక — బ్రహ్మచారియొక్క, వృక్షము — వ్యాపారము ॥ ౧౮౬ ॥ జీర్ణైకృత్తివేష్టిత — పాఠితకృ
ష్ణాభినముచేతచుట్టుఁబడిన, శబళికా — వానావర్ణమయిన, ట్రుసి — యతులయాసనము, కరకం
బు — కమండలువు, అంతేవాని — కిష్కుండు, ఉద్వహింపఁ — మోవఁగా, సక్తు — పిండి, కీచ
కకుచ — వెదురుఫల, స్రుక్స్పవచయము — పెనుచుమువేల్పుకొయ్యగరిఁజెలనమూహము, ఛా
త్రుండు — శిష్యుఁడు, తలుగు — చలువు, వెన్నాదు — చెంబడించు, కేపుతోఁ — దూడతో, వ
రుగు — బ్రహ్మచారి, రొప్ప — తోలఁగా ॥ ౧౮౭ ॥ కృపామేధిని — ఇల్లాలు, పట్టు — చోటు,
జర — ముసలితనము, వినిగ్గమించి — బండులువెడలి ॥ ౧౮౮ ॥ కుహనాగ్నితాగ్ని — కపటగృహస్థుఁ
డు, తైర్ధిక — తీర్థయాత్రచేయువానిదైన, తరంగితము — అతిశయించినది, పటకుటికామండపమ
ధ్యంబునక — గుడారపుకదిమివ్రదేశమునందు, అధ్యాసించి — కూర్చుండి, ప్రీణనంబు — స్ప
త్తి, ధన్యాసిత — ధన్యవ్రతముగలిది, ఓసరించుచు — తొలగించుచు ॥ ౧౮౯ ॥ అమృతభుజ —

రంబునకు సాయంసంధ్యాసముపాసనార్థంబు నిర్ణయింపనుద్యక్తుండై ముక్తసమాధియగు నియుతునికడకుంజనుటయు నతండుతనకి నాతిభేదంబు ప్రయోగింప నాచరించినుఖాసీనుఁగావించి యాగవనకారణంబుదుగుటయుఁ గృత్రిమముని ధాత్రీసురపుత్రునకిట్లునియె || ౧౮౯ || చ || అమృతేభుగాస్పదంబు విశేషాస్పరముకొనవపారి జాతము | ఖ్యవహిజరాజి రాజిత మనంతఃఫలాయతనంబునెత్తర | వ్యమునగునా కర-యాశ్రమముమోమనగోపరిసీనులైన | ట్లుమదధివాసమైమదములోభముతో భముమొల్పవచ్చటక || ౧౯౦ || క || శ్రీసఖులునుగుణరత్నా | వాసులుసమవర్తన ప్రవర్తులనయ్యక | నాసరివారలు గనిమనఁ | గానుఖివైయేనానర్తుగాఁచరమ చటక || ౧౯౧ || తే || అఖిలవర్తంబులందుగార్హాగిప్యమెన్ను | నుతర-టంబునెత్తు వనోర్పుగలిగి | జగత్పీఠాచరణ బద్ధిసంచరితు | ధృవతపోగామియామేను ధృవముగామి || ౧౯౨ || డ || కంచితభబించి శేషగిరిఁగన్గొనియాదిమరంగధామం గీ | ర్తించిప్రయాగమాధపుమలించి గయాప్రియశ్రీగదాధరుక | గాంచితదిద్విష న్నుగళిఖామణికిఁ బ్రణమిల్లివాద్ధినే | తెచ్చినకొయ్యవేల్పుఁగనివికర-లతీర్థముతల్ల నాడుచుక || ౧౯౩ || డ || తానా | వచ్చివచ్చి కల్పకంబు వంటి యొంటివానిఁగ | న్నిచ్చవచ్చు గ్రచ్చకాయతెంచియాడువానిమో | విచ్చనచ్చగంటివానివంటివెన్న ముచ్చన | పుచ్చనిల్లుగన్ననంద్రేపాండురంగవిట్టక || ౧౯౪ || వ || వినియ దేవాదిదేవునేవింపజనువాఁడనై పైజాడసపరిచ్చదంబుగా నేగుదెంచినీవెవ్వఁడ వెద్దియభిలషించిభువనభయానకంబగు తపంచాపరించెను వాచంయమవంశకంతీర వంట యాశరీర సాదంబునకు నాదికారణంబగుసహృదయంబుని యుచ్చరింపటన నోరుపొక్కుచున్నయది యున్నయట్లనాడువుమనుడు నవ్వడుట్లనియె || ౧౯౫ || క || ప్రయతుండనుమనిగుమారుండ | నయతుండనువాఁడఁ యుతునగ్రబండగత | స్తయ విస్తయావహతపో | నియతివెలుగుకలశజన్మసికి శిష్యుండక || ౧౯౬ || క | కుల శిఖునిభుజతనకుం | గలశిష్యులలోననెల్ల గారవమారం | గలశీసుతుండుకరుణా కలశీతలదృష్టిబేరయఁగాముఁజూచుక || ౧౯౭ || డ || దాతయుదైవముంగురుఁ డుండల్లియుఁడంద్రియునై యభేద్యవి | ద్యాతశయంబురాజొసేయిమ్మునిమున్నొ కనాదుధాతృసం | జాతలనస్త్రితాస్యజలజాతల జాతలతాంతసాయక | ద్యోత

విశ. విశేషాస్పరము-తేటసీర్ల సరస్సులుగలది; పరికల్పలయ్యయస్పరశ్రీలుగలది. ఆయతనము - ఇట్లు || ౧౯౦ || ౧౯౧ || ఉత్పాదము-హస్తైవది || ౧౯౨ || అమృత- మొదటివానిని. కొయ్యకేల్పుక- జగన్నాథుని || ౧౯౩ || పుచ్చనిల్లుక-మత్తస్థుని || ౧౯౪ || సరిచ్చనంబుగాక - పరిజనముతోఁగూడ. సాదంబునకుక-నాశిమునకు. వదువు-వదుగు-బ్రహ్మచారి || ౧౯౫ || గతస్తయ - పోయినగర్భముగలవాఁడా || ౧౯౬ || గారవము- శ్రీకృష్ణము. బేరయఁగాక- వ్యాపింపఁగా || ౧౯౭ || ధాతృసంజాతలక- బ్రహ్మకాణ్డలను. ద్యోతలక- తోఁడించువా

లనాకగ్రయ్యద్వలతోదరులకమముంజూబియిట్లుక ॥ ౧౯౮ ॥ క ॥ మీకనికొనితెచ్చితివా । శీకాసనువేడియిన్నలిననయనలమీ । రోగజ్జలారపాణిస్వీకృతిజ్యేష్ఠానపూర్వజేకొనుండనడుక ॥ ౧౯౯ ॥ క ॥ అవగుణగణశేవధులగుధవశాతలకీడుదలచిదారాదరణ । వ్యవహృతికేమాముగమిడి । యపుగాదనికొన్నిమటలాడితినతనిక ॥ ౨౦౦ ॥ క ॥ అడినగూడినకినుక ॥ వీడినజడముడియుంబొగలువెడలెడిమాపుల్ । పోడిమిగొనునిట్టూర్పులు । వాడిన దెందమునుమేనవడియుంజెమరునై ॥ ౨౦౧ ॥ క ॥ శపియింపగదలచియును । త్రవసియుక్తిగదలచియదలచి తానెయుడుగుపా । ముపగిదిశిఖివిడినంతనె । విప్రలామరవిప్రలకోపవిషముందిరుగుక ॥ ౨౦౨ ॥ క ॥ ననువడలనడిచినాత । మునికినివాహంబూనచ్చెమునికనకవిభా । జనకతనుద్యుతివిభవల । వనరుహభవమానసోద్భవలనాకవలక ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ సలసలమనుకలశభవె । గ్గలపుంగినుకయను నెసటగలవడివడినా । దలయంటిచూచుకొనియే । నిలువెడలితి నాక్షణంబయెత్తినశీక ॥ ౨౦౪ ॥ తే ॥ విషనిభంబులైనవిషయాభిలాషంబు । లెల్ల శెల్లజెట్టియేమబ్రహ్మ । చర్యధుర్యపుత్రినవరించుచున్నాడ । నుగ్రతవముమోక్షమొందుకోరిగి ॥ ౨౦౫ ॥ క ॥ అనుడుదరిహాసరసమున । దనవదనజరద్విధుండుతారుణ్యమునై । కొనమందాందోళనమే । శనమునశిరమమరమాణులాడిట్లనియెక ॥ ౨౦౬ ॥ చ ॥ వ్రయుతుండుచుత్సఖుండలేని ప్రాభవముకభవమకసుధీజన । ప్రియజనకంబులాగుణ గనిష్ఠుని జ్యేష్ఠతగూజుడౌటమ । న్నయనయుగంబుహర్ష సుధనానెనినుంగనుగొన్నసాధుబో । ధయతభవద్విరుద్ధచరిగంబు శ్రవఃపుటసూచియ్యెడుక ॥ ౨౦౭ ॥ మ ॥ కులధర్మంబెడలించిశ్రీగురునకకగోపంబుపుట్టించిమి । క్రులసాధాత్రనివాసదేశములనీతోబుట్టులంబాసిని । శ్వలతకవ్రేలెదవట్టికట్టుకొని దుస్సాధంబునుట్టుస్తర । జ్వలనజ్వాలికసోకనీకనిలుకజ్ఞానామృతస్యందముక ॥ ౨౦౮ ॥ చ ॥ చలనవిహీనవృత్తిసడినన్నపరాశరుడాదియైనయ । య్యలయలరాయివంటిహృదయంబులు నీరుగదశేయుబోయి పూ । విలుతునకెంతదొడ్డవనివెన్నెలబిట్టనికాసినంతలో । లలనకరంపొంగు సనీచాలురచిత్రముమెత్తచేయగక ॥ ౨౦౯ ॥ మ ॥ లలితాగరవిహారులై మణిమయాలంకారులై

రిని ॥ ౧౯౮ ॥ ౧౯౯ ॥ శేవధులు—నిధులు. వ్యవహృతి—వ్యవహారము ॥ ౨౦౦ ॥ జెమరు—చెమట ॥ ౨౦౧ ॥ ౨౦౨ ॥ విభాజనక—కాంఠినిపుట్టించుచున్న. కవల—అమడలను. ॥ ౨౦౩ ॥ పెగ్గలపుంగినుక—అధికకోపము. ఎత్తిన—పాచ్చిప ॥ ౨౦౪ ॥ సవరించుచున్నాడ—చరువుచున్నాడు ॥ ౨౦౫ ॥ జరత—మడిసిన. మంద—మెల్లని. ఆందోళన—ఊరించుటతోడి. మేళనముక—కూడికతో. మాయలాడు—మాయకాడు ॥ ౨౦౬ ॥ హర్షసుధనానె—సంతోషామృతమున సుభవించెను. శ్రవఃపుట—దామ్రులవంటిశెవులకు. సూచి—సూది ॥ ౨౦౭ ॥ ఎడలించి—తొలగించి. దుస్సాధంబు—సాధింపరానిది. పురజ్వలనజ్వాలిక—మత్తభాస్విజ్వాల. స్వందముక—

శీలవ । ల్లలనాలాలితులై యమూల్యమృదుగేలద్యోతితాకారులై । కలమాన్నప్రియు
 లైసుగంధధరులై కందర్పనింబోసిచూ । తలనాథున్ జనకాదులొందిరికదా తత్తా
 దృగానందముల్ ॥ ౨౧౦ ॥ మ ॥ కలరోవార్తలువిప్పిచెప్పెడుక్రియక గాధాపురా
 ణార్థముల్ । బెలుపక నేర్తురుగానినేరరుసుమితీత్రవ్రతాచారశ । పురులై యుం
 డెడుముండధారులునుముత్తల్ దాయుఁగాఁజింతకా । యలకజ్ఞాయముతోయమింత
 జడరంచాతప్పరిష్వంగముల్ ॥ ౨౧౧ ॥ మ ॥ వరసారస్వతపట్టభద్రులుకవుల్ వర్ణించివ
 ర్ణించియున్ సరసావంతయుఁగానలేరుతుదయోషావిభ్రమాంభోధీక్ష । విరసాం
 తఃకరణుండవైయెటులుగానిందించెదోయన్యత । త్వరసాకారముదారవన్నధక
 తాసర్వస్వశృంగారమున్ ॥ ౨౧౨ ॥ సీ ॥ కిలారముననుండిపాలింటికేలేర బహు
 ధాన్యములుచేలబండియొరగ । నెడనెడఁబెండ్లిండ్లువడుగులువాడవఁగృతార్థులై య
 ర్థించునర్థులరఁ । బరిచారికాకోటిపనిపాటుపాటింపఁజుట్టంపునందకినెట్టుకొనఁ
 గ । గ్రామమెంతయునిజప్రాభవంబునవనసస్యనిష్ఠకుఁడమ్మసాక్షిగోర । నిస్యనై
 మిత్రికములునిస్తిద్రబుద్ధి । నావరించుచుహరిభుక్తమాత్మభార్య । భక్తివిధుక్తిగో
 నుచునిగ్మముక్తిగాని । నిదురవంటిదితాతివంటిదియుఁగాదు ॥ ౨౧౩ ॥ క ॥ అసిత
 ననీక్రియబోధిం । చినజరరశవస్వివలుకుఁజిత్రాభోగంబునఁబెనఁగనీకప్రయుతుని
 తనయుఁడుతనయుఁడుబిగివదలకెట్లనియెన్ ॥ ౨౧౪ ॥ ఉ ॥ పుష్కరిటియోవరింజదు
 వుపుత్తడినాత్రినపెద్దనై నమీ । రొక్కొకచేళపాటవమునొందమిఁజెందినఁజొగ్గఁ
 బెట్టువా । రక్కటయొక్కటఁబెడఁకియాడినగీడననెవ్వఁడోవుఁడే । రుక్కననేమి
 నిక్కిచననొక్కఁడువంకలునొక్కశక్తుఁడే ॥ ౨౧౫ ॥ క ॥ నిమగ్నరణముగఁదన్నబ
 హిమగ్నరణమునొందఁజేయునిల్వలవైరిక । శుష్కిలఘాతకరణహృ । త్పుష్కరుండి
 తఁడనఁగనన్నదూఁదగునే ॥ ౨౧౬ ॥ క ॥ మమకారదురునకమి । శ్రములుగళశ్ర
 ములునన్నదమ్ములుననబం । ధమలపరిష్వంగముధ । ర్మమైకొనవఁగుగుసగము
 మైలయుసగమే ॥ ౨౧౭ ॥ తే ॥ గాధవిజ్ఞానమయమనోగాఢమైన । నిర్మనునిర్దై

ధాకను ॥ ౨౦౮ ॥ సదీసన్న—నిండింపరాని ॥ ౨౦౯ ॥ బేల్యోతిత — వస్తుములచేత ప్రకాశంపఁ
 జేయుఁబడిన, కలమాన్న—వరియన్నమునందు, తత్తాదృక్—దానికేఁగిన ॥ ౨౧౦ ॥ శమ్ములు
 —చక్కిలములు—కృశించినవారు, ముండధారులు—ఏకదండిసన్యాసులు, తోడుము — పిఠము,
 పరిష్వంగములు—అలింగనములు ॥ ౨౧౧ ॥ సారస్వతపట్టభద్రులు—విశ్వంధురాజులు, ఉదాగ
 —గొప్పవాఁడైన, కళా—విద్య ॥ ౨౧౨ ॥ కిలకము—కుండ, అర్థులు—యూవకులు, అలరక
 —సంతోషింపఁగా, చాిభవంబుకణ—ప్రభుత్వముచేత, నిర్లక్ష—వరాకులేని ॥ ౨౧౩ ॥ వికర
 వస్తి—ముసిముసి, చిత్రాభోగంబునక—చునోద్యత్రింపఁడు ॥ ౨౧౪ ॥ వికరి — ఉప్పరిగ, చ
 దువుపుత్తడి—సకస్వరి, (పుత్తడి—నీలుబొమ్మ) బెడఁకి—తప్పి ॥ ౨౧౫ ॥ బహిష్కరణము — వెలి
 హృత్పుష్కరుఁడు—చునఃకమలముగలవాఁడు ॥ ౨౧౬ ॥ పరిష్వంగము — చేరిక, మైకొనక—
 ఒప్పుకొన ॥ ౨౧౭ ॥ నిర్మనుని—మడుకారములేనివానియొక్క, కరాళ—భయంకరమైన ॥ ౨౧౮ ॥

ర్యశతసుండునేరఁడుగోన । దానధారాకరాశకాంతారదంతి । కుంభముక్తావార
 యమనఁగూడునెట్లు ॥ ౨౧౨ ॥ క ॥ అకటిలగుణవాసనతో । నకలిగివరువంపు
 లేఁగొనయుఁబోలినశ్రీ । శుకునెన్నఁజేమిసారెజ । నకునెంతురుపరముఖోపనతవి
 జ్ఞానుఁ ॥ ౨౧౩ ॥ చ ॥ ముఁజనభాగధేయమగు మోక్షముపక్షములేకపట్టినీ ।
 వనఘవిచారసారెగొనియడెడు బూడిదబొట్టువోనియీ । చెనెటిగృహస్థధర్మము
 దిచిమైటసింగమెగాబురత్నమే । కనకశలాటుకాధమముకల్పఫలందె చలంబులేటి
 కి ॥ ౨౧౪ ॥ ఉ ॥ సంపదచేతఁగానికొనసాగవుసువ్వెగృహస్థధర్మములే । సం
 పదపూర్వజన్మవికసత్సుకృతంబునఁగానిచేరదా । సంపదచేరియొక్కస్తరవశంవదుఁ
 జేయుమహాత్మునేనియొక్క । జంపకునన్నుఁగన్నుసీమి చంపుదుముంపుదుబోధగాధ
 లక్ ॥ ౨౧౫ ॥ కా ॥ కందర్పాస్త్రములంచునంచిత తటితాగ్రంధంబులంచుకొను
 ధా । మందస్యందములంచుకాంచనలతామత్తల్లలంచుకొనుధీ । బృందంబుల్ ధ్వని
 నిందలంజెగడునీబింబోఘలందెల్లనా । నందాభాసమె కాకభాసితచిదానందంబు
 పెంపొందునే ॥ ౨౧౬ ॥ చ ॥ కురులసిరుల్ మెలుంగుఁజనుగుబ్బలసిబ్బరముల్ మొ
 గంబువి । స్ఫురణములింద్రనీలమణి ధూధరశృంగకురంగలాంఛనా । దరవశదృష్టి
 బూచెదవుతాపనవంశవతంసతిజ్జరా । భరమునవచ్చుతెల్పుఁబడుపాటువశీవలనం
 బునుండఁక ॥ ౨౧౭ ॥ క ॥ కులమొల్లగోత్రమొల్లకలకంతులనొల్లనొల్లఁగలు
 ములుబాధా । నలహతదుర్భవబాధా । నలమతివైకందునాకధనముజేననుచుక ॥
 ౨౧౮ ॥ ఓకటికిఁ బరియంబదింటికి । నాకనూఱునుగాఁగదనదు యొత్తులకుఁజ
 లిం । పకనొడువువడువుదృఢని । వ్రకునలరియుంబలుకఁగపటసంయమికినక ॥ ౨౧౯ ॥
 సీ ॥ పందకుఁబోటులోభగ్రస్తునకనీగిబోయకుఁగరుణనప్రంసకునక । నంగనాసుఖ
 మునెఱింగించుతెఱంగయ్యె నాబుద్ధిసీయందునాటకునికి । నెట్టులై నఁగమ్మనీవిదివో
 లునిదివోలదనితెల్పఁడెలియనేయసదుఁబొడువ । నిమ్నాభిముఖమైన నీటి నెవ్వఁ
 డోవుత్రిప్పియొప్పుగుబోటఁదిరుగఁజేయ । నలమిగుడిమింగువానికిఁదలఁపులప్ప । డ
 ములుగాకుండునేయగస్త్యమునివసుపు । మీఱియూరకిగుర్వుసమిస్తుముట్టునింత
 మేటికినామాటయెంతపాటి ॥ ౨౨౦ ॥ ఉ ॥ వ్యాససుతాదులందలఁచివాసికిమంగ
 లకత్రిమింగదా । సాసలసఱ్ఱిచాచెదఁడెయందనిసంటిఁబొందివోనకై । లాసము

ఉపసతః-పాంశవశినః ౨౧౨ ॥ భాగధేయః-భాగ్యము. నెనటి - నెల్లర్థమున ౨౧౩ ॥
 ఉసిని-పులిమి-కప్పి. మంపుడు-ముంచినట్టి ॥ ౨౧౪ ॥ తటిత్కాగ్రంధంబులు- మెఱుపులప
 మాహములు. స్ఫురణములు-ధారలు. ముద్గలులు-శ్రీధము. తెగడు-నిండుచు ॥ ౨౧౫ ॥
 నిశ్చరములు-చిగువులు. వశీవలనంబు-ద్రువుదొడిమదురలచట్టకోలు ॥ ౨౧౬ ॥ ౨౧౭ ॥
 ౨౧౮ ॥ పంశ-ఁబిడి. పోటు-యద్దము. శుంగి-దాశము. అగదుఁబొడువ - అల్పదుష్టుఁ
 డు. నిమ్నాభిముఖము - వల్లముపకుఁడిరిగినది. పసుపు-అట్లు. భగర్షునక - దిగిరింతుల

జేరజూచెను వలంబియేమి ఫలంబుంచునా । భూసురుడీసు వెంచిమునిపుత్రకుం
బాసితొలంగి వెండియున్ ॥ ౨౨౭ ॥ తే ॥ కామధేనుముఖంబునఁ గార్యసిద్ధిఁ బడ
యనూహించి మాయలుపన్నివనియె । వినుమునిశ్రేష్ఠత పముగావించువారిఁ గనిన
దలయేర్చుఁగా డెయ్యాఖండలునకు ॥ ౨౨౮ ॥ సీ॥ ఉద్యదుత్థానసముద్యోగమూత్రావ
శిష్ట నేతస్సారదష్టదృష్ట । తీతికృతుగ్రధావ్సంతుతతినివారణవిధాత్వరమాణవాలాగ్ర
దంశపిహిత । నాదృతాధశ్యయనారంభవిప్రంభగళకంబశోభోగఁ గాతరాషీ ।
నేక పార్శ్వస్థిశీర్షికారసర్పగృహవరమోరుకరశల్యసాంద్రబాష్ప । దుగ్ధసేవాసమయ
బోధముగ్ధనన్య । వీడితాపీనఁర్యంతపృథులదామ । క్షేప్తితగ్రీవనటచూచెవిప్రుఁడొ
కఁగ । యర్జుననిజోటజప్రఘాటాంతరమున ॥ ౨౨౯ ॥ క ॥ చూచియిదియల్ల మొన్న
టి । వాచంయమువేర్చిగిడ్డివడువొండెడునీ । నై చికిశ్నెల్లొకోయీ । నీవతవాటిల్లె
నిన్నునేటనెఱుచుచున్ ॥ ౨౩౦ ॥ చ । మతిఁగృహగ్రీవుబాడబకుమారశిరోమణి
యుద్ధరించెఘా । పతితఁడపస్విరోహిణినపాఁచువరంపరఁబాచినాఁకియూర్జి శబలఁ
శేయఁగాఁదలఁచిశిష్టహితకలికాలజాతదుఃస్థతఁబదుధర్మ దేవతశగచ్ఛదలోచనఁ
డెత్తుకైవడిక ॥ ౨౩౧ ॥ క ॥ పడబడఁబాలుచుగడగడ । వడఁకుచుమొదవంతినిలిచెనన
జాతుఁడుమున్ । వెడలింపఁగజలసిధివెలు । వడియించుక దెలియువుడమిపడఁతియుఁ
టోలేక ॥ ౨౩౨ ॥ చ । పదములకొంకువోఁబసికిరకులఁగ్రసుకెరఁడలించిదంశం ।
శదమనవృత్తినింపొసఁగి సాశ్మనఖుబుల నువ్విసెత్తురున్ । చిదికెడుగండ్లఘాతజ
ముచిలికముఖశతృగుంబుద్రోచియ । మ్రొవవున్నుద్రుక్షియన్ నడపిముంగిటఁబండిటి
రాటఁగట్టుచున్ ॥ ౨౩౩ ॥ క ॥ కేతోజహయచ్చాయా । పాశాసహమైవమంచితచ్చి
యునిని । క్థాతకలధౌతదండవి । భాతులితజలంబులందవసిప్రియమెసఁగన్ ॥ ౨౩౪ ॥
సీ॥ పడఁబడసైత్తఁబాల్పడియునిగనాసనాధ్యాసనైపుణశక్తిపట్టుచదలె । నులపాం
కురములేర్చియులుపవట్టెదుఘానిగఁగునపల్లవాహృతికుంటువడియె । సడలంగపి
డరజ్జుగడువడి నిడుతమినటసూత్రావృత్తియపులఁజనియె । బొలయూర్చితినుటకుఁ
బొలయుపుల్లలఁబోవనదలించువసుంకృతజెదరెమంత్ర । మాసలన్నియుమొదలంబ

యంగు—మొలకెత్తికన్నడ ॥ ౨౨౭ ॥ ౨౨౮ ॥ తలఁచుకున్—తలఁచుకున్ ॥ ౨౨౯ ॥ ఉగ్రాస
లేచుటకు. కష్ట—కఠిన. ఉతికృత్—గాయముచేయుచున్న. ధావంశ—కాకులయొక్క. విధా
—పనియందు. దంశపిహిత—అడవియొకలచేతకప్పుఁబడినది. విసగింభ—మైత్రిగల. కళకంఠ—
గంగదోతుయొక్క. కాతర—వెలుచిన. చరమారు—చెనుకటితొడయొక్క. అర్జుని—అవును ॥
౨౩౦ ॥ వేర్చిగిడ్డి—ఘోరుశత్రు. వదువు—విధము. నైచికిక—అవును ॥ ౨౩౧ ॥ రోహిణి
—అవును. దుష్టత—కేదటికమునందు—కొనదశయంగు. శతచ్ఛదలోచనండు—విష్ణుఁడు ॥
౨౩౨ ॥ మొదవు—అవు ॥ ౨౩౩ ॥ కొంకు—పడ. స్రుక్కు—ముడుక. సాన్న—గంగదోలు. గం
డ్ల—గాఁతములందు. చిల్కి—చల్లి. రాట—కంఠమునందు ॥ ౨౩౩ ॥ ౨౩౪ ॥ ఉలకాం
కురములు—గడ్డిమొలకలు. ఉలుప—కానుక. కుటుంబయెన్—నిలిచిపోయెను. పొల—

గోసీమున్ను । గోచికట్టుచకటుచంటిగొడవగడవ । రాకమెడఁబుట్టుకొనియెనూర
కముకార్య । కరణశీబరకెప్పాటంగలనెనుఖము ॥ ౨౩౫ ॥ చ ॥ విబుధతప్రధనేంద్ర
వినుకేయువిధంబులనాతఁడెదన । చిబలవిభేదినై దివివశ్యంబులమైఖలమైత్రిబోలెచ ।
గబలవహీనతార్తియుడుగంగడుగ్రోవుననివ్వట్లబ్బి । దబిసిబండికాడగువిధం
బుఁద్రిప్పురునన్దుసంటవిత్ ॥ ౨౩౬ ॥ ఉ ॥ గుండువలెకబలియమగు గోడియతో
డఁజరింపవారఁగాఁ । బుడిసెబల్కునంటి పసిధానిలు మైసిరిమాడిర- కెంతయుఁ ।
బుఁబహనర్పనల్పగతిపాలజనింపనమాంసమీనకత్ । వెండియునిచ్చెఁజూలుడధిపిచి
మణిపుణిదొడ్డుచాడ్పునకత్ ॥ ౨౩౭ ॥ ఆ ॥ వత్సయుతయుగర్చవతియువైమా-
హేయి । పతివ్రతంబునఁజవార్చియుండెఁ । గఁజగర్చతర్జయజగద్గర్భయు
నై నయసురుఁజెఱుపుటావుఁబోలె ॥ ౨౩౮ ॥ క ॥ లోచనవికృతిముకరమన । గో
చరమగుపగిదిగఁగఁటగోచరితముదకత్ । మోచినవాచంఁగమీనుతుఁ । జేచిననె
వ్వగలబొగిలియిట్లుహింఁజెత్ ॥ ౨౩౯ ॥ నీ ॥ వత్సనాభీగంధవహమయ్యేసియాపు
పైగాలినివారపాకములకఁ । గరినకడ్డాల వక్త్రములయ్యేనీజన్మమునుడెకల
కలందమాలములకఁ । జటులదవానలచ్చటయ్యేనీగడ్డికటుజిహ్వబర్హిర్నికాయ
ములకు । నారణోచ్చారణోద్ధతయ్యే నీతొఱ్ఱకంతహుంకృతులేఁగగర్హిణులకు ।
నాకుమొగమోడియాఁగాదనరుతఁసన్దు । లేలయీమైలపూయకదూలదీని । వత్స
యుతముగ నీవసీవాటమనకు । లాడిగావింతునంతఁదొలంగుమాటు ॥ ౨౪౦ ॥ ఉ ॥
నాడమెదీనివాలధిసుధానిభవాఁకరకంబెదీనియా । కుండపొదుంగుదీనిముకఁగ్రోళు
లుఁభూమిచిలాంతరఁబులె । గఁడఁటంబెదీనిమెడకంబళమండుఁ ద్యజించెగోసియ ।
కొగ్గండొకఁబ్రహ్మచారిమిగుగులువత్తులువైఁగనదగిత ॥ ౨౪౧ ॥ తే ॥ క్రేపువా
పోవఁబట్టిలంకియకుఁదార్చి । తోలవియఁగొట్టిమెడవొకటంతుంమగట్టి । గిడ్డివెడలింఁజె
దలఁతాడుకేలందొట్టి । మారివెడలింతువదువునమాణవకుండు ॥ ౨౪౨ ॥ క ॥ ఆధే
నువునతృప్తబహు । బాధలసక్రోధయగుచుఁబరతత్వసముద్బోధకబోధకలితుఁ

మాంసము. పాలయ-చట్టుకొను. గోచికట్టునకు-ప్రహ్మచారి. గొడవ-దుఃఖము ॥ ౨౩౫ ॥
చిక-పోషింపఁగా. చిచి-చిని. విశ్చంబులమై-ఆర్జములేనయ ॥ ౨౩౬ ॥ సమాంశము
నకు-ఏఁటఁటనిది యాయువునకు ॥ ౨౩౭ ॥ మాహేయి-ఆపు. చార్చి-వ్రతీంబి. త
ర్జ-లేఁగఁదూడగలది ॥ ౨౩౮ ॥ ముకుగమక-ఆర్జమునందు. నెవ్వగల-అధికవిచారములచే
త ॥ ౨౩౯ ॥ వత్సనాభి-వసనాభియనెదీవివము. నీవారపాకములక-నివ్వరిపంటలకు. జ
న్మ-ఆపు. డెక్కలు-చట్టు. గిడ్డి-ఆపు. బర్హిన్న-దర్శ. ఆరణ-గర్భప్రాసము గలిగించెడి
వేదశాస్త్రములయొక్క. తొఱ్ఱు-ఆపు. దూల-ఁటఁటలాడి-బలి ॥ ౨౪౦ ॥ చాలధి-తోఁగ.
గంధపటంబె-తెగిరయ. గొండొక-చిన్న. కూకులువత్తులనై-మిక్కిలికలవకము నాం
ది ॥ ౨౪౧ ॥ క్రేపు-మాడ. వాపోవక-ఆటవఁగా. లంకియ-పెన. తార్చి-కూర్చి. తొ
ట్టి-పట్టి. మాణవకుండు-ప్రహ్మచారి ॥ ౨౪౨ ॥ ౨౪౩ ॥ పొడరు-పొడ. వత్సవిలము-పట్టు

జగు । వాధూలమునీందుర్చి పాండువనమునఁబడియె ॥ ౨౪౩ ॥ క ॥ పులియున్న
 పొదరుమొసలికి । నెలవగుబలుచుడువువాఁడునిచ్చినవత్తి । బిలమననమ్మునివనమె
 వ్వలనంజోరఁజనదు వానవప్రభృతులకు ॥ ౨౪౪ ॥ శా ॥ ఆమాయాగవిమత్తై
 నట్టిడవిలోనత్కృద్ధృతేసిమ । ధ్యేమాన్దంబుననభిగన్భితసురాద్రింబోలివత్తికరే
 భామగ్నాకృతిసన్నయన్నతతహకౌశల్యశల్యుక్తగత । వ్యామోహకుజిరజీవితేక
 తులితుక్తవాధూలవాచయముక్ ॥ ౨౪౫ ॥ ఉ ॥ వట్టినబిట్టుమిట్టిఁడిమానిసము
 భితుడయ్యెమేసిపై । పెట్టినవట్టినెట్టెసిబిటలువాఱుశ్రవశ్శకుంతమల్ । చట్టుప
 తెత్తిముందఱిసాఁగదలంపజటాచ్చటాచ్చున్ దుష్టైలుగట్టిఁదిలిమరుద్భుగధీశ
 కులంబుమేలగనక్ ॥ ౨౪౬ ॥ మ ॥ కనవుందీవలువాపవకశిఖాఘుబుల్ ప్రకా
 శింపవ । కరసమైతోఁచినకొండచందమునదీర్ఘశ్శశుచివంచచ్చటా । విసరక్రోధర
 సోగిపూర్తియగుచుక్వద్ధవశ్రీశ్రేష్ఠుడా । త్వమీశస్థితుహస్తముత్తసురభిక్షద
 ద్వర్తివీక్షించుచుక్ ॥ ౨౪౭ ॥ ఉ ॥ ఓరిదురాత్తయోరివినయోజ్ఞితయోరిమచాం
 ధయెందునే । వారికిఁజేరరాదునువారికినావనమీచుచొచ్చింబ । భారికృతోఁపహాస
 శతహార్యముగానివదీయఘోరదు । గ్వారసమాధికారవమువస్తుఁజేసితివాసుర
 క్రియక్ ॥ ౨౪౮ ॥ తే ॥ వృద్ధబ్రాహ్మణానర్తగురుబద్ధిబలవి । హిమనస్త్రిష్టుశేసితి
 గాననీవు । నిట్టిపాఁయంబునీరూపునీధంబు । నడచునుడివోయిభేకంబవగుమనవు
 డు ॥ ౨౪౯ ॥ శా ॥ ఆవృద్ధీసురసూతితత్పదసగోజానముఁడైయిట్లునుక్ । గోపా
 టోపమడంపుఁడిరలిగినకగొండల్ వడుక్వారిధుల్ । రూపేదుక్ధరప్రియ్యునిన్నొ
 రగుమద్రాపంబునానెంతని । ప్తాపత్తాసనలెస్సగాఁడెనినకశాపాగ్నిశేఁగ్రాః
 పవే ॥ ౨౫౦ ॥ క ॥ తఱుంగనిలయశిఖిఁగినిను । నెఱుంగుదువాధూలమునికులేశేజ
 ముగా । నెఱిగియెఱిగితనయాదల । కొఱవంగొనిగోఁకదివురుకుమతియుంగలఁడే
 ౨౫౧ ॥ ఉ ॥ ఉద్ధతిదక్కియొక్కయెడనూరకయెండఁగిసికంధరా । బద్ధమహాహి
 నీకపిలఁబాపఁ దలంచితినాండులేదుదీ । నోద్ధరణాతిసాద్రీకరుణోదధివీదినస్పర్ధి
 యైననీ । బద్ధికిఁజేర్చగాఁడగునెఘారిదవానలకీలఫలముక్ ॥ ౨౫౨ ॥ వ ॥ అనిము
 నితనయుండుధేన్వాగమనాది తదుచ్చాటనాంతంబుగాఁగల తనవృత్తాంతంబువిన్న

కలుగె ॥ ౨౪౪ ॥ గణ-అవు. గుత్తె-త్రొక్కను. శేసి-విచ్చంధిది ॥ ౨౪౫ ॥ మిట్టినడి-
 ఎగిరివడి. నెట్టు-కళ్ళు. అని-చూచి. బిటలువాఱు-బద్దలుకాఁగా. శ్రవశ్శకుంతములు-
 చెవియందలిపత్తులు. చట్టుపలు-తెక్కలు. ద్రుష్టైలుగట్టి-గుమిగూడి. మరుద్భుక్ - పాముల
 యొక్క ॥ ౨౪౬ ॥ శద్ధర్థిక్-అర్థవచ్చారని ॥ ౨౪౭ ॥ సగ్రహ-హరింఁగఁగననది. వ
 మ్ముగ-వృద్ధముగా ॥ ౨౪౮ ॥ ప్రణిధాననిర్వగ్ను-ధ్యానయోగమునంబుమనిగినవానిది
 ౨౪౯ ॥ ఈరు-దూరు ॥ ౨౫౦ ॥ యశిఖి-ప్రశంఖి. తివురు-యర్ధింటి ॥ ౨౫౧ ॥ కంధరా
 బద్ధమహాహి-మెడనగట్టఁబడినకెద్దపామును ॥ ౨౫౨ ॥ ౨౫౩ ॥ ప్రస్ఫుట-చరించుచు

విందులునునుహించియుత్తెలుగుచిత్తంబునయధార్థంబుగాఁగనుఁగొని || ౨౫౩ ||
 మ॥ ఘోషటిభీషణఫాలభాగుఁడుతనుప్రోద్ధూయింపుర్తంబుచిందుఁడగుబ్రహ్మటదో
 వ్యపల్లవుఁడునేతోభీషిక్యల్లలతా || రకఘూర్జన్నయనుండుగాకశమసార స్నేరుఁడ
 య్యోందప || స్వీకులగామణి చిన్నచంద్రునిపాడవైకెన్నొందుచందంబున్ || ౨౫౪ ||
 క || సప్రణయఁడగుదుముగిలో || కప్రవరుఁడారించె గనికరమునన || వీచికు
 మారుఁదృఢాంచల || విప్రీషములుగావెయవనివిబుధాగ్రహముల్ || ౨౫౫ || ఉ ||
 ఆవసుధామరప్రభవనమ్మని యిట్లనువశ్యపిన్నునా || భావపథంబునకెనినునపాపు
 నెఁగాఁగనుఁగొంటివాగ్రహ || వ్యావృతచిత్తవృత్తిటులాడితిమీఁదరయంకలేకనా ||
 యీవచనంబుదప్పదనయంబెవమూర్ఖునిసన్నుమొచుటన్ || ౨౫౬ || చ || వగవకుమ
 న్నదైవగతివచ్చినకీడుదలంచినెమ్మదిన్ || బాగులకునున్నకర్మములపోకకుభోగమె
 హేతువన్నచి || శ్వగురుగిరింద్రవత్పలుదివానిశముకదలపోయుమన్నమే || లగుహ
 రిభక్తియుక్తులకునాపదరాదుగదన్నయెన్నఁడున్ || ౨౫౭ || సీ || జలధరంబుననెద్ది
 పొలపంబుపుట్టుచున్లొలమెలుఁగులమెల్లములకు || మున్నీరనకన్దెద్దిమొలచుటకావా
 లనూణిపూసలువోనియాత్మజులకు || సిద్ధమాఁకననెద్దినిలువనీడైతోచునాఁకటనుం
 డుద్విజావళులకుఁ || దాఁచననెద్దియాధారమాదివిద్యోగపిశ్యవర్మలకుఁ గుంటిపిచ్చు
 కలకు || నట్టిగృహమేధిధర్మంబునందునీపు || గుత్సనేయుటనీరీతిగొడవయెదవె || నొప్పు
 గతినిప్పుగనకల్గుదుద్ధతులకుఁ || సరిపైవచ్చుతాల్లపైగాలియైన || ౨౫౮ || క || పీఠం
 వాడనేనయి || పూనుదునటయెద్ది గాకపోయెడుననిసుం || తైనఫలచందఁదీరదు || మా
 నఫలకకాదువినుమమర్త్యులకైనన్ || ౨౫౯ || సీ || మునులనుష్ఠభమునఁదనుఁగొల్వ
 దగువాఁడబ్రహ్మదుఁబ్రోవఁచాల్పడినవాని || ద్వాత్రింశదురుభజాస్తంభాధ్యుడగు
 వానినశ్వత్థమూర్తియైయలరువాని || చక్రంబుచేత్రేత్రిజనముఁబ్రోచెడువానివివిధా
 యధంబులవెలయువాని || నలఘుదివ్యాకల్పములఁబూడఁగలవానిభీషరధ్యాపగానీ
 మవాని || వివిధకథలవానివివిధరూపంబుల || వానినిలిచికొలుచువానివాని || శ్రీస్వసిం
 హదేవునేవిచపుభేకంబు || వైతదంఘ్రిమూలమధిపసింది || ౨౬౦ || తే || దర్దురా
 గనయందుసంతానసిద్ధి || నీకునగుఁగొంతకాలంబునిర్గమింప || దాననీదుపిశ్యజం
 గ్నభీషిక్యో-భయమును గలుగఁ జేయుచున్న- లోలతారక-చలియచున్న కసుగ్రుడ్డతో-
 ఘాతన్నయనుండు- తిరుగుచుపడుచున్న కన్నులకలవాఁడు- స్నేరుఁడు-చిలునపువ్వుగలవాఁ
 డు- పాదపు-లక్ష్మరి || ౨౬౧ || సప్రణయఁడు-ప్రీతితోఁగూడుకొన్నవాఁడు-విప్రీషములు-
 సుంపురులు- ఆవనివిబుధ-దాగ్రహంబయొక్క || ౨౬౨ || వ్యావృత-మిక్కిలి యావరింపఁ
 ఁడిన-మొచుట-పొందుటచేత || ౨౬౩ || పాగులకుము-తపించుకుము || ౨౬౪ || పొలపంబు-
 వ్యావనము- మొల్లములకు-ధనములకు- ఆచారము-పాదు- ఆదిపూసలు-ముత్యాలు- ద్వి
 గవికులకు-పక్షిసమూహములకు; దాగ్రహజన్ములకు- తాఁచ-మెట్టు- కుక్క-నింద-
 గ్రేత- గొడవ-దుఃఖము || ౨౬౫ || సుంత-కొంచెము || ౨౬౬ || దర్దురాంగన- అడు

బుతలంగిశావ । మోక్షసంప్రాప్తియును బునాక్షణంబు ॥ ౨౬౧ ॥ వ ॥ అనియివ్వ
 ధంబునవాధూబుండు శాపాఽధినాడివియవ్వటువు నాశ్వసించి విశ్వాద్భుతజనకం
 బుగనంబురూపియమండలంబు భేదించికొనుదుఁ జనియవఁగ నామ్రాజ్యసింహాసనా
 సీనుండయ్యెనిచ్చవియవృథేను నేలినవానిఁ ననఘలంబుకేసి ఘోరదయంబునలం
 కరించె. ప్రయతనుతుండును విఫలప్రయత్నండై యయత్నసంప్రాప్తంబగుఁ జవ్య
 సనంబున ననుయయ్యును సామంసమయ కుముదంబు చందంబున గొంతకొంత
 తచ్చాంతివచనంబులవడదేసినవాఁడై జగత్ప్రేతయవిత్రకరణంబగు పాండురంగత్మే
 ప్రసన్నునకుంజని ॥ ౨౬౨ ॥ క ॥ భీమరథిసౌత్తితీర్థ । స్తోమంబుల నెల్లఁడనువుదోఁగిం
 చిముని । గ్రామణికుహనాభీరశి । భాషణిపణిసౌధరాజగర్భాగ్రుండై ॥ ౨౬౩ ॥
 సీ ॥ సురతరుప్రసవరిఁ ఛోళిమాళివినీల జలదంబులొని క్రొందకుకులెనఁగ । మొగ
 మువెన్నెల యేటిమొగ లేటిమగమీలగతివత్తులాక్షియగ్గకముమెఱవఁ । గలియెనె
 మ్మేనుచీకటిసూక్తిఁ బ్రాకుబంగరుతఁ క్రయఁ కూలఁగద్రుశాటి । యుదుపథంబు
 నజామునరురత్నతథాతి మెడవారముపెనవుడమిఁదాఁక । నచ్చరలుకీవనలువీవ
 నంగరాగ । వాసనలుభూషణార్చులనే నలెనఁగఁ । విశేషిజనసున్నరమమీదనా
 రగిధవళ । చలదళచ్చాయనుండుపీఠులునుతించు ॥ ౨౬౪ ॥ ఊపాలముచుక్క-వంకనెల
 పైవెలుఁగొండెడులోహితాంగునిక । హోలఁగఁగఁబుగర్భమునఁ బొల్చుగనీలమలీ
 లఁగంధరా । కాళిమయల్లనీల్లవిధుఖండముకంజడకంపుఁడమ్మిలో । బాలమరాళ
 వట్టలరభాసీలఁశూలిలలాటఁట్టికక ॥ ౨౬౫ ॥ మ ॥ నలినాస న్మలినాసనాననపు
 రాణస్తానమల్దాయని । మృలబల్బాయలహోరుతల్పలధరంబుల్ గంపువాచూరు
 లక ॥ గలవిద్వద్వదనాంతరాళ నవరంగత్మోణిరాణించును । జ్వలవజ్రవ్రజతంభ
 సంఘనిభభాషాయోషజిహ్వస్థలిక ॥ ౨౬౬ ॥ సీ ॥ లలితకుంతలశైవలముమువైం
 దవబింబమధరాధరప్రవాళాంగురంబు । చపలస్వభావలోచనమహామీనంబుకమనీ
 యకంధరాకంబుకంబు । గర్వతస్తనకనత్పర్వతాభోగంబువిశదత్రీవళిధంగవిలసనం

కచ్చ. గర్భమింక-కడవఁగా. విశ్వఁగంబు-విశ్వబుగము ॥ ౨౬౧ ॥ అంబురూపియ
 మండలంబుక-సూర్యమండలమును. ఆవగ్గ-మోక్షమనెడిది. విశుచ్చరథేనువు-రేవతీల
 యావు. అనురుసురు-బదరినవాఁడు. కుముదంబు-తెల్లఁగలవ ॥ ౨౬౨ ॥ తొట్టి-మొనలు
 క్కాని. దోఁగించి-మంచు ॥ ౨౬౩ ॥ ప్రసవనరిఁ ఛోళి-పుత్తలస మూహము-పుత్తవృత్తిఁడు. మొ
 గలేటి-ముఖరయనునదియందలి. కలియ-నల్లన. కద్రుశాటి-పసుపువన్నెవద్రుము-పీఠం
 బరము. ఉడుపథము-ఆకాశము. ఆర్చుల-వెలుంగుల. చలదలచ్చాయక-రావిమాగిరిపడ
 ఱుండు ॥ ౨౬౪ ॥ నెలపైక-చంద్రునిమీద. లోహితాంగునిక-అంగారకపు. కంధరాకాళియ
 -మెడనలుపు ॥ ౨౬౫ ॥ నలిక-తగునట్లు. ఆనక-ఆకాశ. నవరంగత్మోణిక-బ్రాహ్మణులవం
 యిగు. భాషాయోష-సరస్వతి ॥ ౨౬౬ ॥ విదవబింబము-చంద్రునిబింబము. ముగ్ధకృంత

బు | చధ్యంతావర్తమహితంబుకటితటిద్వీపంబుపుడులోరుదివిజరటి | కరము
పదకూర్చుపుడుకంబుగ్రమ్మనఖర | వణికలాపంబునగుచు నేమగువయాపు ధూరి
సౌభాగ్యసంపదబోలుచుండెడి | నానుధాంభోధి పుత్రబాహుంతరమన || ౨౬౭ ||
మ || సితకేరస్ఫటికాక్షిమాంలికలు గంజేదోయిసంధించిభా | రతివానూంకతలంబు
నక సతతమక రంజల్లగల్గొలనం | గతహంసోత్తమఫేన పక్షియగుగంగా
వాహినిందాల్చుచే | వతవైలంబనఁజేబిల్లునల విశ్వప్రప్తనాభిందగ్గ || ౨౬౮ || తే ||
రత్నసందర్శగర్భయారశ్చగర్భ | చరణపీఠంబుగానున్న సకలభువన | మయునిని
నుగంఁటి జవనాభయముఁడిగ | ననితనసిప్రీతగంసాభియామింబొగడి || ౨౬౯ || క ||
అటజనిపటువుత్తరది | క్షటమునఁగనుఁగొనియెడరళితరతరుమూర్తిక | బటున
ఖరవైశ్యముననా | రటముడిపినురారిసేలరసికన్యసింహుక || ౨౭౦ || క || శాశ్వ
తకరుణాంబుధిస | విశ్వవిధుంకనుటఁగోలెవిప్రసేనుదిమా | నీశ్వరశాపవికాగమ |
నీశ్వరదుశ్చేష్టితాభిసయమొనింపక || ౨౭౧ || శా || సీరప్రాంకణకరగిటిబిలము
లకనెదింపమృత్స్పృమయా | హంబుకగబళింపఁబెల్లెటవ నిట్టట్టుంట్లుతంబుల్ గొ
నక | దూరాయాస్యదహీంద్రభీతిపాతిగొందుల్ దూఱఁగోరుకవడిక | సారాపిత
వనోబలంబగుభవిష్యశ్శేకముత్యేకమై || ౨౭౨ || క || యవదువునశాపవ్యస | నా
వేశముగదిరియునువ హఃధైర్యముతో | నావిప్రొడునుప్రతిభా | జేవేజ్యోదుప్రస్తు
తింబుదితిసుతశత్రుక || ౨౭౩ || ఉ || అసభనుకుఁగంబముననాక్రియనుద్భవమం
దియాసురా | గ్రేసరహృద్విదారణముకించిదుదంచితహంసకృత్యముక | గాసమక
ట్టియుంజెనువఁగాఁగతమేమిపునర్భకస్పృహక | సినటలెవ్వరేఁజదియనేర్తురెమ ర్త్య
వృగాధినాయకా || ౨౭౪ || ఉ || మిప్పుటమైనవాడిపదిమిత్రములై వెలఁగొందునన
ఖా | గ్రమ్ములకవృద్దుప్రకృతిగల్గుటక్రొత్తరమాకుచాదిపా | ర్మ్యమ్ములయందు
నందుఁగలసారగతుల్ నఖరాభిపాతసా | ధ్యమ్ములుగామిగావలయునట్లగటల్ దితి
పుత్రశాత్రవా || ౨౭౫ || ఉ || కోపవికారమంచునొకకొందఱుగొందఱుభక్తిలోకిర |
త్రావరతంత్రతాజనితసాం ద్రకృపాగుణమంచుఁగొందఱు | దీప్తివీరసింధువిహృతి

—బాద్దనెడి. ఆవర్త—సుడిచేత. పుడుకంబు—కల్ల || ౨౬౭ || విశ్వ సప్త—ప్రస్తు || ౨౬౮ || ౨౬౯ ||
సఖరవైశ్యమునక—గోటిబల్లఁదెనముచేత. ఆరటము—సూరిటము. సురారిక—ప్రహ్లాదుని
౨౭౦ || కోతె—మొదలుకొని || ౨౭౧ || ప్రింగణ—మండలిహోటనపండిలి. మృత్స్పృమయ—
కట్టిమిశ్రమయిన. కబళింపక—మ్రొంగను. పులింబులు—దాట్లు. ఆయాస్యత్—వచ్చుచు
న్న. సారాపిత—పాఠములై || ౨౭౨ || వదువునక—భమున. సుప్రతిభాదేవజ్యోదు—మంది
విధిచేతబృహస్పరియైనవాఁడు || ౨౭౩ || హృద్విదారణము—గుండెలుపగల్పుట. పునర్భవస్పృ
హక—సంసారానక్రిచేత; గోశ్చయిందలియాసక్తిచేత. సట—మోగము; బాలు || ౨౭౪ || మి
ప్పుటము—మిక్కిలము. హః—వజ్రాయుధము || ౨౭౫ || ఉద్గీ...వికారము—ఉద్గీత—మిక్కిలివె
లుగుచున్న. వీరసింధు—వీరరసముక్రమనంజలి. న్యాలి—పవరముచేత. స్ఫుట—స్పష్టమైన. శే

స్ఫుటభేదవికారమంచునీ చూపులరక్తిమంబొగడుచుకనుతియింపుదురీశ్వరేశ్వరా
 ౨౦౬ || ప || హరికిరిదంష్ట్రనాటుపడియై దవరేఖదలర్పపూర్వభూ | ధరశిఖరం
 బనంగనుతిబాల్కుకుచంబున బొల్పుభూసతిక | బరిహసనంబొనర్చురమభావమునీ
 గ్గునమొగ్గజేయవే | సరమృగరాజ సీసఖమునాటిసం బొల్పునోజకుంభమల్ ||
 ౨౦౭ || సీ || పరిపూర్ణదండబింబమునందుచక్కిలోగొనసాగువిద్రుమాంకురమనం
 గ | కన్నెగేవరితేకుకత్తులబోనులోజ్జ్వలనయారాన్నిభయనంగ | వెండికంబ
 ములతోవిగ్ధాపురబొత్తెత్తుచుమనాతరంగసంఘములనంగ | ప్రాలేయగిరివెనగ
 భారంబుపహించుపవనపారణకులప్రభువనంగ | మొగమునకుచిగిగాంచుమిగు
 లుంగన్ను | దంష్ట్రికాంతరజిహ్వయుండఱుచుగేల | నలుంగులుంబిలుందవాలమ్ము
 గలుగునిన్న | గొలుతుదితీపుత్రచేరికకులదహన || ౨౦౮ || తే || అనిన్యపూర్వ
 తునర్యునర్యవసూస | దివ్యతేజఃప్రవాహుగీర్తించియతడు | తత్పదద్వంద్వము
 నకువందనమొనర్చి | తపసితిట్టనల్లవమయ్యెదత్తుఁడంబ || ౨౦౯ || క || ఆతమము
 నావివేకం | బాశుద్ధియునాతపంబునాబహునిగమ | ప్రాశస్త్యమునటులయ్యెను |
 సీతునకునుదైవఘటనలిట్టివిదలఁపక || ౨౧౦ || ఆ || అన్నదాదిమానసావాలవల
 యప్ర | కాశభక్తియుక్తిల్పలతకు | మూలమనంగనాపు నాలోకవిభునఁఘ్రి
 మూలమాశ్రయించిజాలిమాలి || ౨౧౧ || ఉ || ముత్తయముల్పవ్రాణదళముల్ గ
 ననాకృతిగూడినట్టులై | క్రొత్తగునారవీనియపురూపపురూపిదియంచువిస్తయో | దా
 త్రమనసులై నకలతైర్ధికులుకానియాడభేకలోకో | త్రమముప్రవ్రాణవర్జుజ్జ్వ
 లమైజలకాసనోద్భవా || ౨౧౨ || సీ || కమలాపుడుదయింపకయమన్న బుటుకు
 నమునుంగుసంగమసర్థమునకునేగి | వినునైకతనక్షణమునివేదనిదంబుతగుచోటను
 దితేలుగటిదాకః మధ్యాహ్నచేతసంప్రాశించు బిషేతగతవ్రలాకంబుమితముగా
 గ | సందప్రాద్దువసంతి సవరేయిగడనన సమ్ముఖమునగొల్పిసంవసించు | శ్రీవృ
 సింహుండుపెనఁబాపనెజ్జమేను | చేర్చదర్శివ్యవరణరాజీవమూలభూమిలంబున

ట—దాలునాటుయొక్క వికారము—చూటురూపము || ౨౦౬ || కిరి—పంది. పరిహసనంబు—
 ఎగతాళి || ౨౦౭ || చక్కి—స్థానము. కన్నె—లేత. బొరన్న—బరబాన్సి. చాలిలేయారి—ఁం
 చుకొండ. పవనపారణకులప్రభువు—తేజుండు. కుకూలదహన—కమ్మనివ్వయినవాడ || ౨౦౮ ||
 ఆర్యకు—సూర్యులయొక్క. వలవము—కప్పు || ౨౦౯ || అంఘ్రిమాలము—అడుగు మొ
 డలు. జాలి—దుఃఖము || ౨౧౦ || ఆపురూపపు—ఆపూర్వమయిన. తైర్ధికులు—తీర్థయాత్రచేయువా
 రు. చిత్రవపురుజ్జ్వలము—నాశావర్ణమైనదేహముచేత వెలుగునది || ౨౧౧ || నిషణ్ణ—కూర్చుండిన.
 లేలుగలు—సూర్యోదయము మొదలుపదిగడియలప్రాద్ధగువఱకునైన కాలము. సంప్రాశించుక—రి
 నుడు. పులకంబులు—మెతుకులు. సవరేయి—సగముతాత్రి. సవసించుక—ఉండును. పె
 నుఁబాపనెజ్జక—తేజశ్శయ్యలందు. ఆధ్యాన్న—తత్వజ్ఞానములోది. కాలాకవక్రవర్తి—

సర్వాత్మపూర్ణబుద్ధి । జాగరముసేయుశాలూరచక్రవర్తి ॥ ౨౦౩ ॥ ఆ ॥ రక్ష
రంగఁబ్బరచనకుండనమేను । పుష్పగుత్తికరణిపౌలుపునిలుప । సంబచరముప్రాతరా
రంభవేళల ॥ స్వహరియగ్రపీఠినిలుచునను ॥ ౨౦౪ ॥ క ॥ హరిదాసమనుచుండను
నె । ల్లరుపేరిడిపిలువఁగలిగిష్టవపతిగడపెక । జిరకాలముపూర్వజనన । చరితజ్ఞంబగు
చుమోక్షసౌఖ్యాపేక్ష ॥ ౨౦౫ ॥ ఆ ॥ ఇటులుకొన్నియేండ్లులేగంగనొకనాడు ।
పాండరీకనాథువర్షమునకు । గన్యకుట్టవిధునకన్యాశిరోమణిప్రాణసఖులగొల్ప
నరుగుదెంచె ॥ ౨౦౬ ॥ తే ॥ అత్తవాహనములనుండి యవతరించి । నారసింహాఖ్య
శీర్ధంబునకుఁగొలుకట । బైమిచెంగటవిడిసిపద్మముఖులు । విరహిహృద్ధాములగుమా
రుశరములనఁగ ॥ ౨౦౭ ॥ ఆ ॥ మార్గభేదశిథిలమతులంగనలుచొచ్చి । భీమరథిఁగ
లంచుటేమిక్రోత్త । వారిగోరువెచ్చవట్లోజములకాంతి । లవమముజ్జగములఁదవిలి
కలఁప ॥ ౨౦౮ ॥ సీ ॥ గంధవాహమునకగారంబులివియంచువిజనంబులఁజూచివెగటు
గద ॥ మనుబాణములనఁజూడరవర్గమిది । యంచునలరుమొగ్గులఁజూచియలఁతనొం
ది । కమలారినామంబుకొన్నవివియంచుఁబల్లదీగలఁజూచిపల్లసిల్లి । శుకయుగం
బులుదామనొకచాయవివియంచునవశుకంబులఁజూచినవముగదిరి । కన్యకుజ్జేతకన్య
వైఁగలుగుచేలుపు । భావములఁదెంచు నొలుపులుమోవఁజేయ । బలిమినిజదైర్య
ములుచిక్కిఁబట్టియున్న । మనులొనర్చుదురొకరీతిముఖ్యవిధులు ॥ ౨౦౯ ॥ తే ॥
వనజనాథునియభీషేకమునకెగాని । కనకగర్భదులకుఁబాదుకొనఁగరాని । శీర్ధ
కుండాంబునికరంబుతెజవపిండు । గన్పించనుజక్కివలచేతఁగప్పఁబడియె ॥ ౨౧౦ ॥
తే ॥ జాటునలరులతేనియగారయిచ్చి । గాడ్పుసంధించునయకానియూర్పువెలుచు ।
నెందునయ్యాకవిరితోటనిందుముఖుల । నగవునునుమంచుసోనవోలెనయముదఁ
గ ॥ ౨౧౧ ॥ ఆ ॥ అవసరంబుగాచియల్లంతదవ్వల । నుండిసురలుముగులుదండ
ములిడ । నొప్పుముకుగనందునూరుపుగలవేల్పుల । గొమ్మలంటిరాటబొమ్మవోలె ।
౨౧౨ ॥ మత్తకోకిల ॥ జాలిదక్కిమతాంతరాళవిశాలవేదులయందుఁగోనాలగొం
దఁదపంబునల్పుజనంబుతాల్చులుగూలుడ । ద్బాలికాకులనిస్తులస్తనపాలికామృగ

పులరాజు ॥ ౨౦౩ ॥ రంగవల్లి-మృగ్గు. అంబుచరము-కప్ప. పాితరాంభ-తెల్లవాటి ॥
౨౦౪ ॥ చరితజ్ఞము-చరిత్రము నెఱిగినది ॥ ౨౦౫ ॥ విగంగ-కడపఁగా ॥ ౨౦౬ ॥ అవతరిం
-దిగి. కుఱుంగుల-బగ్గుల. చెంగట-బగ్గుల. విడిసిరి-నివసించిరి. విరహిహృద్ధాములు-
రహముగలవారియనునవి ॥ ౨౦౭ ॥ భేద-త్రేతుచేలవము-లేతము ॥ ౨౦౮ ॥ అగారం
-బు-ఇండ్లు. విజనంబుల-విషనకట్టలను. పుల్లదీగల-సోమలతలను. పుల్లసిల్లి-వెలవెలఁ
-యి. నవశుకంబుల-లేతమాచిపుత్రులను. నవము-మృదుత్వము. తెలుపు-అందము ॥
౨౦౯ ॥ పాదుకొన-స్థిరముగానలవ. తెజవపిండు-త్రీలగుంపు. గన్పి-గంధీరకుయిన ॥
౨౧౦ ॥ గయ-మనోజ్ఞము. అకవిరితోట-కట్టుకావలిగలపూఁదోటయందు. సోన-నూ
॥ ౨౧౧ ॥ ౨౧౨ ॥ జాలి-శీత. వేదులయందు-అరుగులయందు. గోనాలగొండి-మిడిలి

నాభివా! రూలికాహతిపక్షకల్పలితూలికాశకలాకృతిః॥ ౨౯౩ ॥ శా॥ దోలా
రోహణసాహసోద్యమముఁజాటుపొక్కిఁజొక్కిరి॥ ద్యాలాలిశ్యముఁబుష్పసాయ
కసపర్యాచర్యయుక్తమున్నగా॥ హాలాపానవిహారమున్నడపి రుద్యస్థితిపక్షే
౧౯౪ ॥ పోలుంబోలములింతయెన్నక పహాబోధిద్రుమచ్ఛాయఁ ॥ ౨౯౪ ॥ ఆ॥
జవ్వనంబుమదముపొందర్యమదమును॥ ధనమదంబుమనసుఁబెనుఁగుదుల్ల॥ బాదల
సంతశీధుమదముఁదోడ్తోఁటోది॥ యగుచునిగిదెనవ్వుగాఁతులందు॥ ౨౯౫ ॥ సీ॥
దామోదరుఁడుయశోదాస్తన్యమానెడు సనిమొక్కవిరిగుత్తినిభ్రమింపఁ॥ బ్రా
ద్దులచొచ్చెఁగద్రూడేవికిపుడు॥ ప్రియమందువేణుగర్భిణిగుఱించి॥ పాపనిగదవొచ్చె
ఫణికేతుతొడలని యడలుసేనుఁగుచేతనరఁటులొడుగ॥ బడబాగ్నిజడనివెల్వడియె
డువనిమాపుఁగానఁబూచినకీంతుకముచెలులక॥ శేవచృతమేరుశిఖరమసేవఁబొందు॥
సంచకొఁగిటనున్న హేమాంబుజంబు॥ పూర్వమగువిగ్రమదివెడపొడముదేర॥ మ
ధుమదక్షిబయగునొకగివిధుఁభాస్య॥ ౨౯౬ ॥ సీ॥ సుధయులునెఱివేడిసోమా
గ్ధమునుబోలిచెమరించెదగ్గలేఁజెమరునాసలు॥ కరుగరభర్తద్యస్తోఁబంబు శీధుసం
సేవనంబుబోలెనేపురించె॥ విష్ణునన్యాసప్రవీక్షించుటనుబోలె ముక్తకేశికబామ
ముడిజనించె॥ ద్వరితనిశ్వాసవేదనవోలెఁగంపించె విజయునివదనారవిందదళము॥
పరమపావనమైనతత్పొండరిక॥ పుణ్యతీర్థావకాశమపూర్వసిద్ధి॥ దెనఁడున్నక
క్యకాసఖిజనులవివిధ॥ విలసనంబులజనియించునలుకననఘ॥ ౨౯౭ ॥ క॥ పొడగ
నిరిపడఁకులయ్యెడ॥ బొడలపొడలయొడలితఁసినట్టుప్రగఁప్పె॥ ఒడభరతనిభామన
రహరి॥ యదుగుండుడమిసరియవెడలియటవనుదేర॥ ౨౯౮ ॥ చ॥ కనకమహే
రిరోహణనగంబాననుభాంబునిధానగర్భమో॥ యనిమిషకాన్తుకంబుదయమయ్యె
డునొప్పుగునొకొగదీసిపు॥ ట్టినకడయంచువిస్తయమడింపకచంపకభ్రవ్వానాసికల్॥
చూసిపిరివాలుఁజూపువలచుట్టునుదద్దురపట్టభద్రుఁ ॥ ౨౯౯ ॥ తే॥ కందుకముగాను

యిటువైచిఁగితిగాఁగనను॥ తాల్పులు—ద్యోమలు. రూలు—దలించును. నిర్దుల—దాసు
లేని. నాన్నూలికాహతిఁ—గాలిసోఁకుడుచేతశాల్పలికూలిక—బూరుగుమాది॥ ౨౯౩ ॥ చాటు
—స్తోత్రరూపమైన. సర్వోక్తి—ప్రియవచనము. లాలిత్యము—లిప్తఁజనము. సపర్యాచర్య—
ప్రూపచేయుట. హాలా—మగ్ధము. పోలుంబోలములు—యొక్కాయొక్కతలు. బోధిద్రుమ—గాలి
దుగినియొక్క॥ ౨౯౪ ॥ జవ్వనంబు—యౌవనము. పోలి—పోషణము—వృద్ధి॥ ౨౯౫ ॥
అలి—తున్నడ. పాపని—భీముని. ఫణికేతు—రుర్యోధనుని అడలుక—దుఃఖమును. బడధి—
సముద్రమునది. కానక—అడవియందు. వృశ—ఆవరించుచిన. కీల—మడించినది॥ ౨౯౬ ॥
దెనురించు—చెరుటపట్టు. కరుగరభర్త—కుక్కలరాజు—శూవుఁడు. శేపుటివేక—ఎట్టచా
టెను॥ ౨౯౭ ॥ సరియక—సందును॥ ౨౯౮ ॥ రోహణనగంబా—రత్నచర్యవహి. అలు
గభాన—సముద్రముయొక్క॥ అనిమిషకాన్తుకంబు—ఇంద్రధనుస్సు. దద్దురపట్టభద్రుఁ—కన్నుల

కేళీశుకంబుగాదు । పలుకపీఠిగుగాదు దర్పణముగాదు । వర్షపిశునంబుబట్టబ
 ల్వునుసంజరి । చంచలాత్ములుచలప్రచారలెండు॥ ౩౦౦॥ తే ॥ యువజనంబుల
 దనయురిందవులుపలుచు । కీలుగలిగినయొకనీలనీలవేణి । తునుమువరిదండయురివారి
 చరముఁజిక్కు । వలసనేరకమదిఁజిక్కు వడియెందాస॥ ౩౦౧॥ తే ॥ చొచ్చిచన
 బట్టటకునొక్క-మచ్చెకంటి । మోలఁబఱచినబేదద్దరముదాఁటెఁబొంటిభట్టు
 నదనయంటుసంటువారి । మీఁదిమమకారనదిఁదెవ్వనిఁడుకరణి ॥ ౩౦౨॥ క ॥ ఆచ
 న్నాభావిఘ్నకు । హావలిదఱచయ్యె విసరుహాత్ములచేత ॥ రావణునకువైకంఠ
 పు । రాసానస్త్రిలచేతియలజడివోలె ॥ ౩౦౩॥ ఆ ॥ పూర్వజన్మకుంభఘాతవ్య
 ముఖ్యండు । భేకయావకూపబింబితుండు । ప్రయుతసుతుండుదవులుపడఁడయ్యెఘా
 పాల । తనయగుఘులచేతధాతృతనయ॥ ౩౦౪॥ క ॥ నరనాథపుత్రియల్లఱి । నురుకుచ
 కచజఘనభారయుతయయ్యుమడి ॥ ధరియించెగార్యభరము ॥ గిరిహనద్వి
 ససహిత యీతిభృతిఁబోలె ॥ ౩౦౫॥ ఉ ॥ పన్నిదమెద్దియేనిఁడుచు పట్టెదబూడు
 డుదీనంచునా । కన్నియచ్చిన్నవ్వొలయగాఁ జెడికత్తియలందనూద్యును । చ్చన్న
 మనసగులొడఁడిచలకాంచికలాపవాగురి । సన్నహనంబునక సలింజంతులలా
 ముంబుట్టెనుబ్బుచు ॥ ౩౦౬॥ తే ॥ సర్వస్థిప్రదేశప్రశస్తమతీకె । గాంచిన
 పులుటదనకీర్త మంచునొక్క । తవులుపడియండెవరుదంతావళంబు । పడఁతి
 యురిఁజేసెమెడచట్టుననిఁడిరశన ॥ ౩౦౭॥ నీ ॥ పులుఁగునాడించుచొప్పునమించు
 నాడించుమించునసిననాడించినట్టు । లారామచిత్రశాలారంబుమదహాసకొముదిప
 రిషిక్తగండభలక । యగుదునించుకపడియాడించెచ్చకు వెలచినయొకవృద్ధచిహ్నిమి

రాజును ॥ ౩౦౯॥ వర్షపిశునంబుకకప్పను॥ ౩౧౦॥ కీలు-దేవు. తునుము-కొచ్చు ॥ ౩౦౧॥ బే
 యు-నూఁగు. దద్దరము-కప్పు ॥ ౩౦౨॥ వర్షాభూ-కప్పు. హావళి-ఉపద్రవము. అలజడి-త్రెను
 ము॥ ౩౦౩॥ కుంభఘా-అగిస్తుని. తవులుపడఁడు-చిక్కఁడు. తవులుపడఁడయ్యెను-చిక్కక
 పొయ్యెను ॥ ౩౦౪॥ కద-తలవెండ్రుకలయ్యు. జఘన-కటిపురోభాగముయొక్కయ్యు.
 భృతీ-భరించుటను ॥ ౩౦౫॥ పన్నిదము-పంచెము. తనూద్యులుచ్చన్నమనస్కలం-
 గించెపుఁద్రునున్నమచేత ॥ ౩౦౬॥ చివరిన తునసులుగలవారిని-విశేషప్రయత్నములేనివారిని. తెగ
 డి-నిందించి. వాగురి-ఉరి. సన్నహనంబునక-అయిద్రపాటుచేత. ఉబ్బుచు-సంకో
 పించుచు ॥ ౩౦౬॥ గాంధీ-మొలనూలునంపు; కందించుచు. తగులులు-చిక్కుకొనుట;
 ఆసక్తుఁడగుట. వరుణదంతావళంబు-కప్పు. రశన-మొలనూలు ॥ ౩౦౭॥ మించు-మొల
 పు; విధము. సకిన-చొప్పు. శాలారంబు-కప్పు. కొముది-పెన్నెలచేత. పరిషిక్త-అంపు

దా వై చిత్రాచ్యుసంబువలననభిజనంబులుదాన దర్శకమనకభాగ్యమువైశిష్ట్యత
నకననురూపతనరూప । శీలములందలిచ్చుచాలిపిండు । గలుగుటయుననయుతుండ
లఘుసంసారాభి । నీందుతొంటి యీందయినునుడింప ॥ ౩౦౮ ॥ తే ॥ అధిపతన
యకుమునుబహిఃప్రాణములగు । చామలెవ్వరువారెల్ల నతికిదాను । వై రిమండూ
కసార్వభౌమాస్థానమపు । వై ననినములసాపన్న్యమింతకిడు ॥ ౩౦౯ ॥ డి ॥ నున్న
నిమోముమీసములనూగునుజెన్నటిగాకమన్నయా । నన్నుమాగాగృహస్థులకునగ్గ
ణివైచనుమంచుమున్నుచే । గన్నులచేల్చుచెల్చునదిగాదని వాదమునేయుధైర్యసం
పన్నుడుచేర్చగాఁదొంగెపాదనతింగుపితప్రియాతతఁ ॥ ౩౧౦ ॥ తే ॥ విషమన
రుఁడేయుదూపులకేట్లనెన్ను । పాండువాఘాలమునశాపవర్ణతతుల । రాతకొడు
కైనయల్లలారాతిచట్టు । మనసుగరగించిమతలఁజెనఁగెఁగాన ॥ ౩౧౧ ॥ తే ॥
స్వాతిమేఘంబుచినుకులుపనధికుక్తి । వితతిమయ్యాదువైమాక్తితవహించుకరణి
నయున్ననిప్రేమతతాంతలందు । నిలిచెబయ్యానుపాత్రతానియనునరణి ॥ ౩౧౨ ॥
క ॥ మునిపతకిరాజసుతకుమ । దనయుండుజన్మించెనంతదర్శాపపుటి । ర్లువవిరిసె
జ్ఞానచంద్రుడు । గనుపట్టెవిష్ణుఁడముగానఁగవచ్చె ॥ ౩౧౩ ॥ వ ॥ సలపితుం
డగుటమందపాలసమశీలుండగుప్రయుననందనుచుగ్రంభమ్మనరన్నైకపాత్రబయ్యె
నిట్లు ॥ ౩౧౪ ॥ క ॥ గృహపేధివర్తవర్త । సహచరియగుకుమతెనుయునుచంద
ముననుదు । స్వహనుభిగ్రాహకనిన । గురంబడువనివిటినునుముకుందుకేసె ॥
౩౧౫ ॥ ఆ ॥ విష్ణుధర్మవైవివేకవైశిష్ట్యాది । దూరువైస్వకుషీపూరింబు । నను
యసంభృతాద్ధిసంభృప్తిగాఁగారి । నడచువారు భిషమగడచువారు ॥ ౩౧౬ ॥ సీ ॥
అనిపార్వతీరాధుండమరసలయమిబూచివరమభాగవతప్రవర్తిలగు । నీఁడుప్రా
ర్థింపనిభిలోన్నతములగుచైవఃత్వేత్రతీర్థములమేళ । సంబెఱింగించిరినానాకథా
ధానంబగుదానినెన్నడునుదీని । వైష్ణవధర్మప్రవర్తనంబెదలిననుసదులకెఱుకే

బనుతదీనిన. ఇందుకవడి-౧౦వెనునేలు. అలికిండు-కెంతలసమాహమ ॥ ౩౦౮ ॥ చామ
లు-శ్రీలు. దాంబులు-చగవారు. అర్థతనువులు-అర్థదేహములు-భాగ్యలు. సాపన్న్యము-
సవరితనము ॥ ౩౦౯ ॥ కేగన్నులకేల్చు-ఇంద్రుడు. చాదనరి-వార్తకమొక్కటచేరి ॥ ౩౧౦ ॥
రాతిగొడుకు-చలింపనివాడు. చట్టు-శిష్యుడు ॥ ౩౧౧ ॥ ౩౧౨ ॥ ఇట్ల-చీకటి. జన్మపదము
-అకాశము; విష్ణుదేవునిపాదము ॥ ౩౧౩ ॥ సలపితుడు-చూటకొఁదూదినవాడు ॥ ౩౧౪ ॥
వర్త-కవదము. అసహచరి-సహించనిబుద్ధిగలవాడు ॥ ౩౧౫ ॥ పూరణంబు-నింజిండు
ట. భవము-జన్మము ॥ ౩౧౬ ॥ ప్రవర్తి-భక్తిపూర్వకకథాగతి. ఎదలిన-చెదిన అసమ

లుకుమునివు | గుప్తముగఁజేయునునుడుభర్తనకుమ్రొక్కిఁముఁముఁ ధ్యేయనీకనం
బునదురాప | దూపతవ్రేత్రరాజశ్వరూపపైఱుగఁగఁ | గంటిగంటిగానిసౌఖ్యము
లుగంటిఁ ౩౧౩ || చ || భయమునదచ్చిదుఃఖములఁబాచినుఖంబులఁబ్రోదిజేసికద్ర
యుఁడిలకించినియడుగుఁ దచ్చులఁమ్ములఁ గొచ్చినిశ్యసం | శ్రేయమొనఁచునాఁకన
సాధ్యములేదిదియట్లయానుని | ర్మయభవసాగరోత్తరణనాదకులాదిపవైష్టవాశ్రి
తుత్ || ౩౧౪ || క || అఁపానఃపున్యంబుగ | వనజాననసూతిమ్రొక్కివలగొనహ
రుమి | డొకనిపొండ్రికమునకన్ | జనిలైమిందీర్థమాదిచక్రిభజించెన్ || ౩౧౫ ||
క || భజియించితత్ప్రసాద | వ్యజనానిలశమితావుఁడైయివుడున | బ్జజసూరి
దక్షిణద్వా | రజగతినున్నాడునుస్థిరప్రపదమునన్ || ౩౧౬ ||

క || అని కథకుఁడు శౌనకముఖ | మునులకు హరిదివ్యచరితములు దురిత
తమో | దినరకిరణాంతములు | వినిపించె గతావతీత వేదాద్రిశా || ౩౧౭ ||

శా || దిగ్దంతావళకర్ణచాలన సముద్వేల్లన్ దుత్పల్లవ | స్రగ్ధీప్రిత్రకటప్ర
తాపశిఖసంఘన్నాభలాశాంతస | వ్యద్దానాధరితామరద్రుమరముప్రాణేశ భక్త
పియా | ప్రాగ్ధి కేసరిపీఠికాధిపసభాపద్మాకరాహస్కరా || ౩౧౮ ||

క | విద్వత్కుమదనిశాకర | విద్వేషి వరూధనాథ వేశంతమదాం |

లకున్-అల్పులకు. దురాప-పాంశరాని. గంటిగంటిగాని-తఱుగని || ౩౧౩ || ప్రోదిచేసి-
పోషించి. తిలించి-చూచి || ౩౧౪ || పానఃపున్యంబుగన్-చూటిచూటికి. వనజాననసూరి-నార
దడు. వలగొన-ప్రవహిలుచేసి. తీర్థమాది-స్నానముచేసి || ౩౧౫ || వ్యజన-విసంకల్పరని.
శమిత-అణగఁబడిన. జగతిగ్-ధూమియంచు || ౩౧౬ || కిరణాంతములు-కిరణములు ||
౩౧౭|| దిగ్దంతావళ...శాంత-దిగ్దంతావళ-దిగ్దంతముఁ డొక్కకర్ణ-కెవులను. చాలన-చరించ
జేయుచేత. సముద్వేల్లత్-మిక్కిలిపీచుచున్న. దుత్పల్లవ-గాలివిగ్నకల్మషుక్కు. స్రగ్-
సరముయొక్క. దీప్తి-ప్రకాశమును. ప్రకట-ప్రసిద్ధపఱిచెడి. ప్రతాపశిఖ-ప్రతాపాగ్నిచేత. సం
శక్త-తెన్నగాఁగప్పఁబడిన. అభిభాశాంత-ఎల్లదిక్కులొనలుగలవాఁడా. సమ్య...ద్రుమ-
సమ్యక్-తెన్నయైన. దాన-ఈచేత. అధరిత-క్రియఁజేసఁబడిన. అమరక్రమ-దేవత
కుముగలవాఁడా. రమాప్రాణేశభక్తప్రియా-విష్ణుభక్తులకుఁజ్ఞుఁడా. శ్రాగ్ధి...స్కరా-ప్రా
గ్ధి-తూర్పుదిక్కునందలి. కేసరిపీఠికాధిప-సింహాసనాధిపతులయొక్క. సరా-కొలుపురూ
టములనెడి. పద్మాకర-తామరకొలఁకులకు. అశాస్కరా-సూర్యుఁడా || ౩౧౮ || విద్వత్కు
మదనిశాకర-విద్వాంసులనెడి కలువలకుచంద్రుడా. విద్వేషి...రవ-విద్వేషి-శత్రువులయొ
క్క. వరూధనాథ-వేదానాయకులనెడి. వేశంత-నీటిపడియలకు. మదాంధ-చుడముచేత

ద్విర దక్షీర్తి సంవృత । సద్వీప దిలీపభూప సదృశాటోపా..... ॥ ౩౨౩ ॥
 మాలిని ॥ సరసగుణరతీశాపట్నహస్రాస్వయేశా । నిరవధికగుణాద్ధీనిత్యస
 త్యోపలబ్ధీ । హరిహయసమభోగా యాచమానానురాగా । కరగతనిగమాభీషా
 వ్యకృత్పద్మహేళీ ॥ ౩౨౪ ॥

గద్యము ॥ ఇది శ్రీమత్సరమపదనాథ నిరవధిక కృపాపరిపాక పరి

చిత సరస కవితా సనాథ రామకృష్ణ కవినాథ ప్రణే

తంబయిన పాండురంగ మాహాత్మ్యంబను

పరమ భాగవత చరిత్రంబు నందు

సర్వంబును బుచ్చమా శ్వాసము.

కన్నుగానని. ద్విరద- ఏమనైనవాఁడా. దీర్ఘసంవృతసద్వీప- దీర్ఘచరిత్రంబున దీర్ఘముల
 లోఁగూడినవాఁడా. దిలీపభూపసదృశాటోపా - దిలీపమహారాజయొక్క ఆటోపమున బోలిన
 ఆటోపముగలవాఁడా ॥ ౩౨౩ ॥ సరసగుణరతీశా-సరసమైనగుణముచేతమన్నభుండా. పట్న
 హస్రాస్వయేశా-అటువేలకులమునకు ప్రభుండా. నిరవధికగుణాద్ధీ - మేరలేమందిగుణములకు
 సమద్రుండా. నిత్యసత్యోపలబ్ధీ - శాశ్వతమును నిత్యమునైన బుద్ధికాశల్యముగలవాఁడా. హరిహ
 యసమభోగా-ఇంద్రునిభోగమువంటిభోగముగలవాఁడా. యాచమానానురాగా-యాచి
 పండుచున్న అనురాగముగలవాఁడా. కరగతనిగమాభీ - చాస్త్రగతమైనవేదపద్మముగలవా
 ఁడా. కావ్యకృత్పద్మహేళీ - కవిశ్వరులనెడి తాడులకు సూర్యుండా ॥ ౩౨౪ ॥

